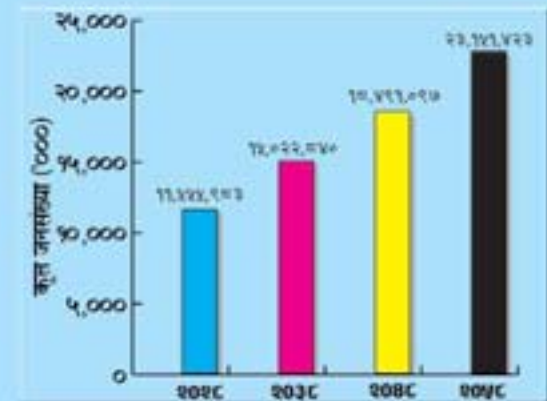
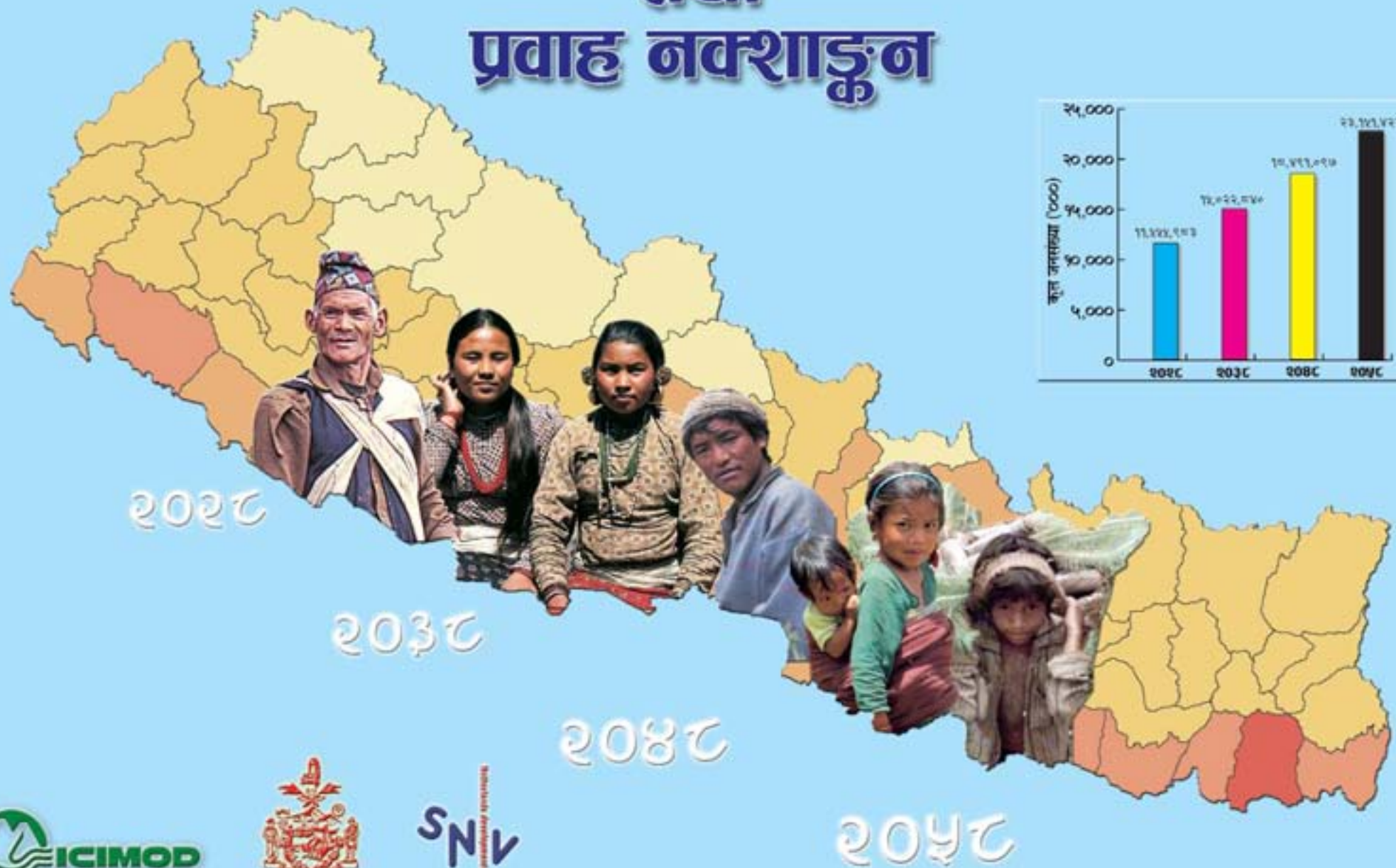

नेपालको जनगणना २०५८ का सूचकहरू तथा प्रवाह नक्शाङ्कन

संस्थाहरूको जानकारी

अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (इसिमोड)

अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (इसिमोड) एक स्वतन्त्र पर्वतीय अध्ययन तथा ज्ञानको केन्द्र हो । यस संस्थाले हिन्दू कुश-हिमालय क्षेत्रका आठ राष्ट्रहरू (अफगानिस्तान , बङ्गलादेश , भुटान , चीन , भारत , म्यानमार , नेपाल र पाकिस्तान) र विश्वभरीको पर्वतीय समुदायलाई सेवा प्रदान गरिरहेको छ । वि.सं २०३९ (सन् १९८३) मा स्थापना भएको इसिमोडको प्रधान कार्यालय काठमाण्डौ, नेपालमा अवस्थित छ । यस संस्थाले आफ्ना क्षेत्रीय सदस्य राष्ट्रहरू, साभेदार संस्थाहरू र दाता राष्ट्रहरूलाई विकास क्रियाकलापहरूका लागि प्रतिबद्ध भई हिन्दू कुश-हिमालय क्षेत्रको भविष्य सुरक्षित राख्न एउटै साभेदारीमा ल्याउने गर्दछ । यस केन्द्रको प्रमुख उद्देश्य आर्थिक तथा वातावरणीय हिसाबले सुदृढ पर्वतीय पारिस्थितिक प्रणाली (ecosystem) को विकासका लागि प्रवर्द्धन गर्नु र पर्वतीय जनसमुदायको जीवनस्तरमा सुधार गर्नु हो । पर्वतीय वातावरण र प्राकृतिक स्रोतसाधन सूचना प्रणाली (MENRIS), सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन (IKM) कार्यक्रमको एक अङ्ग हो । यस प्रणालीले हिन्दू कुश-हिमालय क्षेत्रको नाभि (hub) को रूपमा इसिमोड र यसका साभेदार संस्थाहरूमा भू-सूचना प्रविधि (Geo-IT) को प्रवर्द्धन गर्दै साथै दीगो पर्वतीय विकास गर्न निर्णय तथा योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सुधार गर्ने उद्देश्यका लागि पर्वत केन्द्रीत समस्याहरूमा उक्त भू-सूचना प्रविधि लागू गर्ने क्षमतामा सुदृढीकरण गर्दै सेवा प्रदान गर्दै आएको छ ।

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (के.त.वि.)

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग श्री ५ को सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय अन्तर्गतको एक सरकारी निकाय हो । सरकारको आवश्यकता अनुरूप विकास कार्य गर्न र नीति तथा योजना निर्माण गर्न विभिन्न किसिमका सामाजिक-आर्थिक तथ्याङ्क तयार पार्ने आधिकारिक निकाय केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग हो । यस विभागले वि.सं. १९६८ देखि करिब १०-१० वर्षमा जनगणना, वि.सं. २०१८ देखि प्रत्येक १०-१० वर्षमा कृषि गणना, वि.सं. २०२२ देखि करिब ५-५ वर्षमा औद्योगिक गणना सञ्चालन गर्दै आईरहेको छ । यसका साथै यस विभागले नेपाल जीवनस्तर सर्वेक्षण (NLSS), नेपाल श्रमशक्ति सर्वेक्षण (NLFS), नेपाल बहु सूचक सर्वेक्षण (NMIS) जस्ता विभिन्न तथ्याङ्कीय सर्वेक्षणहरू पनि संचालन गर्दै आएको छ ।

नेदरल्याण्ड विकास नियोग-नेपाल

नेदरल्याण्ड विकास नियोग-नेपालको लक्ष्य गरिबी निवारण गर्न र सुशासनमा सुधार ल्याउन मध्यम-स्तरका संघ-संस्थाहरू तथा स्थानीय निकायहरूको क्षमता विकास गर्नु हो । नेदरल्याण्ड विकास नियोग-नेपालले आफ्नै विकास आयोजनाहरू लागू गर्दै, बरु यस्ता आयोजनाहरू संचालनका लागि स्थानीय संघ-संस्थाहरू तथा सरकारी निकायहरू मार्फत् कार्य गर्दछ । नेपालमा यस संगठनले बढी सहयोग आवश्यक पर्ने क्षेत्रहरू पहिचान गर्न यसका साभेदारहरू संगसंगै काम गर्दै नेपाली साभेदार संस्थाहरूको क्षमता सुदृढीकरण गर्न व्यवस्थापकीय विशेषज्ञता तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्दछ । यसका साथै आफ्ना साभेदार संस्थाहरूलाई आवश्यक पर्ने सहयोग रकम जुटाउन यस संगठनले सहजकर्ताको भूमिका पनि निर्वाह गर्ने गरेको छ । नेदरल्याण्ड विकास नियोग-नेपालले समाजमा मध्यम-स्तरका संघ-संस्थाहरूको क्षमता सुदृढीकरणलाई केन्द्रीत गर्दै समुदायहरूमा गरिबीका समस्याहरू र राष्ट्रिय तहमा सरकारी नीतिहरू बीचको राम्रो सम्पर्क कायम गर्न चाहन्छ । यो संगठन अन्य विकास संगठनहरूसित दीगो सहयोग तथा समन्वय गर्ने प्रयासका लागि प्रतिबद्ध छ । यस्तै किसिमले समस्याहरू विभिन्न तहमा एकै साथ तथा एकीकृत ढङ्गबाट हेरिनु पर्दछ भन्ने कुरामा यो संगठन विश्वास गर्दछ ।

नेपालको जनगणना २०५८ का सूचकहरू तथा प्रवाह नक्शाङ्कन

अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (ICIMOD):

पर्वतीय वातावरण र प्राकृतिक स्रोतसाधन सूचना प्रणाली (MENRIS)

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (के.त.वि.)

कार्तिक २०६१

This book was originally published in English in 2003 as **'Mapping Nepal Census Indicators 2001 and Trends'**
ISBN 92 9115 782 1

प्रकाशन अधिकार © २००८

अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग
सर्वाधिकार सुरक्षित

प्रकाशक

अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र
जि.पि.ओ. बक्स ३२२६
काठमाण्डौ, नेपाल

ISBN 92-9115-913-1

पुस्तक चित्रण

तस्वीरहरू: क. जज् मर्ज, ख. प्रदिप तुलाचन घ. इसिमोड फाइल
च. शंभु मानन्धर ज. जिनेट डि. गुरुङ्ग
रेखाचित्रहरू: ग, ड, छ सबै आशाकाजी थकू इसिमोड/इम्को

मुद्रण

हिल साईड प्रेस (प्रा.) लिमिटेड
काठमाण्डौ, नेपाल

The views and interpretations in this paper are those of the contributor(s). They are not attributable to the International Centre for Integrated Mountain Development (ICIMOD) or Central Bureau of Statistics (CBS) and do not imply the expression of any opinion concerning the legal status of any country, territory, city or area or its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.

अध्ययन टोली

अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

बसन्त श्रेष्ठ, महाशाखा प्रमुख, मेनरिस

रवि प्रसाद कायस्थ, उपनिर्देशक

सुशिल प्रधान, भौगोलिक सूचना प्रणाली विज्ञ

महेश चन्द प्रधान, तथ्याङ्क अधिकृत

वीरेन्द्र बज्राचार्य, भौगोलिक सूचना प्रणाली विज्ञ

गौरी शंकर डंगोल, ग्राफिक्स तथा मल्टिमिडिया डिजाइनर

अनुवाद टोली

अनुवाद सम्पादन

रवि प्रसाद कायस्थ, उपनिर्देशक

अनुवादकहरू

महेश चन्द प्रधान, तथ्याङ्क अधिकृत

शैलेन्द्र घिमिरे, तथ्याङ्क अधिकृत

प्राक्कथन

दीगो निर्णयका लागि सूचनासम्म पहुँच साँचो यथार्थ हो । विशेष गरी सामाजिक-आर्थिक सूचनाले विकास योजनामा अति महत्वपूर्ण भूमिका निभाएको हुन्छ । देशको सामाजिक-आर्थिक अवस्था र विगत समयदेखि यसमा भएका परिवर्तनहरूलाई रीतपूर्वक संकलन तथा तयार गरिएको सूचना र तथ्याङ्कहरूको आधारमा नियमित अध्ययनबाट मात्र मूल्याङ्कन गर्न सकिन्छ । यस प्रकृयाले वर्तमान अवस्थाको मूल्याङ्कनका लागि प्रगति अनुगमन तथा भविष्यको कार्यहरूलाई निर्देशित गर्नका लागि आधार प्रदान गर्दछ ।

नेपालमा प्रत्येक दश-दश वर्षमा संचालन गरिने राष्ट्रिय जनगणनाहरूद्वारा नै सामाजिक-आर्थिक सूचनाहरू संकलन गरिदै आएको छ । श्री ५ को सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिवालय अन्तर्गतको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, देशको आवश्यकता अनुरूप नीतिहरू तर्जुमा गर्न र योजना निर्माण तथा विकास कार्यक्रम लागू गर्नको लागि आवश्यक पर्ने सामाजिक-आर्थिक तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन र प्रसार गर्ने एक अधिकारीक सरकारी निकाय हो । केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागले वि.सं. २०५८ मा दशौँ राष्ट्रिय जनगणना संचालन गरेको थियो । उक्त जनगणनामा लैंगिक सवालहरू, आम संचारमा पहुँच तथा जनगणना सचेतना फैलाउँदै अझ महिला, बालबालिका र अपाङ्ग सम्बन्धी विवरण संकलनमा ध्यान दिइएको थियो ।

अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (ICIMOD) ले विशेष गरी यसका साभेदारहरू, नीति निर्माताहरू र विकासकर्मीहरूका लागि पर्वतीय सूचना तथा ज्ञानमा पहुँच पुऱ्याई यसलाई उपयोगी बनाएर पर्वत सम्बन्धी सूचना तथा ज्ञान केन्द्रको रूपमा सेवा गर्दै आएको छ । यसैको एक भागको रूपमा ICIMOD ले समग्र सूचना पूर्वाधार सुधार्नुका साथसाथै सूचनाहरूलाई स्थानीय, राष्ट्रिय र क्षेत्रीय-तहसम्म प्रस्तुत गर्न सामान्यतः सूचना प्रणालीमा विशेष गरी भौगोलिक सूचना प्रणाली (GIS) को प्रयोगमा ध्यान केन्द्रीत गर्दै आएको छ । भौगोलिक सूचना प्रणाली जस्ता प्रविधिहरूले कम लागतमा सूचनाहरू संकलन गर्न, अद्यावधिक गर्न, एकीकृत गर्न, नक्शाङ्कन गर्न र सजिलोसंग यसको आदान-प्रदान गर्न सक्षम बनाउँछ । समग्रमा नयाँ पुस्ताका बैज्ञानिक उपकरणहरूले सूचना र तथ्याङ्कहरूलाई प्रस्तुत गर्ने उपायहरू उपलब्ध गराएको छ, जसले ती सूचनाहरूलाई सजिलैसंग बुझ्न सक्ने बनाउनुका साथै ती उपकरणहरू वास्तविक नीति तर्जुमाका लागि सान्दर्भिक पनि भएका छन् ।

हालका दिनहरूमा ICIMOD ले योजना तथा नीति निर्माण प्रक्रियामा सामाजिक-आर्थिक तथ्याङ्कहरूलाई एकीकृत गर्न सरल होस्, भनेर यस प्रकारको तथ्याङ्कहरूलाई व्यवस्थित गर्न र सम्बन्धित पक्षको प्रयोगका लागि प्रस्तुत गर्न सुधारका उपायहरू खोज्न शुरु गरेको छ । यस केन्द्रले भौगोलिक सूचना प्रणालीको प्रयोगद्वारा जिल्ला तथा क्षेत्रीय-तहमा सामाजिक-आर्थिक सूचकहरूको प्रयोग होस् भनी त्यस्ता सूचकहरूको विकास गर्न तथा प्रस्तुत गर्न यस क्षेत्रमा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागसंग साभेदारी अधि बढाउन शुरु गरेको छ । प्रस्तुत अध्ययन केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र ICIMOD बीचको फलदायी सहकार्यको परिणाम हो । यस अध्ययनको प्रमुख उद्देश्य सामाजिक-आर्थिक सूचकहरूको जिल्लास्तरमा नक्शाङ्कन गरी नीति निर्माताहरू, विकासकर्मीहरू र सम्बन्धित सबैका लागि सहयोग होस् भनेर विगतको र हालको जनगणनाहरूबाट आएको तथ्याङ्क प्रयोग गरी सामाजिक-आर्थिक सूचकहरूको मानचित्रावली (Atlas) बनाउनु थियो । यसका अतिरिक्त चारवटा क्रमागत जनगणनाहरूमा आधारित प्रवाह विश्लेषणले चालिस वर्षको अवधिमा भएको परिवर्तनलाई दृश्यावलोकन गर्ने र बुझ्ने तरीका प्रदान गरेको छ । प्रस्तुत पुस्तक सँगसँगै सहायक सामग्रीको रूपमा तयार भएको Multimedia CD-ROM ले प्रयोगकर्ताहरूलाई अर्को तरिकाले आफूले चाहे जस्ता सूचक बनाउन, ती सूचकहरूको रेखा चित्रण गर्न, तथ्याङ्क प्रस्तुत गर्न र भौगोलिक सूचना प्रणालीको सामान्य विधिहरू प्रयोग गरी ती सूचकहरूलाई नक्शाङ्कन गर्न लचिलो र बहुपक्षीय तरिकाहरू प्रदान गर्दछ । अझ भन्ने हो भने, CD-ROM को प्रयोगले विभिन्न सूचकहरूको विषयगत विभिन्न-तह (GIS Layers) का नक्शाहरूलाई एक माथि अर्को राखी (अर्थात् overlay गरी) प्रयोगकर्ताहरूलाई ती सूचकहरूको जटिल भौगोलिक सम्बन्धलाई दृश्यावलोकन गर्न सम्भव बनाई दिन्छ ।

प्रस्तुत अध्ययनमा आवश्यक पर्ने स्रोतसाधनको केही भाग उपलब्ध गराई यस महत्वपूर्ण प्रयासका लागि सहयोग पुऱ्याएकोमा हामी नेदरल्याण्ड विकास नियोग-नेपाल प्रति कृतज्ञता जाहेर गर्छौं । यस्तै प्रस्तुत अध्ययनमा धेरै राम्रो प्रयत्न गरी यस पुस्तकलाई फलदायी बनाएकोमा हामी संयुक्त अध्ययन टोलीको पनि हार्दिक प्रशंसा गर्दछौं । जिल्ला तथा राष्ट्रिय-स्तरमा नीति निर्माण, योजना तर्जुमा गर्न र विकास कार्यक्रम निर्माताहरू जसलाई अर्को कार्यमा सामाजिक-आर्थिक सूचकहरूको आवश्यकता पर्दछ, तिनीहरूका लागि यो पुस्तक उपयोगी सिद्ध होला भन्ने हामी आशा गर्दछौं । साथै, यो प्रकाशन विकासकर्मीहरू, अनुसन्धानकर्ताहरू र विद्यार्थीहरूलाई पनि उपयोगी हुनेछ भन्ने हामीले आशा लिएका छौं । हामी यस पुस्तकको बारेमा टीका-टिप्पणी एवं पृष्ठपोषण गरी सहयोग गरी दिनु हुन पनि प्रयोगकर्ताहरूलाई अनुरोध गर्दछौं, जसले हामीलाई यस प्रकाशनको आगामी संस्करणहरूमा सुधार गर्नका लागि सहयोग पुग्नेछ ।

विनायक भद्रा
कार्यक्रम निर्देशक
अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र

तुङ्ग शिरोमणि बास्तोला
महानिर्देशक
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

यान् डे वीट्टे
राष्ट्रिय निर्देशक
नेदरल्याण्ड विकास नियोग-नेपाल

आभार

केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका भूतपूर्व महानिर्देशक डा. एस.एम.एन. सुभानीलाई यो अध्ययन समूह हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छ, जसले नीति योजना तर्जुमा गर्नका लागि पछिल्लो जनगणनाको तथ्याङ्कलाई कम्प्युटराइज्ड भौगोलिक सूचना प्रणालीको विधिहरू उपयोग गरी उपयोगकर्ताहरूका लागि प्रस्तुत गर्नका लागि केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग (के.त.वि.) र ICIMOD बीच सहकार्य गर्ने चासो राख्नुका साथै उक्त संयुक्त कार्यको थालनी गर्न सूत्रपात गर्नु भएको थियो । उहाँसँग शुरुवातमा भएका छलफलद्वारा नै के.त.वि. र ICIMOD बीच संयुक्त सहयोग तथा सहकार्य र यस संयुक्त अध्ययनका लागि कार्य प्रारम्भ भएको थियो । हामी डा. महेश बाँस्कोटालाई पनि हार्दिक कृतज्ञता जाहेर गर्न चाहन्छौं, जसले यस कार्यमा मार्ग निर्देशन र उत्साह प्रदान गर्नु भएको थियो । विशेष गरी यस अध्ययनमा नेदरल्याण्ड विकास नियोग-नेपालको चासोलाई ब्युँताउन उहाँको प्रयास विशेष प्रशंसनीय रह्यो । हामी विशेष गरी राष्ट्रिय निर्देशक श्री यान् डे वीट्टे र सुशासन क्षेत्रका मेनेजर श्री अरुण अधिकारीलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौं, जसले यस वर्तमान अध्ययनका लागि के.त.वि. र ICIMOD बीचको सहकार्यमा सहयोग र चासो राख्नु भएको थियो । के.त.वि.का वर्तमान महानिर्देशक श्री तुङ्ग शिरोमणि बास्तोला प्रति विशेष कृतज्ञता प्रकट गर्दछौं, जसले यस अध्ययनमा विचारयुक्त टिप्पणी प्रदान गर्नु भई यस प्रकाशनको पाण्डुलिपिको समीक्षा गर्नु भएको थियो । यस्तै यस अध्ययन कार्यमा सहयोग र उत्साह प्रदान गर्नु हुने के.त.वि. जनगणना शाखाका उपनिर्देशक श्री राधाकृष्ण जि.सी., यस अध्ययनमा मद्दत पुग्ने विचारहरू र मार्ग निर्देशन प्रदान गर्नु हुने डा. हर्क गुरुङ्ग, यस्तै यस कार्यमा सहयोग र सहकार्यका लागि उत्साहपूर्ण जिज्ञासा राखी महत्वपूर्ण टिप्पणी प्रदान गरी सहयोग गर्नु हुने ICIMOD का डा. कमल बाँस्कोटालाई पनि विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छौं । यस्तै यस पुस्तक तयार गर्ने कार्यमा विभिन्न प्रकारबाट सहयोग प्रदान गर्नु हुने व्यक्तिहरू तथा संस्थाहरू विशेष गरी के.त.वि. र ICIMOD का कर्मचारीहरूलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौं जसले प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा आ-आफ्नो क्षेत्रबाट सहयोग प्रदान गर्नु भएको थियो र उहाँहरूको मद्दत विना यो कार्य संभव पनि हुने थिएन होला । यस पुस्तक (अंग्रेजी संस्करण) को सम्पादन क्रममा यसको पाण्डुलिपि अध्ययन गरी परिमार्जनका निम्ति आवश्यक परामर्शका साथै यस पुस्तकको समग्र प्रस्तुतीमा योगदान पुर्‍याउनु हुने डा. इशावेला बासिगनाना खड्का, डा. ए. बेट्रिस मुर्रेलाई पनि हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहन्छौं । अन्तमा यस पुस्तकको नेपाली अनुवाद सम्पादनमा सहयोग पुर्‍याउनु हुने के.त.वि. का कम्प्युटर सहायकहरू श्री डोल नारायण श्रेष्ठ र श्री सुरेश कायस्थलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौं ।

विषय-सूची

प्राक्कथन

आभार

खण्ड एक: परिचय

परिचय	१
तथ्याङ्कका स्रोतहरू	३
नेपालको क्षेत्रफल	४
नेपालको जनगणना	४
राष्ट्रिय जनगणना २०५८	५
प्रमुख विशेषताहरू	५
प्रश्नावलीहरू	५
अवधारणा तथा परिभाषा	६
जनगणनाको संचालन	८
जनगणना तथ्याङ्कको सीमा	९
जनगणना (र अन्य स्रोत) का आँकडालाई सूचकहरूको रूपमा नक्शामा प्रस्तुतीकरण	१०
विधि	१०
सीमा	१०
पुस्तकको प्रस्तुति	११
सन्दर्भ सामग्री	११

खण्ड दुई - जनगणना २०५८ का सूचकहरू १५

खण्ड तीन - प्रवाह सूचकहरू २४५

परिशिष्ट: नेपाल - एक सामान्य जानकारी ३२३

ब्याक पकेट

पुस्तकको पछाडि खल्लीमा जिल्लाहरूको सिमाना र नाम भएको नेपालको पारदर्शी नक्शा राखिएको छ, जुन अरु नक्शाहरूमा खप्दिएर प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

नक्शा - सूची

खण्ड एक - परिचय

नेपालको नक्शा	२
नेपालको प्रशासनिक नक्शा	१३

खण्ड दुई - जनगणना २०५८ का सूचकहरू

क. जनसंख्या

१. जनसंख्या वितरण	१९
२. जनसंख्याको अनुपातिक वितरण	२१
३. जनघनत्व	२३
४. औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदर	२५
५. परिवार संख्या वितरण	२७
६. परिवारको औसत आकार	२९
७. पुरुष-महिला अनुपात	३१
८. बालबालिका-महिला अनुपात	३३
९. कुल आश्रितहरूको अनुपात	३५
१०. बालबालिका आश्रित अनुपात	३७
११. बालिका आश्रित अनुपात	३९
१२. बालक आश्रित अनुपात	४१
१३. बृद्ध-बृद्धाहरूको आश्रित अनुपात	४३
१४. ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका बृद्ध-बृद्धाहरूको अनुपात	४५
१५. ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका बृद्धहरूको अनुपात	४७
१६. ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका बृद्धाहरूको अनुपात	४९
१७. पुरुषहरूको विवाहगर्ने सरदर उमेर	५१
१८. महिलाहरूको विवाहगर्ने सरदर उमेर	५३
१९. शहरी जनघनत्व	५५

२०.	जिल्लागत शहरी क्षेत्रफलको अनुपात	५७
२१.	शहरी जनसंख्या र जिल्लाको जनसंख्याको अनुपात	५९
२२.	शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण	६१
२३.	शहरी पुरुष-महिला अनुपात	६३
२४.	ग्रामीण जनघनत्व	६५
२५.	अनुपस्थित जनसंख्या (देश बाहिर गएका)	६७
२६.	अनुपस्थित जनसंख्याको गन्तव्य अनुसार अनुपातिक वितरण	७१
२७.	धर्म अनुसार जनसंख्याको अनुपातिक वितरण	७५

ख) आर्थिक क्रियाकलाप

१.	कूल आर्थिक क्रियाकलाप दर	७९
२.	पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर	८१
३.	महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर	८३
४.	आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील महिला र पुरुषको अनुपात	८५
५.	आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील युवती-युवकको अनुपात	८७
६.	परिवारद्वारा संचालित विभिन्न प्रकारका गैर-कृषि साना व्यवसायहरू	९१
७.	गैर-कृषि र कृषिसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायमा आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील बयस्कहरूको अनुपात	९३

ग) आधारशिला

१.	आवासीय घरहरूको वितरण	९७
२.	शहरी क्षेत्रमा प्रति एक घरमा परिवार संख्या	९९
३.	घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	१०३
४.	घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	१०७
५.	बत्ती बाल्न परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने उर्जा स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	१११

घ) स्वास्थ्य तथा वातावरण

१.	स्वास्थ्य संस्थाहरूको वितरण	११५
२.	प्रति स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या	११७
३.	प्रति हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या	११९

४.	गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर	१२१
५.	चर्पी प्रयोगको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	१२५
६.	पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	१२९
७.	खाना पकाउन अक्सर प्रयोग हुने इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	१३३

ड) शिक्षा

१.	कूल साक्षरता दर	१३७
२.	पुरुष साक्षरता दर	१३९
३.	महिला साक्षरता दर	१४१
४.	प्रौढ साक्षरता दर	१४३
५.	प्रौढ पुरुष साक्षरता दर	१४५
६.	प्रौढ महिला साक्षरता दर	१४७
७.	युवा उमेरका साक्षर महिला-पुरुष अनुपात	१४९
८.	शैक्षिक तह अनुसार साक्षर जनसंख्या	१५३
९.	विद्यालय संख्याको वितरण	१५५
१०.	विद्यालयहरूको संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	१५७
११.	प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	१५९
१२.	निम्न-माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	१६१
१३.	माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	१६३
१४.	विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	१६५
१५.	प्राथमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	१६७
१६.	निम्न-माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	१६९
१७.	माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	१७१
१८.	शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात	१७३
१९.	प्राथमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात	१७५
२०.	निम्न-माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात	१७७
२१.	माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात	१७९
२२.	विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात (सबै तहका विद्यालयहरूमा)	१८१
२३.	प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात	१८३

२४.	निम्न-माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात	१८५
२५.	माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात	१८७
२६.	प्राथमिक तहमा उपेक्षित, उत्पीडित र दलित विद्यार्थीहरू	१८९
२७.	सबै तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत	१९१
२८.	प्राथमिक तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत	१९३

च) बालबालिका

१.	बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर	१९७
२.	बालकहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर	१९९
३.	बालिकाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर	२०१
४.	बाल-विवाह भएका जनसंख्याको समानुपात	२०३
५.	सौतेनी आमा-बाबुसंग बसेका बालबालिकाहरू	२०५
६.	अन्य नातेदार वा नाता नपर्ने व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरू	२०७
७.	रोजगारदातासंग बसेका बालबालिकाहरू	२०९

छ) लैङ्गिक

१.	घर, जग्गा, र पाल्तु चौपायामा महिलाको स्वामित्व अनुसार परिवारको वितरण	२१३
२.	सबै तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरू	२१५
३.	प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरूको अनुपात	२१७
४.	प्रौढ साक्षरतामा लैङ्गिक असन्तुलन	२१९
५.	विधवाहरूको समानुपात	२२१
६.	विधुरहरूको समानुपात	२२३
७.	पारपाचुके र छुट्टिएका व्यक्तिहरूको समानुपात	२२५

ज) कृषि

१.	धान उत्पादन	२२९
२.	मकै उत्पादन	२३१
३.	गहुँ उत्पादन	२३३

४.	कोदो उत्पादन	२३५
५.	जौ उत्पादन	२३७
६.	गाई-भैसीको संख्या	२३९
७.	साना चौपायाहरू (बाख्रा-भेडा) को संख्या	२४१
८.	पाल्नु पंक्षीहरूको संख्या	२४३

खण्ड तीन - प्रवाह सूचकहरू

जनसंख्या प्रवाह

१.	जनसंख्या वितरण	२४९
२.	जनसंख्याको अनुपातिक वितरण	२५१
३.	जनघनत्व	२५३
४.	औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदर	२५५
५.	परिवार संख्या	२५७
६.	परिवारको औसत आकार	२५९
७.	पुरुष-महिला अनुपात	२६१
८.	बालबालिका-महिला अनुपात	२६३
९.	कूल आश्रित अनुपात	२६५
१०.	बालबालिका आश्रित अनुपात	२६७
११.	बृद्ध-बृद्धाहरूको आश्रित अनुपात	२६९
१२.	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	२७१
१३.	महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	२७३
१४.	शहरी जनसंख्या	२७५
१५.	जिल्लाको जनसंख्यामा शहरी जनसंख्याको प्रतिशत	२७७
१६.	देशको कूल शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण	२७९
१७.	शहरी क्षेत्रको पुरुष-महिला अनुपात	२८१
१८.	धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरण	२८७

आर्थिक क्रियाकलाप प्रवाह

१.	कूल आर्थिक क्रियाकलाप दर	२९१
२.	पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर	२९३
३.	महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर	२९५

आधारशिला प्रवाह

१.	घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	२९९
२.	घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण	३०३

शैक्षिक प्रवाह

१.	कूल साक्षरता दर	३०७
२.	पुरुषहरूको साक्षरता दर	३०९
३.	महिलाहरूको साक्षरता दर	३११
४.	कूल विद्यालय संख्या	३१३
५.	विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	३१५
६.	कूल शिक्षक-शिक्षिका संख्या	३१७
७.	शिक्षक/शिक्षिका-विद्यालय अनुपात	३१९
८.	विद्यार्थी-शिक्षक/शिक्षिका अनुपात	३२१

खण्ड एक परिचय

नेपाल

संकेत

- अन्तर्राष्ट्रिय विमान
- राजमार्ग
- अञ्चल विमान
- जिल्ला विमान
- सहायक मार्ग
- टिउँदे सडक
- नदी
- राजधानी
- चिकन क्षेत्र, अञ्चल, जिल्लाको सदरमुकाम

चीन
(तिब्बत)

भारत

आकार मर्यादा : अवलोकन मर्यादा (१:५०,०००)
नक्सा तैयार, २०१४
Digital Elevation Model: MEM10

परिचय

जनगणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरूलाई सूचकहरूमा एकत्रित गर्नु भनेको तालिकाबद्ध तथ्याङ्कहरू भित्र रहेका विस्तृत तथा जटिल सूचनाहरूलाई सरलीकरण गर्नु हो । गणनाबाट आएका परिणामहरूको तात्पर्य बुझ्न चाहने र आफ्ना योजना कार्यक्रमहरूको मार्गदर्शनका लागि ती सूचकहरूको प्रयोग गर्न चासो राख्ने उपयोगकर्ताहरूका लागि यस्ता सूचकहरूसम्म पहुँच पुऱ्याउनु तथ्याङ्कीय सूचकहरूलाई एकीकृत गर्ने कार्यको एउटा उद्देश्य हो । यस्ता सूचकहरूले निर्णयकर्ताहरूलाई भविष्यका कार्यहरूका लागि सही लक्षहरू निर्धारण गर्नुका साथै यसले हामीलाई वर्तमान अवस्थाबारे ज्ञान र निर्धारित लक्ष अनुरूप कार्य प्रगतिको अनुगमन गर्न समर्थ बनाउँछ । जनगणनाबाट प्राप्त हुने सूचकहरूले देशको स्थितिको सामाजिक-आर्थिक अभिव्यक्तिको रूपमा कार्य गर्दछ । यसका साथै विकास योजनाहरूका लागि यस्ता सूचकहरू र सम्बन्धित अन्य तथ्याङ्कहरूको पहिचान अर्थात् महत्व दिन प्रति दिन बढ्दै गएको पाइन्छ । कम्प्युटराइज्ड भू-सूचना प्रणालीमा आधारित नयाँ पद्धति अर्थात् साधनहरू र योसंग सम्बन्धित कम्प्युटराइज्ड प्रविधिहरूको आगमन वा सिर्जनाको अर्थ आजकल तथ्याङ्कीय सूचकहरूलाई विषयगत नक्शाहरूमा तुलनात्मक हिसाबले सरलढङ्गाबाट प्रस्तुत गर्न सकिने हुनु हो । यस खालको प्रस्तुतीकरणले देशको वा यस अन्तर्गत कुनै निश्चित भूभागको तथ्याङ्कीय सूचनाहरूको भौगोलिक वितरण र भिन्नतालाई छिटो-छरितो र दृश्य चित्रण मार्फत् बुझ्न मद्दत पुऱ्याउँछ । यस्ता विषयगत नक्शाहरू नीति योजनाहरू तर्जुमा गर्न साथै सही (महत्वपूर्ण) निर्णयहरू गर्नका लागि प्रभावकारी सामग्री भएका छन् । यस्ता नक्शाहरूको उपयोगबाट गरिएका निर्णय तथा काम कारवाहीहरूले जनताको जीवनमा दीगो र सकारात्मक प्रभाव पारेको हुनेछ । विक्रम संवत् २०५८ मा सम्पन्न भएको नेपालको जनगणनाबाट प्राप्त भएका तथ्याङ्कहरूलाई सारिणीबद्ध गरी केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र UNFPA को सह-प्रकाशनको रूपमा Population Census 2001: National Report भन्ने पुस्तक वि.सं. २०५९ मा प्रकाशित भएको थियो । यस प्रकाशनमा ४ वटा महत्वपूर्ण तथ्याङ्कीय सूचकहरूलाई नक्शामा पनि प्रस्तुत गरिएको छ । नेपालमा धेरै पहिलेदेखि नै जनगणनाका सूचकहरू र प्रवाह विश्लेषण पनि एकैसाथ भएको धेरै बिस्तृत मानचित्रावली (Atlas) को आवश्यकता भएको महशुस गरिएको छ । जे भए पनि, यो प्रकाशन जनगणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरूको आधारमा तयार गरिएको सूचकहरूको बिस्तृत मानचित्रावली बनाउने प्रथम प्रयास हो ।

प्रस्तुत “नेपालको जनगणना २०५८ का सूचकहरू तथा प्रवाह नक्शाङ्कन” नामक पुस्तक केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र अन्तर्राष्ट्रिय एकीकृत पर्वतीय विकास केन्द्र (ICIMOD) को संयुक्त सहकार्यको परिणाम हो । यस पुस्तकमा जनगणना २०५८ बाट संकलित तथ्याङ्कहरूका अतिरिक्त अन्य स्रोतहरूबाट संकलित सहायक तथ्याङ्कहरूको समेत उपयोग गरी जिल्लागत तहमा विभिन्न आर्थिक-सामाजिक सूचकहरूको सार निकाल्ने प्रयास गरिएको छ । यसका साथै प्रस्तुत पुस्तकमा साभ्ना सूचक चलहरूको प्रयोग गरी वर्तमान तथा विगतका गणनाहरूका तथ्याङ्कीय सूचकहरूमा आधारित प्रवाह विश्लेषण पनि प्रस्तुत गरिएको छ । २०५८ का सूचकहरू र प्रवाह सूचकहरूलाई विषयगत शीर्षकहरू (thematic headings) अन्तर्गत समूहकृत गरिएका छन् । यो पहिलो शुरुवातको प्राथमिक उद्देश्य नीति निर्माणकर्ताहरू, विकासकर्मीहरू, अनुसन्धानकर्ताहरू र सम्बन्धित सबैलाई सहयोग पुगोस् भन्ने हेतुले विभिन्न समयावधिको प्रवाह सूचकहरूलाई पनि समावेश गरी छानिएका केही प्रमुख सूचकहरूको जिल्लागत वितरणलाई मानचित्रावलीमा उतारी नेपालको नवीनतम सामाजिक-आर्थिक सूचनाहरूलाई प्रस्तुत गर्नु हो । अन्य विशेष उद्देश्यहरू निम्न प्रकारका छन् :-

- जनगणना २०५८ को नतीजाहरूमा आधारित जिल्लागत तहमा जनसंख्या, सामाजिक र आर्थिक सूचकहरू तयार गर्नुह
- वि.सं. २०२८, २०३८, २०४८, २०५८ का जनगणनाहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्कमा आधारित साभ्ना आर्थिक सूचकहरूको प्रवाह विश्लेषण तयार गर्नुह र
- पुस्तकको रूपमा मानचित्रावली तयार गर्नुका साथै यसै अनुरूप माथि उल्लेखित सबै सूचकहरू समावेश गरी नक्शामा उतारिएको र उपयोगकर्ताले नक्शामा browse र query गरी आफूले चाहेको जस्तो सूचकहरूको नक्शा तयार गर्न मिल्ने गरी, साधारण GIS को कार्यहरू पनि गर्न सकिने अन्तरक्रियात्मक multimedia CD-ROM पनि तयार गर्नु ।

तथ्याङ्कका स्रोतहरू

नापी विभागबाट २०४५ सालमा तयार गरिएको नेपालको १:२५०,००० मान नापको जिल्ला-तहको स्थलरूप नक्शामा आधारित ICIMOD द्वारा डिजिटाइज गरी तयार गरिएको नेपालको नक्शालाई जिल्ला-तहमा सूचकहरू प्रस्तुत गर्न आधार नक्शाको रूपमा प्रयोग गरिएको छ । धेरैजसो जनसंख्या, सामाजिक र आर्थिक सूचकहरू जनगणना २०५८ को डिजिटल तथ्याङ्कहरूबाट तयार गरिएका थिए (सन्दर्भ सामग्री सूची नं. १६,२६ हेर्नु होस्) र प्रवाह सूचकहरूको मान निकाल्नका लागि विगतका जनगणनाहरूमा प्रकाशित आँकडाहरू प्रयोग गरिएका थिए (सन्दर्भ सामग्री सूची नं. १ देखि १५ सम्म हेर्नु होस्) । जनगणनाबाट प्राप्त सूचना बाहेक अन्य सहायक सूचकहरूको मान निकाल्नका लागि अन्य स्रोतहरू जस्तै कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय (१९), स्वास्थ्य सेवा विभाग (१८), शिक्षा विभाग (१७) र स्ट्याटिस्टिकल यिअर बुक साथै केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागबाट प्रकाशित अन्य सन्दर्भ पुस्तकहरू (२०-२५) बाट प्राप्त सहायक तथ्याङ्कहरू प्रयोग गरिएका थिए । जनगणना सम्बन्धी अन्य बिस्तृत विवरणलाई तल ब्याख्या गरिएको छ । साथै यस सम्बन्धी अन्य थप विवरणहरू सन्दर्भ सामग्री सूचीमा उल्लेखित विभिन्न जनगणनाका प्रकाशनहरूमा उल्लेख गरिएका छन् ।

नेपालको क्षेत्रफल

प्रशासकीय हिसाबले नेपाललाई ७५ जिल्ला, १४ अंचल र ५ विकास क्षेत्रमा विभाजन गरिएको छ (यस परिचय खण्डको अन्त्यमा समावेश गरिएको नक्शा र पुस्तकको अन्तिम पातोको खल्तीमा राखिएको नेपालको पारदर्शी नक्शा हेर्नु होस्) । जिल्लालाई गाउँ विकास समितिहरू (गा.वि.स.) र नगरपालिकाहरू जस्ता स्थानीय प्रशासकीय एकाइमा विभाजन गरिएको छ । हाल नेपाल अधिराज्यभर ३ हजार ९ सय १५ वटा गा.वि.स.हरू र ५८ वटा नगरपालिकाहरू रहेका छन् । प्रत्येक गा.वि.स. ९ वटा वडाहरू मिलेर बनेको छ, भने नगरपालिकाहरूमा कम्तीमा ९ देखि बढीमा ३५ वटा वडाहरू रहेका हुन्छन् । धरातलीय स्वरूप अनुसार नेपाललाई ३ वटा प्रदेशहरू : उच्च हिमाली प्रदेश, पहाडी प्रदेश र समथर प्रदेश (तराई) मा विभाजन गरिएको छ । यी प्रदेशहरू पूर्व देखि पश्चिमसम्म, उत्तरी सिमानामा रहेको उच्च हिमाली क्षेत्रदेखि दक्षिणमा तराईको समथर भू-भाग सम्म लगभग समानान्तर रूपले फैलिएका छन् । नेपालको सामान्य परिचय अनुसूची १ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

नेपालको जनगणना

जनगणनाबाट प्राप्त तथ्याङ्कले देशको मानव स्रोतसाधनको जानकारी उपलब्ध गराउँदछ । यसमा जनसंख्या, जनसंख्या बृद्धिको विशेषताहरू पेशागत स्थिति र विभिन्न सामाजिक तथा आर्थिक पक्षको दृष्टिबाट जनसंख्याको वितरण सम्बन्धी विवरणहरू देखाइएको हुन्छ । जनगणनाको प्रमुख उद्देश्य भनेको देशमा रहेका व्यक्तिहरूको गणना गर्नु हो ।

नेपालमा पहिलो जनगणना वि.स. १९६८ मा भएको थियो र त्यसपछि करिब प्रत्येक दश-दश वर्षमा जनगणनाहरू संचालन हुँदै आएका छन् । वि.सं. १९६८, १९७७, १९८७ र १९९८ मा सम्पन्न भएका जनगणनाहरू वास्तवमा सामान्य व्यक्ति गणना मात्र थिए । वि.सं. २००९ र २०११ मा दुई चरणमा सम्पन्न भएको पाँचौँ जनगणना अन्तर्राष्ट्रिय प्रामाणिक मान्यताहरू अनुरूप पहिलो पटक संचालन भएको जनगणना थियो । यस पछिका जनगणनाहरूमा संकलित तथ्याङ्कको दायरा क्रमशः फराकिलो र सुधार हुँदै गएको देखिन्छ । वास्तवमा जनगणना एक बृहत कार्यक्रम हो । यसको संचालनमा ठूलो मात्रामा स्रोतसाधनहरूको आवश्यकता पर्ने भए तापनि यी स्रोतसाधनहरू हाम्रो जस्तो मुलुकमा प्रायः सधैं सीमित मात्र रहँदै आएको पाइन्छ । ती सीमित स्रोतसाधनहरूलाई बढ्दो सूचना तथा तथ्याङ्कको मागलाई परिपूर्ति गर्न प्रभावकारी ढंगबाट उपयोग गरिनु पर्दछ । यस कुरालाई समेत ध्यानमा राखी, वि.सं. २०५८ को जनगणनामा पहिलो पटक छनौट विधि लागू गरी छनौटमा परेका घरपरिवारहरूबाट विभिन्न थप विषयहरू बारे बिस्तृत विवरणहरू संकलन गरिएको थियो ।

नेपालमा नियमित जनसंख्या तथा घरपरिवार सर्वेक्षण कार्यहरू र अद्यावधिक पञ्जीकीकरण प्रणालीको विकास भइ नसकेको अवस्थामा केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागद्वारा प्रत्येक दश-दश वर्षमा संचालन हुने जनगणनाहरू नै जनसंख्या तथा योसंग सम्बन्धित अन्य पक्षका महत्वपूर्ण सूचना तथा तथ्याङ्कको प्रमुख स्रोत रहँदै आएको छ ।

नेपाल राष्ट्रिय जनगणना २०५८

नेपालमा दशौँ राष्ट्रिय जनगणना वि.सं. २०५८ को जेष्ठ/आषाढ महिनामा संचालन भएको थियो । उक्त जनगणनामा लैंगिक विषयहरू, आम संचार, जनगणना जागरणका साथै महिला, बालबालिका र अपाङ्गता सम्बन्धी विषयमा विशेष ध्यान दिइएको थियो । हाल प्रशासकीय विभाजनको स्थानीय एकाई जस्तै गाउँ विकास समिति (गा.वि.स.) र नगरपालिका-तहसम्मको गणना तथ्याङ्कहरू उपलब्ध छन् ।

प्रमुख विशेषताहरू

जनगणना २०५८ ले पहिलेका जनगणनाहरू भन्दा परिवारले उपयोग गर्ने सुविधाहरू, जग्गामा महिलाको स्वामित्व, बिस्तारित आर्थिक क्रियाकलाप जस्ता थप प्रश्नहरू पनि समावेश गरी व्यापक विषयगत क्षेत्रहरूलाई ओगटेको थियो । जनगणना २०५८ को प्रमुख विशेषताहरू निम्न अनुसार थिए ।

- पहिलेका जनगणनाहरूमा जस्तै सबै व्यक्तिहरूको पूर्ण गणना गरिएको थियो ।
- गणनामा लैंगिक विषयबस्तुहरूलाई जोड दिइएको थियो : महिला र महिला सशक्तीकरणसंग सम्बन्धित थप प्रश्नहरू संकलन गरिनुका साथै जनगणनाको कार्यको सिलसिलामा लैंगिक चेतनामूलक कार्यक्रमहरू पनि संचालन भएका थिए ।
- यो जनगणनामा दुई प्रकारका प्रश्नावली लगत फारमहरूको प्रयोग भएका थिए । यस अनुसार लगत १ पूर्ण गणना (शत प्रतिशत गणना) का लागि र लगत २ छनौट विधिबाट छनौटमा परेका घरपरिवारहरूको विवरण संकलनका लागि प्रयोग गरिएको थियो ।
- पहिलेका जनगणनाहरूमा भन्दा बढी प्रश्नहरू समावेश गरिएका थिए ।
- आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी आर्थिक पेशा र आर्थिक व्यवसायको वर्गीकरणलाई परिमार्जन गरिएको थियो ।
- विशेष गरी नगर क्षेत्रहरूमा गणना नक्शाको प्रयोग गरिएको थियो ।
- जनगणनाबारे व्यापक प्रचार-प्रसार गरिएको थियो ।
- विस्तारित आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी विवरण पनि संकलन गरिएको थियो ।

प्रश्नावलीहरू

जनगणनामा दुई वटा छुट्टाछुट्टै प्रकारका प्रश्नावली लगतहरू प्रयोग गरिएका थिए, जसमध्ये लगत १ सम्पूर्ण परिवार र व्यक्तिको गणना गर्न र लगत २ छनौट विधिद्वारा छानिएका परिवारको गणना गर्नका लागि प्रयोग गरिएको थियो ।

- लगत १ मा समावेश गरिएका विवरणहरू यस प्रकार थिए : परिवारले प्रयोग गरेको घरको प्रकार, परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्व, कृषि प्रयोजनका लागि चलन गरेको जग्गा र यसको क्षेत्रफल, पाल्तु चौपाया एवं पंक्षी र तिनीहरूको संख्या, महिलाको घर र जग्गामा स्वामित्व, महिलाको आफ्नो (पेवा, दाईजो/स्त्री धन) पाल्तु चौपाया, कृषि बाहेक अरु साना व्यवसायको संचालन र मुख्य व्यवसाय, परिवारमा अनुपस्थित व्यक्ति विदेश गएका भए ती व्यक्तिहरूको विवरण ।
- लगत १ मा समावेश गरिएका व्यक्तिगत विवरणहरू यस प्रकारका थिए: परिवारका व्यक्तिको नाम, थर, लिङ्ग, उमेर, जात/जाति, मूलीको व्यक्तिसंगको नाता, धर्म, भाषा, नागरिकता र अपाङ्गताको विवरण ।
- लगत २ मा समावेश गरिएका पारिवारिक विवरणहरू यस प्रकारका थिए: परिवारको पिउने पानीको मुख्य स्रोत, खाना पकाउन अक्सर प्रयोग गरिने इन्धन, बच्ची बालन अक्सर प्रयोग गरिने उर्जा, परिवारको चर्पीको व्यवस्था, परिवारले प्रयोग गर्ने सुविधाहरू, बितेको १२ महिनामा परिवारमा कसैको मृत्युको स्थिति र विवरण ।
- लगत २ मा समावेश गरिएका व्यक्तिगत विवरणहरू यस प्रकारका थिए: परिवारका व्यक्तिको नाम, थर, उमेर, जन्मस्थल, गणना क्षेत्रमा बसोबास गरेको समयावधि (वर्षमा), बसोबास गर्नुको मुख्य कारण, पाँच वर्ष अघि बसोबास गरेको स्थान, पढ्न लेख्न जानेको वा नजानेको, व्यक्तिको पढाईको तह, हाल विद्यालय जाने गरेको वा नगरेको स्थिति, वैवाहिक स्थिति, पहिलो पटक विवाह गर्दाको उमेर, हालसम्म जिउँदै जन्मेका छोरा-छोरीको संख्या, बितेको १२ महिनामा जीवित बच्चा जन्माएको वा नजन्माएको, बितेको १२ महिनामा अक्सर गरेका क्रियाकलापहरू, बितेका १२ महिनामा कुन कुन काम कति कति समय गरेको, व्यक्तिले अक्सर गर्ने गरेको काम, काम गरेको व्यवसाय, आर्थिक काम गर्दाको तह, बितेको १२ महिनामा अक्सर काम नगर्नुको कारण, १६ वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरूको अभिभावकत्वको स्थिति ।

अवधारणा तथा परिभाषाहरू

प्रश्नावलीमा प्रयोग गरिएका केही विशेष अवधारणा तथा परिभाषाहरू साथै तिनीहरूका केही सम्भाव्य सीमाहरू संक्षेपमा तल उल्लेख गरिएको छ । यस पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएका सूचनाहरूलाई सही तरिकाले व्याख्या गर्न तिनीहरूको अवधारणा र परिभाषाबारे जान्नु आवश्यक हुन्छ । गणनामा प्रयोग गरिएका लगत १ र २ फारमका प्रश्नहरू तथा परिभाषाहरूलाई यसको प्रश्नावली निर्देशिकामा बिस्तृत रूपमा व्याख्या गरिएको छ । यस प्रश्नावली निर्देशिका (२७) मा उल्लेखित विभिन्न प्रश्नहरू र तिनीहरूको परिभाषाबारे गणना कार्यमा संलग्न गणकहरू तथा सुपरिवेक्षकहरूलाई गणना संचालन हुनु अगाडि बिस्तृत तालीम प्रदान गरिएको थियो । जनगणनामा प्रयोग गरिएका प्रमुख परिभाषाहरू सन्दर्भ सामग्री सूचीमा उल्लेखित केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका प्रकाशनहरूमा अझ बिस्तृत व्याख्या गरिएको पाइन्छ ।

अक्सर बसोबासको स्थान

वि.सं. २००९/२०११ देखि प्रत्येक दश-दश वर्षमा संचालन हुँदै आएका जनगणनाहरू मोडिफाइड डे जुरे (modified de-jure) पद्धतिको आधारमा गणना हुँदै आएको छ । अर्को शब्दमा, सबै व्यक्तिहरूलाई उनीहरूको अक्सर बसोबास गरेको स्थानबाट गणना गरिएको थियो । केही समयका लागि आएका पाहुनाहरू, पर्यटकहरू, कुटनीतिक नियोगका विदेशी कर्मचारीहरू, शरणार्थीहरूलाई गणनामा समावेश गरिएको थिएन । घरपरिवारका अनुपस्थित सदस्यहरू जो ६ महिना भन्दा बढी समयदेखि विदेशमा गएका थिए, तिनीहरूलाई परिवारको सदस्यको रूपमा गणना नगरी अनुपस्थित व्यक्तिका रूपमा गणना गरिएको थियो ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनामा अक्सर बसोबास गरेको स्थानको परिभाषामा पहिलेका जनगणनाहरू भन्दा केही सुधार गरिएको थियो, जस अनुसार मानिसहरू आफ्नो घर भएको स्थानमा वा काम गर्ने स्थानमा वा व्यापार गरेर बसेको स्थानमा वा अध्ययनका सिलसिलामा अक्सर जहाँ स्थायी रूपमा बसोबास गर्छन् वा लामो समयसम्म उक्त स्थानमा बस्ने चाहना राखी बसेका छन्, त्यस स्थानलाई अक्सर बसोबास गरेको स्थान भनेर परिभाषित गरिएको थियो । जेलमा रहेका कैदीहरू, छात्रावासमा बस्ने विद्यार्थीहरू, ब्यारेकमा बसेका सेना तथा प्रहरीहरूलाई उनीहरू

बसोबास गरेको स्थानबाट नै गणना गरिएको थियो । घरबार विहीन व्यक्तिहरू जस्तै सन्त-महात्मा, मगन्ते, जोगी, फिरन्तेहरूको जनगणना दिवसको अघिल्लो दिन उनीहरू जहाँ भेटिएका थिए, सोही स्थानबाट गणना गरिएको थियो ।

परिवार

जनगणनामा पारिवारिक र व्यक्तिगत विवरणहरू संकलन गर्ने कार्य 'परिवार' को अवधारणामा आधारित थियो । यस अनुसार एउटा लगत फारम एउटा परिवारको विवरणहरू संकलन गर्न प्रयोग गरिएको थियो । जनगणना २०५८ ले सामान्यतया एउटै आम्दानी-खर्चले घर व्यवहार चलाई एकै भान्सामा खानपिन गरी बसेका व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको समूह (नाता पर्ने वा नाता नपर्ने वा दुबै) लाई परिवार भनी परिभाषित गरेको थियो । यस परिभाषा अनुसार परिवारमा एकलौ व्यक्ति वा एक भन्दा बढी व्यक्तिहरू संगै बसेका हुन सक्दछन् ।

नगर क्षेत्र

धेरै प्रकारका सूचकहरू 'नगर' र 'ग्रामीण' क्षेत्रहरूको आधारमा छुट्टयाई प्रस्तुत गरिन्छ । नेपालमा नगरपालिका वा उप-महानगरपालिका वा महानगरपालिकाको प्रशासकीय सिमाना भित्रको क्षेत्रलाई 'नगर वा शहरी क्षेत्र' को रूपमा परिभाषित गरिएको छ । (धेरै थोरै घर भएका क्षेत्रहरूलाई पनि 'नगर क्षेत्र' मा समावेश गरिएको छ) । नेपालको ७५ जिल्लाहरू मध्ये ४३ जिल्लाहरूमा ५८ वटा नगर क्षेत्रहरू छन् भने, बाँकी ३२ जिल्लाहरूमा नगर क्षेत्रहरू छैनन् ।

आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्या

वि.सं. २००९/२०११ मा संचालन भएको जनगणनामा पहिलो पटक आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्याबारे विवरण संकलन गरिएको थियो । उक्त गणनादेखि नै हरेक जनगणनामा निरन्तर रूपले आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्याको गणना गरिदै आएको छ । जे भए तापनि आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्याको अवधारणा तथा परिभाषा एउटा जनगणनादेखि अर्को जनगणनामा केहि परिमार्जन हुँदै आएको पाइन्छ ।

वि.सं. २०१८, २०२८ र २०३८ का जनगणनाहरूमा जसले गणनाको दिन भन्दा अघिल्लो १२ महिनाभित्र लगातार वा पटक-पटक गरी कम्तीमा पनि ८ महिनासम्म नगद वा जिन्सीको रूपमा पारिश्रमिक वा तलव पाउने वा कुनै नाफा/नोक्सान हुने काम गरेका थिए भने, ती व्यक्तिहरूलाई आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्या भनी परिभाषित गरिएको थियो । वि.सं. २०४८ को जनगणनामा यस परिभाषामा केही परिमार्जन गरी गणनाको दिन भन्दा अघिल्लो वर्षको १२ महिनाको अवधिभित्र जति अवधि काम गरे पनि उक्त व्यक्तिलाई आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील व्यक्तिको रूपमा परिभाषित गरिएको थियो ।

जनगणना २०५८ मा काम गरेको अवधि सम्बन्धी अतिरिक्त प्रश्न थप गरी आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी प्रश्नलाई पहिलेका जनगणनामा भन्दा अझ केही परिमार्जित गरिएको थियो । यस प्रकारको सुधार गर्नुको अर्थ यो थियो कि, आर्थिक क्रियाकलापसंग सम्बन्धित गणनाको नतीजालाई पहिलेका जनगणनाहरूका नतीजासंग तुलना योग्य बनाउनुका साथै र परिमार्जित अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसारको चलन चल्तीसंग पनि दाँज्न मिल्ने बनाउनु हो । आर्थिक क्रियाकलापसंग सम्बन्धित प्रश्नहरू, परिभाषा, अवधारणालाई पनि परिमार्जित अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड र मान्यता अनुसार सुधार गरिएको थियो । यस अनुसार गणनाको दिन भन्दा अघिल्लो वर्षको १२ महिनाभित्र निरन्तर वा पटक-पटक गरी कम्तीमा ६ महिना वा सो भन्दा बढी समयसम्म सक्रिय रूपले आर्थिक काम गरेको वा सक्रिय रूपले कामको खोजी गरेको व्यक्तिहरूलाई आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील जनसंख्या भनी परिभाषित गरिएको थियो । आर्थिक 'काम' भन्नाले नगद वा

जिन्सीको रुपमा तलब, ज्याला, नाफा वा पारिश्रमिक लिने गरी रोजगारी पाएका वा आफ्नै व्यवसाय संचालन गरेको र बिस्तारित आर्थिक काम (तल उल्लेख गरिएको) समेतलाई जनाउँछ । यसैले आर्थिक काम अन्तर्गत जिविकोपार्जनको मुख्य पेशा कृषि कार्य समेतलाई समावेश गरिएको छ । राष्ट्रिय लेखा प्रणाली, २०५० अनुसार आर्थिक बस्तु र केहि सेवाको परिभाषामा परिमार्जन गरिएको छ । यस अनुसार पछिल्लो जनगणनामा विशेष गरी नेपाली परिप्रेक्षमा परिवारमा महिलाहरूले गर्ने घरायसी क्रियाकलापहरूलाई समेट्ने हेतुले बिस्तारित आर्थिक क्रियाकलाप सम्बन्धी अतिरिक्त प्रश्न थप गरिएको थियो । यहाँ बिस्तारित आर्थिक क्रियाकलाप भन्नाले आफू वा आनो परिवारको लागि उत्पादन गरिएका बस्तु वा केहि सेवालाई आर्थिक सेवा वा बस्तु जस्तै पानी ल्याउने, खाद्य प्रशोधन (अचार, मस्यौरा, गुन्द्रुक आदि बनाउने), दाउरा संकलन जस्ता कार्यहरूलाई जनाउँछ ।

गैर-कृषि साना आर्थिक व्यवसाय

गैर-कृषि साना आर्थिक व्यवसाय भन्नाले परिवारको मूली वा कुनै सदस्यले संचालन गरेको (पूँजी, नगद, जिन्सी, श्रम लगानी गरी संचालन गरेको तर नियमित रुपले तलब वा ज्याला दिई अरु कसैलाई नलगाएको), परिवारको आय-आर्जनमा कुनै प्रकारले सघाउ पुग्ने, छुट्टै व्यवसायको रुपमा पहिचान नभएको (कुनै सरकारी, गैर-सरकारी, वा स्थानीय कार्यालयमा दर्ता नभएको), व्यवसायको उत्पादन सेवा भए बिक्री गर्ने उद्देश्यले संचालन भएको व्यवसायलाई जनाउँछ । व्यवसायमा उत्पादन भएको बस्तु परिवारको उपभोगका लागि वा बिक्री वा दुबैका लागि हुन सक्दछ ।

घर

जनगणना प्रयोजनका लागि सामान्यतया चारैतिर गारो/टाटी लगाई छाना हालेर मानिस बस्नका लागि प्रयोग गरिएको एक वा एक भन्दा बढी कोठा वा तल्ला भएको बासस्थानलाई घर भनी परिभाषित गरिएको थियो । यस अनुसार घरलाई यसको गारो र छानोको निर्माणमा प्रयोग गरिएको सामग्री अनुसार तीन प्रकारमा वर्गीकरण गरिएको थियो । पक्की गारो र पक्की छानो भएको घरलाई पक्की घर, पक्की गारो र कच्ची छानो वा कच्ची गारो र पक्की छानो भएको घरलाई अर्ध-पक्की घर, कच्ची गारो र कच्ची छानो भएको घरलाई कच्ची घर को रुपमा परिभाषित गरी विवरण संकलन गरिएको थियो । यस बाहेक मान्द्रो, प्लाष्टिक, पराल, चोया, निगालो, पाल आदिले बनाएको बासस्थानलाई 'अन्य' प्रकारमा समावेश गरी गणना गरिएको थियो ।

जनगणनाको संचालन

वि.सं. २०५८ को जनगणना कार्य दुई चरणमा संचालन गरिएको थियो । पहिलो चरण अन्तर्गत वि.सं. २०५८ जेष्ठ १ देखि १५ सम्म 'घरपरिवार सूचीकरण' को कार्य संचालन गरिएको थियो । घरपरिवारको सूचीकरणको कार्य सम्पन्न भएको लगत्तै पछि वि.सं. २०५८ जेष्ठ २८ देखि आषाढ १२ सम्म घरपरिवारको गणना कार्य संचालन भएको थियो । वि.सं. २०५८ आषाढ ८ गतेको दिनलाई जनगणनाको सन्दर्भ दिन मानी 'जनगणना दिवस' को रुपमा मनाइएको थियो । घरबार बिहीन ब्यक्तिहरूको गणना जनगणना दिवसको अघिल्लो दिनमा गरिएको थियो ।

लगत १ को मुख्य प्रश्नावली अधिराज्यभरका सम्पूर्ण परिवार र ब्यक्तिका लागि विवरण संकलन गर्न प्रयोग गरिएको थियो भने, लगत २ को नमूना प्रश्नावली फारम प्रत्येक वडामा छनौट विधिबाट छानिएका घरपरिवारको अतिरिक्त बिस्तृत विवरणहरू संकलनका लागि प्रयोग गरिएको थियो । जनगणनामा आधारभूत पारिवारिक तथा ब्यक्तिगत विवरणहरू पूर्ण गणना विधिबाट संकलन गरिएको थियो भने पारिवारिक तथा ब्यक्तिगत विषयसंग सम्बन्धित थप विवरणहरू पूर्ण गणना विधिबाट संकलन गर्दा ठूलो जनशक्ति, धेरै धनराशी, बढी समयको आवश्यकता पर्ने हुँदा उक्त कुरालाई ध्यानमा राखी ती विवरणहरू वैज्ञानिक विधिको रुपमा छनौट विधि अपनाई विवरणहरू संकलन गरिएको थियो ।

जनगणना संचालन गर्नु पूर्व नै छनौट विधिको रूपरेखा तयार गरिएको थियो, र यसै रूपरेखा अनुसार गणना कार्य गर्नु भन्दा पहिले घरपरिवार सूचीकरण गरिएको थियो । यसै सूचीकरणको आधारमा छनौट विधि अपनाउनका लागि निर्दिष्ट गरेका जिल्ला, गा.वि.स., नगरपालिकाहरूका प्रत्येक वडा वा वडाखण्डमा १:८ को अनुपातमा सिस्टमेटिक स्याम्पलिङ्ग (Systematic Sampling) विधिबाट घरपरिवार छनौट गरी गणना गरिएको थियो । संस्थागत घरपरिवारलाई छनौट विधिमा समावेश गरिएको थिएन । जनघनत्व र जनसंख्याको आकारको आधारमा ६ वटा जिल्लाहरू र ५२ वटा नगरपालिकाहरूमा लगत नं. २ को विवरण संकलनका लागि पूर्ण गणना गरिएको थियो । यसरी छनौट विधिबाट संकलित विवरणहरूलाई ratio estimate विधि अपनाई तथ्याङ्कको अनुमान निकालिएको थियो ।

सारिणीकरण, आँकडा प्रशोधन र छनौट विधिबाट संकलन गरिएको तथ्याङ्कबाट गरिएको अनुमानबारे बिस्तृत विवरण सन्दर्भ सामग्री (सूची नं.१६) मा उल्लेख गरिएको छ ।

जनगणना तथ्याङ्कको सीमा

बाधा-व्यवधान

जनगणनाको संचालनक्रममा दुई प्रकारका बाधा-व्यवधानहरू आइपरेका थिए । वि.सं. २०५८ जेष्ठ १९ गते राजदरवारमा भएको दुःखद् घटनाले गणकहरूको तालीम र उनीहरूलाई कार्यस्थलमा खटाउने कार्यमा प्रत्यक्ष असर पुग्न गई गणना कार्य निर्धारित मिति भन्दा अझ ४ दिन बढाउनु परेको थियो । यसको अतिरिक्त देशमा भइरहेको राजनैतिक व्यवधानले १२ वटा जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । अझ खासगरी कालीकोट र सल्यान जिल्लाका अधिकांश भागहरूमा बढी असर परेको थियो भने, बाजुरा, दोलखा, डोल्पा, भुपा, जुम्ला, मुगु, सिन्धुली, सिन्धुपाल्चोक, सिराहा र सुर्खेत जिल्लाहरूको केही भागहरूमा गणना कार्य संचालनमा बाधा-व्यवधान परेको थियो । समग्रमा, अधिराज्यभरको ८३ वटा गा.वि.स.हरूमा पूर्ण व्यवधान भएको थियो भने, केही गा.वि.स.हरूमा आंशिक गणना भएको थियो । यसरी गा.वि.स.का ९५५ वटा वडाहरू र नगरक्षेत्रका २ वटा वडाहरूमा गणना कार्य संचालनमा बाधा-व्यवधान भएको थियो ।

जनगणनाको नतीजामा सल्यान र कालीकोटको अनुमानित जनसंख्या र अन्य जिल्लाका गणना हुन नसकेका गा.वि.स., नगरपालिकाका वडा वा वडाखण्डको जनसंख्या परिवार सूचीकरण लगतबाट प्राप्त भएको परिवार संख्या र जनसंख्या (महिला र पुरुष समेतको जनसंख्या) समाविष्ट गरिएको छ । जे भए पनि यी व्यवधान भएका गणना क्षेत्रहरूको गणना सम्बन्धी अन्य बिस्तृत विवरणहरू उपलब्ध छैनन् । केही क्षेत्रहरूमा जहाँ परिवार सूचीकरण पनि हुन सकेन त्यस क्षेत्रको जनसंख्या २०४८ को जनसंख्या र २०५८ को उपलब्ध जनसंख्याको बृद्धिको आधारमा अनुमान गरिएको थियो । २०५८ साल आषाढ ८ गतेको जनगणना दिवसलाई आधारमानी उक्त दिनको सूर्योदयको समयमा नेपालको अनुमानित कूल जनसंख्या २ करोड ३१ लाख ५१ हजार ४ सय २३ र कूल परिवार संख्या ४२ लाख ५३ हजार २ सय २० रहेको थियो । यसमा गणना कार्यमा व्यवधान भएका गा.वि.स. र नगरपालिकाहरूका वडाहरूको समेतको अनुमानित जनसंख्या र परिवार संख्यालाई पनि समाविष्ट गरिएको छ । जे भए पनि पारिवारिक र व्यक्तिगत विशेषता सम्बन्धी अन्य बिस्तृत विवरणहरूको तथ्याङ्कीय सारिणीहरू वास्तविक गणना भएको ४१ लाख ७४ हजार ३ सय ७४ परिवार संख्या र २ करोड २७ लाख ३६ हजार ९ सय ३४ जनसंख्यामा आधारित छन् ।

प्रशासकीय सिमाना परिवर्तन

कुनै भौगोलिक क्षेत्रको लागि प्रस्तुत गरिएको गणना नतीजाले गणना भएको समयको प्रशासकीय भू-भागको क्षेत्रफललाई जनाउँछ । वि.सं. २००९/११ को जनगणना पछि विभिन्न समयहरूमा नेपालको विभिन्न प्रशासकीय विभाजनहरूको क्षेत्रफल र सिमाना विशेषतः जिल्ला, नगरपालिका र गा.वि.स.का (२०४६ सालसम्म गाउँ पञ्चायत र नगर पञ्चायत भनिने गरिन्थ्यो) सिमाना र

क्षेत्रफलमा धेरै पटक परिवर्तन गरिएको थियो । यस प्रकारको सिमाना परिवर्तनले पहिलेको प्रशासकीय विभाजन एकाई र नयाँ प्रशासकीय विभाजन एकाईसंग प्रत्यक्ष तुलना गर्दा असर गरेको हुन्छ । विशेष गरी प्रवाह तथ्याङ्कलाई तुलना गर्दा उल्लेखित कुराहरूलाई बिचार पुऱ्याउनु आवश्यक हुन्छ ।

जनगणना (र अन्य स्रोत) का आँकडालाई सूचकहरूको रूपमा नक्शामा प्रस्तुतीकरण

विधि

वातावरणीय प्रणाली अनुसन्धान संस्था (ESRI) को भौगोलिक सूचना प्रणालीमा आधारित ArcGIS platform मा विश्लेषण गरी जनगणना र अन्य स्रोतका आँकडालाई तथ्याङ्कीय विश्लेषण र विधि अपनाएर तयार पारिएको सूचकहरूलाई ICIMOD बाट तयार गरिएको डिजिटल नक्शाको प्रयोगद्वारा विषयगत नक्शाहरू तयार गरिएको थियो ।

यस पुस्तकमा प्रस्तुत सूचकहरूको आफ्नै परिभाषा र सूत्र अनुसार राष्ट्रिय मानका साथसाथै जिल्लागत मानहरू निकालिएका छन् । यी सूचकहरूलाई निम्न विषयगत शीर्षकहरूमा समूहकृत गरिएका छन् : जनसंख्या, आर्थिक क्रियाकलाप, आधारशिला, स्वास्थ्य र वातावरण, शिक्षा, बालबालिका, लैंगिक, कृषि । एउटा भन्दा बढी विषयहरूसँग सम्बन्धित भएका सूचकहरूलाई बढी मिल्दो विषयगत समूहमा बाँडिएको छ । सजिलोसँग हेर्न र दृष्यकल्पना गर्न सरल होस् भन्ने हेतुले प्रत्येक विषयमा नक्शाहरूका लागि छुट्टै रंग वर्णहरू छानिएका छन् । उपर्युक्त हुने स्थानहरूमा Bar र Pie चार्ट जस्ता ग्राफिक्सहरू एउटै नक्शा अन्तर्गत बहुसूचकहरूको अनुपातिक मानहरू प्रस्तुत गर्न प्रयोग गरिएका छन् ।

सीमा

यस अध्ययनमा प्रयोग भएका तथ्याङ्कहरू माथि उल्लेख भए अनुसार नै मुख्य रूपले जनगणनाका आँकडा साथै अन्य स्रोतका आँकडाहरूबाट लिइएका छन् । असंगतीहरूलाई नियन्त्रण गर्न र तथ्याङ्कलाई स्तरीय बनाउनका लागि यथोचित प्रयासहरू गरिए पनि माथि बर्णन गरिए अनुसार जनगणनाका तथ्याङ्कहरूमा यसको आफ्नो गुण र विशेषता अनुसार निश्चित सीमाहरू थिए । यसको अतिरिक्त जनगणना बाहेक अन्य स्रोतका तथ्याङ्कहरू प्रयोग गर्दा पनि केही समस्याहरू समाविष्ट थिए । विशेषगरी शिक्षा विभागबाट लिइएका तथ्याङ्कहरू सन्दर्भ वर्ष २०५८ को नभई वि.सं.२०५७ मा आधारित छन् । प्राचलहरूको परिभाषामा हुने परिवर्तन, विभिन्न भू-भागको प्रशासकीय विभाजनको सिमानामा हुने बारम्बारको हेरफेरको परिणतिको रूपमा विभिन्न जनगणनाहरूबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरू सधैं प्रत्यक्ष तुलनायोग्य हुँदैनन् । यस तथ्यगत कुराले प्रवाह तथ्याङ्कको प्रस्तुतीकरण केही जटिल बनेको थियो । यस कुरालाई सम्बन्धित स्थान वा अध्यायहरूमा उल्लेख गरिएको छ ।

जनगणनाबाट संकलित सबै तथ्याङ्कहरूलाई नक्शामा उतार्न सम्भव नभएकाले केही निर्दिष्ट गरिएका प्रतिनिधिमूलक तथ्याङ्कहरूलाई मात्र नक्शामा प्रस्तुतीका लागि रोजिएका थिए । यहाँ नक्शामा नदेखाइएका तथ्याङ्कीय सूचकहरूमा चासो राख्ने उपयोगकर्ताहरूलाई यसै पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएका सूचकहरूलाई समावेश गरी तयार पारिएको अन्तरक्रियात्मक विशेषता भएको सिडी-रोममा आफ्नो रोजाई अनुसारको तथ्याङ्क समूह राखी आफूले चाहे जस्तो सूचकहरूलाई नक्शामा उतार्न सक्ने व्यवस्था छ ।

सूचकहरूको राष्ट्रिय मान, उच्चतम र न्यूनतम मान, जिल्लागत सूचकहरूका साथै यस अनुसारको नक्शाहरूमा कुनै त्रुटी नहोस् भनेर यथोचित ध्यान पुऱ्याइएको छ । यस पुस्तकको तयारीमा संलग्न अध्ययन समूहले भविष्यमा प्रकाशित हुने यस पुस्तकको संस्करणहरूमा अझ सुधार गर्नका लागि उपयोगकर्ताहरू, पाठकहरूबाट उचित सुझाव सल्लाहहरू पाउने आशा गरेको छ ।

पुस्तकको प्रस्तुति

प्रस्तुत प्रकाशनलाई तीन खण्डमा विभक्त गरिएको छ । यस अनुसार पुस्तकको प्रथम खण्डमा विभिन्न तथ्याङ्कीय आँकडाहरूको पृष्ठभूमि र यसका सीमाहरूलाई वर्णन गरिएको छ । साथै, यसमा जी.आई.एस. तह हरू भएको आधार नक्शा समेत देखाइएको छ ।

दोस्रो खण्डमा जनसंख्या, आर्थिक क्रियाकलाप, आधारशिला, स्वास्थ्य र वातावरण, शिक्षा, बालबालिका, लैंगिक र कृषि गरी ८ वटा विषयगत समूह अन्तर्गत जनगणना २०५८ र अन्य स्रोतहरूबाट तयार गरिएको विभिन्न सूचकहरूको भौगोलिक वितरणलाई प्रस्तुत गरिएका धेरै विषयगत नक्शाहरू प्रस्तुत गरिएका छन् । प्रत्येक सूचकलाई यसको जिल्लागत मानहरूको तालिका, सूचकको परिभाषा र यसको मुख्य परिणामहरूलाई संक्षिप्त व्याख्या सहित नक्शाको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

पुस्तकको तेस्रो खण्डमा जनसंख्या, आर्थिक क्रियाकलाप, आधारशिला र शिक्षा गरी ४ वटा विषयगत समूह अन्तर्गत विगत चार दशकका जनगणनाहरू (२०२८ देखि २०५८ सम्म) का तथ्याङ्कहरूमा आधारित प्रवाह सूचकहरूलाई प्रस्तुत गरिएको छ । सबै जनगणनाहरूको तथ्याङ्कहरू उपलब्ध नभएको अवस्थामा २ वा ३ वटा प्रवाह नक्शाहरू मात्र भए पनि देखाइएको छ ।

यसै पुस्तकको सहायक सामग्रीको रूपमा पुस्तकमा प्रस्तुत गरिएका सूचकहरू समावेश गरी अन्तरक्रियात्मक CD-ROM पनि तयार गरिएको छ ।

सन्दर्भ सामग्रीहरू

तथ्याङ्कका स्रोतहरू

१. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1975	Population Census 1971, General Characteristics Tables, Vol.1
२. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1975	Population Census 1971, Social Characteristics Tables, Vol.2, Part II
३. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1975	Population Census 1971, Economic Characteristics Tables, Vol.3, Part III
४. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1975	Population Census 1971, Selected Locality Tables, Major Urban Vol.5
५. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1975	Population Census 1971, Abstracts
६. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1984	Population Census 1981, General Characteristics Tables, Vol.1, Part I
७. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1984	Population Census 1981, Social Characteristics Tables, Vol.1, Part III
८. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1984	Population Census 1981, Economic Characteristics Tables, Vol.1, Part IV
९. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1984	Population Census 1981, Urban Area Tables, Vol.III
१०. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1993	Population Census 1991, General Characteristics Tables, Vol.1, Part I
११. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1993	Population Census 1991, Social Characteristics Tables, Vol.1, Part VI
१२. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1993	Population Census 1991, Social Characteristics Tables, Vol.1, Part X
१३. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1993	Population Census 1991, Social Characteristics Tables, Vol.1, Part XIII
१४. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1994	Population Census 1991, Urban Tables, Vol.II
१५. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1994	Population Census 1991, Household Characteristics Tables, Vol.III
१६. Central Bureau of Statistics/UNFPA, Kathmandu, 2002	Population Census 2001, National Report

१७. शिक्षा विभाग, भक्तपुर, २०५७
१८. Department of Health Services, Kathmandu, 2002
१९. Ministry of Agriculture and Cooperatives, Kathmandu, 2001
२०. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1987
२१. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1987
२२. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1995
२३. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1995
२४. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1997
२५. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1995
२६. Central Bureau of Statistics/UNFPA, Kathmandu, 2002

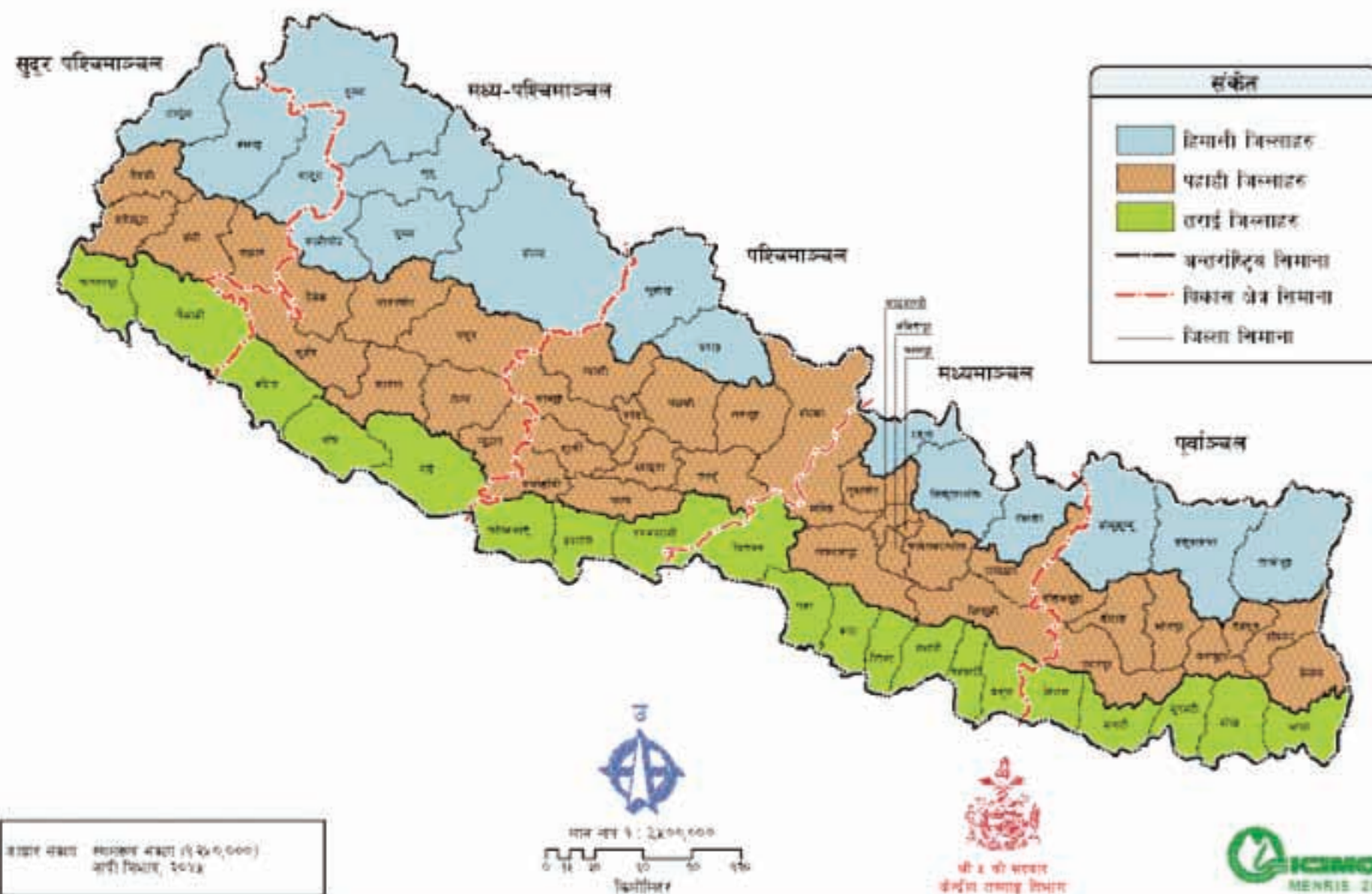
अतिरिक्त सूचनाका स्रोतहरू

२७. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग, काठमाण्डौ, २०५८
२८. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 2002
२९. Central Bureau of Statistics, Kathmandu, 1977
३०. Asian Statistical Institute, Tokyo
३१. ICIMOD, Kathmandu, 1997
३२. J.M.Singh; B.D. Manandhar (Publishers), Kathmandu 1990

- विद्यालयस्तरीय नेपालको शैक्षिक तथ्याङ्क, २०५७
- Annual Report 2000/2001
- Statistical Information on Nepalese Agriculture 2000/2001
- Population Monograph of Nepal
- Statistical Year Book of Nepal 1987
- Population Monograph of Nepal
- 1991 Nepal Population Data Sheets (Districts)
- Statistical Year Book of Nepal 1997
- Statistical Year Book of Nepal 1995
- CD on Nepal National Population Census 2001

- राष्ट्रिय जनगणना २०५८, प्रश्नावली निर्देशिका
- Nepal in Figures 2002
- The Analysis of the Population Statistics of Nepal
- Statistical Indicators, (Lecture notes for country course, Kathmandu, 23 Aug-24 Sept 1976)
- Districts of Nepal, Indicators of Development
- An Introduction to Mathematical Demography by Dr. M.L.Singh, S.B. Sayami

नेपालको प्रशासनिक अवस्था

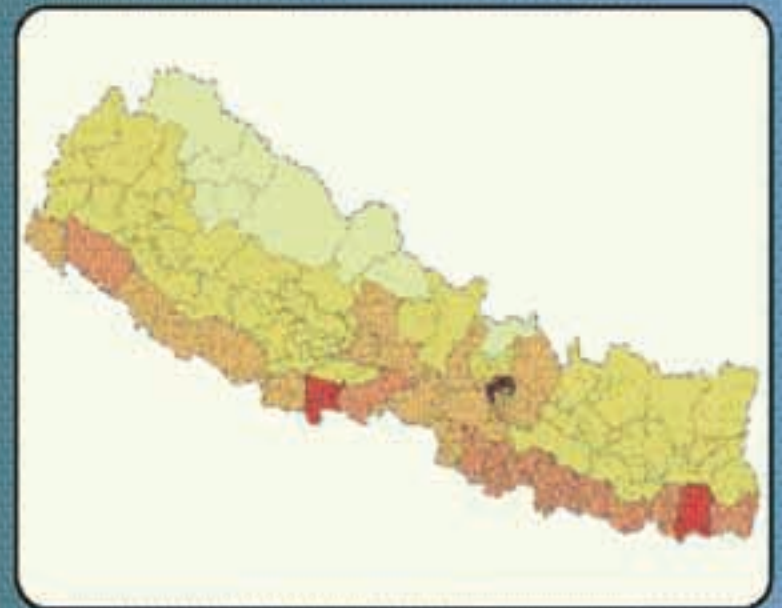

खण्ड दुई
जनगणना २०५८ का सूचकहरू

क. जनसंख्या

१. जनसंख्या वितरण
२. जनसंख्याको अनुपातिक वितरण
३. जनघनत्व
४. औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदर
५. परिवार संख्या वितरण
६. परिवारको औसत आकार
७. पुरुष-महिला अनुपात
८. बालबालिका-महिला अनुपात
९. कुल आश्रितहरूको अनुपात
१०. बालबालिका आश्रित अनुपात
११. बालिका आश्रित अनुपात
१२. बालक आश्रित अनुपात
१३. बृद्ध-बृद्धाहरूको आश्रित अनुपात
१४. ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका बृद्ध-बृद्धाहरूको अनुपात
१५. ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका बृद्धहरूको अनुपात
१६. ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका बृद्धाहरूको अनुपात
१७. पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर
१८. महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर
१९. शहरी जनघनत्व
२०. जिल्लागत शहरी क्षेत्रफलको अनुपात
२१. शहरी जनसंख्या र जिल्लाको जनसंख्याको अनुपात
२२. शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण
२३. शहरी पुरुष-महिला अनुपात
२४. ग्रामीण जनघनत्व
२५. अनुपस्थित जनसंख्या (देश बाहिर गएका)
२६. अनुपस्थित जनसंख्याको गन्तव्य अनुसार अनुपातिक वितरण
२७. धर्म अनुसार जनसंख्याको अनुपातिक वितरण

जनसंख्या वितरण, २०५८

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको कूल (अनुमानित) जनसंख्या २ करोड ३१ लाख ५१ हजार ४ सय २३ थियो जसमध्ये १ करोड १५ लाख ६३ हजार ९ सय २१ जना पुरुषहरू र १ करोड १५ लाख ८७ हजार ५ सय २ जना महिलाहरू थिए । ६ महिना भन्दा बढी देश बाहिर रहेका अनुपस्थित जनसंख्या यसमा समावेश गरिएको छैन । विभिन्न आर्थिक, सामाजिक, जनसांख्यिक कारणहरू तथा विषम भू-वनोटको फलस्वरूप जिल्लागत जनसंख्याको वितरण असमान देखिन्छ । जनगणना २०५८ को नतीजा अनुसार अधिराज्यमा सबैभन्दा बढी जनसंख्या काठमाण्डौमा (१०,८१,८४५) र सबैभन्दा कम जनसंख्या मनाङ्गमा (९,५८७) थियो । पचहत्तर जिल्लाहरूमध्ये सात जिल्लाहरूमा १ लाख भन्दा कम, ३९ जिल्लाहरूमा १ लाखदेखि ३ लाखसम्म, १५ जिल्लाहरूमा ३ लाखदेखि ५ लाखसम्म, र बाँकी ३ जिल्लाहरू (काठमाण्डौ, मोरङ्ग, र रुपन्देही) मा ७ लाख भन्दा बढी जनसंख्या थियो । यसरी औसतमा प्रति जिल्ला ३ लाख ८ हजार ६ सय ८६ जनसंख्या वितरण भएको देखियो ।

जनसंख्याको भू-वितरणलाई जनसंख्या थोप्लाबाट चित्राङ्कन गरिएको छ । प्रस्तुत नक्शामा प्रत्येक थोप्लाले ५ हजार जनसंख्याको प्रतिनिधित्व गर्दछ । अधिराज्यको जनसंख्यालाई ४ हजार ६ सय ३० वटा थोप्लाहरूबाट प्रतिनिधित्व गरिएको छ भने औसतमा प्रति जिल्ला ६१.७ वटा थोप्लाहरू पर्दछन् । जिल्लागत रूपमा हेर्दा सबैभन्दा कम थोप्ला मनाङ्गमा (२ वटा) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (२१६ वटा) देखिन्छ । एउटा थोप्लाबाट जनसंख्याको ठूलो भाग प्रतिनिधित्व गर्ने भएकोले नक्शामा हिमाली क्षेत्रमा जनसंख्याको भू-वितरणलाई समग्रमा सामान्यीकरण गरिएको छ । वितरणको स्वरूपले देशको उत्तरबाट दक्षिणतर्फ जनसंख्याको घनत्व बढ्दै गएको छ । यसरी जनसंख्याको वितरणलाई दृष्टिगत गर्दा तराईमा बाक्लो, पहाडमा मध्यम (उपत्यकाका जिल्लाहरू बाहेक) र हिमाली क्षेत्रमा पातलो जनसंख्या भएको पाइन्छ । मध्यमाञ्चलको काठमाण्डौ उपत्यका जनसंख्याको सबभन्दा घनिभूत क्षेत्र भएको पाइन्छ ।

तालिका क.१

जिल्ला	जनसंख्या	जिल्ला	जनसंख्या	जिल्ला	जनसंख्या	जिल्ला	जनसंख्या	जिल्ला	जनसंख्या
अर्घाखाँची	२०८३९१	चितवन	४७२०४८	धनुषा	६७१३६४	बैतडी	२३४४१८	रौतहट	५४५१३२
अछाम	२३१२८५	जाजरकोट	१३४८६८	धादिङ्ग	३३८६५८	भक्तपुर	२२५४६१	लमजुङ्ग	१७७१४९
ईलाम	२८२८०६	जुम्ला*	८९४२७	नवलपरासी	५६२८७०	भोजपुर	२०३०१८	ललितपुर	३३७७८५
उदयपुर	२८७६८९	झापा*	६८८१०९	नुवाकोट	२८८४७८	मकवानपुर	३९२६०४	सप्तरी	५७०२८२
ओखलढुङ्गा	१५६७०२	डडेलधुरा	१२६१६२	पर्वत	१५७८२६	मनाङ्ग	९५८७	सल्यान*	२१३५००
कञ्चनपुर	३७७८९९	डोटी	२०७०६६	पर्सा	४९७२१९	महोत्तरी	५५३४८१	सर्लाही	६३५७०१
कपिलवस्तु	४८१९७६	डोल्पा*	२९५४५	पाल्पा	२६८५५८	म्याग्दी	११४४४७	स्याङ्जा	३१७३२०
काठमाण्डौ	१०८१८४५	तनहुँ	३१५२३७	पाँचथर	२०२०५६	मुगु*	४३९३७	संखुवासभा	१५९२०३
काभ्रेपलाञ्चोक	३८५६७२	ताप्लेजुङ्ग	१३४६९८	प्यूठान	२१२४८४	मुस्ताङ्ग	१४९८१	सिन्धुपाल्चोक*	३०५८५७
कालीकोट*	१०५५८०	तेह्रथुम	११३१११	बझाङ्ग	१६७०२६	मोरङ्ग	८४३२२०	सिन्धुली*	२७९८२१
कास्की	३८०५२७	दाङ्ग	४६२३८०	बर्दिया	३८२६४९	रसुवा	४४७३१	सिराहा*	५७२३९९
कैलाली	६१६६९७	दार्चुला	१२१९९६	बाग्लुङ्ग	२६८९३७	रामेछाप	२१२४०८	सुनसरी	६२५६३३
खोटाङ्ग	२३१३८५	दैलेख	२२५२०१	बाँके	३८५८४०	रुकुम	१८८४३८	सुर्खेत*	२८८५२७
गुल्मी	२९६६५४	दोलखा*	२०४२२९	बाजुरा*	१०८७८१	रुपन्देही	७०८४१९	सोलुखुम्बू	१०७६८६
गोरखा	२८८१३४	धनकुटा	१६६४७९	बारा	५५९१३५	रोल्पा	२१०००४	हुम्ला	४०५९५

* यी अङ्कहरू अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस् ।)

जनसंख्या वितरण

१

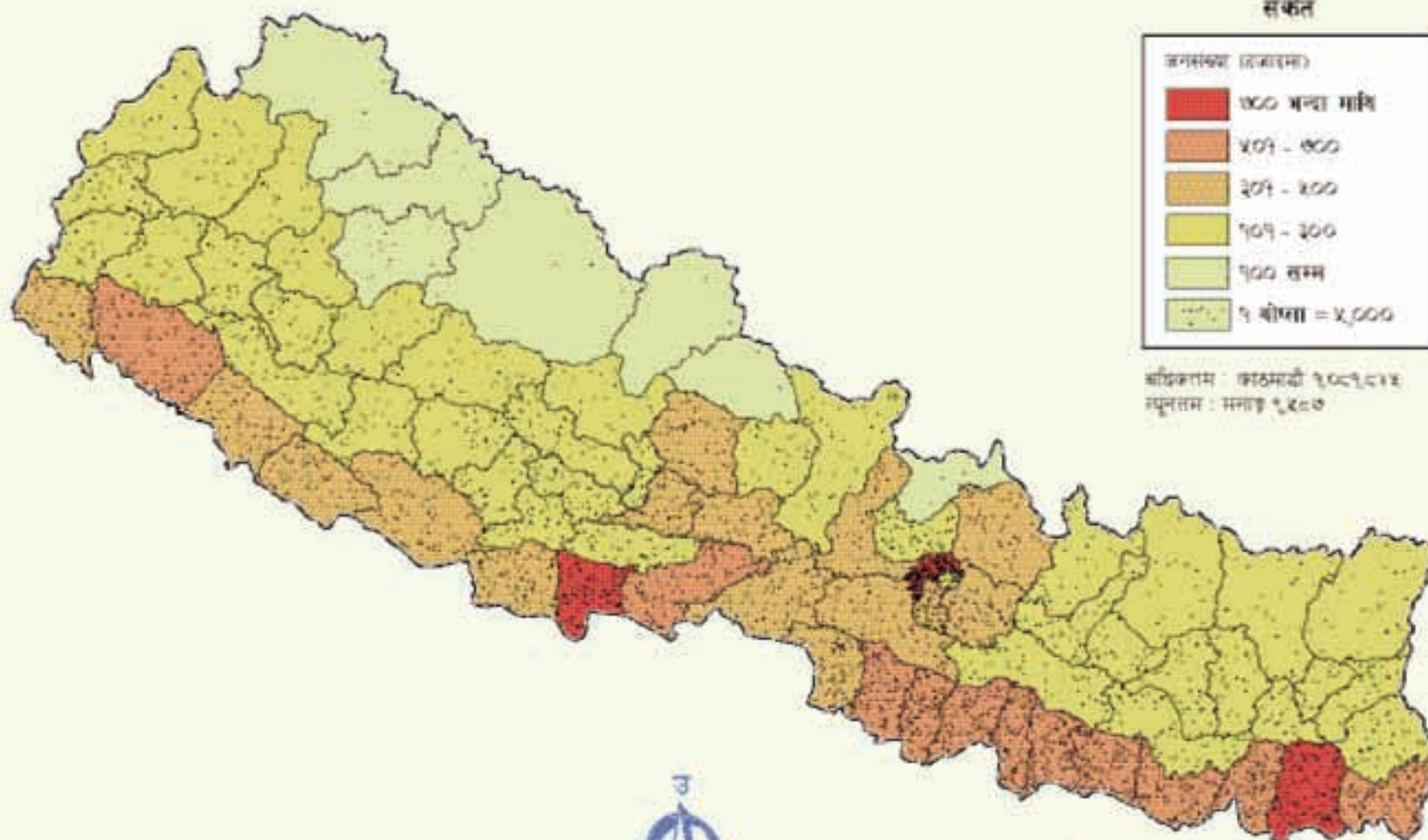
जिल्ला अनुसार जनसंख्याको वितरण, २०६८

संकेत

जनसंख्या (वर्गहरूमा)

	१०० भन्दा माथि
	४०१ - १००
	३०१ - ४००
	१०१ - ३००
	१०० तल
	१ बोल्टा = ५,०००

सर्वाधिकतम : काठमाडौं १,०८१,८१३
 न्यूनतम : मनाङ्ग १,२०७

मानक माप १ : २,०००,०००
 किलोमिटर

राज्यीय नक्सा : सार्वजनिक नक्सा (१:२००,०००)
 जारी विभाग, २०६८
 तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री ५ को सम्मान
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
 MEMBIS 2000

जनसंख्याको अनुपातिक वितरण, २०५८

जनसंख्याको अनुपातिक वितरण भन्नाले जिल्लागत जनसंख्या र देशको कूल जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । यस सूचकलाई सामान्यतः प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । जिल्लागत रूपमा अनुपातिक जनसंख्या वितरणलाई दृष्टिगत गर्दा सबैभन्दा कम जनसंख्याको अनुपात मनाङ्गमा (०.०४ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी अनुपात काठमाण्डौमा (४.६७ प्रतिशत) थियो । अधिराज्यको कूल जनसंख्याको आधारमा अनुपातिक जनसंख्या न्यून भएका अन्य प्रमुख जिल्लाहरू मुस्ताङ्ग (०.०६ प्रतिशत), डोल्पा (०.१३ प्रतिशत) र हुम्ला (०.१८ प्रतिशत) हुन् । यस्तै अनुपातिक जनसंख्या उच्च भएका अन्य प्रमुख जिल्लाहरूमा मोरङ्ग (३.६४ प्रतिशत), रुपन्देही (३.०६ प्रतिशत) र भापा (२.९० प्रतिशत) पर्दछन् ।

तालिका क.२

जिल्ला	अनुपात (प्रतिशतमा)	जिल्ला	अनुपात (प्रतिशतमा)	जिल्ला	अनुपात (प्रतिशतमा)	जिल्ला	अनुपात (प्रतिशतमा)	जिल्ला	अनुपात (प्रतिशतमा)
अर्घाखाँची	०.९०	चितवन	२.०४	धनुषा	२.९०	बैतडी	१.०१	रौतहट	२.३५
अछाम	१.००	जाजरकोट	०.५८	धादिङ्ग	१.४६	भक्तपुर	०.९७	लमजुङ्ग	०.७७
ईलाम	१.२२	जुम्ला*	०.३९	नवलपरासी	२.४३	भोजपुर	०.८८	ललितपुर	१.४६
उदयपुर	१.२४	भापा*	२.९७	नुवाकोट	१.२५	मकवानपुर	१.७०	सप्तरी	२.४६
ओखलढुङ्गा	०.६८	ढाँडेलधुरा	०.५४	पर्वत	०.६८	मनाङ्ग	०.०४	सल्यान*	०.९२
कञ्चनपुर	१.६३	डोटी	०.८९	पर्सा	२.१५	महोत्तरी	२.३९	सर्लाही	२.७५
कपिलवस्तु	२.०८	डोल्पा*	०.१३	पाल्पा	१.१६	म्याग्दी	०.४९	स्याङ्जा	१.३७
काठमाण्डौ	४.६७	तनहुँ	१.३६	पाँचथर	०.८७	मुगु*	०.१९	संखुवासभा	०.६९
काभ्रेपलाञ्चोक	१.६७	ताप्लेजुङ्ग	०.५८	प्यूठान	०.९२	मुस्ताङ्ग	०.०६	सिन्धुपाल्चोक*	१.३२
कालीकोट*	०.४६	तेह्रथुम	०.४९	बझाङ्ग	०.७२	मोरङ्ग	३.६४	सिन्धुली*	१.२१
कास्की	१.६४	दाङ्ग	२.००	बर्दिया	१.६५	रसुवा	०.१९	सिराहा*	२.४७
कैलाली	२.६६	दार्चुला	०.५३	बाग्लुङ्ग	१.१६	रामेछाप	०.९२	सुनसरी	२.७०
खोटाङ्ग	१.००	दैलेख	०.९७	बाँके	१.६७	रुकुम	०.८१	सुर्खेत*	१.२५
गुल्मी	१.२८	दोलखा*	०.८८	बाजुरा*	०.४७	रुपन्देही	३.०६	सोलुखुम्बू	०.४७
गोरखा	१.२४	धनकुटा	०.७२	बारा	२.४२	रौल्या	०.९१	हुम्ला	०.१८

* यी जिल्लाहरू अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस् ।)

जनसंख्याको अनुपातिक वितरण

२

जिल्लागत कृषि क्षेत्रको कुल जनसंख्याको अनुपातिक वितरण प्रतिशतमा, २०६८

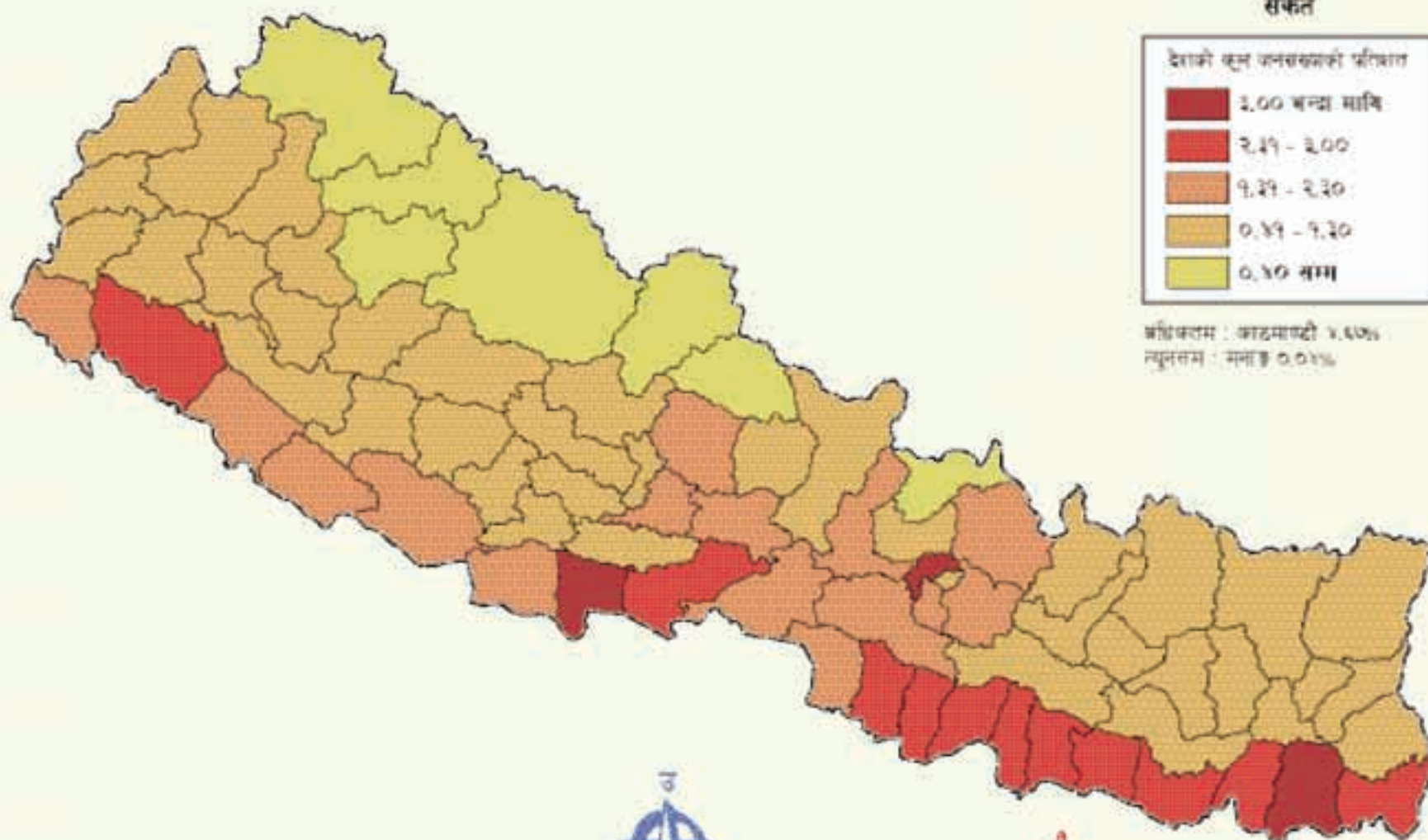
संकेत

देशको कुल जनसंख्याको प्रतिशत

- १.०० बन्दा माथि
- २.४१ - ३.००
- १.३१ - २.३०
- ०.४१ - १.३०
- ०.४० सम्म

अधिकतम : काठमाण्डौ १.६७%

न्यूनतम : मनाङ ०.०१%

मान माप १ : १,६००,०००

० १६ ३२ ४८ ६४ ८० ९६

किमी

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना (२०६८)
 जारी विभाग, २०७४
 तयार पारेको : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री १ को शासक
 केन्द्रीय तयार पारेको विभाग

जनघनत्व, २०५८

मानिस र मानिस बसोबास गर्ने स्थानको क्षेत्रफलसंगको सम्बन्ध देखाउने सूचक नै जनघनत्व हो । यस सूचकले मानिस र बसोबास गर्ने भू-भागको क्षेत्रफलको अनुपातलाई बुझाउँदछ । जनघनत्वलाई प्रति वर्ग किलोमिटर बसोबास गरेका जनसंख्याको एकाईको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको जनघनत्व प्रति वर्ग कि.मि. १५७.३० जना मानिसहरु रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा जनघनत्वको वितरणलाई दृष्टिगत गर्दा सबैभन्दा कम जनघनत्व डोल्पामा (३.७५ व्यक्तिहरु प्रति व.कि.मि.) र सबैभन्दा बढी जनघनत्व काठमाण्डौमा (२७३८.८५ व्यक्तिहरु प्रति व.कि.मि.) रहेको थियो ।

तालिका क.३

जिल्ला	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि.)	जिल्ला	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि.)	जिल्ला	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि.)	जिल्ला	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि.)	जिल्ला	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि.)
अर्घाखाँची	१७४.६८	चितवन	२१२.८३	छनुषा	५६८.९५	बैतडी	१५४.३२	रौतहट	४८४.१३
अछाम	१३७.६७	जाजरकोट	६०.४८	घादिङ्ग	१७५.८३	भक्तपुर	१८९४.६३	लमजुङ्ग	१०४.७
ईलाम	१६६.०६	जुम्ला*	३५.३३	नवलपरासी	२६०.३५	भोजपुर	१३४.७२	ललितपुर	८७७.३६
उदयपुर	१३९.४५	झापा*	४२८.४६	नुवाकोट	२५७.३४	मकवानपुर	१६९.८३	सप्तरी	४९८.४
ओखलढुङ्गा	१४५.९१	डडेलधुरा	८२.०३	पर्बत	३१९.४९	मनाङ्ग	४.२७	सल्यान*	१४६.०३
कञ्चनपुर	२३४.७२	डोटी	१०२.२५	पर्सा	३६७.४९	महोत्तरी	५५२.३८	सर्लाही	५०४.९३
कपिलबस्तु	२७७.३२	डोल्पा*	३.७५	पाल्पा	१९५.६	म्याग्दी	४९.८२	स्याङ्जा	२७२.६१
काठमाण्डौ	२७३८.८५	तनहुँ	२०३.९	पाँचथर	१६२.८२	मुगु*	१२.४३	संखुवासभा	४५.७५
काभ्रेपलाञ्चोक	२७६.२७	ताप्लेजुङ्ग	३६.९४	प्यूठान	१६२.३३	मुस्ताङ्ग	४.१९	सिन्धुपाल्चोक*	१२०.३२
कालीकोट*	६०.६४	तेह्रथुम	१६६.५८	बझाङ्ग	४८.८१	मोरङ्ग	४५४.५७	सिन्धुली*	११२.३३
कास्की	१८८.६६	वाङ्ग	१५६.४७	बर्दिया	१८८.९६	रसुवा	२८.९७	सिराहा*	४८१.८२
कैलाली	१९०.६३	दार्चुला	५२.५४	बाग्लुङ्ग	१५०.७५	रामेछाप	१३७.३९	सुनसरी	४९७.७२
खोटाङ्ग	१४५.४३	दैलेख	१४९.९३	बाँके	१६५.१	रुकुम	६५.५	सुर्खेत*	११७.७२
गुल्मी	२५८.१८	शैलखा*	९३.२१	बाजुरा*	४९.७२	रुपन्देही	५२०.९	सोलुखुम्बू	३२.५१
गोरखा	७९.८२	धनकुटा	१८६.८५	बारा	४६९.८६	रोल्पा	१११.७६	हुम्ला	७.१८

* यी जिल्लाहरू अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाट्टा-ब्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस् ।)

जनघनत्व

३

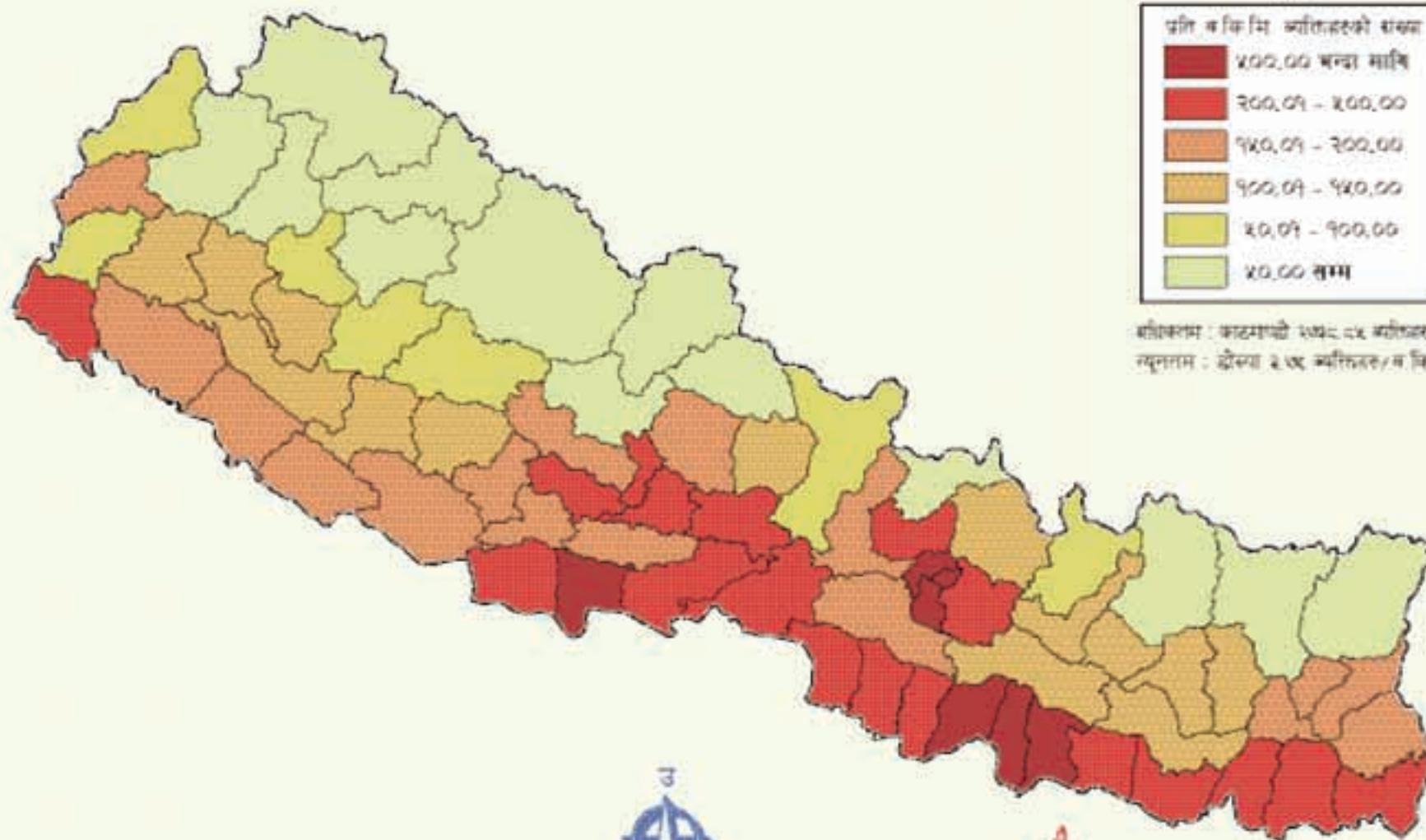
प्रति वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको संख्या, २०६८

संकेत

प्रति वर्ग कि.मि. व्यक्तिहरूको संख्या
२००.०० भन्दा माथि
२००.०१ - २००.००
१४०.०१ - २००.००
१००.०१ - १४०.००
४०.०१ - १००.००
४०.०० तल

स्रोतकाल : काठमाण्डौ २०७८.०४ व्यक्तिहरू/वर्ग कि.मि.

न्यूनतम : दोलखा ३.४४ व्यक्तिहरू/वर्ग कि.मि.

मान मापन : २५००,०००
 ० १५ ३० ४५ ६० ७५ ९० १०५ १२०
 किलोमिटर

आकार नक्सा : समस्त नेपाल (१:२५,०००)
 जारी विभाग : २०१३
 तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री ५ को सरकार
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
 APRIL 2003

औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर, २०४८-२०५८

जनसंख्या बृद्धि दर एउटा मूलभूत जनसांख्यिक सूचक हो, जसमा अन्य पक्षहरू प्रत्यक्ष वा परोक्ष रूपमा सम्बन्धित भएका हुन्छन् । जनसंख्या बृद्धि दरले कुनै निश्चित अवधिमा कुनै निश्चित भू-भागमा बसोबास गर्ने जनसंख्याको बृद्धिलाई जनाउँछ । नेपालमा जनसंख्याको औसत वार्षिक बृद्धि दर प्रत्येक दश-दश वर्षमा संचालन हुने जनगणनाको आँकडाबाट निकालिने गरिन्छ र यस बृद्धि दरलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ ।

वि.स. २०४८ देखि वि.स. २०५८ को एक दशक अवधिमा नेपालको औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर २.२५ प्रतिशत रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दरलाई अवलोकन गर्दा भोजपुरमा (०.२१ प्रतिशत) सबैभन्दा कम बृद्धि दर र मनाङ्गमा (५.८१ प्रतिशत) सबैभन्दा उच्च जनसंख्या बृद्धि दर रहेको पाइयो । त्रिपन्न जिल्लाहरूमा नेपाल अधिराज्यको औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (२.२५ प्रतिशत) भन्दा बढी र २२ जिल्लाहरूमा यो भन्दा कम बृद्धि दर देखिएको थियो । यस्तै, उल्लेखनीय रूपमा जनसंख्या बृद्धि दर कम भएका अन्य प्रमुख जिल्लाहरूमा मुस्ताङ्ग (०.४७ प्रतिशत), खोटाङ्ग (०.६९ प्रतिशत) र स्याङ्जा (०.७८ प्रतिशत) थिए भने, जनसंख्या बृद्धि दर उच्च रहेका अन्य प्रमुख जिल्लाहरूमा काठमाण्डौ (४.७१ प्रतिशत), कैलाली (३.८९ प्रतिशत) र कञ्चनपुर (३.८२ प्रतिशत) थिए ।

तालिका क.४

जिल्ला	औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (%)	जिल्ला	औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (%)	जिल्ला	औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (%)	जिल्ला	औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (%)	जिल्ला	औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (%)
अर्घाखाँची	१.४२	चितवन	२.८६	धनुषा	२.११	बैतडी	१.५५	रौतहट	२.७५
अछाम	१.५४	जाजरकोट	१.६८	घादिङ्ग	१.९७	भक्तपुर	२.६५	लमजुङ्ग	१.४२
ईलाम	२.१०	जुम्ला*	१.६३	नवलपरासी	२.५५	भोजपुर	०.२१	ललितपुर	२.७३
उदयपुर	२.६३	झापा*	१.४८	नुवाकोट	१.६२	मकवानपुर	२.२२	सप्तरी	२.०३
ओखलढुङ्गा	१.१७	डडेलधुरा	१.८७	पर्वत	०.९५	मनाङ्ग	५.८१	सल्यान*	१.६१
कञ्चनपुर	३.८२	डोटी	२.१४	पर्सा	२.८९	महोत्तरी	२.२९	सर्लाही	२.५५
कपिलवस्तु	२.६०	डोल्पा*	१.६७	पाल्पा	१.२८	म्याग्दी	१.२९	स्याङ्जा	०.७८
काठमाण्डौ	४.७१	तनहुँ	१.६२	पाँचथर	१.४३	मुगु*	१.८९	संखुवासभा	१.१५
काभ्रेपलाञ्चोक	१.७३	ताप्लेजुङ्ग	१.१५	प्यूठान	१.९१	मुस्ताङ्ग	०.४७	सिन्धुपाल्चोक*	१.५९
कालीकोट*	१.७३	तेह्रथुम	०.९५	बझाङ्ग	१.८३	मोरङ्ग	२.२३	सिन्धुली*	२.२३
कास्की	२.६२	दाङ्ग	२.६६	बर्दिया	२.७६	रसुवा	१.९७	सिराहा*	२.१७
कैलाली	३.८९	दार्चुला	१.८२	बाग्लुङ्ग	१.४६	रामेछाप	१.२२	सुनसरी	३.००
खोटाङ्ग	०.६९	दैलेख	१.८४	बाँके	३.०१	रुकुम	१.९२	सुर्खेत*	२.४५
गुल्मी	१.०८	दोलखा*	१.६५	बाजुरा*	१.६७	रूपन्देही	३.०५	सोलुखुम्बू	१.०२
गोरखा	१.३२	धनकुटा	१.२९	बारा	२.९६	रोल्पा	१.५६	हुम्ला	१.६६

* यी जिल्लाहरू २०५८ को अनुमानित जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

औसत वार्षिक जनसंख्या वृद्धि दर

एति वर्ष जनसंख्याको वृद्धि प्रतिशतमा, २०६८ - २०६८

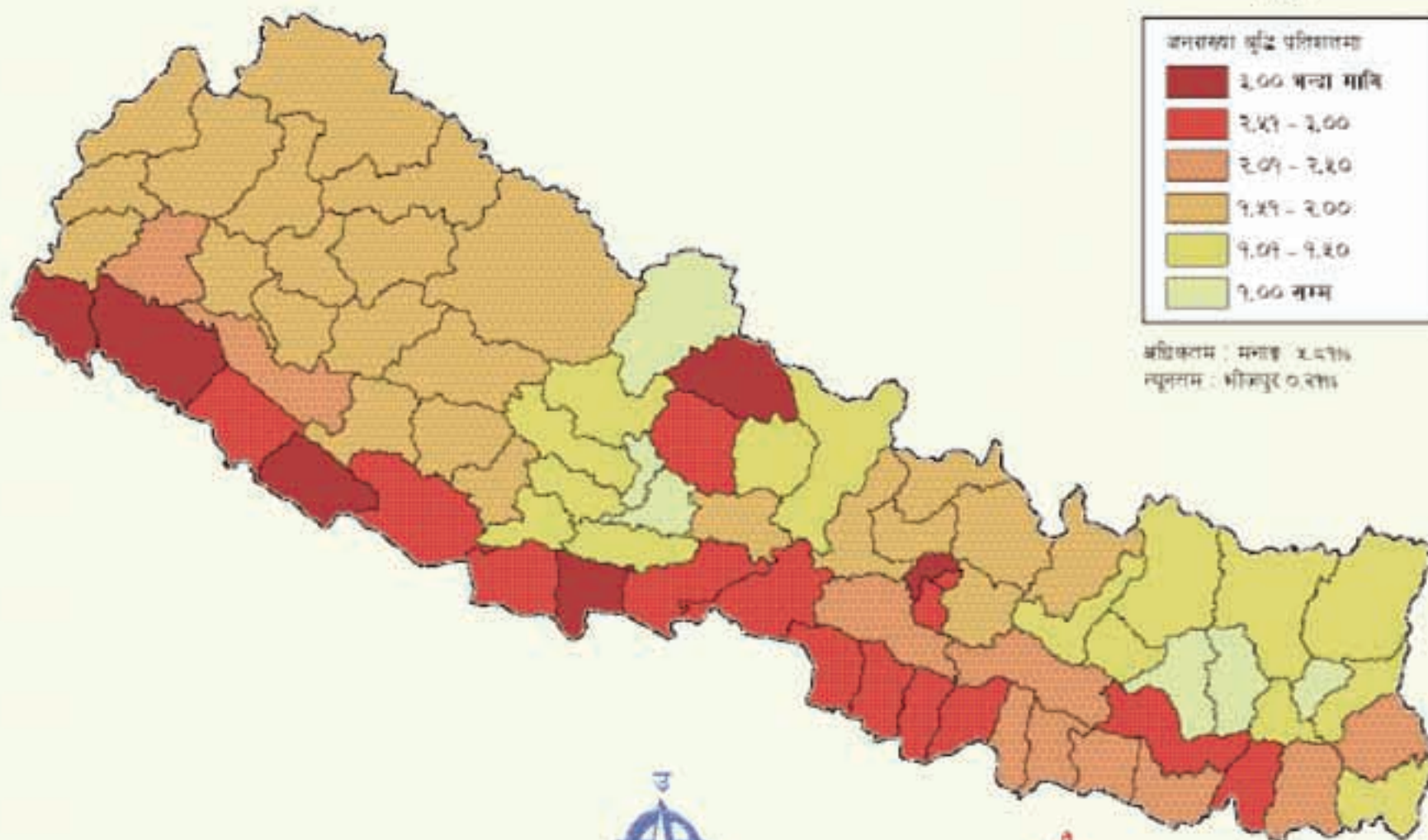
संकेत

जनसंख्या वृद्धि प्रतिशतमा

अधिकतम : मन्दाकिनी ३.८१%

न्यूनतम : भीमपुर ०.२०%

मान माप १ २५००,०००
 ० १० २० ३० ४० ५० ६०
 किलोमिटर

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना (२०६८, २०६८)
 जारी विभाग, २०६८
 तथ्याङ्क कोष : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री ५ को राज्य
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

MINI 2000

परिवार संख्या वितरण, २०५८

घरपरिवारको संरचना र तिनको वितरण, जनसंख्याको योजना, आवास, निर्माण तथा अन्य थुप्रै कार्यहरूका लागि महत्वपूर्ण सूचक हो । परिवार भनेको आर्थिक-सामाजिक एकाइ हो जहाँ व्यक्ति वा व्यक्तिहरूको समूहसंगै बसेका हुन्छन् । वि.सं.२०५८ को जनगणनामा नाता पर्ने वा नपर्ने वा दुबै तर प्रायः एउटै भान्सामा खानपिन गर्ने व्यक्तिहरूको समूहलाई परिवार भनेर परिभाषित गरिएको थियो । एउटा परिवारमा एक मात्र वा दुई वा दुईभन्दा धेरै व्यक्तिहरू हुन सक्छन् ।

वि.सं.२०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको कूल अनुमानित घरपरिवार संख्या ४२ लाख ५३ हजार २ सय २० रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा घरपरिवार संख्याको वितरणलाई दृष्टिगत गर्दा सबैभन्दा कम परिवार मनाङ्गमा (१,७७६) र सबैभन्दा बढी परिवारहरू काठमाण्डौमा (२,३५,३८७) थियो । यसरी देशको कूल परिवार संख्या मध्ये मनाङ्गमा सबैभन्दा कम अर्थात् ०.०४ प्रतिशत र काठमाण्डौमा सबैभन्दा बढी अर्थात् ५.५३ प्रतिशत घरपरिवार संख्या रहेको थियो ।

तालिका क.५

जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या
अर्घाखाँची	४०८६९	चितवन	९२८६३	धनुषा	११७४१७	बैतडी	४०३८७	रौतहट	८८१६२
अछाम	४४००५	जाजरकोट	२४१४७	धादिङ्ग	६२७५९	भक्तपुर	४१२५३	लमजुङ्ग	३६५२५
ईलाम	५४५६५	जुम्ला*	१५८५०	नवलपरासी	९८३४०	भोजपुर	३९४८१	ललितपुर	६८९२२
उदयपुर	५१६०३	भापा*	१३७३०१	नुवाकोट	५३१६९	मकवानपुर	७१११२	सप्तरी	१०११४१
ओखलढुङ्गा	३०१२१	डडेलधुरा	२१९८०	पर्वत	३२७३१	मनाङ्ग	१७७६	सल्यान*	३८०८४
कञ्चनपुर	६०१५८	डोटी	३६४६५	पर्सा	७९४५६	महोत्तरी	९४२२९	सर्लाही	१११०७६
कपिलबस्तु	७२९३२	डोल्पा*	५८१२	पाल्पा	४९९४२	म्याग्दी	२४४३५	स्याङ्जा	६४७४६
काठमाण्डौ	२३५३८७	तनहुँ	६२८९८	पाँचथर	३७२६०	मुगु*	८२६१	संखुवासभा	३०७६६
काभ्रेपलाञ्चोक	७०५०९	ताप्लेजुङ्ग	२४७६४	प्युठान	४०१८३	मुस्ताङ्ग	३२४३	सिन्धुपाल्चोक*	६०४५२
कालीकोट*	१८४८७	तेह्रथुम	२०६८२	बझाङ्ग	२८५८८	मोरङ्ग	१६७८७५	सिन्धुली*	४८७५८
कास्की	८५०७५	दाङ्ग	८२४९५	बर्दिया	५९५६९	रसुवा	८६९६	सिराहा*	१०००१०
कैलाली	९४४३०	दार्चुला	२१०२९	बाग्लुङ्ग	५३५६५	रामेछाप	४०३८६	सुनसरी	१२०२९५
खोटाङ्ग	४२८६६	दैलेख	४११४०	बाँके	६७२६९	रुकुम	३३५०१	सुर्खेत*	५४०४७
गुल्मी	५९१८९	दोलखा*	४३१६५	बाजुरा*	२०३७८	रुपन्देही	११७८५६	सोलुखुम्बू	२१६६७
गोरखा	५८९२३	धनकुटा	३२५७१	बारा	८७७०६	रोल्पा	३८५१२	हुम्ला	६९५३

* यी अङ्कहरू अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-व्यवस्थान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

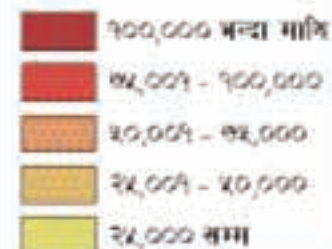
परिवार संख्या वितरण

६

परिवार संख्या (परिवार भन्नेको माता पाले वा लगेने वा दुवै अवसर एउटै भान्सामा खानेपान गर्ने व्यक्तिहरूको समुह हो), २०६८

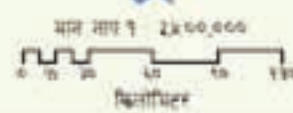
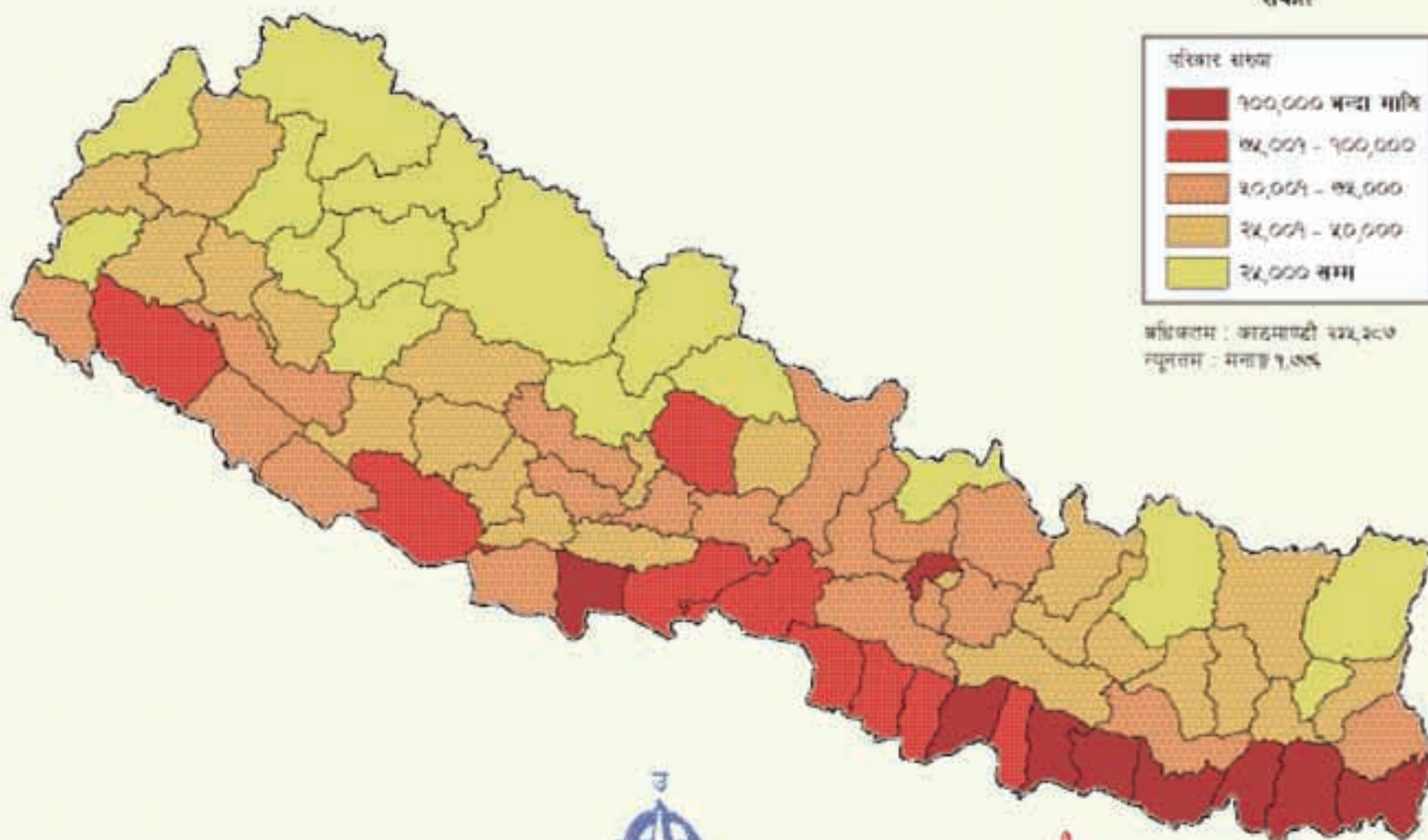
संकेत

परिवार संख्या

अधिकतम : काठमाण्डौ ४३२,३८७

न्यूनतम : मनाङ १,७९६

आधार नक्सा : स्वतन्त्र नक्सा (१:२५,०००)
मापि विभाग, २०५३
नक्साको स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

यो र यो चिह्न
केन्द्रीय नक्सा विभाग

परिवारको औसत आकार, २०५८

परिवार एउटा आधारभूत एकाई हो, जसले विभिन्न जनसांख्यिक सर्वेक्षणहरूमा परिवारका सदस्यहरूको पहिचान तथा गणनाका लागि आधार प्रदान गर्दछ । स्थानीय-स्तर, जिल्ला-स्तर, क्षेत्रीय-स्तर तथा अन्तर्गतः राष्ट्रिय-स्तर जस्ता सबै तहको योजना तथा कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्नका लागि परिवारको आकार जस्ता सूचकको आवश्यकता पर्दछ । परिवारको आकारले देशको सामाजिक संरचनामा पनि महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको हुन्छ । परिवारको औसत आकार भन्नाले प्रति परिवारमा बसोबास गर्ने व्यक्तिहरूको संख्यालाई बुझाउँदछ । अर्थात् कूल जनसंख्या र कूल परिवार संख्याको अनुपात नै परिवारको औसत आकार हो ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालमा जम्मा ४२ लाख ५३ हजार २ सय २० परिवार संख्या अनुमान गरिएको थियो । यस परिवारसंख्याको आधारमा नेपालको परिवारको औसत आकार प्रति परिवार ५.४ जना व्यक्तिहरू थियो । जिल्लागत रूपमा गर्दा औसत परिवारको आकारलाई दाँज्दा सबैभन्दा कम परिवारको आकार कास्कीमा (४.४७ जना व्यक्तिहरू प्रति परिवार) र सबैभन्दा बढी परिवार आकार कपिलबस्तुमा (६.६१ जना व्यक्तिहरू प्रति परिवार) रहेको थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको औसत परिवारको आकारलाई देशको राष्ट्रिय मानसंग दाँज्दा ३४ जिल्लाहरूमा परिवारको आकार राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३८ जिल्लाहरूमा राष्ट्रियमान भन्दा बढी रहेको थियो ।

तालिका क.६

जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या
अर्घाखाँची	५.१०	चितवन	५.०८	धनुषा	५.७२	बैतडी	५.८०	रौतहट	६.१८
अछाम	५.२६	जाजरकोट	५.५९	घादिङ्ग	५.४०	भक्तपुर	५.४७	लमजुङ्ग	४.८५
ईलाम	५.१८	जुम्ला	५.६४	नवलपरासी	५.७२	भोजपुर	५.१४	ललितपुर	४.९०
उदयपुर	५.५८	झापा	५.०१	नुवाकोट	५.४३	मकवानपुर	५.५२	सप्तरी	५.६४
ओखलढुङ्गा	५.२०	डडेलधुरा	५.७४	पर्वत	४.८२	मनाङ्ग	५.४०	सल्यान	५.६१
कञ्चनपुर	६.२८	डोटी	५.६८	पर्सा	६.२६	महोत्तरी	५.८७	सर्लाही	५.७२
कपिलबस्तु	६.६१	डोल्पा	५.०८	पाल्पा	५.३८	म्याग्दी	४.६८	स्याङ्जा	४.९०
काठमाण्डौ	४.६०	तनहुँ	५.०१	पाँचथर	५.४२	मुगु	५.३२	संखुवासभा	५.१७
काभ्रेपलान्चोक	५.४७	ताप्लेजुङ्ग	५.४४	प्यूठान	५.२९	मुस्ताङ्ग	४.६२	सिन्धुपाल्चोक	५.०६
कालीकोट	५.७१	तेह्रथुम	५.४७	बझाङ्ग	५.८४	मोरङ्ग	५.०२	सिन्धुली	५.७४
कास्की	४.४७	दाङ्ग	५.६०	बर्दिया	६.४२	रसुवा	५.१४	सिराहा	५.७२
कैलाली	६.५३	दार्चुला	५.८०	बाग्लुङ्ग	५.०२	रामेछाप	५.२६	सुनसरी	५.२०
खोटाङ्ग	५.४०	दैलेख	५.४७	बाँके	५.७४	रुकुम	५.६२	सुर्खेत	५.३४
गुल्मी	५.०१	दोलखा	४.७३	बाजुरा	५.३४	रुपन्देही	६.०१	सोलुखुम्बू	४.९७
गोरखा	४.८९	धनकुटा	५.११	बारा	६.३८	रोल्पा	५.४५	हुम्ला	५.८४

• यी अङ्कहरू अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिधम खण्डमा हेर्नु होस्)

परिवारको औसत आकार

6

प्रति एकाई परिवारको औसत जनसंख्याको संख्या, २०६८

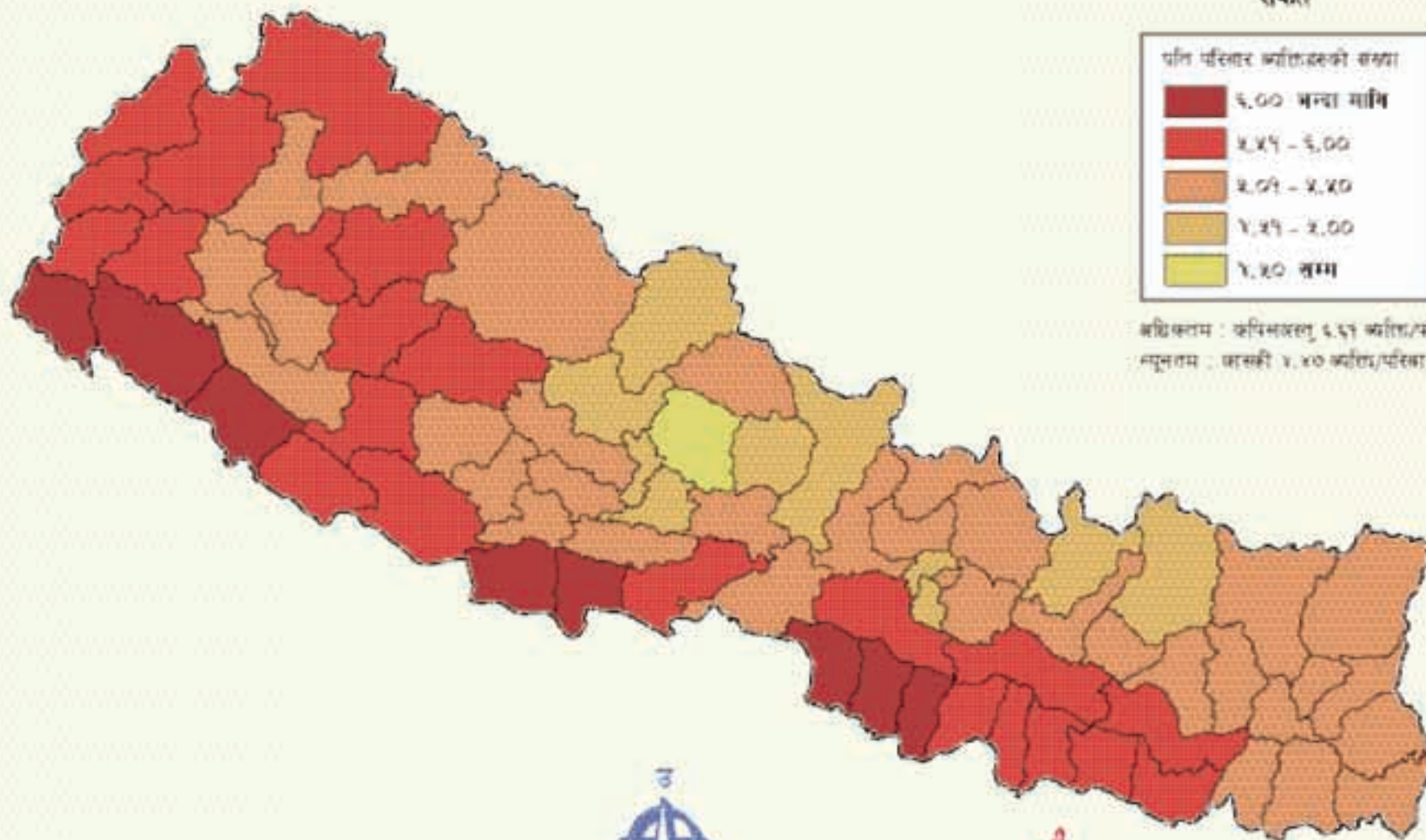
संकेत

प्रति परिवार औसत जनसंख्या

अधिकतम : कपिलवस्तु ६.६१ औसत/परिवार

न्यूनतम : बासकी १.४० औसत/परिवार

मान माप १ : १,४००,०००
किमी/घण्टा

संस्करण मिति : संवत् २०७८ (२०६८/०००)
जारी विभाग : २०७८
तयार पार्ने : राष्ट्रिय जनसंख्या २०६८

सो १ को संस्करण
संघीय तयार पार्ने विभाग

पुरुष-महिला अनुपात, २०५८

कुनै भू-भाग वा देशको जनसंख्यालाई लिङ्गको आधारमा दुई समूहमा विभाजन गर्न सकिन्छ ती हुन्: पुरुष र महिला । लिङ्ग जनसंख्याको जैविक पक्ष हो र यो जनसांख्यिक विशेषताहरूको सर्वाधिक महत्वपूर्ण पक्ष हो । लिङ्ग अनुपात भन्नाले कुनै एक लिङ्ग समूहको जनसंख्या र अर्को फरक लिङ्ग समूहको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । लिङ्ग अनुपात जनसंख्याको लैंगिक बोनोट मापन गर्ने प्रमुख गणितीय सूचक हो । यस लिङ्ग अनुपातलाई प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या वा प्रति १०० जना पुरुषमा महिलाको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । सामान्यतः अधिल्लो परिभाषा नै व्यवहारमा प्रचलन भएको पाइन्छ, जुन यस परिच्छेदमा पनि प्रयोग भएको छ । अधिल्लो परिभाषा अनुसार पुरुष-महिला अनुपातको मान १०० भन्दा बढी भएमा अधिक पुरुषको संख्या र १०० भन्दा कम भएमा अधिक महिलाको संख्या भन्ने बुझिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार (अनुमानित) जनसंख्याको आधारमा नेपालको पुरुष-महिला अनुपातको मान ९९.८० रहेको थियो । यसको अर्थ प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या ९९.८० जना रहेको थियो । यस मानले पुरुषभन्दा महिलाको संख्या केहि बढी भएको देखिन्छ । जिल्लागत रूपमा पुरुष-महिला अनुपातको सबैभन्दा निम्न मान गुल्मीमा (८२.१३ पुरुष प्रति १०० महिला) र सबैभन्दा उच्च मान मुस्ताङ्गमा (१२०.२८ पुरुष प्रति १०० महिला) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको पुरुष-महिला अनुपातलाई नेपालको राष्ट्रिय पुरुष-महिला अनुपात (९९.८०) संग तुलना गर्दा ४२ जिल्लाहरूमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३३ जिल्लाहरूमा बढी रहेको थियो ।

तालिका क.७

जिल्ला	पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	पुरुष-महिला अनुपात
अर्घाखाँची	८५.९९	चितवन	९९.२१	धनुषा	१०८.५४	बैतडी	९३.९३	रौतहट	१०७.३६
अछाम	८९.१३	जाजरकोट	१०३.२४	धादिङ्ग	९५.९९	भक्तपुर	१०३.७४	लमजुङ्ग	८८.९७
ईलाम	१०१.४७	जुम्ला*	१०५.२१	नवलपरासी	९७.७७	भोजपुर	९२.८८	ललितपुर	१०४.३१
उदयपुर	९९.८८	झापा*	९८.६३	नुवाकोट	९७.९३	मकवानपुर	१०२.९४	सप्तरी	१०४.५०
ओखलढुङ्गा	९२.६५	डडेलधुरा	९३.५१	पर्वत	८५.९३	मनाङ्ग	११०.५६	सल्यान*	१००.१६
कञ्चनपुर	१०३.१८	डोटी	९९.९८	पर्सा	१०९.९७	महोत्तरी	१०८.४१	सर्लाही	१०७.३९
कपिलबस्तु	१०५.८८	डोल्पा*	९९.४९	पाल्पा	८७.१६	म्याग्दी	८६.७९	स्याङ्जा	८२.६८
काठमाण्डौ	११३.८७	तनहुँ	८७.१४	पाँचथर	९६.१४	मुगु*	१०२.६०	संखुवासभा	९५.७०
काभ्रेपलान्चोक	९६.०५	ताप्लेजुङ्ग	९६.६६	प्यूठान	८६.२४	मुस्ताङ्ग	१२०.२८	सिन्धुपाल्चोक*	९८.८१
कालीकोट*	१०१.५२	तेह्रथुम	९४.४२	बझाङ्ग	९३.४३	मोरङ्ग	१००.६१	सिन्धुली*	९९.१०
कास्की	९४.६१	दाङ्ग	९८.०९	बर्दिया	१०१.४०	रसुवा	१०९.२६	सिराहा*	१०५.५५
कैलाली	१०२.६०	दार्चुला	९६.१२	बागलुङ्ग	८४.९५	रामेछाप	९०.४१	सुनसरी	१०१.७५
खोटाङ्ग	९५.१६	दैलेख	९५.७०	बाँके	१०५.६६	रुकुम	१०२.६१	सुर्खेत*	९८.०१
गुल्मी	८२.१३	दोलखा*	९५.८७	बाजुरा*	९७.९७	रूपन्देही	१०३.७८	सोलुखुम्बू	९७.५४
गोरखा	८७.४३	धनकुटा	९६.७०	बारा	१०७.२९	रोल्पा	९३.७१	हुम्ला	१०६.७७

* की अङ्कहरू अनुमानित हुन् किनकी की जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाढा-ब्यबधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

पुरुष - महिला अनुपात

प्रति १०० जना महिलाहरूमा पुरुषहरूको संख्या, २०६८

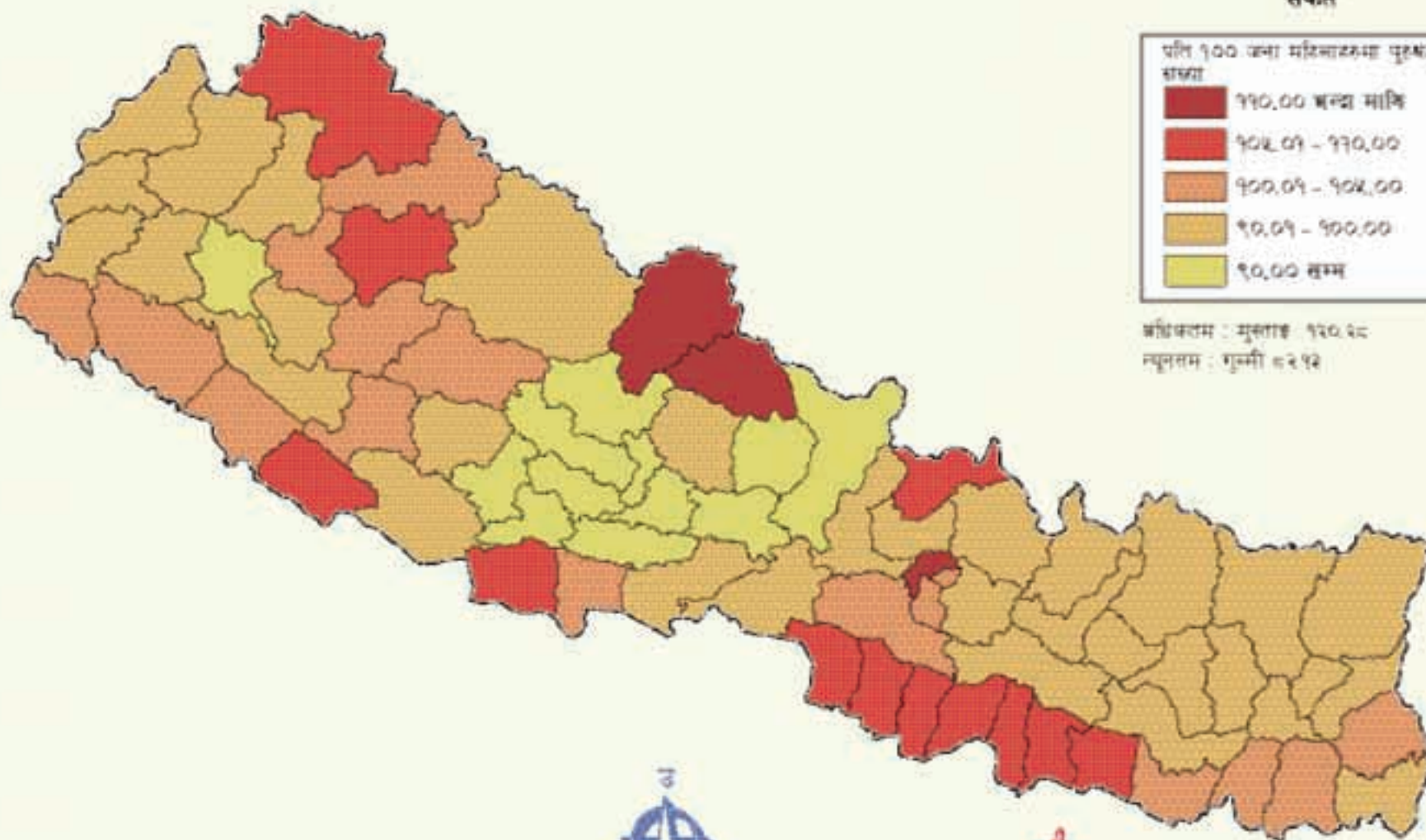
संकेत

प्रति १०० जना महिलाहरूमा पुरुषहरूको संख्या

- ११०.०० भन्दा माथि
- १०५.०१ - ११०.००
- १००.०१ - १०५.००
- ९०.०१ - १००.००
- ९०.०० सम्म

अधिकतम : मुस्ताङ १२०.२८

न्यूनतम : सुनसरी ८२.१२

मान माप १ : १,६००,०००

० १६ ३२ ४८ ६४ ८० ९६ ११२

किमी/मिटर

आकार नक्सा : साविकको नक्सा (१:२५०,०००)
 जारी विभाग : २०७३
 लक्याउ शीत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

पी १ को सचदार
 केन्द्रीय जनगणना विभाग

बालबालिका-महिला अनुपात, २०५८

बालबालिका-महिला अनुपात भन्नाले ५ वर्षभन्दा मुनिका बालबालिकाहरू र प्रजनन उमेर समूह अर्थात् १५ देखि ४९ वर्षका महिलाहरूको अनुपातलाई जनाउँदछ । यो प्रजननको स्तर इंगित गर्ने एक सरल सूचक हो । यस सूचकलाई प्रायः प्रति एक हजार महिलाहरूमा बालबालिकाहरूको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । भरपर्दो जन्म सम्बन्धी तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको अवस्थामा प्रजनन सूचकको रूपमा यस अनुपातको प्रयोग गरिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाबाट प्राप्त नतीजाको आधारमा नेपालमा बालबालिका-महिलाको अनुपात प्रति हजार प्रजनन उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाहरूमा ४९२ जना बालबालिकाहरू रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा यो अनुपातलाई अवलोकन गर्दा सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (२४०) र सबैभन्दा बढी मुगुमा (७००) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यो अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (४९२) संग दाँज्दा २८ जिल्लाहरूमा उक्त अनुपातको मान राष्ट्रिय मान भन्दा तल र बाँकी ४७ जिल्लाहरूमा माथि रहेको थियो । बालबालिका-महिलाको अनुपात उच्च भएका अन्य प्रमुख जिल्लाहरू दैलेख (६६३), बाजुरा (६४९) र अछाम (६४८) थिए भने, न्यून अनुपात भएका अन्य प्रमुख जिल्लाहरू ललितपुर (२७६), काठमाण्डौ (२८३) र भक्तपुर (२९४) थिए ।

तालिका क.८

जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात
अर्घाखाँची	५०१	चितवन	३९६	धनुषा	५७१	बैतडी	५६१	रौतहट	६१५
अछाम	६४८	जाजरकोट	५३३	धादिङ	५११	भक्तपुर	२९४	समजुङ	४९६
ईलाम	४९२	जुम्ला	६००	नवलपरासी	४८६	भोजपुर	४५१	ललितपुर	२७६
उदयपुर	५३२	फाँपा	३६५	नुवाकोट	४७०	मकवानपुर	५२०	सप्तरी	५१०
ओखलढुङ्गा	५२४	डडेलधुरा	५९८	पर्वत	४५२	मनाङ	२४०	सल्यान	५२९
कञ्चनपुर	५४९	डोटी	५९४	पर्सा	५७७	महोत्तरी	५८२	सर्लाही	५८९
कपिलवस्तु	५७०	डोल्पा	५५५	पाल्पा	४८९	म्याग्दी	५००	स्याङ्जा	४६१
काठमाण्डौ	२८३	तनहुँ	४४४	पाँचथर	५१४	मुगु	७००	संखुवासभा	४७८
काभ्रेपलाञ्चोक	४४७	ताप्लेजुङ	५१९	प्यूठान	६०९	मुस्ताङ	३५७	सिन्धुपाल्चोक	४८१
कालीकोट	६३६	तेह्रथुम	४४३	बझाङ	६४१	मोरङ	४०७	सिन्धुली	५७८
कास्की	३६८	दाङ	५२०	बर्दिया	५१४	रसुवा	५२०	सिराहा	५४५
कैलाली	५४०	दार्चुला	५४६	बाग्लुङ	४८०	रामेछाप	५३०	सुनसरी	४५५
खोटाङ	५४५	दैलेख	६६३	बाँके	५२९	रुकुम	५१९	सुर्खेत	५५३
गुल्मी	५०१	दोलखा	४४८	बाजुरा	६४९	रुपन्देही	५०२	सोलुखुम्बू	४८४
गोरखा	४४३	धनकुटा	४३२	बारा	६००	रोल्पा	६२६	हुम्ला	६१८

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाटो-अवरोध भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

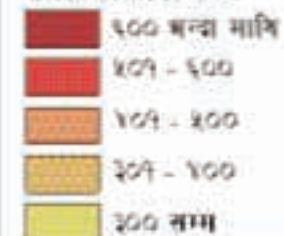

बालबालिका - महिला अनुपात

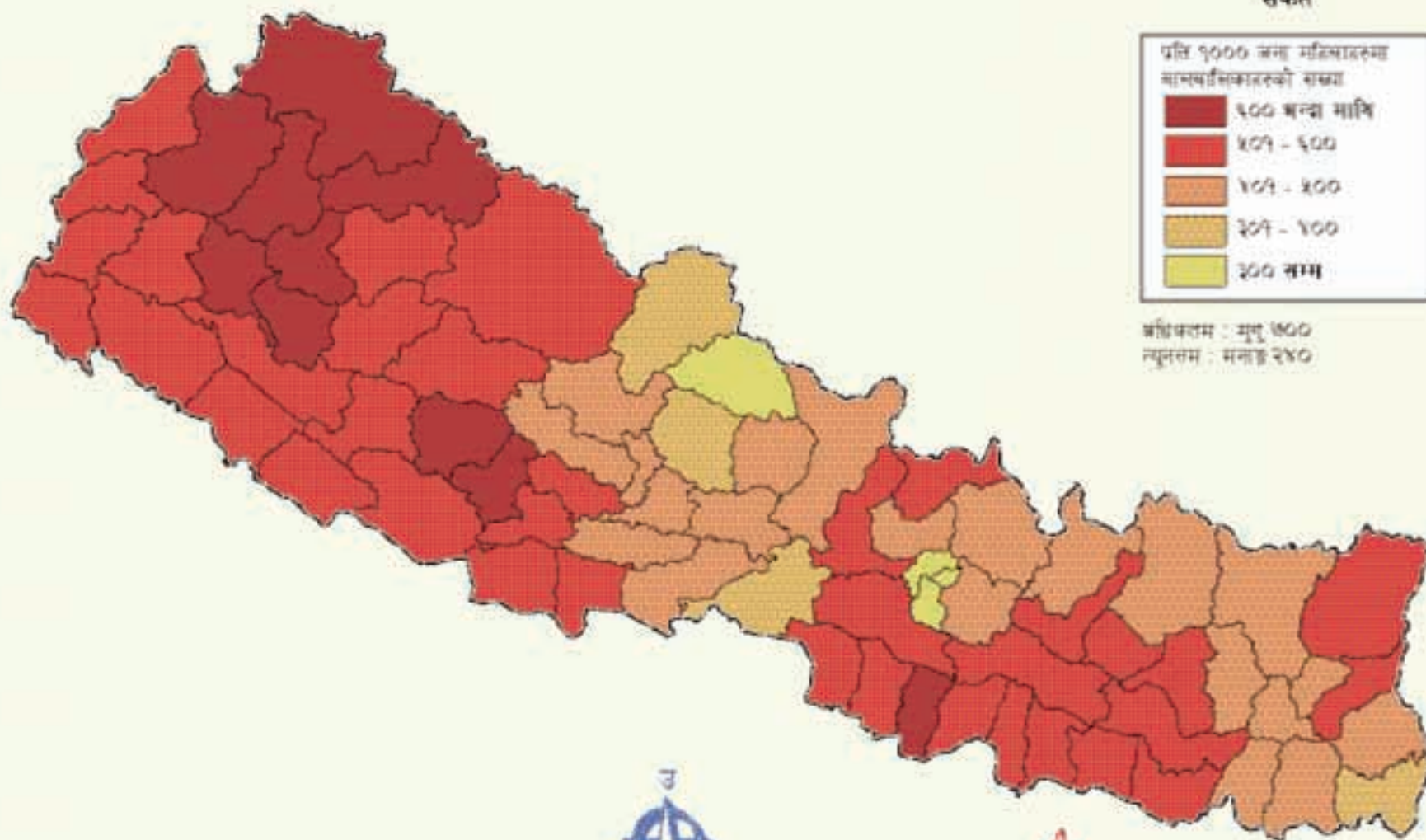
८

प्रति १,००० जना प्रजनन उमेर समूहका महिलाहरूमा ० देखि १४ वर्ष उमेरका बालबालिकाहरूको संख्या, २०६८

संकेत

प्रति १००० जना महिलाहरूमा
बालबालिकाहरूको संख्या

अधिकतम : १०००
न्यूनतम : २५०

मानक माप : २५००,०००
० २५ ५० ७५ १००
किलोमिटर

श्री १ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

संस्करण वर्ष : २०६८ (१३००,०००)
संस्करण वर्ष : २०६८
संस्करण वर्ष : २०६८

कूल आश्रित अनुपात, २०५८

जनसंख्याको संरचना अध्ययन गर्नका लागि कूल आश्रित अनुपातको प्रयोग गरिन्छ । कूल आश्रित अनुपात भन्नाले ० देखि १४ वर्ष सम्मका र ६० वर्ष र सो भन्दा माथिको जम्मा जनसंख्या र १५ देखि ५९ वर्षको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । सामान्यतः ० देखि १४ वर्ष सम्मका र ६० वर्ष र सो भन्दा माथिका व्यक्तिहरूलाई आश्रित (dependent) जनसंख्या र १५ देखि ५९ वर्षका व्यक्तिहरूलाई सक्रिय उमेर समूहको जनसंख्या मानिन्छ । कूल आश्रित अनुपातलाई प्रति एक सय जना सक्रिय जनसंख्यामा कूल आश्रितहरूको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । बास्तवमा यो अनुपात आश्रितको बोझ नापजाँच गर्ने पूर्ण रूपले सही मापक होइन । किनकी न त सबै सक्रिय उमेर समूहका व्यक्तिहरूको रोजगार हुन्छन्, नत आश्रित उमेर समूहका सबै व्यक्तिहरू आर्थिक रूपले अरु माथि निर्भर रहन्छन् । जे भए तापनि यस सूचकले जनसंख्याको आर्थिक निर्भरताको मोटामोटी चित्रण गर्दछ । यसैले विभिन्न सामाजिक, आर्थिक अध्ययनहरूमा आश्रित अनुपातको व्यापक प्रयोग गर्ने गरिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालको कूल आश्रित अनुपात (गणना गरिएको जनसंख्याको आधारमा) प्रति एक सय जना सक्रिय उमेर समूहका जनसंख्यामा ८४.६९ जना आश्रितहरू थिए । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम आश्रित अनुपात काठमाण्डौमा (५०.१९) र सबैभन्दा बढी आश्रित अनुपात प्यूठानमा (१०८.३०) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको कूल आश्रित अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (८४.६९) संग तुलना गर्दा १८ जिल्लाहरूमा कूल आश्रित अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ५७ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.६

जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या
अर्घाखाँची	५.१०	चितवन	५.०८	धनुषा	५.७२	बैतडी	५.८०	रौतहट	६.१८
अछाम	५.२६	जाजरकोट	५.५९	घादिङ्ग	५.४०	भक्तपुर	५.४७	लमजुङ्ग	४.८५
ईलाम	५.१८	जुम्ला	५.६४	नवलपरासी	५.७२	भोजपुर	५.१४	ललितपुर	४.९०
उदयपुर	५.५८	झापा	५.०१	नुवाकोट	५.४३	मकवानपुर	५.५२	सप्तरी	५.६४
ओखलढुङ्गा	५.२०	डडेलधुरा	५.७४	पर्वत	४.८२	मनाङ्ग	५.४०	सल्यान	५.६१
कञ्चनपुर	६.२८	डोटी	५.६८	पर्सा	६.२६	महोत्तरी	५.८७	सर्लाही	५.७२
कपिलवस्तु	६.६१	डोल्पा	५.०८	पाल्पा	५.३८	म्याग्दी	४.६८	स्याङ्जा	४.९०
काठमाण्डौ	४.६०	तनहुँ	५.०१	पाँचथर	५.४२	मुगु	५.३२	संखुवासभा	५.१७
काभ्रेपलान्चोक	५.४७	ताप्लेजुङ्ग	५.४४	प्यूठान	५.२९	मुस्ताङ्ग	४.६२	सिन्धुपाल्चोक	५.०६
कालीकोट	५.७१	तेह्रथुम	५.४७	बझाङ्ग	५.८४	मोरङ्ग	५.०२	सिन्धुली	५.७४
कास्की	४.४७	दाङ्ग	५.६०	बर्दिया	६.४२	रसुवा	५.१४	सिराहा	५.७२
कैलाली	६.५३	दार्चुला	५.८०	बाग्लुङ्ग	५.०२	रामेछाप	५.२६	सुनसरी	५.२०
खोटाङ्ग	५.४०	दैलेख	५.४७	बाँके	५.७४	रुकुम	५.६२	सुर्खेत	५.३४
गुल्मी	५.०१	दोलखा	४.७३	बाजुरा	५.३४	रुपन्देही	६.०१	सोलुखुम्बू	४.९७
गोरखा	४.८९	धनकुटा	५.११	बारा	६.३८	रोल्पा	५.४५	हुम्ला	५.८४

* यी सङ्केत अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिधम खण्डमा हेर्नु होस्)

कूल आश्रित अनुपात

८

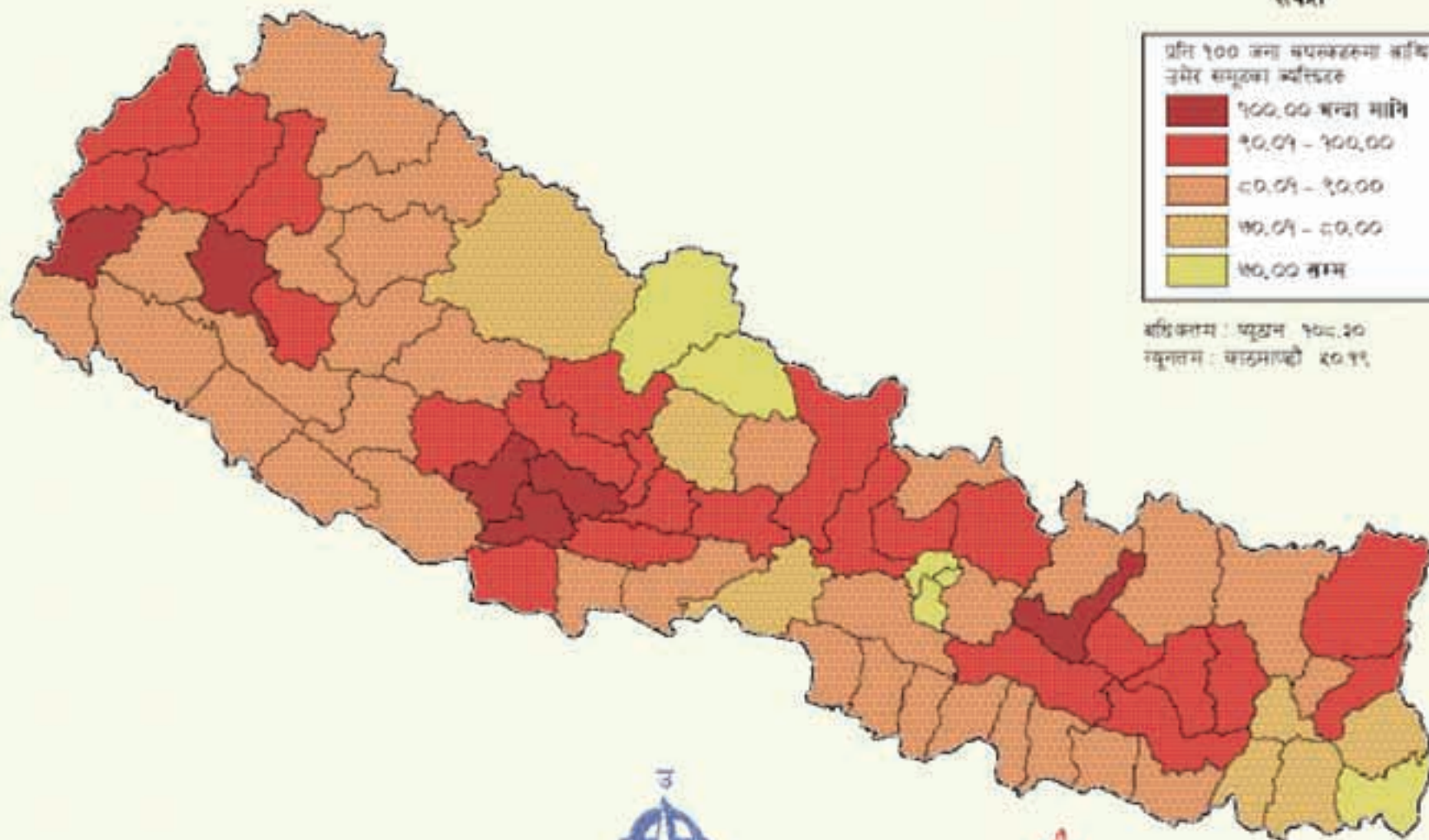
प्रति १०० जना १५ वरिष्ठ ६५ वर्ष उमेर समूहका आश्रितहस्ता ० वरिष्ठ १८ वर्ष र ६० वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहको कूल जनसंख्या २,०८,६५

संकेत

प्रति १०० जना वयस्कहरूमा आश्रित उमेर समूहका व्यक्तिहरू

- १००.०० भन्दा माथि
- ९०.०१ - १००.००
- ८०.०१ - ९०.००
- ७०.०१ - ८०.००
- ६०.०० भन्दा कम

अधिकतम : प्यूठान १००.३०
न्यूनतम : काठमाण्डौ ६०.१९

मान मान १ ६५००००
० १५ ३० ४० ५० ६०
किमी/मिटर

आधार स्रोत : स्वास्थ्य विभाग (१३०,०००)
जारी मिति: २०१३
समाप्त कीत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

चौ ३ को समवा
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

बालबालिका आश्रित अनुपात, २०५८

जनसंख्या संरचनाको अध्ययनमा बालबालिका आश्रित अनुपातको पनि उपयोग गरिन्छ । बालबालिका आश्रित अनुपात भन्नाले ० देखि १४ वर्ष उमेर समूहको बालबालिकाहरूको जनसंख्या र १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । कूल बालबालिका आश्रित अनुपातलाई प्रति एक सय जना सक्रीय उमेर समूहको जनसंख्यामा बालबालिका आश्रितहरूको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालको कूल बालबालिकाको आश्रित अनुपात (गणना गरिएको जनसंख्याका आधारमा) ७२.६९ थियो, अर्थात् प्रति सय जना सक्रीय उमेर समूहका जनसंख्यामा ७२.६९ जना बालबालिका आश्रित थिए । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम आश्रित अनुपात मनाङ्गमा (३९.९९) र सबैभन्दा बढी आश्रित अनुपात प्युठानमा (९४.६७) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको कूल बालबालिकाको आश्रित अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (७२.६९) संग तुलना गर्दा १८ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ५७ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१०

जिल्ला	बालबालिका आश्रित अनुपात	जिल्ला	बालबालिका आश्रित अनुपात	जिल्ला	बालबालिका आश्रित अनुपात	जिल्ला	बालबालिका आश्रित अनुपात	जिल्ला	बालबालिका आश्रित अनुपात
अर्घाखाँची	८७.२७	चितवन	६४.१६	धनुषा	७५.६७	बैतडी	८३.४२	रौतहट	७६.८७
अछाम	८९.४६	जाजरकोट	७५.६८	धादिङ्ग	७८.५७	भक्तपुर	४९.४६	लमजुङ्ग	७०.४९
ईलाम	६६.५५	जुम्ला*	७९.२३	नवलपरासी	७५.१३	भोजपुर	७४.७३	ललितपुर	४५.०७
उदयपुर	८०.४९	भुपा*	५८.०१	नुवाकोट	७५.००	मकवानपुर	७६.९५	सप्तरी	७२.२७
ओखलढुङ्गा	८१.५९	डडेलधुरा	८७.७८	पर्वत	७८.६४	मनाङ्ग	३९.९९	सल्यान*	७४.४३
कञ्चनपुर	७८.७१	डोटी	७७.३९	पर्सा	७५.३३	महोत्तरी	७६.१४	सर्लाही	७७.४२
कपिलबस्तु	७८.७९	डोल्पा*	६८.६६	पाल्पा	८२.६९	म्याग्दी	७५.७७	स्याङ्जा	८०.३४
काठमाण्डौ	४२.१५	तनहुँ	७६.३७	पाँचथर	७९.८९	मुगु*	७९.६२	संखुवासभा	७४.००
काभ्रेपलाञ्चोक	७३.७४	ताप्लेजुङ्ग	७८.२६	प्युठान	९४.६७	मुस्ताङ्ग	४३.४८	सिन्धुपाल्चोक*	७४.३०
कालीकोट*	७३.८२	तेह्रथुम	७१.४४	बझाङ्ग	८६.९६	मोरङ्ग	६२.८४	सिन्धुली*	८३.७३
कास्की	६०.३०	दाङ्ग	७८.३८	बर्दिया	७८.२४	रसुवा	७०.५४	सिराहा*	७५.३५
कैलाली	८०.४१	दार्चुला	८०.०२	बाग्लुङ्ग	८०.६७	रामेछाप	८५.१६	सुनसरी	६८.५०
खोटाङ्ग	८२.८८	दैलेख	८९.७४	बाँके	७५.११	रुकुम	७३.७५	सुर्खेत*	७८.१८
गुल्मी	८९.१५	दोलखा*	७१.४०	बाजुरा*	८४.४९	रुपन्देही	७३.०७	सोलुखुम्बू	७४.५३
गोरखा	७५.७३	धनकुटा	६६.४७	बारा	७८.०४	रोल्पा	८५.३८	हुम्ला	७५.०५

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

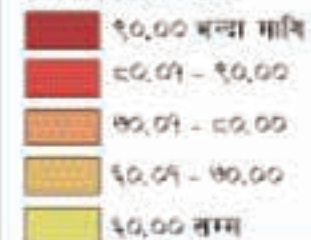

बालबालिका आश्रित अनुपात

90

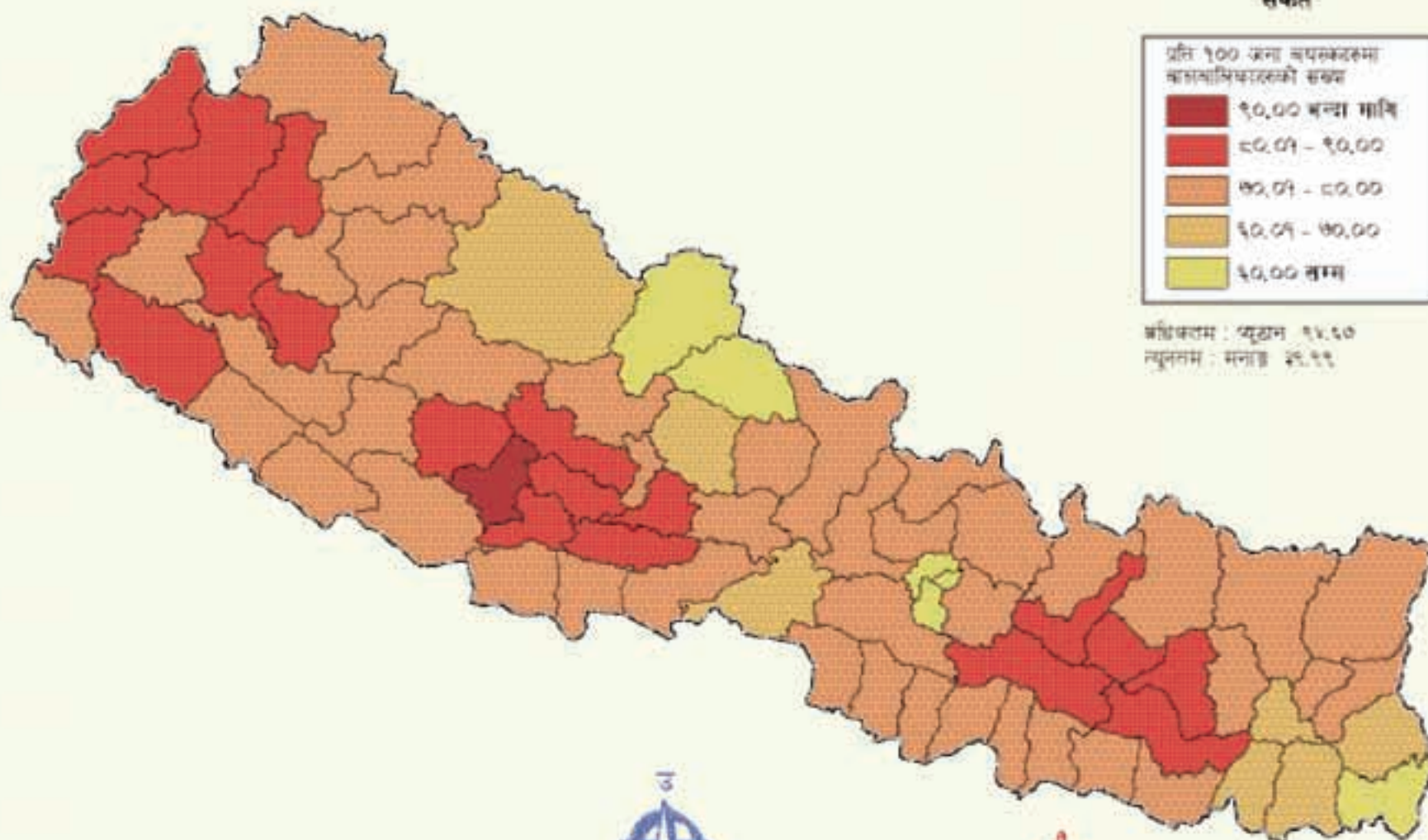
प्रति १०० जना १५ देखि २९ वर्ष उमेर समूहका जनसङ्ख्या ० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरूको संख्या, २०६८

संकेत

प्रति १०० जना वयस्कहरूमा
बालबालिकाहरूको संख्या

अधिकतम : प्युठान ९४.९०

न्यूनतम : मनाङ २९.९९

संस्करण संख्या : साविकको संख्या (१३०,०००)
नक्सा विभाग, २०७२
नक्साको शीर्षक : राष्ट्रिय जनसंख्या २०६८

श्री १ को शासक
केन्द्रीय नक्सा विभाग

ICIMOD
MERRIS 2003

बालिका आश्रित अनुपात, २०५८

जनसंख्या संरचनाको अध्ययनमा बालिका आश्रित अनुपातको उपयोग गरिन्छ । बालिका आश्रित अनुपात भन्नाले ० देखि १४ वर्ष उमेर समूहको कूल बालिकाहरुको जनसंख्या र १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । बालिका आश्रित अनुपातलाई प्रति एक सय जना सक्रिय उमेर समूहको जनसंख्यामा कूल बालिका आश्रितहरुको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । यस अनुपातले बालिकाहरुको अवस्थाबारे थाहा पाउन मद्दत गर्दछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालको कूल बालिका आश्रित अनुपात (गणना गरिएको जनसंख्याका आधारमा) ३५.६३ थियो, अर्थात् प्रति सय जना सक्रिय उमेर समूहका जनसंख्यामा ३५.६३ जना बालिका आश्रितहरु थिए । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम आश्रित अनुपात मनाङ्गमा (२०.०६) र सबैभन्दा बढी आश्रित अनुपात प्यूठानमा (४७.०४) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरुको कूल बालिका आश्रित अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३५.६३) संग तुलना गर्दा १८ जिल्लाहरुमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ५७ जिल्लाहरुमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.८

जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात	जिल्ला	बालबालिका - महिला अनुपात
अर्घाखाँची	५०१	चितवन	३९६	धनुषा	५७१	बैतडी	५६१	रौतहट	६१५
अछाम	६४८	जाजरकोट	५३३	धादिङ्ग	५११	भक्तपुर	२९४	समजुङ्ग	४९६
ईलाम	४९२	जुम्ला	६००	नवलपरासी	४८६	भोजपुर	४५१	ललितपुर	२७६
उदयपुर	५३२	भक्तपुर	३६५	नुवाकोट	४७०	मकवानपुर	५२०	सप्तरी	५१०
ओखलढुङ्गा	५२४	डडेलधुरा	५९८	पर्वत	४५२	मनाङ्ग	२४०	सल्यान	५२९
कञ्चनपुर	५४९	डोटी	५९४	पर्सा	५७७	महोत्तरी	५८२	सर्लाही	५८९
कपिलवस्तु	५७०	डोल्पा	५५५	पाल्पा	४८९	म्याग्दी	५००	स्याङ्जा	४६९
काठमाण्डौ	२८३	तनहुँ	४४४	पाँचथर	५१४	मुगु	७००	संखुवासभा	४७८
काभ्रेपलाञ्चोक	४४७	ताप्लेजुङ्ग	५१९	प्युठान	६०९	मुस्ताङ्ग	३५७	सिन्धुपाल्चोक	४८१
कालीकोट	६३६	तेह्रथुम	४४३	सभ्राङ्ग	६४१	मोरङ्ग	४०७	सिन्धुली	५७८
कास्की	३६८	दाङ्ग	५२०	बर्दिया	५१४	रसुवा	५२०	सिराहा	५४५
कैलाली	५४०	दार्चुला	५४६	बाग्लुङ्ग	४८०	रामेछाप	५३०	सुनसरी	४५५
खोटाङ्ग	५४५	दैलेख	६६३	बाँके	५२९	रुकुम	५१९	सुर्खेत	५५३
गुल्मी	५०१	दोलखा	४४८	बाजुरा	६४९	रुपन्देही	५०२	सोलुखुम्बू	४८४
गोरखा	४४३	धनकुटा	४३२	बारा	६००	रोल्पा	६२६	हुम्ला	६१८

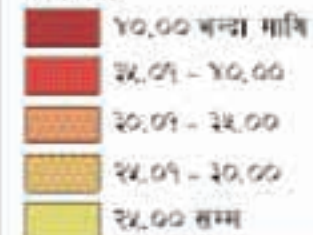
* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-भयब्रान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

बालिका आश्रित अनुपात

११

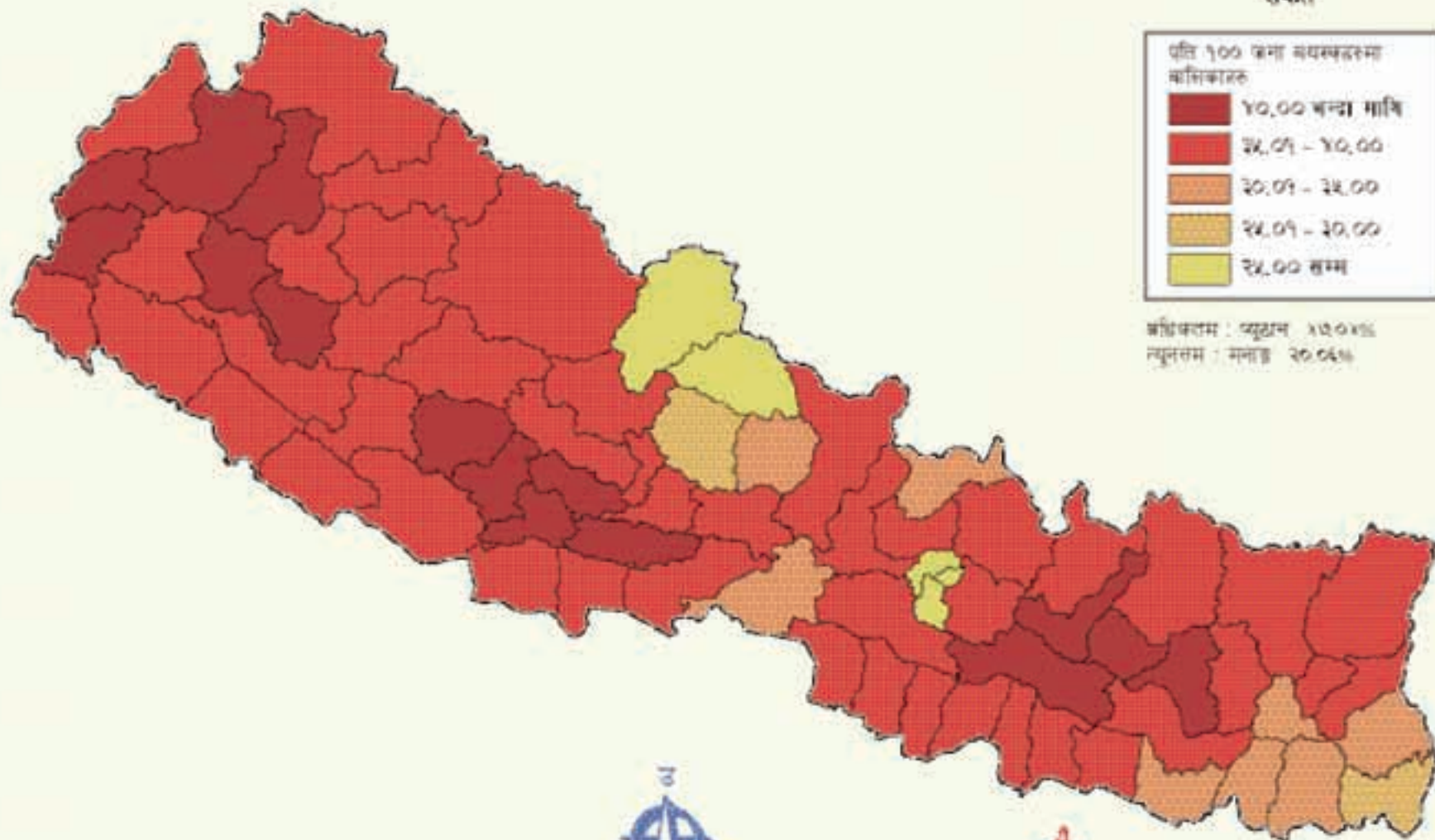
प्रति १०० जना १५ वंश १५ वर्ष उमर समूहका बालिकाहस्ता ० वंश १५ वर्ष उमर समूहका बालिकाहस्ता संख्या, २०६८

संकेत

प्रति १०० जना वयस्कहरूमा
बालिकाहरू

अधिकतम : प्युठान १०.०१%

न्यूनतम : मनाङ २०.०६%

मानक माप १ : १,००,०००

० १५ ३० ४५ ६० ७५ ९०

किलोमिटर

वी.पी.ओ. परचम
संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

ICIMOD
JUNE 2023

आधार नक्सा : स्थापना नक्सा (१:५०,०००)
नक्सा विभाग, २०७३
संशोधन ब्रोड : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

बालक आश्रित अनुपात, २०५८

जनसंख्या संरचनाको अध्ययनमा बालक आश्रित अनुपातको पनि उपयोग गरिन्छ । बालक आश्रित अनुपात भन्नाले ० देखि १४ वर्ष उमेर समूहको बालकहरूको जनसंख्या र १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । कूल बालक आश्रित अनुपातलाई प्रति एक सय जना सक्रीय उमेर समूहको जनसंख्यामा कूल बालक आश्रितहरूको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । यस अनुपातले बालकहरूको अवस्था थाहा पाउनका लागि मद्दत गर्दछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालको कूल बाल आश्रित अनुपात (गणना गरिएको जनसंख्याका आधारमा) प्रति सय जना सक्रीय उमेर समूहका जनसंख्यामा ३७.०६ जना बालक आश्रितहरू थिए । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम आश्रित अनुपात मनाङ्गमा (१९.९३) र सबैभन्दा बढी आश्रित अनुपात प्यूठानमा (४७.६२) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको बालक आश्रित अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३७.०६) संग तुलना गर्दा यो अनुपात १८ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ५७ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.६

जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या	जिल्ला	औसत परिवार संख्या
अर्घाखाँची	५.१०	चितवन	५.०८	धनुषा	५.७२	बैतडी	५.८०	रौतहट	६.१८
अछाम	५.२६	जाजरकोट	५.५९	घादिङ्ग	५.४०	भक्तपुर	५.४७	समजुङ्ग	४.८५
ईलाम	५.१८	जुम्ला*	५.६४	नवलपरासी	५.७२	भोजपुर	५.१४	ललितपुर	४.९०
उदयपुर	५.५८	झापा*	५.०१	नुवाकोट	५.४३	मकवानपुर	५.५२	सप्तरी	५.६४
ओखलढुङ्गा	५.२०	डडेलधुरा	५.७४	पर्वत	४.८२	मनाङ्ग	५.४०	सल्यान*	५.६१
कञ्चनपुर	६.२८	डोटी	५.६८	पर्सा	६.२६	महोत्तरी	५.८७	सर्लाही	५.७२
कपिलवस्तु	६.६१	डोल्पा*	५.०८	पाल्पा	५.३८	म्याग्दी	४.६८	स्याङ्जा	४.९०
काठमाण्डौ	४.६०	तनहुँ	५.०१	पाँचथर	५.४२	मुगु*	५.३२	संखुवासभा	५.१७
काभ्रेपलान्चोक	५.४७	ताप्लेजुङ्ग	५.४४	प्यूठान	५.२९	मुस्ताङ्ग	४.६२	सिन्धुपाल्चोक*	५.०६
कालीकोट*	५.७१	तेह्रथुम	५.४७	बझाङ्ग	५.८४	मोरङ्ग	५.०२	सिन्धुली*	५.७४
कास्की	४.४७	दाङ्ग	५.६०	बर्दिया	६.४२	रसुवा	५.१४	सिराहा*	५.७२
कैलाली	६.५३	दार्चुला	५.८०	बाग्लुङ्ग	५.०२	रामेछाप	५.२६	सुनसरी	५.२०
खोटाङ्ग	५.४०	दैलेख	५.४७	बाँके	५.७४	रुकुम	५.६२	सुर्खेत*	५.३४
गुल्मी	५.०१	दोलखा*	४.७३	बाजुरा*	५.३४	रुपन्देही	६.०१	सोलुखुम्बू	४.९७
गोरखा	४.८९	धनकुटा	५.११	बारा	६.३८	रोल्पा	५.४५	हुम्ला	५.८४

* यी भन्दा कम अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

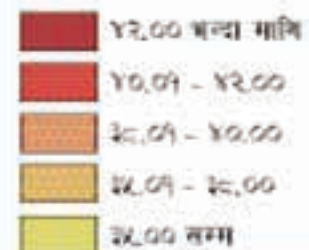
बालक आश्रित अनुपात

१२

प्रति १०० जना १५ वंश ५९ वर्ष उमेर समूहका अल्पवयस्क ० वंश १४ वर्ष उमेर समूहका बालकहरूको संख्या, २०६८

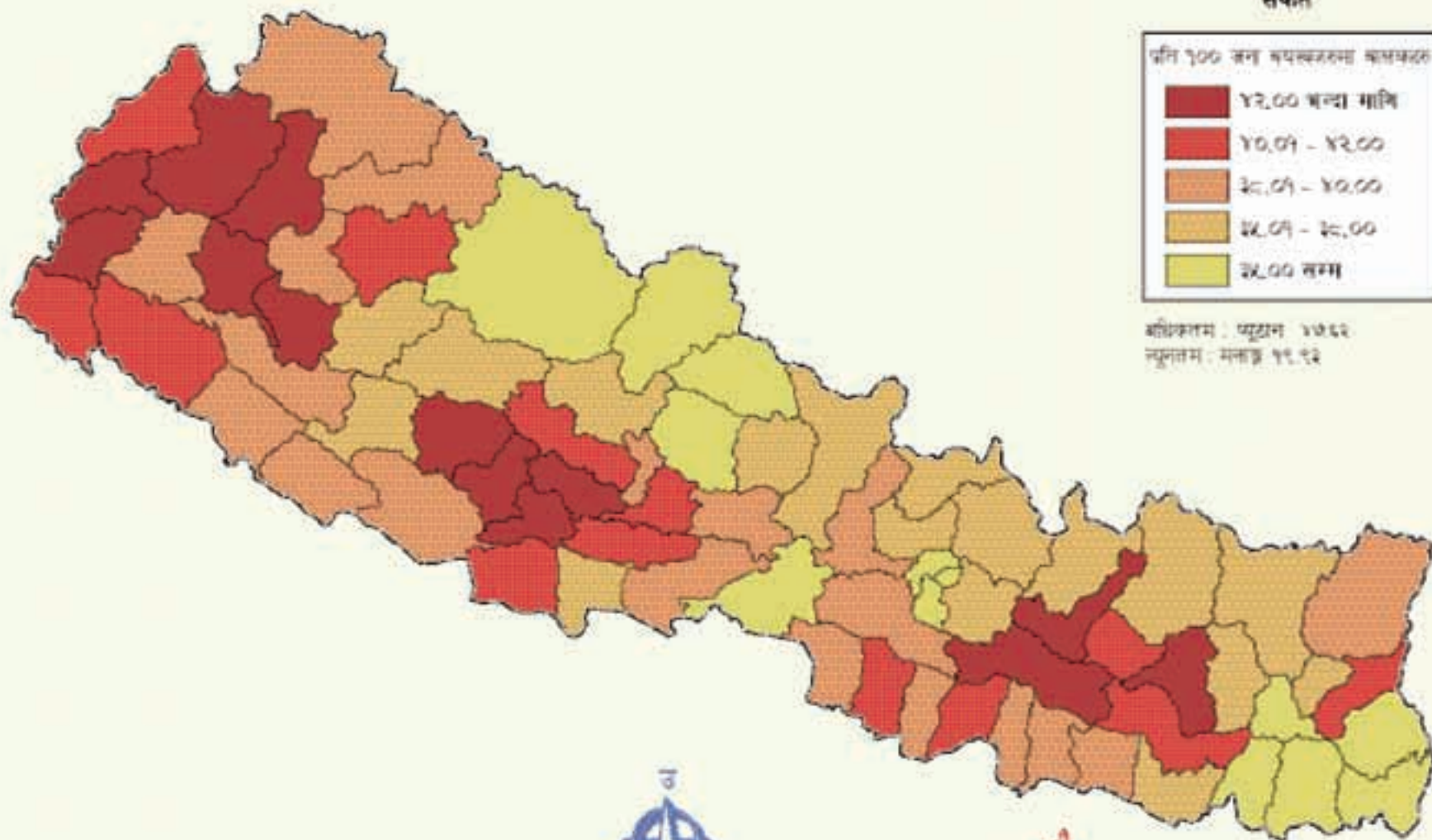
संकेत

प्रति १०० जना बचस्वरुपमा बालकहरू

अधिकतम : प्युठान ४७.६२

न्यूनतम : मनाङ्ग १९.९२

मान माप १ : १,६००,०००

० १६ ३२ ४८ ६४ ८० ९६ ११२

किमी/मिटर

आकार नक्सा : स्तररुप नक्सा (१:३०,०००)
 जारी विभाग : २०६८
 लम्बाइ शीत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

पी. ए. को. परम्परा
 केन्द्रीय नक्शा विभाग

बृद्ध-बृद्धाहरुको आश्रित अनुपात, २०५८

बृद्ध-बृद्धाहरुको आश्रित अनुपात जनसंख्या संरचनाको एक महत्वपूर्ण सूचक हो । साठी वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका बृद्ध-बृद्धाहरुको जनसंख्या र १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको अनुपातलाई बृद्ध-बृद्धाहरुको आश्रित अनुपात भनिन्छ । बृद्ध-बृद्धाहरुको आश्रित अनुपातलाई प्रति एक सय जना सक्रीय उमेर समूहको जनसंख्यामा कूल बृद्ध-बृद्धा आश्रितहरुको संख्याको रुपमा व्यक्त गरिन्छ । यस सूचकले देशमा बृद्ध-बृद्धाहरुको अवस्था थाहा पाउनका लागि मद्दत गर्दछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालको बृद्ध-बृद्धाहरुको आश्रित अनुपात (गणना गरिएको जनसंख्याका आधारमा) १२.०० थियो, अर्थात् प्रति सय जना सक्रीय उमेर समूहका जनसंख्यामा १२ जना बृद्ध-बृद्धा आश्रितहरु थिए । जिल्लागत रुपमा सबैभन्दा कम आश्रित अनुपात जाजरकोटमा (६.०९) र सबैभन्दा बढी आश्रित अनुपात लमजुङ्गमा (१८.४४) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरुको बृद्ध-बृद्धाहरुको आश्रित अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१२.००) संग तुलना गर्दा ३५ जिल्लाहरुमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ४० जिल्लाहरुमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१३

जिल्ला	बृद्ध-बृद्धा आश्रित अनुपात	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धा आश्रित अनुपात	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धा आश्रित अनुपात	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धा आश्रित अनुपात	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धा आश्रित अनुपात
अर्घाखाँची	१५.९३	चितवन	११.८६	धनुषा	११.३४	बैतडी	१४.४७	रौतहट	१२.३९
अछाम	१३.१२	जाजरकोट	६.०९	धादिङ्ग	१५.४६	भक्तपुर	११.१३	लमजुङ्ग	१८.४४
ईलाम	१०.९५	जुम्ला*	६.८९	नवलपरासी	१२.३५	भोजपुर	१५.८७	ललितपुर	१०.४२
उदयपुर	११.३८	भापा*	१०.७५	नुवाकोट	१५.६०	मकवानपुर	११.६०	सप्तरी	१०.९९
ओखलढुङ्गा	१६.६९	डडेलधुरा	१२.७०	पर्वत	१७.३३	मनाङ्ग	१३.८७	सल्यान*	७.९५
कञ्चनपुर	९.५२	डोटी	११.०९	पर्सा	९.४२	महोत्तरी	१२.२४	सर्लाही	११.८८
कपिलबस्तु	१२.५८	डोल्पा*	८.९६	पाल्पा	१५.५२	म्याग्दी	१७.१०	स्याङ्जा	१८.१९
काठमाण्डौ	८.०४	तनहुँ	१५.८१	पाँचथर	१३.४३	मुगु*	१०.२१	संखुवासभा	१४.३४
काभ्रेपलान्चोक	१४.०३	ताप्लेजुङ्ग	१४.३४	प्यूठान	१३.६४	मुस्ताङ्ग	१४.६६	सिन्धुपाल्चोक*	१५.९२
कालीकोट*	७.१९	तेह्रथुम	१५.०५	बझाङ्ग	१२.५२	मोरङ्ग	१०.४१	सिन्धुली*	१२.११
कास्की	१३.३३	दाङ्ग	८.९२	बर्दिया	९.४८	रसुवा	१५.०९	सिराहा*	११.४५
कैलाली	९.१५	दार्चुला	१३.०६	बाग्लुङ्ग	१५.८१	रामेछाप	१७.१८	सुनसरी	१०.०१
खोटाङ्ग	१५.०७	दैलेख	९.७२	बाँके	१०.३६	रुकुम	७.६७	सुर्खेत*	८.६४
गुल्मी	१७.४४	दोलखा*	१४.८२	बाजुरा*	११.५६	रुपन्देही	११.८७	सोलुखुम्बू	१३.६९
गोरखा	१८.२१	धनकुटा	१३.५१	बारा	११.०५	रोल्पा	११.५५	हुम्ला	११.९१

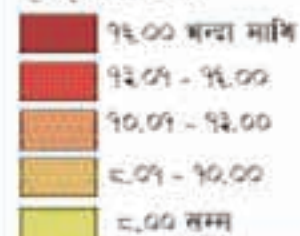
* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कर्यमा आधा-अध्वाधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

वृद्ध वृद्धाङ्कको आर्थित अनुपात

प्रति १०० जना १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका व्यक्तिहरूमा ६० वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका वृद्ध-वृद्धाङ्कको संख्या, २०६८

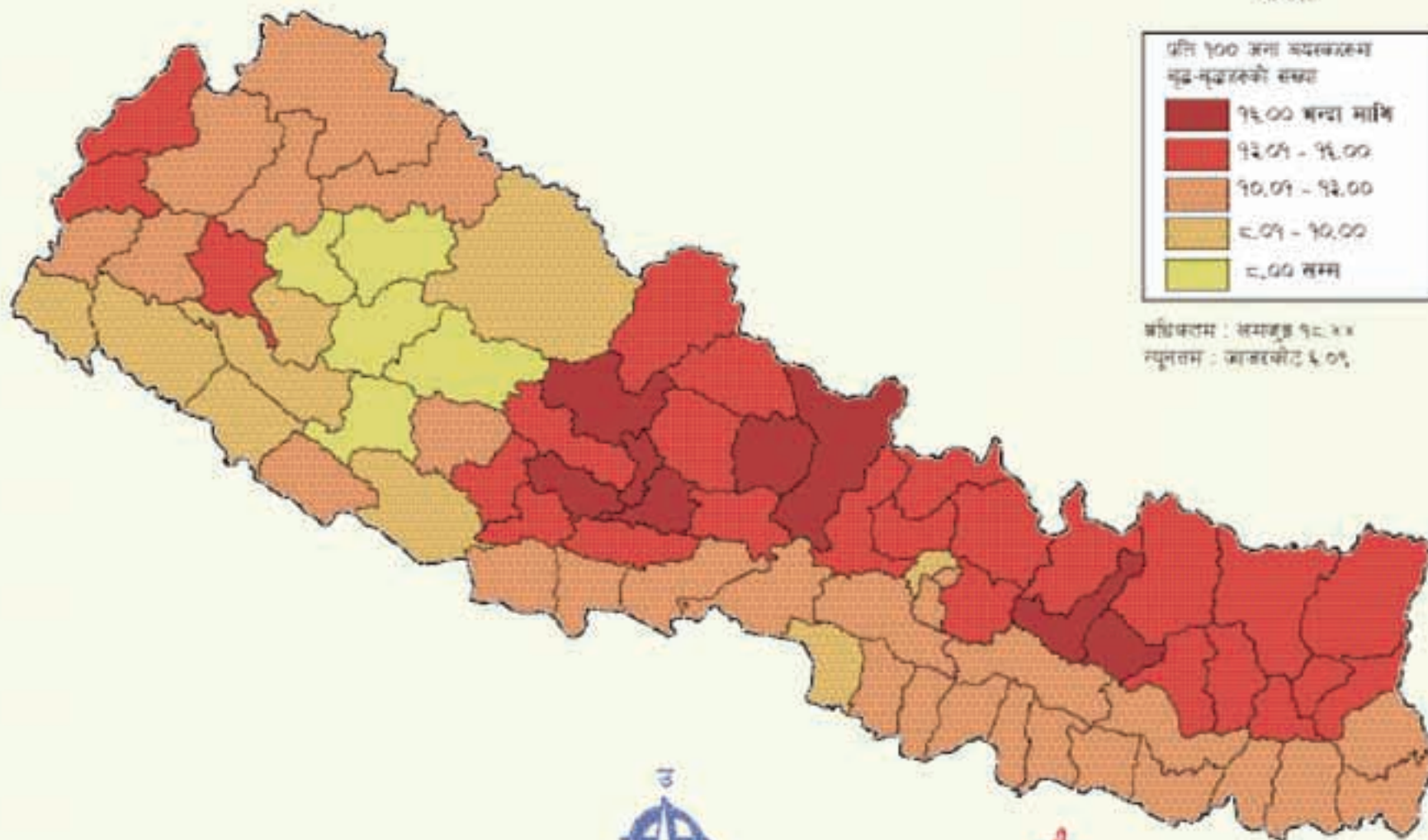
संकेत

प्रति १०० जना व्यसङ्कलमा
वृद्ध-वृद्धाङ्कको संख्या

अधिकतम : लमजुङ १८.२४

न्यूनतम : काभ्रेकोट ६.०१

मान माप १ : १,००,०००
किलोमिटर

आकार नक्सा : साविकको नक्सा (१:२५०,०००)
नक्सा विभाग, २०५३
लक्याङ्ग शीत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

पी १ को संकेत
केन्द्रीय लक्याङ्ग विभाग

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका बृद्ध-बृद्धाहरूको अनुपात, २०५८

मृत्युदरमा परिवर्तनले जनसंख्याको उमेर बनावटमा उल्लेखनीय परिवर्तन ल्याउँछ । बृद्ध-बृद्धाहरूको अवस्था जनाउने सबैभन्दा प्रमुख सूचकहरू तिनीहरूको जनसंख्या र बृद्धि प्रवाह हो । यहाँ नेपालको कूल जनसंख्यामा ७५ वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका बृद्ध-बृद्धाहरूको अनुपातलाई विश्लेषण गरिएको छ । यस समानुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिएको छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालमा ७५ वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका बृद्ध-बृद्धाहरूको जनसंख्या २ लाख ९५ हजार ४ सय ५९ थियो, जुन गणना गरिएको कूल जनसंख्या (२,२७,३६,९३४) को १.३० प्रतिशत थियो । जिल्ला अनुसार यस बृद्ध-बृद्धाहरूको अनुपातलाई दृष्टिगत गर्दा सबैभन्दा कम अनुपात जाजरकोटमा (०.३१ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी गोरखामा (२.३४ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको बृद्ध-बृद्धाहरूको अनुपातको मानलाई राष्ट्रिय मान (१.३० प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३९ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३५ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१४

जिल्ला	बृद्ध-बृद्धाहरू जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धाहरू जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धाहरू जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धाहरू जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	बृद्ध-बृद्धाहरू जनसंख्या प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	१.६५	चितवन	१.५४	धनुषा	१.०६	बैतडी	१.५७	रौतहट	१.१७
अछाम	१.०१	जाजरकोट	०.३१	धादिङ्ग	१.८५	भक्तपुर	१.५९	लमजुङ्ग	२.१९
ईलाम	१.२३	जुम्ला*	०.४०	नवलपरासी	१.३५	भोजपुर	१.८५	ललितपुर	१.५५
उदयपुर	१.२२	झापा*	१.३६	नुवाकोट	१.८२	मकवानपुर	१.३३	सप्तरी	१.१३
ओखलढुङ्गा	१.८०	डडेलधुरा	१.१५	पर्वत	१.८५	मनाङ्ग	१.९५	सल्यान*	०.५७
कञ्चनपुर	१.००	डोटी	०.९६	पर्सा	०.७५	महोत्तरी	१.१९	सर्लाही	१.१३
कपिलबस्तु	१.२०	डोल्पा*	०.७१	पाल्पा	१.६९	म्याग्दी	१.७३	स्याङ्जा	२.०४
काठमाण्डौ	१.२२	तनहुँ	१.९३	पाँचथर	१.३९	मुगु*	०.९५	संखुवासभा	१.६९
काभ्रेपलाञ्चोक	१.५९	ताप्लेजुङ्ग	१.६०	प्युठान	१.१६	मुस्ताङ्ग	१.७४	सिन्धुपाल्चोक*	१.६७
कालीकोट*	०.३६	तेह्रथुम	१.९२	बझाङ्ग	१.००	मोरङ्ग	१.२५	सिन्धुली*	१.२८
कास्की	१.७८	दाङ्ग	०.७९	बर्दिया	०.८७	रसुवा	१.७४	सिराहा*	१.१३
कैलाली	०.८६	दार्चुला	१.२९	बाग्लुङ्ग	१.६८	रामेछाप	१.९०	सुनसरी	१.२०
खोटाङ्ग	१.५७	दैलेख	०.६३	बाँके	१.०६	रुकुम	०.५३	सुर्खेत*	०.७४
गुल्मी	१.८३	दोलखा*	१.५१	बाजुरा*	१.१०	रुपन्देही	१.२७	सोलुखुम्बू	१.३०
गोरखा	२.३४	धनकुटा	१.६४	बारा	०.९९	रोल्पा	०.८५	हुम्ला	१.२७

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-ब्यबधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्ध-वृद्धाहरूको अनुपात

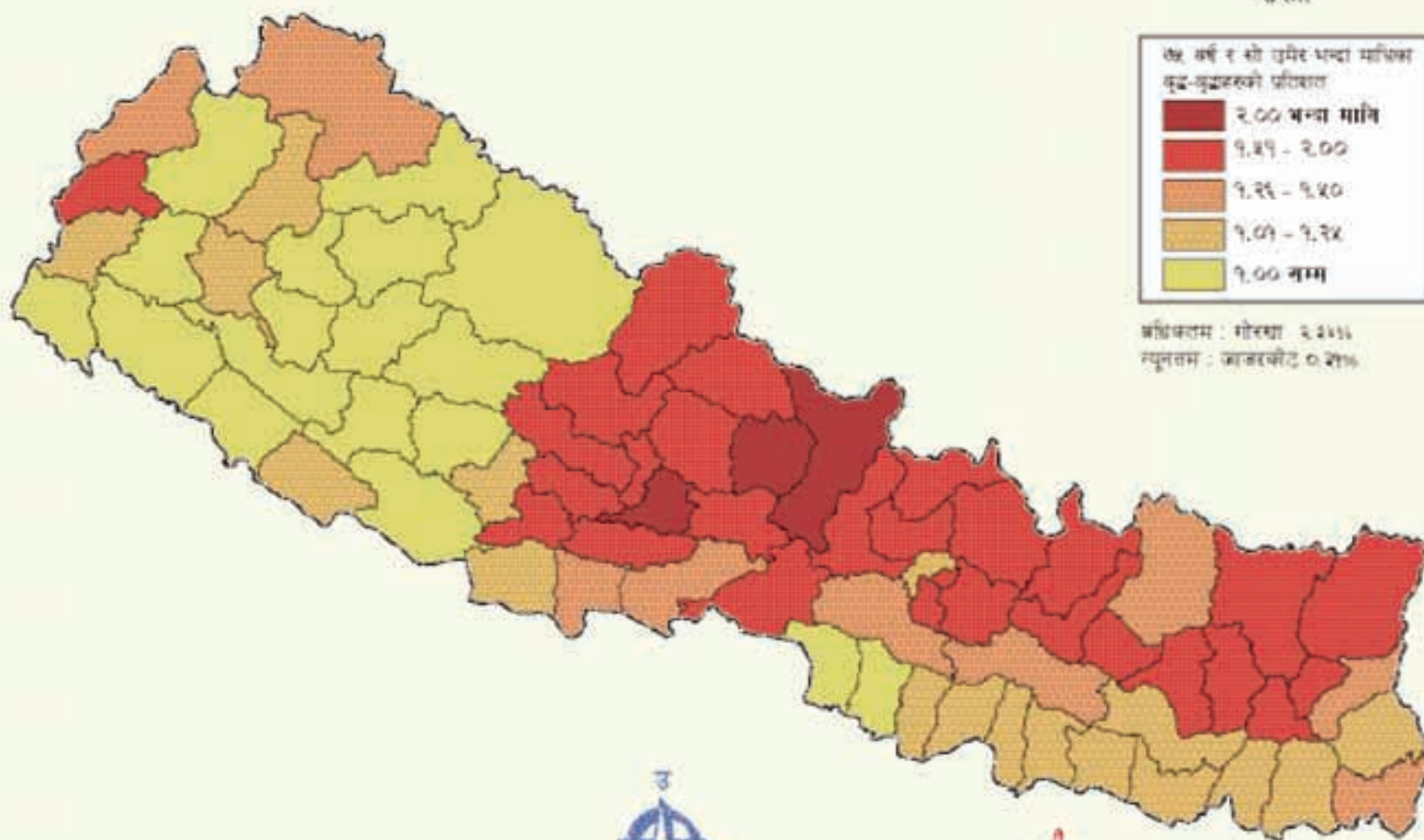
सङ्ग जनसंख्यामा ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका उमेर समूहको जनसंख्या प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका
वृद्ध-वृद्धाहरूको प्रतिशत

अधिकतम : गोरखा २.३५%

न्यूनतम : काभ्रेकोट ०.२१%

मान माप १ : १:५००,०००
किमी/मिटर

आकार स्रोत : सांख्यिक संस्था (१:५००,०००)
नक्सा विभाग, २०७४
उपयोग स्रोत : राष्ट्रिय जनसंख्या २०६८

पी ३ को संस्करण
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धहरूको अनुपात, २०५८

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धहरूको अनुपात भन्नाले ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धहरूको कूल जनसंख्या र कूल पुरुष जनसंख्याको अनुपातलाई बुझाउँछ । यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालमा ७५ वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका वृद्धहरूको जनसंख्या १ लाख ४४ हजार ८ सय ५४ थियो, जुन गणना गरिएको कूल पुरुष जनसंख्याको १.२८ प्रतिशत थियो । जिल्ला अनुसार यस वृद्धहरूको अनुपातलाई तुलना गर्दा सबैभन्दा कम अनुपात जाजरकोटमा (०.३९ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी अनुपात गोरखामा (२.५० प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको वृद्धहरूको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१.२८ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३८ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३७ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१५

जिल्ला	वृद्ध जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्ध जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्ध जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्ध जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्ध जनसंख्या प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	१.८२	चितवन	१.५४	धनुषा	१.०४	बैतडी	१.६१	रौतहट	१.१२
अछाम	०.९४	जाजरकोट	०.३९	धादिङ	१.९३	भक्तपुर	१.४९	लमजुङ	२.३३
ईलाम	१.२६	जुम्ला	०.४६	नवलपरासी	१.३६	भोजपुर	१.९३	ललितपुर	१.३८
उदयपुर	१.१४	भापा	१.२९	नुवाकोट	१.८३	मकवानपुर	१.३१	सप्तरी	१.११
ओखलढुङ्गा	१.८४	डडेलधुरा	१.०८	पर्वत	२.०१	मनाङ	१.७३	सल्यान	०.५५
कञ्चनपुर	०.९७	डोटी	०.७८	पर्सा	०.७६	महोत्तरी	१.१६	सर्लाही	१.०५
कपिलवस्तु	१.२४	डोल्पा	०.६५	पाल्पा	१.८२	म्याग्दी	१.८४	स्याङ्जा	२.०९
काठमाण्डौ	१.०३	तनहुँ	२.०२	पाँचथर	१.४२	मुगु	१.०३	संखुवासभा	१.५८
काभ्रेपलान्चोक	१.५६	ताप्लेजुङ	१.६७	प्युठान	१.२३	मुस्ताङ	१.४५	सिन्धुपाल्चोक	१.६५
कालीकोट	०.४५	तेह्रथुम	१.८३	बझाङ	१.०५	मोरङ	१.१७	सिन्धुली	१.१७
कास्की	१.६१	दाङ	०.८३	बर्दिया	०.९१	रसुवा	१.८०	सिराहा	१.०९
कैलाली	०.८३	दार्चुला	१.४७	बागलुङ	१.७६	रामेछाप	१.७७	सुनसरी	१.११
खोटाङ	१.६३	दैलेख	०.६९	बाँके	१.०९	रुकुम	०.६०	सुर्खेत	०.६८
गुल्मी	२.०९	दोलखा	१.३३	बाजुरा	१.२०	रुपन्देही	१.२५	सोलुखुम्बू	१.३२
गोरखा	२.५०	धनकुटा	१.६४	बारा	१.०१	रोल्पा	०.९३	हुम्ला	१.१९

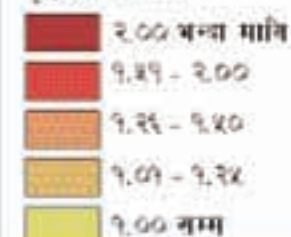
* यी वृद्धहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-ब्यबधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धहरूको अनुपात

१५

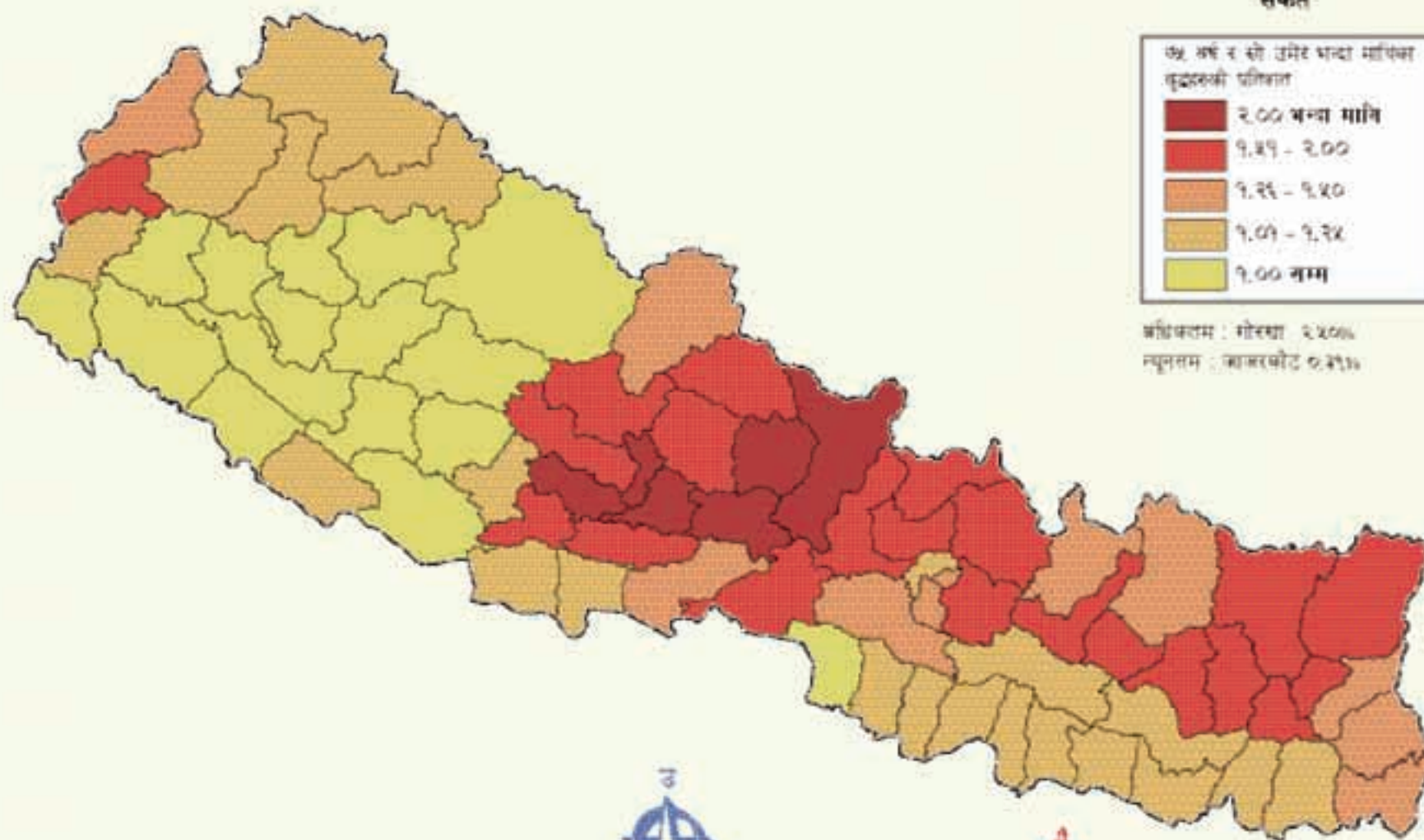
सुदूर पश्चिमको जनसंख्यामा ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धहरूको प्रतिशत, २०६८

संकेत

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका
वृद्धहरूको प्रतिशत

अधिकतम : मोरङ २.४०%

न्यूनतम : जाजरकोट ०.३१%

संस्करण : जनसंख्या नक्सा (१:५०,०००)
मापन विभाग, २०७४
जम्माको क्षेत्र : २८,७०० वर्ग किलोमिटर

नेपाल सरकार
जनसंख्या विभाग

ICIMOD
MENSIS 2003

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धाहरुको अनुपात, २०५८

७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धाहरुको अनुपात भन्नाले ७५ वर्ष र सो उमेर भन्दा माथिका वृद्धाहरुको जनसंख्या र कूल महिला जनसंख्याको अनुपातलाई बुझाउँछ । यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालमा ७५ वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका वृद्धाहरुको जनसंख्या १ लाख ५० हजार ६ सय ५ थियो, जुन गणना गरिएको कूल महिला जनसंख्याको १.३२ प्रतिशत हो । यो जनसंख्या वृद्ध पुरुषहरुको जनसंख्या भन्दा ५ हजार ७ सय ५१ ले बढी छ । जिल्ला अनुसार यस वृद्धाहरुको अनुपातलाई तुलना गर्दा सबैभन्दा कम अनुपात जाजरकोटमा (०.२४ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी अनुपात गोरखामा (२.२० प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरुको वृद्धाहरुको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१.३२ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३६ जिल्लाहरुमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३९ जिल्लाहरुमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१६

जिल्ला	वृद्धा जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्धा जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्धा जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्धा जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	वृद्धा जनसंख्या प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	१.५१	चितवन	१.५५	धनुषा	१.०८	बैतडी	१.५४	रौतहट	१.२२
अछाम	१.०७	जाजरकोट	०.२४	धादिङ	१.७७	भक्तपुर	१.६९	लमजुङ	२.०७
ईलाम	१.२०	जुम्ला*	०.३२	नवलपरासी	१.३३	भोजपुर	१.७८	ललितपुर	१.७३
उदयपुर	१.३०	भैरहवा*	१.४३	नुवाकोट	१.८१	मकवानपुर	१.३५	सप्तरी	१.१५
ओखलढुङ्गा	१.७७	डडेलधुरा	१.२१	पर्वत	१.७१	मनाङ	२.२०	सल्यान*	०.५९
कञ्चनपुर	१.०२	डोटी	१.१४	पर्सा	०.७५	महोत्तरी	१.२३	सर्लाही	१.२२
कपिलबस्तु	१.१६	डोल्पा*	०.७८	पाल्पा	१.५७	म्याग्दी	१.६४	स्याङ्जा	२.०१
काठमाण्डौ	१.४४	तनहुँ	१.८५	पाँचथर	१.३६	मुगु*	०.८७	संखुवासभा	१.६४
काभ्रेपलाञ्चोक	१.६१	ताप्लेजुङ	१.५३	प्यूठान	१.०९	मुस्ताङ	२.०९	सिन्धुपाल्चोक*	१.६९
कालीकोट*	०.२७	तेह्रथुम	२.००	बझाङ	०.९५	मोरङ	१.३३	सिन्धुली*	१.३९
कास्की	१.९३	दाङ	०.७६	बर्दिया	०.८३	रसुवा	१.६७	सिराहा*	१.१७
कैलाली	०.८९	दार्चुला	१.१३	बागलुङ	१.६०	रामेछाप	२.०२	सुनसरी	१.२८
खोटाङ	१.५२	दैलेख	०.५८	बाँके	१.०२	रुकुम	०.४६	सुर्खेत*	०.८०
गुल्मी	१.६१	दोलखा*	१.६९	बाजुरा*	१.०१	रुपन्देही	१.२८	सोलुखुम्बू	१.२८
गोरखा	२.२०	धनकुटा	१.६३	बारा	०.९८	रोल्पा	०.७८	हुम्ला	१.३५

*यी कट्टाहरु गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरुको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

७५ वर्ष र सी उमेर भन्दा माथिका वृद्धाहरुको अनुपात

१६

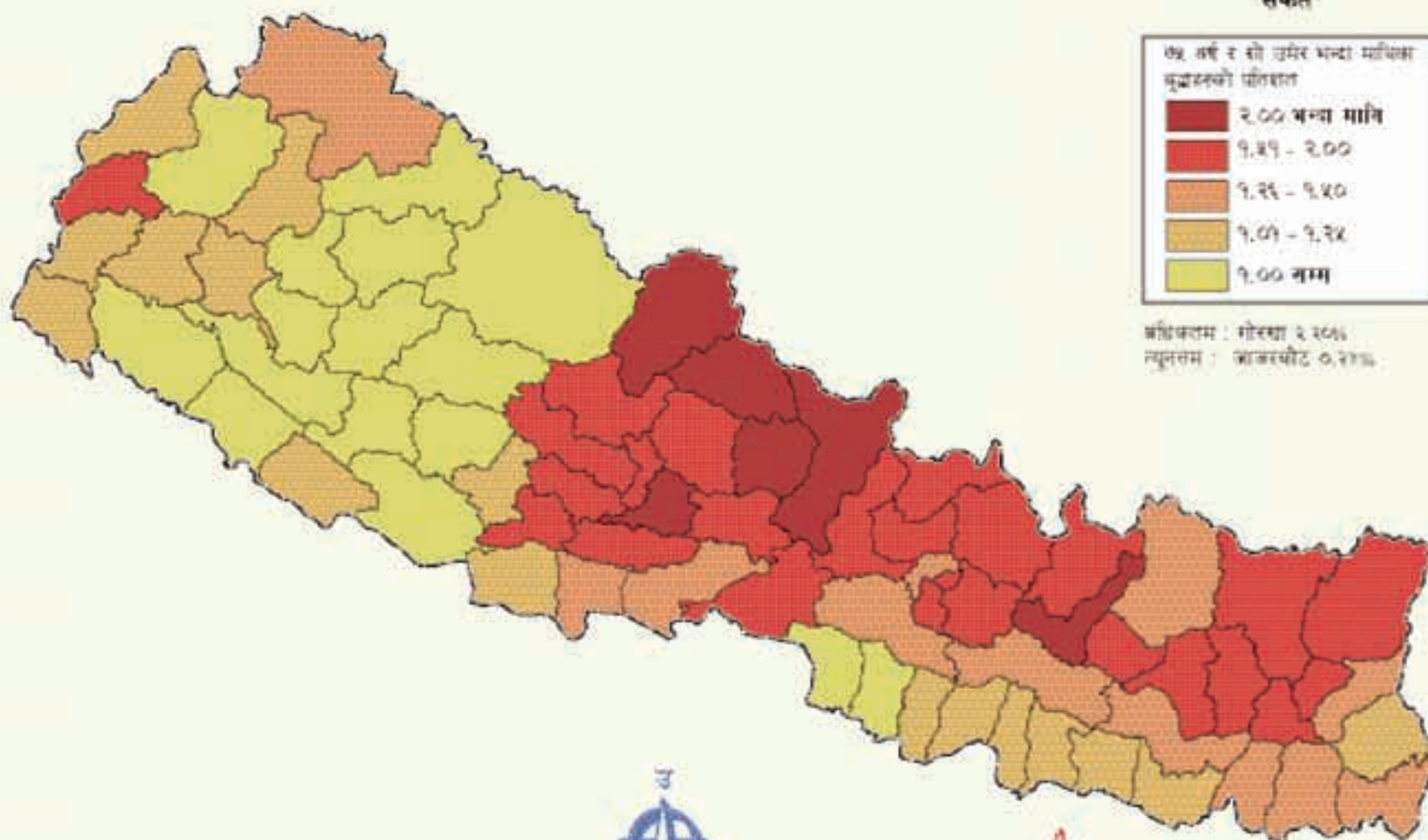
कुल महिलाहरुको जनसंख्यामा ७५ वर्ष र सी उमेर भन्दा माथिका वृद्धाहरुको प्रतिशत, २०६८

संकेत

७५ वर्ष र सी उमेर भन्दा माथिका
वृद्धाहरुको प्रतिशत

अधिकतम : गोरखा २.२०%

न्यूनतम : झाकुरपोट ०.२१%

मान माप १ : २,२००,०००
 ० १५ ३० ४५ ६० ७५ ९०
 किलोमिटर

पी ३ को राजमार्ग
 भेदीय त्पाइ विभाग

आधार नक्सा : सर्वोत्कृष्ट नक्सा (१:२५,००,०००)
 जारी विभाग, २०१४
 त्पाइ विभाग : राष्ट्रिय त्पाइ विभाग २०६८

पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर, २०५८[⊕]

पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर भन्नाले विवाहको औसत उमेर हो, जुन उमेरमा पहिलो पटक पुरुषहरू विवाह बन्धनमा बाँधिन्छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०५८ मा १० वर्ष तथा सो भन्दा माथिका व्यक्तिहरूका बारेमा वैवाहिक स्थितिका साथै विवाहित वा विवाह भइसकेकाहरूको पहिलो विवाह हुँदाको उमेर सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालमा पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर २२.९ वर्ष थियो । जिल्लागत रूपमा पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर सबैभन्दा कम बझाङमा (१९.८४ वर्ष) र सबैभन्दा बढी मनाङमा (२८.२७ वर्ष) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेरलाई राष्ट्रिय मान (२२.९ वर्ष) संग तुलना गर्दा ४८ जिल्लाहरूमा यो सरदर उमेर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र २७ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१७

जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर
अर्घाखाँची	२२.६९	चितवन	२३.९२	धनुषा	२२.८३	बैतडी	२२.४४	रौतहट	२१.४१
अछाम	२०.६४	जाजरकोट	२१.७३	धादिङ	२१.९६	भक्तपुर	२४.००	लमजुङ	२२.६६
ईलाम	२४.८२	जुम्ला*	२०.५५	नवलपरासी	२१.१७	भोजपुर	२३.८४	ललितपुर	२४.८४
उदयपुर	२२.८७	भुपा*	२४.९७	नुवाकोट	२१.९७	मकवानपुर	२३.५९	सप्तरी	२२.८७
ओखलढुङ्गा	२२.३७	ढुङ्गेलघुरा	२२.२९	पर्वत	२३.१९	मनाङ	२८.२७	सल्यान*	२१.५४
कञ्चनपुर	२२.६२	डोटी	२१.४३	पर्सा	२१.१२	महोत्तरी	२२.२०	सर्लाही	२१.७६
कपिलबस्तु	२०.५९	डोल्पा*	२१.९६	पाल्पा	२३.८२	म्याग्दी	२२.९६	स्याङ्जा	२४.०१
काठमाण्डौ	२५.७४	तनहुँ	२२.६३	पाँचथर	२३.८३	मुगु*	२०.९१	संखुवासभा	२३.५०
काभ्रेपलाञ्चोक	२२.७४	ताप्लेजुङ	२३.८०	प्यूठान	२१.६१	मुस्ताङ	२५.२२	सिन्धुपाल्चोक*	२१.४१
कालीकोट*	२१.००	तेह्रथुम	२३.८९	बझाङ	१९.८४	मोरङ	२३.८९	सिन्धुली*	२२.५२
कास्की	२३.८२	दाङ	२१.९४	बर्दिया	२१.५३	रसुवा	२२.२४	सिराहा*	२२.००
कैलाली	२२.१३	दार्चुला	२१.४२	बागलुङ	२२.७१	रामेछाप	२२.०९	सुनसरी	२३.९८
खोटाङ	२३.०६	दैलेख	२०.७८	बाँके	२३.३१	रुकुम	२१.३९	सुर्खेत*	२१.८३
गुल्मी	२३.२०	दोलखा*	२२.५३	बाजुरा*	२१.००	रुपन्देही	२३.०७	सोलुखुम्बू	२३.९३
गोरखा	२२.७४	धनकुटा	२४.५६	बारा	२१.२०	रोल्पा	२०.४१	हुम्ला	२२.६३

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाक्ला-बसन्तमान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

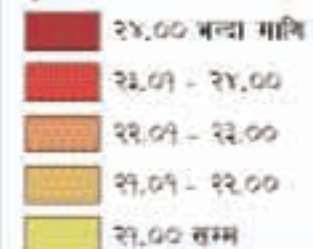
पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर

१८

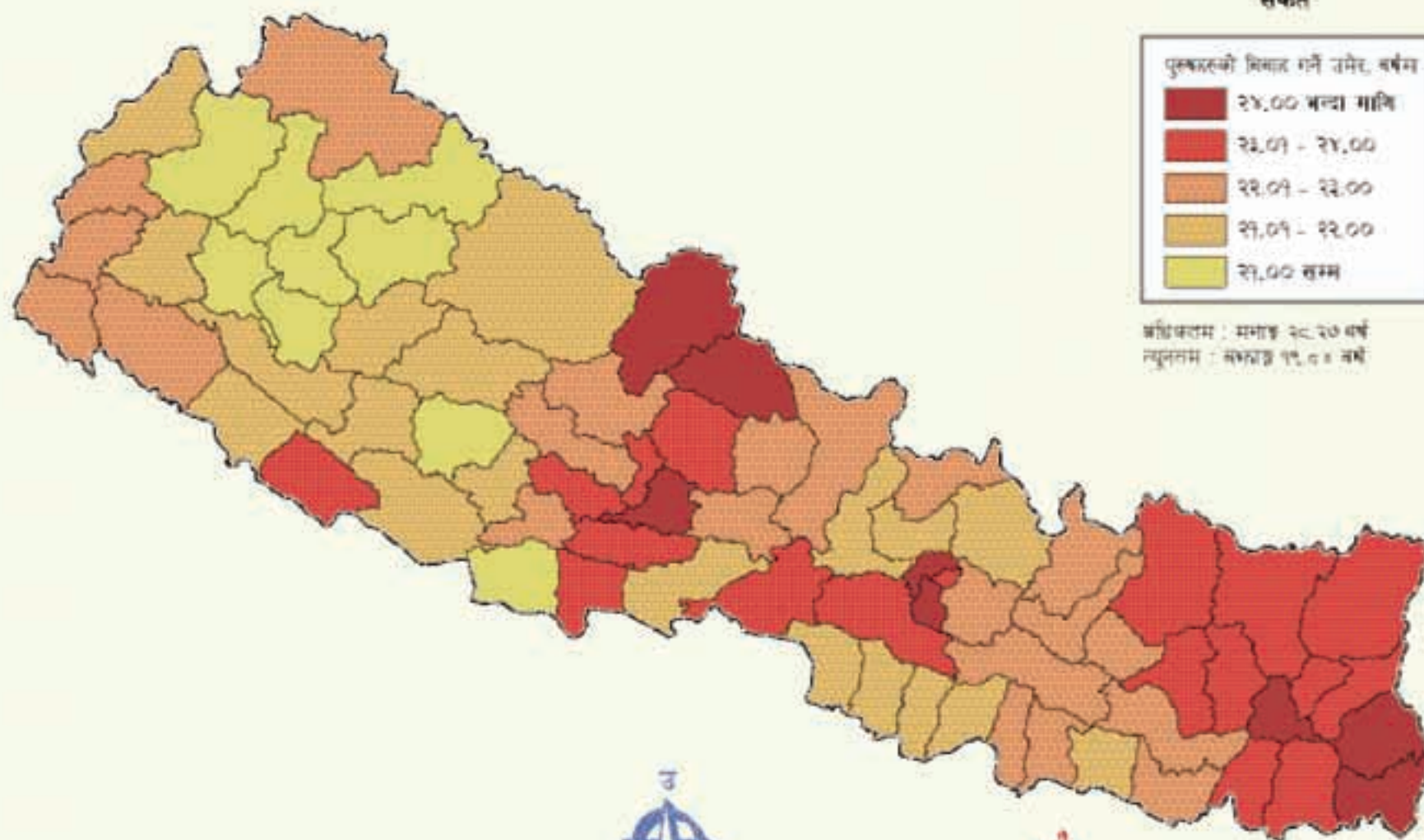
पुरुषहरूको पहिलो विवाह गर्ने औसत उमेर, २०६८

संकेत

पुरुषहरूको विवाह गर्ने उमेर, वर्षमा

अधिकतम : २८.२० वर्ष
न्यूनतम : १९.०० वर्ष

मान माप १ : १,६००,०००
किलोमिटर

आधार नक्सा : सर्वकारीय नक्सा (१:३०,०००)
मापन विभाग, २०१६
लगाइ शीत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

वी २ को सचिव
केन्द्रीय जनगणना विभाग

महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर, २०५८[⊕]

महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर भन्नाले विवाहको औसत उमेर हो, जुन उमेरमा पहिलो पटक महिलाहरू विवाह बन्धनमा बाँधिन्छन् । राष्ट्रिय जनगणना २०५८ मा १० वर्ष तथा सो भन्दा माथिका व्यक्तिहरूका बारेमा वैवाहिक स्थितिका साथै विवाहित वा विवाह भइसकेकाहरूको पहिलो विवाह हुँदाको उमेर सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको परिणाम अनुसार नेपालमा महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर १९.५ वर्ष थियो । जिल्लाहरू अनुसार महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेरलाई तुलना गर्दा विवाह गर्ने सरदर उमेर सबैभन्दा कम रौतहटमा (१७.२२ वर्ष) र सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (२५.३६ वर्ष) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेरलाई राष्ट्रिय मान (१९.५ वर्ष) संग तुलना गर्दा ३९ जिल्लाहरूमा यो सरदर उमेर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३६ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१८

जिल्ला	महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर
अर्घाखाँची	१९.१६	चितवन	२०.२४	धनुषा	१८.०८	बैतडी	१८.८१	रौतहट	१७.२२
अछाम	१८.३३	जाजरकोट	१८.९१	धादिङ्ग	१९.४१	भक्तपुर	२१.६१	लमजुङ्ग	१९.९१
ईलाम	२१.७२	जुम्ला	१७.७६	नवलपरासी	१८.५०	भोजपुर	२१.१५	ललितपुर	२१.८७
उदयपुर	१९.७३	भापा	२१.३८	नुवाकोट	१९.८७	मकवानपुर	२०.५५	सप्तरी	१८.७३
ओखलढुङ्गा	२०.२५	डडेलधुरा	१८.५८	पर्वत	१९.६६	मनाङ्ग	२५.३६	सल्यान	१८.८६
कञ्चनपुर	१८.९०	डोटी	१७.७२	पर्सा	१७.२४	महोत्तरी	१७.४८	सर्लाही	१७.५३
कपिलबस्तु	१७.६६	डोल्पा	२०.६५	पाल्पा	२०.४६	म्याग्दी	१९.९८	स्याङ्जा	२०.०९
काठमाण्डौ	२१.७३	तनहुँ	१९.४१	पाँचथर	२१.२९	मुगु	१८.०१	संखुवासभा	२०.७८
काभ्रेपलाञ्चोक	२०.५७	ताप्लेजुङ्ग	२१.८६	प्युठान	१८.८३	मुस्ताङ्ग	२३.९४	सिन्धुपाल्चोक	१९.३०
कालीकोट	१७.६३	तेह्रथुम	२१.७१	बझाङ्ग	१७.४३	मोरङ्ग	२०.२५	सिन्धुली	१९.४८
कास्की	१९.९९	दाङ्ग	१९.०३	बर्दिया	१८.५२	रसुवा	१९.४०	सिराहा	१७.६४
कैलाली	१८.८७	दार्चुला	१८.२४	बाग्लुङ्ग	१९.६०	रामेछाप	१९.७५	सुनसरी	२०.२२
खोटाङ्ग	२०.६१	दैलेख	१८.१३	बाँके	१९.५६	रुकुम	१९.३३	सुर्खेत	१८.७७
गुल्मी	१९.४३	दोलखा	१९.९६	बाजुरा	१८.३०	रुपन्देही	१९.६८	सोलुखुम्बू	२२.४२
गोरखा	२०.१४	धनकुटा	२१.४८	बारा	१७.३१	रोल्पा	१८.७०	हुम्ला	१९.२३

* यी ढङ्गहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा भाषा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौट विधिको आधारमा राष्ट्रिय जनगणना २०५८ को लगत २ बाट संकलित तथ्याङ्क (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्) ।

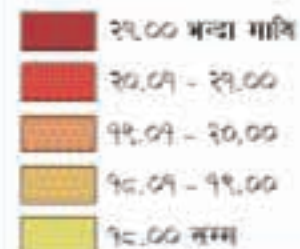
महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर

१८

महिलाहरूको पहिलो विवाह गर्ने औसत उमेर, २०६८

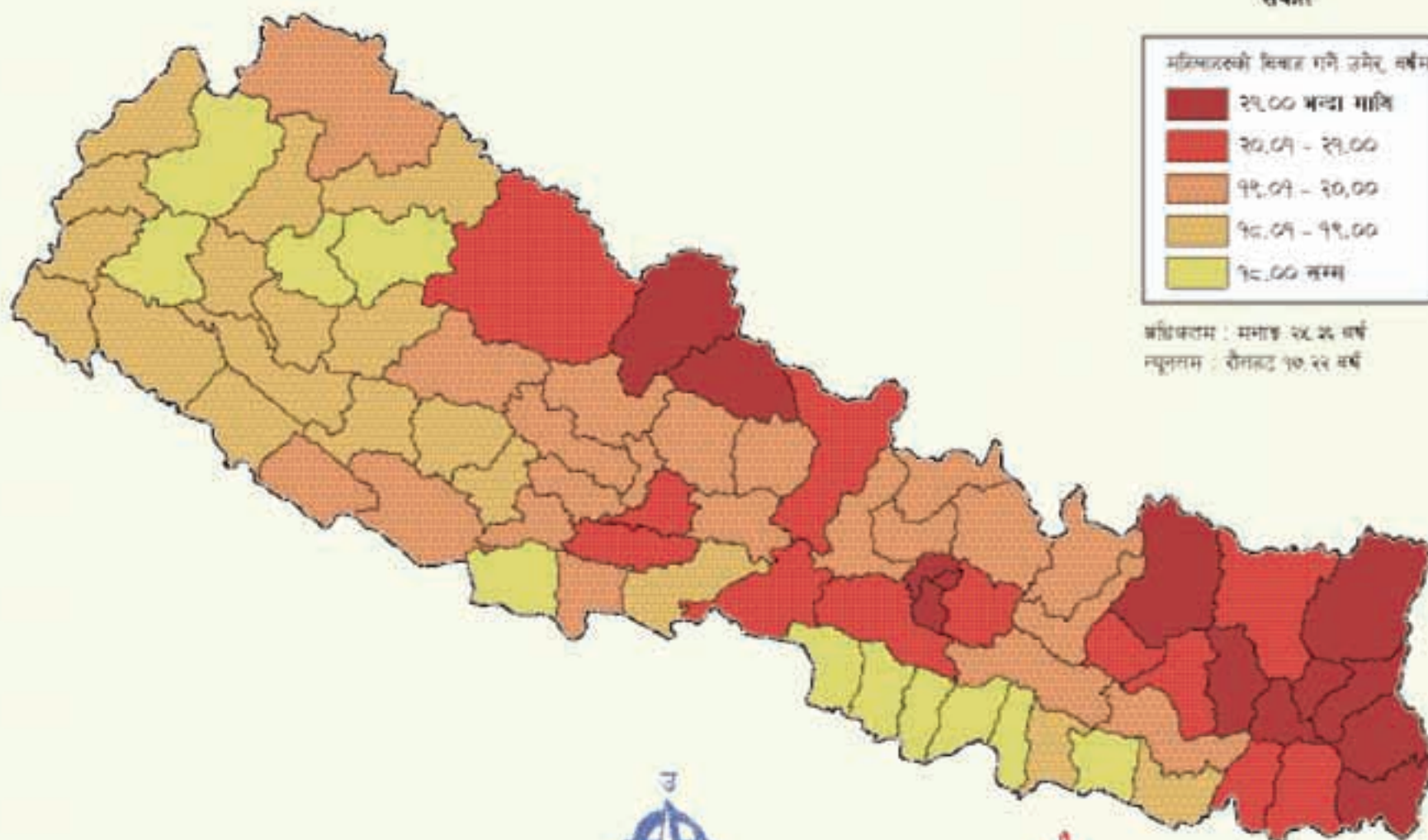
संकेत

महिलाहरूको विवाह गर्ने उमेर, वर्षमा

अधिकतम : २८.२६ वर्ष

न्यूनतम : १८.२२ वर्ष

मापन मापक : १:२,४०,०००
 किलोमिटर

संस्करण : संसदिय संस्था (१३०००००)
 जारी विभाग : २०१३
 संस्करण : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री २ को राजपत्र
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
 MENRIS 2003

शहरी जनघनत्व, २०५८

नेपालमा प्रशासकीय एकाईहरू जस्तै नगरपालिका, उप-महानगरपालिका, र महानगरपालिकालाई शहरी क्षेत्र मानिएको छ । व्यवहारमा यस्ता शहरी क्षेत्रका केही भागहरूमा धेरै-थोरै घरहरू अर्थात् बसोबास भएको पाइन्छ । नेपालको जनगणनाहरूमा शहरी क्षेत्रका विविध नतीजाहरू यी नगरपालिकाहरू, उप-महानगरपालिकाहरू तथा महानगरपालिकाका आधारमा प्रस्तुत गरिन्छन् । शहरी जनघनत्व भनेको शहरी भू-भागको प्रति एकाई क्षेत्रफलमा बसोबास गर्ने जनसंख्या हो, र यस सूचकलाई प्रति वर्ग किलोमिटर भित्र बस्ने मानिसहरूको औसत संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । शहरी जनघनत्वले नगर क्षेत्र भित्र मानिसहरूको सघनताको मात्रालाई इंगित गर्दछ । शहरी जनसंख्याको बृद्धिले सामान्यतः देशको आर्थिक बृद्धिसँग सम्बन्ध राख्दछ ।

नेपालको शहरी भू-भागको जम्मा क्षेत्रफल ३ हजार २ सय ७६ दशमलव २८ वर्ग किलोमिटर छ, र नेपालको जनगणना २०५८ को परिणाम अनुसार यस क्षेत्रमा बसोबास गर्ने शहरी जनसंख्या (गणना गरिएको मात्र) ३२ लाख २७ हजार ८ सय ७९ थियो । समग्रमा नेपालको शहरी जनघनत्व प्रति वर्ग किलोमिटर ९८५.२३ जना थियो । शहरी क्षेत्रहरू भएका जिल्लाहरूको शहरी जनघनत्व तुलना गर्दा सबैभन्दा कम शहरी जनघनत्व डडेलधुरामा (१३२.३५ व्यक्तिहरू प्रति व.कि.मि.) र सबैभन्दा बढी शहरी जनघनत्व काठमाण्डौमा (११,०९९.२२ व्यक्तिहरू प्रति व.कि.मि.) रहेको थियो । नेपालमा शहरी क्षेत्र भएका ४३ जिल्लाहरू छन्, जस मध्ये २५ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान (९८५.२३) भन्दा कम र १८ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.१९

नगरपालिका भएका जिल्लाहरू		नगरपालिका भएका जिल्लाहरू					
जिल्ला	जिल्ला	जिल्ला	शहरी जनघनत्व	जिल्ला	शहरी जनघनत्व	जिल्ला	शहरी जनघनत्व
अर्घाखाँची	बझाङ	ईलाम	६०९.७३	दोलखा*	३३६.९६	रुपन्देही	१२१५.०१
अछाम	बाजुरा*	उदयपुर	१७२.८५	धनकुटा	४२८.७१	रौतहट	११७८.९६
ओखलढुङ्गा	भोजपुर	कञ्चनपुर	४७२.०८	धनुषा	३०१४.७१	ललितपुर	१०७५.४८
फाल्गुनकोट*	मनाङ	कपिलवस्तु	७३०.३८	नवलपरासी	६५१.७९	सप्तरी	२५३७.८८
खोटाङ	म्याग्दी	काठमाण्डौ	११०९९.२२	नुवाकोट	६३३.००	सर्लाही	१९६८.४८
गुल्मी	मुगु*	काभ्रेपलाञ्चोक	१०७१.६२	पर्सा	५३१३.३७	स्याङ्जा	४७७.४२
जाजरकोट	मुस्ताङ	कास्की	१४९०.०२	पाल्पा	९४०.६५	संखुवासभा	२३९.३६
जुम्ला*	रसुवा	कैलाली	६२१.४५	बर्दिया	४८३.६१	सिन्धुली*	१५७.९१
डोल्पा*	रामेछाप	गोरखा	४२७.७२	बाग्लुङ	११३६.३५	सिराहा*	११७३.४२
ताप्लेजुङ	रुकुम	चितवन	६४२.७०	बाँके	४५९९.१२	सुनसरी	९५०.२२
तेह्रथुम	रोल्पा	भक्तपुर	७४६.५८	बारा	१६९९.६८	सुर्खेत*	८९७.८८
दार्चुला	लमजुङ	डडेलधुरा	१३२.३५	बैतडी	३३३.४८		
धादिङ	सल्यान*	डोटी	२९८.२०	भक्तपुर	६८०७.८१		
पर्वत	सिन्धुपाल्चोक*	तनहुँ	४७०.५९	मकवानपुर	१४३३.५८		
पाँचथर	सोलुखुम्बू	दाङ	४६२.००	महोत्तरी	१४२३.२४		
प्यूठान	हुम्ला	दैलेख	२९०.२०	मोरङ	२८५०.१०		

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

शहरी जनघनत्व

१८

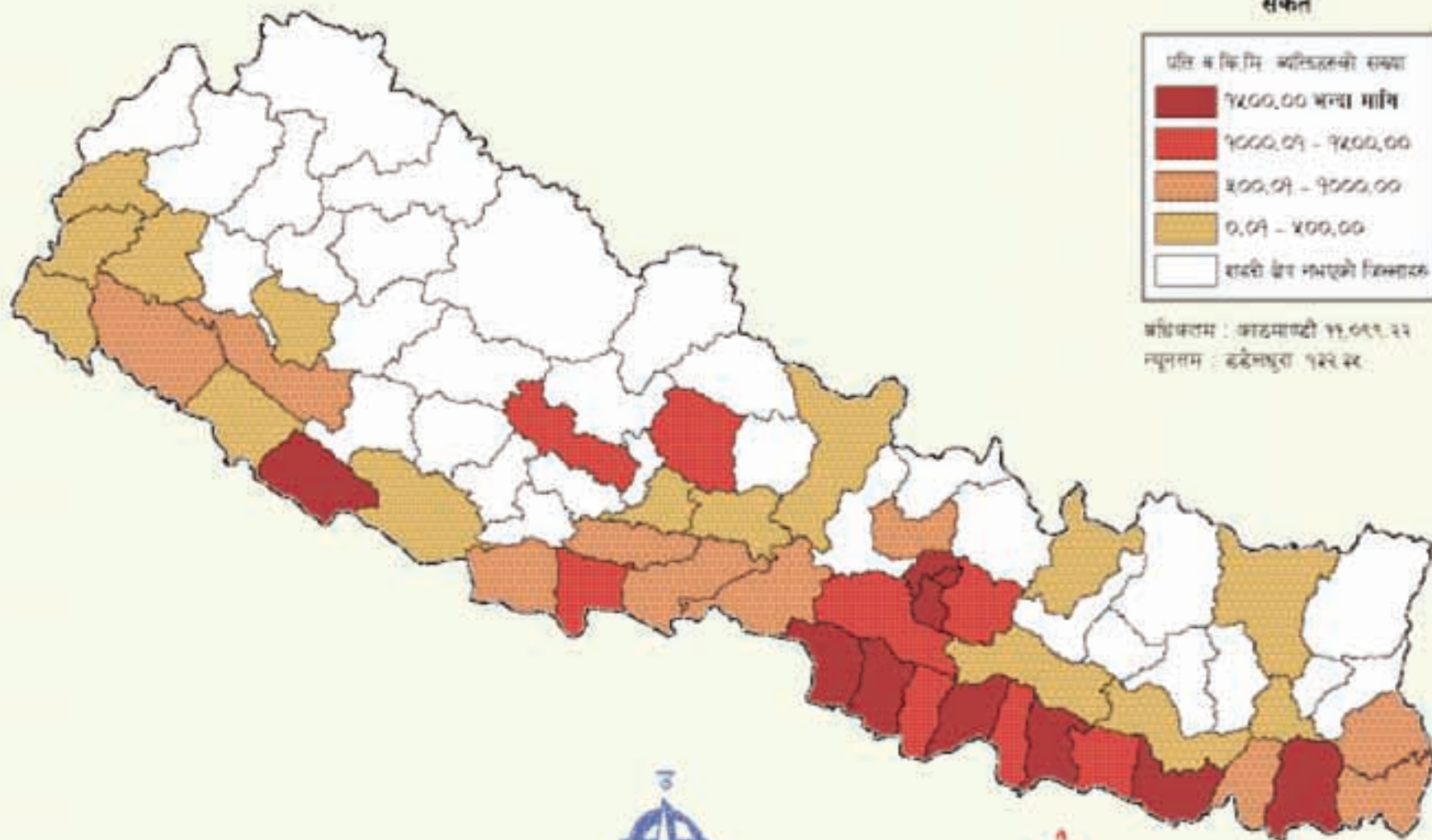
शहरी म-भागको प्रति वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफलमा बसोबास गर्ने जनसंख्या, २०६८

संकेत

प्रति वर्ग कि.मि. बसोबासको संख्या
१४००.०० भन्दा माथि
१०००.०१ - १४००.००
३००.०१ - १०००.००
०.०१ - ३००.००
शहरी क्षेत्र नभएको जिल्लाहरू

अधिकतम : काठमाण्डौ ११,०११.३२

न्यूनतम : दैलेखपुरा १२२.२४

मान माप १ : १,४००,०००
किलोमिटर

आकार संकेत : क्षेत्रफल नक्सा (१:२५०,०००)
राष्ट्रिय विभाग, २०७४
लगाइएको क्षेत्र : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

वी ३ को सरकार
संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

जिल्लागत शहरी क्षेत्रफलको अनुपात, २०५८

नेपालमा प्रशासकीय एकाईहरू जस्तै नगरपालिका, उप-महानगरपालिका र महानगरपालिकालाई शहरी क्षेत्रको रूपमा समावेश गरिएको छ । नेपालमा पचहत्तर जिल्लाहरू मध्ये ४३ जिल्लाहरूमा मात्र जम्मा ५८ वटा निर्दिष्ट शहरी क्षेत्रहरू कायम रहेका छन् । बाँकी ३२ जिल्लाहरूमा निर्दिष्ट शहरी क्षेत्रहरू छैनन् । धेरै जसो शहरी केन्द्रहरू पहाडी तथा तराईका जिल्लाहरूमा रहेका छन् । हिमाली क्षेत्रका दुई जिल्लाहरू दोलखा र संखुवासभामा मात्र निर्दिष्ट नगर क्षेत्रहरू रहेका छन् । शहरी क्षेत्रफलको अनुपात भन्नाले जिल्लामा कूल शहरी भू-भागको क्षेत्रफल र जिल्लाको कूल भू-भागको क्षेत्रफलको अनुपात हो । यसलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिएको छ । यस सूचकले शहरीकरण कति बिस्तार भएको छ भन्ने स्थिति बुझ्न सघाउ पुऱ्याउँछ ।

नेपालको जम्मा शहरी क्षेत्रफल ३ हजार २ सय ७६ दशमलब २८ वर्ग किलोमिटर रहेको छ, जुन अधिराज्यको कूल भू-भागको २.२३ प्रतिशत हुन आउँछ । जिल्लागत रूपमा शहरी भू-भागको क्षेत्रफलको अनुपातलाई तुलना गर्दा सबैभन्दा कम अनुपात बाँकेमा (०.५४ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी अनुपात काठमाण्डौमा (१६.२६ प्रतिशत) भएको पाइन्छ ।

तालिका क.२०

नगरपालिका नभएका जिल्लाहरू		नगरपालिका भएका जिल्लाहरू					
जिल्ला	जिल्ला	जिल्ला	अनुपात	जिल्ला	अनुपात	जिल्ला	अनुपात
अर्घाखाँची	बझाङ	ईलाम	१.५६	दोलखा	२.९७	रुपन्देही	७.७४
अछाम	बाजुरा	उदयपुर	१५.५१	धनकुटा	५.४१	रौतहट	१.९१
ओखलढुङ्गा	भोजपुर	कञ्चनपुर	१०.६४	धनुषा	२.०९	ललितपुर	३.९४
कालीकोट	मनाङ	कपिलबस्तु	२.१४	नवलपरासी	१.६१	सप्तरी	०.८८
खोटाङ	म्याग्दी	काठमाण्डौ	१६.२६	नुवाकोट	२.९९	सर्लाही	०.७५
गुल्मी	मुगु	काभ्रेपलाञ्चोक	३.५४	पर्सा	१.५६	स्याङ्जा	९.०१
जाजरकोट	मुस्ताङ	कास्की	६.५८	पाल्पा	१.५८	संखुवासभा	२.६२
जुम्ला	रसुवा	कैलाली	५.२८	बाँदिया	४.७०	सिन्धुली	८.३५
डोल्पा	रामेछाप	गोरखा	१.६७	बाग्लुङ	१.०३	सिराहा	३.७०
ताप्लेजुङ	रुकुम	चितवन	८.९२	बाँके	०.५४	सुनसरी	१३.३७
तेह्रथुम	रोल्पा	भक्तपुर	८.५२	बारा	१.५९	सुर्खेत	१.४३
दार्चुला	लमजुङ	डडेलधुरा	९.०३	बैतडी	३.६२		
धादिङ	सल्यान	डोटी	३.६५	भक्तपुर	१४.८५		
पर्वत	सिन्धुपाल्चोक	तनहुँ	३.८८	मकवानपुर	१.९७		
पाँचथर	सोलुखुम्बू	दाङ	५.६४	महोत्तरी	१.५५		
प्यूठान	हुम्ला	दैलेख	४.४६	मोरङ	३.१५		

जिल्लागत शहरी क्षेत्रफलको अनुपात

शहरी भू-भागको क्षेत्रफल र जिल्लाको कुल क्षेत्रफलको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

शहरी क्षेत्रफलको अनुपात प्रतिशतमा

१.०० बन्दा माथि

१.०१ - १.००

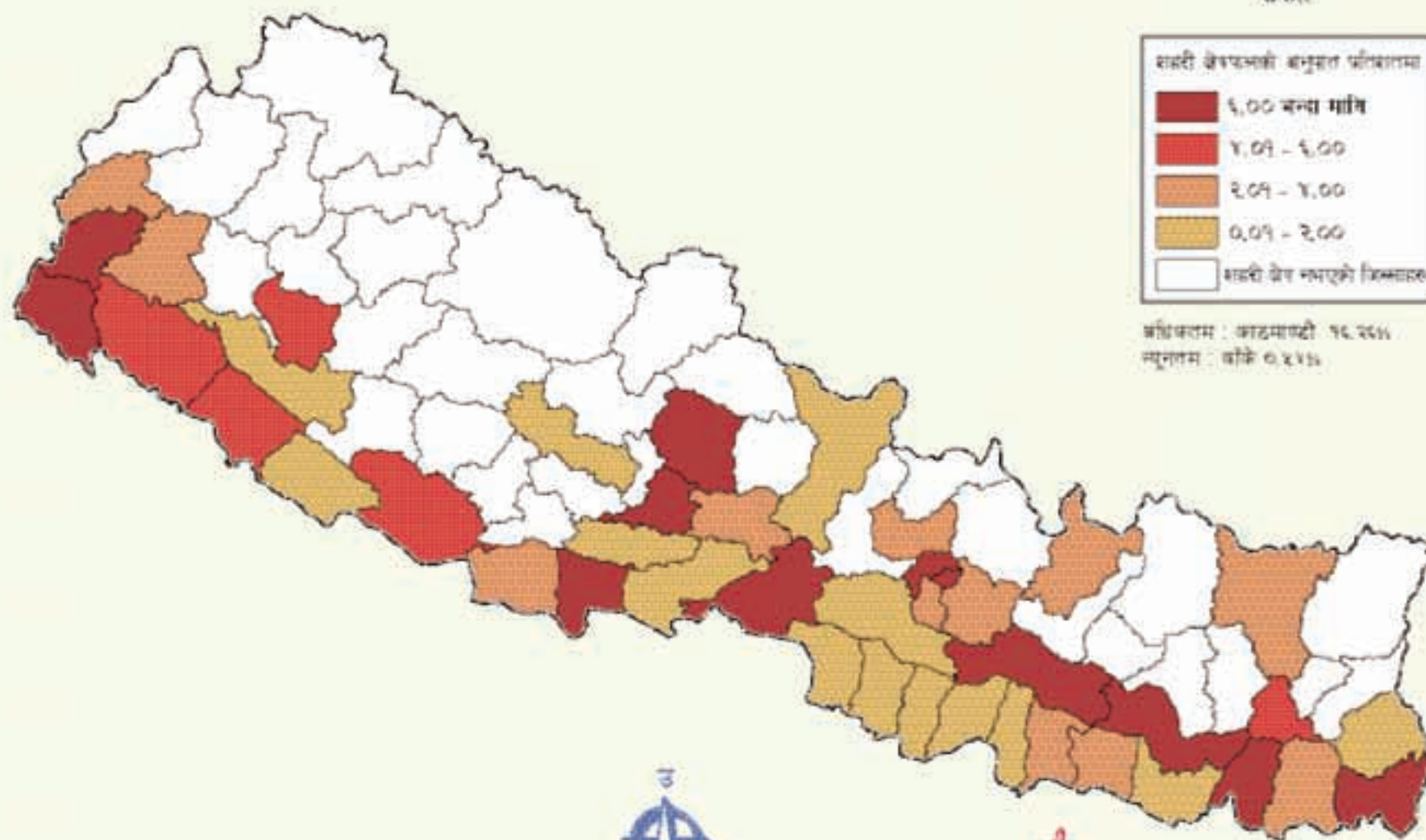
२.०१ - १.००

०.०१ - २.००

शहरी क्षेत्र नभएको जिल्लाहरू

संकेतको रूपमा : काठमाण्डौ १६.२६%

सुदूरपश्चिम : ०.२४%

समान माप १ : २,४००,०००
 ० १० २० ३० ४० ५० ६० ७० ८० ९० १००
 किलोमिटर

संस्करण : संशोधन संस्करण (१) २०७०,०००
 जारी विभाग : २०७३
 तैयार गर्ने : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री १ को चक्र
 संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

ECIMOD
 MENUS 2003

शहरी जनसंख्या र जिल्लाको जनसंख्याको अनुपात, २०५८

नेपालमा प्रशासकीय एकाईहरू जस्तै नगरपालिका, उप-महानगरपालिका र महानगरपालिकालाई शहरी क्षेत्रको रूपमा समावेश गरिएको छ । शहरी क्षेत्रमा बसोबास गर्ने जनसंख्या र सम्बन्धित जिल्लाको कूल जनसंख्याको अनुपातलाई नै शहरी जनसंख्याको अनुपात भनिन्छ । यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ ।

नेपालको जनगणना २०५८ को परिणाम अनुसार शहरी जनसंख्या (गणना गरिएको मात्र) ३२ लाख २७ हजार ८ सय ७९ थियो, अर्थात् देशको कूल जनसंख्याको १४.२० प्रतिशत थियो । शहरी क्षेत्रहरू भएका जिल्लाहरूको शहरी जनसंख्या तुलना गर्दा शहरी जनसंख्याको अनुपात सबैभन्दा कम सर्लाहीमा (२.९१ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (६५.८८ प्रतिशत) रहेको थियो । शहरी क्षेत्र भएका ४३ जिल्लाहरूको शहरी जनसंख्याको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१४.२० प्रतिशत) संग तुलना गर्दा २५ जिल्लाहरूमा शहरी जनसंख्याको अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र १८ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.२१

नगरपालिका नभएका जिल्लाहरू		नगरपालिका भएका जिल्लाहरू					
जिल्ला	जिल्ला	जिल्ला	शहरी जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	शहरी जनसंख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	शहरी जनसंख्या प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	बझाङ	ईलाम	५.७४	दोलखा*	१२.४६	रुपन्देही	१८.०६
अछाम	बाजुरा*	उदयपुर	१९.२२	धनकुटा	१२.४१	रौतहट	४.६६
ओखलढुङ्गा	भोजपुर	कञ्चनपुर	२१.३९	धनुषा	११.०५	ललितपुर	४८.२५
कालीकोट*	मनाङ	कपिलबस्तु	५.६४	नवलपरासी	४.०२	सप्तरी	५.३२
खोटाङ	म्याग्दी	काठमाण्डौ	६५.८८	नुवाकोट	७.३५	सर्लाही	२.९१
गुल्मी	मुगु*	काभ्रेपलाञ्चोक	१३.७२	पर्सा	२२.६२	स्याङ्जा	१५.७८
जाजरकोट	मुस्ताङ	कास्की	५१.९५	पाल्पा	७.६१	संखुवासभा	१३.६९
जुम्ला*	रसुवा	कैलाली	१७.२२	बर्दिया	१२.०२	सिन्धुली*	११.८४
डोल्पा*	रामेछाप	गोरखा	८.९५	बाग्लुङ	७.७५	सिराहा*	९.०६
ताप्लेजुङ	रुकुम	चितवन	२६.९३	बाँके	१४.९१	सुनसरी	२५.५३
तेह्रथुम	रोल्पा	भक्तपुर	१६.१५	बारा	५.७७	सुर्खेत*	११.६३
दार्चुला	लमजुङ	डडेलधुरा	१४.५८	बैतडी	७.८३		
धादिङ	सल्यान*	डोटी	१०.६५	भक्तपुर	५३.३५		
पर्वत	सिन्धुपाल्चोक*	तनहुँ	८.९६	मकवानपुर	१७.४४		
पाँचथर	सोलुखुम्बू	दाङ	१६.६५	महोत्तरी	३.९८		
प्यूठान	हुम्ला	दैलेख	८.६३	मोरङ	१९.७७		

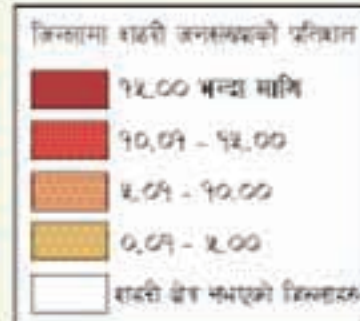
* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन्, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

शहरी जनसंख्या र जिल्लाको जनसंख्याको अनुपात

२९

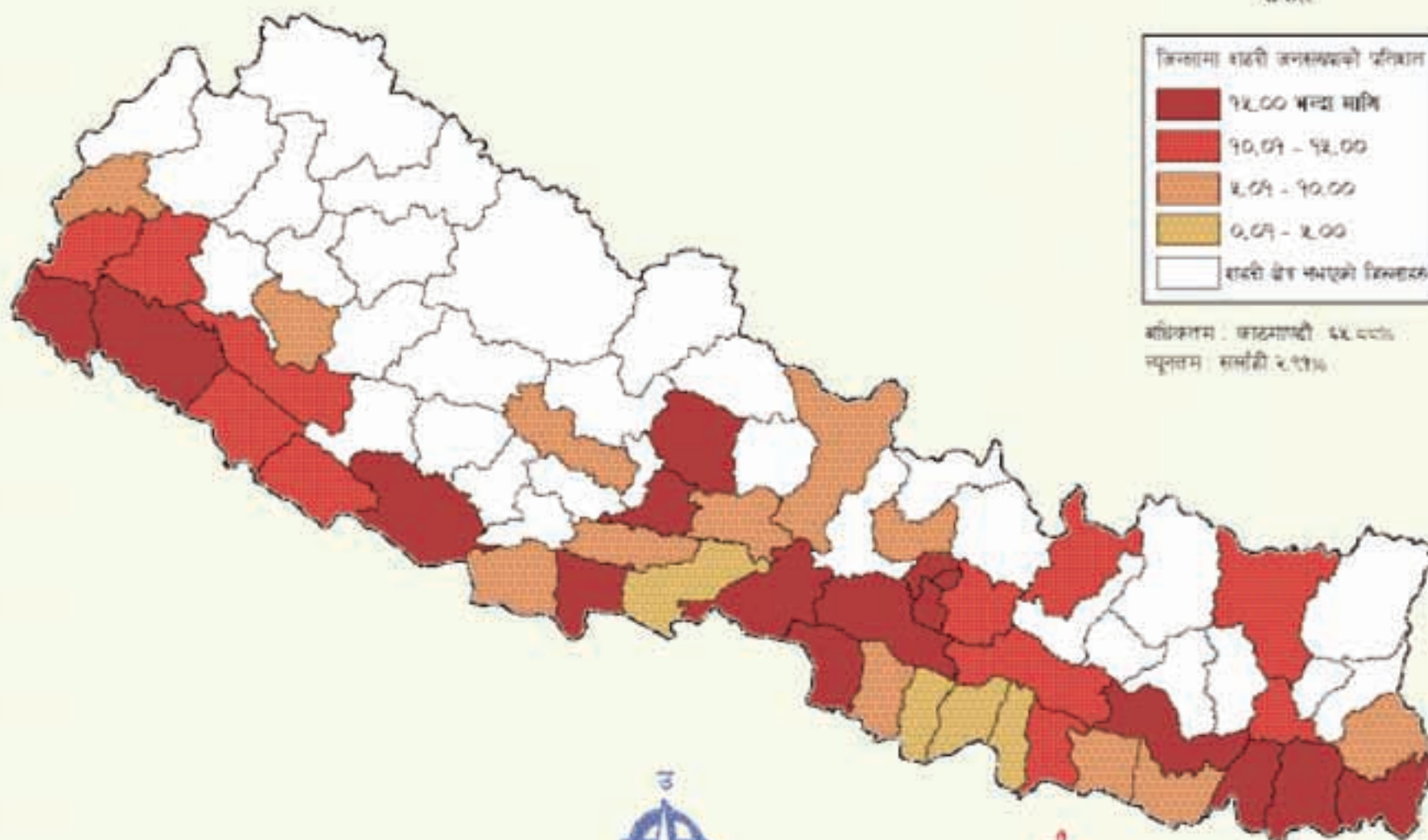
जिल्लाको शहरी जनसंख्या र जिल्लाको कुल जनसंख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

सर्वाधिकतम : काठमाडौँ ६४.००%

न्यूनतम : सर्लाही २.९१%

मानक माप १ : १,००,०००
 ० १० २० ३० ४० ५० ६० ७० ८० ९० १००
 किलोमिटर

साहाय्य नक्सा : सार्वजनिक नक्सा (१:५०,०००)
 नक्सा विभाग, २०७३
 लक्याउ शीत : शक्ति नक्सापत्र २०६८

प्री. १ को सचिव
 केन्द्रीय लक्याउ विभाग

CEMOP
 MEMBER 2003

देशको कूल शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण, २०५८

शहरीकरणलाई शहरी जनसंख्याको वृद्धिको रूपमा परिभाषित गरिन्छ । शहरीकरणको प्रक्रियामा नगरहरूको संख्यामा वृद्धि वा भइरहेका नगरहरूको क्षेत्रफलमा वृद्धि वा नगरहरूको जनसंख्यामा वृद्धि वा यी सबै प्रक्रियाहरू हुन सक्दछन् । शहरी जनसंख्याको अनुपात शहरीकरण बिस्तारको मात्रा मापन गर्ने एक महत्वपूर्ण सूचक हो । यहाँ नेपालको कूल शहरी जनसंख्याको जिल्लागत अनुपातिक वितरणलाई प्रस्तुत गरिएको छ । शहरी जनसंख्याको अनुपात भनेको जिल्लागत शहरी जनसंख्या र देशको कूल शहरी जनसंख्याको अनुपात हो । यसलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । यो अनुपातलाई जिल्लागत शहरीकरणको सूचकको रूपमा लिन सकिन्छ ।

नेपालको जनगणना २०५८ को परिणाम अनुसार शहरी जनसंख्या (गणना गरिएको मात्र) ३२ लाख २७ हजार ८ सय ७९ थियो । त्रिचालिस जिल्लाहरूमा (अधिकांश पहाडी र तराईका भू-भागहरूमा) देशका नगर क्षेत्रहरू छरिएर रहेका छन् । देशको कूल शहरी जनसंख्यालाई जिल्लागत रूपमा अनुपातिक वितरण गर्दा शहरी जनसंख्याको सबैभन्दा कम अनुपात इलाममा (०.५० प्रतिशत) र शहरी जनसंख्याको सबैभन्दा उच्च अनुपात काठमाण्डौमा (२२.०८ प्रतिशत) रहेको थियो । शहरी जनसंख्याको बाहुल्य भएको अन्य जिल्लाहरूमा कास्की (६.१२ प्रतिशत), मोरङ (५.१६ प्रतिशत) र ललितपुर (५.०५ प्रतिशत) हुन् ।

तालिका क.२२

जिल्ला	कूल शहरी जनसंख्याको प्रतिशत	जिल्ला	कूल शहरी जनसंख्याको प्रतिशत	जिल्ला	कूल शहरी जनसंख्याको प्रतिशत
ईलाम	०.५०	दैलेख	०.६०	महोत्तरी	०.६८
उदयपुर	१.७१	दोलखा*	०.६८	मोरङ	५.१६
कञ्चनपुर	२.५०	धनकुटा	०.६४	रुपन्देही	३.९६
कपिलवस्तु	०.८४	धनुषा	२.३०	रौतहट	०.७९
काठमाण्डौ	२२.०८	नवलपरासी	०.७०	ललितपुर	५.०५
काभ्रेपलान्चोक	१.६४	नुवाकोट	०.६६	सप्तरी	०.९४
कास्की	६.१२	पर्सा	३.४८	सर्लाही	०.५७
कैलाली	३.२९	पाल्पा	०.६३	स्याङ्जा	१.५५
गोरखा	०.८०	बर्दिया	१.४३	संखुवासभा	०.६८
चितवन	३.९४	बागलुङ्ग	०.६५	सिन्धुली*	१.०२
भद्रापा*	३.१७	बाँके	१.७८	सिराहा*	१.६०
डडेलधुरा	०.५७	बारा	१.००	सुनसरी	४.९५
डोटी	०.६८	बैतडी	०.५७	सुर्खेत*	०.९७
तनहुँ	०.८८	भक्तपुर	३.७३		
दाङ्ग	२.३९	मकवानपुर	२.१२		

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिधायक सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

देशको कूल शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण

देशको कूल शहरी जनसंख्याको प्रत्येक जिल्लामा प्रतिशत अंश, २०६८

संकेत

देशको शहरी जनसंख्याको प्रतिशत

३.०० बन्दा माथि

२.०१ - ३.००

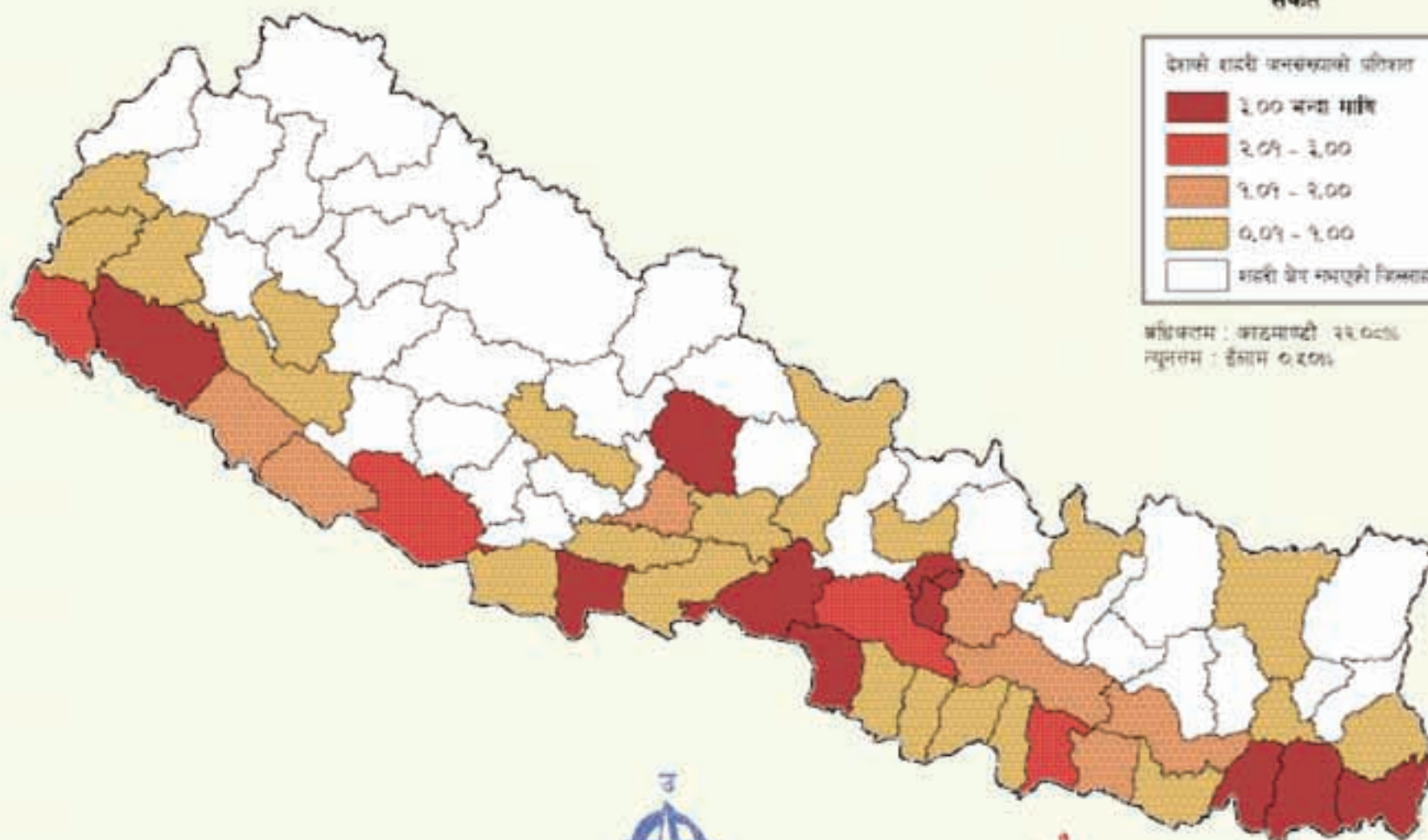
१.०१ - २.००

०.०१ - १.००

शहरी क्षेत्र नभएको जिल्लाहरू

अधिकतम : काठमाण्डौ २२.००%

न्यूनतम : ईलाम ०.२०%

मान माप १ : १,६००,०००

० १६ ३२ ४८ ६४ ८० ९६

किमी/मिटर

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना (२०६८, २०११)

मापन विभाग, २०७४

लगाइ शीत : राष्ट्रिय जनगणना २०७४

सि २ को संख्या
केन्द्रीय जनगणना विभाग

शहरी पुरुष-महिला अनुपात, २०५८

शहरी पुरुष-महिला अनुपात भनेको शहरी क्षेत्रको पुरुषको जनसंख्या र महिलाको जनसंख्याको अनुपात हो । यस सूचकलाई प्रति एक सय जना महिलाहरूमा पुरुषहरूको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । सामान्यतः ग्रामीण क्षेत्रमा भन्दा शहरी क्षेत्रमा पुरुष-महिला अनुपात उच्च रहेको पाइन्छ । यसको अर्थ महिलाहरू भन्दा पुरुषहरूको संख्या बढी हुनु हो । शहरी पुरुष-महिला अनुपात उच्च रहनुका कारणहरूमा शहरी क्षेत्रमा कामको खोजीको क्रममा पुरुषहरूको स्वैच्छिक वा बाध्यात्मक बसाई-सराई प्रक्रियालाई उदाहरणका रूपमा लिन सकिन्छ ।

जनगणना २०५८ को परिणाम अनुसार कूल शहरी जनसंख्या (गणना गरिएको मात्र) मध्ये पुरुषको जनसंख्या १६ लाख ६४ हजार ३ सय ६२ र महिलाको जनसंख्या १५ लाख ६३ हजार ५ सय १७ थियो । यस तथ्याङ्कको आधारमा नेपालको समग्र शहरी पुरुष-महिला अनुपात १०६.४५ थियो, जुन नेपालको पुरुष-महिला अनुपातको मान (९९.८०) भन्दा उच्च रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा शहरी पुरुष-महिला अनुपातलाई तुलना गर्दा सबैभन्दा कम अनुपात स्याङ्जामा (८४.९३) र सबैभन्दा बढी अनुपात पर्सा (११८.३०) थियो ।

तालिका क.२३

जिल्ला	शहरी पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	शहरी पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	शहरी पुरुष-महिला अनुपात
ईलाम	१०५.३८	दैलेख	९३.०५	महोत्तरी	११०.७०
उदयपुर	१००.२०	दोलखा*	९५.७७	मोरङ	११०.९५
कञ्चनपुर	१०४.१०	धनकुटा	९९.८५	रुपन्देही	१०५.३६
कपिलवस्तु	१०८.०९	धनुषा	११७.६७	रौतहट	१११.२६
काठमाण्डौ	११५.३८	नवलपरासी	१०४.६१	ललितपुर	१०७.६६
काभ्रेपलाञ्चोक	९६.५७	नुवाकोट	९५.२६	सप्तरी	११४.४५
कास्की	१००.४०	पर्सा	११८.३०	सर्लाही	१०८.९१
कैलाली	१०६.१८	पाल्पा	९९.७९	स्याङ्जा	८४.९३
गोरखा	९९.२४	बर्दिया	१०६.८०	संखुवासभा	९५.४३
चितवन	१०३.९५	बाग्लुङ	९२.८४	सिन्धुली*	९९.६२
भद्रापा*	१०१.५६	बाँके	११०.८०	सिराहा*	१०७.२६
डडेलधुरा	९४.६६	बारा	१११.७५	सुनसरी	९९.२३
डोटी	१०२.९३	बैतडी	९०.१४	सुर्खेत*	१०२.५८
तनहुँ	९०.९०	भक्तपुर	१०४.३५		
दाङ	९९.६५	मकवानपुर	१०६.५१		

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

शहरी पुरुष - महिला अनुपात

शहरी क्षेत्रमा प्रति १०० महिलाहरूमा पुरुषहरूको संख्या, २०६८

संकेत

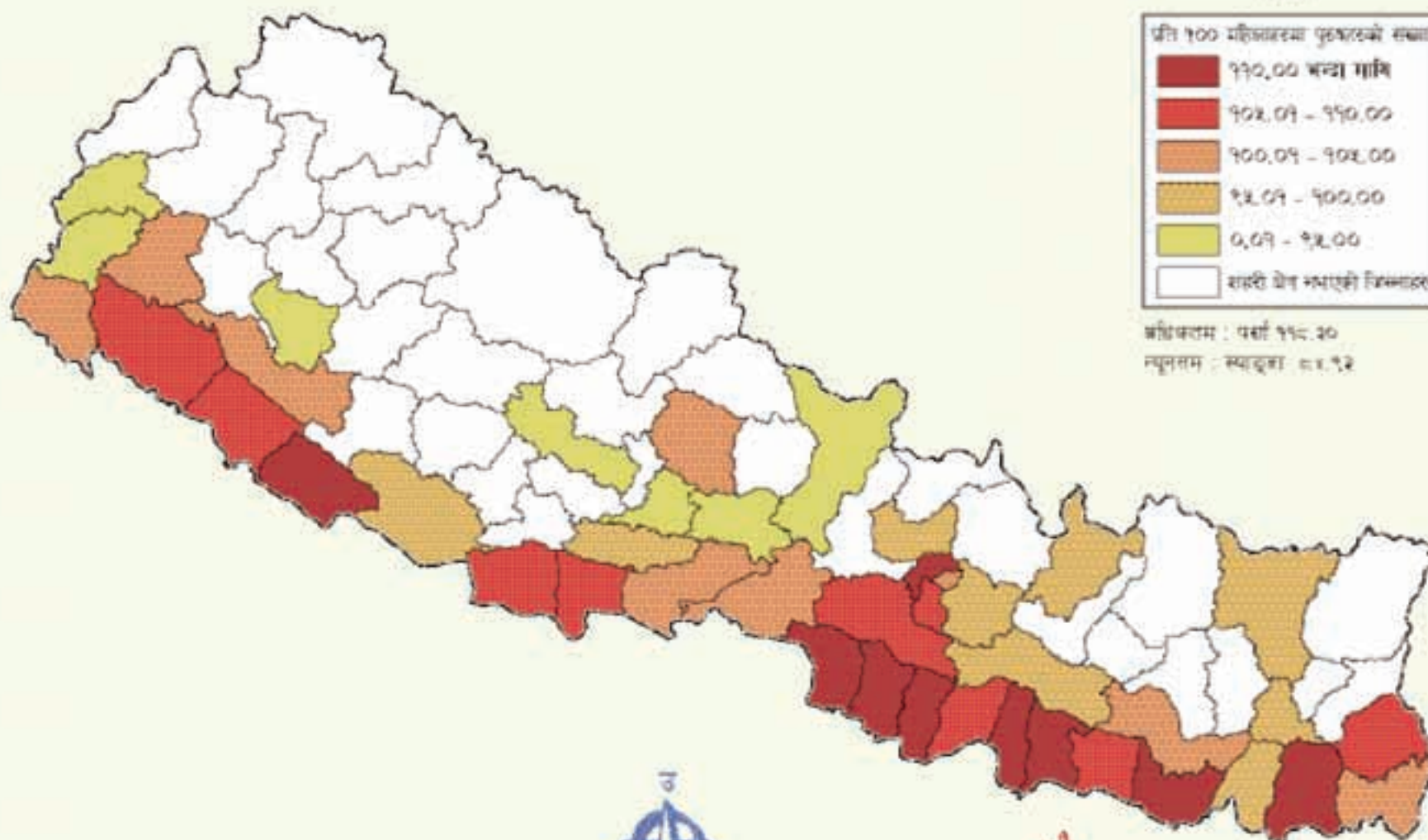
प्रति १०० महिलाहरूमा पुरुषहरूको संख्या

- ११०.०० भन्दा माथि
- १०३.०१ - ११०.००
- १००.०१ - १०३.००
- ९३.०१ - १००.००
- ०.०१ - ९३.००

शहरी क्षेत्र भन्दाको विस्तार

अधिकतम : पर्स ११८.३०

न्यूनतम : स्याङ्जा ८१.९२

मान स्तर १ १:१००,०००

० १० २० ३० ४० ५० ६०

किमी/मिटर

आकार नक्सा : स्थापना नक्सा (१:३०,०००)
 जारी विभाग, २०७३
 लक्याइ शीत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

पी. ए. को. परम्परा
 केन्द्रीय नक्सा विभाग

ग्रामीण जनघनत्व, २०५८

नेपालको परिप्रेक्षमा शहरी क्षेत्रमा बसोबास नगरेका अर्थात् नगरपालिका, उप-महानगरपालिका र महानगरपालिका क्षेत्रभन्दा बाहिर बसोबास गरेका जनसंख्यालाई नै ग्रामीण जनसंख्या भनिन्छ । ग्रामीण जनघनत्व भनेको ग्रामीण भू-भागको प्रति एकाई क्षेत्रफलमा बसोबास गर्ने जनसंख्या हो, र यस सूचकलाई प्रति वर्ग किलोमिटर मानिसहरूको संख्याको रूपमा व्यक्त गरिन्छ । ग्रामीण जनघनत्वले ग्रामीण क्षेत्र भित्र मानिसहरूको सघनताको मात्रालाई इंगित गर्दछ । ग्रामीण विकासको सूचकका रूपमा ग्रामीण जनघनत्वलाई लिने गरिन्छ ।

नेपालको ग्रामीण भू-भागको जम्मा क्षेत्रफल १ लाख ४३ हजार ९ सय ४ दशमलव ७२ वर्ग किलोमिटर भएको पाइन्छ । नेपालको जनगणना २०५८ को परिणाम अनुसार यस क्षेत्रमा बसोबास गर्ने ग्रामीण जनसंख्या १ करोड ९९ लाख २३ हजार ५ सय ४४ थियो । यस तथ्याङ्कका आधारमा नेपालको ग्रामीण जनघनत्व प्रति वर्ग किलोमिटर १३८.४५ जना व्यक्तिहरू थियो । ग्रामीण क्षेत्रको जनघनत्व जिल्लागत रूपमा तुलना गर्दा सबैभन्दा कम ग्रामीण जनघनत्व डोल्पामा (३.७५ व्यक्तिहरू प्रति व.कि.मि.) र सबैभन्दा बढी ग्रामीण जनघनत्व काठमाण्डौमा (१,११६.०१ व्यक्तिहरू प्रति व.कि.मि.) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको ग्रामीण जनघनत्वलाई नेपालको ग्रामीण जनघनत्व (१३८.४५) संग तुलना गर्दा ३३ जिल्लाहरूमा ग्रामीण जनघनत्व राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ४२ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.२४

जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व
अर्घाखाँची	१७४.६८	चितवन	१७०.७४	धनुषा	५१६.८६	बैतडी	१४७.५९	रौतहट	४७०.५९
अछाम	१३७.६७	जाजरकोट	६०.४८	धादिङ	१७५.८३	भक्तपुर	१०३७.८५	समजुङ	१०४.७०
ईलाम	१५९.०२	जुम्ला	३५.३३	नवलपरासी	२५३.९६	भोजपुर	१३४.७२	सल्लिचौर	४७२.६१
उदयपुर	१३३.३२	भापा	३९८.८१	नुवाकोट	२४५.७७	मकवानपुर	१३६.२९	सप्तरी	३९९.६४
ओखलढुङ्गा	१४५.९१	डडेलधुरा	७७.०३	पर्वत	३९९.४९	मनाङ	४.२७	सल्यान	१४६.०३
कञ्चनपुर	२०६.४७	डोटी	९४.८२	पर्सा	२८८.८८	महोत्तरी	५३८.७०	सर्लाही	४९३.९३
कपिलबस्तु	२६७.४१	डोल्पा	३.७५	पाल्पा	१८३.६२	म्याग्दी	४९.८२	स्याङ्जा	२५२.३३
काठमाण्डौ	१११६.०१	तनहुँ	१९३.१३	पाँचथर	१६२.८२	मुगु	१२.४३	संखुवासभा	४०.५५
काभ्रेपलाञ्चोक	२४७.११	ताप्लेजुङ	३६.९४	प्युठान	१६२.३३	मुस्ताङ	४.१९	सिन्धुपाल्चोक	१२०.३२
कालीकोट	६०.६४	तेह्रथुम	१६६.५८	सप्तरी	४८.८१	मोरङ	३७६.५९	सिन्धुली	१०८.१८
कास्की	९७.०४	दाङ	१३८.२१	बर्दिया	१७४.४४	रसुवा	२८.९७	सिराहा	४५५.२१
कैलाली	१६६.६१	दार्चुला	५२.५४	बागलुङ	१४०.५१	रामेछाप	१३७.३९	सुनसरी	४२७.८६
खोटाङ	१४५.४३	दैलेख	१४३.३८	बाँके	१४१.२४	रुकुम	६५.५०	सुर्खेत	१०६.४३
गुल्मी	२५८.१८	दोलखा	८५.७६	बाजुरा	४९.७२	रुपन्देही	४६२.६४	सोलुखुम्बू	३२.५१
गोरखा	७३.९१	धनकुटा	१७३.०१	बारा	४४९.९३	रोल्पा	१११.७६	हुम्ला	७.१८

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

ग्रामीण जनघनत्व

२४

सर्वांगीण भू-भागको इति वर्ग किलोमिटरमा जनघनत्वको वर्गीकरण, २०६८

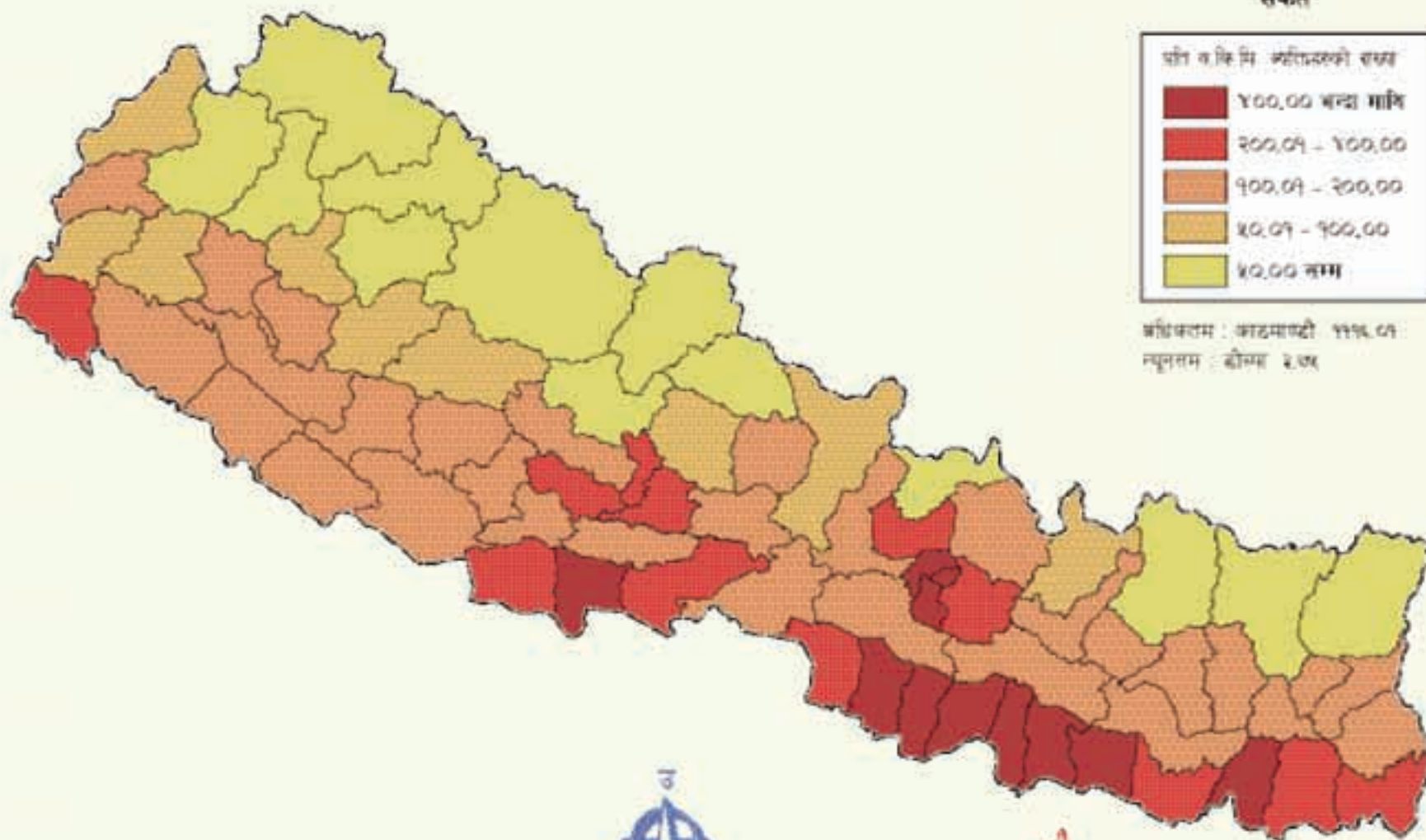
संकेत

वर्ग किलोमिटरमा जनघनत्वको वर्गीकरण

१००.०० भन्दा माथि
२००.०१ - १००.००
१००.०१ - २००.००
४०.०१ - १००.००
४०.०० भन्दा कम

अधिकतम : काठमाण्डौ ११९६.०१

न्यूनतम : दोलखा २.७९

मानक माप १ : १,६००,०००

० १६ ३२ ४८ ६४ ८० ९६ ११२

किलोमिटर

आकार नक्सा : स्थापना नक्सा (१:३०,०००)
 जारी विभाग, २०६८
 लम्बाई शीत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

पी. ए. को. प्रकाशक
 केन्द्रीय नक्सा विभाग

अनुपस्थित जनसंख्या (देश बाहिर गएका), २०५८

गणनाको समयमा घरपरिवारबाट ६ महिना भन्दा बढी समयदेखि अनुपस्थित भएका व्यक्तिहरूलाई अनुपस्थित व्यक्तिको रूपमा परिभाषित गरी गणना गरिएको थियो, र ती व्यक्तिहरूको संख्यालाई कूल जनसंख्यामा समावेश गरिएको थिएन । अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपात भन्नाले घरपरिवारबाट देश बाहिर गएका जनसंख्या र कूल जनसंख्याको अनुपातलाई बुझाउँछ । यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपात उत्प्रवास र जनसंख्याको गतिविधिको अवस्था जनाउने एउटा सूचक हो । बसाई-सराई जनसंख्यामा परिवर्तन ल्याउने एक कारक तत्व हो, साथै यसले बसाई-सराईको आरम्भ तथा गन्तव्य दुबै स्थानहरूमा असर पार्दछ । विगतको दशकमा नेपालबाट उत्प्रवास हुने प्रक्रियाले देशको वर्तमान सामाजिक तथा आर्थिक अवस्थाको एउटा कारक भएको छ ।

नेपालको जनगणना २०५८ को परिणाम अनुसार देशबाट अनुपस्थित अर्थात् बिदेश तिर गएका जनसंख्या ७ लाख ६२ हजार १ सय ८१ थियो, जुन गणना गरिएको कूल जनसंख्या (२,२७,३६,९३४) को ३.३५ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपातलाई तुलना गर्दा सबैभन्दा कम अनुपस्थित अनुपात बारामा (०.३६ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी अनुपस्थित अनुपात गुल्मीमा (१५.१२ प्रतिशत) रहेको थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३.३५) संग तुलना गर्दा ४७ जिल्लाहरूमा अनुपस्थित अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र २८ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका क.५

जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या	जिल्ला	घरपरिवार संख्या
अर्घाखाँची	४०८६९	चितवन	९२८६३	धनुषा	११७४१७	बैतडी	४०३८७	रौतहट	८८१६२
अछाम	४४००५	जाजरकोट	२४१४७	धादिङ्ग	६२७५९	भक्तपुर	४१२५३	लमजुङ्ग	३६५२५
ईलाम	५४५६५	जुम्ला	१५८५०	नवलपरासी	९८३४०	भोजपुर	३९४८१	ललितपुर	६८९२२
उदयपुर	५१६०३	भापा	१३७३०१	नुवाकोट	५३१६९	मकवानपुर	७१११२	सप्तरी	१०११४१
ओखलढुङ्गा	३०१२१	डडेलधुरा	२१९८०	पर्वत	३२७३१	मनाङ्ग	१७७६	सल्यान	३८०८४
कञ्चनपुर	६०१५८	डोटी	३६४६५	पर्सा	७९४५६	महोत्तरी	९४२२९	सर्लाही	१११०७६
कपिलवस्तु	७२९३२	डोल्पा	५८१२	पाल्पा	४९९४२	म्याग्दी	२४४३५	स्याङ्जा	६४७४६
काठमाण्डौ	२३५३८७	तनहुँ	६२८९८	पाँचथर	३७२६०	मुगु	८२६१	संखुवासभा	३०७६६
काभ्रेपलाञ्चोक	७०५०९	ताप्लेजुङ्ग	२४७६४	प्युठान	४०१८३	मुस्ताङ्ग	३२४३	सिन्धुपाल्चोक	६०४५२
कालीकोट	१८४८७	तेह्रथुम	२०६८२	बझाङ्ग	२८५८८	मोरङ्ग	१६७८७५	सिन्धुली	४८७५८
कास्की	८५०७५	दाङ्ग	८२४९५	बर्दिया	५९५६९	रसुवा	८६९६	सिराहा	१०००१०
कैलाली	९४४३०	दार्चुला	२१०२९	बाग्लुङ्ग	५३५६५	रामेछाप	४०३८६	सुनसरी	१२०२९५
खोटाङ्ग	४२८६६	दैलेख	४११४०	बाँके	६७२६९	रुकुम	३३५०१	सुर्खेत	५४०४७
गुल्मी	५९१८९	दोलखा	४३१६५	बाजुरा	२०३७८	रुपन्देही	११७८५६	सोलुखुम्बू	२१६६७
गोरखा	५८९२३	धनकुटा	३२५७१	बारा	८७७०६	रोल्पा	३८५१२	हुम्ला	६९५३

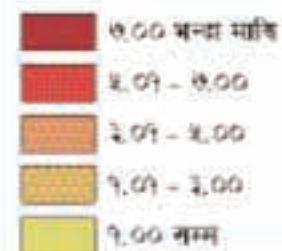
* यी अङ्कहरू अनुमानित हुन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-अन्वेषण भएको थियो । (पश्चिम खण्डमा हेर्नु होस्)

अनुपस्थित जनसंख्या (दिश बाहिर गएका)

देश बाहिर गएका अनुपस्थित जनसंख्या र कुल जनसंख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

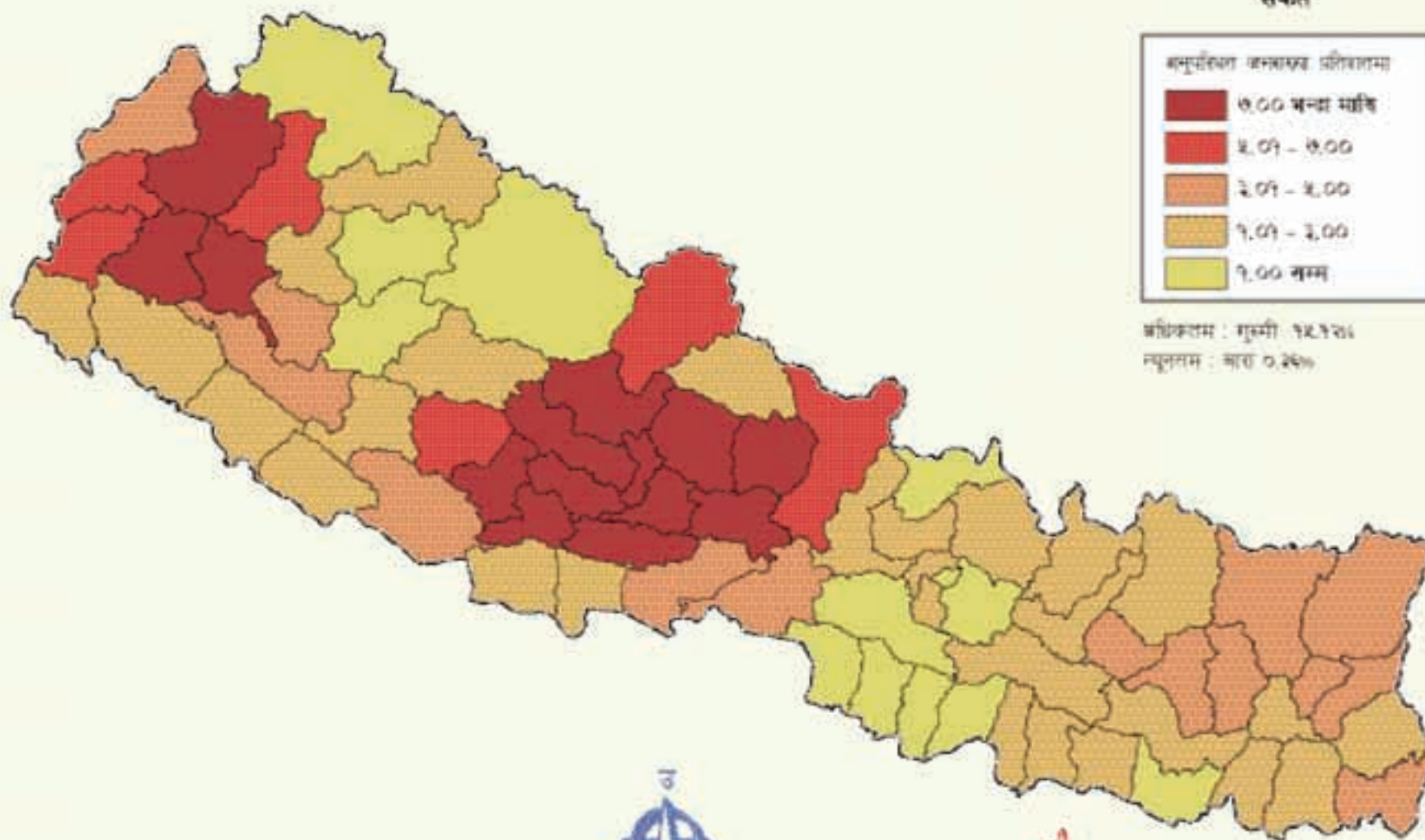
संकेत

अनुपस्थित जनसंख्या प्रतिशतमा

अधिकतम : सुदूरपश्चिम १३.१२%

न्यूनतम : सगरमाथा ०.२५%

मान साप १ : १,४००,०००
किमीमिटर

आकार नक्सा : स्तरकृत नक्सा (१:३०,०००)
मापन विभाग, २०६८
नक्साङ्क क्षेत्र : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

पी. ए. को. प्रकाशक
केन्द्रीय नक्साङ्क विभाग

अनुपस्थित जनसंख्याको गन्तव्य अनुसार अनुपातिक वितरण, २०५८

उत्प्रवासको प्रवाहलाई राम्रोसंग बुझ्नका लागि विभिन्न देशहरूमा ती अनुपस्थित जनसंख्याको वितरणबारे जान्नु आवश्यक हुन्छ । यहाँ विश्लेषण प्रयोजनका लागि गन्तव्य देशहरूलाई चार वटा समूहहरूमा जस्तै भारत, पहिलो एशियाली मुलुकहरू (मलेशिया, दक्षिण कोरिया, जापान, हङ्कङ, साउदी अरब, कतार, कुवेत, यु.ए.इ., बहराइन), दोस्रो एशियाली मुलुकहरू (भारत र पहिलो एशियाली मुलुकहरू बाहेक) र एशियाली मुलुकहरू बाहेक अन्य देशहरूमा विभाजन गरिएका छन् । यी उल्लेखित समूहहरूका प्रत्येक समूहमा जाने अनुपस्थित जनसंख्या र कूल अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपातलाई अनुपस्थित सूचकको रूपमा लिइएको छ । यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिएको छ ।

नेपालको जनगणना २०५८ को परिणाम अनुसार देशबाट अनुपस्थित अर्थात् विदेशतिर गएका जनसंख्या ७ लाख ६२ हजार १ सय ८१ थियो, जसमध्ये ७७.२८ प्रतिशत भारतमा, १७.८५ प्रतिशत पहिलो एशियाली मुलुक समूहमा, १.५९ प्रतिशत दोस्रो एशियाली मुलुक समूहमा, ३.२९ प्रतिशत एशियाली मुलुकहरू बाहेकका अन्य देशहरूमा गएका थिए । तालिका क.२६ (क) मा विभिन्न समूह देशहरूमा सबैभन्दा कम अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपात र सबैभन्दा बढी अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपातको भएका जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । साथै तालिका क.२६ (ख) मा जिल्ला अनुसार विभिन्न समूह देशहरूमा अनुपस्थित जनसंख्याको अनुपात देखाइएको छ ।

तालिका क.२६ (क)

गएका / गन्तव्य मुलुकहरू	मुलुक समूहमा सबैभन्दा कम अनुपस्थित प्रतिशत भएका जिल्ला	मुलुक समूहमा सबैभन्दा बढी अनुपस्थित प्रतिशत भएका जिल्ला
भारत	मनाङ (१०.५८)	कालीकोट (१००.००)
पहिलो एशियाली मुलुकहरू (हङ्कङ, साउदी अरब, कतार, कुवेत, युएइ, बहराइन)	कालीकोट (०.००)	धनकुटा (६३.४७)
दोस्रो एशियाली मुलुकहरू (भारत र पहिलो एशियाली मुलुकहरू बाहेक)	कालीकोट (०.००)	ललितपुर (१२.७९)
एशियाली मुलुकहरू बाहेक अन्य देशहरू	कालीकोट (०.००)	काठमाण्डौ (४६.११)

तालिका क.२६ (ख)

जिल्ला	गएक / गन्तव्य मुलुकहरु				जिल्ला	गएक / गन्तव्य मुलुकहरु			
	भारत	पहिलो एशियाली मुलुकहरु (मलेशिया, हङ्कङ, साउदी अरब, कतार, कुवेत, युएइ, बहराइन)	दोश्रो एशियाली मुलुकहरु (भारत र पहिलो एशियाली मुलुकहरु बाहेक)	एशियाली मुलुकहरु बाहेक अन्य देशहरु		भारत	पहिलो एशियाली मुलुकहरु (मलेशिया, जापान, हङ्कङ, साउदी अरब, कतार, कुवेत, युएइ, बहराइन)	दोश्रो एशियाली मुलुकहरु (भारत र पहिलो एशियाली मुलुकहरु बाहेक)	एशियाली मुलुकहरु बाहेक अन्य देशहरु
अर्घाखाँची	९६.२४	३.०२	०.३१	०.४३	ढहेलधुरा	९९.२३	०.४०	०.२४	०.१३
अछाम	९९.४८	०.०९	०.२९	०.०५	डोटी	९९.६१	०.१४	०.१६	०.०९
दैलाम	६७.७७	२६.९६	२.७९	२.४८	डोल्पा	९०.२०	१.९६	५.८८	१.९६
उदयपुर	७४.८१	२०.५४	१.८३	२.८२	तनहुँ	७२.२३	२४.६१	१.०१	२.१५
ओखलढुङ्गा	७३.६९	२०.०४	३.१२	३.१६	ताप्लेजुङ्ग	४१.२४	५१.८७	३.७८	३.१२
कञ्चनपुर	९७.११	१.७८	०.४४	०.६८	तेह्रथुम	३३.३०	५९.२९	३.३८	४.०४
कपिलबस्तु	८५.५२	१२.८७	०.७३	०.८९	दाङ्ग	९३.५२	४.७५	०.८०	०.९४
काठमाण्डौ	१४.६७	२९.७९	९.४३	४६.११	दार्चुला	९८.१७	०.७६	०.२५	०.८१
काभ्रेपलाञ्चोक	६३.६५	२२.४७	४.४६	९.४१	दैलेख	९९.१५	०.३७	०.३१	०.१७
कात्तीकोट*	१००.००	०.००	०.००	०.००	दोलखा	८६.९४	९.३४	२.१४	१.५८
कास्की	४१.०५	४६.७१	३.७७	८.४६	धनकुटा	३१.४३	६३.४७	२.४५	२.६५
केलाली	९८.४९	०.५५	०.४९	०.४७	धनुषा	४८.००	४९.९५	१.०३	१.०२
खोटाङ्ग	४६.७२	४८.२२	२.६०	२.४५	घादिङ्ग	७७.९७	१९.१०	१.४०	१.५४
गुल्मी	९३.६३	५.०५	०.५७	०.७५	गबलपरासी	८४.१६	१३.९२	०.६८	१.२४
गोरखा	८३.८१	१२.९२	१.१९	२.०८	नुवाकोट	७१.२३	२४.२३	२.३३	२.२१
धितवन	६३.८९	२५.८४	२.७२	७.५४	पर्वत	८१.६२	१६.२०	०.९१	१.२७
जाजरकोट	९७.३०	१.६२	०.५४	०.५४	पसा	८४.७३	९.५९	२.५६	३.१२
जुम्ला*	९६.५६	०.८२	०.९८	१.६४	पाल्पा	९०.६९	८.१३	०.४८	०.७०
झापा*	६७.७९	२७.३७	२.०८	२.७६	पाँचथर	३८.२६	५५.९९	३.५१	२.२४

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

तालिका क. २६ (ख) क्रमशः...

जिल्ला	गएक / गन्तव्य मुलुकहरु				जिल्ला	गएक / गन्तव्य मुलुकहरु			
	भारत	पहिलो एशियाली मुलुकहरु (मलेशिया, जापान, हङकङ, साउदी अरब, कतार, कुवेत, युएइ, बहराइन)	दोश्रो एशियाली मुलुकहरु (भारत र पहिलो एशियाली मुलुकहरु बाहेक)	एशियाली मुलुकहरु बाहेक अन्य देशहरु		भारत	पहिलो एशियाली मुलुकहरु (मलेशिया, जापान, हङकङ, साउदी अरब, कतार, कुवेत, युएइ, बहराइन)	दोश्रो एशियाली मुलुकहरु (भारत र पहिलो एशियाली मुलुकहरु बाहेक)	एशियाली मुलुकहरु बाहेक अन्य देशहरु
प्यूठान	९८.११	१.३१	०.३५	०.२३	रुकुम	८४.०१	१४.८८	०.५६	०.५६
बझाङ	९९.६०	०.०७	०.१८	०.१५	रुपन्देही	७०.४९	२३.७६	२.१२	३.६३
बर्दिया	९५.८४	३.३८	०.४३	०.३६	रोल्पा	९१.४४	७.७३	०.५५	०.२७
बाग्लुङ	८२.१८	१५.३८	०.९६	१.४८	रौतहट	९२.९३	५.००	१.२०	०.८७
बाँके	८९.२७	८.४१	१.२५	१.०७	लमजुङ	६६.९४	२९.३३	१.५१	२.२३
बाजुरा*	९९.६३	०.०६	०.२९	०.०२	ललितपुर	१२.७५	३५.७५	१२.७९	३८.७१
बारा	७५.४८	१९.३८	१.९८	३.१६	सप्तरी	७०.५६	२६.५९	१.५४	१.३०
बैतडी	९८.८३	०.६०	०.३२	०.२५	सल्यान*	९६.६५	२.४९	०.२६	०.६०
भक्तपुर	२५.६१	४१.१९	६.८२	२६.३९	सर्लाही	८६.९०	९.२४	१.७७	२.१०
भोजपुर	७०.५०	२४.८०	२.३८	२.३२	स्याङ्जा	८२.९६	१५.०८	०.७९	१.१६
मकवानपुर	७४.६३	१६.८२	२.२७	६.२८	संखुवासभा	४९.६०	४५.३४	२.५२	२.५४
मनाङ	१०.५८	५५.५६	७.९४	२५.९३	सिन्धुपाल्चोक*	८६.६८	८.४१	२.५३	२.३८
महोत्तरी	७०.११	२७.९८	१.४२	०.४९	सिन्धुली*	८०.५४	१६.६३	१.६८	१.१४
म्याग्दी	४२.६९	५०.९५	१.८८	४.४८	सिराहा*	३९.९२	५८.२६	१.०५	०.७८
मुगु*	९५.७२	१.८०	२.२५	०.२३	सुनसरी	४८.०६	३८.९२	४.९०	८.१२
मुस्ताङ	४५.३०	२९.३९	२.१०	२३.२०	सुर्खेत*	९७.२७	१.१८	०.९२	०.६३
मोरङ	५७.५३	३७.२२	२.२५	२.९९	सोलुखुम्बू	४८.५९	२७.९३	४.८८	१८.५९
रसुवा	७९.२६	१२.५०	३.९८	४.२६	हुम्ला	८९.४४	०.६२	६.२१	३.७३
रामेछाप	८५.८५	११.०५	१.७२	१.३८					

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

अनुपस्थित जनसंख्याको गन्तव्य अनुसार अनुपातिक वितरण

विभिन्न गन्तव्य देशहरूमा गएका अनुपस्थित जनसंख्या र जिल्लाको अनुपस्थित कुल जनसंख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

गन्तव्य देशहरूको समूह

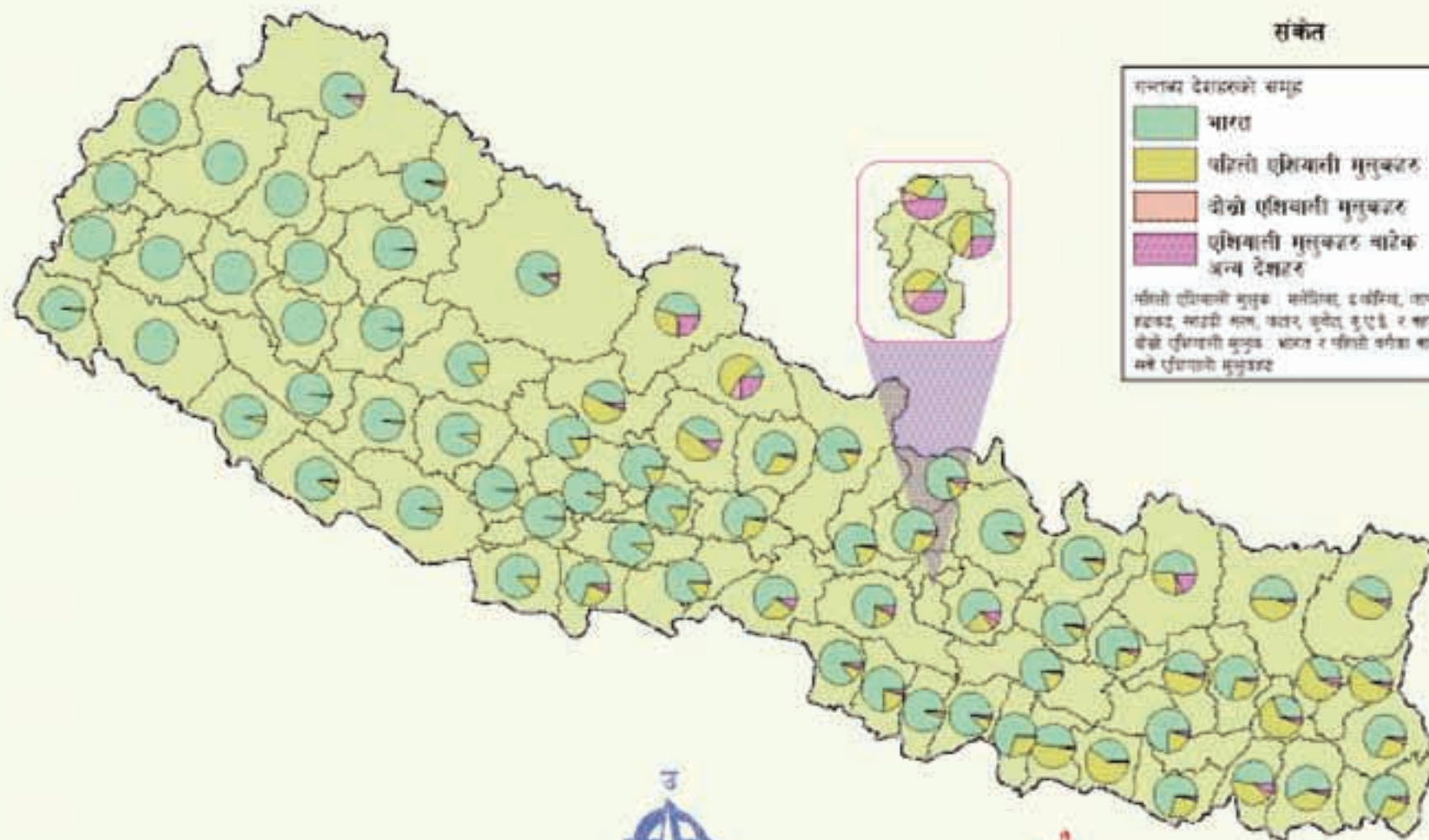
भारत

पश्चिमी एसियाली मुलुकहरू

दक्षिणी एसियाली मुलुकहरू

एसियाली मुलुकहरू बाहेक
अन्य देशहरू

पश्चिमी एसियाली मुलुक : मरिशस, इर्याक, ताजिक,
इरान, सउदी अरब, कतार, कुवेत, दुबई र सयुक्त
अरब एमिरेट्स
दक्षिणी एसियाली मुलुक : भुटान र नेपाल
बाहेक अन्य एसियाली मुलुकहरू

मानक मापन : १:५०,०००
किलोमिटर

आधार नक्सा : सर्वेक्षण नक्सा (१:५०,०००)
मापन विभाग, २०१५
लगाइएको क्षेत्र : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

वी २ को सचिवालय
केन्द्रीय जनगणना विभाग

धर्म अनुसार जनसंख्याको अनुपातिक वितरण, २०५८

नेपालमा जनगणनाको नतीजाले बहुसंख्यक मानिसहरू हिन्दू धर्मावलम्बी भएको देखाएको छ, तापनि अन्य धर्मावलम्बीहरू पनि यस देशमा बसोबास गर्दै आएको पाइन्छ । विभिन्न धर्मावलम्बीहरूको अनुपात भन्नाले प्रत्येक धर्म मान्ने जनसंख्या र कूल जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ ।

वि.सं. २०५८ मा गणना गरिएको विभिन्न धार्मिक संप्रदायका जनसंख्याको अनुपातिक अंशहरूलाई नक्शामा Pie चित्रद्वारा प्रस्तुत गरिएको छ । विश्लेषण प्रयोजनका लागि कूल जनसंख्यालाई ६ वटा धर्ममा समूहीकृत गरिएको छ । यी ६ वटा समूहहरूमा ५ प्रमुख धर्महरू हिन्दू, बौद्ध, मुस्लिम, क्रिश्चियन, किराँत र 'अन्य' धर्महरूलाई समेटिएको छ । जनगणनाको परिणाम अनुसार कूल जनसंख्यामा ८०.६२ प्रतिशत हिन्दू, १०.७४ प्रतिशत बौद्ध, ४.२० प्रतिशत मुस्लिम, ३.६० प्रतिशत किराँत, ०.४५ प्रतिशत क्रिश्चियन र ०.४० प्रतिशत अन्य धर्मावलम्बीहरू थिए । तालिका क.२७ (क) मा विभिन्न धर्मावलम्बीहरूको सबैभन्दा कम अनुपात र सबैभन्दा बढी अनुपात भएका जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । साथै तालिका क.२७ (ख) मा जिल्लागत रूपमा विभिन्न धर्म अनुसार जनसंख्याको अनुपातिक वितरण देखाइएको छ ।

तालिका क. २७ (क)

धर्म	कम जनसंख्या अनुपात भएको जिल्ला (प्रतिशतमा)	उच्च जनसंख्या अनुपात भएको जिल्ला (प्रतिशतमा)
हिन्दू	मुस्ताङ (२५.२८)	जाजरकोट (९९.८५)
बौद्ध	जाजरकोट (०.०२)	मुस्ताङ (७४.२५)
मुस्लिम	मुगु* (०.०१)	रौतहट (१९.४७)
किराँत	रुपन्देही# (०.०१)	पाँचथर (५३.५०)
क्रिश्चियन	मुगु+ (०.०१)	धादिङ्ग (३.३८)
अन्य धर्म	हुम्ला (०.०१)	मोरङ्ग (२.८५)

* बैतडीमा मुस्लिम जनसंख्या थिएन ।

तीस जिल्लाहरूमा किराँत जनसंख्या थिएन ।

+ अर्घाखाँडा, दार्चुला, हुम्ला र कालीकोटमा क्रिश्चियन जनसंख्या थिएन ।

तालिका क. २७ (ख)

जिल्ला	हिन्दू	बौद्ध	मुस्लिम	किराँत	क्रिश्चियन	अन्य धर्म	जिल्ला	हिन्दू	बौद्ध	मुस्लिम	किराँत	क्रिश्चियन	अन्य धर्म
अर्घाखाँची	९६.९५	२.११	०.९२	०.००	०.०२	०.०१	डडेलधुरा	९९.१५	०.६८	०.०२	०.००	०.१४	०.०२
अछाम	९९.८३	०.०४	०.०७	०.०१	०.०२	०.०४	डोटी	९८.७८	१.१०	०.०६	०.००	०.०२	०.०३
ईलाम	४७.२८	१५.६८	०.०४	३६.१७	०.५७	०.२५	डोल्पा	६०.३५	३९.५९	०.०२	०.००	०.०२	०.०४
उदयपुर	७५.४३	१२.२३	०.६०	१०.५०	०.८०	०.४४	तनहुँ	८३.१६	१५.०१	१.०२	०.०१	०.३०	०.४९
ओखलढुङ्गा	७३.८६	१४.९७	०.०२	१०.४२	०.३८	०.३६	ताप्लेजुङ्ग	३६.५२	१८.६८	०.०२	४३.४७	०.५४	०.७७
कञ्चनपुर	९७.५६	१.३०	०.१०	०.००	०.१५	०.०९	तेह्रथुम	५१.२७	११.३५	०.०६	३६.५७	०.४६	०.२९
कपिलबस्तु	८१.०६	०.६८	१८.१७	०.००	०.०२	०.०६	दाङ्ग	९६.४८	२.३२	१.००	०.०१	०.१४	०.०५
काठमाण्डौ	७५.४९	२१.६६	१.११	०.७०	०.७९	०.२४	दार्चुला	९९.८५	०.१०	०.०१	०.००	०.००	०.०४
काभ्रेपलाञ्चोक	६४.७७	३४.६९	०.०५	०.०१	०.२९	०.१८	दैलेख	९८.३२	१.४६	०.१७	०.००	०.०३	०.०१
कालीकोट	९९.७८	०.०५	०.०७	०.००	०.००	०.१७	दोलखा	७२.४३	२३.९२	०.००	१.३२	०.३०	२.०२
कास्की	८१.७१	१५.८८	०.६९	०.०४	०.७९	०.८८	धनकुटा	४९.५२	१३.७४	०.०५	३५.७३	०.७४	०.२२
कैलाली	९७.४९	१.४५	०.५५	०.०२	०.३४	०.१५	धनुषा	९०.०८	१.४४	८.३६	०.००	०.०३	०.०८
खोटाङ्ग	६०.५४	५.७०	०.०३	३२.६१	०.९०	०.२१	घादिङ्ग	७३.८९	२२.४८	०.१८	०.०१	३.३८	०.०६
गुल्मी	९६.१०	३.६९	०.१४	०.००	०.०४	०.०३	नवलपरासी	८७.२३	८.१८	३.८६	०.००	०.६४	०.०९
गोरखा	७२.७९	२५.२०	०.९१	०.०२	०.७९	०.२८	नुवाकोट	६१.३१	३७.९३	०.१३	०.०४	०.५१	०.०७
चितवन	८२.७५	१५.४८	०.७७	०.०४	०.७७	०.१९	पर्यट	८७.७७	११.८२	०.२५	०.०१	०.०७	०.०९
जाजरकोट	९९.८५	०.०२	०.०६	०.००	०.०६	०.०१	पर्सा	८२.३७	१.९८	१५.४०	०.०१	०.०६	०.१९
जुम्ला	९७.९०	१.८८	०.०४	०.००	०.१६	०.०२	पाल्पा	८८.०१	११.४२	०.३३	०.००	०.१५	०.०८
भैरहवा	७९.३७	५.००	३.०६	९.१५	०.७६	२.६६	पाँचथर	३४.२०	११.३३	०.०३	५३.५०	०.४३	०.५०

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किलोमीटर जिल्लाहरूको गणना कार्यमा आधार-अवस्थापन भएको थियो। (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

तालिका क. २७ (ख) क्रमशः

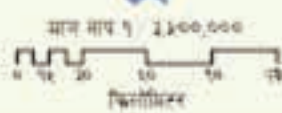
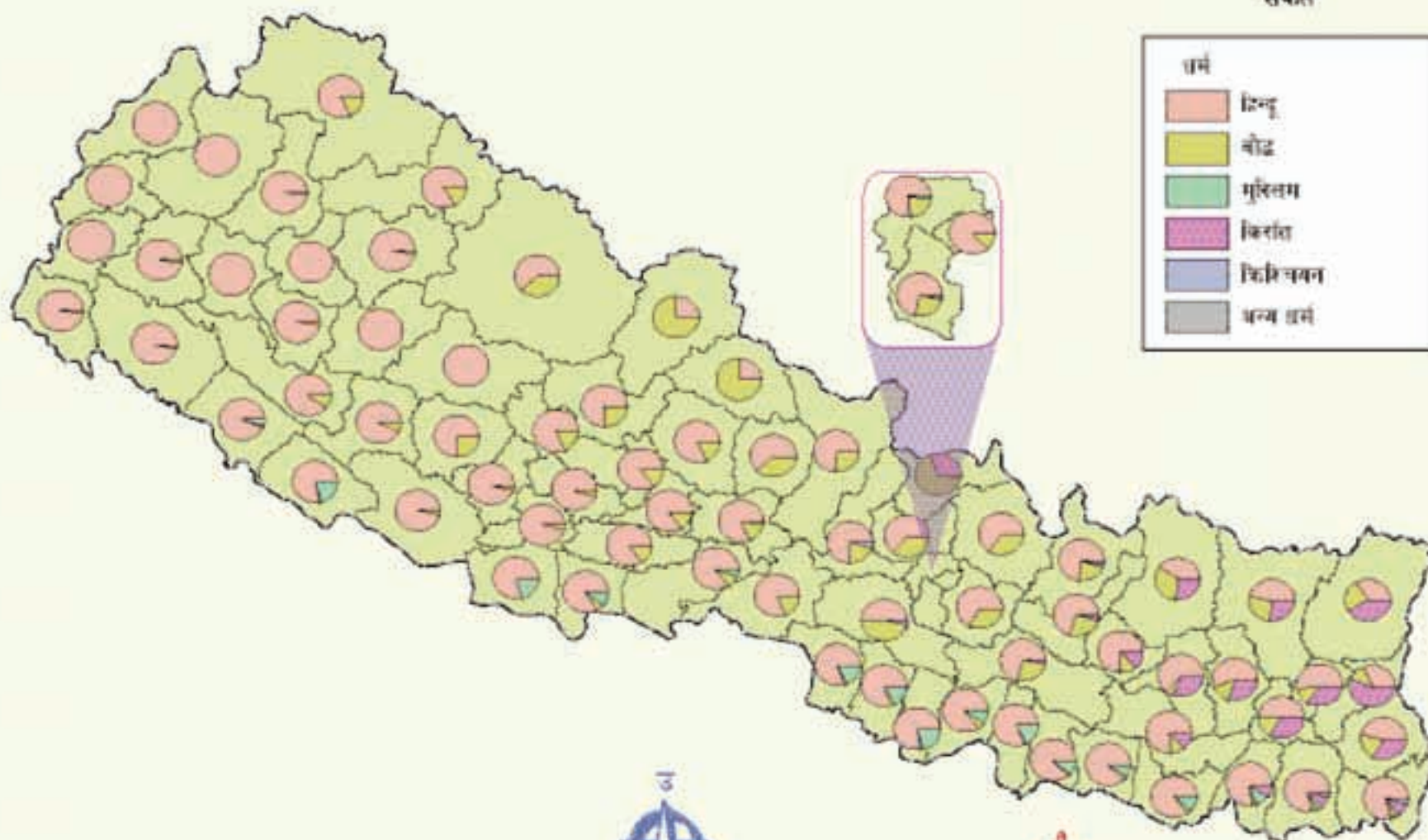
जिल्ला	हिन्दू	बौद्ध	मुस्लिम	किराँत	क्रिश्चियन	अन्य धर्म	जिल्ला	हिन्दू	बौद्ध	मुस्लिम	किराँत	क्रिश्चियन	अन्य धर्म
प्यूठान	९६.७१	२.९६	०.३०	०.००	०.०१	०.०१	रुकुम	९८.२९	०.९३	०.०७	०.००	०.२२	०.४९
बझाङ	९९.७७	०.२०	०.०१	०.००	०.००	०.०२	रुपन्देही	८५.३४	५.६४	८.६९	०.०१	०.२१	०.१२
बर्दिया	९५.१७	१.५७	२.७९	०.००	०.४०	०.०७	रोल्पा	७५.४९	२४.२५	०.०६	०.००	०.१४	०.०६
बाग्लुङ	८३.२९	१५.५३	०.१८	०.०१	०.१०	०.८८	रौतहट	७८.९६	१.४३	१९.४७	०.००	०.०४	०.१०
बाँके	७८.४९	२.०२	१८.९९	०.०१	०.३६	०.१३	लमजुङ	५८.४७	४०.३६	०.४०	०.००	०.३६	०.४०
बाजुरा*	९८.७२	१.०५	०.१३	०.००	०.०६	०.०४	ललितपुर	७०.४३	२६.२५	०.३१	१.०७	१.६७	०.२८
बारा	८१.९४	४.४८	१३.४२	०.०२	०.०९	०.०५	सप्तरी	८८.४४	२.९७	८.३५	०.१०	०.०२	०.१२
बैतडी	९९.७८	०.०२	०.००	०.००	०.०२	०.१८	सल्यान*	९४.४३	४.८४	०.३७	०.००	०.३३	०.०४
भक्तपुर	८९.८७	९.४०	०.१५	०.१८	०.३५	०.०६	सर्लाही	८६.७४	५.४३	७.४५	०.०३	०.०८	०.२७
भोजपुर	५३.७७	१४.१५	०.०३	३१.६८	०.२२	०.१६	स्याङ्जा	८६.०७	१२.४७	०.५८	०.००	०.०७	०.८२
मकवानपुर	४९.३६	४७.६३	०.३२	०.०२	२.०७	०.५९	संखुवासभा	४६.९५	२४.७८	०.०१	२७.५५	०.६३	०.०८
मनाङ	२५.३५	७४.१८	०.०२	०.०१	०.२९	०.१५	सिन्धुपाल्चोक*	६२.५३	३७.०३	०.०२	०.०१	०.३१	०.१०
महोत्तरी	८४.३९	१.९४	१३.५१	०.०२	०.०४	०.१०	सिन्धुली*	६८.५६	२८.०९	०.०५	२.१४	०.२०	०.९६
म्याग्दी	७४.८७	२४.५७	०.१४	०.०१	०.३१	०.०८	सिराहा*	९०.८८	१.७४	७.१८	०.१४	०.०१	०.०५
मुगु*	८६.४४	१३.५३	०.०१	०.००	०.०१	०.०१	सुनसरी	७७.०९	४.०६	११.०६	६.७३	०.७६	०.३०
मुस्ताङ	२५.२८	७४.२५	०.०५	०.०२	०.३३	०.०८	सुर्खेत*	९१.२०	७.५३	०.४३	०.००	०.७५	०.१०
मोरङ	८०.१२	४.३९	४.४०	७.३७	०.८६	२.८५	सोलुखुम्बू	४२.९१	२९.००	०.०५	२६.८१	०.८२	०.४०
रसुवा	३३.१०	६५.५६	०.०१	०.००	१.२१	०.१२	हुम्ला	८४.४०	१५.५९	०.००	०.००	०.००	०.०१
रामेछाप	६८.०६	२८.२९	०.०२	१.९५	०.४३	१.२४							

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-अवस्थान भएको थियो। (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

धर्म अनुसार जनसंख्याको अनुपातिक वितरण

जिल्लाको कुल जनसंख्यामा विभिन्न धर्म मान्ने जनसंख्याको वितरण, २०६८

संकेत

आकार नक्सा : स्वतन्त्र नेपाल (१,३७०,०००)
 नक्सा विभाग, २०१३
 लम्बाइ सीट : राष्ट्रिय जनसंख्या २०६८

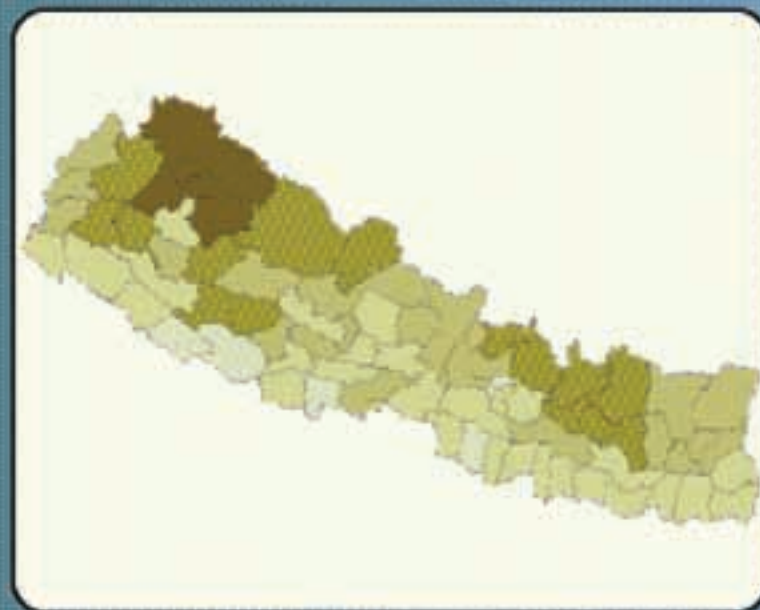
वी १ को संसार
 केन्द्रीय लम्बाइ विभाग

ख. आर्थिक क्रियाकलाप

१. कूल आर्थिक क्रियाकलाप दर
२. पुरुषहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर
३. महिलाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर
४. आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील महिला र पुरुषको अनुपात
५. आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील युवती-युवकको अनुपात
६. परिवारद्वारा संचालित विभिन्न प्रकारका गैर-कृषि साना व्यवसायहरु
७. गैर-कृषि र कृषिसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायमा आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील बयस्कहरुको अनुपात

कूल आर्थिक क्रियाकलाप दर, २०५८[⊕]

आर्थिक क्रियाकलाप दर भन्नाले आर्थिक रूपले अक्सर क्रियाशील जनसंख्या र कूल जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । जनसंख्याको लिङ्ग, उमेर समूह अर्थात् अन्य केही मापदण्डको आधारमा यो दर निकालिन्छ । नेपालमा जनगणना नै आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्याको तथ्याङ्कको मुख्य स्रोत हो । वि.सं. २०५८ को जनगणनामा सन्दर्भ अवधि अर्थात् गणनाको दिन भन्दा अघिल्लो एक वर्ष भित्र कम्तीमा ६ महिना अवधि (सन्दर्भ वर्ष भित्र लगातार वा पटक-पटक गरी) काम गरेको वा सक्रीय रूपमा कामको खोजी गरेको ब्यक्तिलाई आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील जनसंख्यामा गणना गरिएको छ । यस पटकको गणनामा आर्थिक कामको खोजीमा सक्रीय रहेका र बिस्तारित आर्थिक कामहरू गरेका ब्यक्तिहरूलाई पनि आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्यामा गणना गरिएको छ (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्) । जनगणनाको सन्दर्भमा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील जनसंख्या र उही उमेर समूहका कूल जनसंख्याको प्रतिशतमा ब्यक्त अनुपातलाई नै आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील दर वा आर्थिक क्रियाकलाप दर भनिन्छ । यस दरले १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका ब्यक्तिहरूको आर्थिक क्रियाशीलता सम्बन्धी विवरण दिने भएकोले यसलाई परिष्कृत आर्थिक क्रियाकलाप दर पनि भनिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा माथि उमेर समूहका ९७ लाख ६१ हजार ४ सय ९७ जना आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील थिए । यस नतीजा अनुसार देशको कूल आर्थिक क्रियाकलाप दर ५८.२१ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम आर्थिक क्रियाकलाप दर बारामा (४७.४२ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी क्रियाकलाप दर मुगुमा (८१.१५ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको कूल आर्थिक क्रियाकलाप दरलाई राष्ट्रिय मान (५८.२१ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा २६ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ४९ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका क.२३

जिल्ला	शहरी पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	शहरी पुरुष-महिला अनुपात	जिल्ला	शहरी पुरुष-महिला अनुपात
ईलाम	१०५.३८	दैलेख	९३.०५	महोत्तरी	११०.७०
उदयपुर	१००.२०	दोलखा*	९५.७७	मोरङ	११०.९५
कञ्चनपुर	१०४.१०	धनकुटा	९९.८५	रुपन्देही	१०५.३६
कपिलवस्तु	१०८.०९	धनुषा	११७.६७	रौतहट	१११.२६
काठमाण्डौ	११५.३८	नवलपरासी	१०४.६१	ललितपुर	१०७.६६
काभ्रेपलाञ्चोक	९६.५७	नुवाकोट	९५.२६	सप्तरी	११४.४५
कास्की	१००.४०	पर्सा	११८.३०	सर्लाही	१०८.९१
कैलाली	१०६.१८	पाल्पा	९९.७९	स्याङ्जा	८४.९३
गोरखा	९१.२४	बर्दिया	१०६.८०	संखुवासभा	९५.४३
चितवन	१०३.९५	बाग्लुङ	९२.८४	सिन्धुली*	९९.६२
भद्रापा*	१०१.५६	बाँके	११०.८०	सिराहा*	१०७.२६
डडेलधुरा	९४.६६	बारा	१११.७५	सुनसरी	९९.२३
डोटी	१०२.९३	बैतडी	९०.१४	सुर्खेत*	१०२.५८
तनहुँ	९०.९०	भक्तपुर	१०४.३५		
वाङ	९९.६५	मकवानपुर	१०६.५१		

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

कूल आर्थिक निष्पत्तिकाग दर

१

१० वर्ष र सो भन्दा माथि उमेरका कूल जनसंख्यामा आर्थिक दृष्टिले अक्षर विभागीय जनसंख्या प्रतिशतमा

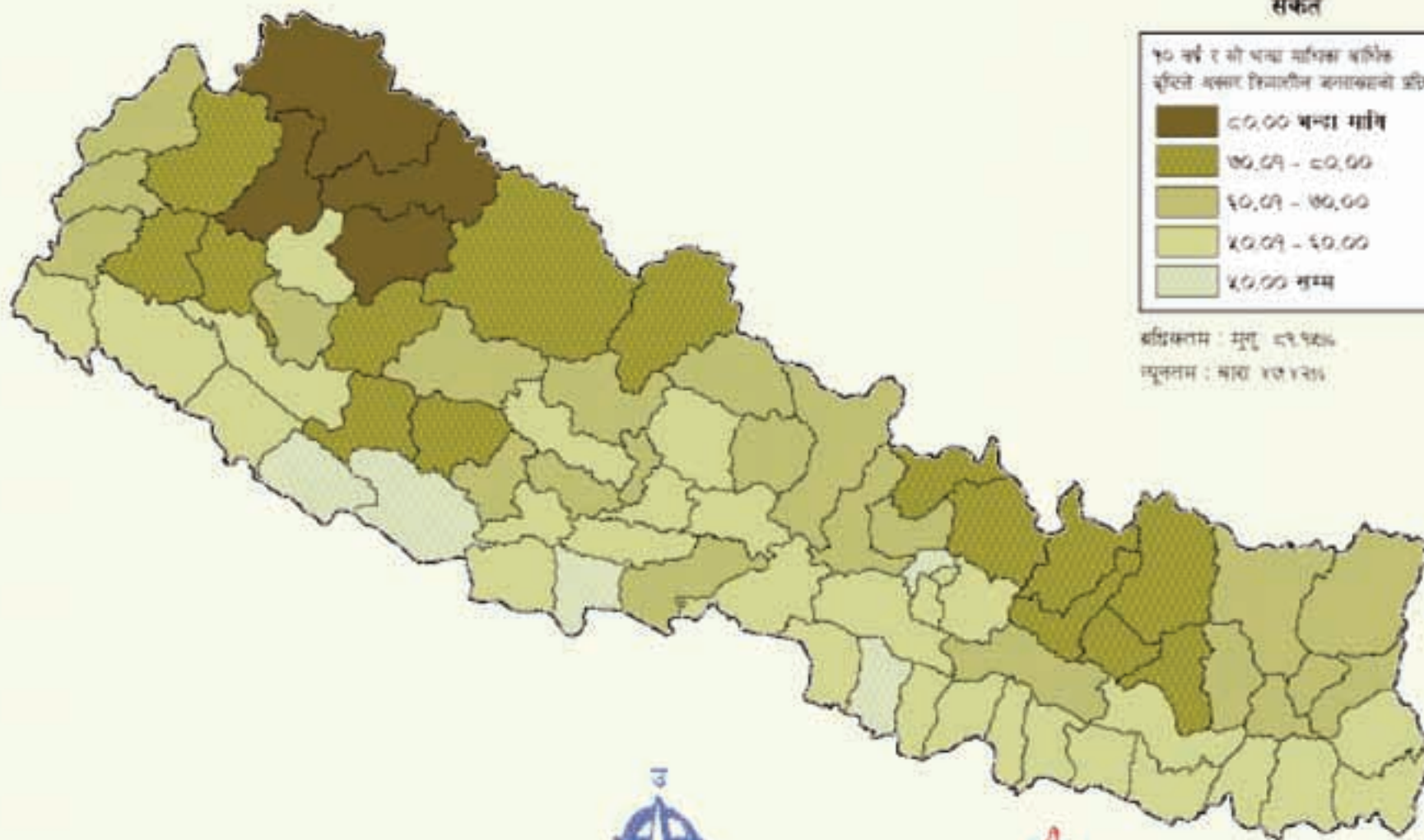
संकेत

१० वर्ष र सो भन्दा माथिमा बर्गिक
दृष्टिले अक्षर विभागीय जनसंख्याको प्रतिशत

८०.०० भन्दा माथि
७०.०१ - ८०.००
६०.०१ - ७०.००
५०.०१ - ६०.००
४०.०० सम्म

सङ्ग्रहित : मङ्ग ८९५२०६

मूलतः : माघ १३१२०६

मान माप १ २३००,०००
० १० २० ३० ४० ५०
किमी/घण्टा

आकार नक्सा : स्थापना नक्सा (१:५०,०००)
माप विभाग, २०२४
नक्सा शीर्षक : राष्ट्रिय जनसंख्या २०६८

सो १ को ध्वज
केन्द्रीय नक्शा विभाग

पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर, २०५८[⊕]

लिङ्ग अनुसार आर्थिक रूपले क्रियाशील जनसंख्या देशको जनशक्तिको आकार, वितरण र संरचना निर्धारण गर्ने तत्वको अध्ययन गर्ने एउटा महत्वपूर्ण सूचक हो । यो जनसंख्याको आकार, वितरण तथा संरचनासंग सम्बन्धित छ । यस सूचकलाई योजना तर्जुमा तथा विविध आर्थिक क्रियाकलापहरूको लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिको अनुमान गर्नका लागि प्रयोग गरिन्छ । पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर भन्नाले १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील पुरुषहरूको जनसंख्या र उही उमेर समूहका कूल पुरुषहरूको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । यस सूचकलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ ।

वि.स. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा माथि उमेर समूहका ८३ लाख ३० हजार ५ सय ९७ जना पुरुष जनसंख्या मध्ये उही उमेर समूहका ५६ लाख ३१ हजार ७ सय २३ जना पुरुषहरू आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील थिए । यस नतीजा अनुसार देशको पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर ६७.६० प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा कम स्याङ्जामा (५७.४७ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी मुस्ताङ्गमा (८०.१८ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दरलाई राष्ट्रिय मान (६७.६० प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३४ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ४१ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका क.२४

जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व
अर्घाखाँची	१७४.६८	चितवन	१७०.७४	धनुषा	५१६.८६	बैतडी	१४७.५९	रौतहट	४७०.५९
अछाम	१३७.६७	जाजरकोट	६०.४८	धादिङ्ग	१७५.८३	भक्तपुर	१०३७.८५	समजुङ्ग	१०४.७०
ईलाम	१५९.०२	जुम्ला	३५.३३	नवलपरासी	२५३.९६	भोजपुर	१३४.७२	ललितपुर	४७२.६१
उदयपुर	१३३.३२	झापा	३९८.८१	नुवाकोट	२४५.७७	मकवानपुर	१३६.२९	सप्तरी	३९९.६४
ओखलढुङ्गा	१४५.९१	डडेलधुरा	७७.०३	पर्सा	३१९.४९	मनाङ्ग	४.२७	सल्यान	१४६.०३
कञ्चनपुर	२०६.४७	डोटी	९४.८२	पाल्पा	२८८.८८	महोत्तरी	५३८.७०	सर्लाही	४९३.९३
कपिलबस्तु	२६७.४१	डोल्पा	३.७५	पाँचथर	१८३.६२	म्याग्दी	४९.८२	स्याङ्जा	२५२.३३
काठमाण्डौ	१११६.०१	तनहुँ	१९३.१३	प्युठान	१६२.३३	मुगु	१२.४३	संखुवासभा	४०.५५
काभ्रेपलाञ्चोक	२४७.११	ताप्लेजुङ्ग	३६.९४	सिराहा	४८.८१	मुस्ताङ्ग	४.१९	सिन्धुपाल्चोक	१२०.३२
कालीकोट	६०.६४	तेह्रथुम	१६६.५८	सुनसरी	१७४.४४	मोरङ्ग	३७६.५९	सिन्धुली	१०८.१८
कास्की	९७.०४	दाङ्ग	१३८.२१	बाग्लुङ्ग	१४०.५१	रसुवा	२८.९७	सिराहा	४५५.२१
कैलाली	१६६.६१	दार्चुला	५२.५४	बाँके	१४१.२४	रामेछाप	१३७.३९	सुनसरी	४२७.८६
खोटाङ्ग	१४५.४३	दैलेख	१४३.३८	बाजुरा	४९.७२	रुकुम	६५.५०	सुर्खेत	१०६.४३
गुल्मी	२५८.१८	दोलखा	८५.७६	बारा	४४९.९३	रुपन्देही	४६२.६४	सोलुखुम्बू	३२.५१
गोरखा	७३.९१	धनकुटा	१७३.०१			रोल्पा	१११.७६	हुम्ला	७.१८

* यी आङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-ब्यबधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप ढाँडा

१० वर्ष र सो भन्दा माथि उमेरका कूल पुरुषहरूको जनसंख्यामा आर्थिक दृष्टिले अक्षर किमार्थीत पुरुषहरूको जनसंख्या प्रतिशतमा

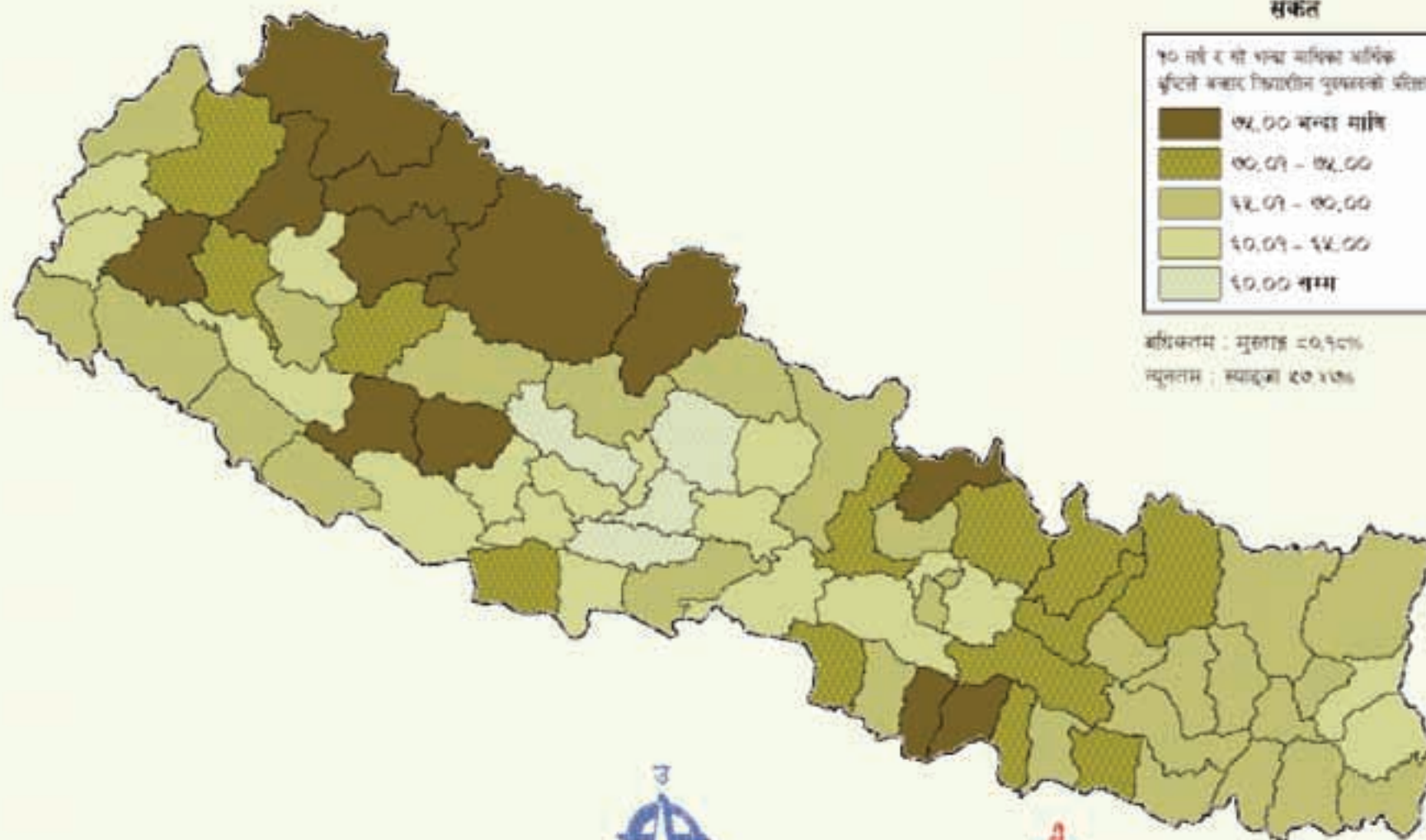
संकेत

१० वर्ष र सो भन्दा माथिका आर्थिक दृष्टिले अक्षर किमार्थीत पुरुषहरूको प्रतिशत

७२.०० भन्दा माथि
७०.०१ - ७२.००
६२.०१ - ७०.००
६०.०१ - ६२.००
६०.०० भन्दा

अधिकतम : मुस्ताङ ८०.१८%

न्यूनतम : स्याङ्जा ६०.१७%

मान माप १ : १:१००,०००
किलोमिटर

आकार नक्सा : स्वतन्त्र नक्सा (१:२५०,०००)
मापि विभाग, २०५८
उपमाप क्षेत्र : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

सो.२ को संसार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर, २०५८[⊕]

वि.सं. २०५८ को राष्ट्रिय जनगणनामा गणनाको सम्बन्धित प्रश्नावलीमा सुधार गरेर महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलापहरूलाई राम्रोसंग चित्रण गर्ने प्रयास गरिएको थियो । गणनाको प्रश्नावलीमा बिस्तारित आर्थिक क्रियाकलापहरूलाई समेटिनुका साथै महिलाहरूद्वारा संचालन गरिने क्रियाकलापहरूलाई बढी प्रमुखता दिइएको थियो (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्) । यस सन्दर्भमा औपचारिक आर्थिक क्रियाकलापहरूमा महिलाहरूको भूमिका पनि महत्वपूर्ण ढङ्गबाट बढ्दै गएको छ । महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर भन्नाले १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील महिलाहरूको जनसंख्या र उही उमेर समूहका कूल महिलाहरूको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । यस सूचकलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार १० वर्ष वा सो भन्दा माथि उमेर समूहका ८४ लाख ३९ हजार ६ सय ९८ जना महिला जनसंख्या मध्ये उही उमेर समूहका ४१ लाख २९ हजार ७ सय ७४ जना महिलाहरू आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील थिए । यस नतीजा अनुसार देशको महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर ४८.९३ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रुपमा महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा कम बारामा (२२.९६ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी मुगुमा (८४.७८ प्रतिशत) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको महिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दरलाई राष्ट्रिय मान (४८.९३ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा २३ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ५२ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा उच्च थियो ।

तालिका क.२४

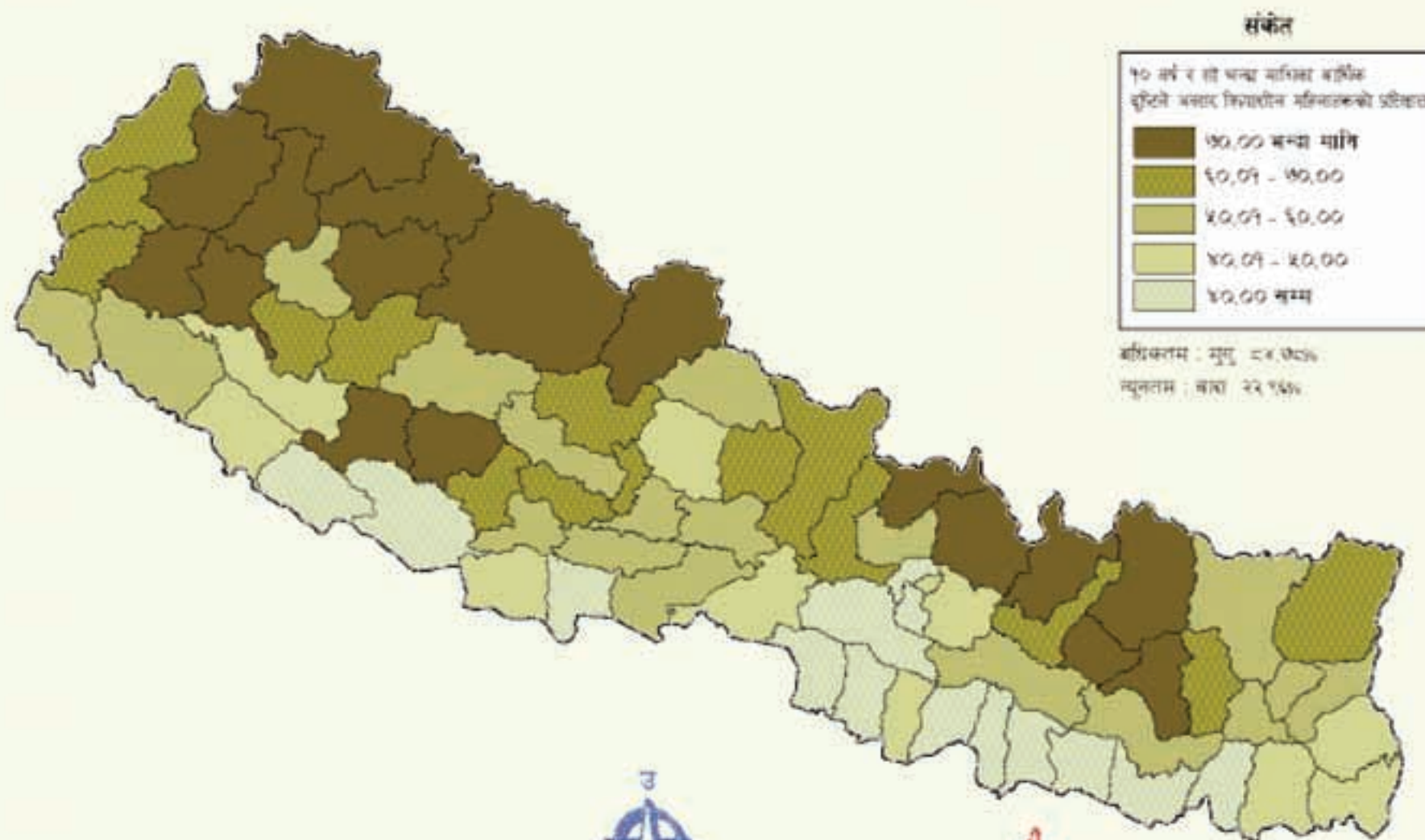
जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व
अर्घाखाँची	१७४.६८	चितवन	१७०.७४	धनुषा	५१६.८६	बैतडी	१४७.५९	रौतहट	४७०.५९
अछाम	१३७.६७	जाजरकोट	६०.४८	धादिङ्ग	१७५.८३	भक्तपुर	१०३७.८५	समजुङ्ग	१०४.७०
ईलाम	१५९.०२	जुम्ला	३५.३३	नवलपरासी	२५३.९६	भोजपुर	१३४.७२	सल्लिचौर	४७२.६९
उदयपुर	१३३.३२	झापा	३९८.८१	नुवाकोट	२४५.७७	मकवानपुर	१३६.२९	सप्तरी	३९९.६४
ओखलढुङ्गा	१४५.९१	डडेलधुरा	७७.०३	पर्वत	३१९.४९	मनाङ्ग	४.२७	सल्यान	१४६.०३
कञ्चनपुर	२०६.४७	डोटी	९४.८२	पर्सा	२८८.८८	महोत्तरी	५३८.७०	सर्लाही	४९३.९३
कपिलबस्तु	२६७.४१	डोल्पा	३.७५	पाल्पा	१८३.६२	म्याग्दी	४९.८२	स्याङ्जा	२५२.३३
काठमाण्डौ	१११६.०१	तनहुँ	१९३.१३	पाँचथर	१६२.८२	मुगु	१२.४३	संखुवासभा	४०.५५
काभ्रेपलाञ्चोक	२४७.११	ताप्लेजुङ्ग	३६.९४	प्युठान	१६२.३३	मुस्ताङ्ग	४.१९	सिन्धुपाल्चोक	१२०.३२
कालीकोट	६०.६४	तेह्रथुम	१६६.५८	बझाङ्ग	४८.८१	मोरङ्ग	३७६.५९	सिन्धुली	१०८.१८
कास्की	९७.०४	दाङ्ग	१३८.२१	बर्दिया	१७४.४४	रसुवा	२८.९७	सिराहा	४५५.२१
कैलाली	१६६.६१	दार्चुला	५२.५४	बाग्लुङ्ग	१४०.५१	रामेछाप	१३७.३९	सुनसरी	४२७.८६
खोटाङ्ग	१४५.४३	दैलेख	१४३.३८	बाँके	१४१.२४	रुकुम	६५.५०	सुर्खेत	१०६.४३
गुल्मी	२५८.१८	दोलखा	८५.७६	बाजुरा	४९.७२	रुपन्देही	४६२.६४	सोलुखुम्बू	३२.५१
गोरखा	७३.९१	धनकुटा	१७३.०१	बारा	४४९.९३	रोल्पा	१११.७६	हुम्ला	७.१८

* यो सङ्केत गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छ, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-ब्यबधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

महिलाहरूको आर्थिक विश्वकलाप ढर

१० वर्ष र सो भन्दा माथि उमेरका कुल महिलाहरूको जनसंख्यामा आर्थिक दृष्टिले अक्षर किशोरी महिलाहरूको जनसंख्या प्रतिशतमा

आकार नक्सा : समस्त नेपाल (१,३८०,०००)
 नक्सा विभाग, २०१३
 तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री २ को सम्वार
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
 MENUS 2003

आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील महिला र पुरुषको अनुपात, २०५८[⊕]

आर्थिक विकास सम्बन्धी आँकडाले महत्वपूर्ण आर्थिक सूचकहरू प्रदान गर्दछ । भरपर्दो श्रम नीतिहरूको लागि ढाँचा अर्थात् रूपरेखा तयार गर्न, उत्पादन सम्बन्धी योजनाहरू तर्जुमा गर्न साथै सामाजिक कल्याणका नीतिहरू लागू गर्ने जस्ता क्रियाकलापहरू तबसम्म सम्भव हुँदैन, जबसम्म आर्थिक सूचकहरू जस्ता तथ्याङ्कहरूको ज्ञान हुँदैन । १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील महिला र पुरुषको अनुपातले आर्थिक सहभागितामा लैङ्गिक विभेदलाई प्रकाश पार्दछ । साथै यस सूचकले आर्थिक क्रियाकलापहरूमा तुलनात्मक रूपले पुरुषहरूको भन्दा महिलाहरूको सहभागिताको अवस्थालाई चित्रण गर्दछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार नेपालको १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्या ९७ लाख ६१ हजार ४ सय ९७ थियो, जस मध्ये पुरुषहरू ५६ लाख ३१ हजार ७ सय २३ (५७.६९ प्रतिशत) र महिलाहरू ४१ लाख २९ हजार ७ सय ७४ (४२.३१ प्रतिशत) थिए । यस तथ्याङ्कको आधारमा आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील महिलाहरू र पुरुषहरूको अनुपात ०.७३ थियो । अर्को शब्दमा प्रत्येक १०० जना आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील पुरुषहरूमा ७३ जना आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील महिलाहरू थिए । जिल्लागत रूपमा आर्थिक दृष्टिले महिलाहरू र पुरुषहरूको सबैभन्दा कम अनुपात बारामा (०.३०) र सबैभन्दा बढी अनुपात गुल्मीमा (१.३३) थियो । सबै जिल्लाहरूको महिला पुरुषहरूको अनुपातलाई देशको अनुपात (०.७३) संग तुलना गर्दा २४ जिल्लाहरूमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ५१ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका क.२४

जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व
अर्घाखाँची	१७४.६८	चितवन	१७०.७४	धनुषा	५१६.८६	बैतडी	१४७.५९	रौतहट	४७०.५९
अछाम	१३७.६७	जाजरकोट	६०.४८	धादिङ्ग	१७५.८३	भक्तपुर	१०३७.८५	समजुङ्ग	१०४.७०
ईलाम	१५९.०२	जुम्ला*	३५.३३	नवलपरासी	२५३.९६	भोजपुर	१३४.७२	ललितपुर	४७२.६१
उदयपुर	१३३.३२	फापा*	३९८.८१	नुवाकोट	२४५.७७	मकवानपुर	१३६.२९	सप्तरी	३९९.६४
ओखलढुङ्गा	१४५.९१	डडेल्धुरा	७७.०३	पर्वत	३१९.४९	मनाङ्ग	४.२७	सल्यान*	१४६.०३
कञ्चनपुर	२०६.४७	डोटी	९४.८२	पर्सा	२८८.८८	महोत्तरी	५३८.७०	सर्लाही	४९३.९३
कपिलबस्तु	२६७.४१	डोल्पा*	३.७५	पाल्पा	१८३.६२	म्याग्दी	४९.८२	स्याङ्जा	२५२.३३
काठमाण्डौ	१११६.०१	तनहुँ	१९३.१३	पाँचथर	१६२.८२	मुगु*	१२.४३	संखुवासभा	४०.५५
काभ्रेपलाञ्चोक	२४७.११	ताप्लेजुङ्ग	३६.९४	प्युठान	१६२.३३	मुस्ताङ्ग	४.१९	सिन्धुपाल्चोक*	१२०.३२
कालीकोट*	६०.६४	तेह्रथुम	१६६.५८	बझाङ्ग	४८.८१	मोरङ्ग	३७६.५९	सिन्धुली*	१०८.१८
कास्की	९७.०४	वाङ्ग	१३८.२१	बर्दिया	१७४.४४	रसुवा	२८.९७	सिराहा*	४५५.२१
कैलाली	१६६.६१	दार्चुला	५२.५४	बाग्लुङ्ग	१४०.५१	रामेछाप	१३७.३९	सुनसरी	४२७.८६
खोटाङ्ग	१४५.४३	दैलेख	१४३.३८	बाँके	१४१.२४	रुकुम	६५.५०	सुर्खेत*	१०६.४३
गुल्मी	२५८.१८	दोलखा*	८५.७६	बाजुरा*	४९.७२	रुपन्देही	४६२.६४	सोलुखुम्बू	३२.५१
गोरखा	७३.९१	धनकुटा	१७३.०१	बारा	४४९.९३	रोल्पा	१११.७६	हुम्ला	७.१८

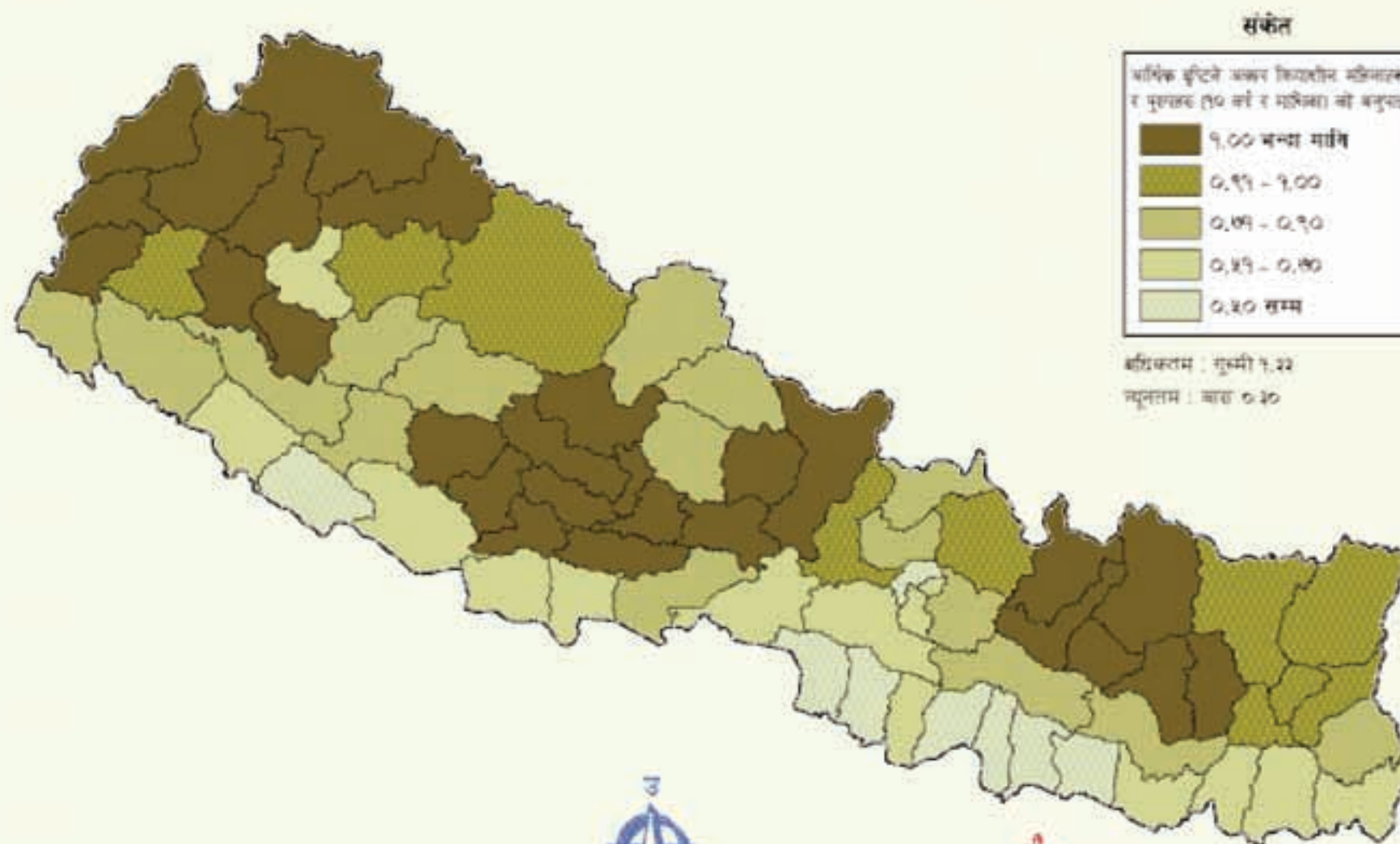
* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील महिला र पुरुषको अनुपात

१० वर्ष र सो भन्दा माथि उमेरका आर्थिक दृष्टिले अक्षर क्रियाशील महिलाहरू र पुरुषहरूको अनुपात

आयोजन संस्था : राष्ट्रिय योजना आयोग (१३५०,०००)
आयोजन विभाग, २०७४
लगाइएको मिति : अन्तिम अद्यतन २०७४

सो. र. को. संस्था
केन्द्रीय योजना विभाग

ICIMOD
MENS 2003

आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील युवती-युवकको अनुपात, २०५८[⊕]

राष्ट्रको आर्थिक विकासमा युवा जनसंख्या (१५ देखि २४ वर्षसम्मका युवा-युवतीहरू) को योगदानले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ । १५ देखि २४ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील युवा महिला र पुरुषको अनुपातले उक्त उमेर समूहको जनसंख्यामा आर्थिक सहभागितामा लैङ्गिक भिन्नतालाई इंगित गर्दछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार नेपालको १५ देखि २४ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील युवा जनसंख्या २२ लाख ७० हजार ८ सय ८५ थियो, जसमध्ये पुरुषहरू ११ लाख ९२ हजार ३ सय ५९ (५२.५१ प्रतिशत) र महिलाहरू १० लाख ७८ हजार ५ सय २६ (४७.४९ प्रतिशत) थिए । १० वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका कूल आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्यामा भन्दा कूल आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील युवा जनसंख्यामा लैङ्गिक भिन्नता निकै कम छ । नेपालको १५ देखि २४ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील युवा महिला र पुरुषको अनुपात समग्रमा ०.९० थियो । अर्को शब्दमा प्रत्येक १०० जना आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील युवा पुरुषहरूमा ९० जना आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील युवा महिलाहरू थिए । जिल्लागत रूपमा आर्थिक दृष्टिले युवा महिलाहरू र पुरुषहरूको सबैभन्दा कम अनुपात बारामा (०.३१) र सबैभन्दा बढी अनुपात गुल्मीमा (२.०४) थियो । सबै जिल्लाहरूको युवा महिला र पुरुषको अनुपातलाई देशको अनुपात (०.९०) संग तुलना गर्दा २३ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ५२ जिल्लाहरूमा बढी थियो ।

तालिका क.२४

जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व	जिल्ला	ग्रामीण जनघनत्व
अर्घाखाँची	१७४.६८	चितवन	१७०.७४	धनुषा	५१६.८६	बैतडी	१४७.५९	रौतहट	४७०.५९
अछाम	१३७.६७	जाजरकोट	६०.४८	धादिङ्ग	१७५.८३	भक्तपुर	१०३७.८५	लमजुङ्ग	१०४.७०
ईलाम	१५९.०२	जुम्ला	३५.३३	नवलपरासी	२५३.९६	भोजपुर	१३४.७२	ललितपुर	४७२.६१
उदयपुर	१३३.३२	भापा	३९८.८१	नुवाकोट	२४५.७७	मकवानपुर	१३६.२९	सप्तरी	३९९.६४
ओखलढुङ्गा	१४५.९१	डडेल्धुरा	७७.०३	पर्वत	३१९.४९	मनाङ्ग	४.२७	सल्यान	१४६.०३
कञ्चनपुर	२०६.४७	डोटी	९४.८२	पर्सा	२८८.८८	महोत्तरी	५३८.७०	सर्लाही	४९३.९३
कपिलबस्तु	२६७.४१	डोल्पा	३.७५	पाल्पा	१८३.६२	म्याग्दी	४९.८२	स्याङ्जा	२५२.३३
काठमाण्डौ	१११६.०१	तनहुँ	१९३.१३	पाँचथर	१६२.८२	मुगु	१२.४३	संखुवासभा	४०.५५
काभ्रेपलाञ्चोक	२४७.११	ताप्लेजुङ्ग	३६.९४	प्युठान	१६२.३३	मुस्ताङ्ग	४.१९	सिन्धुपाल्चोक	१२०.३२
कालीकोट	६०.६४	तेह्रथुम	१६६.५८	बझाङ्ग	४८.८१	मोरङ्ग	३७६.५९	सिन्धुली	१०८.१८
कास्की	९७.०४	दाङ्ग	१३८.२१	बर्दिया	१७४.४४	रसुवा	२८.९७	सिराहा	४५५.२१
कैलाली	१६६.६१	दार्चुला	५२.५४	बाग्लुङ्ग	१४०.५१	रामेछाप	१३७.३९	सुनसरी	४२७.८६
खोटाङ्ग	१४५.४३	दैलेख	१४३.३८	बाँके	१४१.२४	रुकुम	६५.५०	सुर्खेत	१०६.४३
गुल्मी	२५८.१८	दोलखा	८५.७६	बाजुरा	४९.७२	रुपन्देही	४६२.६४	सोलुखुम्बू	३२.५१
गोरखा	७३.९१	धनकुटा	१७३.०१	बारा	४४९.९३	रोल्पा	१११.७६	हुम्ला	७.१८

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-ब्यबधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

आर्थिक दृष्टिले किसानाधीन युवती - युवकको अनुपात

१५ देखि २५ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले असर किसानाधीन युवा महिला र युवाको अनुपात, २०५०

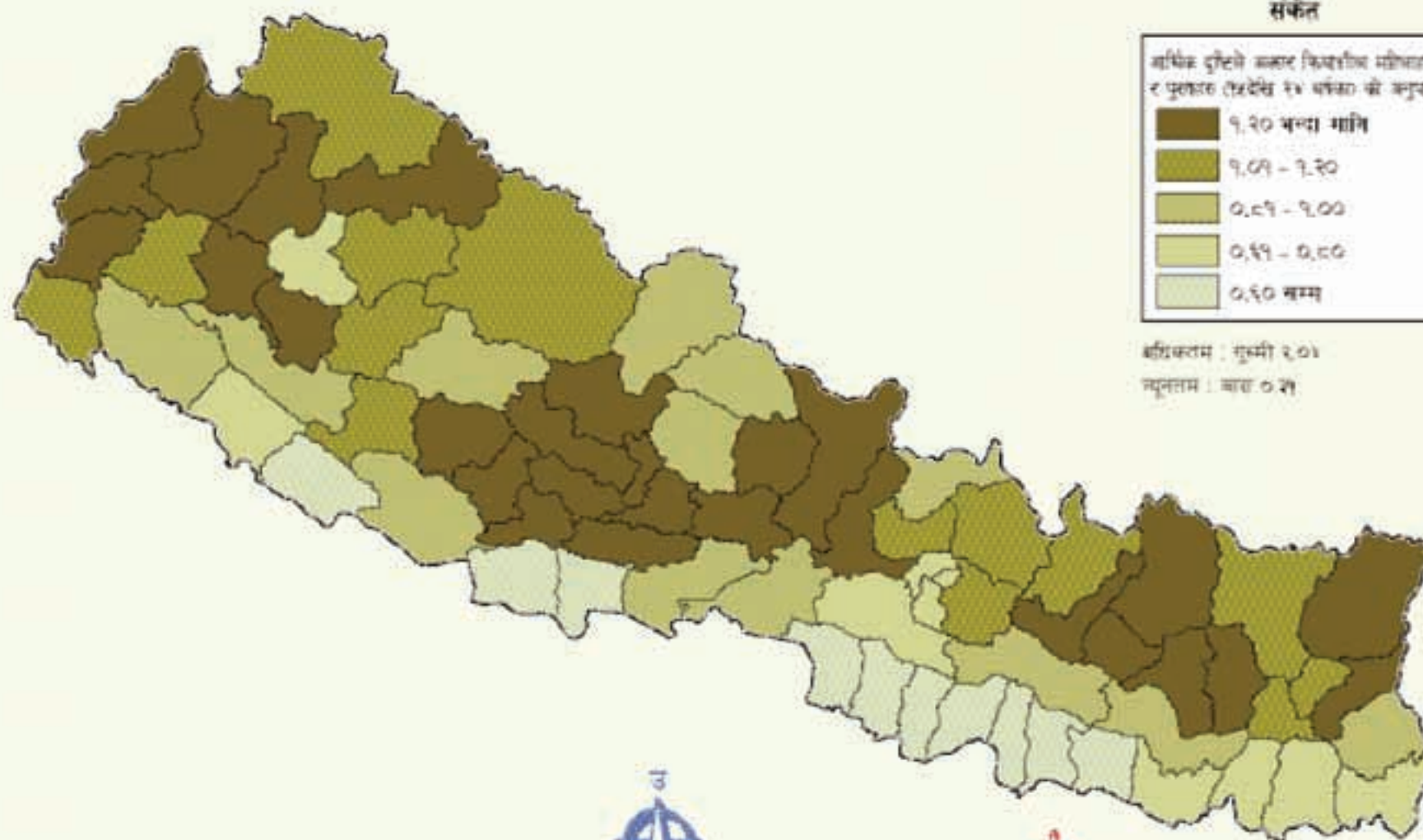
संकेत

आर्थिक दृष्टिले असर किसानाधीन महिलाहरू र युवाको अनुपात २५ वर्षको को अनुपात

१.२० भन्दा माथि
१.०१ - १.२०
०.८१ - १.००
०.६१ - ०.८०
०.६० भन्दा माथि

अधिकतम : सुदूरपश्चिम २.०१

न्यूनतम : काठमाडौं ०.२१

मानक माप १ : २५,००,०००
किमी

आधार नक्सा : स्थायी नक्सा (१:२५,००,०००)
मापन विभाग, २०५०
समावेश क्षेत्र : राष्ट्रिय जनगणना २०५०

वी.पी.ओ. कार्यालय
केन्द्रीय समावेश विभाग

परिवारद्वारा संचालित विभिन्न प्रकारका गैर-कृषि साना व्यवसायहरू, २०५८

जनगणना २०५८ को परिभाषा अनुसार गैर-कृषि साना आर्थिक व्यवसाय भन्नाले कृषि कार्य बाहेक परिवारको मूली वा कुनै सदस्यले संचालन गरेको (जस्तै नगद, जिन्सी, श्रम लगानी गरी संचालन गरेको, तर नियमित रूपले तलब वा ज्याला दिई अरु कसैलाई नलगाएको), परिवारको आयमा कुनै प्रकारले सघाउ पुग्ने, छुट्टै व्यवसायका रूपमा पहिचान नभएको (कुनै सरकारी, गैर-सरकारी वा स्थानीय कार्यालयमा दर्ता नभएको) व्यवसायलाई बुझाउँछ । व्यवसायमा उत्पादन भएको बस्तु परिवारको उपभोगको लागि वा बिक्रीको लागि वा दुबै हुन सक्तछ । तर व्यवसायको उत्पादन सेवा भए बजारमा बिक्री गर्ने उद्देश्यले संचालन भएको व्यवसायलाई मात्र गणनामा समावेश गरिएको थियो भने, परिवारको उपभोगका लागि मात्र उत्पादन भएको सेवालार्ई गणनामा समावेश गरिएको थिएन । यस गणनामा गैर-कृषि साना आर्थिक व्यवसायलाई ५ वटा समूहहरू जस्तै साना उद्योग, व्यापार, यातायात, सेवा र 'अन्य' व्यवसायमा वर्गीकरण गरी सूचना संकलन गरिएको थियो । सम्पूर्ण गैर-कृषि साना आर्थिक व्यवसाय संचालन गरेको घरपरिवारहरू मध्ये माथि उल्लेखित प्रत्येक व्यवसाय संचालन गरेका परिवारहरू (जस्तै: साना उद्योग संचालन गरेका परिवारहरू) को प्रतिशत अंशलाई परिवारको आर्थिक क्रियाकलापको स्थिति झल्काउने सूचकको रूपमा यहाँ उल्लेख गरिएको छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार नेपालमा कूल ८ लाख ४० हजार १ सय २८ घरपरिवारहरूले कृषि बाहेकको साना आर्थिक व्यवसायहरू संचालन गरेका थिए, जसमध्ये ७.८० प्रतिशतले साना उद्योग, ३०.४४ प्रतिशतले व्यापार व्यवसाय, २.६७ प्रतिशतले यातायात, ३४.९८ प्रतिशतले सेवा व्यवसाय र २४.१२ प्रतिशतले 'अन्य' साना व्यवसायहरू संचालन गरेका थिए । तालिका ख.६(क) मा विभिन्न साना व्यवसाय समूहहरूमा सबैभन्दा कम प्रतिशत परिवार भएको र सबैभन्दा बढी प्रतिशत परिवार भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । साथै तालिका ख.६ (ख) मा जिल्ला अनुसार विभिन्न साना व्यवसाय समूहहरूमा परिवारको प्रतिशत देखाइएको छ ।

तालिका ख. ६ (क)

साना व्यवसायका विभिन्न समूहहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
साना उद्योग	कालीकोट (१.४१)	रोल्पा (३०.९२)
व्यापार/व्यवसाय	रोल्पा (१५.८२)	मुगु (४७.७९)
यातायात	खोटाङ (०.०८)	मुस्ताङ (५.८६)
सेवा	मुगु (२०.५९)	मुस्ताङ (५५.१८)
अन्य व्यवसाय	मनाङ (५.९९)	कैलाली (४२.११)

तालिका ख. ६ (ख)

जिल्हा	साना उद्योग	व्यापार/ व्यवसाय	यातायात	सेवा	अन्य व्यवसाय	जिल्हा	साना उद्योग	व्यापार/ व्यवसाय	यातायात	सेवा	अन्य व्यवसाय
अर्घाखाँची	६.५८	३४.११	०.५९	३७.०८	२१.६३	डडेलधुरा	११.७२	२८.२७	०.९७	३६.८४	२२.२०
अछाम	५.७५	४४.४५	०.४०	२९.२०	२०.१९	डोटी	१२.४५	२१.७८	०.८६	३३.८३	३१.०८
ईलाम	७.९७	२८.३२	२.५८	३३.६६	२७.४६	डोल्पा	२९.४८	२०.९७	२.२८	३८.६०	८.६६
उदयपुर	८.८०	२८.५३	१.७५	३२.८६	२८.०६	तनहुँ	४.८९	३७.५१	१.८७	३४.७५	२०.९८
ओखलढुङ्गा	९.४८	१६.७३	०.२५	५२.९३	२०.६१	ताप्लेजुङ्गा	६.७७	२९.७४	१.२५	४५.००	१७.२४
कञ्चनपुर	४.७८	३४.०५	२.८३	२९.६०	२८.७४	तेह्रथुम	१०.४९	१९.५७	०.४६	४६.७८	२२.६९
कपिलवस्तु	४.९०	२६.२९	२.१०	३०.९९	३५.७२	दाङ्ग	९.८७	३०.७५	२.८७	३६.९७	१९.५४
काठमाण्डौ	८.४१	४१.८५	३.५४	३३.०७	१३.१३	दार्चुला	२७.३०	२२.९०	३.३४	३७.९२	८.५४
काभ्रेपलान्चोक	९.९६	२७.१३	३.३९	४१.४७	१८.०५	दैलेख	१०.७३	३५.८६	०.३१	३५.९५	१७.१५
कालीकोट*	१.४१	३०.२३	०.००	२८.२५	४०.११	दोलखा	१०.४९	२४.५१	१.२५	४१.१३	२२.६३
कास्की	६.८३	३१.९०	३.४२	४३.७१	१४.१५	धनकुटा	७.१४	३२.११	०.४७	३४.३६	२५.९१
कैलाली	४.०१	३०.६७	२.१८	२१.०४	४२.११	धनुषा	७.५०	२८.५८	२.७८	३५.४३	२५.७
खोटाङ्ग	९.७५	२४.२३	०.०८	४६.४८	१९.४८	धादिङ्ग	१०.५५	३५.१२	२.७९	३०.३६	२१.१७
गुल्मी	६.३५	३१.६४	०.८८	४४.९८	१६.१५	नवलपरासी	७.३२	३०.९४	२.९३	३४.४६	२४.३५
गोरखा	६.०१	३१.७९	०.४८	३९.६२	२२.१०	नुवाकोट	१४.६५	२२.६२	१.२२	२८.२६	३३.२४
चितवन	५.९३	३६.००	४.४	३२.२९	२१.३८	पर्वत	६.१३	३२.२२	१.६८	४२.३३	१७.६४
जाजरकोट	२४.४२	२८.०२	०.२३	२६.२८	२१.०५	पर्सा	५.७३	३४.३६	४.०८	३६.०४	१९.७९
जुम्ला*	१७.०५	४४.४६	३.५१	२४.१९	१०.७८	पाल्पा	१२.३६	२९.४७	१.४९	३९.९७	१६.७१
भद्रापा*	३.७३	२९.९७	३.५१	२९.२८	३३.५१	पाँचथर	११.५२	२५.६०	०.७७	४०.२३	२१.८९

*यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-व्यवहार भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

तालिका ख. ६ (ख)

जिल्ला	साना उद्योग	व्यापार/व्यवसाय	यातायात	सेवा	अन्य व्यवसाय	जिल्ला	साना उद्योग	व्यापार/व्यवसाय	यातायात	सेवा	अन्य व्यवसाय
अर्घाखाँची	६.५८	३४.११	०.५९	३७.०८	२१.६३	डोल्पा	११.७२	२८.२७	०.९७	३६.८४	२२.२०
अछाम	५.७५	४४.४५	०.४०	२९.२०	२०.१९	डोटी	१२.४५	२१.७८	०.८६	३३.८३	३१.०८
ईलाम	७.९७	२८.३२	२.५८	३३.६६	२७.४६	डोल्पा*	२९.४८	२०.९७	२.२८	३८.६०	८.६६
उदयपुर	८.८०	२८.५३	१.७५	३२.८६	२८.०६	तनहुँ	४.८९	३७.५१	१.८७	३४.७५	२०.९८
ओखलढुङ्गा	९.४८	१६.७३	०.२५	५२.९३	२०.६१	ताप्लेजुङ्गा	६.७७	२९.७४	१.२५	४५.००	१७.२४
कञ्चनपुर	४.७८	३४.०५	२.८३	२९.६०	२८.७४	तेह्रथुम	१०.४९	१९.५७	०.४६	४६.७८	२२.६९
कपिलवस्तु	४.९०	२६.२९	२.१०	३०.९९	३५.७२	दाङ्ग	९.८७	३०.७५	२.८७	३६.९७	१९.५४
काठमाण्डौ	८.४१	४१.८५	३.५४	३३.०७	१३.१३	दार्चुला	२७.३०	२२.९०	३.३४	३७.९२	८.५४
काभ्रेपलाञ्चोक	९.९६	२७.१३	३.३९	४१.४७	१८.०५	दैलेख	१०.७३	३५.८६	०.३१	३५.९५	१७.१५
कालीकोट*	१.४१	३०.२३	०.००	२८.२५	४०.११	दोलखा*	१०.४९	२४.५१	१.२५	४१.१३	२२.६३
कास्की	६.८३	३१.९०	३.४२	४३.७१	१४.१५	धनकुटा	७.१४	३२.११	०.४७	३४.३६	२५.९१
कैलाली	४.०१	३०.६७	२.१८	२१.०४	४२.११	धनुषा	७.५०	२८.५८	२.७८	३५.४३	२५.७
खोटाङ्ग	९.७५	२४.२३	०.०८	४६.४८	१९.४८	छादिङ्ग	१०.५५	३५.१२	२.७९	३०.३६	२१.१७
गुल्मी	६.३५	३१.६४	०.८८	४४.९८	१६.१५	नवलपरासी	७.३२	३०.९४	२.९३	३४.४६	२४.३५
गोरखा	६.०१	३१.७९	०.४८	३९.६२	२२.१०	नुवाकोट	१४.६५	२२.६२	१.२२	२८.२६	३३.२४
चितवन	५.९३	३६.००	४.४	३२.२९	२१.३८	पर्वत	६.१३	३२.२२	१.६८	४२.३३	१७.६४
जाजरकोट	२४.४२	२८.०२	०.२३	२६.२८	२१.०५	पर्सा	५.७३	३४.३६	४.०८	३६.०४	१९.७९
जुम्ला*	१७.०५	४४.४६	३.५१	२४.१९	१०.७८	पाल्पा	१२.३६	२९.४७	१.४९	३९.९७	१६.७१
भैरहवा*	३.७३	२९.९७	३.५१	२९.२८	३३.५१	पाँचथर	११.५२	२५.६०	०.७७	४०.२३	२१.८९

*यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन्, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नुहोस्)

परिवारद्वारा संचालित विभिन्न प्रकारका गैर-कृषि साना व्यवसायहरू

गैर-कृषि साना व्यवसाय संचालन गरेका कुल परिवार संख्यामा कुनै निश्चित गैर-कृषि साना व्यवसाय
संचालन गरेका परिवार संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

साधारण नक्सा : साविकको नक्सा (१:५०,०००)
नयाँ विभाग, २०६८
सम्पादक शीत : राष्ट्रिय जनगणना, २०६८

मानक नक्सा १: २,०००,०००
० १० २० ३० ४० ५०
किलोमिटर

सी. ए. को. सरकार
संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

ICIMOD
MENSIS 2003

गैर-कृषि र कृषिसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायमा आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील बयस्कहरूको अनुपात, २०५८[⊕]

कृषि तथा गैर-कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक क्रियाकलापहरूमा आधारित आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील बयस्कहरूको अनुपात भन्नाले गैर-कृषि सम्बन्धी आर्थिक क्रियाकलापहरूमा संलग्न १५ वर्ष र सो भन्दा माथिको उमेर समूहको जनसंख्या र कृषिक्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक क्रियाकलापहरूमा संलग्न सोही उमेर समूहको जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । जनगणना २०५८ अनुसार कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायहरूले (Industry) कृषि तथा वन, र माछापालन व्यवसायमा कामगर्ने व्यक्तिहरूलाई समेट्दछ भने गैर-कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायहरूले निम्न उल्लेखित व्यवसाय वर्गहरूमा काम गर्ने व्यक्तिहरूलाई समेट्दछ । १. खानी तथा उत्खनन् २. औद्योगिक/प्रशोधन उद्योग (उत्पादन कार्य तथा रिसाईक्लिङ्ग) ३. विद्युत, ग्याँस तथा पानी ४. निर्माण ५. थोक तथा खुद्रा व्यापार ६. होटल तथा रेष्टुराँ ७. यातायात, गोदाम र सञ्चार ८. आर्थिक मध्यस्थता ९. रियल स्टेट, भाडा र व्यावसायिक क्रियाकलापहरू १०. सार्वजनिक प्रशासन र सामाजिक सुरक्षा ११. शिक्षा १२. स्वास्थ्य र सामाजिक कार्य १३. अन्य सामुदायिक, सामाजिक तथा व्यक्तिगत सेवा सम्बन्धी क्रियाकलापहरू १४. निजी परिवारका कामदारहरू १५. अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्था र निकायहरू ।

जनगणना २०५८ को नतीजा अनुसार नेपालमा १५ वर्षदेखि माथिका उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील बयस्क जनसंख्या ८५ लाख ७६ हजार ३ सय ८२ थियो, जसमध्ये ५६ लाख ५६ हजार ७ सय २३ जना कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायहरूमा (Industry) संलग्न थिए भने, २९ लाख १ हजार ३ सय ६७ जना गैर-कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायहरूमा संलग्न थिए । कूल १८ हजार २ सय ९२ जनाले आफु संलग्न व्यवसायहरूको बारे उल्लेख गरेका थिएनन् । यस तथ्याङ्कको आधारमा देशमा गैर-कृषि आर्थिक व्यवसायमा संलग्न बयस्क जनसंख्या र कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायमा संलग्न जनसंख्याको अनुपात ०.५१ थियो । अर्को शब्दमा प्रत्येक १०० जना कृषि क्षेत्र सम्बन्धी व्यवसायमा संलग्न आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्यामा ५१ जना गैर कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायमा संलग्न आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील जनसंख्या थिए । जिल्लागत रुपमा सबैभन्दा कम अनुपात हुम्लामा (०.०८) र सबैभन्दा बढी अनुपात काठमाण्डौमा (३.६९) थियो । सबै जिल्लाहरूको गैर-कृषि र कृषि क्षेत्र व्यवसायमा लागेका बयस्क जनसंख्याको अनुपातलाई देशको समग्र अनुपात (०.५१) संग तुलना गर्दा ४० जिल्लाहरूमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३५ जिल्लाहरूमा बढी थियो ।

तालिका ख. ७

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	१.१७	चितवन	१.१०	घनुषा	१.०५	बैतडी	०.२१	रौताहट	०.३८
बझाङ	१.१०	जाजरकोट	१.०६	घादिश	०.१८	भक्तपुर	१.४८	लमजुङ	०.२०
ईलाम	०.३०	जुम्ला*	०.१५	नवलपरासी	०.३९	भोजपुर	०.१२	ललितपुर	१.८५
उदयपुर	०.४६	झापा*	०.८६	नुवाकोट	०.४०	मकवानपुर	०.९२	सप्तरी	०.६२
ओखलढुङ्गा	०.१३	डडेलधुरा	०.२६	पर्वत	०.२६	मनाङ	१.४४	सल्यान*	१.२४
कञ्चनपुर	०.३८	छोटी	०.४३	पर्सा	०.६२	महोत्तरी	०.४७	सर्लाही	०.५७
कपिलवस्तु	०.४०	छोल्या*	१.१९	पाल्पा	०.५९	म्याग्दी	०.१९	स्याङ्जा	०.३५
काठमाण्डौ	३.६९	तनहुँ	०.४१	पाँचथर	०.१४	मुगु*	०.१२	संखुवासभा	०.२९
काभ्रेपलाञ्चोक	०.५६	ताप्लेजुङ	१.१४	प्युठान	०.२९	मुस्ताङ	१.६४	सिन्धुपाल्चोक*	१.१९
कालीकोट*	२.४७	रोङ्गथुम	०.२०	बझाङ	०.२६	मोरङ	०.६८	सिन्धुली*	०.३५
कास्की	०.८९	दाङ	०.६९	बाँदिया	०.४७	रसुवा	०.१८	सिराहा*	०.६४
कैलाली	०.४७	दार्चुला	०.१५	बाग्लुङ	०.३५	रामेछाप	१.१५	सुनसरी	१.०५
कोटाङ	१.०८	दैलेख	०.२४	बाँके	१.५९	रुकुम	०.२३	सुर्खेत*	०.८४
गुल्मी	०.२२	दोलखा*	०.४४	बाजुरा*	१.११	रूपन्देही	१.३५	सोलुखुम्बू	१.१३
गोरखा	०.२७	धनकुटा	०.३९	बारा	०.६७	रोल्पा	०.१९	हुम्ला	०.०८

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

** १५ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेरका गैर-कृषि

व्यवसायमा संलग्न जनसंख्याको अनुपात

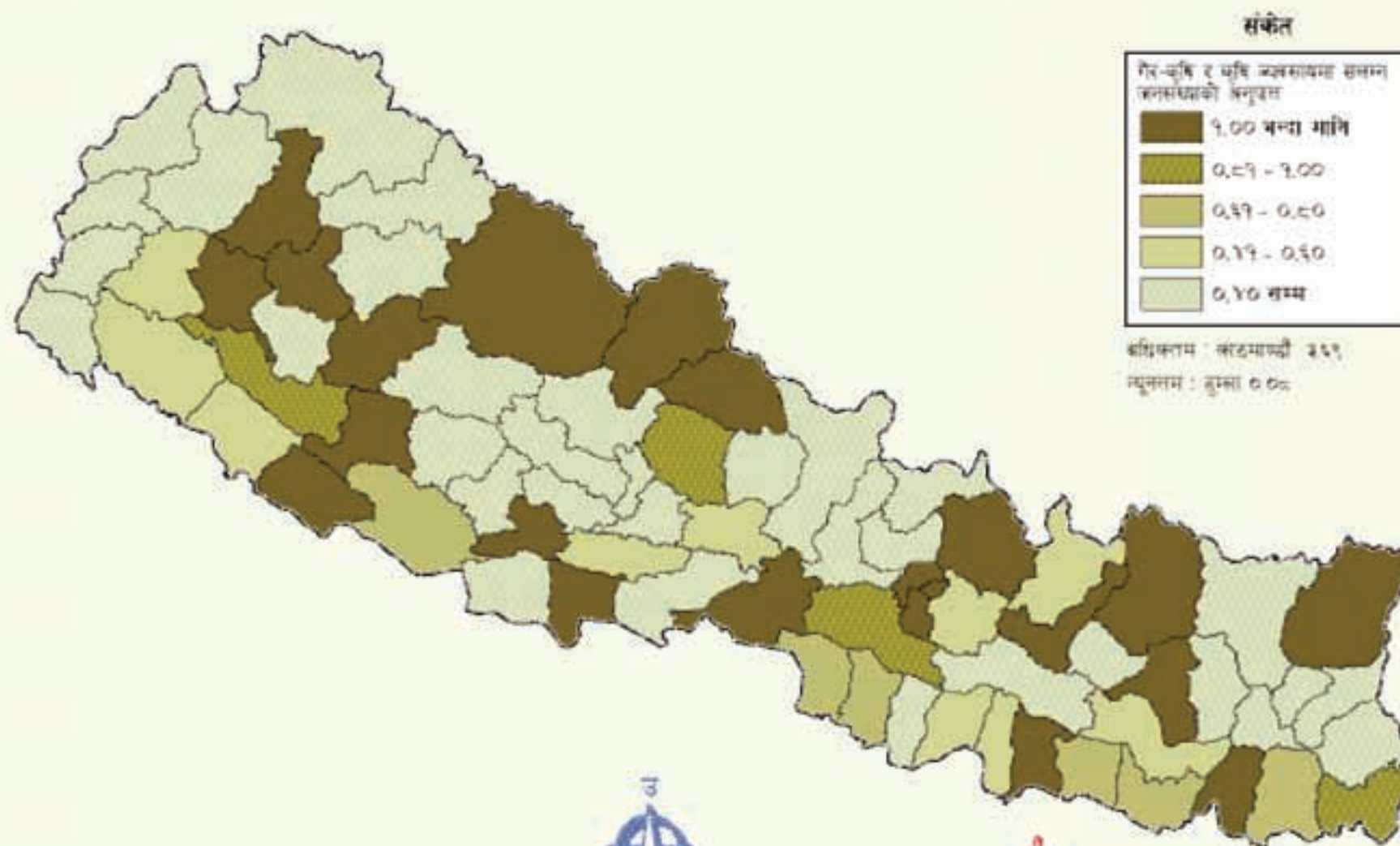
⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

गैर-कृषि र कृषिसंग सम्बन्धित आर्थिक व्यवसायमा आर्थिक दृष्टिले विश्वार्थीय वयस्कहरूको अनुपात

6

१५ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेर समूहका गैर-कृषि र कृषि व्यवसायमा क्रियाशिल जनसंख्याको अनुपात, २०६८

आधार नक्सा : स्वतन्त्र नक्सा (१:२५०,०००)
नक्सा विभाग, २०५४
सम्पादक शीत : शक्तिरत्न मल्लमार्ग २०५८

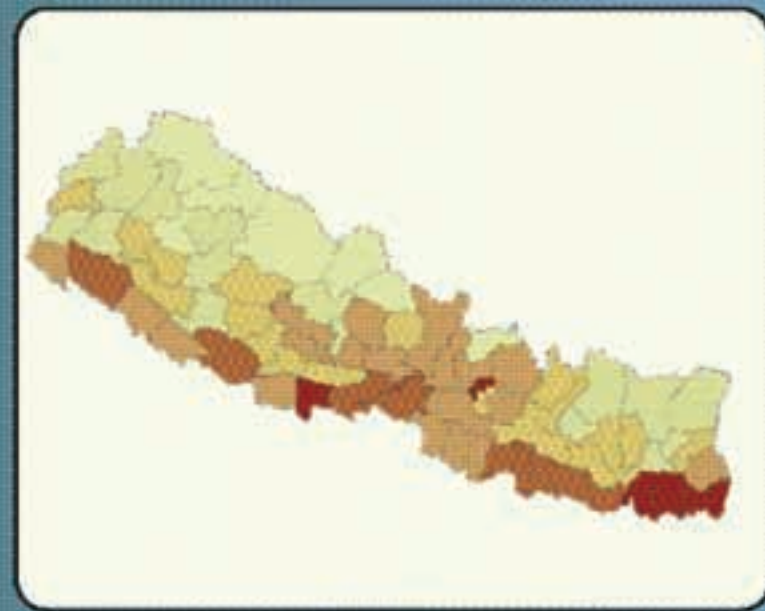
श्री ५ को सम्मान
संघीय लोकसेवा आयोग

ICIMOD
MEMBER 2003

ग. आधारशिला

१. आवासीय घरहरूको वितरण
२. शहरी क्षेत्रमा प्रति एक घरमा परिवार संख्या
३. घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
४. घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
५. बत्ती बाल्न परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने उर्जा स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

आवासीय घरहरूको वितरण, २०५८

मानव बासस्थान विकासको एक आवश्यक अंग हो । घरहरूको संख्यालाई देशभरि मानिसहरू बसोबास गर्ने आधारभूत बासस्थानको स्वरूप हेर्ने एउटा सूचकको रूपमा लिइन्छ । जनगणना २०५८ मा घर संख्या सम्बन्धी विवरण पनि संकलन गरिएको थियो । जनगणना २०५८ को परिभाषा अनुसार घर भन्नाले सामान्यतया चारैतिर गारो/टाटी लगाई छानो हालेर मानिस बस्नका लागि प्रयोग गरिएको एक वा एक भन्दा बढी कोठा वा तल्ला भएको बासस्थानलाई जनाउँछ (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्) । यस्तै यस जनगणनाको परिभाषा अनुसार परिवार भनेको एक सामाजिक आर्थिक एकाई हो, जसमा एक वा एक भन्दा बढी व्यक्तिहरू प्रायः संगै बस्दछन् र एकै भान्सामा खानपिन गर्दछन् ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार ३५ लाख ९८ हजार २ सय १२ बसोबासयुक्त घरहरूको गणना भएको थियो । यी गणना भएका घरहरूमा ४१ लाख ७४ हजार ३ सय ७४ परिवारहरू बसोबास गरेका थिए । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम बसोबासयुक्त घरहरू कालीकोटमा (१,५२८) थियो, जुन नेपाल अधिराज्यभर गणना भएको कूल घर संख्याको ०.०४ प्रतिशत थियो । यस्तै जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा बढी बसोबासयुक्त घरहरू मोरङमा (१,४५,०९९) थियो, जुन नेपाल अधिराज्यभर गणना भएको कूल घर संख्याको ४.०३ प्रतिशत थियो । घरहरूको संख्या कम भएका अन्य उल्लेखनीय जिल्लाहरू मनाङ्ग (१,५५५) र मुस्ताङ्ग (२,८७१) थिए भने, घरहरूको संख्या बढी भएका अन्य केही उल्लेखनीय जिल्लाहरू काठमाण्डौ (१,२२,७९५) र भुपा (१,१३,९७९) थिए ।

तालिका ग. १

जिल्ला	घरहरूको संख्या	जिल्ला	घरहरूको संख्या	जिल्ला	घरहरूको संख्या	जिल्ला	घरहरूको संख्या	जिल्ला	घरहरूको संख्या
अर्घाखाँची	३९२३९	चितवन	८१७८९	धनुषा	९६७६९	बैतडी	३२१४८	रौतहट	७२८८२
अछाम	३२०८५	जाजरकोट	२२५४५	धादिङ्ग	५९४८३	भक्तपुर	३१३५२	लमजुङ्ग	३४४००
ईलाम	५१३७९	जुम्ला	११०९०	नवलपरासी	९०४७२	भोजपुर	३८१९३	ललितपुर	४८२५८
उदयपुर	४८९७१	भापा	११३९७९	नुवाकोट	५०८१०	मकवानपुर	६३७६६	सप्तरी	८६७४७
ओखलढुङ्गा	२९४२५	डडेलधुरा	१७५७७	पर्वत	२९६७४	मनाङ्ग	१५५५	सल्यान	१०५०३
कञ्चनपुर	५६३३५	डोटी	२७९९३	पर्सा	६१८७८	महोत्तरी	७७६१५	सर्लाही	९१८१०
कपिलवस्तु	६६१०२	डोल्पा	३७७	पाल्पा	४६१०४	म्याग्दी	२२२५८	स्याङ्जा	५८६०१
काठमाण्डौ	१२२७९५	तनहुँ	५७०७७	पाँचथर	३४६४६	मुगु	५४०९	संखुवासभा	२९३२४
काभ्रेपलान्चोक	६५६११	ताप्लेजुङ्ग	२३२२९	प्यूठान	३८०९४	मुस्ताङ्ग	२८७१	सिन्धुपाल्चोक	५३०३०
कालीकोट	१५२८	तेह्रथुम	१९७४५	बझाङ्ग	२२१४५	मोरङ्ग	१४५०९९	सिन्धुली	४५७६८
कास्की	६४७०७	दाङ्ग	७६३०७	बर्दिया	५५६०७	रसुवा	८०९१	सिराहा	८४५३१
कैलाली	८८८३९	दार्चुला	१८२२४	बागलुङ्ग	५०३८५	रामेछाप	३८८६०	सुनसरी	१००६९५
खोटाङ्ग	४२०१०	दैलेख	३६८८७	बाँके	५५८४२	रुकुम	३२१८४	सुर्खेत	४६०१२
गुल्मी	५५९४५	दोलखा	३२७३३	बाजुरा	१२४८९	रूपन्देही	१०१९३१	सोलुखुम्बू	२०७८६
गोरखा	५५४६७	धनकुटा	२९८५७	बारा	७२५६७	रोल्पा	३७३९६	हुम्ला	६७३१

(अप्रकाशित)

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाघा-ब्यबस्थान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

आवासीय घरहरूको वितरण

जिल्ला अनुसार कुल आवास घरहरूको वितरण, २०६८

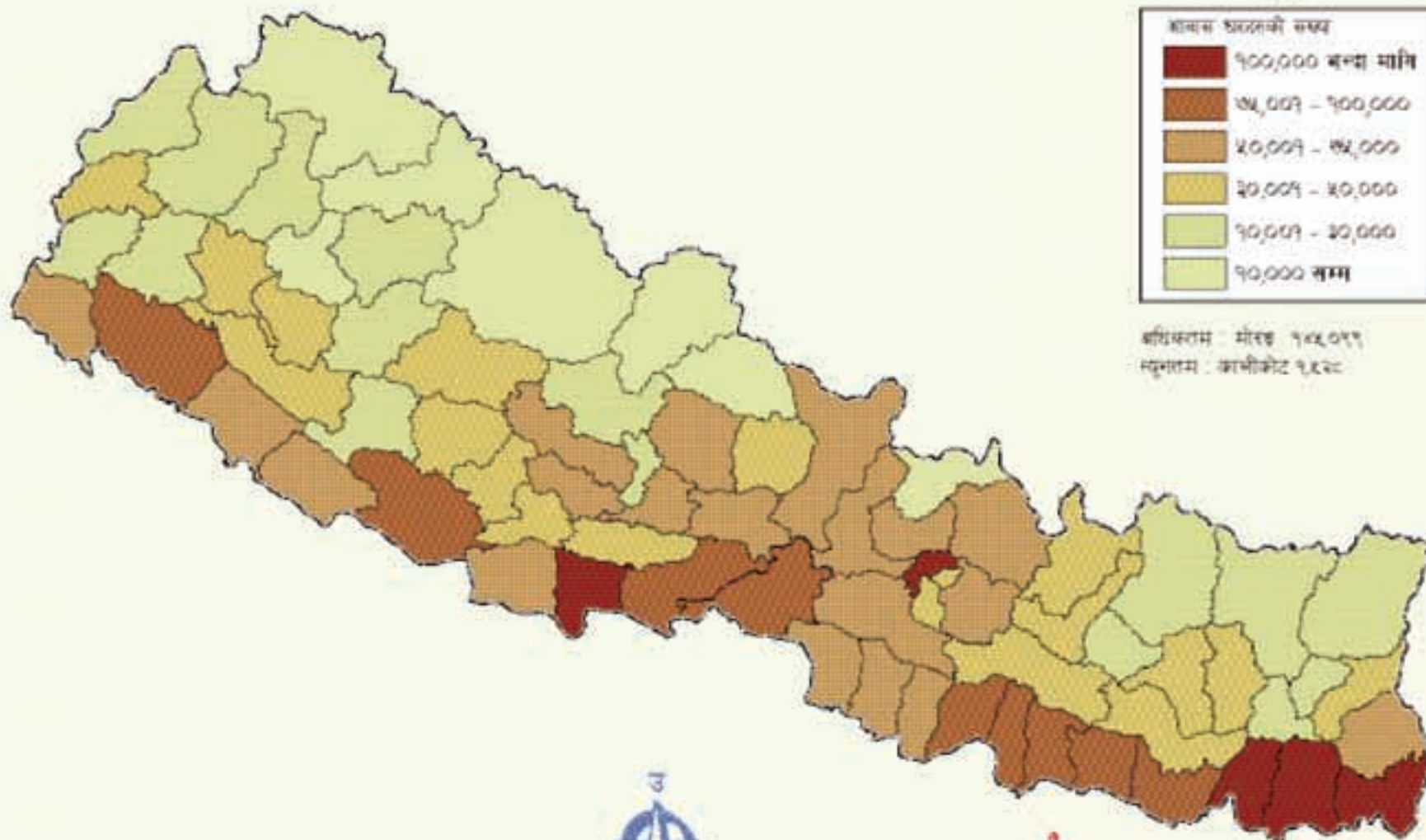
संकेत

आवास घरहरूको संख्या

१००,००० भन्दा माथि
७५,००१ - १००,०००
५०,००१ - ७५,०००
३०,००१ - ५०,०००
१०,००१ - ३०,०००
१०,००० भन्दा कम

स्रोत: नेपाल सरकार, २०६८

नक्सा: काठमाडौं २०६८

मान माप १ : २००,०००
 ० २० ४० ६० ८० १००
 किलोमिटर

आवास संख्या : नेपाल सरकार (२०६८, २०६८)
 नक्सा विभाग, २०६८
 नक्सा संख्या : राष्ट्रिय नक्सा संख्या २०६८

वी.पी.सी. बस्ती
 संघीय तन्त्राङ्ग विभाग

संस्करण २०६८

शहरी क्षेत्रमा प्रति घरमा बसेका परिवार संख्या, २०५८

पर्याप्त बासस्थानको उपलब्धताले सुरक्षित, बढी न्यायसंगत, उत्पादनशील र स्वस्थ बसोबास प्रक्रियामा योगदान पुग्दछ । अत्यधिक जनघनत्व, अपर्याप्त योजना तथा आर्थिक स्रोतहरू र बेरोजगारी जस्ता सबै तत्वहरूले बसाईको अवस्थामा प्रभाव पार्दछ । यस्ता समस्याहरू शहरी क्षेत्रहरूमा अझ गम्भीर हुने गर्दछ । प्रति घर औसत परिवारको संख्या भन्नाले मानिसको बसोबास भएको प्रत्येक घरमा सरदर परिवारहरूको संख्या हो । यस सूचकले नगरक्षेत्रमा बसोबासको घनापनको स्थिति बोध गराउँछ । यस सूचकको उच्च अङ्कले नगरक्षेत्रमा बसोबास घना हुँदै गएको कुरालाई संकेत गर्दछ । यस्तै यस सूचकको मान बृद्धिले नगरक्षेत्रमा बसाई-सराईको प्रवाहको अवस्थालाई पनि बोध गराउँछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपाल अधिराज्यको सम्पूर्ण नगर क्षेत्रहरूको गणना भएका ४ लाख ३६ हजार ५ सय १३ घर संख्यामा ६ लाख ६४ हजार ५ सय ७ परिवार संख्या बसोबास गरेका थिए । यस तथ्याङ्कको आधारमा देशको नगर क्षेत्रहरूमा प्रति एक घरमा सरदर १.५२ परिवारहरू बसोबास गरेका थिए । अर्को शब्दमा प्रति १ सय घरहरूमा १५२ परिवारहरूको बसोबास थियो । नगर क्षेत्र भएका ४३ जिल्लाहरूको तथ्याङ्कलाई तुलना गर्दा प्रति घर सरदर परिवार संख्या सबैभन्दा कम नुवाकोटमा (१.०९) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (२.२३) रहेको थियो । नगर क्षेत्र भएका यी जिल्लाहरूको प्रति घर सरदर परिवारको संख्यालाई राष्ट्रिय औसत (१.५२) संग तुलना गर्दा ३७ जिल्लाहरूमा यो संख्या राष्ट्रिय औसत भन्दा कम र ५ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ग. २

जिल्ला	परिवार संख्या**	जिल्ला	परिवार संख्या**	जिल्ला	परिवार संख्या**	जिल्ला	परिवार संख्या**
ईलाम	१.५५	डडेलधुरा	१.३४	पाल्पा	१.५०	रौतहट	१.१९
जुम्लेपुर	१.१४	डोटी	१.४४	बाँके	१.२३	ललितपुर	१.७७
कञ्चनपुर	१.१५	तनहुँ	१.३१	बागलुङ्ग	१.३२	सप्तरी	१.२६
कपिलबस्तु	१.१४	दाङ्ग	१.२७	बाँके	१.४६	सर्लाही	१.२९
काठमाण्डौ	२.२३	दैलेख	१.१९	बारा	१.२५	स्याङ्जा	१.२०
काभ्रेपलाञ्चोक	१.२४	दोलखा*	१.१९	बैतडी	१.२२	संखुवासभा	१.१३
कास्की	१.६०	धनकुटा	१.४६	भक्तपुर	१.४६	सिन्धुली*	१.१२
कैलाली	१.१७	धनुषा	१.४०	मकवानपुर	१.४५	सिराहा*	१.२९
गोरखा	१.२३	नवलपरासी	१.२२	महोत्तरी	१.३०	सुनसरी	१.४८
चितवन	१.३४	नुवाकोट	१.०९	मोरङ्ग	१.५२	सुर्खेत*	१.३५
भक्तपुर*	१.२७	पर्सा	१.६८	रूपन्देही	१.४२		

* बी अङ्कक गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन किनकी बी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिवार संख्या हेर्नु होस्)

**

शहरी क्षेत्रमा प्रति घरमा बस्नेका परिवार संख्या

शहरी क्षेत्रमा प्रति एक बसोबास भएको घरमा सरदर परिवारहरूको संख्या, २०६८

संकेत

प्रति एक घरमा परिवारहरूको संख्या

१.४० भन्दा माथि

१.२१ - १.४०

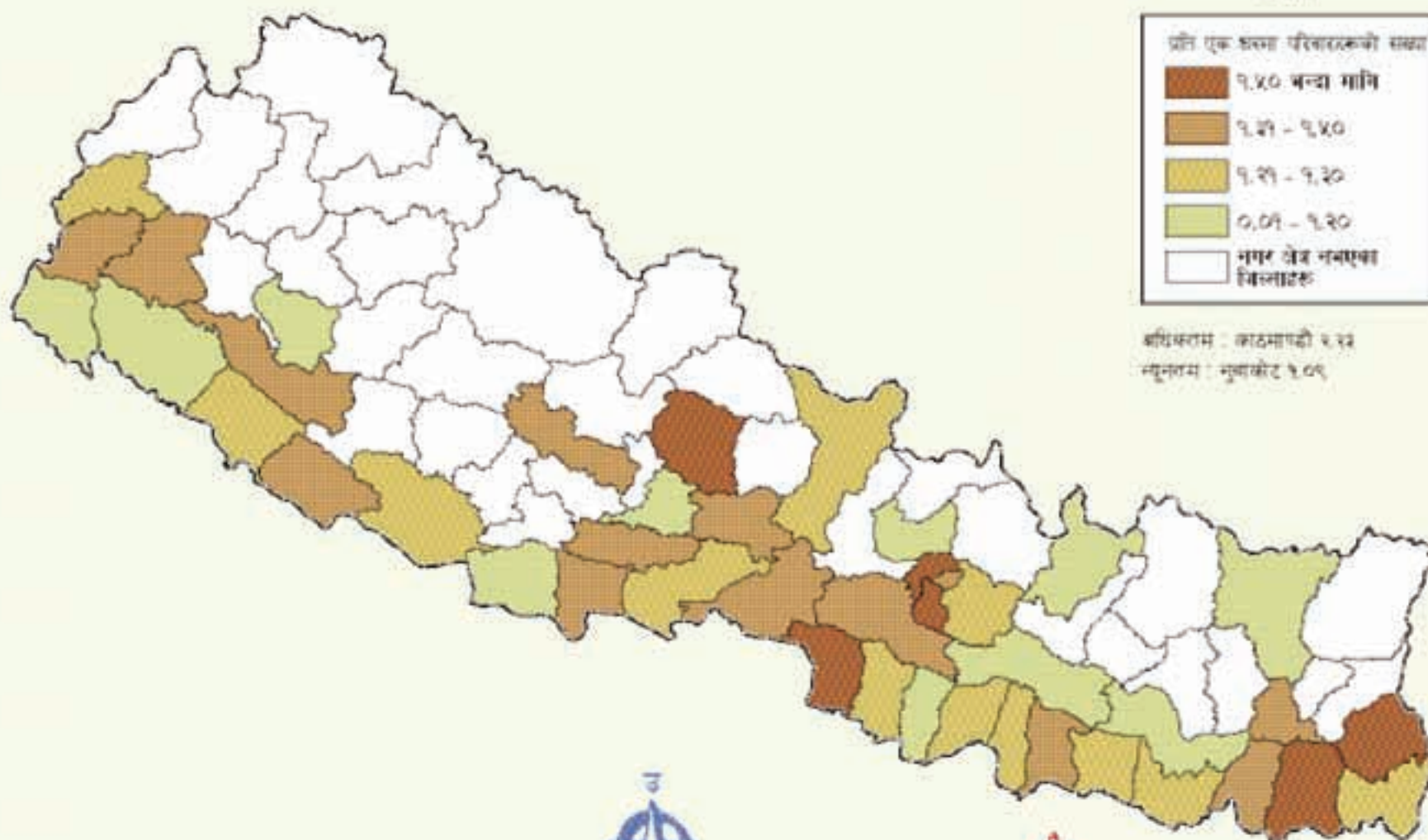
१.२१ - १.३०

०.०१ - १.२०

नगर क्षेत्र नभएका
विन्यासहरू

अधिकतम : काठमाडौं २.२२

न्यूनतम : मुग्लिङ १.०९

मान माप १ : २,५००,०००
किमी/घण्टा

आधार नक्सा : स्मार्टरूप नक्सा (१:२५,०००)
मापी विभाग, २०४४
नक्साङ्क कोड : सीटिज नक्साङ्क २०४४

श्री ३ श्री सागर
केन्द्रीय नक्साङ्क विभाग

ICIMOD
MARCH 2003

घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८

देशमा भएका विभिन्न प्रकारका आवास घरहरूको संरचनाले जनसंख्याको सामान्य सामाजिक-आर्थिक स्थितिबारे महत्वपूर्ण अवस्था झल्काउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनामा परिवारले प्रयोग गरेको घरको प्रकारबारे तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । गणनामा तथ्याङ्क संकलनका लागि घरको प्रकारलाई पक्की, अर्ध-पक्की, कच्ची र अन्य गरी ४ प्रकारहरूमा समूहकृत गरिएको थियो । जनगणनाको परिभाषा अनुसार घर भन्नाले सामान्यतया चारैतिर गारो/टाटी लगाई छानो हालेर मानिस बस्नका लागि प्रयोग गरिएको एक वा एक भन्दा बढी कोठा वा तल्ला भएको बासस्थानलाई जनाउँछ । घरको बाहिरी गारो र छाना दुवै पक्की सामग्रीहरूबाट बनेको भए सो घरलाई पक्की घरको रूपमा गणना गरिएको थियो । घरको गारो र छाना मध्ये कुनै एक पक्की सामग्री र अर्को कच्ची सामग्रीबाट बनेको भए सो घरलाई अर्ध-पक्की घरको रूपमा गणना गरिएको थियो । यस्तै घरको बाहिरी गारो र छाना दुवै कच्ची सामग्रीहरूबाट बनेको भए सो घरलाई कच्ची घरको रूपमा गणना गरिएको थियो । उल्लेखित ३ प्रकारका घरहरू बाहेक यदि मान्द्रो, प्लाष्टिक, पराल, चोया, निगालो, पाल आदिले बनाएको बासस्थानलाई अन्यमा गणना गरिएको थियो । यहाँ गणना गरिएको सम्पूर्ण परिवारहरू मध्ये प्रत्येक प्रकारका घरमा बस्ने परिवारहरूको प्रतिशत अनुपातलाई यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार गणना भएको ४१ लाख ७४ हजार ३ सय ७४ परिवार संख्या मध्ये ३६.६१ प्रतिशत पक्की घरमा, २९.१८ प्रतिशत अर्ध-पक्की घरमा, ३३.४६ प्रतिशत परिवारहरू कच्ची घरमा बसोबास गरेका थिए । यस्तै जम्मा ०.७५ प्रतिशत परिवारहरू मात्र अन्य प्रकारका घरमा बसोबास गरेका थिए । तालिका ग.३ (क) मा प्रत्येक प्रकारका घरमा बस्ने परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका ग.३ (ख) मा प्रत्येक प्रकारका घरमा बस्ने परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ग.३ (क)

घरका प्रकार	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
पक्की	हुम्ला (०.९३)	बैतडी (९६.७२)
अर्ध-पक्की	बैतडी (२.६९)	हुम्ला (९८.४३)
कच्ची	बैतडी (०.४३)	सप्तरी (८२.३१)
अन्य	डोल्पा (०.०५)	धनकुटा (२.४४)

तालिका ग.३ (ख)

जिल्ला	पक्की	अर्ध-पक्की	कच्ची	अन्य	जिल्ला	पक्की	अर्ध-पक्की	कच्ची	अन्य
अर्घाखाँची	५०.२९	२४.०४	२५.९३	०.५४	डडेलधुरा	७२.९४	१४.८१	११.९८	०.२६
अछाम	६८.७३	२६.८१	४.२४	०.२१	डोटी	७९.०२	१५.२९	५.३८	०.३१
ईलाम	२८.७६	३३.६८	३६.८५	०.७१	डोल्पा	१.८८	९५.११	२.९७	०.०५
उदयपुर	४.५३	२६.७९	६६.६६	२.०२	लनहँ	५१.२३	२८.८८	१९.४६	०.४३
ओखलढुङ्गा	२८.३८	६१.९९	८.८८	०.७५	ताप्लेजुङ्ग	१२.८१	६२.२१	२४.४०	०.५८
कञ्चनपुर	२१.७३	३०.५६	४६.५०	१.२१	तेह्रथुम	१८.५८	६५.१६	१५.५७	०.६९
कपिलबस्तु	४५.९२	१५.८८	३५.८८	२.३२	दाङ्ग	१३.९९	२७.२८	५८.२५	०.४९
काठमाण्डौ	८०.९८	१२.९६	५.७०	०.३७	दार्चुला	९२.७८	६.२२	०.८१	०.१९
काभ्रेपलाञ्चोक	५०.३३	३६.४७	१२.८६	०.३४	दैलेख	५२.५०	४०.७३	६.५५	०.२२
कालीकोट*	३२.०८	५७.२६	१०.६६	०.००	दोलखा*	६४.३१	२६.७२	८.२६	०.७१
कास्की	७३.८८	१७.५६	८.२८	०.२८	धनकुटा	१०.६१	३२.३३	५४.६२	२.४४
कैलाली	१५.२४	३४.२०	४९.६७	०.८९	धनुषा	१४.०२	२४.२०	६०.७१	१.०७
खोटाङ्ग	१०.७९	७७.५१	११.२२	०.४८	छादिङ्ग	६०.१४	२८.६६	१०.९९	०.२१
गुल्मी	५२.०७	३१.९८	१५.५५	०.४०	नवलपरासी	३१.२५	२९.९५	३८.५२	०.२८
गोरखा	५२.०१	३४.८३	१२.३४	०.८२	नुवाकोट	६६.५८	२२.६९	१०.४५	०.२८
चितवन	४२.७४	२१.२९	३५.३६	०.६१	पर्वत	५७.६०	२९.६५	१२.३०	०.४५
जाजरकोट	६८.३६	२६.१३	५.२७	०.२४	पर्सा	२९.०८	२६.४०	४४.००	०.५२
जुम्ला*	३.१४	९५.८९	०.८६	०.१०	पाल्पा	४५.४१	३६.१२	१८.१९	०.२८
भगापा*	१७.०४	२९.०९	५२.३८	१.४९	पाँचथर	१०.८६	५१.५२	३५.९९	१.६३

*सी अङ्कक गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छ। किलकी री विनसाङ्कको गणना कार्यमा आधा-आधुनिक भएको थियो। (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

तालिका ग.३ (ब) क्रमशः.....

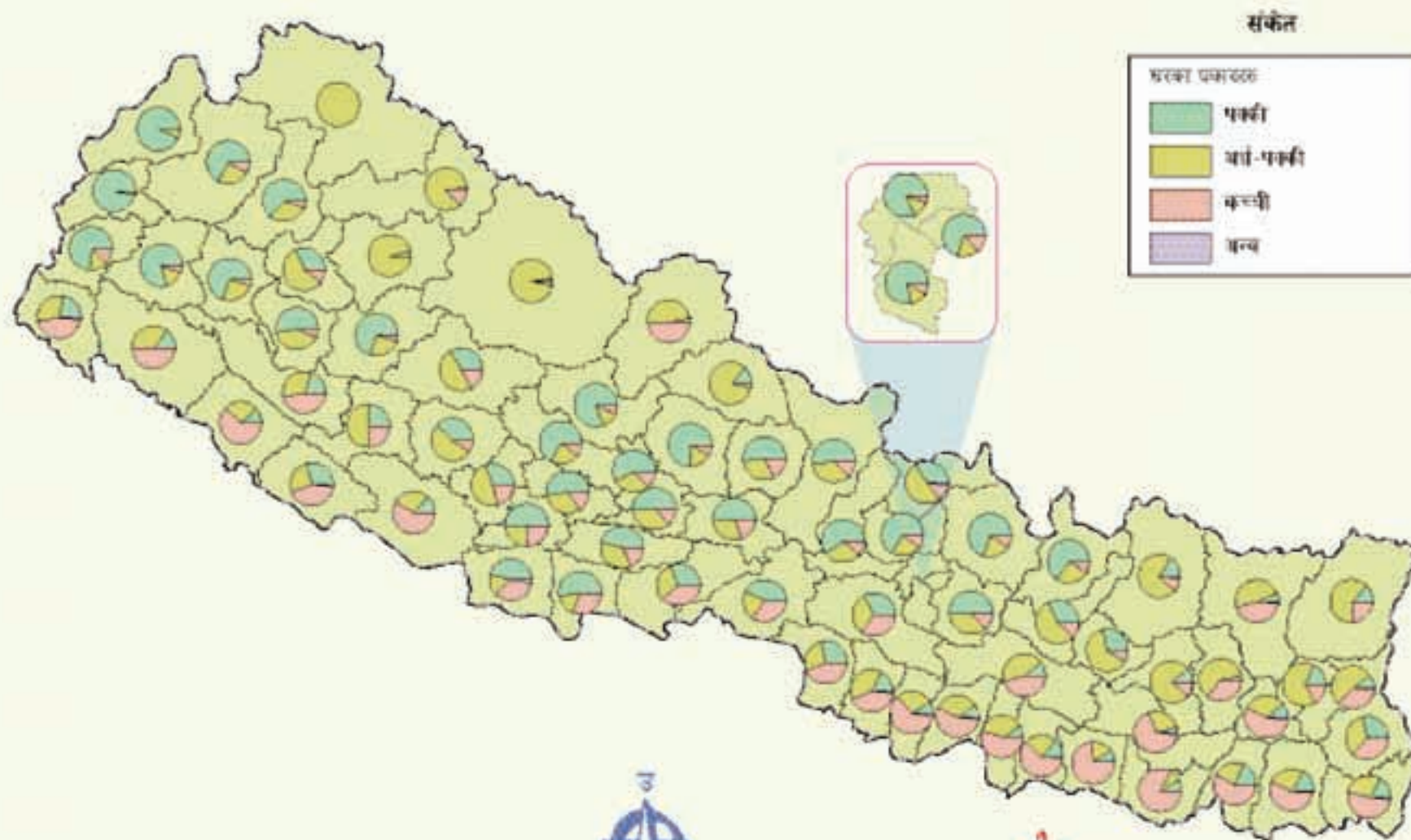
जिल्ला	पम्की	अर्घ-पम्की	कच्ची	अन्य	जिल्ला	पम्की	अर्घ-पम्की	कच्ची	अन्य
प्यूठान	३१.२०	४७.५१	२१.०३	०.२७	रुकुम	३३.४१	४९.६६	१६.६१	०.३२
बझाङ	६६.७७	२५.०४	८.०१	०.१७	रूपन्देही	५२.१८	१६.४३	३०.४९	०.९०
बर्दिया	१२.६९	२५.२२	६१.४२	०.६६	रोल्पा	३८.१८	५१.३१	१०.१७	०.३३
बागलुङ	६६.३०	२२.८५	१०.४७	०.३८	रौतहट	८.७३	२८.०५	६१.२३	१.९९
बाँके	२९.७९	२५.५०	४२.९०	१.८१	लमजुङ	५१.४१	२९.९७	१७.९०	०.७१
बाजुरा*	६३.२३	३१.२५	५.१९	०.३३	ललितपुर	७७.९०	१२.८९	८.८६	०.३४
बारा	१८.०९	३८.१७	४२.५२	१.२२	सप्तरी	८.५७	८.६३	८२.३१	०.४८
बैतडी	९६.७२	२.६९	०.४३	०.१६	सल्यान*	२३.६८	५१.८९	२३.९८	०.४६
भक्तपुर	६९.५६	१६.७३	१३.४५	०.२६	सर्लाही	९.०३	३४.४८	५४.८२	१.६७
भोजपुर	३.७७	६०.२६	३५.०४	०.९३	स्याङ्जा	५०.४७	३७.४९	११.८६	०.१८
मकवानपुर	३४.१३	३०.२६	३५.२७	०.३४	संखुवासभा	६.९४	४७.४१	४४.४९	१.१७
मनाङ	१३.६८	८३.११	३.०४	०.१७	सिन्धुपाल्चोक*	६९.५१	२१.९१	८.१०	०.४८
महोत्तरी	९.०१	३६.३४	५४.१०	०.५५	सिन्धुली*	१०.५४	४३.७२	४५.०३	०.७१
म्याग्दी	८०.६१	१३.१९	५.८२	०.३८	सिराहा*	९.८०	१५.२९	७४.४२	०.४९
मुगु*	१.४२	८४.९८	१३.५	०.१०	सुनसरी	१८.७३	२३.५६	५६.८३	०.८९
मुस्ताङ	२.९०	४८.२०	४८.५४	०.३७	सुर्खेत*	१९.७४	३२.३६	४७.३९	०.५०
मोरङ	१६.४५	२६.४३	५६.०४	१.०८	सोलुखुम्बू	१६.६८	७१.३३	१०.५८	१.४१
रसुवा	३४.५६	५०.८३	१२.९३	१.६९	हुम्ला	०.९३	९८.४३	०.४९	०.१४
रामेछाप	३२.३७	५४.९७	१२.१४	०.५२					

* यी जङ्गल गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-व्यवधान भएको थियो । (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

३

कुल परिवार संख्यामा कुनै निश्चित प्रकारको घरमा जसोवास गरेका परिवार संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संस्करण संख्या: संवत्सरिक संख्या (२५६०,०००)
जारी मिति: २०१४
तयार पार्ने: राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री ५ को मन्त्रालय
राष्ट्रिय जनगणना विभाग

ICIMOD
MENA 2012

घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८

जनगणना २०५८ को परिभाषा अनुसार घरको स्वामित्व भन्नाले कानुनी अधिकारको स्वामित्वलाई बुझाउँछ । यस जनगणनामा परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वको प्रकारबारे तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । गणनामा तथ्याङ्क संकलनका लागि घरको स्वामित्वको प्रकारलाई निजी, भाडामा र अन्य गरी ३ प्रकारमा समूहीकृत गरिए पनि जनगणनाबाट आएको नतीजालाई ५ वटा स्वामित्वका प्रकारहरू जस्तै निजी, भाडामा, संस्थागत, भाडा तिर्नु नपर्ने र अन्य वर्गमा समूहीकृत गरी नतीजा प्रकाशित गरिएको थियो । यस जनगणनामा परिवार बसोबास गरेको घर, घरखण्ड वा फ्ल्याट परिवारका कुनै सदस्यको कानुनी अधिकार वा स्वामित्व भएको घरलाई निजी घरको रूपमा परिभाषित गरिएको थियो । यस्तै बसोबास गरेका घर, घरखण्ड वा फ्ल्याटमा परिवारको कुनै पनि सदस्यको कानुनी अधिकार नभएको तर घरमा बसे वापत भाडा तिरेको भए, सो घरलाई भाडामा बसेको घरको रूपमा परिभाषित गरिएको थियो । यदि बसोबास गरेको घर सरकारी वा अन्य कुनै संस्थागत स्वामित्वको भए, त्यस प्रकारको घरलाई संस्थागत घरको रूपमा समूहीकृत गरिएको थियो । यस्तै बसोबास गरेको घर, घरखण्ड वा फ्ल्याटमा परिवारको कुनै पनि सदस्यको कानुनी अधिकार नभएको साथै घरमा बसे वापत भाडा तिर्नु नपर्ने तर हकवालाको स्वीकृतिबाट परिवार बसेको घरलाई भाडा तिर्नु नपर्ने घरको रूपमा समूहीकृत गरिएको थियो । बसोबास गरेको घर उल्लेखित स्वामित्वको प्रकार भन्दा फरक भएको साथै घरको स्वामित्व पहिचान नभएको भए उक्त घरमा बसेको परिवारलाई अन्यमा समूहीकृत गरी गणना गरिएको थियो ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार गणना भएको ४१ लाख ७४ हजार ३ सय ७४ परिवार संख्या मध्ये ८८.२६ प्रतिशत निजी घरमा, ८.९१ प्रतिशत भाडाको घरमा, २.४३ प्रतिशत परिवारहरू संस्थागत घरमा बसोबास गरेका थिए । जम्मा ०.२३ प्रतिशत परिवारहरू भाडा तिर्नु नपर्ने घरमा र ०.१७ प्रतिशत परिवारहरू अन्य प्रकारको घरमा बसोबास गरेका थिए । तालिका ग.४ (क) मा प्रत्येक प्रकारको स्वामित्व अनुसारको घरमा बस्ने परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका ग.४ (ख) मा प्रत्येक प्रकारको स्वामित्व अनुसारको घरमा बस्ने परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ग.४ (क)

घरको स्वामित्वको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
निजी	काठमाण्डौ (४८.४०)	जाजरकोट (९८.२९)
भाडा	जाजरकोट (०.७५)	काठमाण्डौ (४८.४४)
संस्थागत	जाजरकोट (०.९६)	मुस्ताङ (१०.११)
भाडा तिर्नु नपर्ने	स्याङ्जा (०.०३)	मनाङ (८.७३)
अन्य	पर्वत (०.०१)	बर्दिया (१.०५)

तालिका ग.४ (ब)

जिल्ला	निजी	भाडा	संस्थागत	भाडा तिर्नु नपर्ने	अन्य	जिल्ला	निजी	भाडा	संस्थागत	भाडा तिर्नु नपर्ने	अन्य
अर्घाखाँची	९५.९०	२.२८	१.६९	०.०९	०.०४	डडेलधुरा	९४.७१	२.३९	२.५९	०.२७	०.०४
अछाम	९६.८९	१.७६	१.२७	०.०४	०.०४	डोटी	९४.५३	१.९१	२.६८	०.६९	०.१८
ईलाम	८९.९८	७.३४	२.३६	०.२३	०.१०	डोल्पा	९०.५१	४.७८	४.४४	०.११	०.१६
उदयपुर	९३.५०	३.७४	२.०४	०.५१	०.२१	तनहुँ	८९.६९	७.४५	२.५८	०.१४	०.१४
ओखलढुङ्गा	९५.४४	२.४१	२.०५	०.०७	०.०३	ताप्लेजुङ्ग	८७.३७	६.१७	४.०१	१.४८	०.९७
कञ्चनपुर	९३.५३	३.३८	२.८९	०.१७	०.०३	तेह्रथुम	८९.४८	६.९३	३.१४	०.१३	०.३२
कपिलबस्तु	९५.१४	२.६१	२.०४	०.१०	०.१०	दाङ्ग	९०.५६	७.०६	२.०२	०.२०	०.१७
काठमाण्डौ	४८.४०	४८.४४	२.६४	०.३५	०.१७	दार्चुला	९५.४९	२.३३	१.८९	०.२३	०.०६
काभ्रेपलाञ्चोक	९३.७४	४.३७	१.५५	०.२४	०.१०	दैलेख	९५.६९	२.३८	१.८१	०.०७	०.०५
कालीकोट*	८१.१५	१५.७०	३.१६	०.००	०.००	दोलखा*	९३.१९	३.६०	२.३२	०.०७	०.८२
कास्की	६९.८४	२५.२३	३.७१	०.७७	०.४६	धनकुटा	८७.६२	८.६६	३.५२	०.११	०.०९
कैलाली	९१.६०	५.००	३.१६	०.१५	०.०८	धनुषा	९३.५२	४.६७	१.६७	०.०५	०.०८
खोटाङ्ग	९५.५३	२.०१	१.८५	०.२३	०.३८	धादिङ्ग	९४.८४	३.६६	१.३३	०.१०	०.०७
गुल्मी	९२.६७	५.०५	१.८४	०.३८	०.०५	नवलपरासी	९२.५४	५.३०	१.९५	०.१३	०.०९
गोरखा	९३.६१	३.८६	२.४०	०.०७	०.०६	नुवाकोट	९४.९८	२.०३	२.६३	०.२८	०.०८
गिरीजावन	८४.६०	११.९६	२.६६	०.४२	०.३७	पर्वत	८९.४८	६.६७	३.७९	०.०५	०.०१
जाजरकोट	९८.२१	०.७५	०.९६	०.०६	०.०२	पर्सा	८६.९०	१०.४२	२.२९	०.१५	०.२४
जुम्ला*	९४.६०	३.३९	१.९२	०.०५	०.०४	पाल्पा	९१.०९	६.४४	२.२२	०.१३	०.१२
भैरहवा*	८४.६२	१०.४४	४.२९	०.४३	०.२२	पाँचथर	९०.२८	६.४२	२.७५	०.२८	०.२६

* यी अञ्चलहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकि यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाढा-संवहान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

तालिका ग.४ (ख) कमरा....

जिल्ला	निजी	भाडा	संस्थागत	भाडा तिर्नु नपर्ने	अन्य	जिल्ला	निजी	भाडा	संस्थागत	भाडा तिर्नु नपर्ने	अन्य
प्यूठान	९६.११	२.३०	१.४७	०.०६	०.०६	रुकुम	९६.९३	१.४४	१.५०	०.१०	०.०४
बझाङ	९७.२१	१.०९	१.५७	०.१०	०.०३	रूपन्देही	८६.७४	१०.८१	२.२४	०.०८	०.१३
बर्दिया	९२.११	२.६५	३.४५	०.७४	१.०५	रोल्पा	९५.२२	२.८९	१.७३	०.१०	०.०६
बागलुङ	९३.०३	४.८६	१.८७	०.२१	०.०४	रौतहट	९६.३६	१.८९	१.५१	०.१०	०.१४
बाँके	८८.४६	८.१०	३.२५	०.१३	०.०६	लमजुङ	८९.६९	६.८७	३.१५	०.१४	०.१५
बाजुरा*	९५.५४	२.४१	१.५६	०.०८	०.४१	ललितपुर	६९.१३	२८.७८	१.७०	०.२७	०.१३
बारा	९३.२३	३.१७	३.४३	०.०९	०.०८	सप्तरी	९३.७५	३.७४	२.२१	०.११	०.१९
बैतडी	९७.४३	१.०५	१.२४	०.२५	०.०३	सल्यान*	९३.४७	४.०९	२.३४	०.१०	०.००
भक्तपुर	८०.०६	१८.३३	१.३६	०.१६	०.०९	सर्लाही	९५.०६	३.१६	१.५९	०.१०	०.०९
भोजपुर	९३.०७	४.०४	२.३९	०.२२	०.२८	स्याङ्जा	९०.४१	७.४२	२.००	०.०३	०.१४
मकवानपुर	८७.८९	८.८२	२.९२	०.२०	०.१७	संखुवासभा	९०.४३	४.९७	४.०४	०.२३	०.३३
मनाङ	७२.०७	१३.४६	४.७९	८.७३	०.९६	सिन्धुपाल्चोक*	९४.८३	३.१८	१.६९	०.२७	०.०३
महोत्तरी	९६.३४	२.१०	१.४७	०.०६	०.०२	सिन्धुली*	९५.३६	२.८०	१.६६	०.११	०.०८
म्याग्दी	८८.९६	६.५१	३.३८	०.८२	०.३२	सिराहा*	९३.९२	३.२४	२.४६	०.१७	०.२२
मुगु*	९१.३९	४.०४	३.९५	०.३१	०.३१	सुनसरी	८२.६६	१३.२७	३.५०	०.२५	०.३३
मुस्ताङ	६९.६६	१६.८७	१०.११	२.३१	१.०५	सुर्खेत*	९१.२९	५.५०	२.८८	०.१९	०.१४
मोरङ	८४.६०	११.५१	३.२८	०.४४	०.१७	सोलुखुम्बु	९०.७७	६.१२	२.६९	०.१८	०.२४
रसुवा	८८.९४	६.७२	३.६५	०.६३	०.०७	हुम्ला	९६.९८	१.२७	१.४८	०.२२	०.०६
रामेछाप	९५.८७	२.३३	१.३७	०.२३	०.२०						

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किलोमीटर जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-अवरोध भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

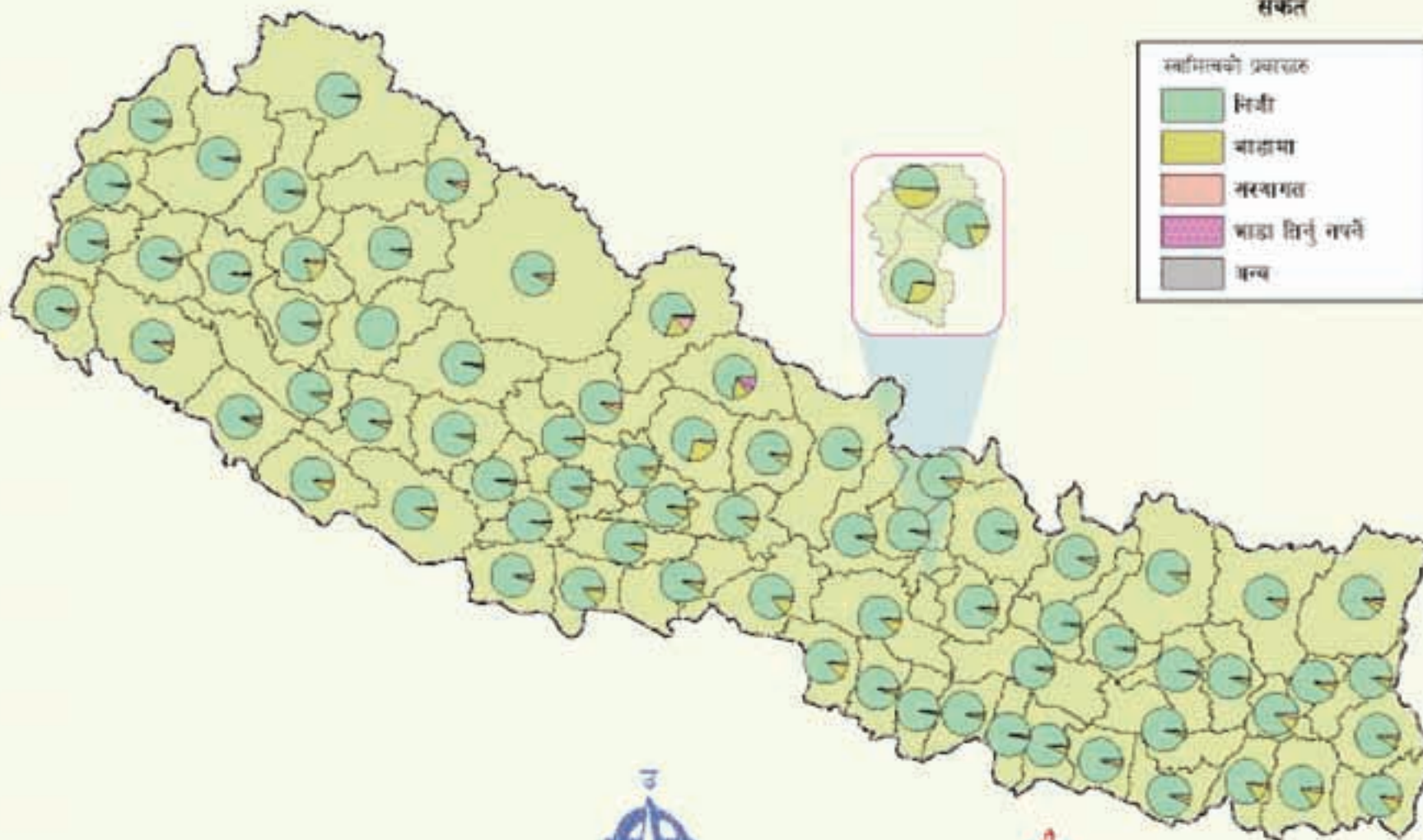
घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

कुल परिवार संख्यामा नुनै विभिन्न प्रकारको स्वामित्व भएको घरमा बसोबास गरेका परिवार संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

स्वामित्वको प्रकार

- निजी
- बाडोमा
- सरकारी
- बाडा दिनु नपने
- अन्य

मानक १ : २,५००,०००
किलोमिटर

आधारभूत नक्सा : संश्लेषण नक्सा (१:२५,००,०००)
मापी विभाग, २०४४
नक्साको शीर्षक : राष्ट्रिय जनसंख्या २०६८

श्री ३ बी संकाय
केन्द्रीय नक्सा विभाग

बत्ती बाल्न परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने उर्जा स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८

परिवारले बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गर्ने उर्जाको स्रोतले उर्जाको घरयासी उपभोगको स्थितिलाई बोध गराउँछ । जनगणना २०५८ मा परिवारले बत्ती बाल्नका लागि अक्सर प्रयोग गर्ने गरेको उर्जाको स्रोतको प्रकारबारे पहिलो पटक तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । गणनामा तथ्याङ्क संकलनका लागि उर्जाको स्रोतको प्रकारलाई बिजुली, मट्टीतेल, गोबर ग्याँस र 'अन्य' स्रोत गरी समूहीकृत गरिएको थियो । यदि परिवारले बत्ती बाल्नका लागि दाउरा/दियालो, एल.पी. ग्याँसको पेट्रोम्याक्स, मैन आदि जस्ता स्रोतहरू अक्सर प्रयोग गर्ने गरेको भए 'अन्य' स्रोतमा समूहीकृत गरिएको थियो । गणना गरिएको सम्पूर्ण परिवारहरू मध्ये बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गर्ने गरेको उर्जाको स्रोतको प्रत्येक प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातलाई यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार गणना भएको सम्पूर्ण परिवार संख्या मध्ये धेरैजसो परिवारले अर्थात् ५७.१६ प्रतिशतले बत्ती बाल्नका लागि मट्टीतेल, ३९.३९ प्रतिशतले बिजुली, ०.१९ प्रतिशतले गोबर ग्याँस र ३.२५ प्रतिशतले अन्य उर्जा स्रोतहरू प्रयोग गर्ने गरेका थिए । तालिका ग.५ (क) मा बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गर्ने गरेको उर्जाको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका ग.५ (ख) मा बत्ती बाल्नका लागि अक्सर प्रयोग गर्ने गरेको उर्जाको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ग.५ (क)

बत्ती बाल्नका लागि उर्जाका स्रोतको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
बिजुली	डोल्पा (०.५९)	भक्तपुर (९७.३८)
मट्टीतेल	भक्तपुर (९.४६)	खोटाङ (९२.९४)
गोबर ग्याँस	संखुवासभा (०.०५)*	तेह्रथुम (०.५७)
अन्य	मनाङ (०.४५)	मुगु (८९.२५)

* २३ जिल्लाहरूमा गोबर ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारहरू थिएनन् ।

तालिका ग.३ (ख)

जिल्ला	पम्की	अर्घ-पम्की	कच्ची	अन्य	जिल्ला	पम्की	अर्घ-पम्की	कच्ची	अन्य
अर्घाखाँची	५०.२९	२४.०४	२५.९३	०.५४	डडेलधुरा	७२.९४	१४.८१	११.९८	०.२६
अछाम	६८.७३	२६.८१	४.२४	०.२१	डोटी	७९.०२	१५.२९	५.३८	०.३१
ईलाम	२८.७६	३३.६८	३६.८५	०.७१	डोल्पा	१.८८	९५.११	२.९७	०.०५
उदयपुर	४.५३	२६.७९	६६.६६	२.०२	तनहुँ	५१.२३	२८.८८	१९.४६	०.४३
ओखलढुङ्गा	२८.३८	६१.९९	८.८८	०.७५	ताप्लेजुङ्ग	१२.८१	६२.२१	२४.४०	०.५८
कञ्चनपुर	२१.७३	३०.५६	४६.५०	१.२१	तेह्रथुम	१८.५८	६५.१६	१५.५७	०.६९
कपिलबस्तु	४५.९२	१५.८८	३५.८८	२.३२	बाँझ	१३.९९	२७.२८	५८.२५	०.४९
काठमाण्डौ	८०.९८	१२.९६	५.७०	०.३७	बाँझुला	९२.७८	६.२२	०.८१	०.१९
काभ्रेपलाञ्चोक	५०.३३	३६.४७	१२.८६	०.३४	दैलेख	५२.५०	४०.७३	६.५५	०.२२
कालीकोट*	३२.०८	५७.२६	१०.६६	०.००	दोलखा*	६४.३१	२६.७२	८.२६	०.७१
कास्की	७३.८८	१७.५६	८.२८	०.२८	धनकुटा	१०.६१	३२.३३	५४.६२	२.४४
कैलाली	१५.२४	३४.२०	४९.६७	०.८९	धनुषा	१४.०२	२४.२०	६०.७१	१.०७
खोटाङ्ग	१०.७९	७७.५१	११.२२	०.४८	धार्दिङ्ग	६०.१४	२८.६६	१०.९९	०.२१
गुल्मी	५२.०७	३१.९८	१५.५५	०.४०	नवलपरासी	३१.२५	२९.९५	३८.५२	०.२८
गोरखा	५२.०१	३४.८३	१२.३४	०.८२	नुवाकोट	६६.५८	२२.६९	१०.४५	०.२८
धितावन	४२.७४	२१.२९	३५.३६	०.६१	पर्वत	५७.६०	२९.६५	१२.३०	०.४५
जाजरकोट	६८.३६	२६.१३	५.२७	०.२४	पर्सा	२९.०८	२६.४०	४४.००	०.५२
जुम्ला*	३.१४	९५.८९	०.८६	०.१०	पाल्पा	४५.४१	३६.१२	१८.१९	०.२८
झापा*	१७.०४	२९.०९	५२.३८	१.४९	पाँचथर	१०.८६	५१.५२	३५.९९	१.६३

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा आधा-अध्वाङ्ग भएको थियो। (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

तालिका ग.३ (ब) क्रमशः.....

जिल्ला	पस्की	अर्घ-पस्की	कच्ची	अन्य	जिल्ला	पस्की	अर्घ-पस्की	कच्ची	अन्य
प्यूठान	३१.२०	४७.५१	२१.०३	०.२७	रुकुम	३३.४१	४९.६६	१६.६१	०.३२
बझाङ	६६.७७	२५.०४	८.०१	०.१७	रूपन्देही	५२.१८	१६.४३	३०.४९	०.९०
बर्दिया	१२.६९	२५.२२	६१.४२	०.६६	रोल्पा	३८.१८	५१.३१	१०.१७	०.३३
बाग्लुङ	६६.३०	२२.८५	१०.४७	०.३८	रौताहट	८.७३	२८.०५	६१.२३	१.९९
बाँके	२९.७९	२५.५०	४२.९०	१.८१	लमजुङ	५१.४१	२९.९७	१७.९०	०.७१
बाजुरा*	६३.२३	३१.२५	५.१९	०.३३	ललितपुर	७७.९०	१२.८९	८.८६	०.३४
बारा	१८.०९	३८.१७	४२.५२	१.२२	सप्तरी	८.५७	८.६३	८२.३१	०.४८
बैतडी	९६.७२	२.६९	०.४३	०.१६	सल्यान*	२३.६८	५१.८९	२३.९८	०.४६
भक्तपुर	६९.५६	१६.७३	१३.४५	०.२६	सर्लाही	९.०३	३४.४८	५४.८२	१.६७
भोजपुर	३.७७	६०.२६	३५.०४	०.९३	स्याङ्जा	५०.४७	३७.४९	११.८६	०.१८
मकवानपुर	३४.१३	३०.२६	३५.२७	०.३४	संखुवासभा	६.९४	४७.४१	४४.४९	१.१७
मनाङ	१३.६८	८३.११	३.०४	०.१७	सिन्धुपाल्चोक*	६९.५१	२१.९१	८.१०	०.४८
महोत्तरी	९.०१	३६.३४	५४.१०	०.५५	सिन्धुली*	१०.५४	४३.७२	४५.०३	०.७१
म्याग्दी	८०.६१	१३.१९	५.८२	०.३८	सिराहा*	९.८०	१५.२९	७४.४२	०.४९
मुगु*	१.४२	८४.९८	१३.५	०.१०	सुनसरी	१८.७३	२३.५६	५६.८३	०.८९
मुस्ताङ	२.९०	४८.२०	४८.५४	०.३७	सुर्खेत*	१९.७४	३२.३६	४७.३९	०.५०
मोरङ	१६.४५	२६.४३	५६.०४	१.०८	सोलुखुम्बू	१६.६८	७१.३३	१०.५८	१.४१
रसुवा	३४.५६	५०.८३	१२.९३	१.६९	हुम्ला	०.९३	९८.४३	०.४९	०.१४
रामेछाप	३२.३७	५४.९७	१२.१४	०.५२					

*यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

बत्ती बालन परिवारले अवसर प्रयोग गर्ने उर्जा स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

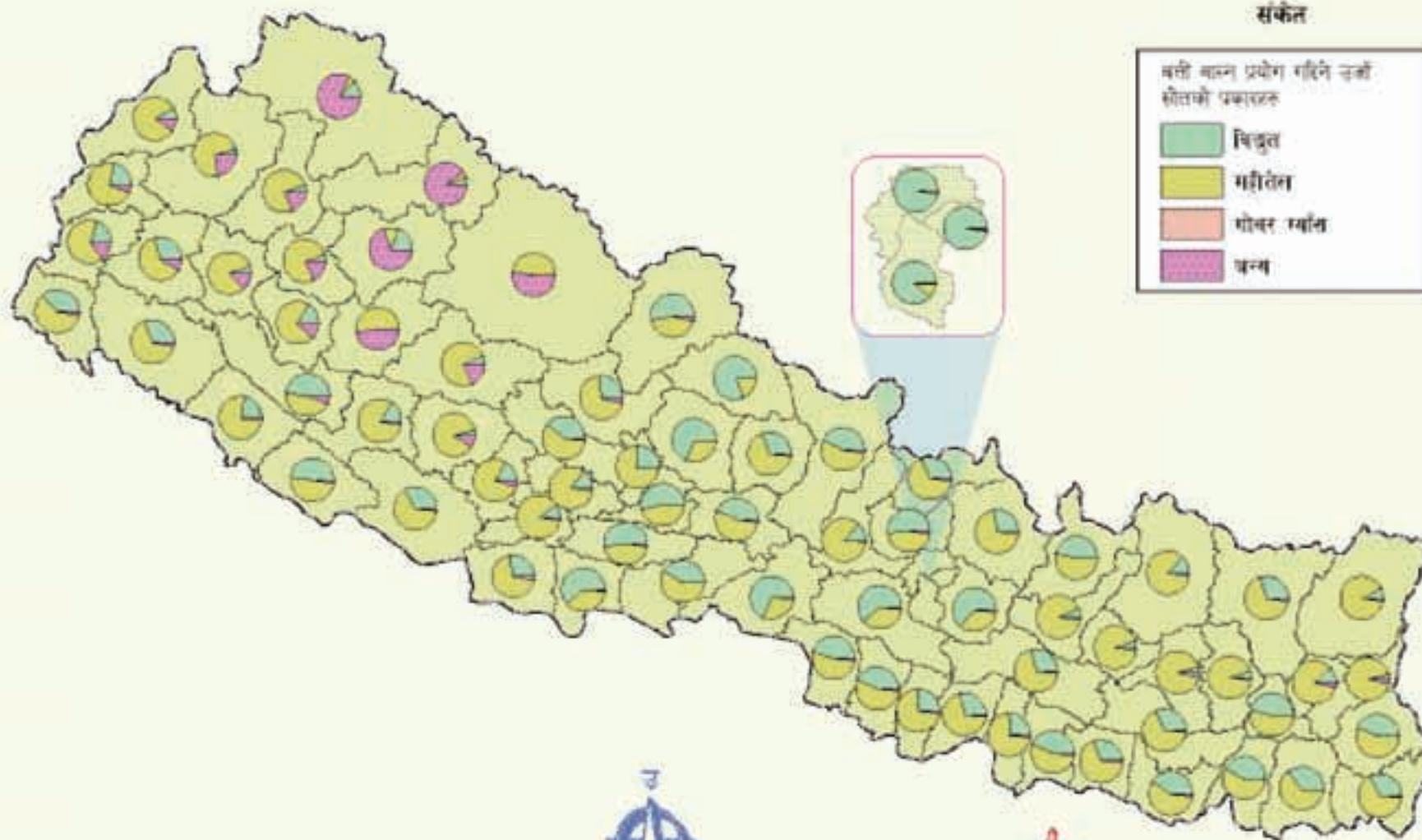

बत्ती बालनका लागि कुनै निश्चित प्रकारको उर्जा स्रोत प्रयोग गर्ने गरेका परिवार संख्या र कुल परिवार संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

बत्ती बालन प्रयोग गरिने उर्जा स्रोतको प्रकारहरू

- बिजुल
- महीतेल
- गोबर ग्याँस
- अन्य

मानक माप १ : १,५००,०००
किलोमिटर

आयतन नक्सा : स्थावरकृषि नक्सा (१:२५,०००)
लागू विभाग, २०२४
नक्शाङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

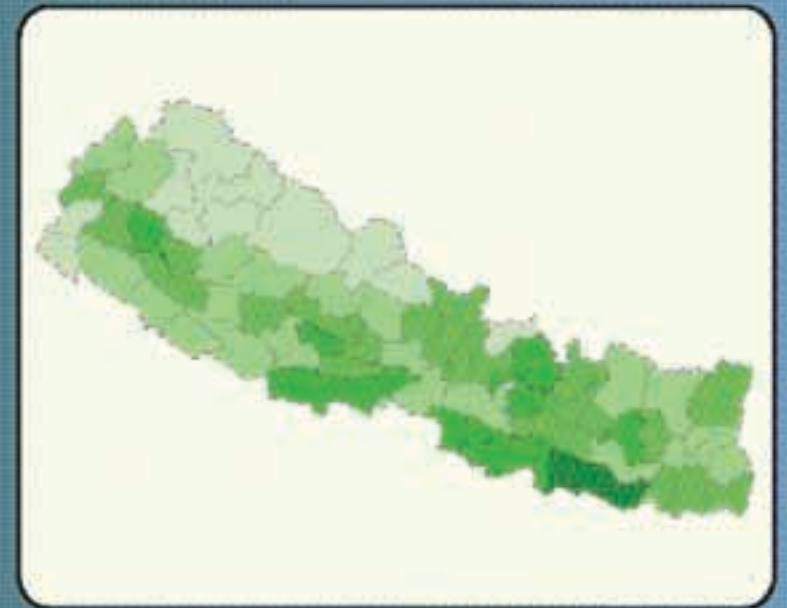
बी.प.को.संस्था
केन्द्रीय नक्शा विभाग

घ. स्वास्थ्य तथा वातावरण

१. स्वास्थ्य संस्थाहरूको वितरण
२. प्रति स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या
३. प्रति हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या
४. गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर
५. चर्पी प्रयोगको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
६. पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
७. खाना पकाउन अक्सर प्रयोग हुने इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

स्वास्थ्य संस्थाहरूको वितरण, २०५८

मानिसहरूलाई स्वास्थ्य उपचारको सेवा प्रदान गर्नका लागि स्वास्थ्य सेवाको विकास हुनु आवश्यक छ । धेरै जसो स्वास्थ्य सेवाहरू सरकारी तवरबाट नै उपलब्ध भइरहेका छन् भने, केहि सेवाहरू निजी क्षेत्र तथा केहि अन्तर्राष्ट्रिय संघ-संस्थाहरूबाट संचालित भएका छन् । स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्याले देशमा कुन हदसम्म आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको विकास भएको छ भन्ने कुराको केहि संकेत प्रदान गर्दछ । यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या सम्बन्धी तथ्याङ्क स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्राप्त भएका हुन् । यी स्वास्थ्य संस्थाहरू स्वास्थ्य मन्त्रालय वा त्यस अन्तर्गतका निकायहरूद्वारा संचालन भएका संस्थाहरू हुन् । यस सन्दर्भमा यहाँ स्वास्थ्य संस्था भन्ने शब्दले अस्पतालहरू, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू तथा उप-स्वास्थ्य चौकीहरू पर्दछन् ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ मा नेपाल अधिराज्यभर जम्मा ४,०८८ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरू, स्वास्थ्य मन्त्रालय अन्तर्गत संचालित थिए । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम स्वास्थ्य संस्था मनाङ्गमा (१४) थियो भने, सबैभन्दा बढी सप्तरीमा (११६) थियो ।

तालिका घ.१

जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या
अर्घाखाँची	४२	चितवन	४१	छानुपा	१०३	बैतडी	६८	रौतहट	९८
अछाम	७५	जाजरकोट	३४	छादिङ्ग	५२	भक्तपुर	२२	समजुङ्ग	६१
ईलाम	४९	जुम्ला	३०	नवलपरासी	७७	भोजपुर	६४	ललितपुर	४३
उदयपुर	४७	भुपा	५१	नुवाकोट	६७	मकवानपुर	४५	सप्तरी	११६
ओखलढुङ्गा	५६	डडेल्धुरा	२६	पर्बत	५५	मनाङ्ग	१४	सल्यान	४८
कञ्चनपुर	२२	डोटी	५२	पर्सा	८४	महोत्तरी	७७	सर्लाही	१००
कपिलबस्तु	७८	डोल्पा	२३	पाल्पा	६६	म्याग्दी	४०	स्याङ्जा	६८
काठमाण्डौ	७२	तनहुँ	४७	पाँचथर	४२	मुगु	२६	संखुवासभा	३९
काभ्रेपलाञ्चोक	९४	ताप्लेजुङ्ग	५४	प्यूठान	४९	मुस्ताङ्ग	१७	सिन्धुपाल्चोक	७९
कासीकोट	३०	तेह्रथुम	३२	बझाङ्ग	४८	मोरङ्ग	६८	सिन्धुली	५५
कास्की	४८	दाङ्ग	४१	बर्दिया	३४	रसुवा	१९	सिराहा	११०
कैलाली	४४	दार्चुला	४२	बाग्लुङ्ग	६२	रामेछाप	५५	सुनसरी	५३
खोटाङ्ग	७६	दैलेख	६०	बाँके	४७	रुकुम	४४	सुर्खेत	५२
गुल्मी	८१	दोलखा	५५	बाजुरा	२८	रूपन्देही	७१	सोलुखुम्बू	३५
गोरखा	६९	धनकुटा	३८	बारा	९९	रोल्पा	५२	हुम्ला	२७

स्रोत : वार्षिक प्रतिवेदन (अंग्रेजी भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

स्वास्थ्य संस्थाहरूको वितरण

स्वास्थ्य संस्थाहरूको वितरणको नक्सा, २०६३/७८

संकेत

स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या

१०० भन्दा माथि

७१ - १००

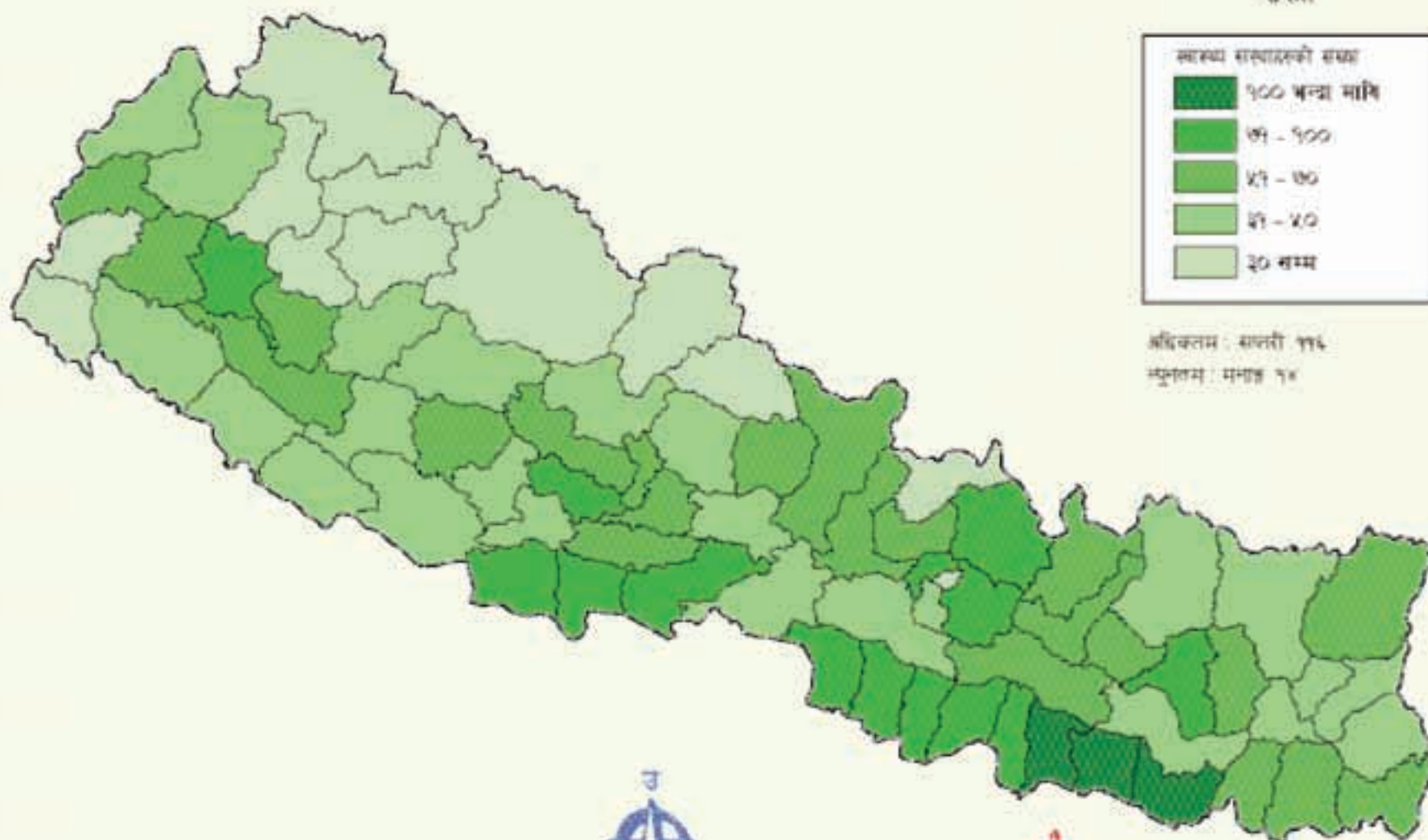
४१ - ७०

२१ - ४०

२० सम्म

अधिकतम : सन्तरी ११६

न्यूनतम : सन्तरी १४

मानक माप १ : १,००,०००
किमी/मिटर

संस्करण : स्वास्थ्य संस्था (१/६०,०००)
राष्ट्रिय विभाग, २०७४
संस्करण : स्वास्थ्य संस्था (१/६०,०००)
स्वास्थ्य संस्था विभाग, २०७४/७८

प्रीत को सरकार
संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

प्रति स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या, २०५८

स्वास्थ्य सेवाको समानुपातिक वितरण यस सेवाको निरपेक्ष वृद्धि जत्तिकै महत्वपूर्ण छ । प्रति एक स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या भन्नाले कूल जनसंख्या र स्वास्थ्य संस्थाको संख्याको अनुपातलाई बुझाउँछ । यो देशमा भएको जनसंख्याको आकारको सम्बन्धमा स्वास्थ्य सेवाको वितरण प्रणालीको मापन गर्ने एक महत्वपूर्ण सूचक हो । यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या सम्बन्धी तथ्याङ्क, स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्राप्त भएका हुन्, जुन तथ्याङ्क आर्थिक वर्ष २०५७/५८ मा आधारित छन् । यहाँ स्वास्थ्य संस्था भन्ने शब्दले अस्पतालहरू, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू तथा उप-स्वास्थ्य चौकीहरूलाई समेटेदछ । यस्तै जनसंख्या तथ्याङ्क पनि यहि आर्थिक वर्षमा संचालित जनगणनाबाट प्राप्त भएकोले प्रति एक स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या भन्ने सूचक निकाल्नका लागि एउटै सन्दर्भ वर्षका यी दुई भिन्न तथ्याङ्कहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ का लागि नेपाल अधिराज्यभर औसतमा ५ हजार ६ सय ६३ जनसंख्याको लागि एक स्वास्थ्य संस्था पर्न आएको देखिन्छ । जिल्लागत रुपमा प्रति एक स्वास्थ्य संस्थाका लागि सबैभन्दा कम जनसंख्या मनाङ्गमा (६८५) थियो भने, सबैभन्दा बढी जनसंख्या कञ्चनपुरमा (१७,१७७) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यस सूचकलाई राष्ट्रिय मान (५,६६३) संग तुलना गर्दा ५० जिल्लामा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र बाँकी २५ जिल्लामा बढी थियो ।

तालिका घ.२

जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या	जिल्ला	प्रति एक स्वास्थ्य संस्थामा जनसंख्या
अर्घाखाँची	४९६२	चितवन	११५१३	घनुषा	६५१८	बैतडी	३४४७	रौतहट	५५६३
अछाम	३०८४	जाजरकोट	३९६७	घादिघाट	६५१३	भक्तपुर	१०२४८	लमजुङ्ग	२९०४
ईलाम	५७७२	जुम्ला*	२९८१	नवलपरासी	७३१०	भोजपुर	३१७२	ललितपुर	७८५५
उदयपुर	६१२१	झापा*	१३४९२	नुवाकोट	४३०६	मकवानपुर	८७२५	सप्तरी	४९१६
ओखलढुङ्गा	२७९८	डडेलधुरा	४८५२	पर्वत	२८७०	मनाङ्ग	६८५	सल्यान*	४४४८
कञ्चनपुर	१७१७७	डोटी	३९८२	पर्सा	५९१९	महोत्तरी	७१८८	सर्लाही	६३५७
कपिलवस्तु	६१७९	डोल्पा*	१२८५	पाल्पा	४०६९	म्याग्दी	२८६१	स्याङ्जा	४६६६
काठमाण्डौ	१५०२६	तनहुँ	६७०७	पाँचथर	४८११	मुगु*	१६९०	संखुवासभा	४०८२
काभ्रेपलाञ्चोक	४१०३	ताप्लेजुङ्ग	२४९४	प्यूठान	४३३६	मुस्ताङ्ग	८८१	सिन्धुपाल्चोक*	३८७२
कालीकोट*	३५१९	तेह्रथुम	३५३५	बझाङ्ग	३४८०	मोरङ्ग	१२४००	सिन्धुली*	५०८८
कास्की	७९२८	बाग्लुङ्ग	११२७८	बर्दिया	११२५४	रसुवा	२३५४	सिराहा*	५२०४
कैलाली	१४०१६	बाँके	२९०५	बाग्लुङ्ग	४३३८	रामेछाप	३८६२	सुनसरी	११८०४
खोटाङ्ग	३०४५	दैलेख	३७५३	बाँके	८२०९	रुकुम	४२८३	सुर्खेत*	५५४९
गुल्मी	३६६२	दोलखा*	३७१३	बाजुरा*	३८८५	रूपन्देही	९९७८	सोलुखुम्बु	३०७७
गोरखा	४१७६	धनकुटा	४३८१	बारा	५६४८	रोल्पा	४०३९	हुम्ला	१५०४

आर्थिक प्रतिवेदन (अष्टौमी भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

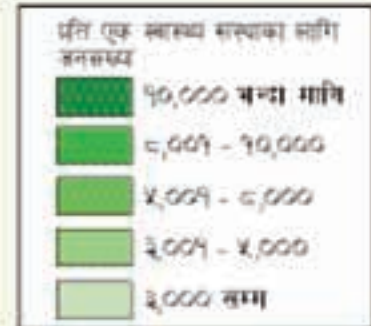
* यस सूचकमा प्रयोग गरिएका यी जिल्लाहरूका जनसंख्या अनुमानित हुन् किनभने यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्ड हेर्नु होस्)

प्रति स्वास्थ्य संस्थाका लागि जनसंख्या

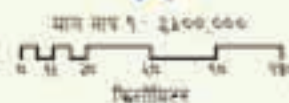
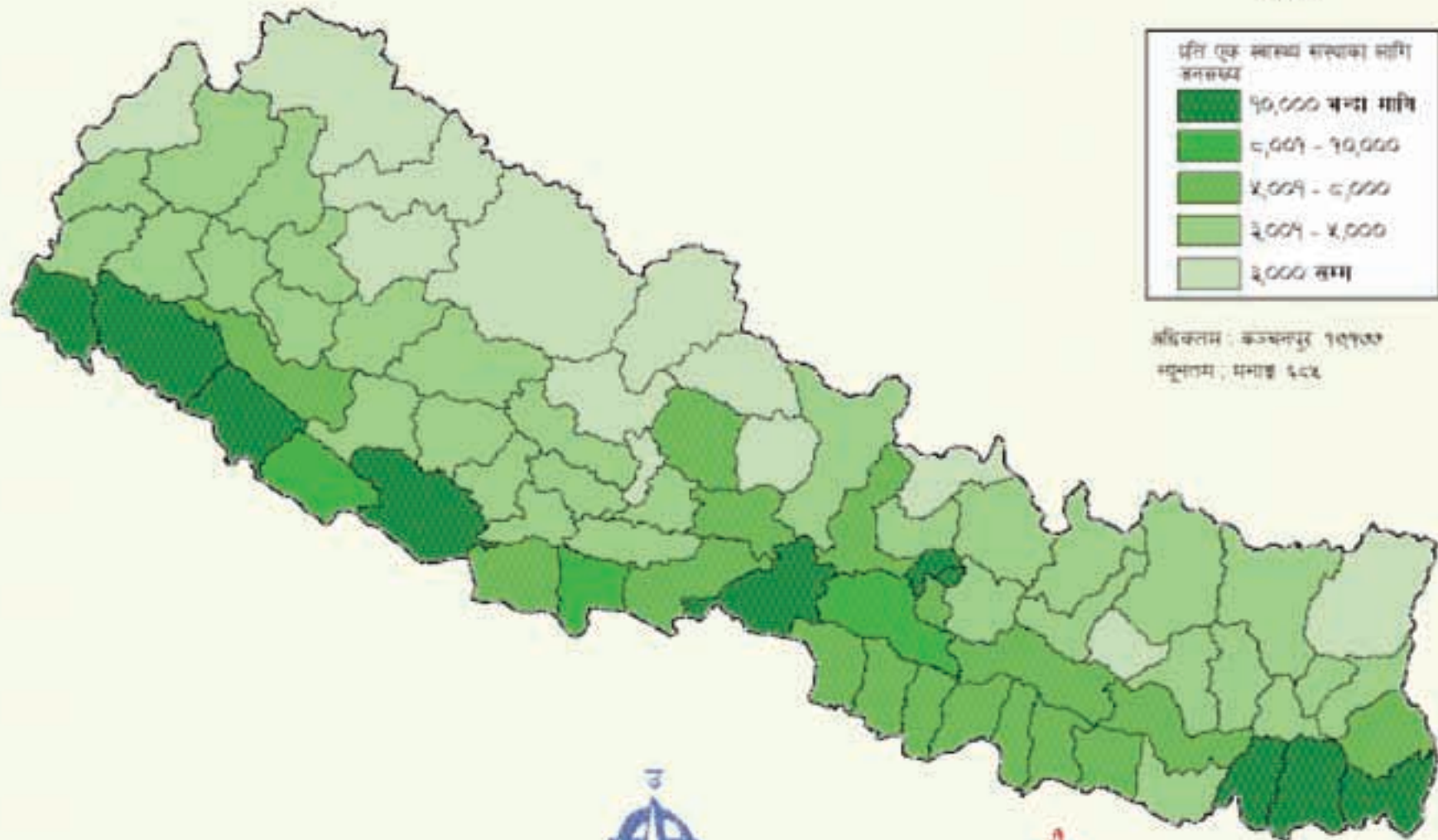
प्रति एक सरकारी स्वास्थ्य सेवा संस्थाका लागि जनसंख्या, २०७३/७४

संकेत

अधिकतम : कञ्चनपुर १९१७७

न्युनतम : धनकुटा ६८४

आयतन नक्सा : स्वास्थ्य सेवा (१:२५०,०००)
 जारी विभाग : २०७३
 तयार पार्ने : माथिल्लो प्रान्त (अर्वा नदी)
 स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०७३/७४

वी १ को धारक
 केन्द्रीय तयार पार्ने विभाग

प्रति हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या, २०५८

स्वास्थ्य प्रणालीमा सुधार, समान स्वास्थ्य उपचार सेवा र दीगो विकासमा ध्यान पुऱ्याउनका लागि स्वास्थ्य सेवा माथिको पहुँच महत्वपूर्ण पक्ष हो । स्वास्थ्य सेवाको पूर्ण प्रयोगको लागि स्वास्थ्य सेवामा पहुँच सम्बन्धी तथ्याङ्कलाई उपचार सेवाको गुण र स्वास्थ्य सेवाको उपयोगका सूचकहरूको सन्दर्भमा मिलाएर हेर्नु आवश्यक हुन्छ । जनताको स्वास्थ्य सेवामाथिको पहुँचमा प्रगति मूल्याङ्कनका लागि प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या एक आधारभूत सूचक हो । यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या सम्बन्धी तथ्याङ्क स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्राप्त भएका हुन्, जुन तथ्याङ्क आर्थिक वर्ष २०५७/५८ मा आधारित छन् । स्वास्थ्य संस्था भन्ने शब्दले अस्पतालहरू, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य केन्द्रहरू, स्वास्थ्य चौकीहरू तथा उप-स्वास्थ्य चौकीहरूलाई समेट्दछ । यस्तै जनसंख्या तथ्याङ्क पनि यहि आर्थिक वर्षमा संचालित जनगणना २०५८ बाट प्राप्त भएकाले प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या भन्ने सूचक निकाल्नका लागि एउटै सन्दर्भ वर्षका यी दुई भिन्न तथ्याङ्कहरूको प्रयोग गरिएको छ ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ का लागि नेपाल अधिराज्यभर प्रति एक हजार जनसंख्याका लागि स्वास्थ्य संस्था (सरकारी) को संख्या ०.१८ थियो । अर्को शब्दमा प्रत्येक एक लाख जनसंख्याका लागि १८ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरू थियो । जिल्लागत रूपमा प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या सबैभन्दा कम कञ्चनपुरमा (०.०६) थियो भने, सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (१.४६) थियो । जिल्लागत रूपमा यो सूचकको मानलाई राष्ट्रिय मान (०.१८) संग दाँज्दा २५ जिल्लाहरूमा यो मान राष्ट्रिय मान भन्दा थोरै थियो भने, ४७ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी थियो ।

तालिका घ.३

जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**	जिल्ला	संख्या**
अर्घाखाँची	०.२०	चितवन	०.०९	धनुषा	०.१५	बैतडी	०.२९	रौतहट	०.१८
अछाम	०.३२	जाजरकोट	०.२५	धादिङ्ग	०.१५	भक्तपुर	०.१०	लमजुङ्ग	०.३४
ईलाम	०.१७	जुम्ला*	०.३४	नवलपरासी	०.१४	भोजपुर	०.३२	ललितपुर	०.१३
उदयपुर	०.१६	भ्वापा*	०.०७	नुवाकोट	०.२३	मकवानपुर	०.११	सप्तरी	०.२०
ओखलढुङ्गा	०.३६	डडेलधुरा	०.२१	पर्वत	०.३५	मनाङ्ग	१.४६	सल्यान*	०.२२
कञ्चनपुर	०.०६	डोटी	०.२५	पर्सा	०.१७	महोत्तरी	०.१४	सर्लाही	०.१६
कपिलवस्तु	०.१६	डोल्पा*	०.७८	पाल्पा	०.२५	म्याग्दी	०.३५	स्याङ्जा	०.२१
काठमाण्डौ	०.०७	तनहुँ	०.१५	पाँचथर	०.२१	मुगु*	०.५९	संखुवासभा	०.२४
काभ्रेपलाञ्चोक	०.२४	ताप्लेजुङ्ग	०.४०	प्युठान	०.२३	मुस्ताङ्ग	१.१३	सिन्धुपाल्चोक*	०.२६
कालीकोट*	०.२८	तेह्रथुम	०.२८	बझाङ्ग	०.२९	मोरङ्ग	०.०८	सिन्धुली*	०.२०
कास्की	०.१३	दाङ्ग	०.०९	बर्दिया	०.०९	रसुवा	०.४२	सिराहा*	०.१९
कैलाली	०.०७	दार्चुला	०.३४	बाग्लुङ्ग	०.२३	रामेछाप	०.२६	सुनसरी	०.०८
खोटाङ्ग	०.३३	दैलेख	०.२७	बाँके	०.१२	रुकुम	०.२३	सुर्खेत*	०.१८
गुल्मी	०.२७	बोलेखा*	०.२७	बाजुरा*	०.२६	रूपन्देही	०.१०	सोलुखुम्बू	०.३३
गोरखा	०.२४	धनकुटा	०.२३	बारा	०.१८	रोल्पा	०.२५	हुम्ला	०.६७

आर्थिक प्रविष्टेदन (रूपरेखी भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

* यस सूचकमा प्रयोग गरिएका यी जिल्लाहरूका जनसंख्या अनुमानित हुन् किनभने यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्ड हेर्नु होस्)

** प्रति एक हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या

प्रति हजार जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या

३

प्रति हजार जनसंख्यामा सरकारी स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या, २०६७/६८

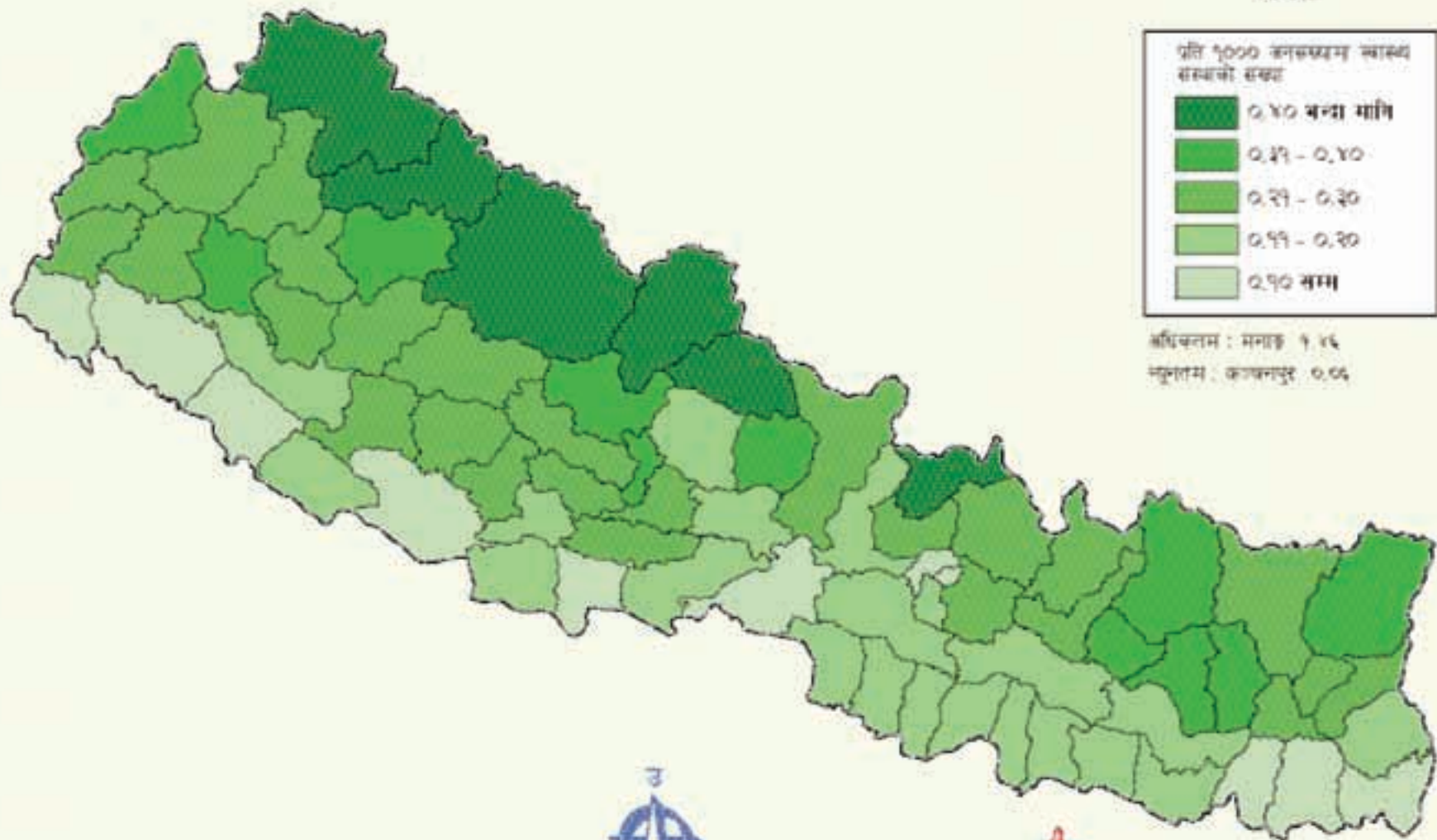
संकेत

प्रति १००० जनसंख्यामा स्वास्थ्य संस्थाको संख्या

- ०.१० भन्दा माथि
- ०.३१ - ०.४०
- ०.२१ - ०.३०
- ०.११ - ०.२०
- ०.१० सम्म

अधिकतम : मनाङ १.४६

न्यूनतम : काभ्रेपलाञ्च ०.०६

मानक माप १ : ३५,००,०००
किलोमिटर

आकार नक्सा : स्वास्थ्य नक्सा (१:३५,००,०००)
नक्साको स्रोत : स्वास्थ्य नक्सा (१:३५,००,०००)
नक्साको स्रोत : स्वास्थ्य नक्सा (१:३५,००,०००)
नक्साको स्रोत : स्वास्थ्य नक्सा (१:३५,००,०००)

वी.पी. को.संस्था
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर, २०५७/५८

सामान्यतः विकासशील देशहरूमा प्रजनन् दर कम हुँदै जानु तथा नेपालको विभिन्न जिल्लाहरू बीच प्रजनन् दरमा भिन्नता हुनुको एक मात्र महत्वपूर्ण सन्निकट निर्धारक तत्व नै गर्भ निरोधका साधनको प्रयोगमा बृद्धि हो । गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग मानिसहरूको सचेत प्रयासको एक प्रत्यक्ष सूचक हो भने, प्रजनन् स्वास्थ्य सेवाको पहुँचमा बृद्धि मापन गर्ने यो एक परोक्ष सूचक पनि हो । गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर भनेको प्रत्येक सय जना प्रजनन् उमेर समूहका (१५ देखि ४९ वर्ष) विवाहित महिलाको जनसंख्यामा गर्भ निरोधका साधन प्रयोग गर्ने जनसंख्या हो । गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर सम्बन्धी तथ्याङ्क श्री ५को सरकार, स्वास्थ्य सेवा विभागबाट प्रकाशित वार्षिक प्रतिवेदन पुस्तकबाट लिइएको हो ।

आर्थिक वर्ष २०५७/२०५८ का लागि नेपाल अधिराज्यभरको गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर समग्रमा ३७.५९ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर सबैभन्दा कम कालीकोटमा (७.८७ प्रतिशत) थियो भने, सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (७७.४२ प्रतिशत) रहेको थियो । उनान्पचास जिल्लाहरूमा गर्भ निरोधका साधनको प्रयोग दर राष्ट्रिय मान (३७.५९) भन्दा थोरै थियो भने, २६ जिल्लाहरूमा बढी थियो ।

तालिका घ.१

जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या	जिल्ला	स्वास्थ्य संस्थाहरूको संख्या
अर्घाखाँची	४२	चितवन	४९	छनुपा	१०३	मैतडी	६८	रौतहट	९८
अछाम	७५	जाजरकोट	३४	घादिङ्ग	५२	भक्तपुर	२२	समजुङ्ग	६९
ईलाम	४९	जुम्ला	३०	नवलपरासी	७७	भोजपुर	६४	ललितपुर	४३
उदयपुर	४७	भैरहवा	५९	नुवाकोट	६७	मकवानपुर	४५	सप्तरी	११६
ओखलढुङ्गा	५६	डडेल्धुरा	२६	पर्वत	५५	मनाङ्ग	१४	सल्यान	४८
कञ्चनपुर	२२	डोटी	५२	पर्सा	८४	महोत्तरी	७७	सर्लाही	१००
कपिलबस्तु	७८	डोल्पा	२३	पाल्पा	६६	म्याग्दी	४०	स्याङ्जा	६८
काठमाण्डौ	७२	तनहुँ	४७	पाँचथर	४२	मुगु	२६	संखुवासभा	३९
काभ्रेपलाञ्चोक	९४	ताप्लेजुङ्ग	५४	प्युठान	४९	मुस्ताङ्ग	१७	सिन्धुपाल्चोक	७९
कास्की	३०	तेह्रथुम	३२	बझाङ्ग	४८	मोरङ्ग	६८	सिन्धुली	५५
कैलाली	४८	दाङ्ग	४९	बर्दिया	३४	रसुवा	१९	सिराहा	११०
कोशी	४४	दाङ्ग	४२	बाग्लुङ्ग	६२	रामेछाप	५५	सुनसरी	५३
खोटाङ्ग	७६	दैलेख	६०	बाँके	४७	रुकुम	४४	सुर्खेत	५२
गुल्मी	८९	दोलखा	५५	बाजुरा	२८	रूपन्देही	७९	सोलुखुम्बू	३५
गोरखा	६९	धनकुटा	३८	बारा	९९	रोल्पा	५२	हुम्ला	२७

स्रोत : वार्षिक प्रतिवेदन (अर्घाखाँची भाषामा प्रकाशित), स्वास्थ्य सेवा विभाग, २०५७/२०५८

गर्भ निरोधक साधनको प्रयोग ढुङ्गा

हति १०० जना जनन उमेर समूह (१५ - ४९ वर्ष) का विवाहित महिलाको जनसंख्यामा गर्भ निरोधक साधन
प्रयोग गर्ने जनसंख्या, २०६८/६९

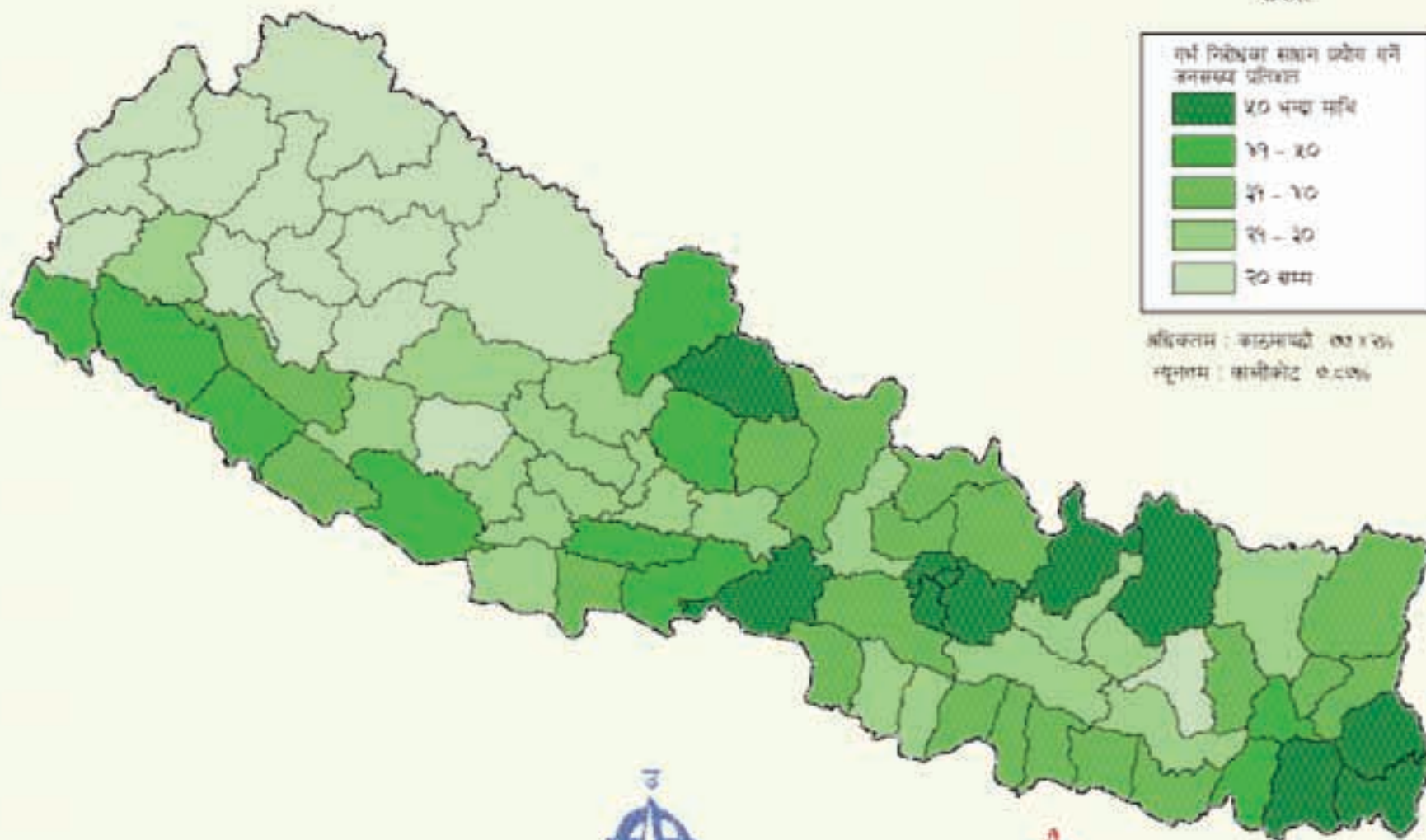
संकेत

गर्भ निरोधक साधन प्रयोग गर्ने
जनसंख्या प्रतिशत

- ४० भन्दा माथि
- ३१ - ४०
- २१ - ३०
- ११ - २०
- २० सम्म

अधिकतम : काठमाडौं ८३.१२%

न्यूनतम : सोलुखुम्बु ७.८७%

मानक माप १ : २,१००,०००
किमी/घण्टा

आधार स्रोत : स्वास्थ्य सेवा (१९२०,०००)
साथी विभाग, २०७३
समाधान स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना (२०७३)
साथी विभाग, २०७३/७४

वी.पी.ओ. कार्यालय
केन्द्रीय स्वास्थ्य विभाग

चर्पी प्रयोगको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८[⊕]

मलमूत्रको सम्पर्कबाट सर्ने रोगहरूको विरुद्ध पहिलो सुरक्षा रेखा मानव मलमूत्र परित्याग गर्ने सुविधाहरू हुन् । कूल परिवार संख्यामा विभिन्न प्रकारका चर्पीहरूको प्रयोग गर्ने परिवारको प्रतिशत अनुपातलाई सरसफाइको पहुँच सम्बन्धी एक आधारभूत सूचकको रूपमा लिइन्छ । यसका साथै यो मानव विकासको एउटा राम्रो सूचक पनि हो किनकी चर्पीको प्रयोगले राम्रो स्वास्थ्य र जीवनस्तरमा मात्र योगदान पुऱ्याउने नभई यसले बरु अन्य सामाजिक-आर्थिक सूचकहरू जस्तै शिक्षा र आम्दानी सम्बन्धी सूचकहरूलाई पनि पुष्टी गर्दछ । यस सूचकले नेपालको विकास क्षेत्रहरू बीच, भौगोलिक क्षेत्रहरू बीच, जिल्लाहरू बीच चर्पीको प्रयोगमा असमानताबारे पनि तथ्यहरू प्रदान गर्दछ । नेपालमा वि.सं. २०५८ को जनगणनामा पहिलो पटक चर्पीको प्रयोग वा पहुँच सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । यो तथ्याङ्क छनौट विधिबाट घरपरिवारको तहमा संकलन गरिएको थियो । गणना प्रश्नावलीमा परिवारको चर्पीको व्यवस्था सम्बन्धी प्रश्नमा तीन प्रकारका विकल्पहरू जस्तै आधुनिक/लस भएको, साधारण चर्पी, र चर्पी नभएको बारे विवरणहरू सोधिएको थियो । आधुनिक/लस भएको चर्पी भन्नाले मेसिनको प्रयोग गरेर वा लोटा, बाल्टिनबाट पानी खन्याएर दिसा-पिसाब सफा गर्न सकिने र फोहर मैलाको निकास ढलमा वा सेप्टिक ट्यांकमा जोडिएको चर्पीलाई जनाउँछ । साधारण चर्पी भन्नाले मेसिनको प्रयोग गरेर वा लोटा, बाल्टिनबाट पानी खन्याएर दिसा-पिसाब सफा गर्न सकिने व्यवस्था नभएको चर्पीलाई जनाउँछ । कुनै परिवारको आनो चर्पी नभएर दिसा- पिसाब गर्न जंगल, पाखा वा मैदान र सार्वजनिक चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेको भए चर्पी नभएको वर्गमा गणना गरिएको थियो । यहाँ गणना गरिएको सम्पूर्ण परिवारहरू मध्ये चर्पीको प्रकार अनुसार परिवारहरूको प्रतिशत अनुपातलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार गणना भएको सम्पूर्ण परिवार संख्या मध्ये समग्रमा ९ लाख ४६ हजार ९ सय २३ परिवारहरूले आधुनिक/लस भएको चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको २२.६८ प्रतिशत हो । यस्तै ९ लाख ७८ हजार ८ सय २९ परिवारहरूले साधारण चर्पीको प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको २३.४५ प्रतिशत हो । गणना भएको परिवार संख्या मध्ये २१ लाख ९१ हजार ३ सय २५ परिवारहरूको अर्थात् ५२.४९ प्रतिशत परिवारले चर्पीको प्रयोग गरेका थिएनन् । तालिका घ.५(क) मा चर्पीको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका घ.५ (ख) मा चर्पीको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका घ.५ (क)

चर्पीको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
आधुनिक/लस भएको चर्पी	मुगु (०.५०)	काठमाण्डौ (७५.७९)
साधारण चर्पी	कपिलवस्तु (५.१०)	संखुवासभा (५४.४८)
चर्पी नभएको	काठमाण्डौ (६.७५)	रोल्पा (८८.८३)
चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	पाँचथर (०.४०)	कालीकोट (७.४०)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	जिल्ला	आधुनिक/ फ्लस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७	लुङ्लेलुङ्गुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२	मोटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८	मोल्पा*	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९	तनहुँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२	ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८	तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५	दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४	दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८	दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
कालीकोट*	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५	दोलखा*	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९	धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६	धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२	धौदिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०	नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६	नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९	पर्वरा	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०	पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
जुम्ला*	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३	पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
झापा*	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६	पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

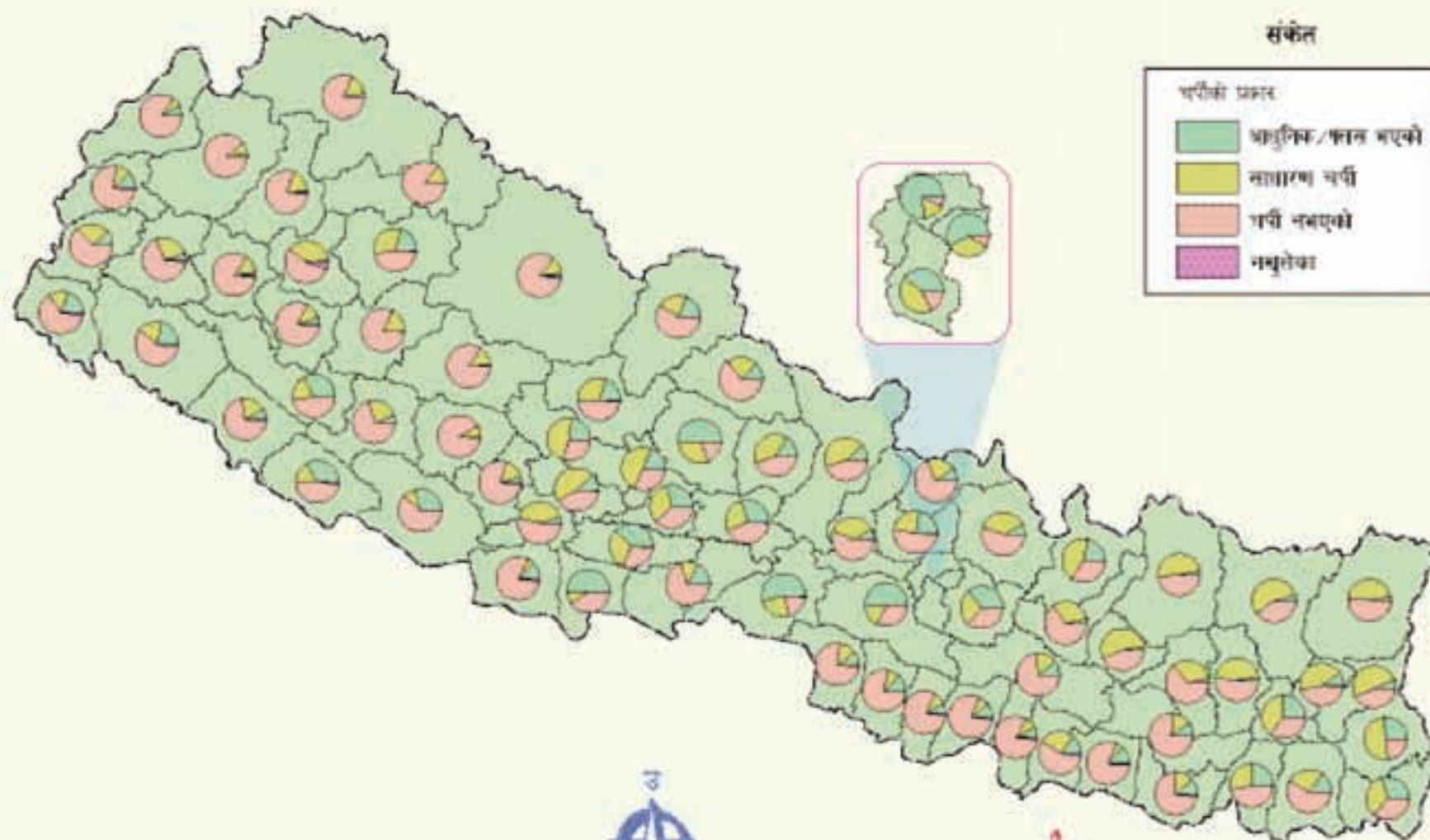
तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फलस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	जिल्ला	आधुनिक/ फलस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७	हठेलधुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२	होटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८	होल्पा*	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९	तनहुँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२	ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८	तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५	दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४	दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८	दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
कालीकोट*	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५	दोलखा*	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९	धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६	धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२	घादिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०	नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६	नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९	पर्वता	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०	पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
जुम्ला*	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३	पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
भापा*	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६	पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

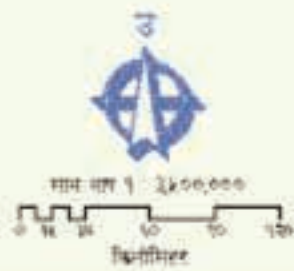
* यी अञ्चल गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छ र फिनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (पश्चिम सङ्घमा हेर्नु होस्)

चर्पी प्रयोगको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

कुल परिवार संख्यामा विभिन्न प्रकारका चर्पी प्रयोग गर्ने परिवार संख्या प्रतिशतमा, २०६८

आकार नक्सा : स्वास्थ्य संस्था (१:२५०,०००)
 जारी तिथि : २०७२
 तयारकर्ता : राष्ट्रिय स्वास्थ्य संस्था २०७२

श्री १ श्री गणेश
 संयोजक स्वास्थ्य विभाग

MINISTRY OF HEALTH
 २०७२

पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८[⊕]

पानीद्वारा उब्जिने रोगहरूको संभावनालाई न्यून गर्नका लागि शुद्ध र सफा पिउने पानीमाथिको पहुँच आधारभूत आवश्यकता हो । पिउने पानीका विभिन्न स्रोतहरूमा पहुँच अनुसार परिवारको समानुपात भन्नाले कुनै निश्चित प्रकारको पिउने पानीको स्रोत प्रयोग गरिरहेका परिवारको संख्या र गणना भएको जम्मा परिवार संख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई जनाउँछ । यो सूचकले देशमा पिउने पानीको पहुँचमाथिको अवस्थालाई संकेत गर्दछ । नेपालमा वि.सं. २०५८ को जनगणनामा पिउने पानीको मुख्य स्रोतका बारेमा तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । यो सम्बन्धी विवरण छनौट विधिबाट घरपरिवारको तहमा संकलन गरिएको थियो । गणना प्रश्नावलीमा परिवारको पिउने पानीको मुख्य स्रोत सम्बन्धी प्रश्नमा ६ प्रकारका विकल्पहरू जस्तै १. धारा (पाइप)[#] २. इनार/कुवा ३. ट्यूबवेल् ४. मूल धारा ५. नदी/खोला ६. अन्य विवरणहरू सोधिएको थियो । यस परिच्छेदमा विश्लेषणका लागि यी विकल्पहरूलाई निम्न ४ वर्गहरूमा पुनः समूहीकृत गरिएको छ : १. धारा (पाइप) २. इनार/कुवा र ट्यूबवेल् ३. मूल धारा, नदी/खोला र अन्य ४. पिउने पानीको स्रोत उल्लेख नगरेको ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार गणना भएको सम्पूर्ण परिवार संख्या मध्ये समग्रमा २२ लाख ९ हजार ७ सय ६० परिवारहरूले पिउने पानीका लागि धारा (पाइप) को प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको ५२.९४ प्रतिशत थियो । यस्तै १५ लाख ६१ हजार ३ सय ९७ परिवारहरूले पिउने पानीका लागि इनार/कुवा र ट्यूबवेल्को पानी प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन गणना भएको सम्पूर्ण परिवारको ३७.४१ प्रतिशत थियो । गणना भएको परिवार संख्या मध्ये ३ लाख ६५ हजार ८ सय १२ परिवारहरूले अर्थात् ८.७६ प्रतिशत परिवारले मात्र पिउने पानीका लागि मूल धारा, नदी/खोला र अन्य स्रोतको पानी प्रयोग गर्ने गरेका थिए । यस्तै गणना भएका सम्पूर्ण जनसंख्या मध्ये ०.९० प्रतिशतले पिउने पानीको मुख्य स्रोत उल्लेख गरेका थिएनन् । तालिका घ.६(क) मा पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका घ.६ (ख) मा पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका घ.६ (क)

पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
धारा (पाइप)	सप्तरी (७.२२)	मनाङ्ग (९३.३६)
इनार/कुवा र ट्यूबवेल्	हुम्ला (०.१०)*	सप्तरी (९०.७२)
मूल धारा, नदी/खोला र अन्य	सप्तरी (०.८३)	डोल्पा (५८.४४)
पिउने पानीको स्रोत उल्लेख नगरेका	मनाङ्ग (०.१७)	कालीकोट (५.३७)

* कालीकोट र मनाङ्गमा इनार/कुवा र ट्यूबवेल् प्रयोग गर्ने परिवारहरू थिएनन् ।

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

धारा (पाइप) वर्गमा केन्द्रीकृत तवरले वितरित तथा प्रशोधित पानी प्रयोग गरिरहेका परिवारहरू र पानीको मूलबाट सोझै पाइप जडान गरी पानीको प्रयोग गरिरहेका परिवारहरू समावेश गरिएका छन् ।

तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फलस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	जिल्ला	आधुनिक/ फलस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७	ढुङ्गेलधुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२	होटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८	होल्पा*	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९	तनहुँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२	ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८	तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५	दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४	दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८	दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
कालीकोट*	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५	दोलखा*	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९	धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६	धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२	धदिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०	नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६	नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९	पर्वत	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०	पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
जुम्ला*	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३	पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
झापा*	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६	पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

* यी अञ्चल रणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् फिनकी यी जिल्लाहरूको रणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

तालिका घ.५ (ख)

जिल्ला	आधुनिक/ फलस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको	जिल्ला	आधुनिक/ फलस भएको	साधारण चर्पी	चर्पी नभएको	चर्पीको प्रयोग बारे उल्लेख नगरेको
अर्घाखाँची	५.११	४०.३७	५३.४५	१.०७	ढोढेलधुरा	११.११	२४.८४	६२.८६	१.१८
अछाम	१.९९	१२.९६	८२.५२	२.५२	होटी	५.५५	२५.६१	६६.३७	२.४७
ईलाम	२६.१६	४९.७८	२३.४८	०.५८	होल्पा*	२.१३	११.५३	८४.३७	१.९७
उदयपुर	९.६१	१४.५२	७४.७७	१.०९	तनहुँ	२९.३०	२६.९६	४२.१९	१.५४
ओखलढुङ्गा	२.७७	५३.९०	४२.६१	०.७२	ताप्लेजुङ्ग	३.५३	४३.९६	५१.८७	०.६४
कञ्चनपुर	१९.४२	१५.१०	६३.११	२.३८	तेह्रथुम	१०.१४	४२.९३	४५.१८	१.७६
कपिलबस्तु	१३.१३	५.१०	७९.७१	२.०५	दाङ्ग	२८.५३	१०.११	६०.१९	१.१७
काठमाण्डौ	७५.७९	१६.६२	६.७५	०.८४	दार्चुला	७.५८	६.७६	८४.९९	०.६७
काभ्रेपलाञ्चोक	३५.५२	२७.८१	३५.८९	०.७८	दैलेख	५.२१	१२.८९	८०.२०	१.७१
कालीकोट*	१.६३	३७.६१	५३.३१	७.४५	दोलखा*	२१.२०	४३.९९	३३.९१	०.९०
कास्की	४९.२५	३१.०४	१८.८२	०.८९	धनकुटा	२५.२६	३८.९३	३४.९९	०.८२
कैलाली	२१.९२	१७.१७	५८.९६	१.९६	धनुषा	१५.०२	२५.९१	५६.२५	२.८१
खोटाङ्ग	२.५५	३३.६३	६२.८०	१.०२	धादिङ्ग	७.७९	३५.२१	५६.४१	०.५९
गुल्मी	११.६५	४७.४७	३९.३८	१.५०	नवलपरासी	१७.९९	१२.७०	६८.२३	१.०७
गोरखा	१२.४४	४१.५१	४४.९९	१.०६	नुवाकोट	२२.४३	२४.९३	५०.९१	१.७२
चितवन	५४.२१	२४.८५	१९.३५	१.५९	पर्वत	१९.५५	४७.५०	३१.९३	१.०२
जाजरकोट	०.७०	१७.८५	७९.९४	१.५०	पर्सा	१०.१२	१३.०९	७४.९६	१.८२
जुम्ला*	२०.६२	३१.११	४७.०४	१.२३	पाल्पा	३८.१६	३०.१४	३०.१५	१.५४
भैरहवा*	२९.७२	३३.०१	३६.६६	०.६६	पाँचथर	५.९२	५०.९१	४२.७७	०.४१

* यी अञ्चलहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन्, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाक्ला-भ्याक्लान भएको थियो । (पश्चिम सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

पिउने पानीको मुख्य स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

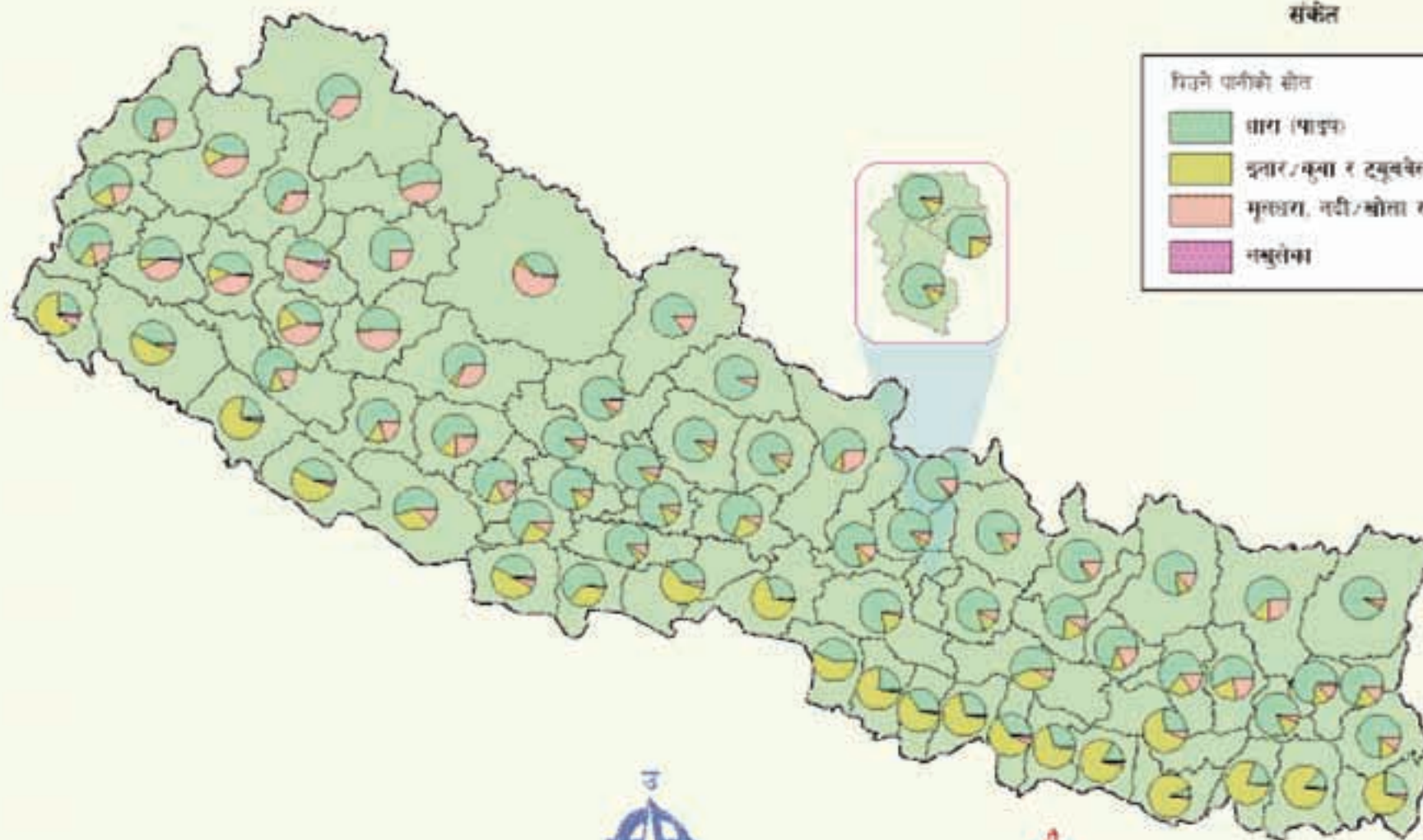
6

कुल परिवार संख्यामा कुनै निश्चित प्रकारको पिउने पानीको स्रोत उपयोग गर्ने गरेका परिवार संख्या प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

पिउने पानीको स्रोत

- बाग (पाइप)
- झरना/कुवा र ट्यूबवेल
- मूलधारा, नदी/खोला र अन्य
- नभुलेका

मानक माप : २,५००,०००
किलोमिटर

संस्करण संख्या : २०६८/००००
संस्करण संख्या : २०६८
संस्करण संख्या : २०६८

श्री ३ को संस्करण
संस्करण संख्या : २०६८

खाना पकाउन अक्सर प्रयोग हुने इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०५८[⊕]

जनगणना २०५८ मा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धनको स्रोतबारे पहिलो पटक तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । छनौट विधिबाट घरपरिवारको तहमा यस सम्बन्धी विवरण संकलन गरिएको थियो । गणना प्रश्नावलीमा खाना पकाउनका लागि परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने इन्धनको स्रोत सम्बन्धी प्रश्नमा ६ प्रकारका विकल्पहरू जस्तै १. काठ/दाउरा २. मट्टीतेल ३. एल.पी. ग्याँस ४. गोबर ग्याँस ५. गुइँठा / गोरहा ६. अन्य विवरणहरू सोधिएको थियो । यस परिच्छेदमा विश्लेषणका लागि यी विकल्पहरूलाई निम्न ५ वर्गहरूमा पुनः समूहीकृत गरिएको छ : १. काठ/दाउरा २. मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस ४. गोबर ग्याँस ५. गुइँठा / गोरहा र अन्य ६. इन्धनको प्रकार उल्लेख नगरेको ।

जनगणनाको परिणाम अनुसार काठ/दाउरा नै परिवारले खाना पकाउन प्रयोग गर्ने प्रमुख इन्धनको स्रोत थियो । सम्पूर्ण परिवार संख्या मध्ये २७ लाख ३७ हजार ९ सय ५ परिवार संख्याले खाना पकाउनका लागि अक्सर काठ/दाउरा प्रयोग गर्ने गरेका थिए, जुन सम्पूर्ण परिवार संख्याको ६५.५९ प्रतिशत हुन आउँछ । यस्तै ८ लाख ८५ हजार १ सय ९० परिवारहरू अर्थात् २१.२० प्रतिशतले मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस, ४ लाख ४४ हजार ९ सय ३५ परिवारहरू अर्थात् १०.६६ प्रतिशतले गुइँठा / गोरहा र अन्य प्रकारका इन्धन खाना पकाउन प्रयोग गर्ने गरेका थिए । सम्पूर्ण परिवार संख्याको जम्मा १.६६ प्रतिशतले मात्र खाना पकाउनका लागि गोबर ग्याँसको प्रयोग गर्ने गरेका थिए भने, ०.८९ प्रतिशत परिवार संख्याले खाना पकाउने प्रमुख इन्धनको स्रोतबारे उल्लेख गरेका थिएनन् । तालिका घ.७ (क) मा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरूको विवरण सार संक्षेपमा प्रस्तुत गरिएको छ । यस्तै तालिका घ.७ (ख) मा खाना पकाउन परिवारले अक्सर प्रयोग गर्ने मुख्य इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको प्रतिशत अनुपातको जिल्लागत वितरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका घ.७ (क)

खाना पकाउने मुख्य इन्धनको स्रोतको प्रकारहरू	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
काठ/दाउरा	काठमाण्डौ (१८.९६)	मनाङ्ग (९९.१५)
मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस	मुगु (०.१२)	काठमाण्डौ (७८.५१)
गोबर ग्याँस	भक्तपुर (०.१२) ⁺	कास्की (११.५३)
गुइँठा / गोरहा र अन्य इन्धन	रुकुम (०.०५) [#]	सप्तरी (४९.१८)
इन्धनका स्रोत उल्लेख नगरेको	मनाङ्ग (०.१७)	कालीकोट (६.२०)

⁺ २४ जिल्लाहरूमा खाना पकाउनका लागि गोबर ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारहरू थिएनन् ।

[#] १८ जिल्लाहरूमा खाना पकाउनका लागि गुइँठा / गोरहा र अन्य इन्धनको प्रयोग गर्ने परिवारहरू थिएनन् ।

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

तालिका क.१७

जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर	जिल्ला	पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर
अर्घाखाँची	२२.६९	चितवन	२३.९२	धनुषा	२२.८५	बैतडी	२२.४४	रौतहट	२१.४१
अछाम	२०.६४	जाजरकोट	२१.७३	धादिङ्ग	२१.९६	भक्तपुर	२४.००	लमजुङ्ग	२२.६६
ईलाम	२४.८२	जुम्ला*	२०.५५	नवलपरासी	२१.१७	भोजपुर	२३.८४	ललितपुर	२४.८४
उदयपुर	२२.८७	भद्रापा*	२४.९७	नुवाकोट	२१.९७	मकवानपुर	२३.५९	सप्तरी	२२.८७
ओखलढुङ्गा	२२.३७	ढाँडेलधुरा	२२.२९	पर्वत	२३.१९	मनाङ्ग	२८.२७	सल्यान*	२१.५४
कञ्चनपुर	२२.६२	ढोटी	२१.४३	पर्सा	२१.१२	महोत्तरी	२२.२०	सर्लाही	२१.७६
कपिलबस्तु	२०.५९	ढोल्पा*	२१.९६	पाल्पा	२३.८२	म्याग्दी	२२.९६	स्याङ्जा	२४.०१
काठमाण्डौ	२५.७४	तनहुँ	२२.६३	पाँचथर	२३.८३	मुगु*	२०.९१	संखुवासभा	२३.५०
काभ्रेपलाञ्चोक	२२.७४	ताप्लेजुङ्ग	२३.८०	प्यूठान	२१.६१	मुस्ताङ्ग	२५.२२	सिन्धुपाल्चोक*	२१.४१
कालीकोट*	२१.००	तेह्रथुम	२३.८९	बझाङ्ग	१९.८४	मोरङ्ग	२३.८९	सिन्धुली*	२२.५२
कास्की	२३.८२	दाङ्ग	२१.९४	बर्दिया	२१.५३	रसुवा	२२.२४	सिराहा*	२२.००
कैलाली	२२.१३	दार्चुला	२१.४२	बागलुङ्ग	२२.७१	रामेछाप	२२.०९	सुनसरी	२३.९८
खोटाङ्ग	२३.०६	दैलेख	२०.७८	बाँके	२३.३१	रुकुम	२१.३९	सुर्खेत*	२१.८३
गुल्मी	२३.२०	दोलखा*	२२.५३	बाजुरा*	२१.००	रुपन्देही	२३.०७	सोलुखुम्बू	२३.९३
गोरखा	२२.७४	धनकुटा	२४.५६	बारा	२१.२०	रौल्या	२०.४१	हुम्ला	२२.६३

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

ॐ छनौट थियो

(परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

तालिका घ.अख) क्रमशः...

जिल्ला	काठ/दाउरा	मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस	गोबर ग्याँस	गुईँठा / गोरहा र अन्य इन्धन	इन्धनका स्रोत उल्लेख नगरेको	जिल्ला	काठ/दाउरा	मट्टीतेल र एल.पी. ग्याँस	गोबर ग्याँस	गुईँठा / गोरहा र अन्य इन्धन	इन्धनका स्रोत उल्लेख नगरेको
प्यूठान	९४.४१	३.५०	१.०९	०.००	१.०१	रुकुम	९७.१५	१.९६	०.००	०.०५	०.८३
बझाङ	९८.०४	०.९७	०.००	०.००	०.९९	रूपन्देही	२६.५५	५३.६५	१.२२	१७.९१	०.६७
बर्दिया	८८.२१	६.८८	२.०३	१.६७	१.२२	रोल्पा	९६.९७	१.६४	०.००	०.१०	१.२९
बाग्लुङ	७६.३२	२२.३९	०.२३	०.५७	०.४९	रौताहट	६३.५०	७.६९	०.४२	२७.३६	१.०४
बाँके	५४.१०	३९.५५	०.४७	३.९४	१.९५	लमजुङ	८२.२२	९.२३	७.७४	०.०७	०.७४
बाजुरा*	९७.८४	०.७५	०.००	०.००	१.४१	ललितपुर	३३.९८	६२.८४	०.१४	२.३९	०.६४
बारा	६०.७३	१२.२१	०.४०	२५.६४	१.०३	सप्तरी	३४.८१	१४.४१	०.३८	४९.१८	१.२२
बैतडी	९६.०७	२.६८	०.१४	०.१६	०.९५	सल्यान*	९४.१५	५.३३	०.००	०.००	०.५३
भक्तपुर	२५.०७	६२.५८	०.१२	११.२९	०.९५	सर्लाही	६६.६३	६.६६	०.९१	२४.६५	१.१५
भोजपुर	९७.८०	१.६०	०.००	०.१६	०.४४	स्याङ्जा	७१.४४	२२.८०	४.८३	०.३७	०.५५
मकवानपुर	५१.६३	४१.४३	३.५९	२.४५	०.९१	संखुवासभा	९६.८९	२.४३	०.१९	०.२२	०.२७
मनाङ	९९.१५	०.६८	०.००	०.००	०.१७	सिन्धुपाल्चोक*	९४.५०	४.४०	०.२१	०.१४	०.७५
महोत्तरी	५६.२४	६.४१	०.४६	३५.८५	१.०४	सिन्धुली*	८८.७९	६.१८	३.७८	०.४७	०.७८
म्याग्दी	९०.३६	७.४२	०.८३	०.१०	१.३०	सिराहा*	३९.३२	१०.५८	०.२०	४८.८५	१.०६
मुगु*	९९.०२	०.१२	०.३१	०.००	०.५५	सुनसरी	५१.५४	२५.०६	१.८२	२०.९३	०.६६
मुस्ताङ	६३.०७	१०.९६	०.००	२५.४८	०.४९	सुर्खेत*	६९.७३	२७.१०	१.९५	०.४०	०.८२
मोरङ	५०.८१	१७.०४	२.११	२९.५३	०.५२	सोलुखुम्बू	९७.७८	०.६६	०.००	१.२६	०.३०
रसुवा	९०.६९	८.६८	०.००	०.१३	०.५१	हुम्ला	९६.८८	०.१७	०.००	२.४२	०.५३
रामेछाप	९६.१५	२.६९	०.२८	०.००	०.८८						

(ना, २०५८)

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-व्यवधान भएको थियो। (पश्चिम सङ्ख्यमा हेर्नु होस्)

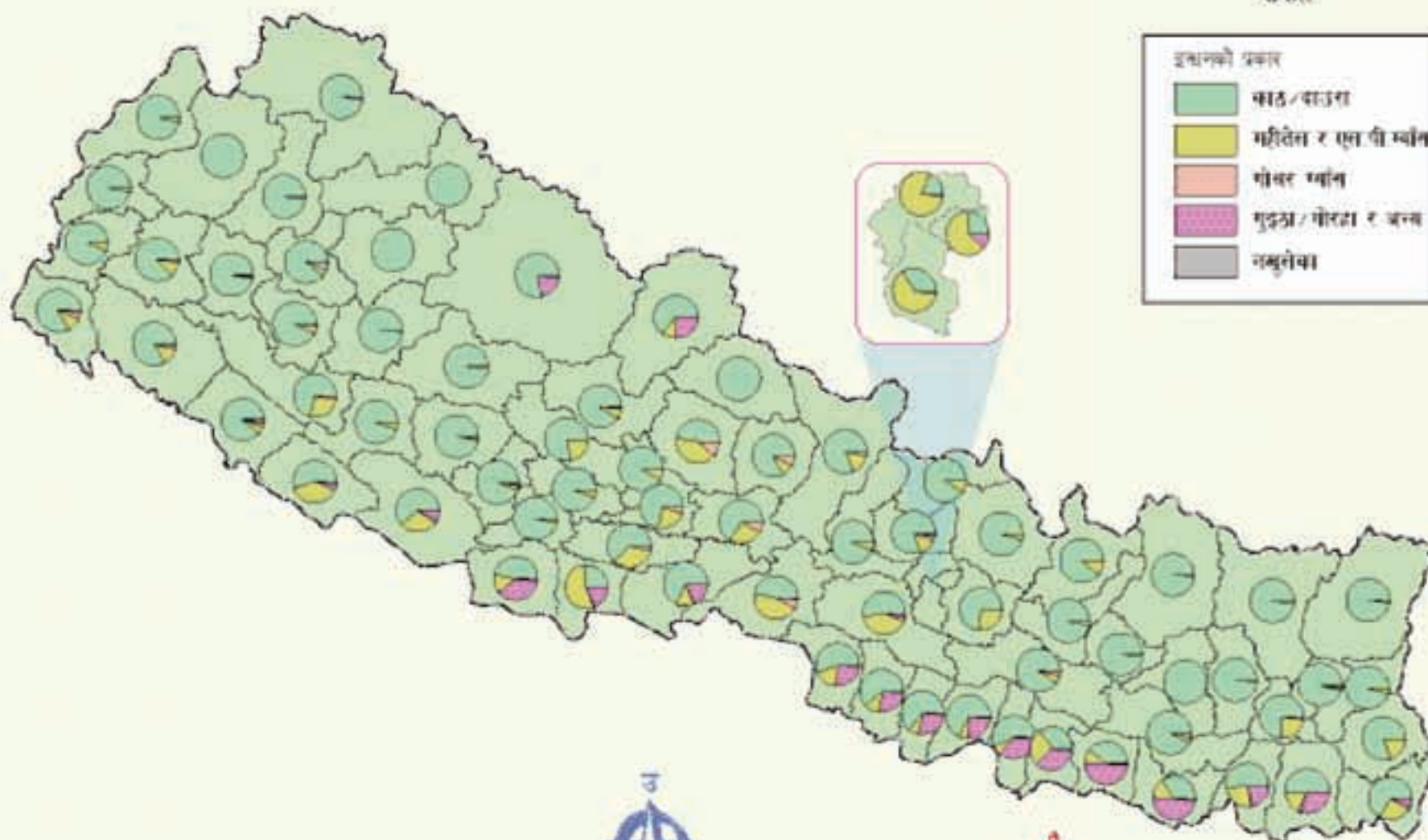
खाता पकाउन अवसर प्रयोग हुने इन्धनको स्रोतको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

कुल परिवार संख्यामा खाता पकाउनका लागि कुनै निश्चित प्रकारको इन्धन स्रोत प्रयोग गर्ने गरेका परिवार संख्याको प्रतिशत, २०६८

संकेत

इन्धनको प्रकार

- काठ/काँडा
- महीतेस र हाँपी म्याँस
- पोखर म्याँस
- मुटुडा/पोखरा र अन्य
- नसुलेका

मानक माप : १:२,००,०००
 ० १० २० ३० ४० ५०
 किलोमिटर

श्री १ को संकेत
 संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

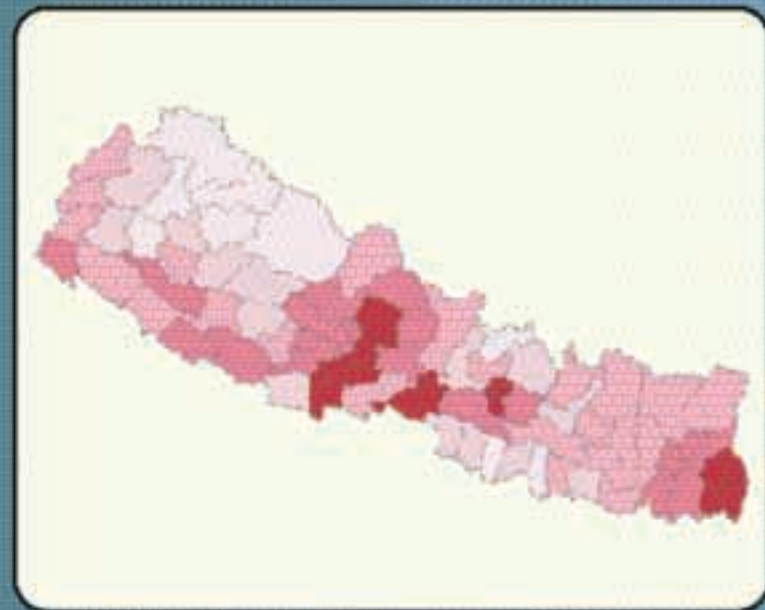
संस्करण संख्या : २०६८/००००
 जारी मिति : २०६८
 तयारीको तारीख : २०६८

ड. शिक्षा

१. कूल साक्षरता दर
२. पुरुष साक्षरता दर
३. महिला साक्षरता दर
४. प्रौढ साक्षरता दर
५. प्रौढ पुरुष साक्षरता दर
६. प्रौढ महिला साक्षरता दर
७. युवा उमेरका साक्षर महिला-पुरुष अनुपात
८. शैक्षिक तह अनुसार साक्षर जनसंख्या
९. विद्यालय संख्याको वितरण
१०. विद्यालयहरूको संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा
११. प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा
१२. निम्न-माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा
१३. माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा
१४. विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या
१५. प्राथमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या
१६. निम्न-माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या
१७. माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या
१८. शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात
१९. प्राथमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात
२०. निम्न-माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात
२१. माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात
२२. विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात (सबै तहका विद्यालयहरूमा)
२३. प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात
२४. निम्न-माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात
२५. माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात
२६. प्राथमिक तहमा उपेक्षित, उत्पीडित र दलित विद्यार्थीहरू
२७. सबै तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत
२८. प्राथमिक तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत

कूल साक्षरता दर, २०५८[⊕]

कुनै पनि भाषामा पढ्न लेख्न र सामान्य हर-हिसाब (जोड घटाउ) गर्न जानेको ६ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका व्यक्तिलाई लेखपढ गर्न जानेको वा साक्षर भन्ने गरिन्छ । विगतका जनगणनाहरू तथा वि.सं. २०५८ को जनगणनामा साक्षरताको यहि परिभाषाको प्रयोग गरिएको थियो । यसैले साक्षरता दर भन्नाले ६ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका लेखपढ गर्न जानेका व्यक्तिहरू तथा सोही उमेर समूहका कूल जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको साक्षरता ५४.१ प्रतिशत रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम साक्षरता दर हुम्लामा (२७.१ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (७७.२ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको कूल साक्षरता दरलाई नेपालको साक्षरता दरसंग तुलना गर्दा ४३ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३२ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ड. १

जिल्ला	प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	५६.१	चितवन	७१.१	धनुषा	४८.७	बैतडी	५१.९	रौतहट	३२.७
अछाम	३३.८	जाजरकोट	३९.५	धादिङ्ग	४३.७	भक्तपुर	७०.६	लमजुङ्ग	५६.९
ईलाम	६६.५	जुम्ला*	३२.५	नवलपरासी	५३.३	भोजपुर	५४.८	ललितपुर	७०.९
उदयपुर	५३.६	भैरहवा*	६७.१	नुवाकोट	५१.४	मकवानपुर	६३.४	सप्तरी	४९.६
ओखलढुङ्गा	४९.३	डडेलधुरा	५१.९	पर्वत	५७.०	मनाङ्ग	६०.४	सल्यान*	४८.५
कञ्चनपुर	६०.१	डोटी	४३.७	पर्सा	४२.६	महोत्तरी	३४.७	सर्लाही	३६.५
कपिलवस्तु	४१.८	डोल्पा*	३५.०	पाल्पा	६६.२	म्याग्दी	५६.०	स्याङ्जा	६६.७
काठमाण्डौ	७७.२	तनहुँ	६२.०	पाँचथर	५५.४	मुगु*	२८.०	संखुवासभा	५४.२
काभ्रेपलाञ्चोक	६४.०	ताप्लेजुङ्ग	५२.६	प्युठान	४६.९	मुस्ताङ्ग	५२.१	सिन्धुपाल्चोक*	४०.६
कालीकोट*	३८.५	तेह्रथुम	५९.३	बझाङ्ग	३५.५	मोरङ्ग	५७.०	सिन्धुली*	५०.५
कास्की	७२.१	दाङ्ग	५८.०	बर्दिया	४५.७	रसुवा	३४.३	सिराहा*	४०.७
कैलाली	५२.६	दाचुला	४९.५	बाग्लुङ्ग	६१.७	रामेछाप	३९.४	सुनसरी	६०.६
खोटाङ्ग	५०.२	दैलेख	४८.०	बाँके	५७.८	रुकुम	४०.३	सुर्खेत*	६२.७
गुल्मी	५७.८	दोलखा*	५१.१	बाजुरा*	३४.१	रूपन्देही	६६.२	सोलुखुम्बू	४५.९
गोरखा	५४.३	धनकुटा	६४.३	बारा	४२.७	रोल्पा	३७.५	हुम्ला	२७.१

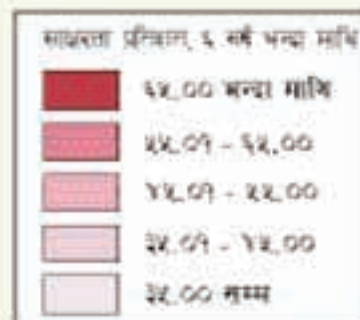
* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घर परिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तथ्याङ्कबारे परिचय खण्ड हेर्नुहोस् ।

कूल साक्षरता दर

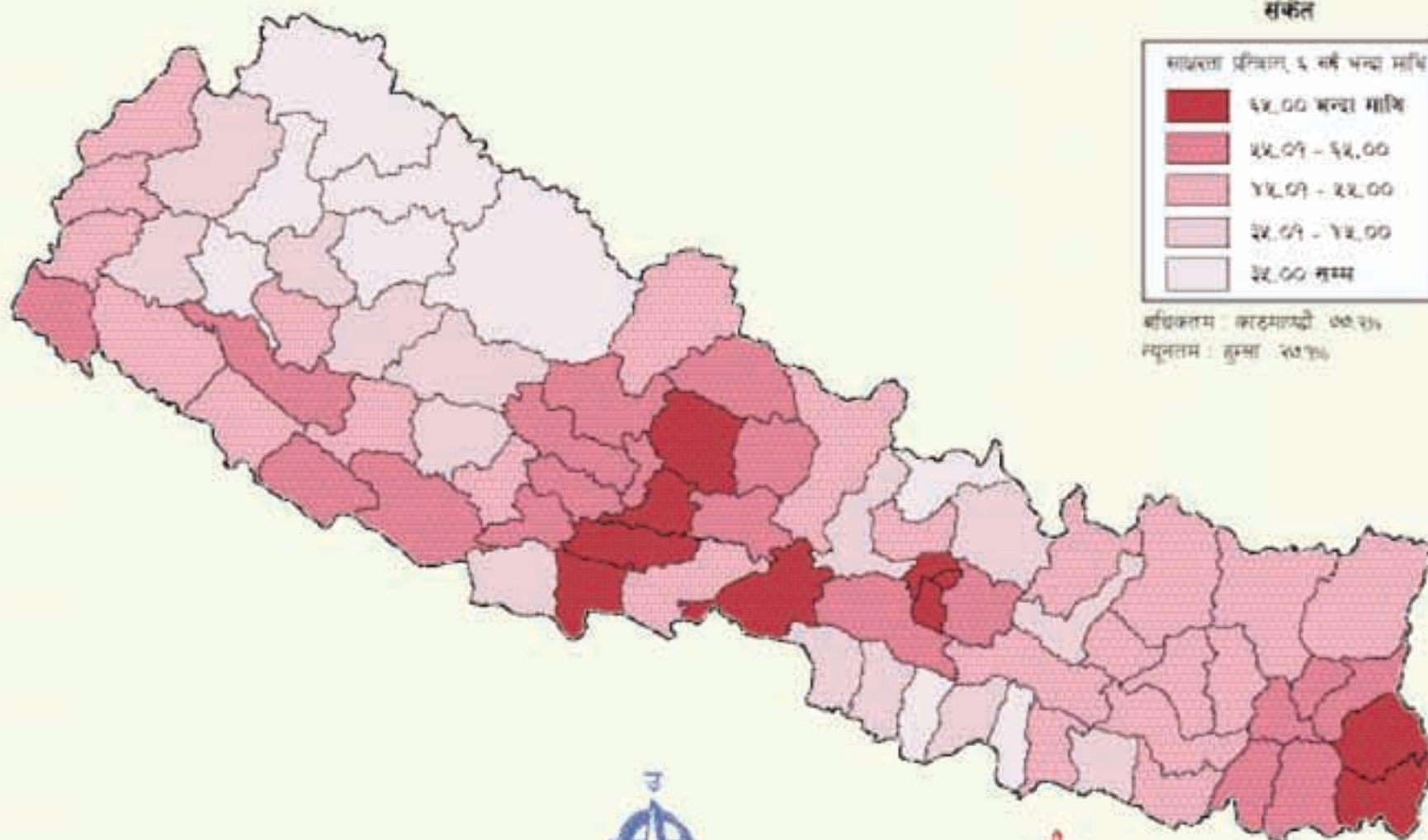
६ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेर समूहका कूल जनसंख्यामा उही उमेर समूहका साक्षर जनसंख्या प्रतिशतमा, २०५८

संकेत

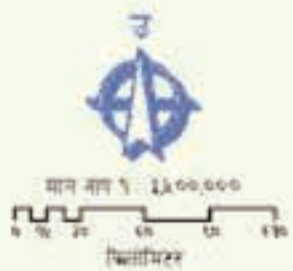

अधिकतम : काठमाण्डौ ७७.२%

न्यूनतम : हुम्ला २७.१%

साक्षर जनता : स्थावर जनता (१२६,०००)
साक्षि विभाग, २०५८
समावेशी योजना - राष्ट्रिय जनगणना २०५८

श्री ५ को चक्रमा
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MENA 2003

पुरुष साक्षरता दर, २०५८[⊕]

पुरुष साक्षरता दर भन्नाले ६ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका लेखपढ गर्न जानेका पुरुषहरूको जनसंख्या र सोही उमेर समूहका जम्मा पुरुषहरूको जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको पुरुष साक्षरता दर ६५.५ प्रतिशत रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा पुरुष साक्षरता दर सबैभन्दा कम हुम्लामा (४१.३ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (८६.५ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको पुरुष साक्षरता दरलाई राष्ट्रिय मान (६५.५ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४१ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३४ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ३.२

जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	६७.२	चितवन	७९.३	धनुषा	६०.१	बैतडी	७१.५	रौतहट	४२.९
अछाम	५४.१	जाजरकोट	४९.४	धादिङ	५३.९	भक्तपुर	८१.१	लमजुङ	६९.०
ईलाम	७४.४	जुम्ला*	४७.०	नवलपरासी	६६.०	भोजपुर	६६.१	ललितपुर	८१.०
उदयपुर	६४.८	झापा*	७५.६	नुवाकोट	६२.४	मकवानपुर	७२.६	सप्तरी	६३.२
ओखलढुङ्गा	६३.६	ठह्रेलघुुरा	७२.२	पर्वत	६८.२	मनाङ	६७.३	सल्यान*	६०.२
कञ्चनपुर	७२.८	होटी	६१.२	पर्सा	५५.५	महोत्तरी	४५.९	सर्लाही	४६.९
कपिलवस्तु	५३.३	होल्या*	४९.६	पाल्पा	७६.२	म्याग्दी	६७.९	स्याङ्जा	७७.९
काठमाण्डौ	८६.५	तनहुँ	७२.६	पाँचथर	६५.७	मुगु*	४५.४	संखुवासभा	६३.७
काभ्रेपलाञ्चोक	७५.७	ताप्लेजुङ	६२.९	प्यूठान	६२.४	मुस्ताङ	६१.१	सिन्धुपाल्चोक*	५१.८
कालीकोट*	५४.२	तेह्रथुम	७१.३	बझाङ	५७.६	मोरङ	६७.१	सिन्धुली*	६२.६
कास्की	८३.२	दाङ	६९.३	बर्दिया	५५.५	रसुवा	४२.८	सिराहा*	५३.६
कैलाली	६४.०	दार्चुला	६७.४	बाग्लुङ	७३.१	रामेछाप	५३.८	सुनसरी	७०.९
खोटाङ	६२.३	दैलेख	६४.७	बाँके	६६.०	रुकुम	५१.०	सुर्खेत*	७३.९
गुल्मी	७०.१	दोलखा*	६४.०	बाजुरा*	५१.२	रूपन्देही	७६.२	सोलुखुम्बू	५६.७
गोरखा	६४.४	धनकुटा	७४.५	बारा	५५.२	रोल्पा	५३.१	हुम्ला	४१.३

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छन् किनकी जिल्लाहरूको गणना कार्यक्रम बाक्ला-बलुङमा भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छतौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छतौट सटीकाकारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

पुरुष साक्षरता दर

२

६ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेर समूहका कूल पुरुष जनसंख्यामा उही उमेर समूहका साक्षर पुरुषहरूको जनसंख्या, प्रतिशतमा, २०६८

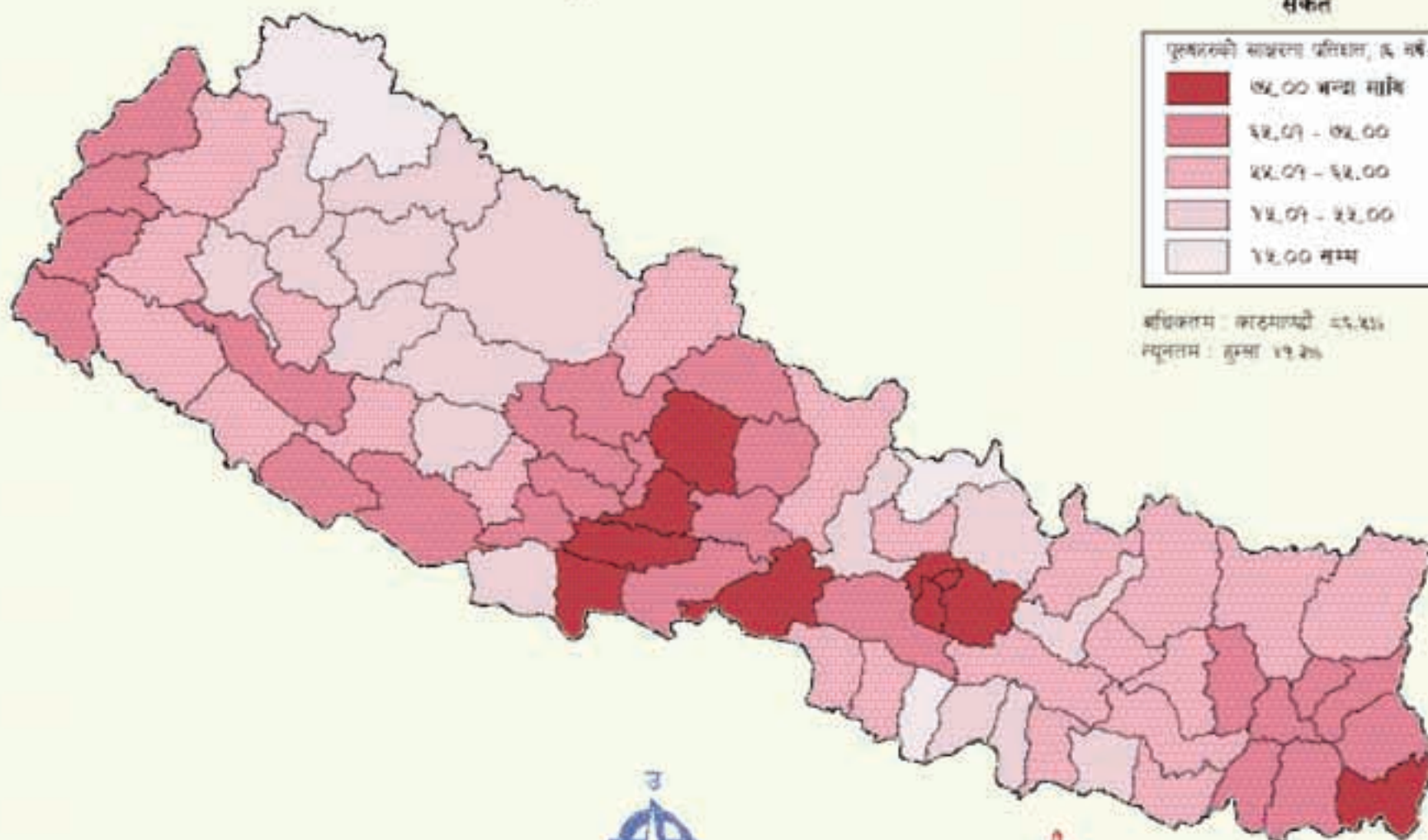
संकेत

पुरुषहरूको साक्षरता प्रतिशत (६ वर्ष+)

- ७५.०० भन्दा माथि
- ६५.०१ - ७५.००
- ५५.०१ - ६५.००
- ४५.०१ - ५५.००
- ३५.०० भन्दा कम

अधिकतम : काठमाण्डौ ८९.४३%

न्यूनतम : सुनसरी १९.२०%

मान माप १ : १,५००,०००
किलोमिटर

साक्षर नक्सा : जनसंख्या नक्सा (१:२५,००,०००)
मापि विभाग, २०७४
सम्पादक शीत : राष्ट्रिय जनसंख्या २०७८

श्री २ को सम्झना
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

महिला साक्षरता दर, २०५८[⊕]

महिला साक्षरता दर भन्नाले ६ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका लेखपढ गर्न जानेका महिलाहरूको जनसंख्या र सोही उमेर समूहका महिलाहरूको जम्मा जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको महिला साक्षरता दर ४२.८ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रुपमा महिला साक्षरता दर सबैभन्दा कम मुगुमा (९.३ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (६६.६ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको महिला साक्षरता दरलाई राष्ट्रिय मान (४२.८ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४२ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३२ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ड.६

जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	३६.६	चिरावन	५५.४	धनुषा	३०.५	बैराही	२३.६	रौतहट	१६.१
अछाम	७.८	जाजरकोट	१५.३	धादिङ	२२.९	भक्तपुर	५०.४	लमजुङ	३६.४
ईलाम	५१.२	जुम्ला*	९.३	नवलपरासी	३२.५	भोजपुर	३४.१	ललितपुर	५४.१
उदयपुर	३३.४	भक्तपुर*	५२.०	नुवाकोट	२९.१	मकवानपुर	४५.७	सप्तरी	२७.९
ओखलढुङ्गा	२६.२	ढोलेलघुरा	२०.८	पर्वता	३९.९	मनाङ	४२.२	सल्यान*	२४.७
कञ्चनपुर	३७.५	छोटी	१५.९	पर्सा	२१.८	महोत्तरी	१६.९	सर्लाही	१७.८
कपिलबस्तु	२२.३	छोल्या*	११.८	पाल्पा	५०.८	म्याग्दी	३७.१	स्याङ्जा	४७.४
काठमाण्डौ	६०.३	तनहुँ	४३.७	पाँचथर	२६.९	मुगु*	५.२	संखुवासभा	३६.८
काभ्रेपलाञ्चोक	४२.०	ताप्लेजुङ	३४.८	प्यूठान	२३.१	मुस्ताङ	३३.८	सिन्धुपाल्चोक*	१८.९
कालीकोट*	११.२	तेह्रथुम	४०.०	बझाङ	७.९	मोरङ	४०.१	सिन्धुली*	२८.०
कास्की	५३.९	दाङ	३८.६	बर्दिया	२८.३	रसुवा	१४.५	सिराहा*	१९.५
कैलाली	३२.७	दार्चुला	२०.४	बागलुङ	४४.०	रामेछाप	१७.२	सुनसरी	४३.७
खोटाङ	२९.३	दैलेख	२१.९	बाँके	४३.३	रुकुम	१६.७	सुर्खेत*	४२.३
गुल्मी	३९.४	दोलखा*	२७.६	बाजुरा*	९.२	रूपन्देही	४९.९	सोलुखुम्बू	२६.०
गोरखा	३५.३	धनकुटा	४६.४	बारा	२१.५	रोल्पा	१५.१	हुम्ला	५.०

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

[⊕] छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाको परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

महिला साक्षरता दर

५ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेर समूहका कुल महिला जनसंख्यामा उही उमेर समूहका साक्षर महिलाहरूको जनसंख्या प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

महिलाहरूको साक्षरता प्रतिशत, (५ वर्ष+)

५४.०० भन्दा माथि

४४.०१ - ५४.००

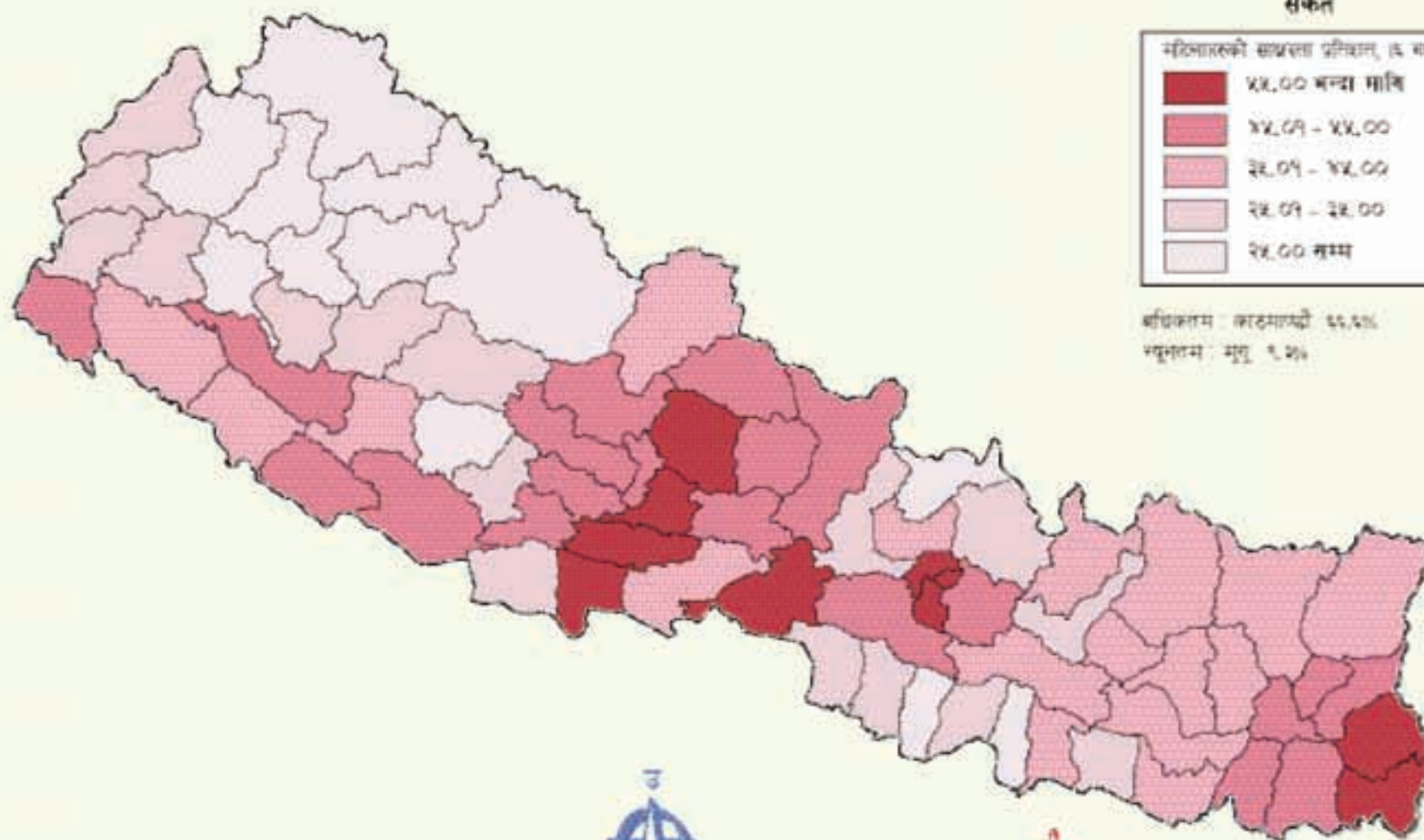
३४.०१ - ४४.००

२४.०१ - ३४.००

२४.०० भन्दा कम

सर्वाधिकतम : काठमाण्डौ ६९.६%

न्यूनतम : मुगु ९.२%

मान माप १ : १:५००,०००
० १० २० ३० ४० ५० ६० ७० ८० ९० १००
किलोमिटर

साक्षर जनता : २४,००,००० (९,२६०,०००)
साक्षी विभाग, २०७३
जम्मा कुल साक्षर जनसंख्या २०६८

श्री ५ को ध्वज
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MERRIS 2003

प्रौढ साक्षरता दर, २०५८[⊕]

प्रौढ साक्षरता दर देशमा प्रौढ अर्थात् बयस्क ब्यक्तिहरूको साक्षरताको स्थिति झल्काउने एक आधारभूत सूचक हो । प्रौढ साक्षरता दर भन्नाले १५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका लेखपढ गर्न जानेका प्रौढहरूको जनसंख्या र सोही उमेर समूहका कूल प्रौढहरूको जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको कूल प्रौढ साक्षरता दर ४८.६ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा प्रौढ साक्षरता दर सबैभन्दा कम हुम्लामा (२०.१ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (७३.६ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको प्रौढ साक्षरता दरलाई राष्ट्रिय मान (४८.६ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४७ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र २८ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ड.४

जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा	जिल्ला	दर प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	४७.९	चितवन	६५.८	धनुषा	४५.२	बैतडी	४५.४	रौतहट	२८.४
अछाम	२६.३	जाजरकोट	२८.३	धादिङ्ग	३४.५	भक्तपुर	६४.३	लमजुङ्ग	४९.५
ईलाम	६१.९	जुम्ला*	२६.७	नवलपरासी	४७.२	भोजपुर	४७.१	ललितपुर	६७.१
उदयपुर	४७.७	भुपा*	६२.४	नुवाकोट	४२.८	मकवानपुर	५८.३	सप्तरी	४४.५
ओखलढुङ्गा	४१.९	ढोलेधुरा	४३.८	पर्वत	५१.४	मनाङ्ग	५२.८	सल्यान*	४०.९
कञ्चनपुर	५४.२	होटी	३६.८	पर्सा	३८.१	महोत्तरी	३०.५	सर्लाही	३०.७
कपिलबस्तु	३६.२	ढोल्पा*	२९.४	पाल्पा	६१.१	म्याग्दी	४९.३	स्याङ्जा	५८.०
काठमाण्डौ	७३.६	तनहुँ	५४.८	पाँचथर	५०.१	मुगु*	२४.४	संखुवासभा	४८.०
काभ्रेपलाञ्चोक	५६.३	ताप्लेजुङ्ग	४७.८	प्यूठान	३८.२	मुस्ताङ्ग	४८.२	सिन्धुपाल्चोक*	३१.५
कालीकोट*	३४.०	तेह्रथुम	५४.३	बझाङ्ग	२९.५	मोरङ्ग	५२.६	सिन्धुली*	४२.८
कास्की	६७.१	दाङ्ग	५२.५	बर्दिया	३९.८	रसुवा	२५.७	सिराहा*	३५.३
कैलाली	४७.२	दार्चुला	४१.६	बाग्लुङ्ग	५५.४	रामेछाप	३१.६	सुनसरी	५६.५
खोटाङ्ग	४३.४	दैलेख	४०.७	बाँके	५४.१	रुकुम	३०.६	सुर्खेत*	५६.६
गुल्मी	५०.९	दोलखा*	४२.८	बाजुरा*	२७.६	रूपन्देही	६२.६	सोलुखुम्बू	३९.१
गोरखा	४५.५	धनकुटा	५९.०	बारा	३७.०	रोल्पा	३१.५	हुम्ला	२०.१

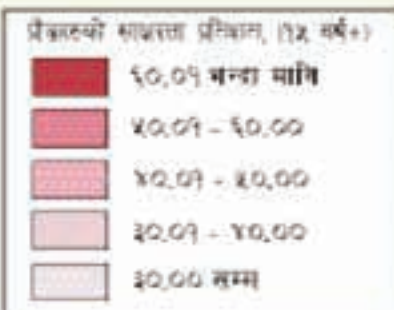
* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तथीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

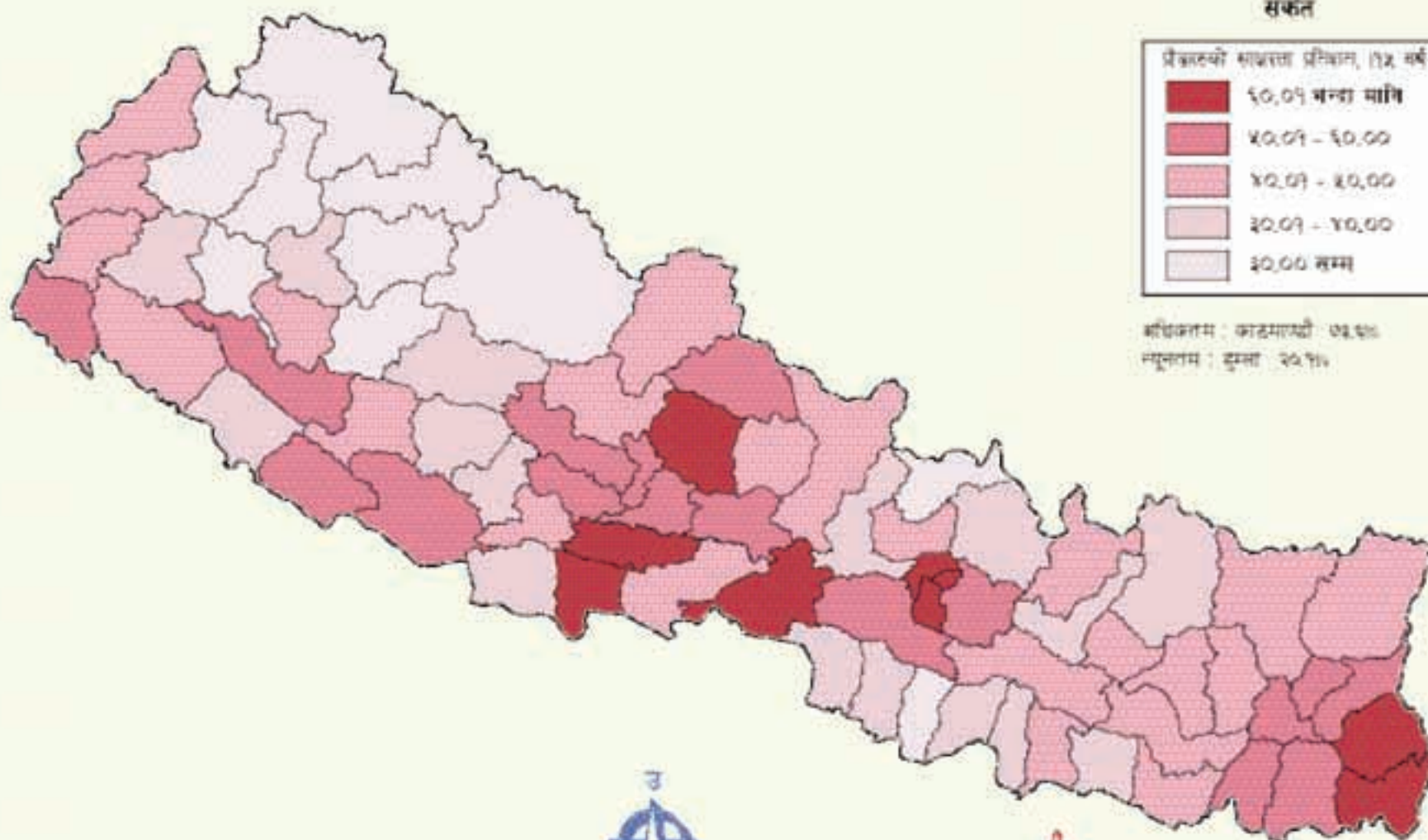
प्रौढ साक्षरता दर

१५ वर्ष र सो भन्दा माथिका उमेर समूहका मूल जनसंख्यामा उही उमेर समूहका
साक्षर जनसंख्या प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

स्रोत/कालम : काठमाण्डौ ७३.६०
न्यूनतम : दुमला २०.१०

मान माप १ : ३५,००,०००
किलोमिटर

साक्षर जनता : कुलजनता (१,३५,००,०००)
माथि विभाग, २०७४
समावेश क्षेत्र : राष्ट्रिय जनसंख्या २०६८

श्री २ को संकेत
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

प्रौढ पुरुष साक्षरता दर, २०५८[⊕]

प्रौढ वा बयस्क पुरुष साक्षरता दर भन्नाले १५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका लेखपढ गर्न जानेका पुरुषहरूको जनसंख्या तथा सोही उमेर समूहका पुरुषहरूको कूल जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई जनाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको प्रौढ वा बयस्क पुरुष साक्षरता दर ६२.७ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा यो दर सबैभन्दा कम हुम्लामा (३४.२ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (८५.१ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको प्रौढ पुरुष साक्षरता दरलाई राष्ट्रिय मान (६२.७ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४३ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३२ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ड.५

जिल्ला	प्रौढ पुरुष प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ पुरुष प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ पुरुष प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ पुरुष प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ पुरुष प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	६२.८	चितवन	७६.६	धनुषा	५८.८	बैतडी	६९.९	रौतहट	३९.९
अछाम	४९.२	जाजरकोट	४०.५	धादिङ्ग	४७.०	भक्तपुर	७७.९	लमजुङ्ग	६५.५
ईलाम	७२.५	जुम्ला*	४२.६	नवलपरासी	६२.९	भोजपुर	६९.९	ललितपुर	७९.५
उदयपुर	६२.२	भक्तपुर*	७३.३	नुवाकोट	५७.०	मकवानपुर	७०.५	सप्तरी	६०.५
बोखलढुङ्गा	६०.१	ढाँडेलघुरा	७०.१	पर्वत	६६.६	मनाङ्ग	६९.८	सल्यान*	५६.२
कञ्चनपुर	७०.७	डोटी	५७.७	पर्सा	५२.७	महोत्तरी	४३.१	सर्लाही	४२.८
कपिलबस्तु	४९.४	डोल्पा*	४५.९	पाल्पा	७४.४	म्याग्दी	६४.५	स्याङ्जा	७२.७
काठमाण्डौ	८५.१	तनहुँ	६८.९	पाँचथर	६४.४	मुगु*	४२.०	संखुवासभा	६०.१
काभ्रेपलाञ्चोक	७१.९	ताप्लेजुङ्ग	६९.६	प्यूठान	५८.२	मुस्ताङ्ग	५९.२	सिन्धुपाल्चोक*	४४.४
कालीकोट*	५०.७	तेह्रथुम	७०.२	बझाङ्ग	५४.४	मोरङ्ग	६५.३	सिन्धुली*	५७.९
कास्की	८१.६	दाङ्ग	६७.१	बर्दिया	५१.३	रसुवा	३५.५	सिराहा*	५०.४
कैलाली	६९.७	दार्चुला	६४.४	बाग्लुङ्ग	७०.५	रामेछाप	४८.८	सुनसरी	६९.४
खोटाङ्ग	५९.०	दैलेख	६९.३	बाँके	६४.३	रुकुम	४४.०	सुर्खेत*	७१.५
गुल्मी	६७.२	दोलखा*	५८.८	बाजुरा*	४६.९	रूपन्देही	७५.०	सोलुखुम्बू	५२.९
गोरखा	५८.१	धनकुटा	७२.३	बारा	५१.६	रोल्पा	४९.७	हुम्ला	३४.२

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाक्ला-ब्यबस्थित भएको थियो । (परिचय सफ्यमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा प्रत्येक घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकामा परिचय सफ्य हेर्नु होस् ।

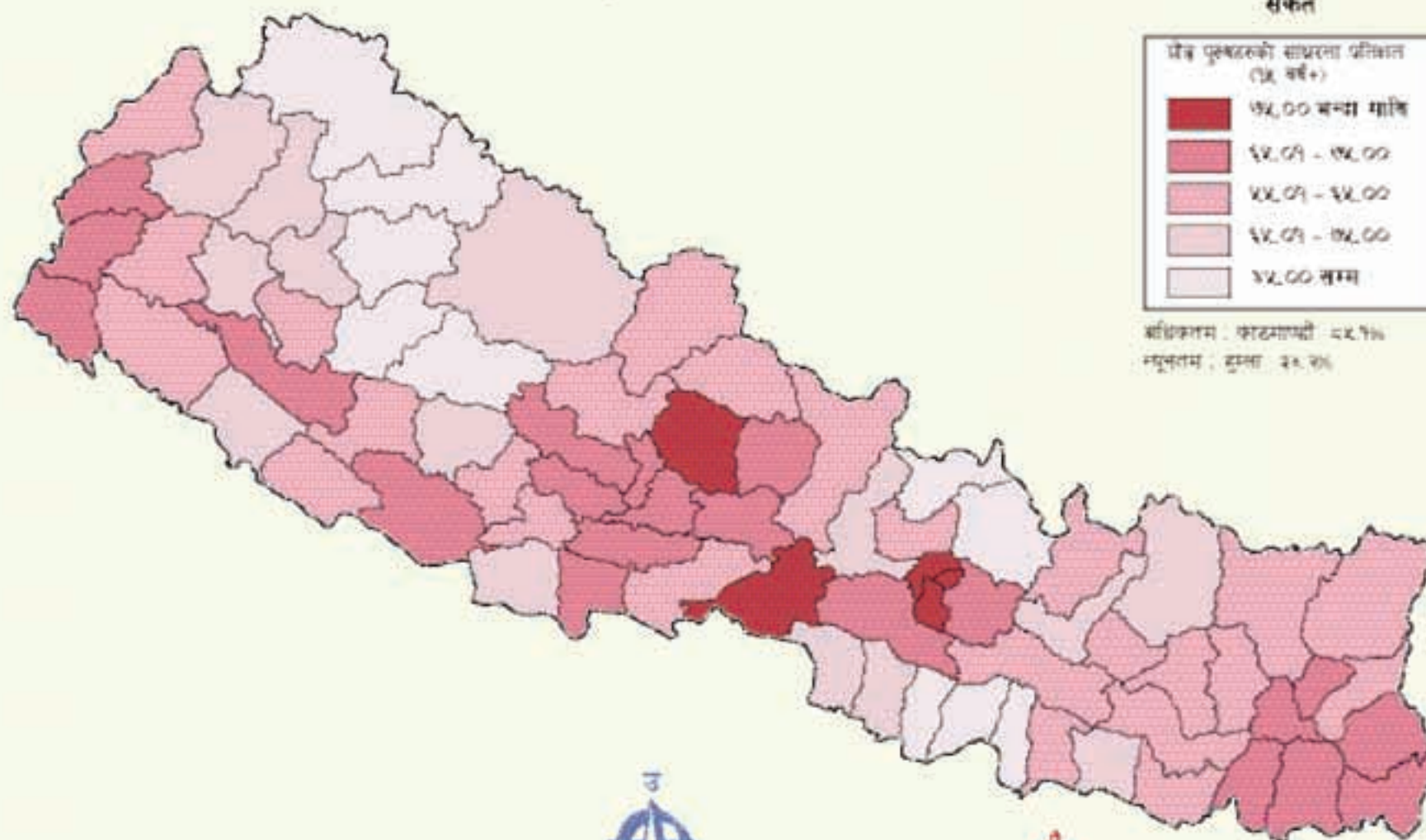
प्रौढ पुरुष साक्षरता दर

१५ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेर समूहका मूल पुरुषहरूको जनसंख्यामा उही उमेर समूहका साक्षर पुरुषहरूको जनसंख्या प्रतिशतमा, २०१८

संकेत

सर्वाधिकतम : काठमाडौँ ८५.१७%
न्यूनतम : दुमला २५.२०%

मानक माप : १:२,५००,०००
० १० २० ३० ४० ५०
किलोमिटर

संस्कार संस्था : सांस्कृतिक संस्था (पि २५०,०००)
माथि विभाग, २०१८
तथ्याङ्क स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०१८

श्री ५ को संस्था
संस्कृतिक विभाग

मार्च २००३

प्रौढ महिला साक्षरता दर, २०५८[⊕]

प्रौढ वा बयस्क महिला साक्षरता भन्नाले १५ वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरका लेखपढ गर्न जानेका महिलाहरूको जनसंख्या र सोही उमेर समूहका महिलाहरूको कूल जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालको प्रौढ महिला साक्षरता दर ३४.९ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा प्रौढ महिला साक्षरता दर सबैभन्दा कम हुम्लामा (५.० प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (६०.३ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको प्रौढ महिला साक्षरता दरलाई राष्ट्रिय मान (३४.९ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४३ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३२ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ड.६

जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा	जिल्ला	प्रौढ महिला प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	३६.६	चितवन	५५.४	धनुषा	३०.५	बैतडी	२३.६	रौतहट	१६.१
अछाम	७.८	जाजरकोट	१५.३	धादिङ	२२.९	भक्तपुर	५०.४	लमजुङ	३६.४
ईलाम	५१.२	जुम्ला*	९.३	नवलपरासी	३२.५	भोजपुर	३४.१	ललितपुर	५४.१
उदयपुर	३३.४	फापा*	५२.०	नुवाकोट	२९.१	मकवानपुर	४५.७	सप्तरी	२७.९
ओखलढुङ्गा	२६.२	छठेलधुरा	२०.८	पर्वत	३९.९	मनाङ	४२.२	सल्यान*	२४.७
कञ्चनपुर	३७.५	छोटी	१५.९	पर्सा	२१.८	महोत्तरी	१६.९	सर्लाही	१७.८
कपिलबस्तु	२२.३	छोल्या*	११.८	पाल्पा	५०.८	म्याग्दी	३७.१	स्याङ्जा	४७.४
काठमाण्डौ	६०.३	तनहुँ	४३.७	पाँचथर	३६.९	मुगु*	५.२	संखुवासभा	३६.८
काभ्रेपलाञ्चोक	४२.०	ताप्लेजुङ	३४.८	प्यूठान	२३.१	मुस्ताङ	३३.८	सिन्धुपाल्चोक*	१८.९
कालीकोट*	११.२	तेह्रथुम	४०.०	बझाङ	७.९	मोरङ	४०.१	सिन्धुली*	२८.०
कास्की	५३.९	दाङ	३८.६	बर्दिया	२८.३	रसुवा	१४.५	सिराहा*	१९.५
कैलाली	३२.७	दार्चुला	२०.४	बागलुङ	४४.०	रामेछाप	१७.२	सुनसरी	४३.७
खोटाङ	२९.३	दैलेख	२१.९	बाँके	४३.३	रुकुम	१६.७	सुर्खेत*	४२.३
गुल्मी	३९.४	दोलखा*	२७.६	बाजुरा*	९.२	रूपन्देही	४९.९	सोलुखुम्बू	२६.०
गोरखा	३५.३	धनकुटा	४६.४	बारा	२१.५	रोल्पा	१५.१	हुम्ला	५.०

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छन् किनकी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाक्ला-बम्बलान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

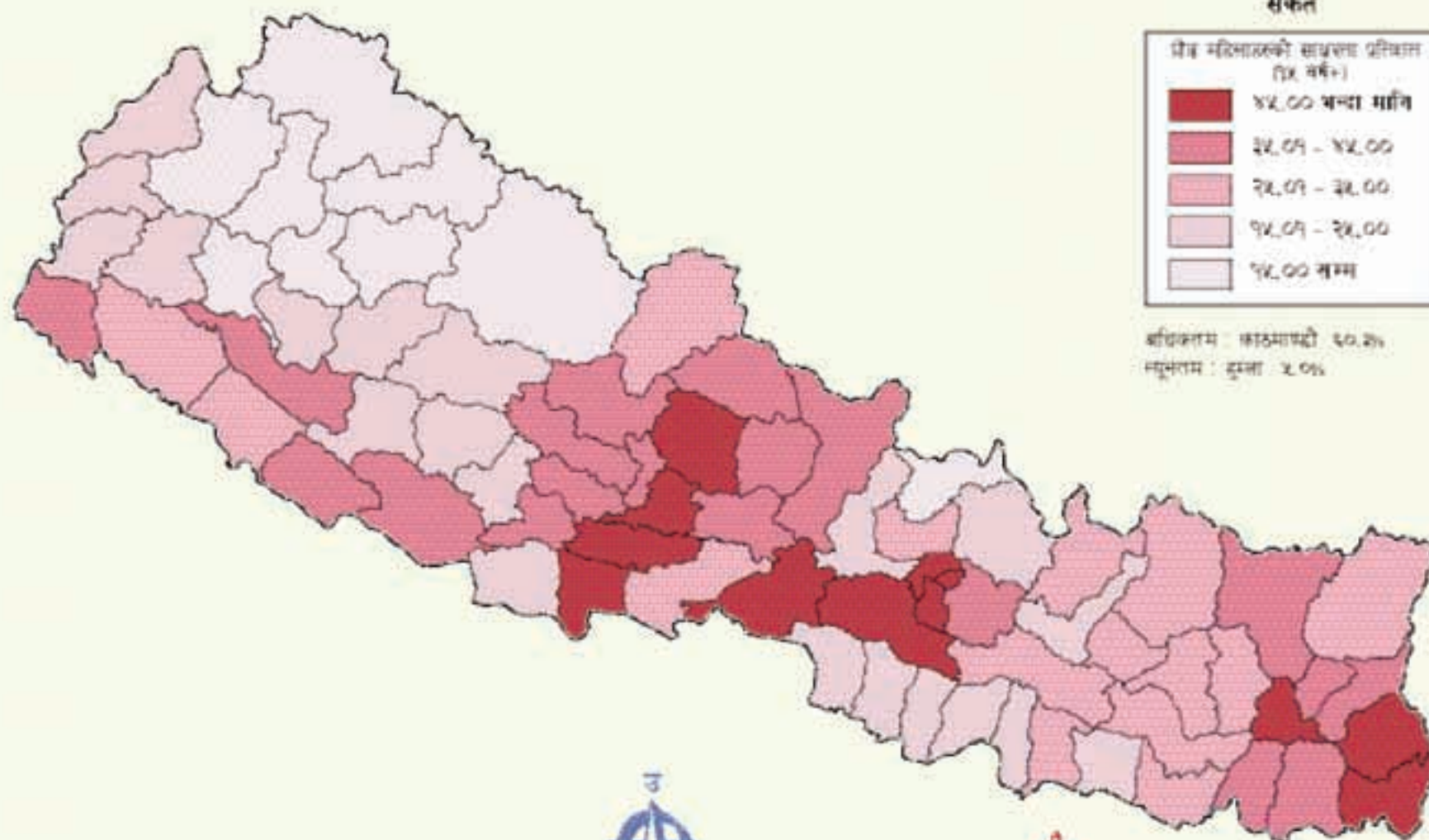
प्रौढ महिला साक्षरता दर

१५ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेर समूहका कल महिलाहरूको जनसंख्यामा उही उमेर समूहका
साक्षर महिलाहरूको जनसंख्या प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

अधिकतम : काठमाडौं ६०.२%
न्यूनतम : हुम्ला ३.०%

मानक माप : १:२,५००,०००
० १० २० ३० ४० ५०
किलोमिटर

श्री ५ को संवत्सर
संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

संस्करण संख्या : सांस्कृतिक संख्या (१५५०,०००)
संघीय विभाग, २०६८
संस्करण कोड : संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपाल

युवा उमेरका साक्षर महिला-पुरुष अनुपात, २०५८[⊕]

१५ देखि २४ वर्षका अर्थात् युवा उमेर समूहका साक्षर महिला र साक्षर पुरुषको अनुपात साक्षरता सम्बन्धी लैङ्गिक विभेद मापन गर्ने एक सूचक हो । अर्थात् यस सूचकले प्रत्येक १०० जना साक्षर युवा पुरुषहरू बराबर साक्षर युवा महिलाहरूको संख्या बारे अवगत गराउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार देशको १५ देखि २४ वर्षका साक्षर महिलाहरू र पुरुषहरूको अनुपात ०.७५ थियो । अर्थात् प्रति १०० जना साक्षर युवा पुरुषहरूमा ७५ जना साक्षर युवा महिलाहरू थिए । अतः उक्त उमेर समूहका साक्षर पुरुषहरूको दाँजोमा कम मात्र महिला साक्षर भएको स्पष्ट हुन्छ । जिल्लागत रूपमा यो अनुपात सबैभन्दा कम मुगुमा (०.१७) र सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (०.९५) थियो । सबै जिल्लाहरूको उक्त अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (०.७५) संग तुलना गर्दा ४३ जिल्लाहरूमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३२ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका ३.७

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	०.८४	चितवन	०.९२	धनुषा	०.५२	बैतडी	०.५४	रौतहट	०.४९
अछाम	०.२४	जाजरकोट	०.५१	धादिङ्ग	०.८७	भक्तपुर	०.८९	लमजुङ्ग	०.८४
ईलाम	०.९३	जुम्ला*	०.३३	नवलपरासी	०.७	भोजपुर	०.८१	ललितपुर	०.८७
उदयपुर	०.७४	फापा*	०.८९	नुवाकोट	०.७२	मकवानपुर	०.८५	सप्तरी	०.५९
ओखलढुङ्गा	०.६७	डडेलधुरा	०.४९	पर्वत	०.८८	मनाङ्ग	०.९५	सल्यान*	०.६१
कञ्चनपुर	०.७४	डोटी	०.३७	पर्सा	०.५२	महोत्तरी	०.५१	सर्लाही	०.५६
कपिलवस्तु	०.५६	डोल्पा*	०.३८	पाल्पा	०.८९	म्याग्दी	०.८३	स्याङ्जा	०.९२
काठमाण्डौ	०.९	तनहुँ	०.८७	पाँचथर	०.८४	मुगु*	०.१७	संखुवासभा	०.८५
काभ्रेपलाञ्चोक	०.८३	ताप्लेजुङ्ग	०.८५	प्युठान	०.५९	मुस्ताङ्ग	०.८६	सिन्धुपाल्चोक*	०.६
कालीकोट*	०.३५	तेह्रथुम	०.८९	बझाङ्ग	०.२२	मोरङ्ग	०.८१	सिन्धुली*	०.६७
कास्की	०.९३	दाङ्ग	०.५	बर्दिया	०.७	रसुवा	०.५६	सिराहा*	०.५३
कैलाली	०.६९	दार्चुला	०.६८	बागलुङ्ग	०.८६	रामेछाप	०.५७	सुनसरी	०.८१
खोटाङ्ग	०.७३	दैलेख	०.७४	बाँके	०.८२	रुकुम	०.५	सुर्खेत*	०.७९
गुल्मी	०.८७	दोलखा*	०.७	बाजुरा*	०.३	रूपन्देही	०.८२	सोलुखुम्बू	०.७२
गोरखा	०.८४	धनकुटा	०.६४	बारा	०.५४	रोल्पा	०.४४	हुम्ला	०.२१

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-व्यवस्था भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

** युवा उमेर समूहका सा

[⊕] छलौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छलौट तरीकाले परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

युवा उमेरका साक्षर महिला - पुरुष अनुपात

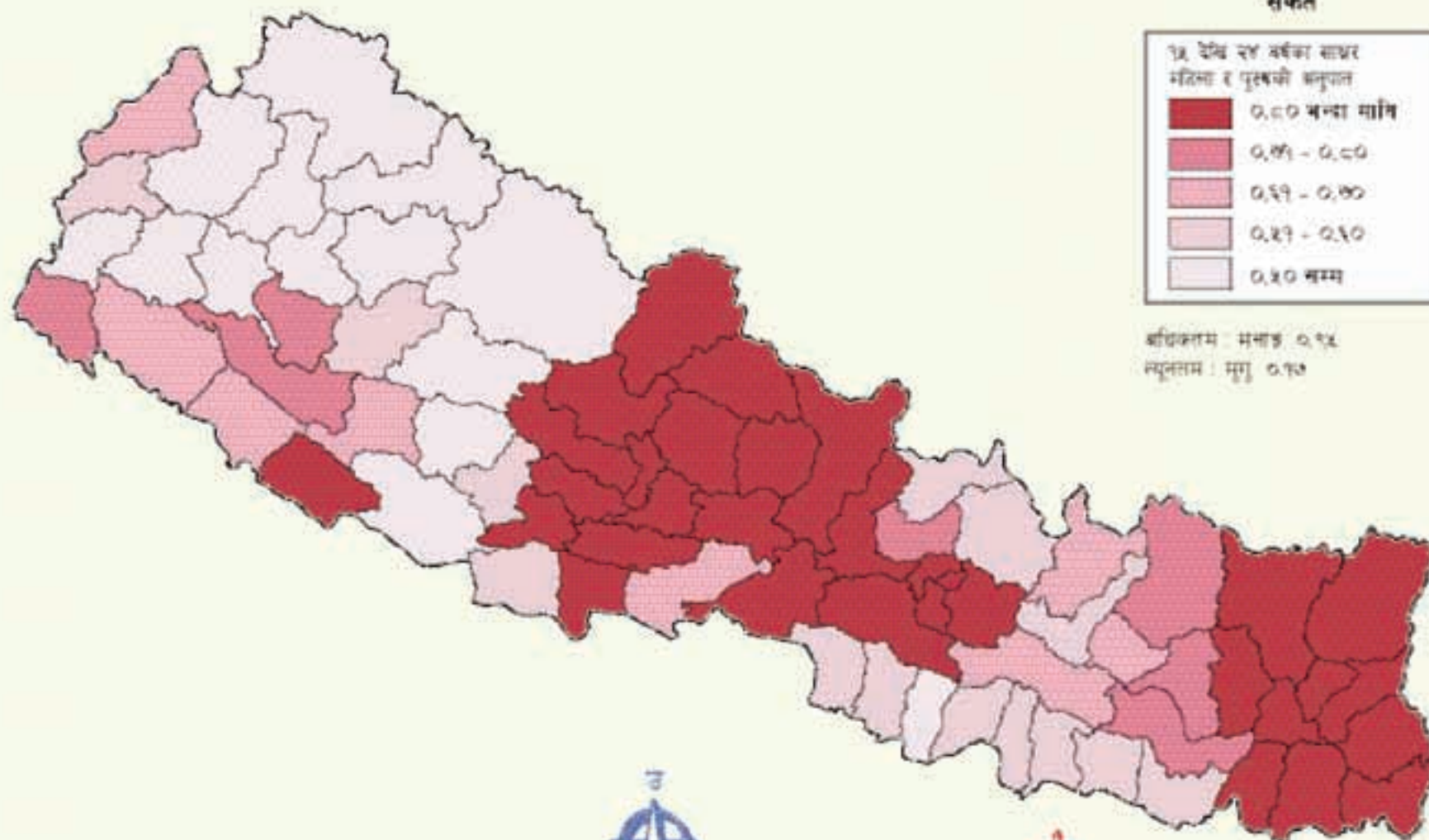
6

१५ देखि २४ वर्ष उमेर समूहका साक्षर महिलाहरू र उही उमेर समूहका साक्षर पुरुषहरूको अनुपात, २०६८

संकेत

१५ देखि २४ वर्षका साक्षर महिला र पुरुषको अनुपात	
०.८० भन्दा माथि	
०.७९ - ०.८०	
०.६९ - ०.७०	
०.६९ - ०.६०	
०.६० भन्दा माथि	

अधिकतम : मनाङ ०.९४
न्यूनतम : मुगु ०.९७

मान माप १ : ६५००,०००
किलोमिटर

साक्षरता दर : ६५.००% (१५-२४ वर्षका)
साक्षरता दर : ६५.००%
साक्षरता दर : ६५.००%

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय साक्षरता विभाग

शैक्षिक तह अनुसार साक्षर जनसंख्या, २०५८[⊕]

नेपालमा शिक्षाको तहगत संरचना अनुसार एस.एल.सी.* (प्रवेशिका परीक्षा) भन्दा तल प्राथमिक तह, निम्न-माध्यमिक तह तथा माध्यमिक तहहरू रहेका छन् । यसैले कूल साक्षर जनसंख्यालाई सफलतापूर्वक उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तह अनुसार मुख्य पाँच तहमा विभाजन गरी यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ, जस अनुसार प्राथमिक तह (कक्षा १ देखि ५ सम्म), निम्न-माध्यमिक तथा माध्यमिक तह (कक्षा ६ देखि १० सम्म), एस.एल.सी. (प्रवेशिका परीक्षा) वा सो सरह, प्रमाण-पत्र तह वा सो भन्दा माथि र अन्य (अनौपचारिक शिक्षा प्राप्त गरी साक्षर भएका, माथि उल्लेख गरिएको शैक्षिक तहमा नपरेका, औपचारिक रूपमा विद्यालयबाट शैक्षिक तह उत्तिर्ण नगरेका साक्षरहरू) हुन् । शैक्षिक तह अनुसारको सूचकको मान निकाल्दा साक्षर भएर पनि उत्तिर्ण गरेको तह उल्लेख नगरेका जनसंख्यालाई समावेश गरिएको छैन । कूल साक्षर जनसंख्यामा उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तह अनुसार साक्षर जनसंख्याको अंश (शैक्षिक तह अनुसारको साक्षर जनसंख्या तथा कूल साक्षर जनसंख्याको अनुपात) लाई प्रतिशतमा प्रस्तुत गरिएको छ । यहाँ उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तह भन्नाले ब्यक्तिले उत्तिर्ण गरेको सबैभन्दा माथिल्लो शैक्षिक तहलाई जनाउँछ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार कूल १ करोड २ लाख ४३ हजार ८ सय ५५ साक्षर ब्यक्तिहरूले उत्तिर्ण गरेको आफ्नो शैक्षिक तह उल्लेख गरेका थिए । त्यस मध्ये ४२.३१ प्रतिशतले प्राथमिक तह, ३०.९० प्रतिशतले निम्न-माध्यमिक र माध्यमिक तह र ९.०९ प्रतिशतले एस.एल.सी. (प्रवेशिका परीक्षा) वा सो सरह, ८.६३ प्रतिशतले प्रमाण-पत्र तह वा सो भन्दा माथि र ९.०७ प्रतिशतले अनौपचारिक साक्षर मात्र तथा 'अन्य' तह पूरा गरेका थिए । तालिका ड.८ (क) मा शैक्षिक तह अनुसार सबैभन्दा बढी तथा कम अनुपातिक साक्षर जनसंख्या भएको जिल्लाहरूको विवरण देखाईएको छ । यस्तै तालिका ड.८ (ख) मा शैक्षिक तह अनुसार जिल्लागत साक्षर जनसंख्याको अनुपातिक प्रतिशत प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ड.८ (क)

(उत्तिर्ण गरेको तह)	सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्ला	सबैभन्दा बढी प्रतिशत भएका जिल्ला
प्राथमिक तह (	काठमाण्डौ (२४.९८)	रोल्पा (६६.४९)
निम्न-माध्यमिक तथा माध्यमिक तह (	रोल्पा (१८.२०)	स्याङ्जा (३६.९६)
एस.एल.सी. वा सो सरह	रोल्पा (२.४७०)	महोत्तरी (१३.९५०)
प्रमाण-पत्र तह वा सो भन्दा माथि	रोल्पा (१.१०)	काठमाण्डौ (२३.८९)
'अन्य' तह	दाङ (३.८१)	ओखलढुङ्गा (२०.४३)

⊕ छनौट (स्याम्पल) मा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

* एस.एल.सी. १० कक्षा पास गरे पछि लिइने राष्ट्रव्यापी परीक्षा हो । यो परीक्षा उत्तिर्ण गरे पछि विद्यालय तहको शिक्षा पूरा गरेको मानिन्छ ।

तालिका ड.८ (ख)

जिल्ला	उत्तिर्ण गरेको तह					जिल्ला	उत्तिर्ण गरेको तह				
	प्राथमिक तह	निम्न-माध्यमिक तथा माध्यमिक तह	एस.एल.सी. वा सो सरह	प्रमाण-पत्र तह वा सो भन्दा माथि	विशालय तथा अन्य तह		प्राथमिक तह	निम्न-माध्यमिक तथा माध्यमिक तह	एस.एल.सी. वा सो सरह	प्रमाण-पत्र तह वा सो भन्दा माथि	विशालय नगएक तह
अर्घाखाँची	४५.४४	३२.२८	७.९८	३.१६	११.१५	ढाँडेलघुरा	५१.०३	३६.००	३.०२	४.९३	५.०३
अछाम	५९.६३	२५.००	४.९२	२.०३	८.४१	होटी	५४.६२	२८.३४	६.१०	४.७२	६.२२
ईलाम	४६.५७	३१.०४	८.०५	७.५९	६.७४	होल्पा*	५१.५१	२०.४७	१०.२४	३.४७	१४.३१
उदयपुर	४६.१८	२८.८९	८.५२	४.४५	११.९६	तनहुँ	४४.४६	३१.३२	७.६६	५.४२	११.१४
ओखलढुङ्गा	४५.३७	२४.९५	६.४४	२.८२	२०.४३	ताप्लेजुङ्ग	४८.९०	३२.१९	८.११	२.३५	८.४६
कञ्चनपुर	४३.१८	३३.४२	६.८७	८.५६	७.९७	तेह्रथुम	४०.९४	३६.२२	९.८४	४.३०	८.७०
कपिलवस्तु	४८.३३	३१.८०	६.३४	७.२३	६.३१	दाङ्ग	५२.२६	३४.६०	४.७३	४.६०	३.८१
काठमाण्डौ	२४.९८	२९.४४	१३.४४	२३.८९	८.२६	दार्चुला	५७.२४	२७.३२	५.६५	२.११	७.६८
काभ्रेपलाञ्चोक	३९.९३	२९.५२	९.७०	५.८१	१५.०३	दैलेख	४५.७८	३०.३९	८.४३	७.३०	८.१०
कालीकोट*	३९.९८	२८.७८	१०.३०	४.३७	१६.५८	दोलखा*	४८.८१	३०.०१	८.८८	४.३२	७.९८
कास्की	३५.५३	३६.५६	९.४२	८.७५	९.७४	धनकुटा	३५.१६	२९.८५	१३.६६	१५.८३	५.५०
कैलाली	४४.१४	२८.९८	७.५३	८.०२	११.३३	धनुषा	५१.१२	३०.६४	७.१५	२.८०	८.३०
खोटाङ्ग	५०.५२	३०.४१	७.७६	२.५२	८.७९	घादिङ्ग	३६.५८	२८.२१	११.५२	८.०९	१५.६०
गुल्मी	४९.७६	२९.११	६.३९	२.८९	११.८५	नवलपरासी	५१.१३	३०.४५	५.०७	४.९२	८.४४
गोरखा	४८.२८	२९.७९	७.७९	४.८७	९.२६	नुवाकोट	४२.७४	२७.६८	८.०९	४.७७	१६.७१
चितवन	३४.११	२९.९७	११.३०	११.८१	१२.८०	पर्वत	४२.६६	३४.४१	१०.८७	३.८५	८.२२
जाजरकोट	५८.९६	२९.९१	३.१९	१.१३	६.८१	पर्सा	४५.७९	३२.५८	७.६२	८.७९	५.२२
जुम्ला*	५४.८२	२९.२०	५.७९	३.०४	७.१६	पाल्पा	४१.९२	२८.३६	९.९४	८.५६	११.२२
झापा*	३६.३७	३५.६४	९.५५	७.९२	१०.५३	पाँचथर	५२.६१	३१.७७	५.८३	२.९१	६.८९

* यी अङ्कहरू राम्रो भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छन्, जिनकी जिल्लाहरूको राम्रो कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

तालिका ड.८ (स)

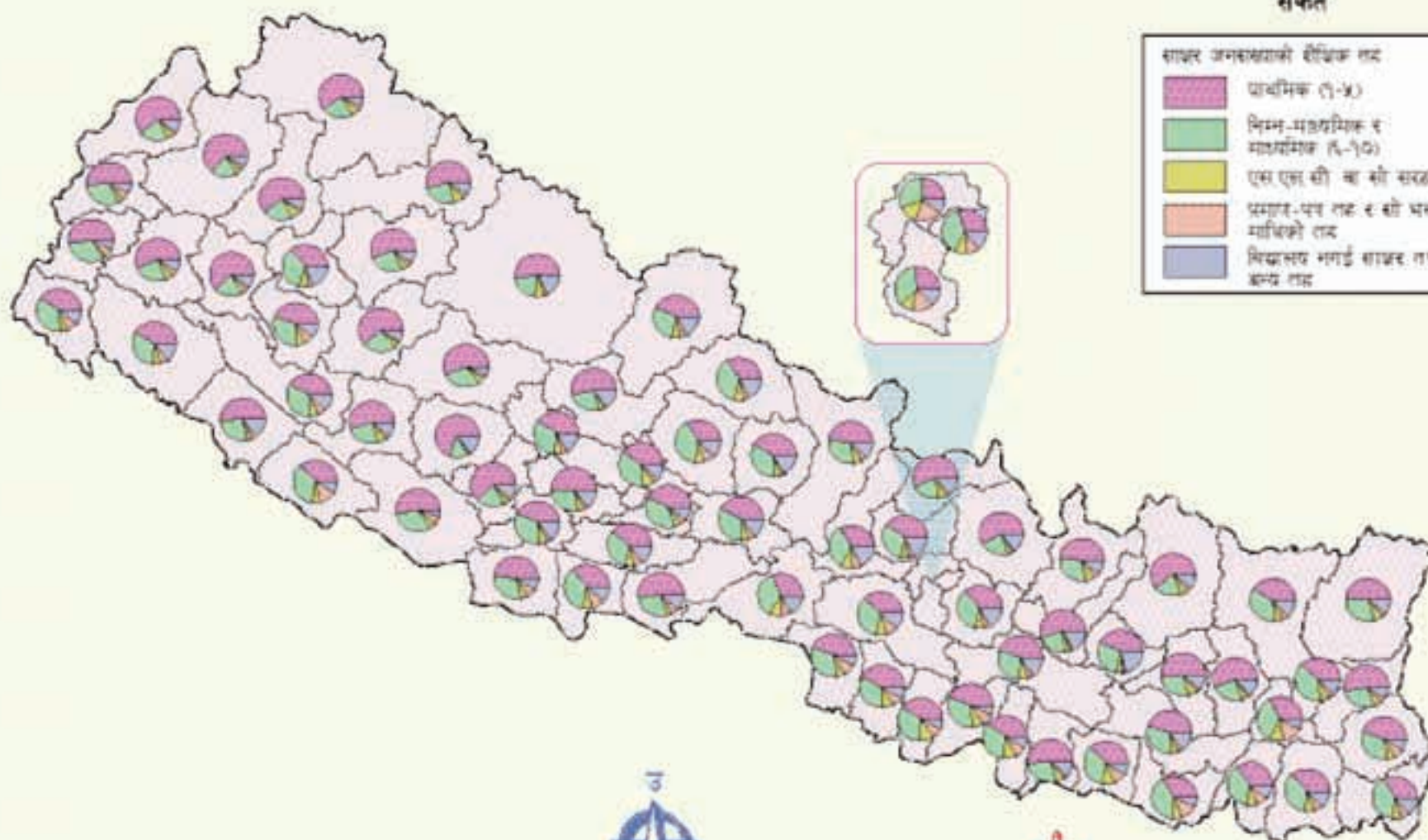
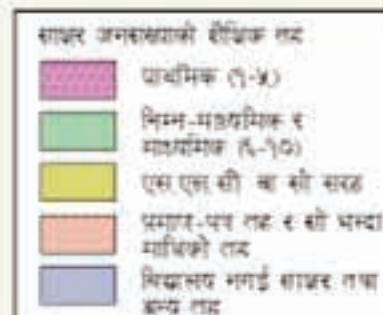
जिल्ला	उत्तिर्ण गरेको तह					जिल्ला	उत्तिर्ण गरेको तह				
	प्राथमिक तह	निम्न-माध्यमिक तथा माध्यमिक तह	एस.एल.सी वा सो सरह	प्रमाण-पत्र तह वा सो भन्दा माथि	विशालय तथा अन्य तह		प्राथमिक तह	निम्न-माध्यमिक तथा माध्यमिक तह	एस.एल.सी वा सो सरह	प्रमाण-पत्र तह वा सो भन्दा माथि	विशालय नगएक तह
अर्घाखाँची	४५.४४	३२.२८	७.९८	३.१६	११.१५	ढोढेलधुरा	५१.०३	३६.००	३.०२	४.९३	५.०३
अछाम	५९.६३	२५.००	४.९२	२.०३	८.४१	होटी	५४.६२	२८.३४	६.१०	४.७२	६.२२
ईलाम	४६.५७	३१.०४	८.०५	७.५९	६.७४	होल्पा	५१.५१	२०.४७	१०.२४	३.४७	१४.३१
उदयपुर	४६.१८	२८.८९	८.५२	४.४५	११.९६	तनहुँ	४४.४६	३१.३२	७.६६	५.४२	११.१४
ओखलढुङ्गा	४५.३७	२४.९५	६.४४	२.८२	२०.४३	ताप्लेजुङ्ग	४८.९०	३२.१९	८.११	२.३५	८.४६
कञ्चनपुर	४३.१८	३३.४२	६.८७	८.५६	७.९७	तेह्रथुम	४०.९४	३६.२२	९.८४	४.३०	८.७०
कपिलवस्तु	४८.३३	३१.८०	६.३४	७.२३	६.३१	दाङ्ग	५२.२६	३४.६०	४.७३	४.६०	३.८१
काठमाण्डौ	२४.९८	२९.४४	१३.४४	२३.८९	८.२६	दार्चुला	५७.२४	२७.३२	५.६५	२.११	७.६८
काभ्रेपलान्चोक	३९.९३	२९.५२	९.७०	५.८१	१५.०३	दैलेख	४५.७८	३०.३९	८.४३	७.३०	८.१०
कालीकोट*	३९.९८	२८.७८	१०.३०	४.३७	१६.५८	दोलखा*	४८.८१	३०.०१	८.८८	४.३२	७.९८
कास्की	३५.५३	३६.५६	९.४२	८.७५	९.७४	धनकुटा	३५.१६	२९.८५	१३.६६	१५.८३	५.५०
कैलाली	४४.१४	२८.९८	७.५३	८.०२	११.३३	धनुषा	५१.१२	३०.६४	७.१५	२.८०	८.३०
खोटाङ्ग	५०.५२	३०.४१	७.७६	२.५२	८.७९	घादिङ्ग	३६.५८	२८.२१	११.५२	८.०९	१५.६०
गुल्मी	४९.७६	२९.११	६.३९	२.८९	११.८५	नवलपरासी	५१.१३	३०.४५	५.०७	४.९२	८.४४
गोरखा	४८.२८	२९.७९	७.७९	४.८७	९.२६	नुवाकोट	४२.७४	२७.६८	८.०९	४.७७	१६.७१
चितवन	३४.११	२९.९७	११.३०	११.८१	१२.८०	पर्वत	४२.६६	३४.४१	१०.८७	३.८५	८.२२
जाजरकोट	५८.९६	२९.९१	३.१९	१.१३	६.८१	पर्सा	४५.७९	३२.५८	७.६२	८.७९	५.२२
जुम्ला*	५४.८२	२९.२०	५.७९	३.०४	७.१६	पाल्पा	४१.९२	२८.३६	९.९४	८.५६	११.२२
झापा*	३६.३७	३५.६४	९.५५	७.९२	१०.५३	पाँचथर	५२.६१	३१.७७	५.८३	२.९१	६.८९

* यी अङ्कहरू राप्ता भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छन्, किनकि जिल्लाहरूको राप्ता कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो। (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

शैक्षिक तह अनुसार साक्षर जनसंख्या

१ वर्ष र सो भन्दा माथि उमेर समूहका कूल साक्षर जनसंख्यामा कुनै निम्नतम शैक्षिक तह पार गरेका साक्षर जनसंख्याको प्रतिशत, २०६८

संकेत

आकार नक्सा : स्तरकृत नक्सा (१:५०,०००)
 जारी विभाग : २०७३
 लम्बाई शीत : क्षैतिज जनसंख्या २०७८

मान मात्रा : २,५००,०००
 किलोमिटर

श्री १ को सरकार
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

विद्यालय संख्याको वितरण, २०५७

विद्यालय प्रणाली तथा शैक्षिक विकास सम्बन्धी सूचनाको प्रमुख स्रोत नै शिक्षा विभाग हो । वि.सं. २०५७ मा यस विभागले प्रकाशित गरेको प्रतिवेदन अनुसार प्राथमिक, निम्न-माध्यमिक तथा माध्यमिक (सार्वजनिक, सामुदायिक र निजी) गरी जम्मा ३७ हजार ५ सय ६६ तहगत विद्यालयहरूको संख्या देखिएको थियो । जिल्लागत रूपमा सबैभन्दा कम विद्यालय संख्या मनाङ्गमा (४५) थियो, जुन अधिराज्य भरी रहेको सम्पूर्ण विद्यालय संख्याको ०.१२ प्रतिशत थियो । यस्तै सबैभन्दा बढी विद्यालय संख्या काठमाण्डौमा (२०१४) रहेको थियो, जुन अधिराज्य भरीको सम्पूर्ण विद्यालय संख्याको ५.३६ प्रतिशत थियो ।

तालिका ड.९

जिल्ला	विद्यालयहरूको संख्या	जिल्ला	विद्यालयहरूको संख्या	जिल्ला	विद्यालयहरूको संख्या	जिल्ला	विद्यालयहरूको संख्या	जिल्ला	विद्यालयहरूको संख्या
अर्घाखाँची	५३०	चितवन	७००	धनुषा	५००	बैतडी	४९७	रौतहट	३४९
अछाम	४०८	जाजरकोट	३२०	धादिङ्ग	६३८	भक्तपुर	४२८	लमजुङ्ग	६१४
ईलाम	५१५	जुम्ला	१६३	नवलपरासी	६८६	भोजपुर	४७१	ललितपुर	६५७
उदयपुर	४३४	झापा	८४०	नुवाकोट	६३७	मकवानपुर	५३०	सप्तरी	४३३
ओखलढुङ्गा	३९३	डडेलधुरा	३०६	पर्वत	४९६	मनाङ्ग	४५	सल्यान	४२०
कञ्चनपुर	४२६	डोटी	४०८	पर्सा	३९६	महोत्तरी	३६३	सर्लाही	५०२
कपिलवस्तु	४५१	डोल्पा	१२४	पाल्पा	६६०	म्याग्दी	३१३	स्याङ्जा	८०८
काठमाण्डौ	२०१४	तनहुँ	७६८	पाँचथर	४७६	मुगु	१६०	संखुवासभा	४४९
काभ्रेपलाञ्चोक	८४६	ताप्लेजुङ्ग	३७७	प्यूठान	३९९	मुस्ताङ्ग	९०	सिन्धुपाल्चोक	६२३
कालीकोट	२१८	तेह्रथुम	३३२	बझाङ्ग	३६८	मोरङ्ग	९७१	सिन्धुली	७०३
कास्की	८६३	दाङ्ग	५६०	बर्दिया	३५४	रसुवा	१३१	सिराहा	४९५
कैलाली	५४४	दार्चुला	३८७	बाग्लुङ्ग	७०७	रामेछाप	५११	सुनसरी	६०३
खोटाङ्ग	६३०	दैलेख	७०३	बाँके	३३८	रुकुम	३१५	सुर्खेत	६१६
गुल्मी	७८६	दोलखा	४५८	बाजुरा	२६९	रूपन्देही	६८७	सोलुखुम्बू	३२७
गोरखा	६७२	धनकुटा	४३८	बारा	४१३	रोल्पा	३७५	हुम्ला	१२९

स्रोत: विद्यालयस्तरीय नेपालको श

(

विद्यालय संख्याको वितरण

सबै तहका विद्यालयहरूको नजर संख्या, २०६७

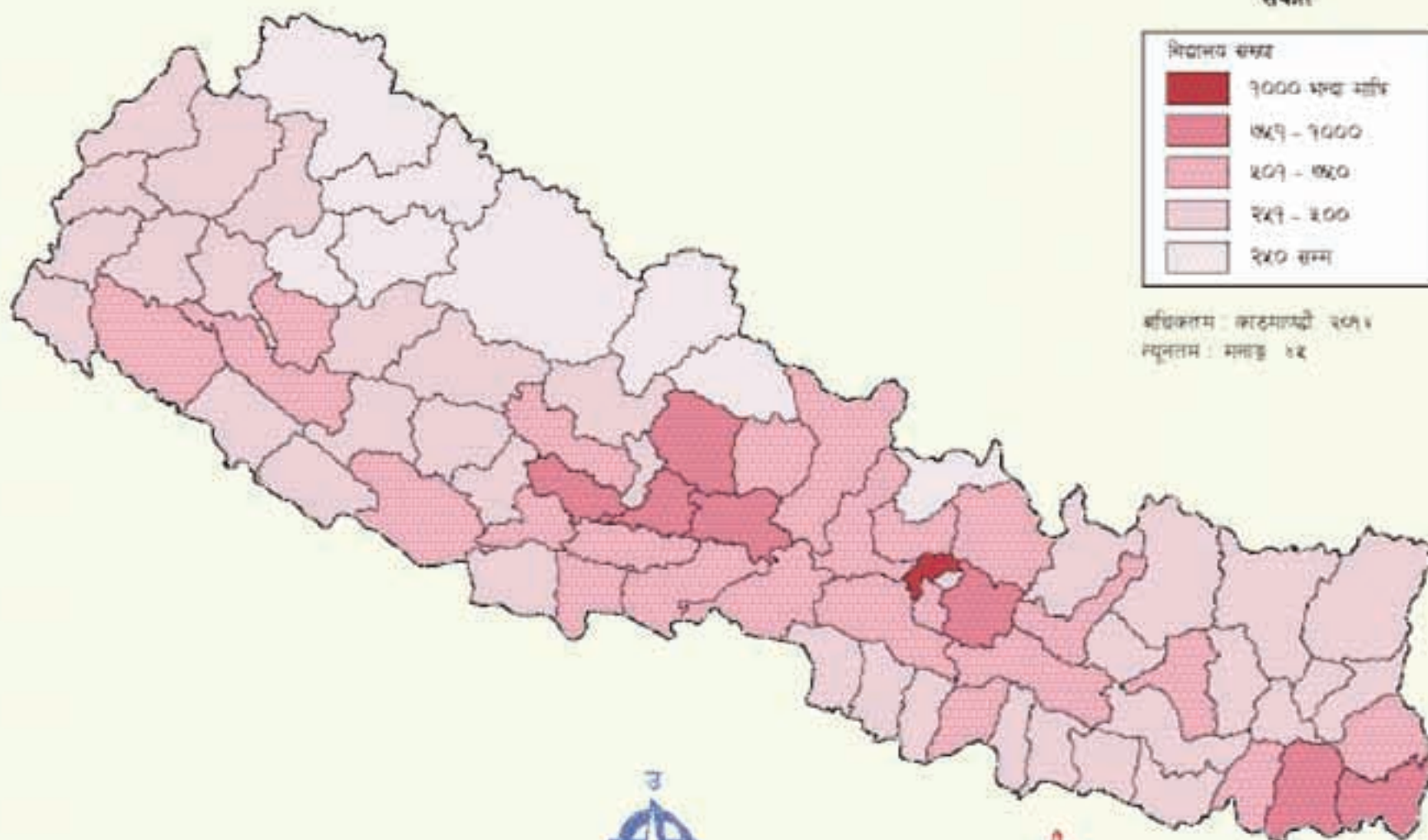
संकेत

विद्यालय संख्या

अधिकतम : काठमाण्डौ २०१४

न्यूनतम : मनाङ ४२

मान माप १ : १,५००,०००
 किलोमिटर

आकार नक्सा : समरूप नक्सा (१:५०,०००)
 जारी विभाग, २०७४
 बजारको क्षेत्र : शिक्षा विभाग, २०७५

सो. २ को संस्करण
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

विद्यालयहरूको संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा, २०५७

कूल जनसंख्यामा उपलब्ध विद्यालय संख्यालाई प्रति हजार जनसंख्यामा प्रस्तुत गरिएको सूचकले जनसंख्याको अनुपातमा विद्यालय संख्याको स्थिति देखाउँछ । वि. सं. २०५७ को जम्मा विद्यालयहरूको संख्या शिक्षा विभागबाट प्राप्त भएको तथा उक्त वर्षको लागि जनसंख्याको अनुमान वि.सं. २०५८ को जनगणनाबाट प्राप्त भएको तथ्याङ्कको आधारमा गरिएको छ । देशभरमा औसत प्रति १,००० जनसंख्याको लागि १.६६ विद्यालयहरू उपलब्ध थिए । जिल्ला अनुसार यो अनुपात सबैभन्दा कम महोत्तरीमा (०.६७) र सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (६.८५) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको उक्त अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१.६६) संग तुलना गर्दा ५२ जिल्लाहरूमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा बढी तथा २३ जिल्लाहरूमा कम थियो ।

तालिका ड:१२

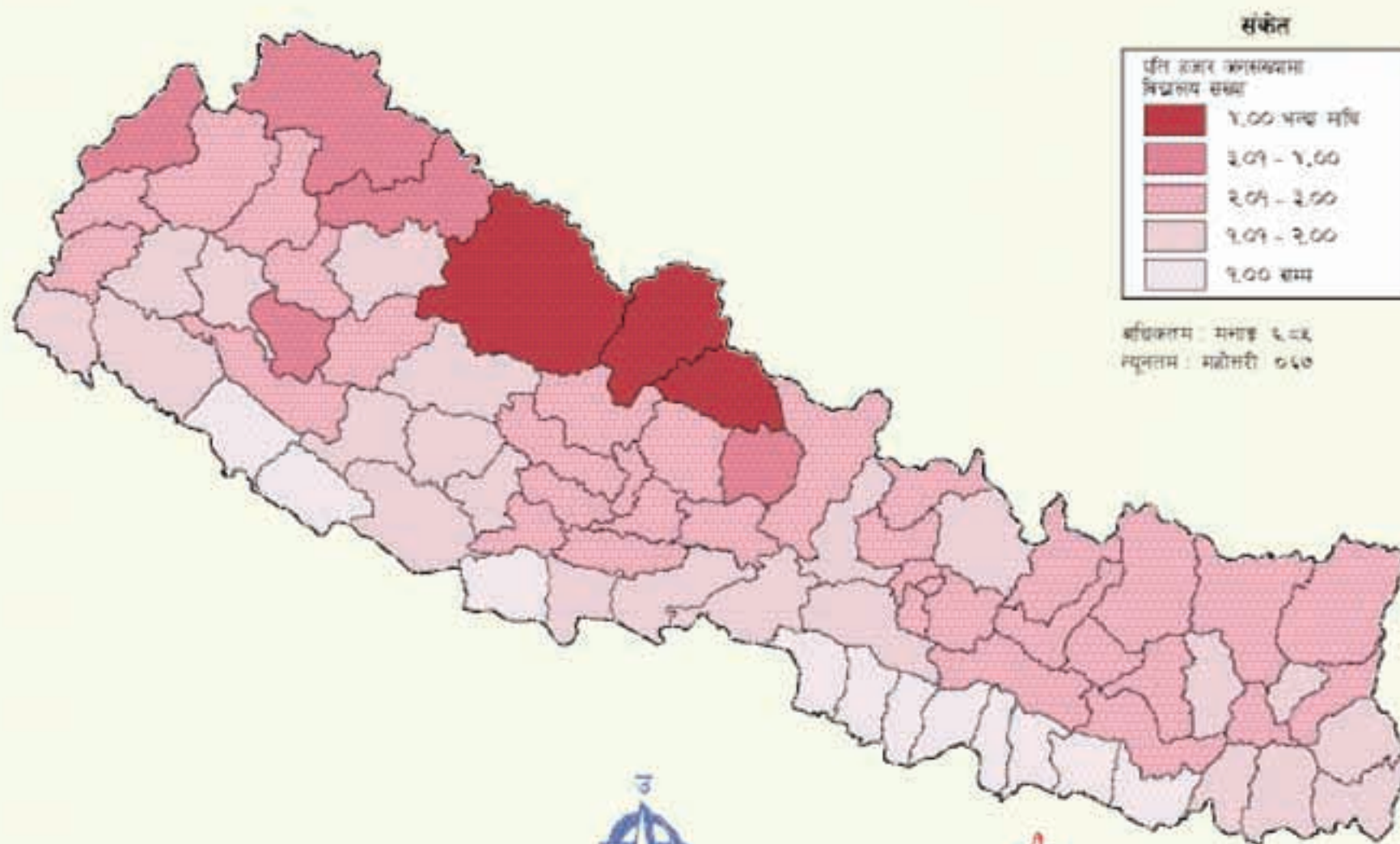
जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा
अर्घाखाँची	०.४५	चितवन	०.३३	धनुषा	०.१६	बैतडी	०.३९	रौतहट	०.१२
अछाम	०.३०	जाजरकोट	०.३४	धादिङ्ग	०.२९	भक्तपुर	०.४९	लमजुङ्ग	०.५४
ईलाम	०.३०	जुम्ला	०.२९	नवलपरासी	०.२१	भोजपुर	०.३४	ललितपुर	०.५६
उदयपुर	०.५८	भुपा	०.३०	नुवाकोट	०.३२	मकवानपुर	०.२३	सप्तरी	०.१७
ओखलढुङ्गा	०.३७	डडेलधुरा	०.४४	पर्वत	०.५१	मनाङ्ग	१.८३	सल्यान	०.२४
कञ्चनपुर	०.३७	डोटी	०.३५	पर्सा	०.१७	महोत्तरी	०.१४	सर्लाही	०.१५
कपिलबस्तु	०.१५	डोल्पा	०.४९	पाल्पा	०.४४	म्याग्दी	०.५४	स्याङ्जा	०.४०
काठमाण्डौ	०.७१	तनहुँ	०.३९	पाँचथर	०.३५	मुगु	०.५८	संखुवासभा	०.४३
काभ्रेपलाञ्चोक	०.४९	ताप्लेजुङ्ग	०.५५	प्युठान	०.२७	मुस्ताङ्ग	१.०९	सिन्धुपाल्चोक	०.३२
कालीकोट	०.३३	तेह्रथुम	०.२४	बझाङ्ग	०.३९	मोरङ्ग	०.२९	सिन्धुली	०.५१
कास्की	०.४९	दाङ्ग	०.२६	बर्दिया	०.२१	रसुवा	०.४०	सिराहा	०.१५
कैलाली	०.२०	दार्चुला	०.५३	बाग्लुङ्ग	०.४२	रामेछाप	०.३५	सुनसरी	०.२४
खोटाङ्ग	०.४३	दैलेख	०.७४	बाँके	०.२१	रुकुम	०.३४	सुर्खेत	०.३४
गुल्मी	०.४१	दोलखा	०.३३	बाजुरा	०.४४	रूपन्देही	०.२३	सोलुखुम्बू	०.५०
गोरखा	०.३९	धनकुटा	०.४५	बारा	०.१३	रोल्पा	०.२७	हुम्ला	०.४५

(, धनकुटा र कैलाली वि.सं. २०५७ को अनुमानित जनसंख्या)

विद्यालयहरूको संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा

प्रति हजार जनसंख्यामा सबै तहका विद्यालयहरूको संख्या, २०६७

आकार तथ्या : भूतकाल नक्सा (१:२५,०००)
स्रोत विभाग, २०७३
नक्साको स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८
मिठा विभाग, २०७३

वी.पी.ओ.संस्था
केन्द्रीय नक्सा विभाग

ICIMOD
MUNIS 2003

प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा, २०५७

प्रति एक हजार जनसंख्यामा कूल प्राथमिक विद्यालयहरूको (कक्षा १ देखि ५ सम्म) संख्याले आधारभूत शैक्षिक सुविधा व्यवस्थाको स्थिति दर्शाउँछ । देशभरमा सालाखाला प्रति एक हजार जनसंख्याको लागि १.१५ को दरले प्राथमिक विद्यालयहरू उपलब्ध थिए । जिल्लागत रुपमा उक्त अनुपात सबैभन्दा कम महोत्तरीमा (०.४७) र सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (४.५७) थियो । सबै जिल्लाहरूको उक्त अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१.१५) संग तुलना गर्दा ५१ जिल्लाहरूमा उक्त अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा बढी तथा २४ जिल्लाहरूमा कम रहेको थियो ।

तालिका ३:११

जिल्ला	प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्या	जिल्ला	प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्या	जिल्ला	प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्या	जिल्ला	प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्या	जिल्ला	प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्या
अर्घाखाँची	१.७२	चितवन	१.०४	धनुषा	०.४९	बैतडी	१.४३	रौतहट	०.४९
अछाम	१.२४	जाजरकोट	१.७५	घाबिङ्ग	१.४३	भक्तपुर	१.१९	लमजुङ्ग	२.३४
ईलाम	१.३४	जुम्ला	१.३४	नवलपरासी	०.९६	भोजपुर	१.४२	ललितपुर	१.०६
उदयपुर	२.०५	झापा	०.६५	नुवाकोट	१.६०	मकवानपुर	१.०३	सप्तरी	०.५०
ओखलढुङ्गा	१.७०	डडेलधुरा	१.७१	पर्वत	१.९७	मनाङ्ग	४.५७	सल्यान	१.५३
कञ्चनपुर	०.८१	डोटी	१.४९	पर्सा	०.५७	महोत्तरी	०.४७	सर्लाही	०.६०
कपिलवस्तु	०.७४	डोल्पा	३.४३	पाल्पा	१.६०	म्याग्दी	१.७१	स्याङ्जा	१.५८
काठमाण्डौ	१.२३	तनहुँ	१.७१	पाँचथर	१.६७	मुगु	२.७४	संखुवासभा	१.९६
काभ्रेपलान्चोक	१.४६	ताप्लेजुङ्ग	२.१९	प्युठान	१.४६	मुस्ताङ्ग	३.७२	सिन्धुपाल्चोक	१.४७
कालीकोट	१.५०	तेह्रथुम	०.८६	बझाङ्ग	१.५५	मोरङ्ग	०.७४	सिन्धुली	१.८५
कास्की	१.५६	बाङ्ग	०.८७	बर्दिया	०.६८	रसुवा	२.२७	सिराहा	०.६४
कैलाली	०.७५	बाँरचुला	२.३३	बाग्लुङ्ग	१.८०	रामेछाप	१.६७	सुनसरी	०.६६
खोटाङ्ग	१.७४	दैलेख	१.७८	बाँके	०.६३	रुकुम	१.१२	सुर्खेत	१.६६
गुल्मी	१.७१	बोलेखा	१.६६	बाजुरा	१.७१	रूपन्देही	०.६६	सोलुखुम्बू	१.९३
गोरखा	१.५५	धनकुटा	१.७०	बारा	०.६०	रोल्पा	१.३५	हुम्ला	२.४७

(१. भक्तपुर र कैलाली जिल्ला २०५७ को अनुमानित जनसंख्या)

प्राथमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा

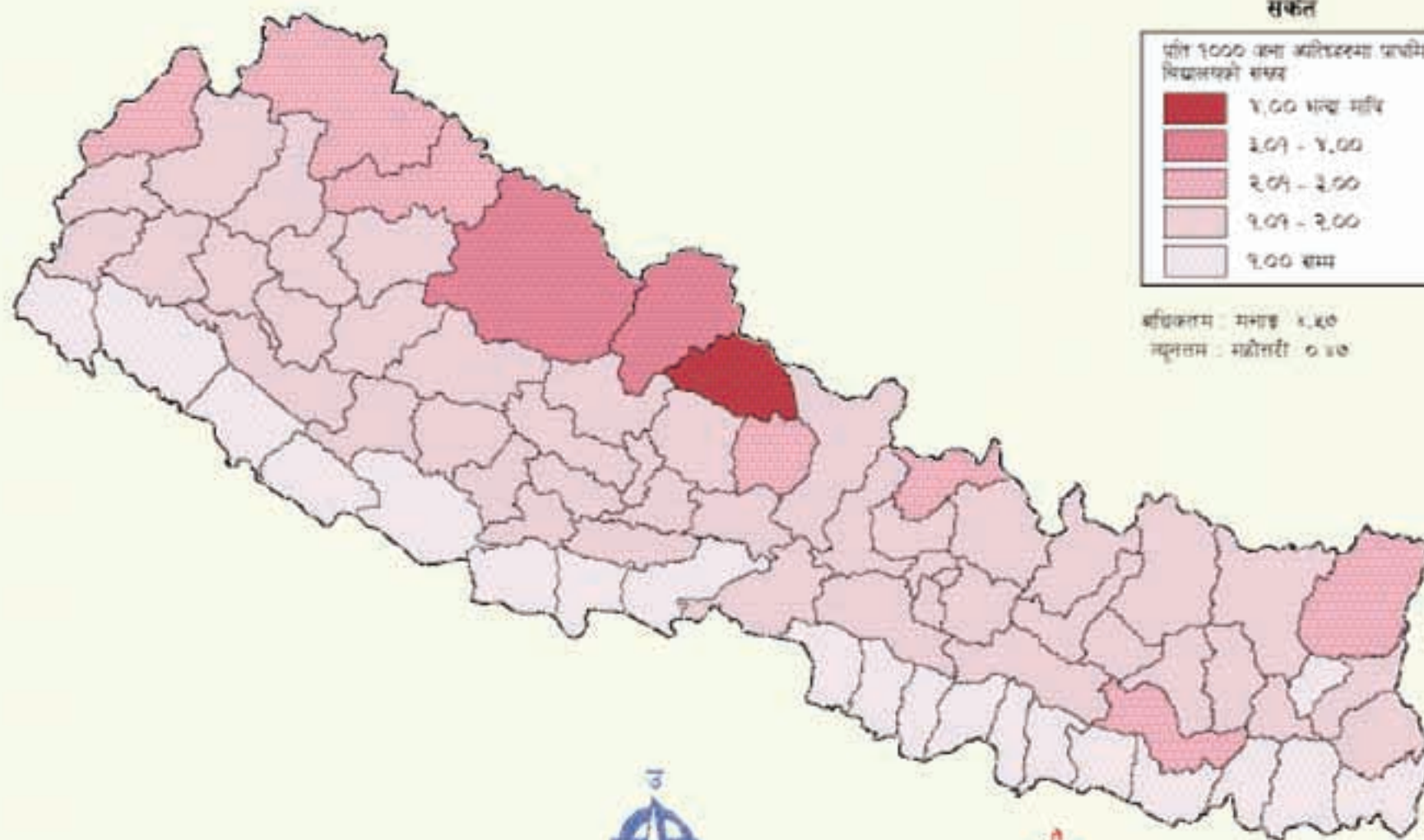
प्रति हजार जनसंख्यामा पढा १ देखि ५ सम्मको प्राथमिक विद्यालयहरूको संख्या, २०६९

संकेत

सर्वाधिकतम : गन्नाइ ४,४०

न्यूनतम : मझौतरी ०.४०

मान मान १ : २४००,०००
किलोमिटर

आकार नक्सा : सरासरी नक्सा (१:२४,००,०००)
नक्सा विभाग, २०६९
नक्सा स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०६८
मिठा विभाग, २०६९

वी.पी.ओ.संस्था
केन्द्रीय नक्सा विभाग

निम्न-माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा, २०५७

सम्पूर्ण देश भरमा प्रति एक हजार जनसंख्याको लागि ०.३२ निम्न-माध्यमिक विद्यालयहरू (कक्षा ६ देखि ८ सम्म) उपलब्ध थियो । जिल्ला अनुसार उक्त अङ्क सबैभन्दा कम रौतहट जिल्लामा (०.१२) र सबैभन्दा बढी मनाङ्ग जिल्लामा (१.८३) थियो । सबै जिल्लाहरूको उक्त अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (०.३२) संग तुलना गर्दा ४६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र २७ जिल्लाहरूमा कम थियो ।

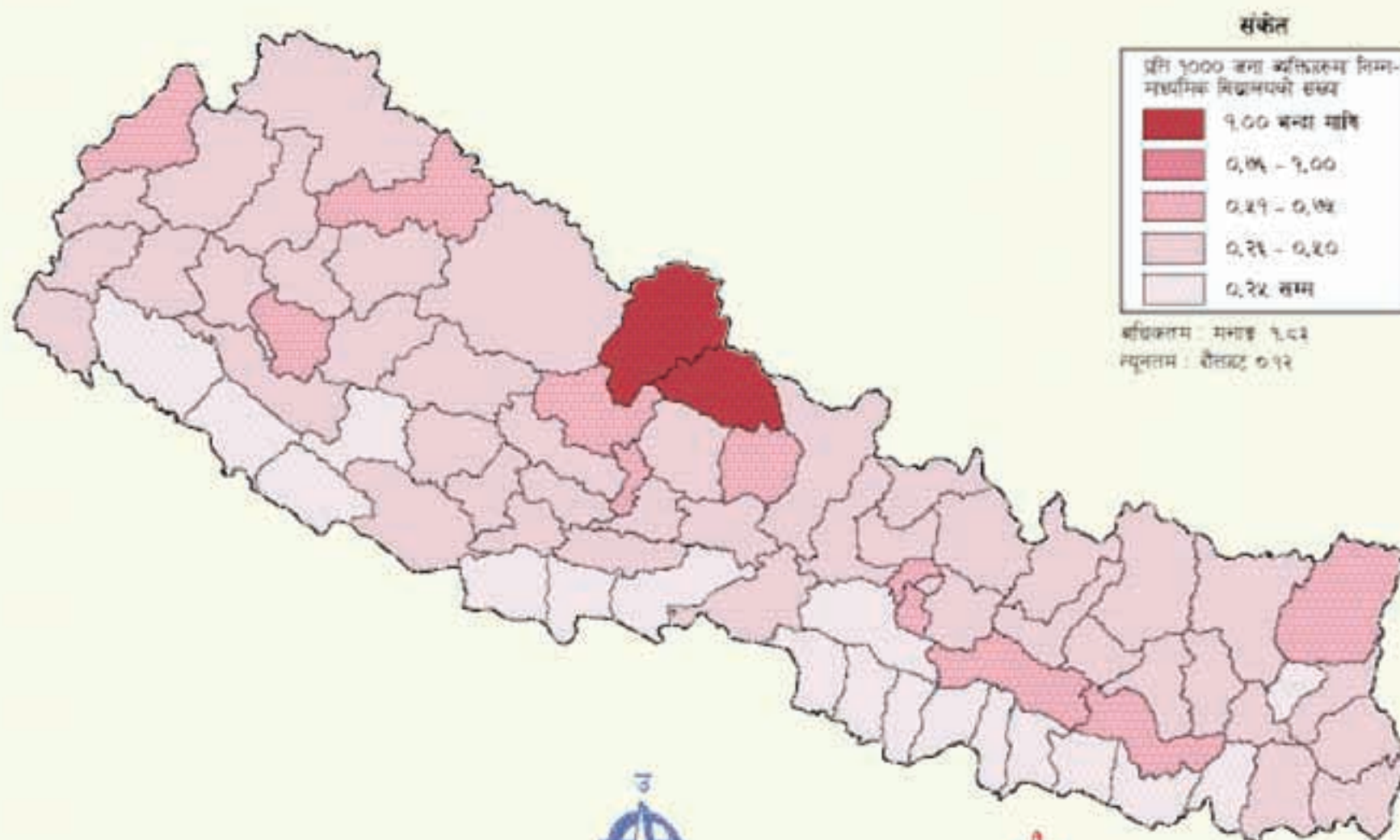
तालिका ६.१२

जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा	जिल्ला	नि.मा.वि. संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा
अर्घाखाँची	०.४५	चितवन	०.३३	धनुषा	०.१६	बैतडी	०.३९	रौतहट	०.१२
अछाम	०.३०	जाजरकोट	०.३४	धादिङ्ग	०.२९	भक्तपुर	०.४९	लमजुङ्ग	०.५४
ईलाम	०.३०	जुम्ला	०.२९	नवलपरासी	०.२९	भोजपुर	०.३४	ललितपुर	०.५६
उदयपुर	०.५८	भापा	०.३०	नुवाकोट	०.३२	मकवानपुर	०.२३	सप्तरी	०.१७
ओखलढुङ्गा	०.३७	डडेलधुरा	०.४४	पर्वत	०.५१	मनाङ्ग	१.८३	सल्यान	०.२४
कञ्चनपुर	०.३७	डोटी	०.३५	पर्सा	०.१७	महोत्तरी	०.१४	सर्लाही	०.१५
कपिलबस्तु	०.१५	डोल्पा	०.४९	पाल्पा	०.४४	म्याग्दी	०.५४	स्याङ्जा	०.४०
काठमाण्डौ	०.७१	तनहुँ	०.३९	पाँचथर	०.३५	मुगु	०.५८	संखुवासभा	०.४३
काभ्रेपलाञ्चोक	०.४९	ताप्लेजुङ्ग	०.५५	प्युठान	०.२७	मुस्ताङ्ग	१.०९	सिन्धुपाल्चोक	०.३२
कालीकोट	०.३३	तेह्रथुम	०.२४	बझाङ्ग	०.३९	मोरङ्ग	०.२९	सिन्धुली	०.५१
कास्की	०.४९	दाङ्ग	०.२६	बर्दिया	०.२१	रसुवा	०.४०	सिराहा	०.१५
कैलाली	०.२०	दार्चुला	०.५३	बाग्लुङ्ग	०.४२	रामेछाप	०.३५	सुनसरी	०.२४
खोटाङ्ग	०.४३	दैलेख	०.७४	बाँके	०.२१	रुकुम	०.३४	सुर्खेत	०.३४
गुल्मी	०.४१	दोलखा	०.३३	बाजुरा	०.४४	रूपन्देही	०.२३	सोलुखुम्बू	०.५०
गोरखा	०.३९	धनकुटा	०.४५	बारा	०.१३	रोल्पा	०.२७	हुम्ला	०.४५

(, भक्तपुर) र के.रा.वि. (वि.सं. २०५७ को अनुमानित जनसंख्या)

निम्न-माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा

प्रति हजार जनसंख्यामा कक्षा ६ देखि ८ सम्मको निम्न-माध्यमिक विद्यालयहरूको संख्या, २०६७

संकेत

प्रति १००० जना व्यक्तिहरूमा निम्न-माध्यमिक विद्यालयको संख्या
१.०० भन्दा माथि
०.९९ - १.००
०.८९ - ०.९९
०.७९ - ०.८९
०.७८ सम्म

अधिकतम : मनाङ १.०३

न्यूनतम : बैतुल ०.१२

आकार तथ्यांक - स्मृतिगत तथ्यांक (१:२०,०००)
 जारी विभाग, २०७३
 ल्याण्ड स्क्रिन - सङ्ग्रहित जनसंख्या २०६८
 विभाग, २०७३

वी.पी.ओ.संस्था
 केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा, २०५७

सम्पूर्ण देश भरमा प्रति एक हजार जनसंख्याको लागि ०.१९ माध्यमिक विद्यालय (कक्षा ९ देखि १० सम्म) उपलब्ध थियो । जिल्ला अनुसार उक्त अङ्क सबैभन्दा कम महोत्तरीमा (०.०७) र सबैभन्दा बढी दैलेखमा (०.५५) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको उक्त अङ्कलाई राष्ट्रिय मान (०.१९) संग तुलना गर्दा यो अंक ३९ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३३ जिल्लाहरूमा कम थियो ।

तालिका च. ६

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	२.६०	चितवन	३.९३	धनुषा	४.११	बैतडी	२.८८	रौतहट	४.१५
अछाम	२.९९	जाजरकोट	२.५०	धादिङ	२.०३	भक्तपुर	३.७०	लमजुङ	४.१०
ईलाम	४.२३	जुम्ला*	२.८३	नवलपरासी	३.२१	भोजपुर	२.९४	ललितपुर	३.१२
उदयपुर	३.८८	भापा*	४.६०	नुवाकोट	३.५३	मकवानपुर	३.१७	सप्तरी	२.८२
ओखलढुङ्गा	३.४१	डडेलधुरा	२.४९	पर्वत	३.८१	मनाङ	४.२८	सल्यान*	२.६३
कञ्चनपुर	४.२०	डोटी	३.४०	पर्सा	१.७८	महोत्तरी	३.५०	सर्लाही	३.२०
कपिलबस्तु	२.५१	डोल्पा*	४.२३	पाल्पा	४.४५	म्याग्दी	४.०२	स्याङ्जा	३.७९
काठमाण्डौ	४.२८	तनहुँ	३.८३	पाँचथर	२.८२	मुगु*	१.७८	संखुवासभा	२.५५
काभ्रेपलाञ्चोक	३.१२	ताप्लेजुङ	२.६९	प्यूठान	२.८२	मुस्ताङ	९.५२	सिन्धुपाल्चोक*	२.६५
कालीकोट*	३.०७	तेह्रथुम	२.७६	बझाङ	३.१८	मोरङ	४.००	सिन्धुली*	३.७०
कास्की	४.६६	दाङ	३.११	बर्दिया	२.६६	रसुवा	२.५८	सिराहा*	४.०३
कैलाली	४.८८	दार्चुला	१.६४	बागलुङ	३.६३	रामेछाप	३.१६	सुनसरी	३.८७
खोटाङ	३.७७	दैलेख	२.६९	बाँके	३.८६	रुकुम	२.०८	सुर्खेत*	४.०२
गुल्मी	२.९३	दोलखा*	३.४०	बाजुरा*	२.१५	रुपन्देही	३.०१	सोलुखुम्बू	३.६४
गोरखा	३.३०	धनकुटा	३.५८	बारा	२.२४	रोल्पा	२.७१	हुम्ला	२.१९

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

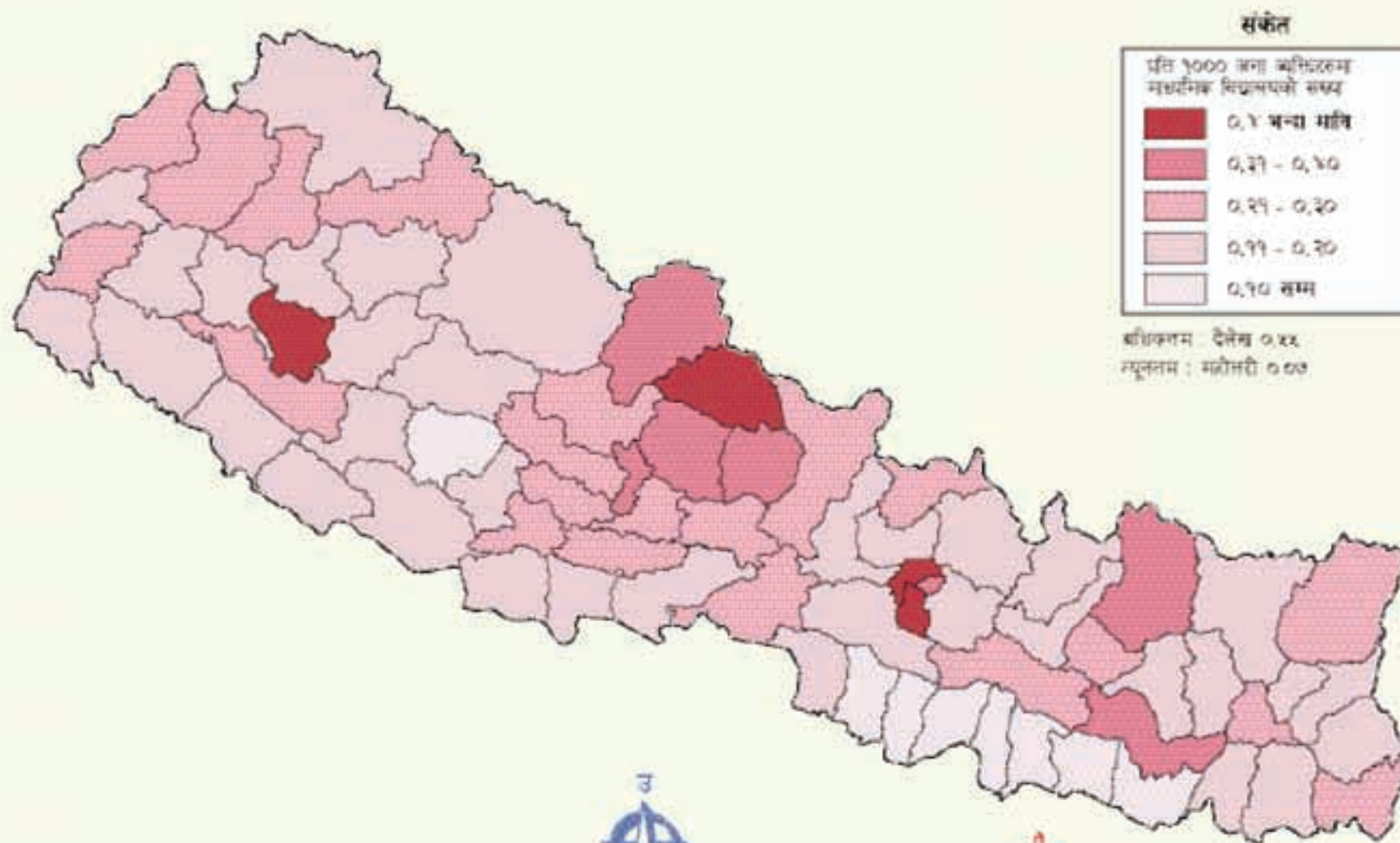
** अन्य नगरेदार वा नाट नपर्ने व्यक्तिहरूसँग बसेका आलमभिकाहरूको प्रतिशत अनुपात

Ⓒ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

माध्यमिक विद्यालय संख्या प्रति हजार जनसंख्यामा

प्रति हजार जनसंख्यामा कक्षा ५ देखि १० सम्मको माध्यमिक विद्यालयहरूको संख्या, २०६७

स्रोत : संयोजक नक्सा (१:२५०,०००)
सर्वी विभाग, २०७३
सम्पादक : राष्ट्रिय जनगणना २०६८
सिद्धि विभाग, २०७३

श्री ५ को सम्मान
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MEMRS 2003

विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या, २०५७

कूल अध्ययनरत विद्यार्थी भन्नाले सबै तहका विद्यालयहरूमा (सार्वजनिक, सामुदायिक र निजी) भर्ना भई अध्ययन गरिरहेका जम्मा विद्यार्थी संख्यालाई जनाउँछ । शिक्षा विभाग अनुसार वि. सं. २०५७ मा सबै तहहरूमा अध्ययनरत जम्मा विद्यार्थी संख्या ४९ लाख ५३ हजार ५ सय १० रहेको थियो । जिल्लागत तथ्याङ्क अनुसार सबैभन्दा कम अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या मनाङ्गमा (१,२२३) रहेको थियो, जुन जम्मा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्याको ०.०३ प्रतिशत थियो । यस्तै सबैभन्दा बढी अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या काठमाण्डौमा (२,०४,३०८) रहेको थियो, जुन जम्मा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्याको ४.१२ प्रतिशत थियो ।

तालिका ३.२०

जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.०२	चितवन	५.४३	धनुषा	१.९५	बैतडी	३.०१	रौतहट	२.९५
अछाम	३.२४	जाजरकोट	२.८३	धादिङ्ग	३.०५	भक्तपुर	४.९५	लमजुङ्ग	४.५२
ईलाम	३.७६	जुम्ला	३.००	नवलपरासी	४.९५	भोजपुर	३.१९	ललितपुर	४.२२
उदयपुर	३.३५	भुतपा	४.११	नुवाकोट	२.९४	मकवानपुर	२.७५	सप्तरी	३.१५
ओखलढुङ्गा	३.१९	डडेलधुरा	३.९६	पर्वत	३.९८	मनाङ्ग	२.७५	सल्यान	३.१३
कञ्चनपुर	३.१५	डोटी	३.२७	पर्सा	३.२३	महोत्तरी	३.४३	सर्लाही	२.९०
कपिलवस्तु	४.२३	डोल्पा	३.३३	पाल्पा	३.५९	म्याग्दी	३.६२	स्याङ्जा	४.२३
काठमाण्डौ	३.७५	तनहुँ	४.०२	पाँचथर	३.५३	मुगु	२.४६	संखुवासभा	२.८९
काभ्रेपलान्चोक	२.०६	ताप्लेजुङ्ग	३.३९	प्युठान	३.३१	मुस्ताङ्ग	२.८९	सिन्धुपाल्चोक	२.३२
कालीकोट	३.०८	तेह्रथुम	३.३५	बझाङ्ग	२.५१	मोरङ्ग	४.०२	सिन्धुली	१.६४
कास्की	५.४२	बाङ्ग	४.५०	बर्दिया	३.७०	रसुवा	३.०६	सिराहा	३.३६
कैलाली	४.७८	बाँरुला	२.९२	बाग्लुङ्ग	३.५९	रामेछाप	२.६९	सुनसरी	४.४५
खोटाङ्ग	३.०२	बैलेख	१.३०	बाँके	२.१४	रुकुम	२.०२	सुर्खेत	४.१५
गुल्मी	३.९२	बोलखा	२.७६	बाजुरा	२.७१	रूपन्देही	३.८७	सोलुखुम्बू	२.४३
गोरखा	२.८५	धनकुटा	३.३५	बारा	४.४५	रोल्पा	३.०३	हुम्ला	३.७९

(, भक्तपुर)

विद्यालयीन अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या

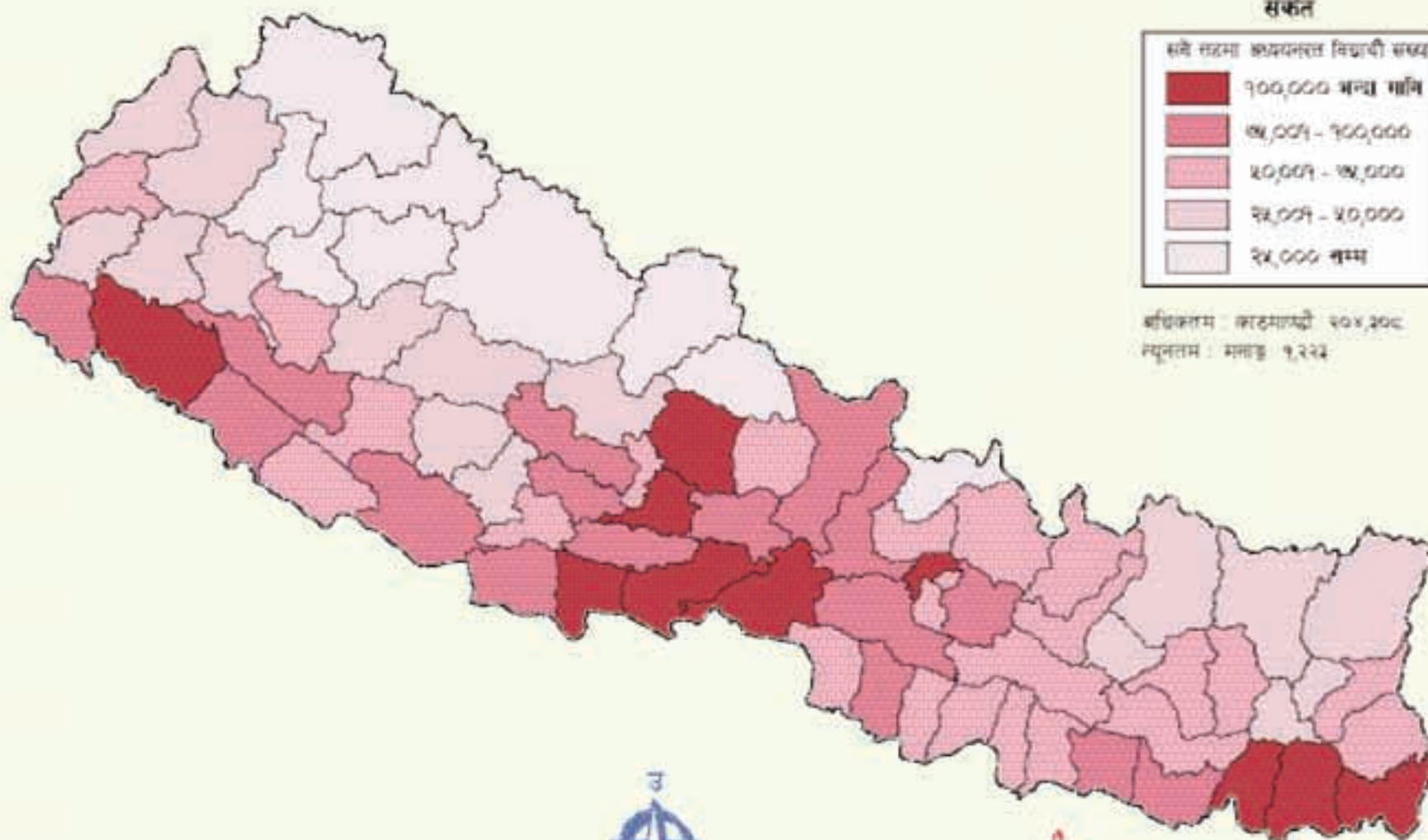
सर्वे सत्रको विद्यालयीन अध्ययनरत कुल विद्यार्थी संख्या, २०६७

संकेत

सर्वे सत्रको अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या
१००,००० भन्दा धेरै
७५,००१ - १००,०००
५०,००१ - ७५,०००
२५,००१ - ५०,०००
२५,००० भन्दा कम

अधिकतम : काठमाडौं २०४,३०८

न्यूनतम : मनाङ १,२२३

दूरी माप १ : १:५००,०००
 ० २५ ५० ७५ १००
 किलोमिटर

संस्करण : संशोधन संस्था (१३०००००)
 जारी : विभाग, २०६७
 सम्पादन : शिक्षा विभाग, २०६७

श्री ५ को शासना
 केन्द्रीय तन्त्राङ्ग विभाग

प्राथमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या, २०५७

शिक्षा विभागले वि.सं २०५७ मा प्राथमिक (कक्षा १ देखि ५ सम्म) विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको संख्या ३६ लाख २३ हजार १ सय ५० भएको प्रस्तुत गरेको थियो, जुन सबै तहमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको ७३.१५ प्रतिशत थियो । जिल्ला अनुसार प्राथमिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (८८३) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (१,१७,१९७) थियो ।

तालिका ड.२४

जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात
अर्घाखाँची	४८.१८	धितवन	३७.१४	धनुषा	४२.६४	बैतडी	३१.५	रौतहट	५८.४९
अछाम	२५.२३	जाजरकोट	२८.१६	धादिङ्ग	४३.४१	भक्तपुर	२६.२७	लमजुङ्ग	२७.०६
ईलाम	४२.२१	जुम्ला	२५.५२	नवलपरासी	४६.०४	भोजपुर	४१.५२	ललितपुर	२४.०९
उदयपुर	४४.७६	भुपा	४६.५६	नुवाकोट	४४.७४	मकवानपुर	५८.६७	सप्तरी	४४.९९
ओखलढुङ्गा	३६.७४	डडेलधुरा	२७.२७	पर्वत	३२.३४	मनाङ्ग	७.२४	सल्यान	४४.७६
कञ्चनपुर	४५.८७	डोटी	२२.३४	पर्सा	४१.९६	महोत्तरी	४२.४३	सर्लाही	४८.१
कपिलवस्तु	४५.०९	डोल्पा	११.३६	पाल्पा	३६.३२	म्याग्दी	२५.१४	स्याङ्जा	३८.८२
काठमाण्डौ	२७.५१	तनहुँ	३९.८१	पाँचथर	४७.४५	मुगु	१३.७	संखुवासभा	३६.०४
काभ्रेपलाञ्चोक	४५.४१	ताप्लेजुङ्ग	३५.१२	प्यूठान	३६.९८	मुस्ताङ्ग	७.०२	सिन्धुपाल्चोक	४३.७१
कालीकोट	२२.१	तेह्रथुम	३६.५५	बझाङ्ग	२६.०७	मोरङ्ग	४६.७४	सिन्धुली	४३.७१
कास्की	२९.५७	दाङ्ग	३६.४८	बर्दिया	५१.३	रसुवा	२८.५६	सिराहा	४५.९३
कैलाली	४१.८	दार्चुला	३०.२	बाग्लुङ्ग	४१.२६	रामेछाप	४३.०१	सुनसरी	४०.४४
खोटाङ्ग	३७.९६	दैलेख	३७.४८	बाँके	६१.२१	रुकुम	३८.१८	सुर्खेत	३६.३७
गुल्मी	३५.१६	दोलखा	४९.१	बाजुरा	२२.६९	रूपन्देही	३९.३५	सोलुखुम्बू	३८.३१
गोरखा	४८.८६	धनकुटा	४०.६	बारा	४३.५३	रोल्पा	२५.९४	हुम्ला	१२.७५

स्रोत: विद्यालयस्तरीय नेपालको

१

प्राथमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या

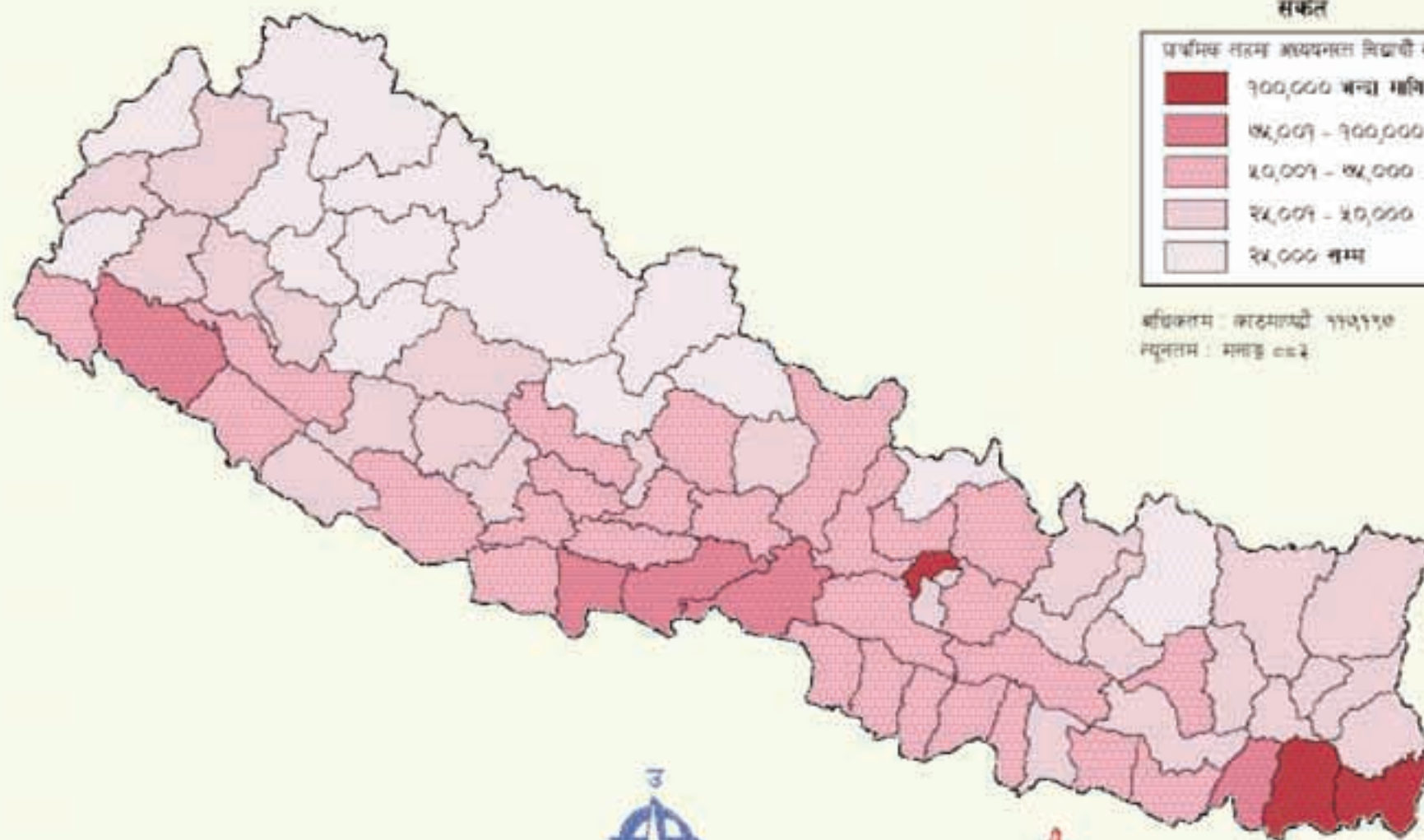
प्राथमिक तहको विद्यालयहरूमा अध्ययनरत कुल विद्यार्थी संख्या, २०८३

संकेत

प्राथमिक तहमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या	
	१००,००० भन्दा बढी
	७५,००१ - १००,०००
	५०,००१ - ७५,०००
	२५,००१ - ५०,०००
	२५,००० भन्दा कम

सर्वाधिकतम : काठमाण्डौ ११७,११७

न्यूनतम : मनाङ ००३

मान माप १ : ३,३००,०००
कि.मि.माप

स्रोत : एनसेस-२०६८ (१५-१६ वर्ष)
मापन विभाग, २०७३
लगायत अन्य : मिठा विभाग, २०८३

श्री १ को सम्मान
केन्द्रीय योजना विभाग

निम्न-माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या, २०५७

शिक्षा विभागले वि.सं २०५७ मा निम्न-माध्यमिक (कक्षा ६ देखि ८ सम्म) विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको संख्या ९ लाख ५७ हजार ४ सय ४६ भएको प्रस्तुत गरेको थियो, जुन सबै तहको विद्यालयहरूमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको १९.३३ प्रतिशत थियो । जिल्लागत तथ्याङ्क अनुसार निम्न-माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत सबैभन्दा कम विद्यार्थी संख्या मनाङ्गमा (२३९) मात्र रहेको थियो, जुन निम्न-माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको ०.०२ प्रतिशत थियो । यस्तै गरी निम्न-माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत सबैभन्दा बढी विद्यार्थी संख्या काठमाण्डौमा (६०,२१६) रहेको थियो, जुन निम्न-माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको ६.२९ प्रतिशत थियो ।

तालिका ड.२०

जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.०२	चितवन	५.४३	धनुषा	१.९५	बैतडी	३.०१	रौतहट	२.९५
अछाम	३.२४	जाजरकोट	२.८३	धादिङ्ग	३.०५	भक्तपुर	४.९५	लमजुङ्ग	४.५२
ईलाम	३.७६	जुम्ला	३.००	नवलपरासी	४.९५	भोजपुर	३.१९	ललितपुर	४.२२
उदयपुर	३.३५	भापा	४.११	नुवाकोट	२.९४	मकवानपुर	२.७५	सप्तरी	३.१५
ओखलढुङ्गा	३.१९	डडेलधुरा	३.९६	पर्वत	३.९८	मनाङ्ग	२.७५	सल्यान	३.१३
कञ्चनपुर	३.१५	डोटी	३.२७	पर्सा	३.२३	महोत्तरी	३.४३	सर्लाही	२.९०
कपिलवस्तु	४.२३	डोल्पा	३.३३	पाल्पा	३.५९	म्याग्दी	३.६२	स्याङ्जा	४.२३
काठमाण्डौ	३.७५	तनहुँ	४.०२	पाँचथर	३.५३	मुगु	२.४६	संखुवासभा	२.८९
काभ्रेपलान्चोक	२.०६	ताप्लेजुङ्ग	३.३९	प्युठान	३.३१	मुस्ताङ्ग	२.८९	सिन्धुपाल्चोक	२.३२
कालीकोट	३.०८	तेह्रथुम	३.३५	बझाङ्ग	२.५१	मोरङ्ग	४.०२	सिन्धुली	१.६४
कास्की	५.४२	बाङ्ग	४.५०	बर्दिया	३.७०	रसुवा	३.०६	सिराहा	३.३६
कैलाली	४.७८	बार्चुला	२.९२	बाग्लुङ्ग	३.५९	रामेछाप	२.६९	सुनसरी	४.४५
खोटाङ्ग	३.०२	दैलेख	१.३०	बाँके	२.१४	रुकुम	२.०२	सुर्खेत	४.१५
गुल्मी	३.९२	बोलखा	२.७६	बाजुरा	२.७१	रूपन्देही	३.८७	सोलुखुम्बु	२.४३
गोरखा	२.८५	धनकुटा	३.३५	बारा	४.४५	रोल्पा	३.०३	हुम्ला	३.७९

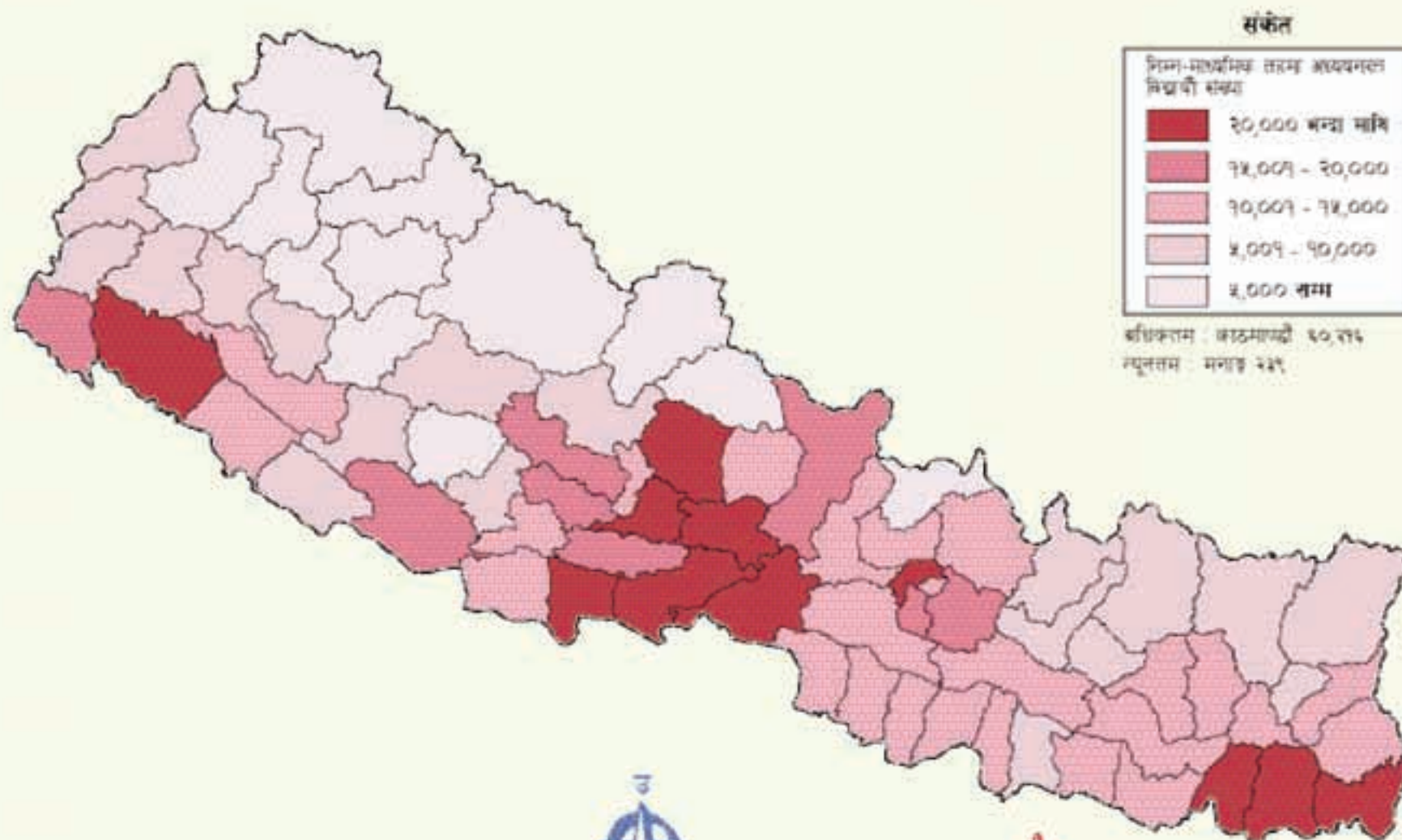
(, भक्तपुर)

निम्न-माध्यमिक विद्यालयों में अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या

96

निम्न-माध्यमिक स्तर की विद्यालयों में अध्ययनरत कुल विद्यार्थी संख्या, २०१७

आधार स्रोत : स्वास्थ्य सेवा (१५,०००)
वर्षी विभाग, २०१७
लक्ष्य क्षेत्र : शिक्षा विभाग, २०१७

श्री ५ को ध्वज
केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

MIN 2017

माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या, २०५७

शिक्षा विभागले वि.सं २०५७ मा माध्यमिक (कक्षा ९ देखि १० सम्म) विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको संख्या ३ लाख ७२ हजार ९ सय १४ भएको प्रस्तुत गरेको थियो, जुन सबै तहको विद्यालयहरूमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको ७.५३ प्रतिशत थियो । जिल्ला अनुसार माध्यमिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (१०१) रहेको थियो, जुन माध्यमिक तहमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको ०.०२ प्रतिशत थियो । यस्तै गरी माध्यमिक विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (२६,८९५) रहेको थियो, जुन माध्यमिक तहमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको ७.२१ प्रतिशत थियो ।

तालिका ड.२४

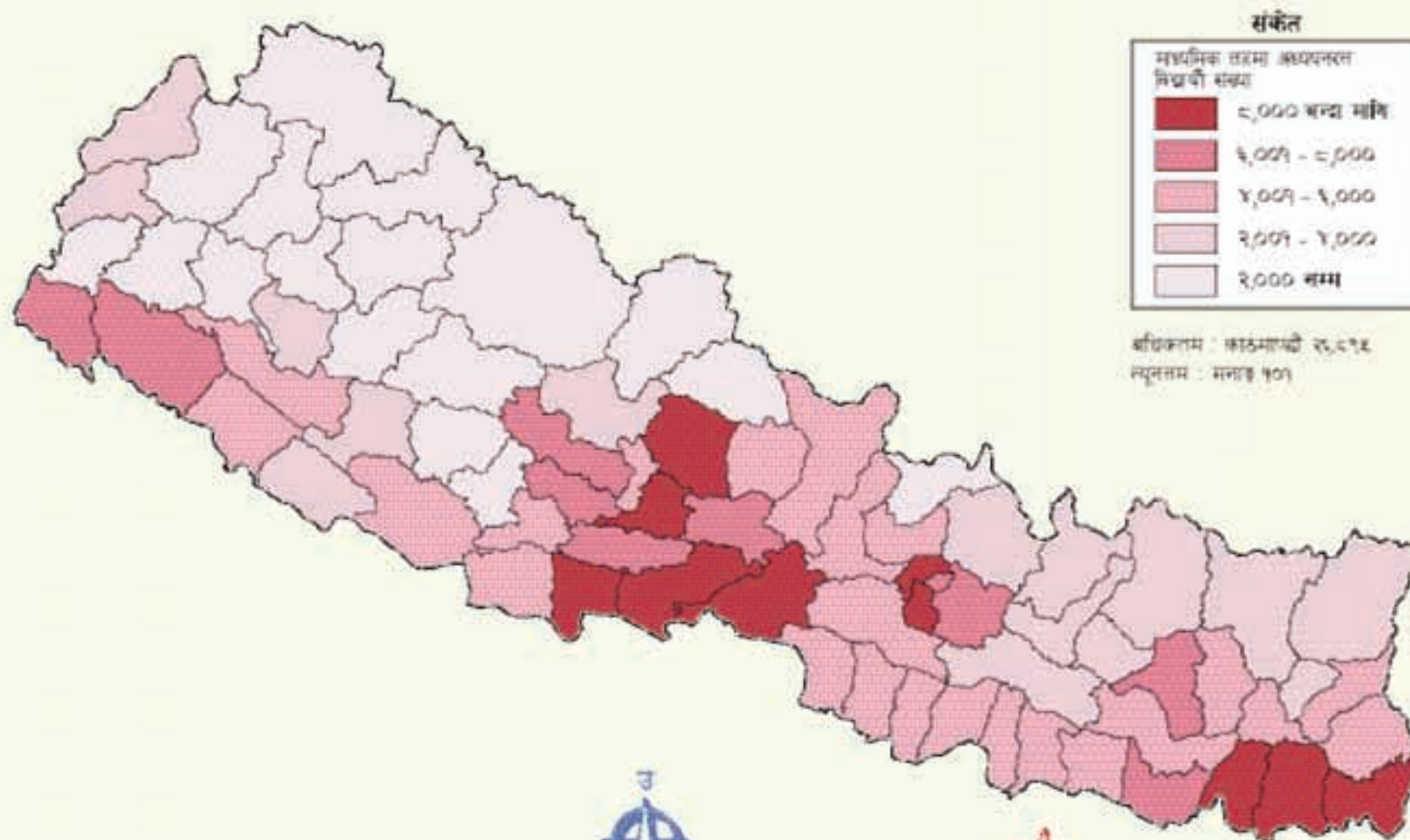
जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि.मा.तहको विद्यार्थी- अनुपात
अर्घाखाँची	४८.१८	चितवन	३७.१४	घनघा	४२.६४	बैतडी	३१.५	रौतहट	५८.४९
अछाम	२५.२३	जाजरकोट	२८.१६	घादिङ्ग	४३.४१	भक्तपुर	२६.२७	लमजुङ्ग	२७.०६
ईलाम	४२.२१	जुम्ला	२५.५२	नवलपरासी	४६.०४	भोजपुर	४१.५२	ललितपुर	२४.०९
उदयपुर	४४.७६	फापा	४६.५६	नुवाकोट	४४.७४	मकवानपुर	५८.६७	सप्तरी	४४.९९
ओखलढुङ्गा	३६.७४	डडेल्धुरा	२७.२७	पर्वत	३२.३४	मनाङ्ग	७.२४	सल्यान	४४.७६
कञ्चनपुर	४५.८७	डोटी	२२.३४	पर्सा	४१.९६	महोत्तरी	४२.४३	सर्लाही	४८.१
कपिलवस्तु	४५.०९	डोल्पा	११.३६	पाल्पा	३६.३२	म्याग्दी	२५.१४	स्याङ्जा	३८.८२
काठमाण्डौ	२७.५१	तनहुँ	३९.८१	पाँचथर	४७.४५	मुगु	१३.७	संखुवासभा	३६.०४
काभ्रेपलाञ्चोक	४५.४१	ताप्लेजुङ्ग	३५.१२	प्यूठान	३६.९८	मुस्ताङ्ग	७.०२	सिन्धुपाल्चोक	४३.७१
कालीकोट	२२.१	तेह्रथुम	३६.५५	बझाङ्ग	२६.०७	मोरङ्ग	४६.७४	सिन्धुली	४३.७१
कास्की	२९.५७	दाङ्ग	३६.४८	बर्दिया	५१.३	रसुवा	२८.५६	सिराहा	४५.९३
कैलाली	४१.८	दार्चुला	३०.२	बाग्लुङ्ग	४१.२६	रामेछाप	४३.०१	सुनसरी	४०.४४
खोटाङ्ग	३७.९६	दैलेख	३७.४८	बाँके	६१.२१	रुकुम	३८.१८	सुर्खेत	३६.३७
गुल्मी	३५.१६	दोलखा	४९.१	बाजुरा	२२.६९	रूपन्देही	३९.३५	सोलुखुम्बू	३८.३१
गोरखा	४८.८६	धनकुटा	४०.६	बारा	४३.५३	रोल्पा	२५.९४	हुम्ला	१२.७५

स्रोत: विद्यालयस्तरीय नेपालको

१

माध्यमिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या

माध्यमिक स्तर (कक्षा ९ र १०) मा अध्ययनरत स्तर विद्यार्थी संख्या, २०२३

संस्थापन संस्था : संस्थापक संस्था (१९८०,०००)
संस्थापक संस्था : २००३
संस्थापक संस्था : शिक्षा विभाग, २०२३

श्री २ को संस्थापक
संस्थापक संस्थापक

२००३

शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात, २०५७

सबै तहका विद्यालयहरूका शिक्षक/शिक्षिका र विद्यार्थीको अनुपातले प्रत्येक विद्यालयको लागि उपलब्ध भएको शिक्षक/शिक्षिकाहरूको संख्यालाई दर्शाउँछ । शिक्षा विभागले वि. सं.२०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार नेपालमा प्रति विद्यालयको लागि औसत ३.८० शिक्षक/शिक्षिकाहरू उपलब्ध थिए । जिल्लागत तथ्याङ्क अनुसार उक्त अनुपात सबैभन्दा कम दैलेखमा (१.९७) र सबैभन्दा बढी भुपामा (५.९३) थियो । सबै जिल्लाहरूको शिक्षक/शिक्षिकाहरू र विद्यालयको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३.८०) संग तुलना गर्दा उक्त अनुपात ४६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र २९ जिल्लाहरूमा बढी थियो ।

तालिका ड.१९

जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.७२	चितवन	५.२८	धनुषा	२.७६	बैतडी	३.१३	रौतहट	४.५१
अछाम	३.०७	जाजरकोट	२.६३	धौवि	३.२१	भक्तपुर	४.६८	लमजुङ्ग	३.९६
ईलाम	३.६१	जुम्ला	३.४५	नवलपरासी	४.५७	भोजपुर	३.३३	ललितपुर	४.९९
उदयपुर	३.३	भुपामा	६.९५	नुवाकोट	२.७९	मकवानपुर	३.७५	सप्तरी	४.३५
ओखलढुङ्गा	३.०५	डोडेलघुरा	३.२५	पर्वत	४.०९	मनाङ्ग	४.४७	सल्यान	२.९१
कञ्चनपुर	५.३९	डोटी	३.०५	पर्सा	४.४३	महोत्तरी	४.२७	सर्लाही	२.९५
कपिलवस्तु	४.१	डोल्पा	३.३५	पाल्पा	४.२९	म्याग्दी	३.५४	स्याङ्जा	४.१७
काठमाण्डौ	४.१५	तनहुँ	४.१६	पाँचथर	३	मुगु	२.८९	संखुवासभा	२.९९
काभ्रेपलाञ्चोक	३.२३	ताप्लेजुङ्ग	३.६१	प्युठान	३.४२	मुस्ताङ्ग	४.३५	सिन्धुपाल्चोक	२.८६
कालीकोट	३.०४	तेह्रथुम	३.५३	बझाङ्ग	३.३६	मोरङ्ग	४.७३	सिन्धुली	२.१७
कास्की	५.१७	वाङ्ग	४.५३	बर्दिया	४.४६	रसुवा	३.७१	सिराहा	३.८४
कैलाली	४.३६	वार्चुला	३.२६	बाग्लुङ्ग	३.८२	रामेछाप	२.७२	सुनसरी	४.८५
खोटाङ्ग	३.०८	दैलेख	२.५	बाँके	३.४४	रुकुम	३.३९	सुर्खेत	३.२९
गुल्मी	३.६३	बोलखा	३.१३	बाजुरा	३.२	रूपन्देही	४.९८	सोलुखुम्बू	३.५५
गोरखा	३.८१	घनकुटा	३.६५	बारा	३.६७	रोल्पा	३.१५	हुम्ला	३.११

१ , पृष्ठ १०

शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात

सर्वे तथ्या शिक्षक/शिक्षिकाहरू र कूल विद्यालय संख्याको अनुपात, २०७३

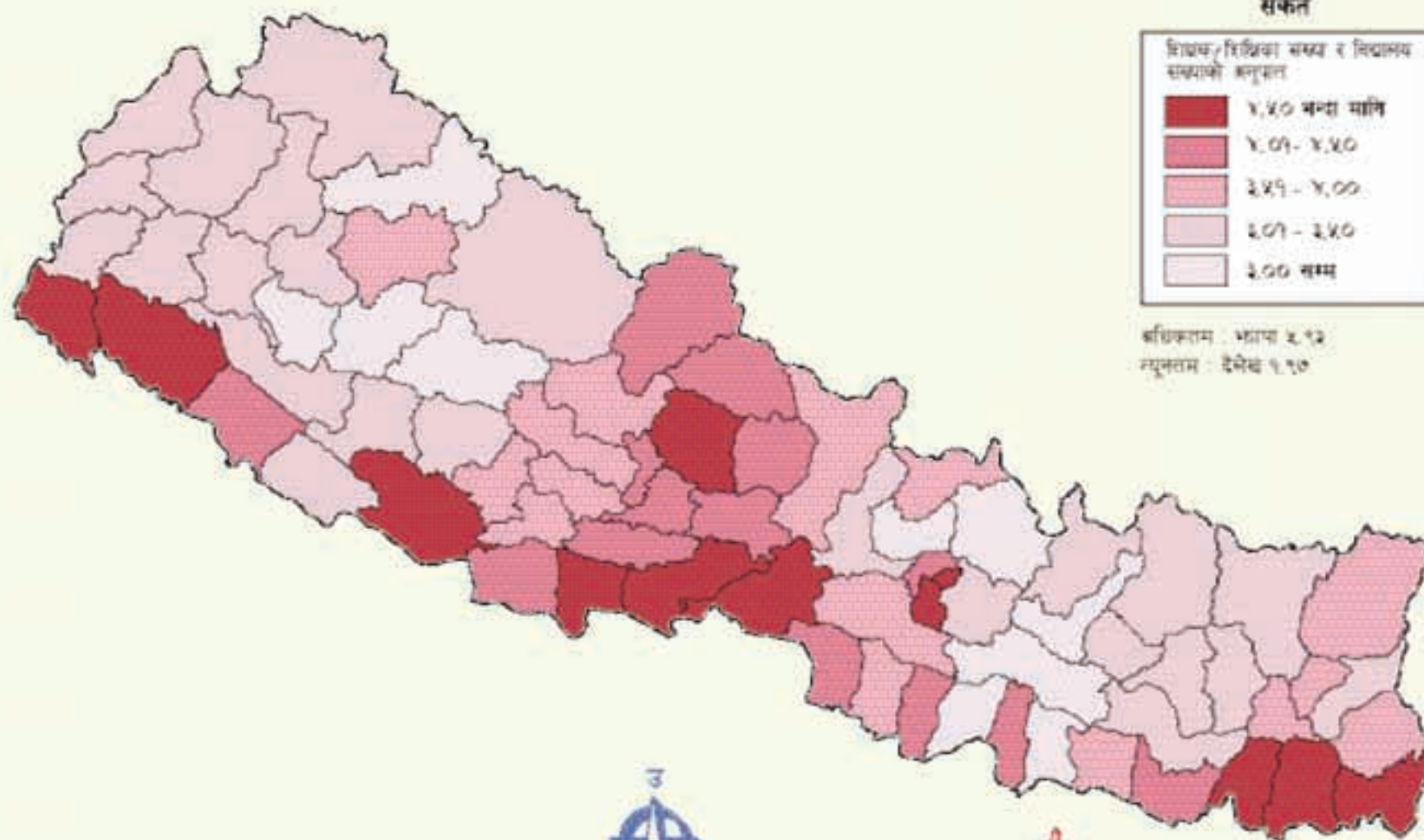
संकेत

शिक्षक/शिक्षिका संख्या र विद्यालय संख्याको अनुपात

	१.४० भन्दा माथि
	१.०१ - १.४०
	०.४१ - १.००
	०.०१ - ०.४०
	०.०० सम्म

अधिकतम : भद्राच २.१३

न्यूनतम : दैलेख १.१७

मान माप १: ३,६००,०००

कि.मी.मा

आकार नक्सा : एकात्मिक नक्सा (१:३०,०००)
मापन विभाग, २०७३
तयारकर्ता : शिक्षा विभाग, २०७३

श्री २ को प्रमाण
केन्द्रीय तयारकर्ता विभाग

प्राथमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात, २०५७

शिक्षा विभागले वि.सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार प्रति प्राथमिक विद्यालयको लागि औसत ३.७८ शिक्षक/शिक्षिकाहरू उपलब्ध थियो । जिल्लागत तथ्याङ्क अनुसार उक्त अनुपात सबैभन्दा कम सिन्धुलीमा (२.१७) र सबैभन्दा बढी भापामा (६.९५) थियो । सबै जिल्लाहरूको प्राथमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका र विद्यार्थीको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३.७८) संग तुलना गर्दा उक्त अनुपात ४६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र २९ जिल्लाहरूमा कम थियो ।

तालिका ड.१९

जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.७२	चितवन	५.२८	धनुषा	२.७६	बैतडी	३.१३	रौतहट	४.५१
अछाम	३.०७	जाजरकोट	२.६३	घाविङ्ग	३.२१	भक्तपुर	४.६८	लमजुङ्ग	३.९६
ईलाम	३.६१	जुम्ला	३.४५	नवलपरासी	४.५७	भोजपुर	३.३३	ललितपुर	४.९९
उदयपुर	३.३	भापा	६.९५	नुवाकोट	२.७९	मकवानपुर	३.७५	सप्तरी	४.३५
ओखलढुङ्गा	३.०५	डडेलधुरा	३.२५	पर्वत	४.०९	मनाङ्ग	४.४७	सल्यान	२.९१
कञ्चनपुर	५.३९	डोटी	३.०५	पर्सा	४.४३	महोत्तरी	४.२७	सर्लाही	२.९५
कपिलवस्तु	४.१	डोल्पा	३.३५	पाल्पा	४.२९	म्याग्दी	३.५४	स्याङ्जा	४.१७
काठमाण्डौ	४.१५	तनहुँ	४.१६	पाँचथर	३	मुगु	२.८९	संखुवासभा	२.९९
काभ्रेपलान्चोक	३.२३	ताप्लेजुङ्ग	३.६१	प्यूठान	३.४२	मुस्ताङ्ग	४.३५	सिन्धुपाल्चोक	२.८६
कालीकोट	३.०४	तेह्रथुम	३.५३	बझाङ्ग	३.३६	मोरङ्ग	४.७३	सिन्धुली	२.१७
कास्की	५.१७	वाङ्ग	४.५३	बर्दिया	४.४६	रसुवा	३.७१	सिराहा	३.८४
कैलाली	४.३६	वाग्लुङ्ग	३.२६	बाग्लुङ्ग	३.८२	रामेछाप	२.७२	सुनसरी	४.८५
खोटाङ्ग	३.०८	बैलेख	२.५	बाँके	३.४४	रुकुम	३.३९	सुर्खेत	३.२९
गुल्मी	३.६३	बोलखा	३.१३	बाजुरा	३.२	रूपन्देही	४.९८	सोलुखुम्बू	३.५५
गोरखा	३.८१	घनकुटा	३.६५	बारा	३.६७	रोल्पा	३.१५	हुम्ला	३.११

१ भक्तपुर

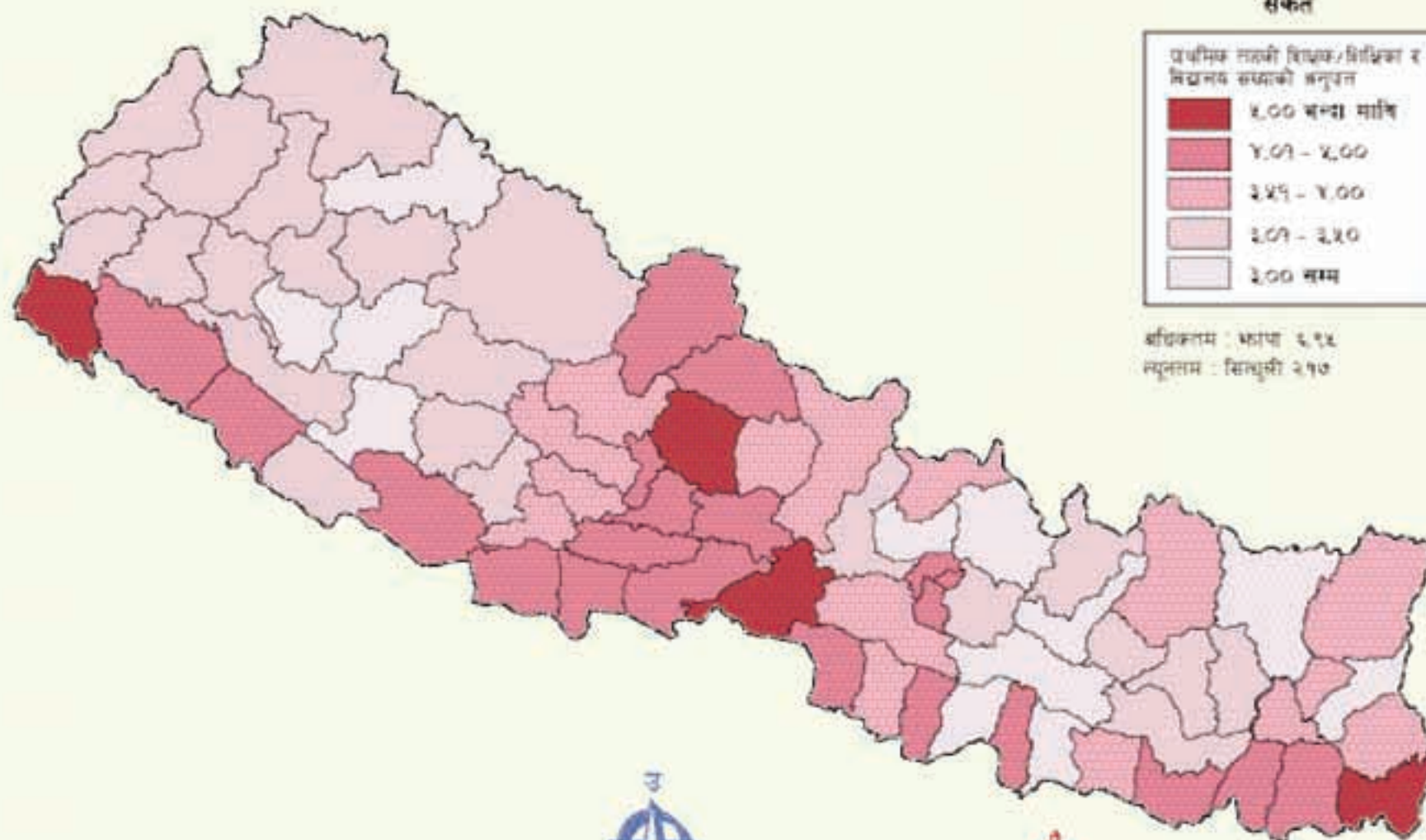
प्राथमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात

प्राथमिक तहका विद्यालयमा कुल शिक्षक/शिक्षिका संख्या र कुल विद्यालय संख्याको अनुपात, २०६८

संकेत

सर्वाधिकतम : भद्रापा ३.९३
न्यूनतम : सिन्धुली २.१०

मान माप १ : १,०००,०००
० ५० १० १५ २०
किमी/मि

श्री २ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

आकार नक्सा : अक्षांश/देश (१:३०,०००)
नक्सा विभाग, २०७३
तथ्याङ्क स्रोत : शिक्षा विभाग, २०७३

निम्न-माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात, २०५७

शिक्षा विभागले वि. सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार प्रति निम्न-माध्यमिक विद्यालयको लागि औसत ३.४८ शिक्षक/शिक्षिकाहरू उपलब्ध थियो । जिल्लागत तथ्याङ्क अनुसार उक्त अनुपात सबैभन्दा कम दैलेखमा (१.३०) र सबैभन्दा बढी चितवनमा (५.४३) थियो । सबै जिल्लाहरूको निम्न-माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका र विद्यार्थीको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३.४८) संग तुलना गर्दा उक्त अनुपात ४७ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र २८ जिल्लाहरूमा कम थियो ।

तालिका ६.२०

जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.०२	चितवन	५.४३	धनुषा	१.९५	बैतडी	३.०१	रौतहट	२.९५
अछाम	३.२४	जाजरकोट	२.८३	धादिङ्ग	३.०५	भक्तपुर	४.९५	लमजुङ्ग	४.५२
ईलाम	३.७६	जुम्ला	३.००	नवलपरासी	४.९५	भोजपुर	३.१९	ललितपुर	४.२२
उदयपुर	३.३५	भापा	४.११	नुवाकोट	२.९४	मकवानपुर	२.७५	सप्तरी	३.१५
ओखलढुङ्गा	३.१९	डडेलधुरा	३.९६	पर्वत	३.९८	मनाङ्ग	२.७५	सल्यान	३.१३
कञ्चनपुर	३.१५	डोटी	३.२७	पर्सा	३.२३	महोत्तरी	३.४३	सर्लाही	२.९०
कपिलबस्तु	४.२३	डोल्पा	३.३३	पाल्पा	३.५९	म्याग्दी	३.६२	स्याङ्जा	४.२३
काठमाण्डौ	३.७५	तनहुँ	४.०२	पाँचथर	३.५३	मुगु	२.४६	संखुवासभा	२.८९
काभ्रेपलान्चोक	२.०६	ताप्लेजुङ्ग	३.३९	प्युठान	३.३१	मुस्ताङ्ग	२.८९	सिन्धुपाल्चोक	२.३२
कालीकोट	३.०८	तेह्रथुम	३.३५	बझाङ्ग	२.५१	मोरङ्ग	४.०२	सिन्धुली	१.६४
कास्की	५.४२	बाङ्ग	४.५०	बर्दिया	३.७०	रसुवा	३.०६	सिराहा	३.३६
कैलाली	४.७८	बाजुरा	२.९२	बाग्लुङ्ग	३.५९	रामेछाप	२.६९	सुनसरी	४.४५
खोटाङ्ग	३.०२	दैलेख	१.३०	बाँके	२.१४	रुकुम	२.०२	सुर्खेत	४.१५
गुल्मी	३.९२	बोलेसा	२.७६	बाजुरा	२.७१	रूपन्देही	३.८७	सोलुखुम्बू	२.४३
गोरखा	२.८५	धनकुटा	३.३५	बारा	४.४५	रोल्पा	३.०३	हुम्ला	३.७९

(, भक्तपुर)

निम्न-माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात

निम्न-माध्यमिक तहका विद्यालयमा कुल शिक्षक/शिक्षिका संख्या र कुल विद्यालय संख्याको अनुपात, २०६३

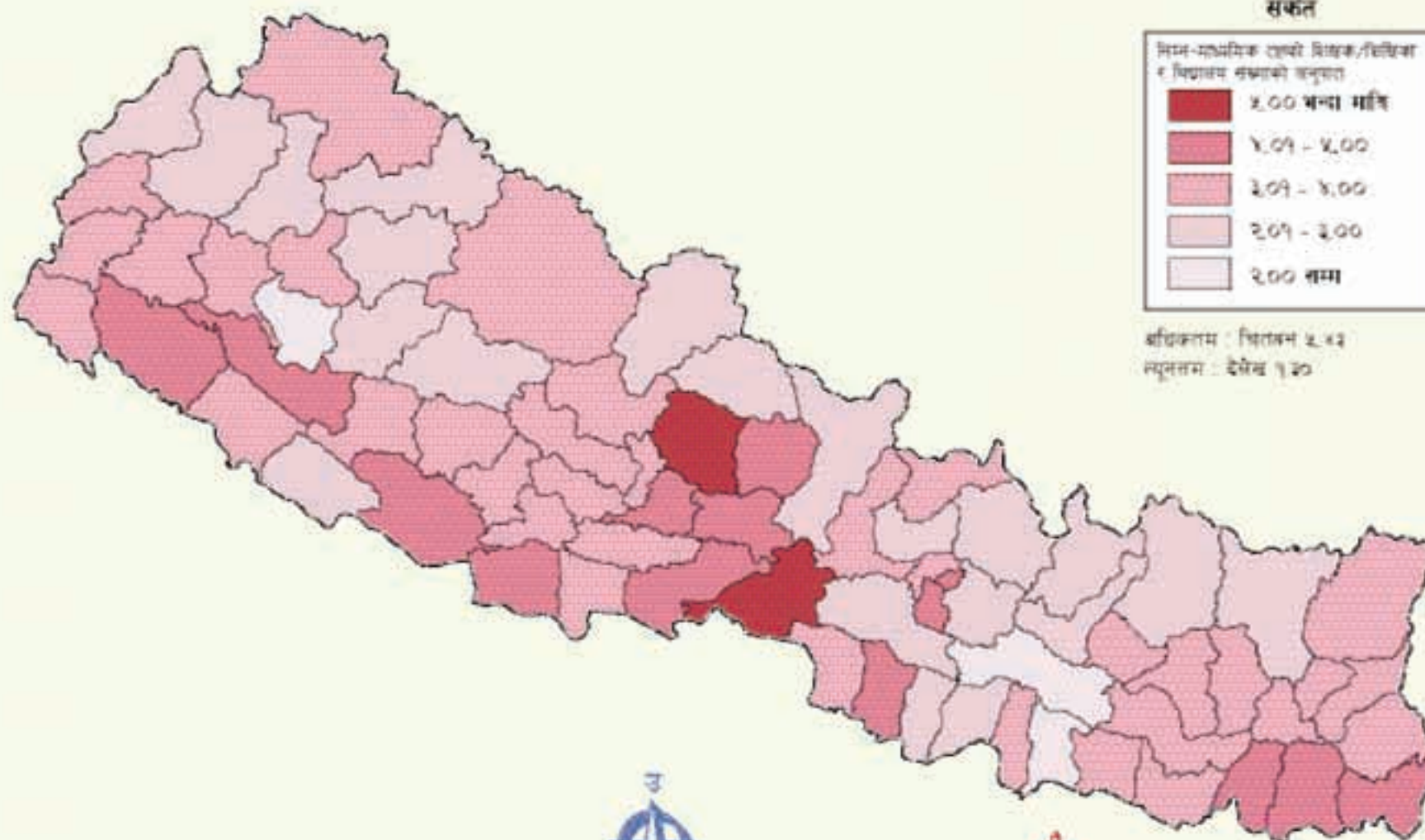
संकेत

निम्न-माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका
र विद्यालय संख्याको अनुपात

अधिकतम : चितवन ४.४३

न्यूनतम : दैलेख १.२०

मानक माप १ : १,०००,०००
किलोमिटर

आकार स्रोत : सरकारी स्रोत (१:२५०,०००)
स्रोत स्थान, २०६३
तथ्याङ्क स्रोत : शिक्षा विभाग, २०६३

श्री २ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात, २०५७

शिक्षा विभागले वि. सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार प्रति माध्यमिक विद्यालयको लागि औसत ४.४८ शिक्षक/शिक्षिकाहरू उपलब्ध थियो । जिल्लागत तथ्याङ्क अनुसार उक्त अनुपात सबैभन्दा कम दैलेखमा (१.१५) र सबैभन्दा बढी भक्तपुरमा (७.१३) थियो । सबै जिल्लाहरूको माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका र विद्यार्थीको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (४.४८) संग तुलना गर्दा उक्त अनुपात ४३ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३२ जिल्लाहरूमा कम थियो ।

तालिका ड. २१

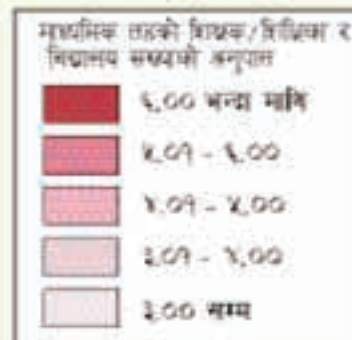
जिल्ला	माध्यमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको - विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	४.७६	चितवन	५.६४	धनुषा	३.०८	बैतडी	४	रौतहट	५.२३
अछाम	३.८५	जाजरकोट	२.३६	धादिङ	३.९२	भक्तपुर	७.१३	लमजुङ	४.४६
ईलाम	३.६७	जुम्ला	५.८२	नवलपरासी	५.५२	भोजपुर	४.१४	ललितपुर	५.२६
उदयपुर	३.४	भद्रापा	५.३७	नुवाकोट	३.८	मकवानपुर	३.८३	सप्तरी	४.७
ओखलढुङ्गा	२.८५	डडेलधुरा	३.३९	पर्वत	४.७६	मनाङ	६.६७	सल्यान	४.८८
कञ्चनपुर	४.६३	डोटी	४.२२	पर्सा	३.४	महोत्तरी	५.४९	सर्लाही	३.५७
कपिलवस्तु	३.७८	डोल्पा	७	पाल्पा	४.३७	म्याग्दी	३.४९	स्याङ्जा	४.५
काठमाण्डौ	५.७६	तनहुँ	५.६५	पाँचथर	३.६९	मुगु	४	संखुवासभा	४.५६
काभ्रेपलाञ्चोक	५.२२	ताप्लेजुङ	४.५	प्युठान	५.२६	मुस्ताङ	६.८३	सिन्धुपाल्चोक	३.२४
कालीकोट	४.११	तेह्रथुम	४.०९	बभ्रुवाङ	३.३	मोरङ	५.२५	सिन्धुली	३.२३
कास्की	६.९७	दाङ	४.५२	बर्दिया	४.७९	रसुवा	३.९१	सिराहा	४.४५
कैलाली	५.१६	दार्चुला	३.५५	बागलुङ	४.२६	रामेछाप	३.२८	सुनसरी	५.२७
खोटाङ	३.६१	दैलेख	१.१५	बाँके	३.७६	रुकुम	२.४९	सुर्खेत	३.०२
गुल्मी	३.५२	दोलखा	४.७२	बाजुरा	३.०७	रूपन्देही	४.२९	सोलुखुम्बु	२.८९
गोरखा	३.६	धनकुटा	३.४७	बारा	४.९	रोल्पा	३.७	हुम्ला	४.६७

(, भक्तपुर)

माध्यमिक तहको शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात

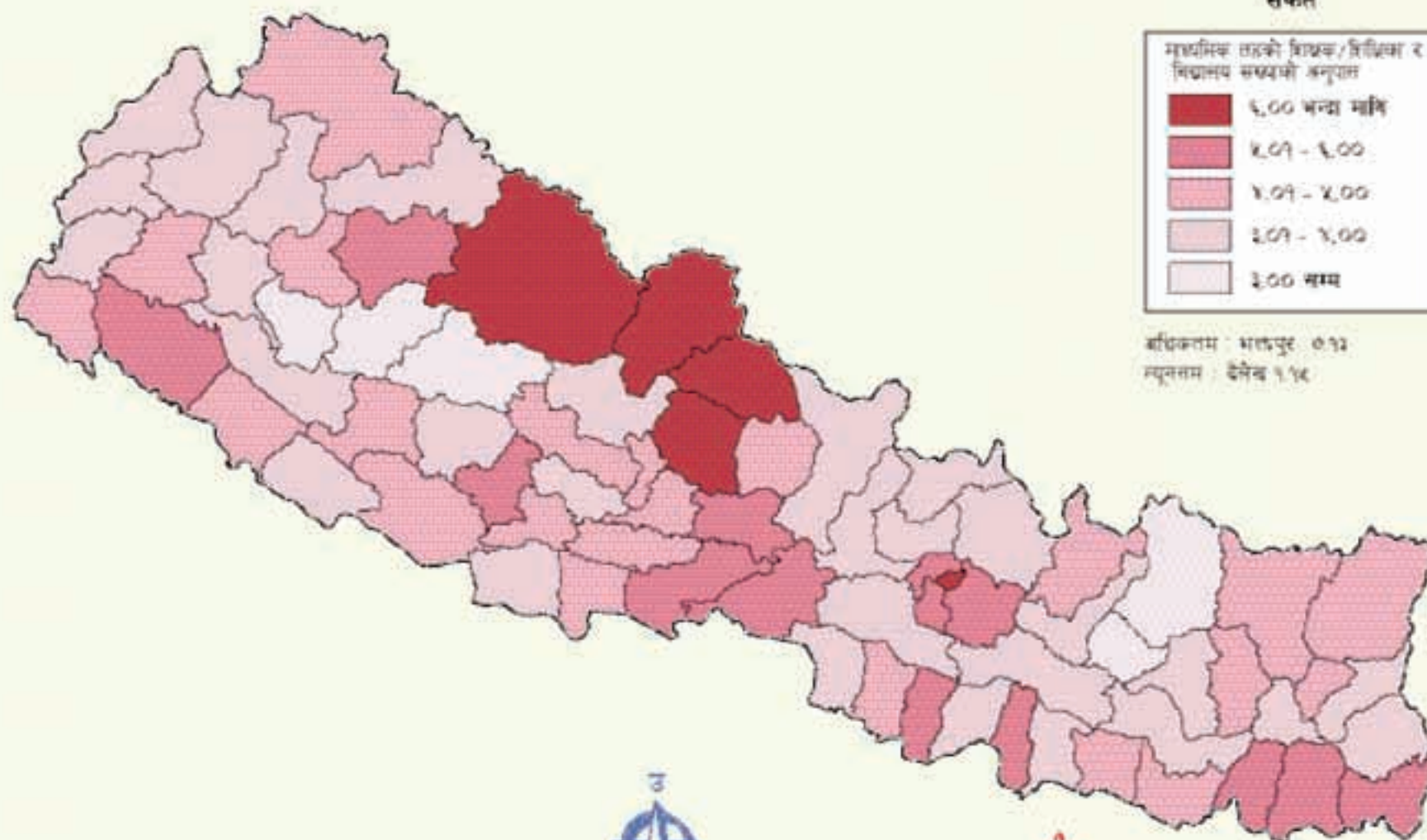
माध्यमिक तहका विद्यालयमा कुल शिक्षक/शिक्षिका संख्या र कुल विद्यालय संख्याको अनुपात, २०६७

संकेत

अधिकतम : भक्तपुर ०.१२

न्यूनतम : कैलाल १.१४

कुल माप १ : ३,४००,०००
किमीमिटर

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना (१३००,०००)
शाली विभाग, २०७३
लक्षणा-२ : शिक्षा विभाग, २०७३

श्री ३ को समकाल
कोटिमा लक्षणा विभाग

MINOD
MENS 2003

विद्यार्थी-शिक्षक/शिक्षिका अनुपात (सबै तहका विद्यालयहरूमा), २०५७

सबै तहका अध्ययनरत विद्यार्थी र शिक्षक/शिक्षिकाको अनुपातले प्रति एक जना शिक्षक/शिक्षिकाको औसत विद्यार्थी संख्या देखाउँछ । शिक्षा विभागले वि. सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार प्रति एक जना शिक्षक/शिक्षिकाको लागि औसत ३४.७० विद्यार्थीहरू थिए । जिल्लागत रूपमा उक्त अनुपात सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (६.५४) र सबैभन्दा बढी बर्दियामा (५४.२९) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यस अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३४.७०) संग तुलना गर्दा ४० जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३५ जिल्लाहरूमा कम रहेको थियो ।

तालिका ३.१९

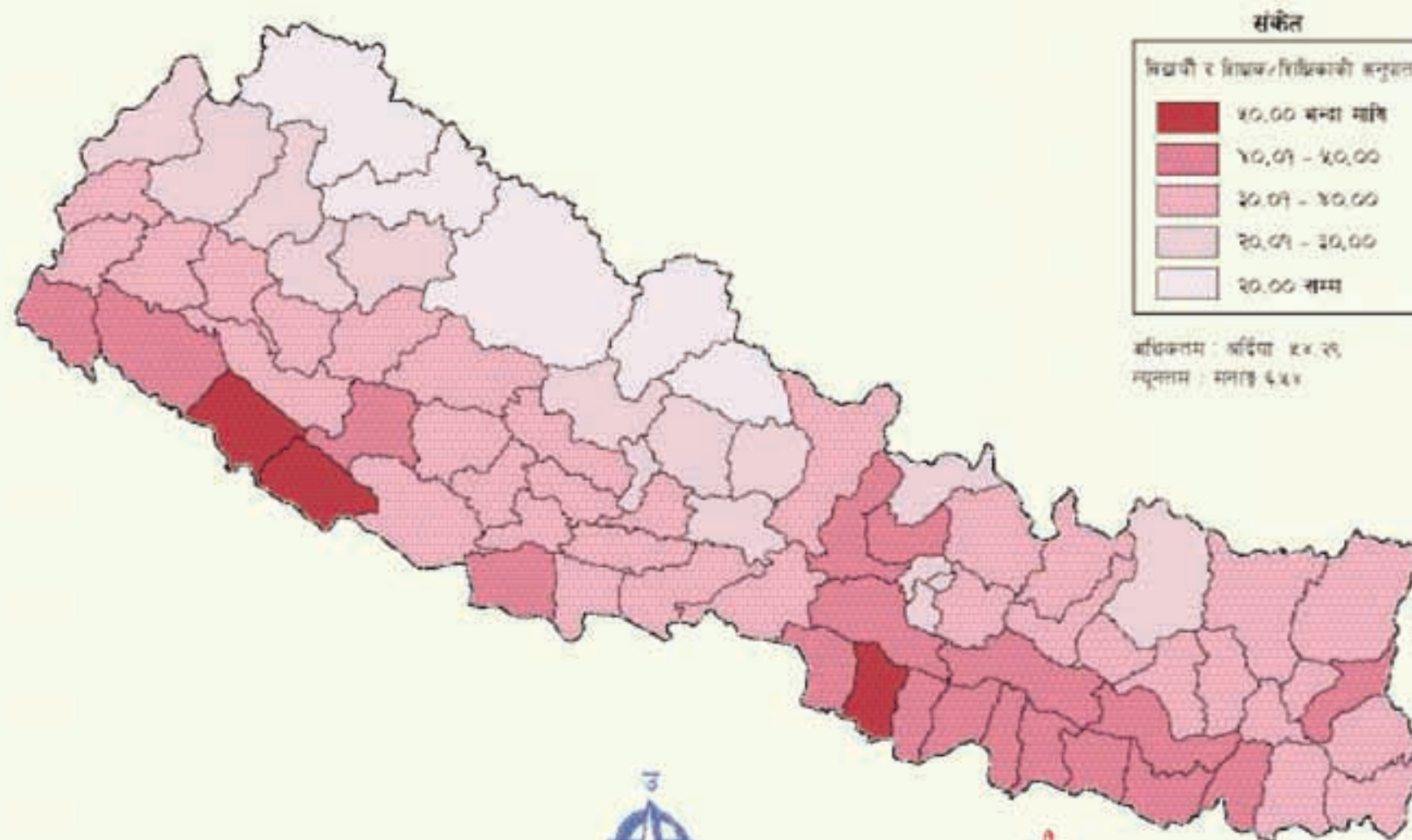
जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.७२	चितवन	५.२८	घनुषा	२.७६	बैतडी	३.९३	रौतहट	४.५९
अछाम	३.०७	जाजरकोट	२.६३	घाविङ्ग	३.२९	भक्तपुर	४.६८	लमजुङ्ग	३.९६
ईलाम	३.६९	जुम्ला	३.४५	नवलपरासी	४.५७	भोजपुर	३.३३	ललितपुर	४.९९
उदयपुर	३.३	भापा	६.९५	नुवाकोट	२.७९	मकवानपुर	३.७५	सप्तरी	४.३५
ओखलढुङ्गा	३.०५	डडेलधुरा	३.२५	पर्वत	४.०९	मनाङ्ग	४.४७	सल्यान	२.९९
कञ्चनपुर	५.३९	डोटी	३.०५	पर्सा	४.४३	महोत्तरी	४.२७	सर्लाही	२.९५
कपिलबस्तु	४.९	डोल्पा	३.३५	पाल्पा	४.२९	म्याग्दी	३.५४	स्याङ्जा	४.९७
काठमाण्डौ	४.९५	तनहुँ	४.९६	पाँचथर	३	मुगु	२.८९	संखुवासभा	२.९९
काभ्रेपलान्चोक	३.२३	ताप्लेजुङ्ग	३.६९	प्युठान	३.४२	मुस्ताङ्ग	४.३५	सिन्धुपाल्चोक	२.८६
कालीकोट	३.०४	तेह्रथुम	३.५३	बझाङ्ग	३.३६	मोरङ्ग	४.७३	सिन्धुली	२.९७
कास्की	५.९७	दाङ्ग	४.५३	बर्दिया	४.४६	रसुवा	३.७९	सिराहा	३.८४
कैलाली	४.३६	दार्चुला	३.२६	बागलुङ्ग	३.८२	रामेछाप	२.७२	सुनसरी	४.८५
खोटाङ्ग	३.०८	दैलेख	२.५	बाँके	३.४४	रुकुम	३.३९	सुर्खेत	३.२९
गुल्मी	३.६३	बोलेखा	३.९३	बाजुरा	३.२	रूपन्देही	४.९८	सोलुखुम्बू	३.५५
गोरखा	३.८९	धनकुटा	३.६५	बारा	३.६७	रोल्पा	३.९५	हुम्ला	३.९९

(भक्तपुर)

विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात (सबै तहका विद्यालयहरूमा)

सबै तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी संख्या र शिक्षक/शिक्षिका संख्याको अनुपात, २०७७

आकार नक्सा : समरूप नक्सा (१:२०,०००)
मापी विभाग: २०७३
नक्साको शीर्षक: शिक्षा विभाग, २०७७

श्री ५ को छाप
केन्द्रीय नक्सा विभाग

ICIMOD
MGNIS 2003

प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात, २०५७

शिक्षा विभागले वि. सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार प्राथमिक तहमा प्रति शिक्षक/शिक्षिकाको लागि औसत ३७.०२ विद्यार्थी संख्या थियो । जिल्लागत रूपमा उक्त अनुपात सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (६.५९) र सबैभन्दा बढी बर्दियामा (६०.१७) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यस अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३७.०२) संग तुलना गर्दा ३७ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३८ जिल्लाहरूमा कम रहेको थियो ।

तालिका ड.१९

जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.७२	चितवन	५.२८	धनुषा	२.७६	बैतडी	३.१३	रौतहट	४.५१
अछाम	३.०७	जाजरकोट	२.६३	घाविङ्ग	३.२१	भक्तपुर	४.६८	लमजुङ्ग	३.९६
ईलाम	३.६१	जुम्ला	३.४५	नवलपरासी	४.५७	भोजपुर	३.३३	ललितपुर	४.९९
उदयपुर	३.३	भापा	६.९५	नुवाकोट	२.७९	मकवानपुर	३.७५	सप्तरी	४.३५
ओखलढुङ्गा	३.०५	डडेलधुरा	३.२५	पर्वत	४.०९	मनाङ्ग	४.४७	सल्यान	२.९१
कञ्चनपुर	५.३९	डोटी	३.०५	पर्सा	४.४३	महोत्तरी	४.२७	सर्लाही	२.९५
कपिलवस्तु	४.१	डोल्पा	३.३५	पाल्पा	४.२९	म्याग्दी	३.५४	स्याङ्जा	४.१७
काठमाण्डौ	४.१५	तनहुँ	४.१६	पाँचथर	३	मुगु	२.८९	संखुवासभा	२.९९
काभ्रेपलान्चोक	३.२३	ताप्लेजुङ्ग	३.६१	प्यूठान	३.४२	मुस्ताङ्ग	४.३५	सिन्धुपाल्चोक	२.८६
कालीकोट	३.०४	तेह्रथुम	३.५३	बझाङ्ग	३.३६	मोरङ्ग	४.७३	सिन्धुली	२.१७
कास्की	५.१७	वाङ्ग	४.५३	बर्दिया	४.४६	रसुवा	३.७१	सिराहा	३.८४
कैलाली	४.३६	वार्चुला	३.२६	बाग्लुङ्ग	३.८२	रामेछाप	२.७२	सुनसरी	४.८५
खोटाङ्ग	३.०८	वैलेख	२.५	बाँके	३.४४	रुकुम	३.३९	सुर्खेत	३.२९
गुल्मी	३.६३	बोलखा	३.१३	बाजुरा	३.२	रूपन्देही	४.९८	सोलुखुम्बू	३.५५
गोरखा	३.८१	धनकुटा	३.६५	बारा	३.६७	रोल्पा	३.१५	हुम्ला	३.११

१ , पृष्ठ १०

प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात

२३

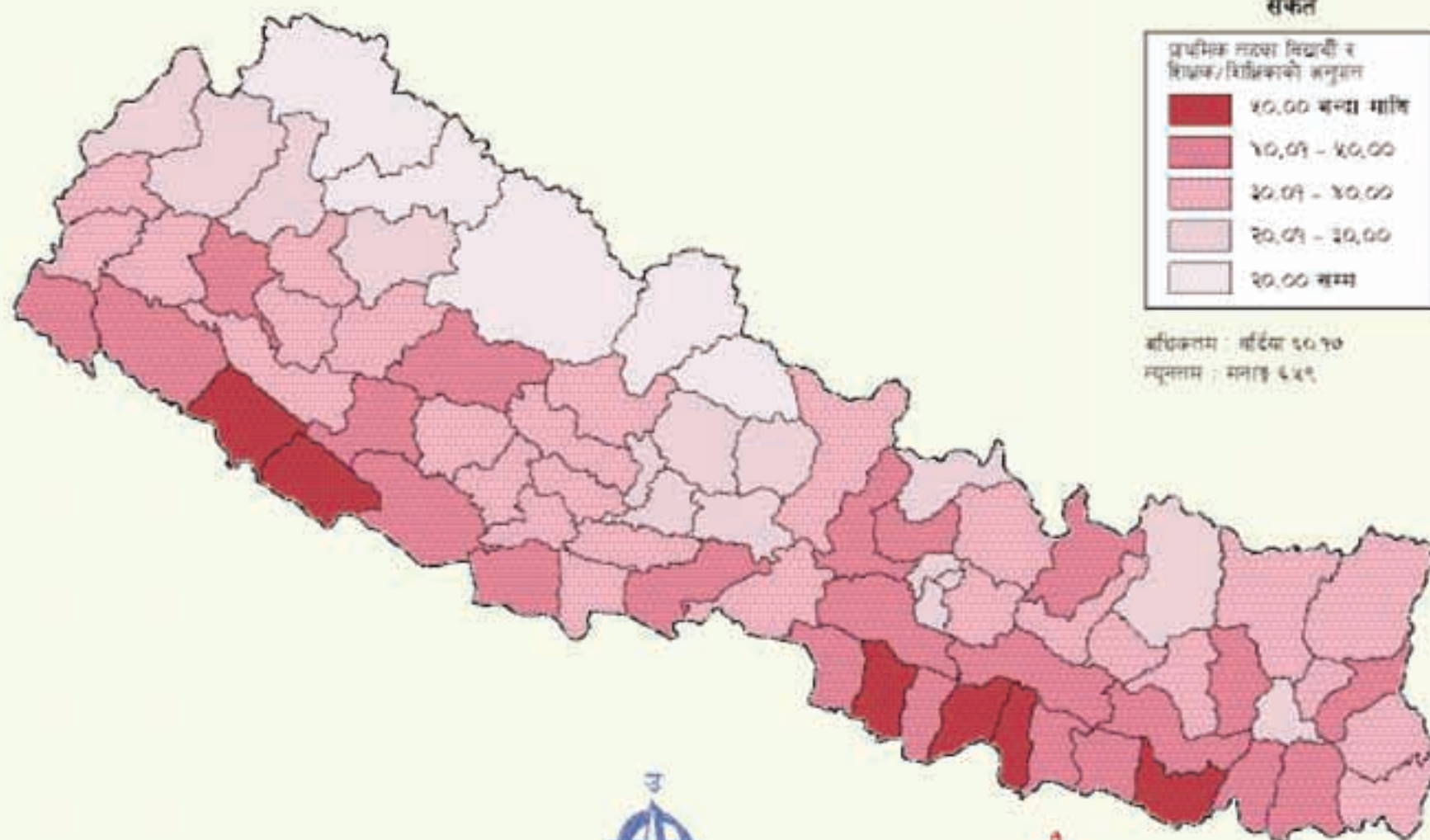
प्राथमिक तहका विद्यालयहरूको विद्यार्थी संख्या र शिक्षक/शिक्षिका संख्याको अनुपात, २०६७

संकेत

प्राथमिक तहका विद्यालय र शिक्षक/शिक्षिकाको अनुपात	
	१०.०० भन्दा माथि
	१०.०१ - १०.००
	२०.०१ - ३०.००
	२०.०१ - ३०.००
	२०.०० भन्दा माथि

अधिकतम : बर्दघा १०.१०

न्यूनतम : सप्तरी ६.४९

मानक माप : १:१,००,०००
किलोमिटर

श्री २ को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

आवृत्ति संख्या : सरासरी संख्या (१:२४०,०००)
सर्वाधिकार, २०६८
तथ्याङ्क स्रोत : शिक्षा विभाग, २०६८

निम्न-माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात, २०५७

शिक्षा विभागले वि. सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार निम्न-माध्यमिक तहमा प्रति शिक्षक/शिक्षिकाको लागि औसत ३७.७३ विद्यार्थी संख्या रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा उक्त अनुपात सबैभन्दा कम मुस्ताङ्गमा (७.०२) र सबैभन्दा बढी बाँकेमा (६१.२१) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यस अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३७.७३) संग तुलनागर्दा ४० जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३५ जिल्लाहरूमा कम रहेको थियो ।

तालिका ड.२४

जिल्ला	नि. मा. तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको विद्यार्थी- अनुपात
अर्घाखाँची	४८.१८	चितवन	३७.१४	धनुषा	४२.६४	बैतडी	३१.५	रौतहट	५८.४९
अछाम	२५.२३	जाजरकोट	२८.१६	धादिङ्ग	४३.४१	भक्तपुर	२६.२७	लमजुङ्ग	२७.०६
ईलाम	४२.२१	जुम्ला	२५.५२	नवलपरासी	४६.०४	भोजपुर	४१.५२	ललितपुर	२४.०९
उदयपुर	४४.७६	भद्रापा	४६.५६	नुवाकोट	४४.७४	मकवानपुर	५८.६७	सप्तरी	४४.९९
ओखलढुङ्गा	३६.७४	डडेलधुरा	२७.२७	पर्वत	३२.३४	मनाङ्ग	७.२४	सल्यान	४४.७६
कञ्चनपुर	४५.८७	डोटी	२२.३४	पर्सा	४१.९६	महोत्तरी	४२.४३	सर्लाही	४८.१
कपिलवस्तु	४५.०९	डोल्पा	११.३६	पाल्पा	३६.३२	म्याग्दी	२५.१४	स्याङ्जा	३८.८२
काठमाण्डौ	२७.५१	तनहुँ	३९.८१	पाँचथर	४७.४५	मुगु	१३.७	संखुवासभा	३६.०४
काभ्रेपलाञ्चोक	४५.४१	ताप्लेजुङ्ग	३५.१२	प्युठान	३६.९८	मुस्ताङ्ग	७.०२	सिन्धुपाल्चोक	४३.७१
कालीकोट	२२.१	तेह्रथुम	३६.५५	बझाङ्ग	२६.०७	मोरङ्ग	४६.७४	सिन्धुली	४३.७१
कास्की	२९.५७	दाङ्ग	३६.४८	बर्दिया	५१.३	रसुवा	२८.५६	सिराहा	४५.९३
कैलाली	४१.८	दार्चुला	३०.२	बागलुङ्ग	४१.२६	रामेछाप	४३.०१	सुनसरी	४०.४४
खोटाङ्ग	३७.९६	दैलेख	३७.४८	बाँके	६१.२१	रुकुम	३८.१८	सुर्खेत	३६.३७
गुल्मी	३५.१६	दोलखा	४९.१	बाजुरा	२२.६९	रूपन्देही	३९.३५	सोलुखुम्बू	३८.३१
गोरखा	४८.८६	धनकुटा	४०.६	बारा	४३.५३	रोल्पा	२५.९४	हुम्ला	१२.७५

स्रोत: विद्यालयस्तरीय गैरमानको

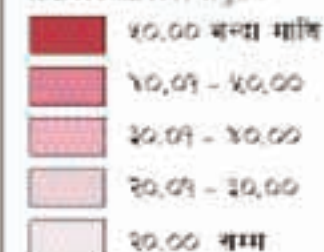
(

निम्न-माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात

निम्न-माध्यमिक तहका विद्यालयहरूको विद्यार्थी र शिक्षक/शिक्षिका संख्याको अनुपात, २०७३

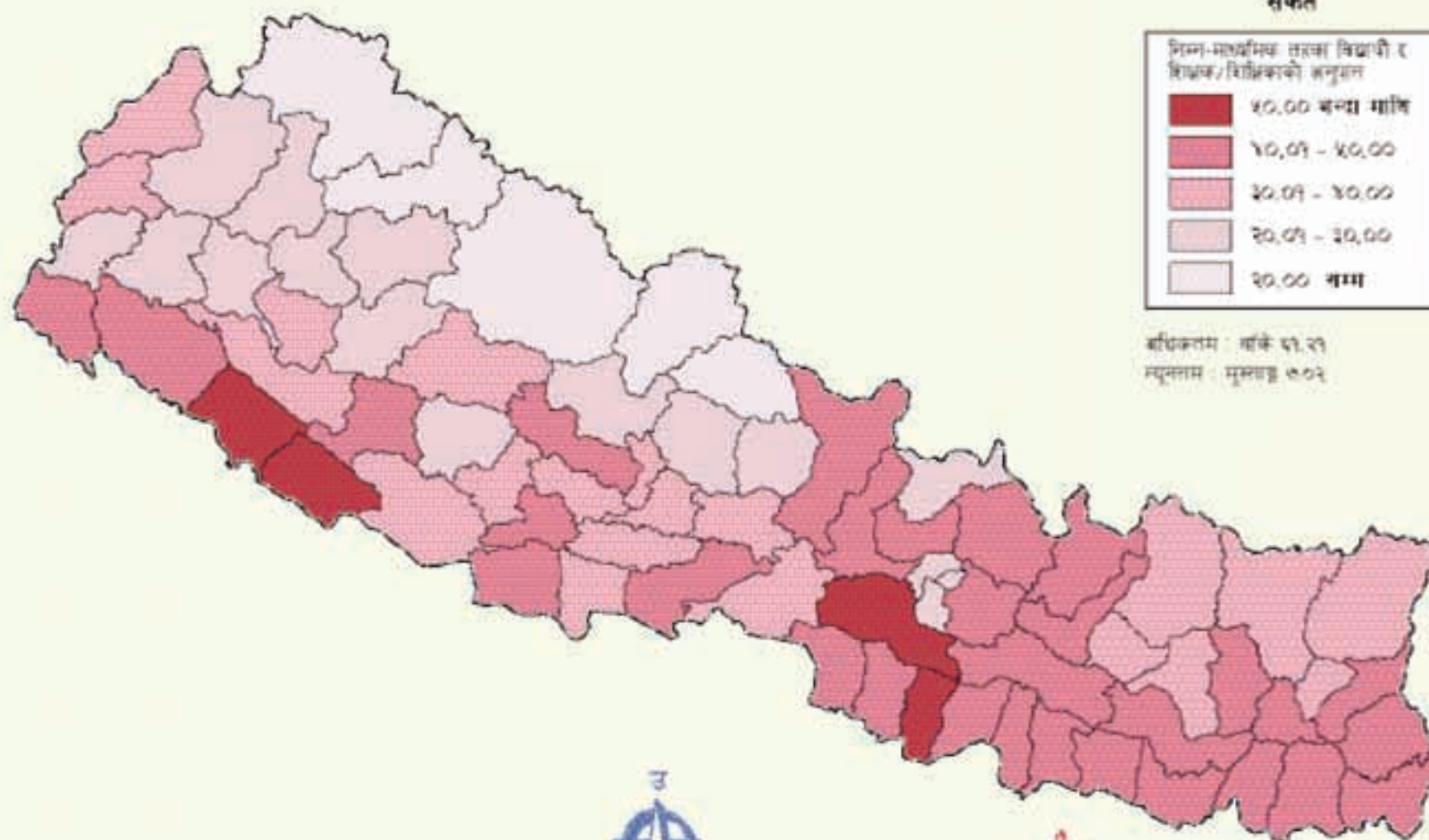
संकेत

निम्न-माध्यमिक तहका विद्यार्थी र शिक्षक/शिक्षिकाको अनुपात

अधिकतम : बर्क ६१.२१

न्यूनतम : मुस्ताङ ७.०२

दूरी मापक : ० १० २० ३० ४० ५० ६० ७० ८० ९० १००
किलोमिटर

संस्करण : संवत् २०७३
संस्करण : २०७३
संस्करण : २०७३

श्री २ श्री गणेश
केन्द्रित तन्त्र विभाग

माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात, २०५७

शिक्षा विभागले वि. सं.२०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार माध्यमिक तहमा प्रति शिक्षक/शिक्षिकाको लागि औसत १९.१३ विद्यार्थी संख्या रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा उक्त अनुपात सबैभन्दा कम मुस्ताङ्गमा (३.७३) र सबैभन्दा बढी पाँचथरमा (३१.४१) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यस अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१९.१३) संग तुलना गर्दा ४६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र २९ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम रहेको थियो ।

तालिका ड. २५

जिल्ला	माध्यमिक तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको विद्यार्थी- अनुपात	जिल्ला	माध्यमिक तहको विद्यार्थी- अनुपात
अर्घाखाँची	२४.८१	चितवन	१८.८५	धनुषा	२१.७८	बैतडी	१५.२४	रौतहट	२६
अछाम	१५.२७	जाजरकोट	१९.७१	धादिङ्ग	२४.०६	भक्तपुर	१२.८५	लमजुङ्ग	१६.४५
ईलाम	१९.८२	जुम्ला	१२.५६	नवलपरासी	२३.२१	भोजपुर	२५.३९	ललितपुर	११.४८
उदयपुर	२५.५३	भक्तपुर	२२.९१	नुवाकोट	२२.२५	मकवानपुर	२५.२४	सप्तरी	२७.३८
ओखलढुङ्गा	२८.०६	डडेलधुरा	१८.६४	पर्वत	१८.५३	मनाङ्ग	५.०५	सल्यान	२२.१८
कञ्चनपुर	२५.०७	डोटी	१२.५६	पर्सा	२२.३६	महोत्तरी	२४.५	सर्लाही	२८.४५
कपिलवस्तु	२४.०४	डोल्पा	८.११	पाल्पा	२०.२३	म्याग्दी	१५.९१	स्याङ्जा	१९.७
काठमाण्डौ	११.२१	तनहुँ	१७.०७	पाँचथर	३१.४१	मुगु	७.३३	संखुवासभा	१७.३
काभ्रेपलाञ्चोक	१९.६	ताप्लेजुङ्ग	२१.८६	प्युठान	१३.५७	मुस्ताङ्ग	३.७३	सिन्धुपाल्चोक	२३.१२
कालीकोट	१०.७७	तेह्रथुम	२३.२२	बझाङ्ग	१२.३७	मोरङ्ग	२४.४१	सिन्धुली	२०.४७
कास्की	१२.६५	दाङ्ग	१८.०२	बाँके	२३.६९	रसुवा	१९.३७	सिराहा	२५.९६
कैलाली	२४.६८	दार्चुला	२२.२४	बागलुङ्ग	१९.६३	रामेछाप	२३.२२	सुनसरी	२४.५७
खोटाङ्ग	३०.९६	दैलेख	२१.४८	बाँके	२१.४६	रुकुम	१६.९२	सुर्खेत	२४.९७
गुल्मी	२१.८५	दोलखा	१८.२१	बाजुरा	१३.४८	रूपन्देही	१७.१२	सोलुखुम्बू	२०.८
गोरखा	२२.०८	धनकुटा	२४.२७	बारा	२६.४	रोल्पा	१३.५९	हुम्ला	१२.८६

स्रोत: विद्यालयहरू

६

माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात

२५

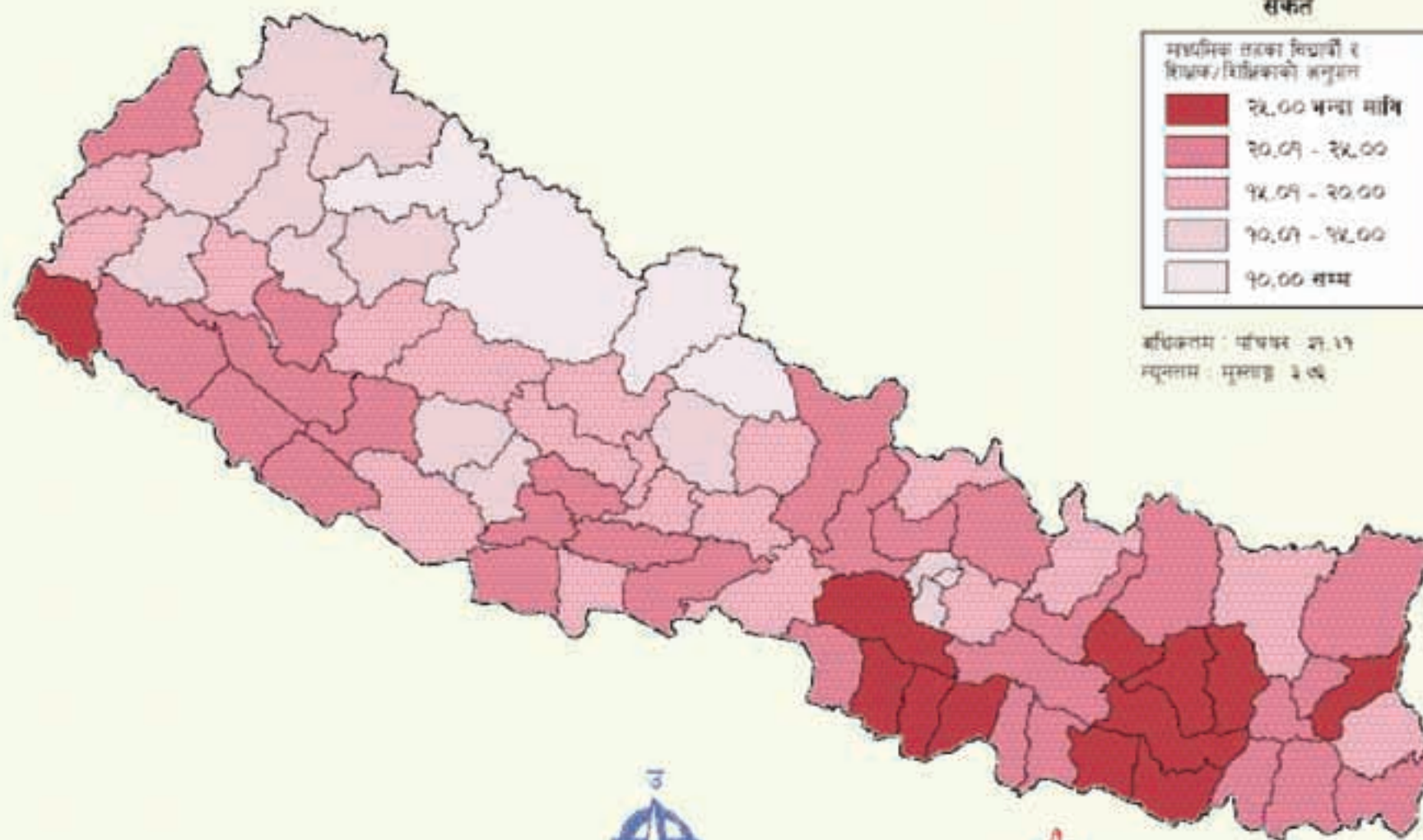
माध्यमिक तहका विद्यालयहरूको विद्यार्थी संख्या र शिक्षक/शिक्षिका संख्याको अनुपात, २०७३

संकेत

अधिकतम : पाँचथर - २१.११

न्यूनतम : मुस्ताङ - ३.९६

मान साप १ : ३,६००,०००
किलोमिटर

आकार नक्सा : स्तररूप नक्सा (१:३,६०,०००)
पारी चित्रण: २०७३
तयार पारी: शिक्षा विभाग, २०७४

वी ३ को सरकार
केन्द्रीय तयार पारी विभाग

प्राथमिक तहमा उपेक्षित, उत्पीडित र दलित विद्यार्थीहरू, २०५७

प्राथमिक तहमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्यामा सोही तहमा अध्ययनरत पिछडिएका (उपेक्षित, उत्पीडित र दलित) जात/जातिका कूल विद्यार्थीको अंशलाई प्रतिशतमा यहाँ प्रस्तुत गरिएको छ । प्राथमिक तहमा पिछडिएका जात/जातिको विद्यार्थी संख्या तथा कूल विद्यार्थी संख्याको तथ्याङ्क शिक्षा विभागबाट प्रकाशित 'विद्यालयस्तरीय नेपालको शैक्षिक तथ्याङ्क, २०५७' नामक प्रतिवेदन पुस्तकबाट लिइएको थियो । उक्त प्रतिवेदनमा पिछडिएका जात/जातिको विद्यार्थीहरूमा डोम, चमार, राउटे, दुसाद, भाँगड, सतार, धिमाल, सार्की, कामी र दमाईलाई समावेश गरिएको छ । वि.सं. २०५७ मा प्राथमिक तहमा पिछडिएका जात/जातिका ४ लाख ६६ हजार २ सय ८२ विद्यार्थीहरू अध्ययनरत थिए, जुन प्राथमिक तहमा अध्ययनरत कूल विद्यार्थी संख्याको १२.८७ प्रतिशत थियो । जिल्ला अनुसार उक्त अनुपात सबैभन्दा कम भक्तपुरमा (३.५६ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी अछाममा (२६.०० प्रतिशत) रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा यो अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१२.८७ प्रतिशत) संग दाँज्दा ३६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३९ जिल्लाहरूमा कम रहेको थियो ।

तालिका ड.२६

जिल्ला	पिछडिएका विद्यार्थी संख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	पिछडिएका विद्यार्थी संख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	पिछडिएका विद्यार्थी संख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	पिछडिएका विद्यार्थी संख्या प्रतिशतमा	जिल्ला	पिछडिएका विद्यार्थी संख्या प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	१९.१०	चितवन	९.८६	धनुषा	१३.०९	बैतडी	१५.५१	रौतहट	१२.२२
अछाम	२६.००	जाजरकोट	२४.७४	घादिघाट	११.७४	भक्तपुर	३.५६	लमजुङ्ग	१६.५७
ईलाम	६.१६	जुम्ला	११.७५	नवलपरासी	१०.५९	भोजपुर	१०.३४	ललितपुर	४.४२
उदयपुर	११.३१	भापा	१३.०५	नुवाकोट	७.२३	मकवानपुर	५.४२	सप्तरी	१७.०८
ओखलढुङ्गा	९.८१	डडेलधुरा	१७.४१	पर्वत	२१.८६	मनाङ्ग	४.९८	सल्यान	१६.४१
कञ्चनपुर	१५.८१	डोटी	२०.५३	पर्सा	९.१३	महोत्तरी	१३.२०	सर्लाही	९.७८
कपिलबस्तु	१४.३५	डोल्पा	११.५८	पाल्पा	१२.२८	म्याग्दी	२०.८५	स्याङ्जा	१५.११
काठमाण्डौ	४.२२	तनहुँ	१५.७४	पाँचथर	५.९७	मुगु	१५.४०	संखुवासभा	८.०३
काभ्रेपलाञ्चोक	६.९९	ताप्लेजुङ्ग	८.३१	प्युठान	१८.७४	मुस्ताङ्ग	१६.५०	सिन्धुपाल्चोक	८.३७
कालीकोट	२०.१२	तेह्रथुम	९.५१	बझाङ्ग	१४.६२	मोरङ्ग	१२.७८	सिन्धुली	११.५२
कास्की	२०.१४	बाङ्ग	१२.०३	बर्दिया	१०.१७	रसुवा	४.८०	सिराहा	१३.६७
कैलाली	११.९८	बाँचुला	११.८२	बाग्लुङ्ग	२१.३४	रामेछाप	९.०४	सुनसरी	१३.४१
खोटाङ्ग	९.९२	दैलेख	२१.१४	बाँके	१४.१९	रुकुम	१८.२२	सुर्खेत	२५.३९
गुल्मी	१७.७२	बोलेखा	१०.४०	बाजुरा	२३.१४	रूपन्देही	१२.३६	सोलुखुम्बू	७.६१
गोरखा	१४.६७	धनकुटा	७.१२	बारा	९.२९	रोल्पा	१५.७६	हुम्ला	१४.२२

स्रोत: विद्यालय

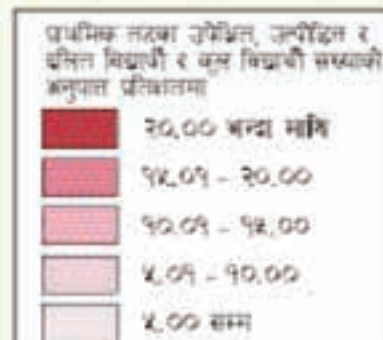
१

प्राथमिक तहका उपेक्षित, उत्पीडित र दलित विद्यार्थीहरू

२६

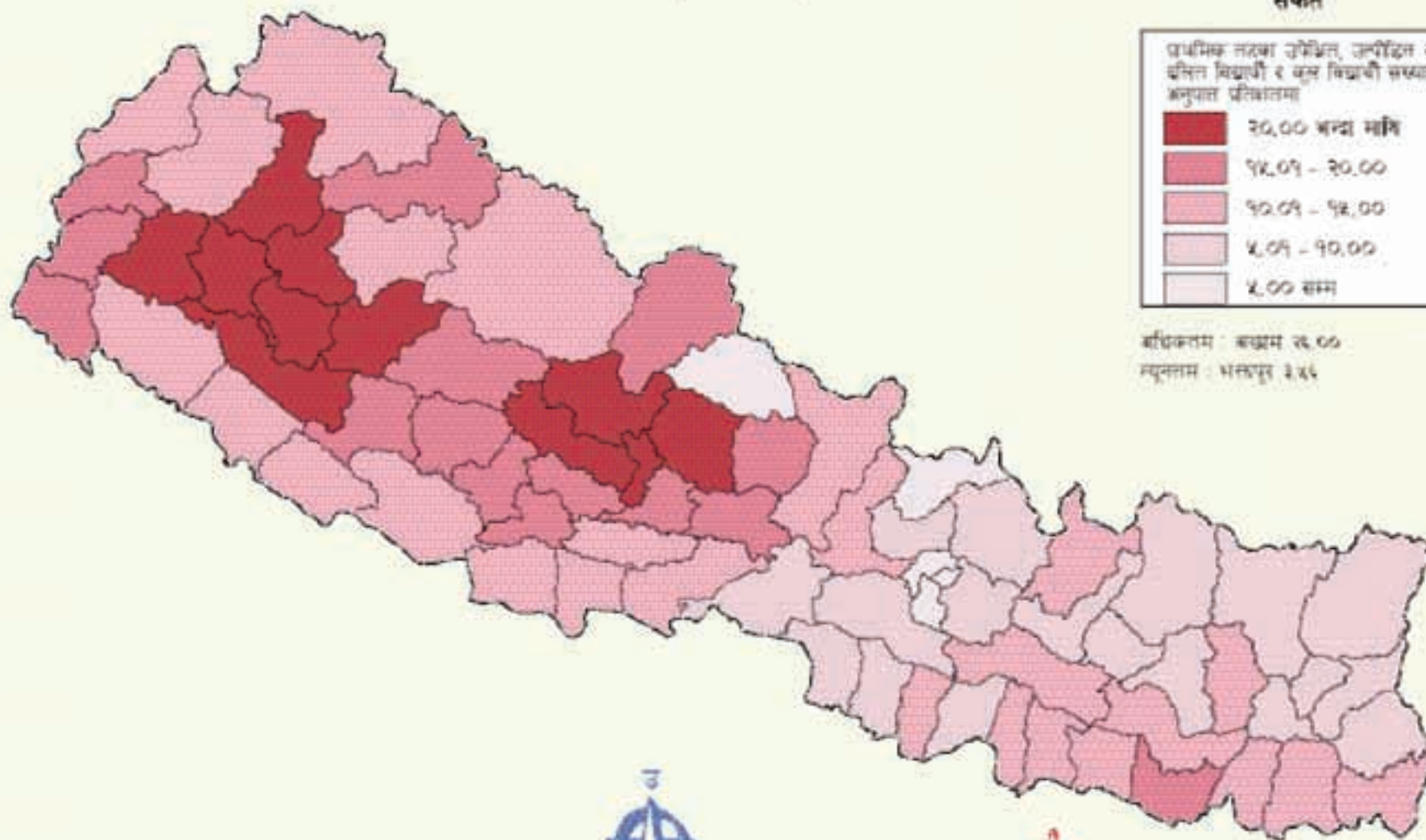
प्राथमिक तहका विद्यालयका उपेक्षित, उत्पीडित र दलित विद्यार्थीहरू र सोही तहका कुल विद्यार्थी संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६७

संकेत

अधिकतम : बझम २६.००

न्यूनतम : भक्तपुर ३.४६

मान माप १ - ३३००,०००
किलोमिटर

वी १ को ध्वज
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

आधार तथ्याङ्क : राष्ट्रिय जनगणना (१९९०,२००८)
मापन विभाग, २०७३
तथ्याङ्क स्रोत : शिक्षा विभाग, २०७३

सबै तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत, २०५७

शैक्षिक क्षेत्रमा लैङ्गिक भिन्नता नै मुख्य चासोको विषय हो । सबै तहको विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरूको अंशले महिला शिक्षाको विकासका प्रयासको स्थिति झल्काउँछ । अध्ययनरत छात्राहरूको समानुपात भन्नाले सबै तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको संख्या र कूल अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको संख्याको अनुपातलाई बुझाउँछ । यस अनुपातलाई प्रायः प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । शिक्षा विभागले वि.सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार नेपाल अधिराज्यमा सबै तहका कूल विद्यार्थी संख्या मध्ये अध्ययनरत छात्राहरूको अनुपात जम्मा ४३.३३ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा यो अनुपात सबैभन्दा कम मुगुमा (२७.१४ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (५२.०९ प्रतिशत) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको सबै तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको समानुपातलाई राष्ट्रिय मान (४३.३३ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३८ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३७ जिल्लाहरूमा कम रहेको थियो ।

तालिका ३.२०

जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.०२	चितवन	५.४३	धनुषा	१.९५	बैतडी	३.०१	रौतहट	२.९५
अछाम	३.२४	जाजरकोट	२.८३	धादिङ्ग	३.०५	भक्तपुर	४.९५	लमजुङ्ग	४.५२
ईलाम	३.७६	जुम्ला	३.००	नवलपरासी	४.९५	भोजपुर	३.१९	ललितपुर	४.२२
उदयपुर	३.३५	भापा	४.११	नुवाकोट	२.९४	मकवानपुर	२.७५	सप्तरी	३.१५
ओखलढुङ्गा	३.१९	डडेलधुरा	३.९६	पर्वत	३.९८	मनाङ्ग	२.७५	सल्यान	३.१३
कञ्चनपुर	३.१५	डोटी	३.२७	पर्सा	३.२३	महोत्तरी	३.४३	सर्लाही	२.९०
कपिलवस्तु	४.२३	डोल्पा	३.३३	पाल्पा	३.५९	म्याग्दी	३.६२	स्याङ्जा	४.२३
काठमाण्डौ	३.७५	तनहुँ	४.०२	पाँचथर	३.५३	मुगु	२.४६	संखुवासभा	२.८९
काभ्रेपलान्चोक	२.०६	ताप्लेजुङ्ग	३.३९	प्यूठान	३.३१	मुस्ताङ्ग	२.८९	सिन्धुपाल्चोक	२.३२
कालीकोट	३.०८	तेह्रथुम	३.३५	बझाङ्ग	२.५१	मोरङ्ग	४.०२	सिन्धुली	१.६४
कास्की	५.४२	बाङ्ग	४.५०	बर्दिया	३.७०	रसुवा	३.०६	सिराहा	३.३६
कैलाली	४.७८	दार्चुला	२.९२	बाग्लुङ्ग	३.५९	रामेछाप	२.६९	सुनसरी	४.४५
खोटाङ्ग	३.०२	दैलेख	१.३०	बाँके	२.१४	रुकुम	२.०२	सुर्खेत	४.१५
गुल्मी	३.९२	बोलेखा	२.७६	बाजुरा	२.७१	रूपन्देही	३.८७	सोलुखुम्बू	२.४३
गोरखा	२.८५	धनकुटा	३.३५	बारा	४.४५	रोल्पा	३.०३	हुम्ला	३.७९

(, भक्तपुर)

सर्वे तहत्ता अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत

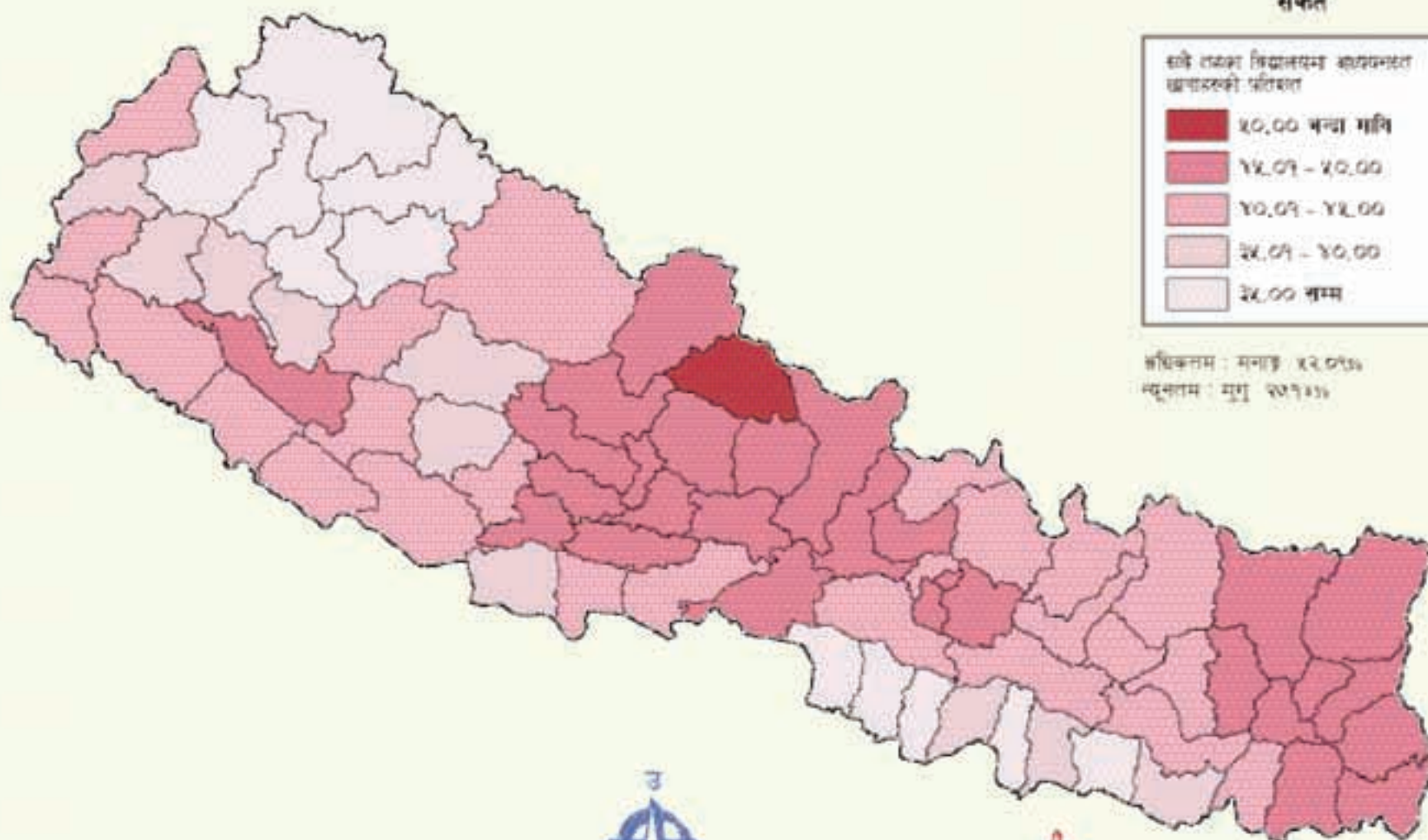
सर्वे तहत्ता विद्यालयहरूमा अध्ययनरत नरत विद्यार्थी संख्याको आधारमा प्रतिशतमा, २०६७

संकेत

सर्वे तहत्ता विद्यालयहरूमा अध्ययनरत
छात्राहरूको प्रतिशत

- १०.०० भन्दा माथि
- १२.०१ - १०.००
- १०.०१ - १२.००
- २४.०१ - १०.००
- २४.०० भन्दा माथि

अधिकतम : मनाङ्ग ४२.०१%
न्यूनतम : मुगु २४.०१%

मानक माप १ : १,००,०००
० १० २० ३० ४०
किमी/मिटर

श्री २ को संवत्ता
केन्द्रीय तहत्ता विभाग

मापक नक्सा : सर्वतहत्ता नक्सा (१:२५,००,०००)
मापक विभाग, २०१६
तहत्ता कोष : मिठा विभाग, २०६७

प्राथमिक तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत, २०५७

प्राथमिक तहमा (कक्षा १ देखि ५ सम्म) अध्ययनरत छात्राको अंश नै शिक्षामा लैङ्गिक विभेदताको एक सूचक हो । प्राथमिक तहमा अध्ययनरत जम्मा छात्राहरूको संख्या र सोही तहमा अध्ययनरत जम्मा विद्यार्थी संख्याको अनुपातलाई नै प्राथमिक तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको समानुपात भनिन्छ । यस समानुपातलाई प्रायः प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । शिक्षा विभागले वि.सं. २०५७ मा प्रस्तुत गरेको तथ्याङ्क अनुसार प्राथमिक तहको विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरूको समानुपात सोही तहको कूल विद्यार्थी संख्याको ४४.०९ प्रतिशत रहेको थियो । जिल्लागत रूपमा यो समानुपात सबैभन्दा कम मुगुमा (३०.५२ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी मनाङ्गमा (५२.२१ प्रतिशत) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको यो समानुपातलाई राष्ट्रिय मान (४४.०९ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४१ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा बढी र ३४ जिल्लाहरूमा कम रहेको थियो ।

तालिका ड. २०

जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात	जिल्ला	नि. मा. तहको -विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.०२	चितवन	५.४३	धनुषा	१.९५	बैतडी	३.०१	रौतहट	२.९५
अछाम	३.२४	जाजरकोट	२.८३	धादिङ्ग	३.०५	भक्तपुर	४.९५	लमजुङ्ग	४.५२
ईलाम	३.७६	जुम्ला	३.००	नवलपरासी	४.९५	भोजपुर	३.१९	ललितपुर	४.२२
उदयपुर	३.३५	भद्रापा	४.११	नुवाकोट	२.९४	मकवानपुर	२.७५	सप्तरी	३.१५
ओखलढुङ्गा	३.१९	डडेल्धुरा	३.९६	पर्वत	३.९८	मनाङ्ग	२.७५	सल्यान	३.१३
कञ्चनपुर	३.१५	डोटी	३.२७	पर्सा	३.२३	महोत्तरी	३.४३	सर्लाही	२.९०
कपिलवस्तु	४.२३	डोल्पा	३.३३	पाल्पा	३.५९	म्याग्दी	३.६२	स्याङ्जा	४.२३
काठमाण्डौ	३.७५	तनहुँ	४.०२	पाँचथर	३.५३	मुगु	२.४६	संखुवासभा	२.८९
काभ्रेपलान्चोक	२.०६	ताप्लेजुङ्ग	३.३९	प्युठान	३.३१	मुस्ताङ्ग	२.८९	सिन्धुपाल्चोक	२.३२
कालीकोट	३.०८	तेह्रथुम	३.३५	बझाङ्ग	२.५१	मोरङ्ग	४.०२	सिन्धुली	१.६४
कास्की	५.४२	बाङ्ग	४.५०	बर्दिया	३.७०	रसुवा	३.०६	सिराहा	३.३६
कैलाली	४.७८	बाजुरा	२.९२	बाग्लुङ्ग	३.५९	रामेछाप	२.६९	सुनसरी	४.४५
खोटाङ्ग	३.०२	दैलेख	१.३०	बाँके	२.१४	रुकुम	२.०२	सुर्खेत	४.१५
गुल्मी	३.९२	बोलेसा	२.७६	बाजुरा	२.७१	रूपन्देही	३.८७	सोलुखुम्बू	२.४३
गोरखा	२.८५	धनकुटा	३.३५	बारा	४.४५	रोल्पा	३.०३	हुम्ला	३.७९

(, भक्तपुर)

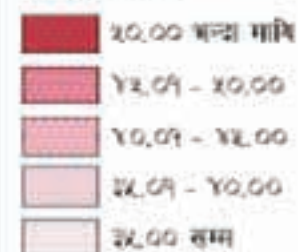

प्राथमिक तहमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत

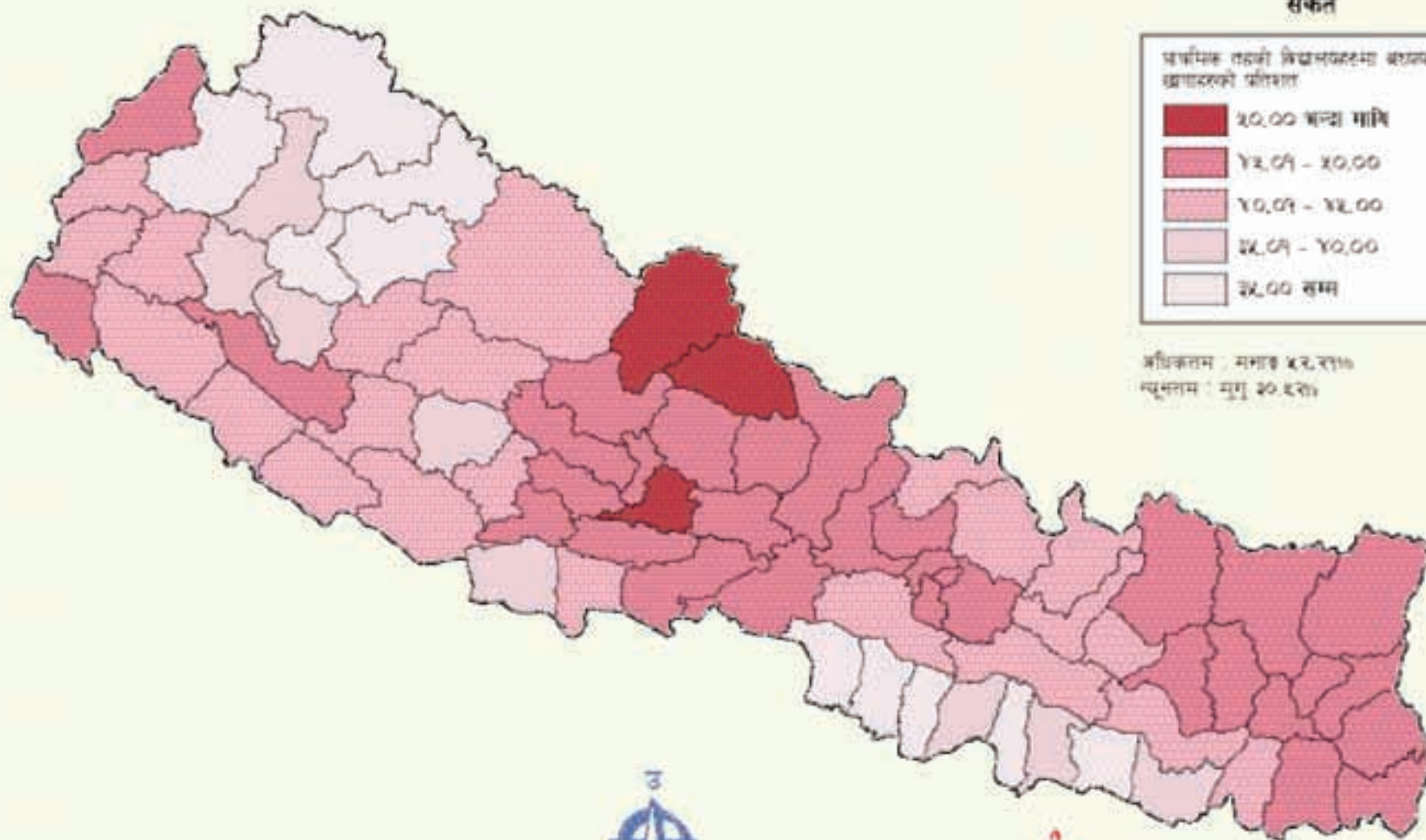
प्राथमिक तहमा विद्यालयहरूमा अध्ययनरत कुल विद्यार्थी संख्या र छात्राहरूको अनुपात प्रतिशतमा, २०७७

संकेत

प्राथमिक तहमा विद्यालयहरूमा अध्ययनरत छात्राहरूको प्रतिशत

अधिकतम : मनाङ ४२.२१%
न्यूनतम : मुगु ३०.४२%

मान माप १ : ३,४००,०००
किलोमिटर

स्रोत : सांख्यिकी विभाग (१३७०/००००)
नारी विभाग, २०७३
लगाइएको मिति : सिक्ता विभाग, २०७७

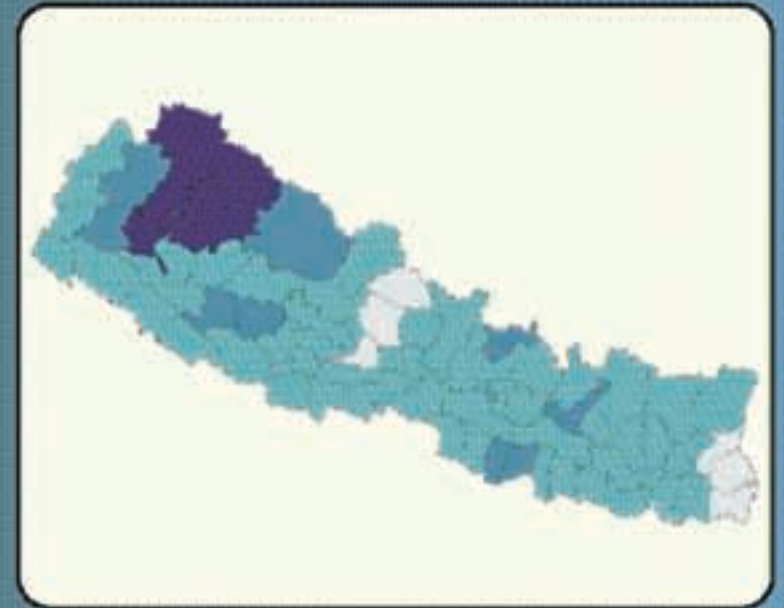
सिक्ता विभाग
कोशी प्रदेश सरकार
कोशी प्रदेश विभाग

सिक्ता
मेन्स २००३

च. बालबालिका

१. बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर
२. बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर
३. बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर
४. बाल-विवाह भएका जनसंख्याको समानुपात
५. सौतेनी आमा-बाबुसंग बसेका बालबालिकाहरु
६. अन्य नातेदार वा नाता नपर्ने व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरु
७. रोजगारदातासंग बसेका बालबालिकाहरु

बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर, २०५८[⊕]

बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर* भन्नाले १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील बालबालिकाको संख्या र सोही उमेर समूहका कूल बालबालिकाको संख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । यस सूचकलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । यसका साथै यस सूचकलाई १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाहरूको उमेर अनुसारको आर्थिक क्रियाकलाप दर पनि भनिन्छ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालमा बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर १९.९८ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रुपमा बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (६.६२ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी हुम्लामा (४८.७८ प्रतिशत) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको उक्त क्रियाकलाप दरलाई राष्ट्रिय मान (१९.९८ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३८ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३७ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

* आर्थिक क्रियाकलाप बारे परिचय खण्डमा हेर्नु होस् ।

तालिका च. १

जिल्ला	बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप दर
अर्घाखाँची	११.७६	चितवन	१५.९८	धनुषा	२५.६५	बैतडी	१९.५३	रौतहट	३२.४३
अछाम	४१.२२	जाजरकोट	२७.२४	धादिङ	२०.२५	भक्तपुर	१३.८५	लमजुङ	१४.७२
ईलाम	९.४०	जुम्ला*	४३.५३	नवलपरासी	२२.३५	भोजपुर	११.३४	ललितपुर	१२.८२
उदयपुर	२३.५१	भक्तपुर	१०.००	नुवाकोट	२३.८६	मकवानपुर	१३.१५	सप्तरी	२२.१२
ओखलढुङ्गा	१९.८३	डडेलधुरा	१४.०२	पर्वत	१६.४७	मनाङ	६.६२	सल्यान*	३४.९४
कञ्चनपुर	२४.०३	डोटी	३८.८०	पर्सा	२१.३१	महोत्तरी	२६.६७	सर्लाही	३०.८८
कपिलवस्तु	२०.४१	डोल्पा*	३५.९०	पाल्पा	१३.१५	म्याग्दी	१२.४९	स्याङ्जा	८.४०
काठमाण्डौ	१०.३६	तनहुँ	१६.४३	पाँचथर	९.४२	मुगु*	४८.२६	संखुवासभा	१३.३४
काभ्रेपलाञ्चोक	११.२५	ताप्लेजुङ	१९.२६	प्युठान	१९.७५	मुस्ताङ	२२.५०	सिन्धुपाल्चोक*	२८.४३
कालीकोट*	४५.९५	तेह्रथुम	१३.०४	बझाङ	३८.२८	मोरङ	१८.१२	सिन्धुली*	२६.७१
कास्की	९.७७	दाङ	१५.६७	बर्दिया	२१.६६	रसुवा	३३.०१	सिराहा*	२३.०५
कैलाली	२७.३०	दार्चुला	१४.११	बागलुङ	१५.२१	रामेछाप	३२.६४	सुनसरी	१७.०२
खोटाङ	२१.३१	दैलेख	२७.३२	बाँके	२१.१८	रुकुम	२४.९८	सुर्खेत*	१९.५५
गुल्मी	१३.५०	दोलखा*	२५.१८	बाजुरा*	४३.६०	रुपन्देही	१४.६१	सोलुखुम्बु	१९.०५
गोरखा	१५.७३	धनकुटा	१६.१२	बारा	१५.८६	रौतमा	३५.४६	हुम्ला	४८.७८

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छैन, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

बालबालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप ढर

१

१० देखि १४ वर्ष उमेरका सभूतका आर्थिक दृष्टिले जस्तैर फिनासील बालबालिकाहरूको संख्या र सोही उमेर सभूतका कुल बालबालिकाहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

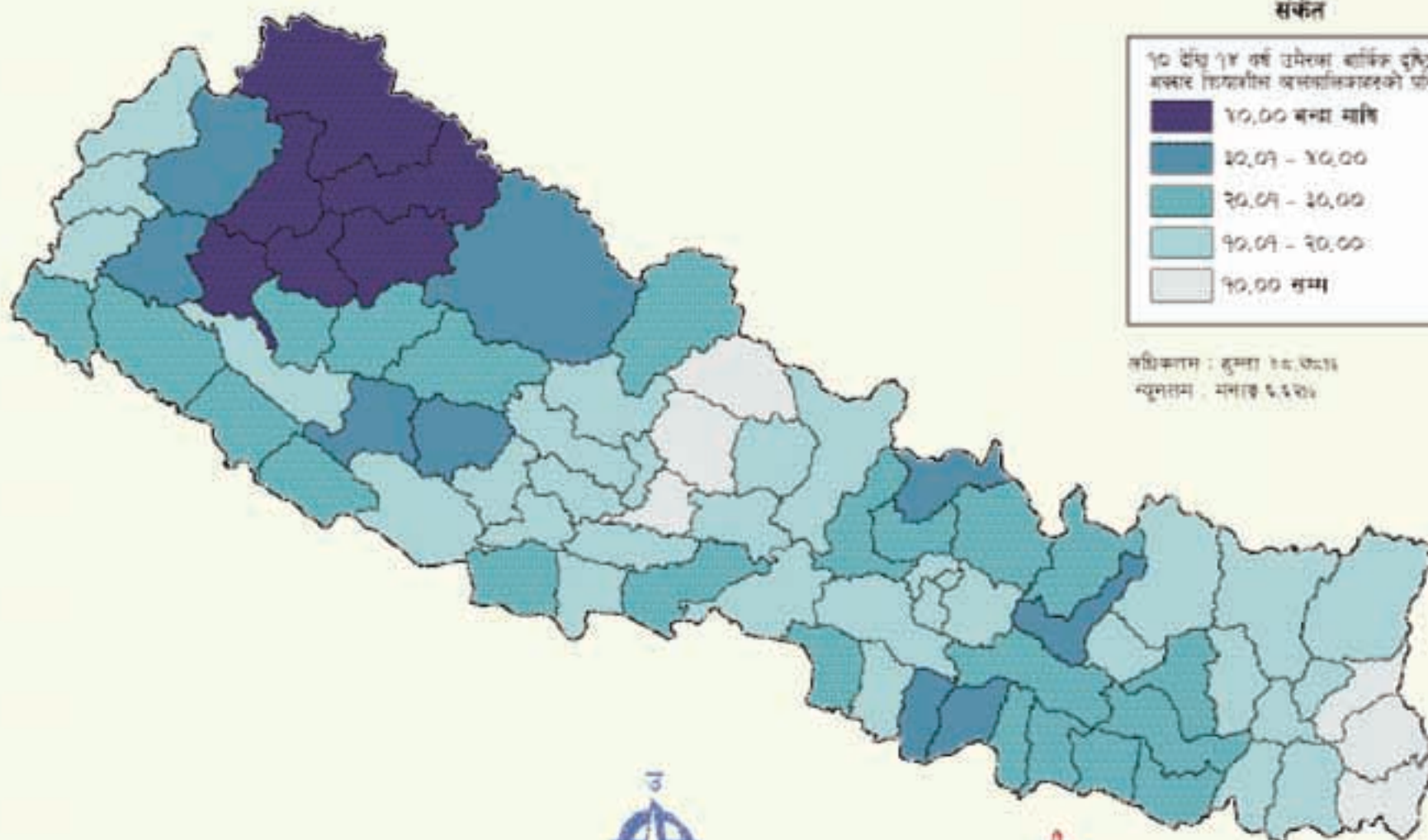
संकेत

१० देखि १४ वर्ष उमेरका सभूतका आर्थिक दृष्टिले जस्तैर फिनासील बालबालिकाहरूको संख्या र सोही उमेर सभूतका कुल बालबालिकाहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेतमा : कुलमा १०.००

संकेतमा : संकेत १.१.२०६८

मानक माप १ : १:१००,०००
किलोमिटर

आधार स्रोत : संयुक्त राष्ट्र (१९९०, २०००)
आधार स्रोत : संयुक्त राष्ट्र (२०००)
आधार स्रोत : संयुक्त राष्ट्र (२०००)

श्री १ को संकेत
संयुक्त राष्ट्र विभाग

बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर, २०५८[⊕]

बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर* भन्नाले १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील बालकहरुको संख्या र सोही उमेर समूहका कूल बालकहरुको संख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । सामान्यतः यस सूचकलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । यस सूचकलाई १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका बालकहरुको उमेर अनुसारको आर्थिक क्रियाकलाप दर पनि भनिन्छ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार समग्रमा नेपालको आर्थिक दृष्टिले बालकहरुको क्रियाशीलता दर १८.५० प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा कम दार्चुलामा (६.७६ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी कालीकोटमा (३८.३५ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरुको बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दरलाई राष्ट्रिय मान (१८.५० प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३९ जिल्लाहरुमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३६ जिल्लाहरुमा उच्च थियो ।

* आर्थिक क्रियाकलापबारे परिचय खण्डमा हेर्नु होस् ।

तालिका च. २

जिल्ला	बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालकहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर
अर्घाखाँची	९.८८	चितवन	१५.७१	धनुषा	२६.६८	बैतडी	१२.३६	रौतहट	३३.८२
अछाम	२८.६०	जाजरकोट	२३.८२	धादिङ्ग	१६.४५	भक्तपुर	१४.०३	लमजुङ्ग	१३.४०
ईलाम	९.३४	जुम्ला*	३१.६७	नवलपरासी	२०.४२	भोजपुर	९.५१	ललितपुर	१२.३१
उदयपुर	२१.६०	झापा*	१०.१४	नुवाकोट	२१.८५	मकवानपुर	१२.५५	सप्तरी	२१.८९
ओखलढुङ्गा	१४.४०	डडेलधुरा	८.१९	पर्वत	१४.७३	मनाङ्ग	६.९०	सल्यान*	३४.३८
कञ्चनपुर	२३.०३	डोटी	३३.१४	पर्सा	२३.०८	महोत्तरी	२९.०६	सर्लाही	३२.८०
कपिलवस्तु	२०.५७	डोल्पा*	२४.६८	पाल्पा	११.७४	म्याग्दी	११.८३	स्याङ्जा	७.२२
काठमाण्डौ	९.८४	तनहुँ	१४.८३	पाँचथर	७.८६	मुगु*	२७.८२	संखुवासभा	१२.०७
काभ्रेपलाञ्चोक	९.५८	ताप्लेजुङ्ग	१८.६४	प्युठान	१४.९७	मुस्ताङ्ग	१९.७९	सिन्धुपाल्चोक*	२३.६६
कालीकोट*	३८.३५	तेह्रथुम	११.९०	बझाङ्ग	२४.१४	मोरङ्ग	१७.८६	सिन्धुली*	२३.०३
कास्की	९.७१	वाङ्ग	१२.४९	बर्दिया	२१.२१	रसुवा	२८.३३	सिराहा*	२३.८४
कैलाली	२५.७२	दार्चुला	६.७६	बाग्लुङ्ग	१३.७६	रामेछाप	२५.८२	सुनसरी	१६.९९
खोटाङ्ग	१७.७४	दैलेख	२०.००	बाँके	२२.६९	रुकुम	२१.८३	सुर्खेत*	१७.३८
गुल्मी	११.०८	बोल्खा*	२२.३५	बाजुरा*	२९.८३	रुपन्देही	१४.०८	सोलुखुम्बु	१५.३५
गोरखा	१४.११	धनकुटा	१५.८३	बारा	१७.४९	रोल्पा	२४.८४	हुम्ला	३३.९०

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

बालकहरूको आर्थिक क्रियाकलाप ढर

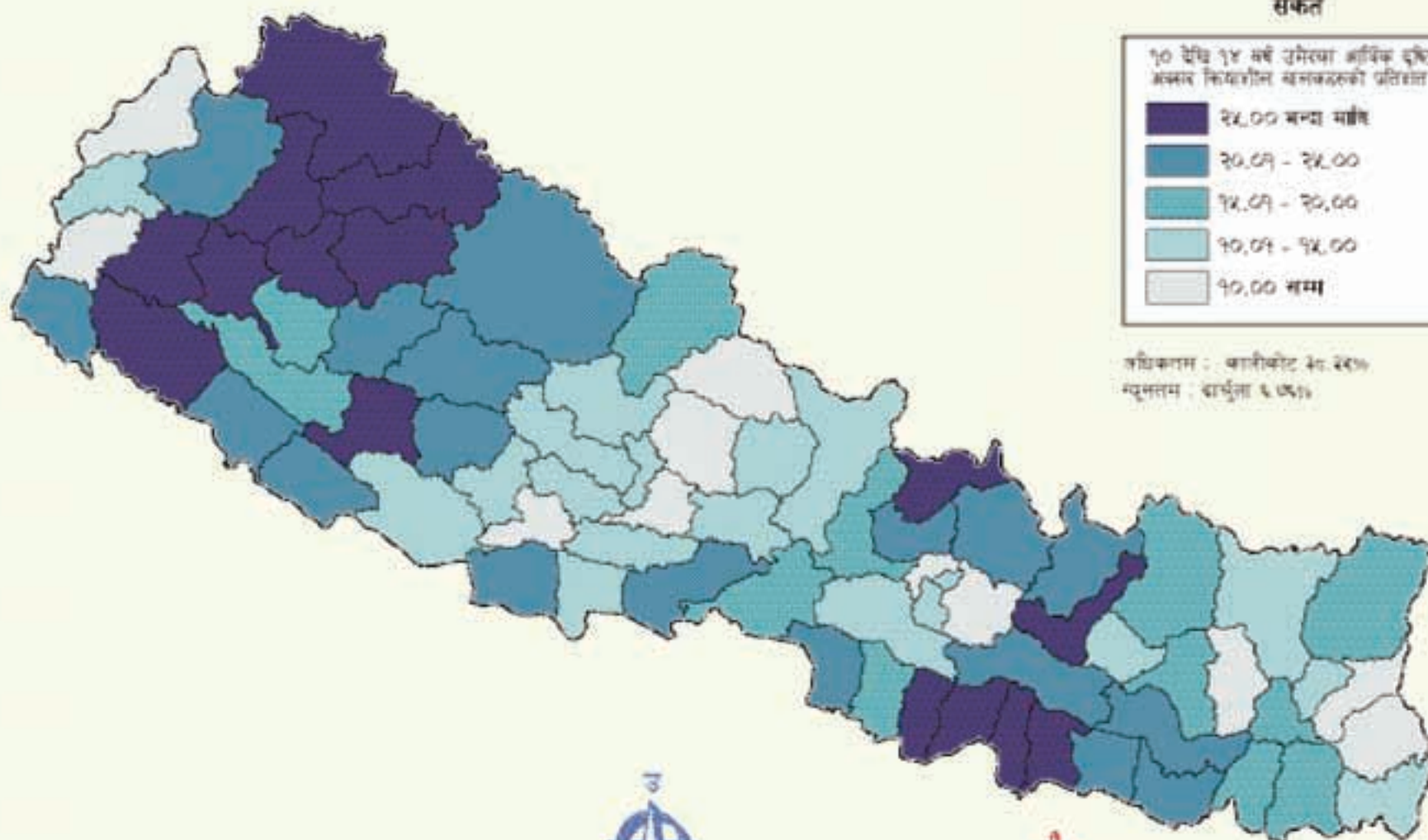
१० देखि १४ वर्ष उमेरका समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील बालकहरूको संख्या र सोही उमेर समूहका कुल बालकहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०१८

संकेत

१० देखि १४ वर्ष उमेरका आर्थिक दृष्टिले अक्सर क्रियाशील बालकहरूको प्रतिशत

उच्चतम : बाराकोट ३०.२४%
न्यूनतम : दार्चुला ६.७५%

मानक माप १ : १:५००,०००
किलोमिटर

आकार पैमाना : दशरूपक नक्सा (१:५००,०००)
साथी विभाग, २०१३
तयार पारेको : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर, २०५८[⊕]

बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर* भन्नाले १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले क्रियाशील बालिकाहरुको संख्या र सोही उमेर समूहको कूल बालिकाहरुको संख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । सामान्यतः यस सूचकलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । यस सूचकलाई १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका बालिकाहरुको उमेर अनुसारको आर्थिक क्रियाकलाप दर पनि भनिन्छ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालमा बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर २१.५५ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रुपमा बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (६.३४ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी मुगुमा (७०.०८ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरुको बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दरलाई राष्ट्रिय मान (२१.५५ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३६ जिल्लाहरुमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३९ जिल्लाहरुमा उच्च थियो ।

* आर्थिक क्रियाकलापबारे परिचय खण्डमा हेर्नु होस् ।

तालिका च. ३

जिल्ला	बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर	जिल्ला	बालिकाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर
अर्घाखाँची	१३.६०	चितवन	१६.२५	धनुषा	२४.४४	बैतडी	२६.७७	रौतहट	३०.७९
अछाम	५४.५२	जाजरकोट	३०.९९	धादिङ्ग	२४.०९	भक्तपुर	१३.६७	लमजुङ्ग	१६.०६
ईलाम	९.४७	जुम्ला*	५६.६३	नवलपरासी	२४.३८	भोजपुर	१३.९७	ललितपुर	१३.३६
उदयपुर	२५.४८	भापा*	९.८६	नुवाकोट	२५.८८	मकवानपुर	१३.७९	सप्तरी	२२.३७
ओखलढुङ्गा	२५.३९	डडेलधुरा	२०.०५	पर्वत	१८.२६	मनाङ्ग	६.३४	सल्यान*	३५.५४
कञ्चनपुर	२५.०८	डोटी	४४.७५	पर्सा	१९.२४	महोत्तरी	२३.८९	सर्लाही	२८.६४
कपिलवस्तु	२०.२४	डोल्पा*	४७.९	पाल्पा	१४.५५	म्याग्दी	१३.९६	स्याङ्जा	९.५७
काठमाण्डौ	१०.९२	तनहुँ	१८.०३	पाँचथर	१०.९९	मुगु*	७०.०८	संखुवासभा	१४.६३
काभ्रेपलाञ्चोक	१२.९९	ताप्लेजुङ्ग	१९.८८	प्युठान	२४.५९	मुस्ताङ्ग	२५.०३	सिन्धुपाल्चोक*	३३.३९
कालीकोट*	५४.९५	तेह्रथुम	१४.९९	बझाङ्ग	५३.९६	मोरङ्ग	१८.३९	सिन्धुली*	३०.५५
कास्की	९.८४	दाङ्ग	१८.९५	बर्दिया	२२.९३	रसुवा	३८.०३	सिराहा*	२२.९४
कैलाली	२८.९७	दार्चुला	२९.४२	बाग्लुङ्ग	१६.७	रामेछाप	३९.४९	सुनसरी	१७.०४
खोटाङ्ग	२५.०२	दैलेख	३४.८६	बाँके	१९.५२	रुकुम	२८.३६	सुर्खेत*	२९.७७
गुल्मी	१५.९०	दोलखा*	२८.०७	बाजुरा*	५८.२७	रुपन्देही	१५.९८	सोलुखुम्बू	२२.७३
गोरखा	१७.३३	धनकुटा	१६.४२	बारा	१३.९७	रोल्पा	४६.०९	हुम्ला	६५.०५

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छन किनकी यी जिल्लाहरुको गणना कार्यमा बाह्य-सम्बन्धन भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छलौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छलौट तरीकामा परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

बालिकाहरूको आर्थिक विस्थापन दर

१० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले अक्षर विवाहीत बालिकाहरूको संख्या र सोही उमेर समूहको कुल बालिकाहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०७८

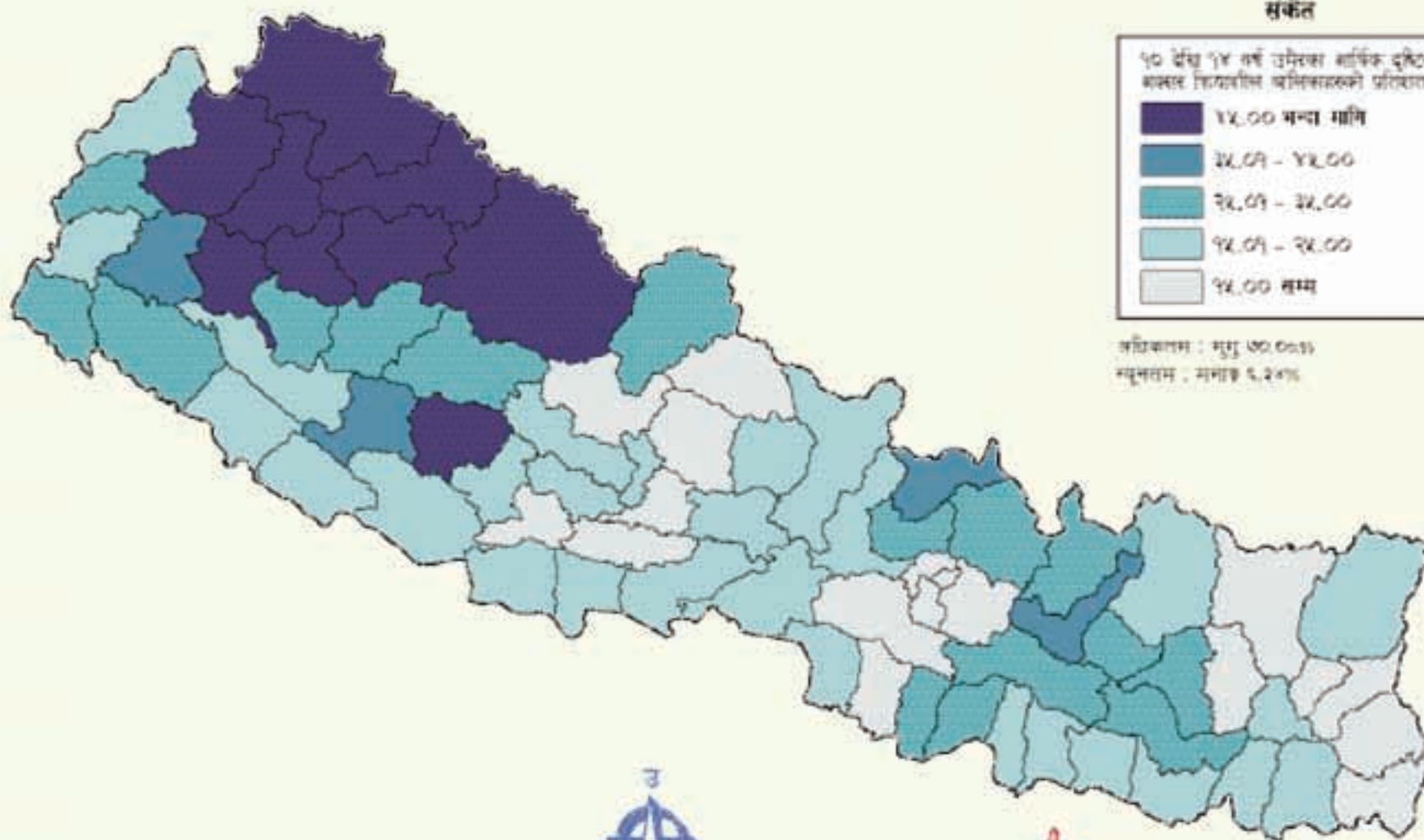
संकेत

१० देखि १४ वर्ष उमेरका आर्थिक दृष्टिले अक्षर विवाहीत बालिकाहरूको प्रतिशत

अधिकतम : मुगु ४०.००%

न्यूनतम : मनाङ ९.२४%

साकार संख्या : १२४००००
मापी विभाग, २०७८
तयार पारी : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

श्री २ श्री साकार
केन्द्रीय तयार पारी विभाग

ICIMOD
MENAIS 2000

बाल-विवाह भएका जनसंख्याको समानुपात, २०५८[⊕]

बाल-विवाह भएका जनसंख्याको समानुपात भन्नाले १० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका विवाहित बालबालिकाहरूको संख्या र सोही उमेर समूहका कूल बालबालिकाहरूको संख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ । यसले देशमा बाल-विवाहको बाहुल्यता र बालबालिकाहरू कति चाँडो विवाह गर्दछन् भन्ने कुरालाई दर्शाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार देशमा कूल बाल-विवाहको समानुपात १.३० प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा बाल-विवाहको समानुपात सबैभन्दा कम भोजपुरमा (०.१३ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी कपिलबस्तुमा (६.८३ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको बाल-विवाहको समानुपातलाई राष्ट्रिय मान (१.३० प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ५८ जिल्लाहरूमा यो दर राष्ट्रिय मान भन्दा कम र १७ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका च. ४

जिल्ला	बाल-विवाहको समानुपात प्रतिशतमा	जिल्ला	बाल-विवाहको समानुपात प्रतिशतमा	जिल्ला	बाल-विवाहको समानुपात प्रतिशतमा	जिल्ला	बाल-विवाहको समानुपात प्रतिशतमा	जिल्ला	बाल-विवाहको समानुपात प्रतिशतमा
अर्घाखाँची	०.७८	चितवन	०.८६	धनुषा	१.०५	बैतडी	०.५९	रौतहट	४.२१
अछाम	०.९०	जाजरकोट	१.२८	धादिङ्ग	०.५३	भक्तपुर	०.४७	लमजुङ्ग	०.९२
ईलाम	०.१७	जुम्ला*	२.२६	नवलपरासी	२.२९	भोजपुर	०.१३	ललितपुर	०.५६
उदयपुर	०.६४	भद्रापा*	०.३५	नुवाकोट	०.९९	मकवानपुर	०.५०	सप्तरी	१.३८
ओखलढुङ्गा	०.२९	हुम्लेधुरा	०.५७	पर्वत	०.५८	मनाङ्ग	०.३८	सल्यान*	०.३०
कञ्चनपुर	०.८४	छोटी	१.५०	पर्सा	४.७५	महोत्तरी	२.२२	सर्लाही	१.८१
कपिलबस्तु	६.८३	छोल्पा*	०.५३	पाल्पा	०.८१	म्याग्दी	०.५८	स्याङ्जा	०.२७
काठमाण्डौ	०.४२	तनहुँ	०.८७	पाँचथर	०.१४	मुगु*	१.२४	संखुवासभा	०.२७
काभ्रेपलाञ्चोक	०.४१	ताप्लेजुङ्ग	०.५९	प्युठान	०.८९	मुस्ताङ्ग	०.२२	सिन्धुपाल्चोक*	१.०६
कालीकोट*	१.३१	तेह्रथुम	०.२९	बझाङ्ग	१.५६	मोरङ्ग	०.५४	सिन्धुली*	०.३६
कास्की	०.६७	दाङ्ग	०.६५	बर्दिया	०.९६	रसुवा	०.७१	सिराहा*	१.८६
कैलाली	१.१०	दार्चुला	०.५१	बाग्लुङ्ग	०.८६	रामेछाप	०.९२	सुनसरी	०.३९
खोटाङ्ग	०.८६	दैलेख	०.५६	बाँके	१.८७	रुकुम	०.८२	सुर्खेत*	१.६९
गुल्मी	०.८७	दोलखा*	१.२९	बाजुरा*	०.९२	रुपन्देही	२.७३	सोलुखुम्बू	०.२६
गोरखा	०.७८	धनकुटा	१.८३	बारा	३.५६	रौल्ला	०.५८	हुम्ला	०.९०

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन्, किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाक्ला-ब्यबजान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

[⊕] छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

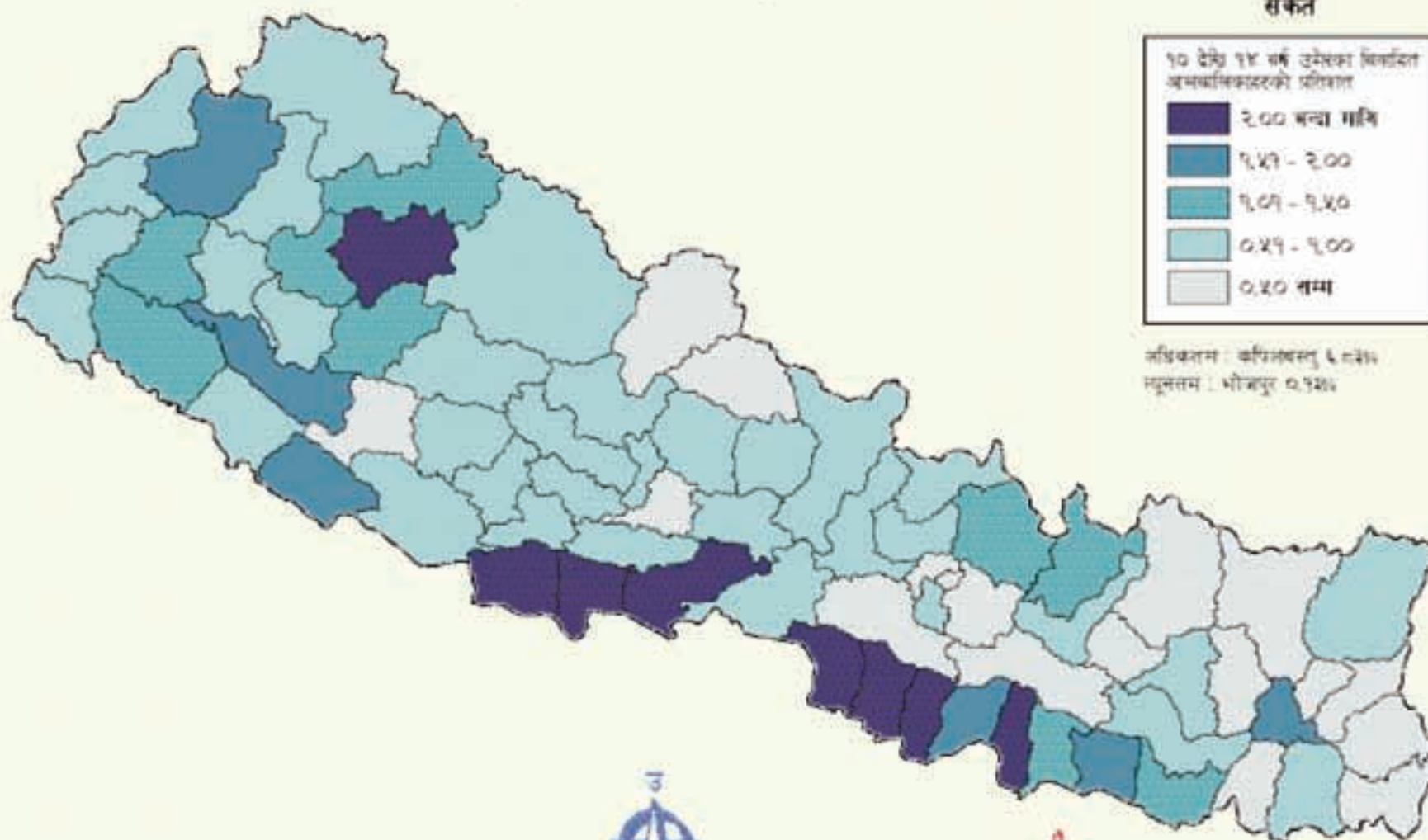
बाल-विवाह भाइका जनसंख्याको समानुपात

१० देखि १४ वर्ष उमेर समूहका विवाहित बालबालिकाहरूको संख्या र सोही उमेर समूहका कुल बालबालिकाहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०२०

संकेत

अधिकतम : कपिलवस्तु ६.०३%
न्यूनतम : भोजपुर ०.१३%

मापक तिर १ : २,४००,०००
किलोमिटर

आइएम डेटा : सांख्यिकी विभाग (१३०,०००)
स्रोत : सांख्यिकी विभाग, २०७३
संशोधन : सांख्यिकी विभाग, २०२०

श्री ३ को राजा
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

सौतेनी आमा-बाबुसंग बसेका बालबालिकाहरु, २०५८[⊕]

जनगणना २०५८ मा १६ वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरुको अभिभावकत्वको स्थितिबारे तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । यस अनुसार सौतेनी आमा र जन्म दिने बाबु वा जन्म दिने आमा र सौतेनी बाबुसंग बसेका बालबालिकाहरुको विवरण पनि संकलन गरिएको थियो । सौतेनी आमा-बाबुसंग बसेका बालबालिकाहरुको प्रतिशत भन्नाले सौतेनी आमा वा बाबुसंग बसेका १६ वर्ष वा सो भन्दा कम उमेरका बालबालिकाहरुको संख्या र सोही उमेर समूहको कूल जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ । यो अनुपात बालबालिकाहरुको बसाई स्थिति मापन गर्नका लागि प्रयोग गरिन्छ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार देशमा सौतेनी आमा-बाबुसंग बसेका बालबालिकाहरुको अनुपात १.५१ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रुपमा उक्त अनुपात सबैभन्दा कम पाँचथर जिल्लामा (०.६८ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी कालीकोट जिल्लामा (३.२१ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरुको सौतेनी आमा-बाबुसंग बसेका बालबालिकाहरुको अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१.५१ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४६ जिल्लाहरुमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र २८ जिल्लाहरुमा उच्च थियो ।

तालिका ड.१९

जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात	जिल्ला	प्राथमिक तहको - विद्यालय अनुपात
अर्घाखाँची	३.७२	चितवन	५.२८	धनुषा	२.७६	बैतडी	३.१३	रौतहट	४.५१
अछाम	३.०७	जाजरकोट	२.६३	धादिङ्ग	३.२१	भक्तपुर	४.६८	लमजुङ्ग	३.९६
ईलाम	३.६१	जुम्ला	३.४५	नवलपरासी	४.५७	भोजपुर	३.३३	ललितपुर	४.९९
उदयपुर	३.३	भापा	६.९५	नुवाकोट	२.७९	मकवानपुर	३.७५	सप्तरी	४.३५
ओखलढुङ्गा	३.०५	डडेलधुरा	३.२५	पर्वत	४.०९	मनाङ्ग	४.४७	सल्यान	२.९१
कञ्चनपुर	५.३९	डोटी	३.०५	पर्सा	४.४३	महोत्तरी	४.२७	सर्लाही	२.९५
कपिलवस्तु	४.१	डोल्पा	३.३५	पाल्पा	४.२९	म्याग्दी	३.५४	स्याङ्जा	४.१७
काठमाण्डौ	४.१५	तनहुँ	४.१६	पाँचथर	३	मुगु	२.८९	संखुवासभा	२.९९
काभ्रेपलान्चोक	३.२३	ताप्लेजुङ्ग	३.६१	प्यूठान	३.४२	मुस्ताङ्ग	४.३५	सिन्धुपाल्चोक	२.८६
कालीकोट	३.०४	तेह्रथुम	३.५३	बझाङ्ग	३.३६	मोरङ्ग	४.७३	सिन्धुली	२.१७
कास्की	५.१७	वाङ्ग	४.५३	बर्दिया	४.४६	रसुवा	३.७१	सिराहा	३.८४
कैलाली	४.३६	वाग्लुङ्ग	३.२६	बाग्लुङ्ग	३.८२	रामेछाप	२.७२	सुनसरी	४.८५
खोटाङ्ग	३.०८	दैलेख	२.५	बाँके	३.४४	रुकुम	३.३९	सुर्खेत	३.२९
गुल्मी	३.६३	बोलेखा	३.१३	बाजुरा	३.२	रूपन्देही	४.९८	सोलुखुम्बू	३.५५
गोरखा	३.८१	धनकुटा	३.६५	बारा	३.६७	रोल्पा	३.१५	हुम्ला	३.११

१. धनकुटा

सौतेनी आमा-बाबुरंग बसेका बालबालिकाहरू

१६ वर्ष भन्दा मुनिका सौतेनी आमा-बाबुरंग बसेका बालबालिकाहरूको संख्या र सोही उमेर समूहका कुल बालबालिकाहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

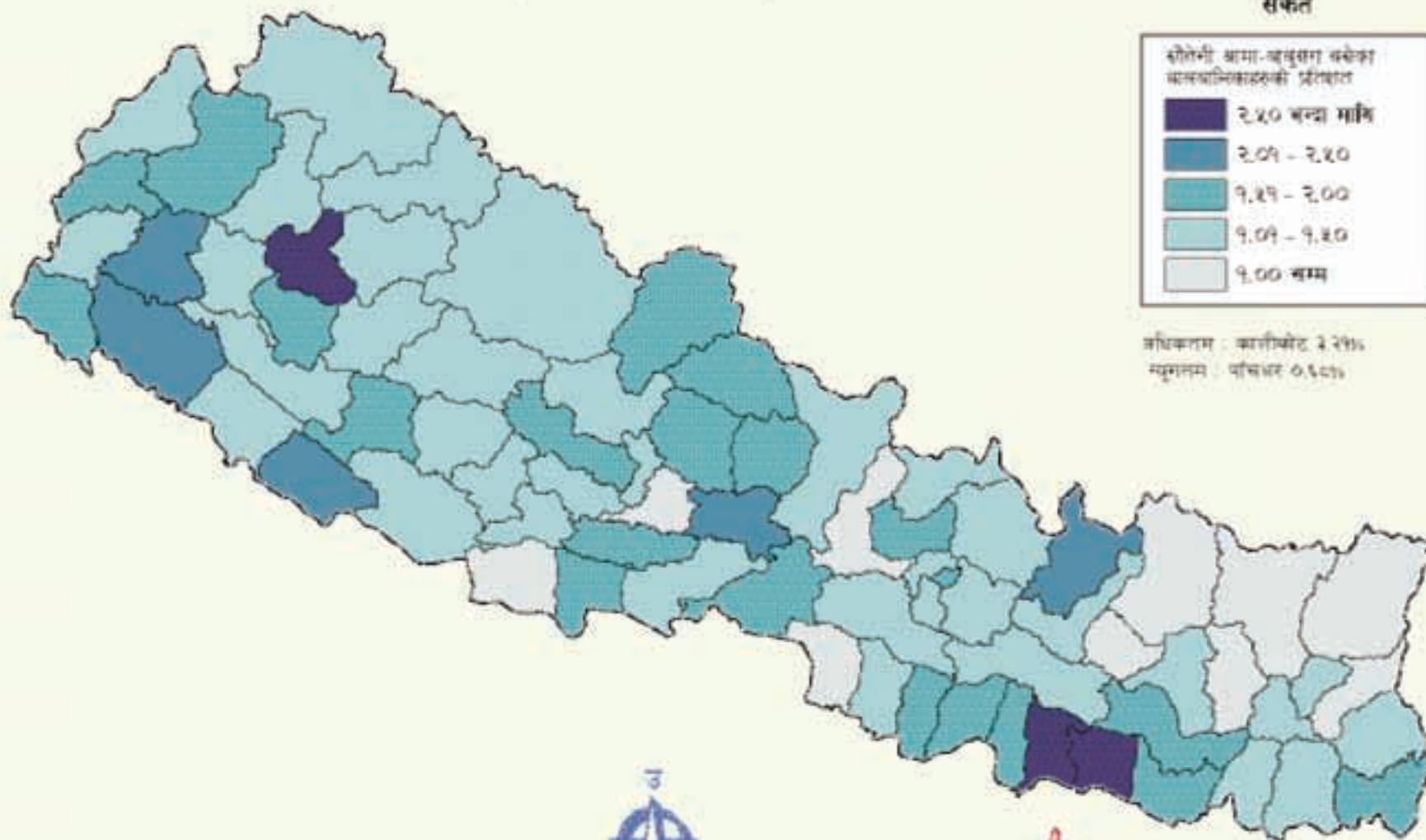
संकेत

सौतेनी आमा-बाबुरंग बसेका बालबालिकाहरूको प्रतिशत

अधिकतम : कालीकोट ३.२१%

न्यूनतम : पाँचथर ०.१०%

मान साप १ : ३,६००,०००
किलोमिटर

आकार नक्सा : स्तररूप नक्सा (१:३,६०,०००)
मापी विभाग, २०७३
नक्साको शीर्षक : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

बी.बी.स.स.स.
केन्द्रीय नक्सा विभाग

अन्य नातेदार वा नाता नपर्ने व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरू, २०५८[⊕]

जनगणना २०५८ मा १६ वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरूको अभिभावकत्वको स्थितिबारे तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । यस अनुसार अन्य नातेदार वा नाता नपर्ने व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरूको विवरण पनि संकलन गरिएको थियो । जनगणना प्रयोजनको लागि अन्य नातेदारहरूको समूह अन्तर्गत जन्म दिने बाबु-आमा बाहेक अन्य नातेदारहरू जस्तै दाजु-भाई, दिदी-बहिनी, काका-काकी, बाजे-बज्यै र अन्य नातेदारहरूसंग बसेका बालबालिकाहरूको विवरण संकलन गरिएको थियो । यस्तै नाता नपर्ने अन्य व्यक्तिहरूको समूह अन्तर्गत रोजगारदाता बाहेकका नाता नपर्ने अन्य व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरूको विवरण संकलन गरिएको थियो । यस परिच्छेदमा १६ वर्ष भन्दा मुनिका कूल जनसंख्या मध्ये सोही उमेर समूहका अन्य नातेदार वा नाता नपर्ने व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरूको प्रतिशत अनुपातलाई सूचकको रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार नेपालमा १६ वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरूको जनसंख्या मध्ये अन्य नातेदार वा नाता नपर्ने अन्य व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरूको अनुपात ३.४२ प्रतिशत थिए । जिल्लागत रूपमा उक्त अनुपात सबैभन्दा कम दार्चुलामा (१.६४ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी मुस्ताङ्गमा (९.५२ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरूको यस प्रतिशत अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (३.४२ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४३ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३२ जिल्लाहरूमा उच्च थियो ।

तालिका च. ६

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	२.६०	चितवन	३.९३	धनुषा	४.११	बैतडी	२.८८	रौतहट	४.१५
अछाम	२.९९	जाजरकोट	२.५०	धादिङ्ग	२.०३	भक्तपुर	३.७०	लमजुङ्ग	४.१०
ईलाम	४.२३	जुम्ला*	२.८३	नवलपरासी	३.२१	भोजपुर	२.९४	ललितपुर	३.१२
उदयपुर	३.८८	भैरहवा*	४.६०	नुवाकोट	३.५३	मकवानपुर	३.१७	सप्तरी	२.८२
ओखलढुङ्गा	३.४१	छठेलेधुरा	२.४९	पर्वत	३.८१	मनाङ्ग	४.२८	सल्यान*	२.६३
कञ्चनपुर	४.२०	डोटी	३.४०	पर्सा	१.७८	महोत्तरी	३.५०	सर्लाही	३.२०
कपिलवस्तु	२.५१	डोल्पा*	४.२३	पाल्पा	४.४५	म्याग्दी	४.०२	स्याङ्जा	३.७९
काठमाण्डौ	४.२८	तनहुँ	३.८३	पाँचथर	२.८२	मुगु*	१.७८	संखुवासभा	२.५५
काभ्रेपलाञ्चोक	३.१२	ताप्लेजुङ्ग	२.६९	प्युठान	२.८२	मुस्ताङ्ग	९.५२	सिन्धुपाल्चोक*	२.६५
कालीकोट*	३.०७	तेह्रथुम	२.७६	बझाङ्ग	३.१८	मोरङ्ग	४.००	सिन्धुली*	३.७०
कास्की	४.६६	दाङ्ग	३.११	बर्दिया	२.६६	रसुवा	२.५८	सिराहा*	४.०३
कैलाली	४.८८	दार्चुला	१.६४	बाग्लुङ्ग	३.६३	रामेछाप	३.१६	सुनसरी	३.८७
खोटाङ्ग	३.७७	दैलेख	२.६९	बाँके	३.८६	रुकुम	२.०८	सुर्खेत*	४.०२
गुल्मी	२.९३	दोलखा*	३.४०	बाजुरा*	२.१५	रुपन्देही	३.०१	सोलुखुम्बू	३.६४
गोरखा	३.३०	धनकुटा	३.५८	बारा	२.२४	रौल्ला	२.७१	हुम्ला	२.१९

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

** अन्य नातेदार वा नाता नपर्ने व्यक्तिहरूसंग बसेका बालबालिकाहरूको प्रतिशत अनुपात

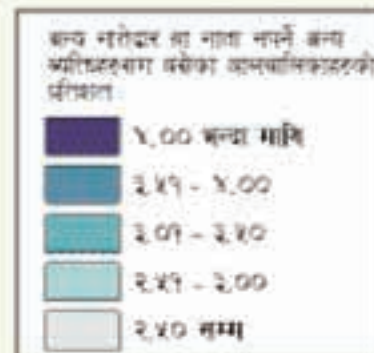
⊕ छलौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छलौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

अन्य नातेदार वा नाता नरने व्यक्तिहरुसंग बसेका बालबालिकाहरु

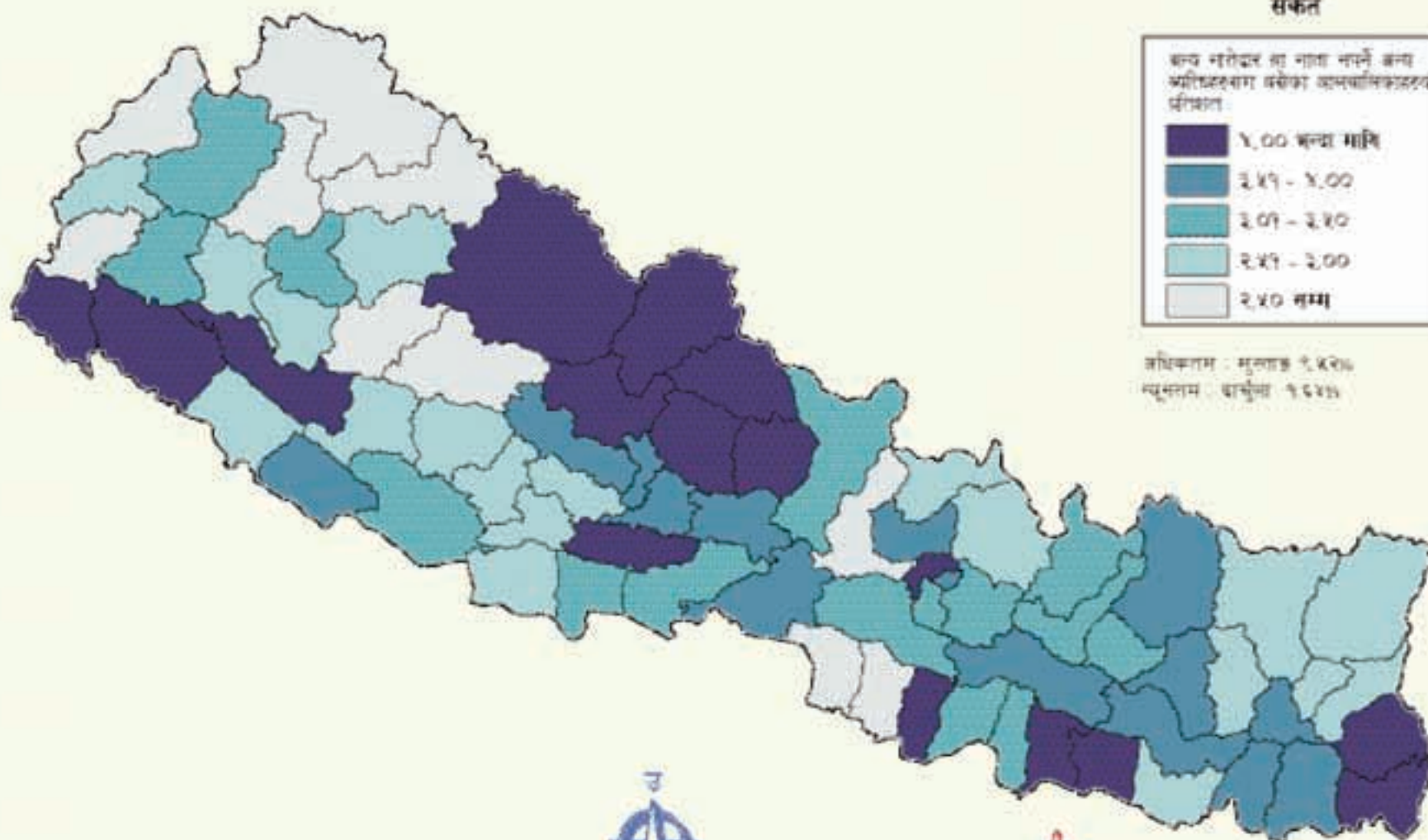
6

१६ वर्ष भन्दा मुनिका अन्य नातेदार वा नाता नरने अन्य व्यक्तिहरुसंग बसेका बालबालिकाहरुको संख्या र सोही उपर समूहका कुल बालबालिकाहरुको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

अधिकतम : मुलान्ग १.४२%
न्यूनतम : दार्चुला १.६४%

मानक माप १ : १,००,०००
किमी/घण्टा

आकार नक्सा : स्थापना नक्सा (१:२५,०००)
मापि विभाग, २०७४
समावेश क्षेत्र : राष्ट्रिय जनगणना २०६८

बी.पी.सी. स्वास्थ्य
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

रोजगारदातासंग बसेका बालबालिकाहरु, २०५८[⊕]

रोजगारदाता अर्थात् काममा लगाउने व्यक्तिहरूसँग बसेका बालबालिकाहरुको तथ्याङ्क बारे हालका दिनहरुमा विशेष महत्वका साथ चासो व्यक्त गर्ने गरिन्छ । वि.सं २०५८ को जनगणनामा पहिलो पटक यस विषय सम्बन्धी तथ्याङ्क संकलन गरिएको थियो । रोजगारदाताहरु (जो जन्म दिने आमा-बाबु वा नातेदार होइनन्) सँग बसेका बालबालिकाहरुको अनुपात भन्नाले रोजगारदातासँग बसेका १६ वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरुको संख्या र सोही उमेर समूहको कूल जनसंख्याको अनुपातलाई जनाउँछ र सामान्यतः यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार यो अनुपात ०.६६ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा यो अनुपात सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (१.४३ प्रतिशत) र सबैभन्दा कम दार्चुलामा (०.१२ प्रतिशत) थियो । सबै जिल्लाहरुको उक्त अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (०.६६ प्रतिशत) सँग तुलना गर्दा ४४ जिल्लाहरुमा यो अनुपात राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३० जिल्लाहरुमा उच्च थियो ।

तालिका च. ७

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	०.३३	चितवन	१.०१	धनुषा	१.००	वैतडी	०.६६	रौतहट	०.६९
अछाम	०.४३	जाजरकोट	०.३९	धादिङ	०.२५	भक्तपुर	०.८१	लमजुङ	०.४७
ईलाम	०.६१	जुम्ला*	०.४१	नवलपरासी	०.५१	भोजपुर	०.२१	ललितपुर	१.१२
उदयपुर	०.७२	भुपा*	०.८३	नुवाकोट	०.६७	मकवानपुर	०.५१	सप्तरी	०.७०
ओखलढुङ्गा	०.४	डडेलधुरा	०.४०	पर्वत	०.४३	मनाङ	०.८०	सल्यान*	०.८५
कञ्चनपुर	०.६४	डोटी	०.८८	पर्सा	०.४३	महोत्तरी	०.७२	सर्लाही	०.७०
कपिलवस्तु	०.४२	डोल्पा*	०.४३	पाल्पा	०.७७	म्याग्दी	०.३५	स्याङ्जा	०.३२
काठमाण्डौ	१.४३	तनहुँ	०.६९	पाँचथर	०.१५	मुगु*	०.३७	संखुवासभा	०.३३
काभ्रेपलाञ्चोक	०.५३	ताप्लेजुङ	०.३३	प्युठान	०.४५	मुस्ताङ	१.११	सिन्धुपाल्चोक*	०.५०
कालीकोट*	०.८६	तेह्रथुम	०.३९	बझाङ	०.४४	मोरङ	०.७०	सिन्धुली*	०.४५
कास्की	०.७०	दाङ	१.०८	बर्दिया	०.८१	रसुवा	०.४१	सिराहा*	०.९९
कैलाली	१.०६	दार्चुला	०.१२	बागलुङ	०.५७	रामेछाप	०.५४	सुनसरी	०.७३
खोटाङ	०.४२	दैलेख	०.३६	बाँके	१.०८	रुकुम	०.४५	सुर्खेत*	०.६८
गुल्मी	०.३७	दोलखा*	०.७६	बाजुरा*	०.२५	रुपन्देही	०.७६	सोलुखुम्बु	०.४३
गोरखा	०.४७	धनकुटा	०.५८	बारा	०.४७	रोल्पा	०.३६	हुम्ला	०.४५

* यी अङ्कहरु गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन्, जिनकी यी जिल्लाहरुको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

** रोजगारदातासँग बसेका बालबालिकाहरुको प्रतिशत अनुपात

⊕ छलौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छलौट तरीकामा परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

रोजगारदातासंग बसेका बालबालिकाहरू

५

१६ वर्ष भन्दा मुनिका रोजगारदातासंग बसेका बालबालिकाहरूको संख्या र सोही उमेर समूहका कुल बालबालिकाहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०७८

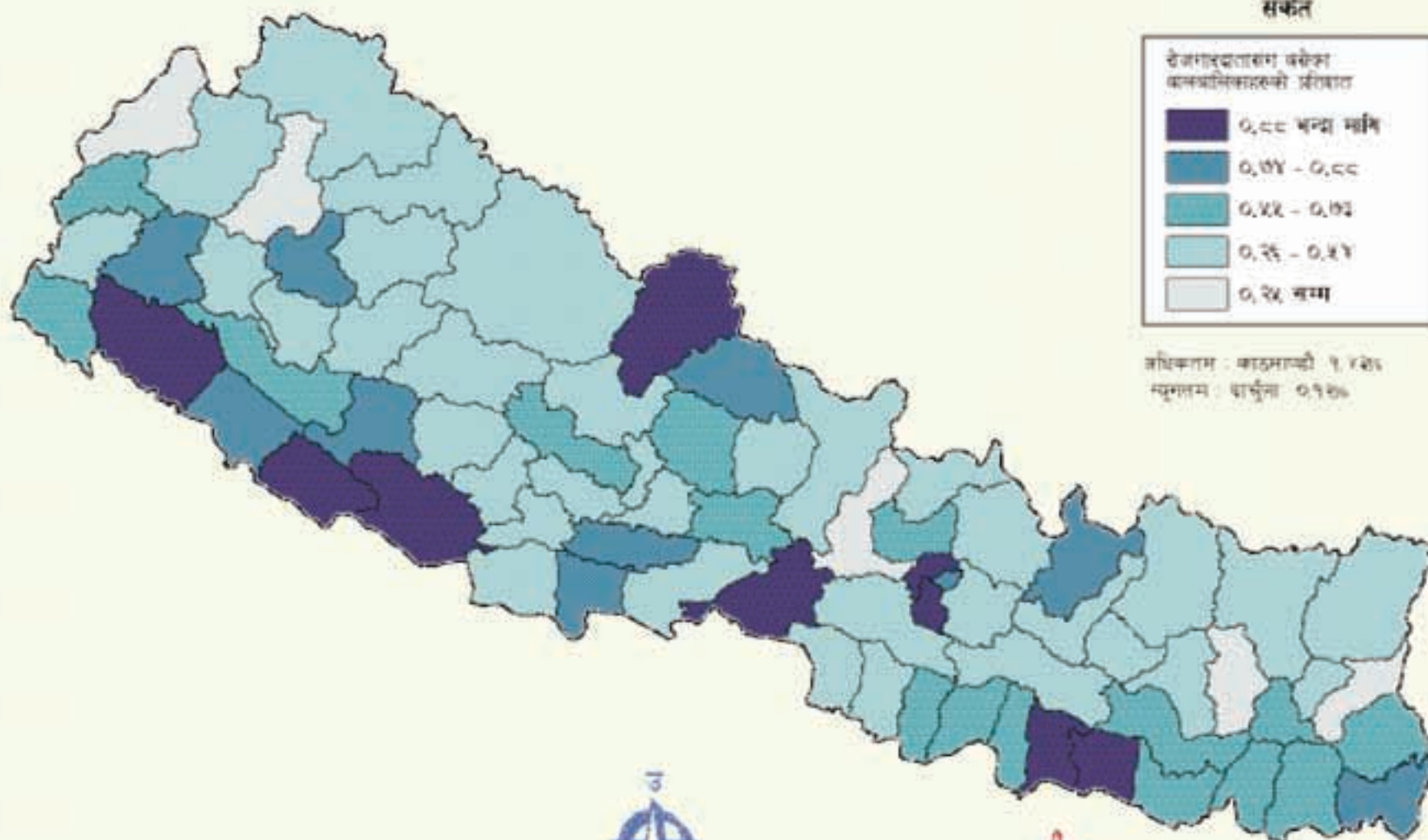
संकेत

रोजगारदातासंग बसेका
बालबालिकाहरूको प्रतिशत

अधिकतम : काठमाडौँ १.४३%

न्यूनतम : धादिङ ०.१३%

आकार नक्सा : स्मृतरूप नक्सा (१:३०,०००)
मापी विभाग, २०७८
नक्साको शीर्षक : बालबालिकासंग बसेका

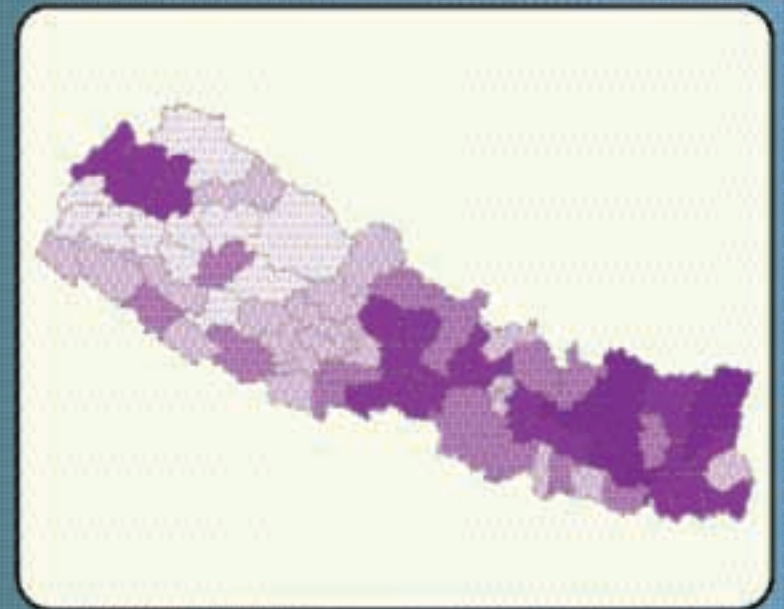
श्री ३ को राजा
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

ICIMOD
MORIS 2003

छ. लैङ्गिक

१. घर, जग्गा, र पाल्तु चौपायामा महिलाको स्वामित्व अनुसार परिवारको वितरण
२. सबै तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरू
३. प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरूको अनुपात
४. प्रौढ साक्षरतामा लैङ्गिक असन्तुलन
५. विधवाहरूको समानुपात
६. विधुरहरूको समानुपात
७. पारपाचुके र छुट्टिएका ब्यक्तिहरूको समानुपात

घर, जग्गा, र पाल्तु चौपायामा महिलाको स्वामित्व अनुसार परिवारको वितरण, २०५८

महिलाहरूको सम्पत्ति माथि अधिकार र घर, जग्गा जस्ता अचल सम्पत्तिमा उनीहरूको स्वामित्व जस्ता प्रश्नहरू हालका दिनहरूमा निकै अभिरुचिको विषय बन्ने गरेको छ । यसै कुरालाई दृष्टिगत गरी वि.सं. २०५८ को जनगणनामा घर, जग्गा जस्ता अचल सम्पत्ति साथै पाल्तु चौपायामा महिलाहरूको स्वामित्व सम्बन्धी विवरण पहिलो पटक संकलन गरिएको थियो । यस अनुसार नेपाल अधिराज्यको कुनै जिल्ला वा ठाउँमा भए पनि परिवारका कुनै (एक वा एक भन्दा बढी) महिला सदस्यको स्वामित्वमा वा नाममा घर वा जग्गा वा दुवै सम्पत्ति साथै उनीहरूको आफ्नो पेवा, दाइजोबाट प्राप्त पाल्तु चौपाया भए नभएको बारे विवरण संकलन गरिएको थियो । सम्पत्ति माथि महिलाहरूको स्वामित्व भएका परिवारहरूको अनुपात भन्नाले परिवारका कुनै (एक वा एक भन्दा बढी) महिला सदस्यको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्ति (घर वा जग्गा वा पाल्तु चौपाया वा यी मध्ये कुनैको संयोजन) भएका परिवारहरूको संख्या र कूल परिवार संख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । यस अनुपातलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिएको छ ।

जनगणना २०५८ मा कूल ७ लाख १४ हजार ९ सय ७० परिवारहरूले अर्थात् गणना भएको कूल परिवार संख्या मध्येको १७.१३ प्रतिशत परिवारले परिवारका कम्तीमा पनि एक जना महिला सदस्यको माथि उल्लेखित सम्पत्ति माथि स्वामित्व रहेको विवरण दिएका थिए । जिल्लागत रूपमा उल्लेखित सम्पत्ति माथि स्वामित्व सम्प्रेषण गर्ने परिवारको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा बढी ओखलढुङ्गामा (३५.६५ प्रतिशत) र सबैभन्दा कम कालीकोटमा (३.११ प्रतिशत) रहेको थियो । सबै जिल्लाहरूको उल्लेखित सम्पत्ति माथि स्वामित्व सम्प्रेषण गर्ने परिवारको प्रतिशत अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (१७.१३ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र २९ जिल्लाहरूमा बढी रहेको थियो ।

तालिका छ. १

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	१३.३७	चितवन	२३.५२	धनुषा	१६.७६	बैतडी	७.०६	रौतहट	१५.७९
अछाम	५.०१	जाजरकोट	१६.३७	घादिङ्ग	२०.४६	भक्तपुर	१०.८४	समजुङ्ग	२०.२२
ईलाम	१४.९	जुम्ला*	५.५१	नवलपरासी	२०.०९	भोजपुर	१९.२९	ललितपुर	१३.९६
उदयपुर	२५.११	भद्राङ्ग*	२४.१५	नुवाकोट	२०.०५	मकवानपुर	१८.२	सप्तरी	१६.०४
ओखलढुङ्गा	३५.६५	डडेलधुरा	७.७५	पर्वत	१४.५६	मनाङ्ग	१५.३२	सल्यान*	८.३८
कञ्चनपुर	१२.१४	डोटी	९.४२	पर्सा	१७.८७	महोत्तरी	१३.६७	सर्लाही	१५.५४
कपिलवस्तु	१४.६२	डोल्पा*	९.५८	पाल्पा	१६.२४	म्याग्दी	१२.७६	स्याङ्जा	१४.४७
काठमाण्डौ	१२.६३	तनहुँ	२१.७७	पाँचथर	२३.६६	मुगु*	१०.१८	संखुवासभा	२३.०६
काभ्रेपलान्चोक	२०.६५	ताप्लेजुङ्ग	२८.७७	प्युठान	१३.९६	मुस्ताङ्ग	१०.०५	सिन्धुपाल्चोक*	१६.६७
कालीकोट*	३.११	तेह्रथुम	२९.९३	बझाङ्ग	२०.९३	मोरङ्ग	२३.९८	सिन्धुली*	२३.०३
कास्की	२०.६५	दाङ्ग	१५.२३	बर्दिया	१५.६९	रसुवा	१३.४५	सिराहा*	१३.६५
कैलाली	१०.९३	दार्चुला	२३.३६	बाग्लुङ्ग	१२.९४	रामेछाप	२५.९६	सुनसरी	२२.९४
खोटाङ्ग	२५.६५	दैलेख	६.८१	बाँके	१४.०९	रुकुम	७.४६	सुर्खेत*	१४.२९
गुल्मी	११.६१	दोलखा*	१५.८२	बाजुरा*	२०.२२	रूपन्देही	१६.०२	सोलुखुम्बू	२८.५०
गोरखा	१८.९१	धनकुटा	२०.१७	बारा	१६.४४	रोल्पा	१०.२७	हुम्ला	७.७८

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

** सम्पत्ति माथि महिलाहरूको स्वामित्व सम्प्रेषण गर्ने परिवारहरूको प्रतिशत अनुपात

घर, जग्गा, र पाल्नु चौपायामा महिलाको स्वामित्व अनुसार परिवारको वितरण

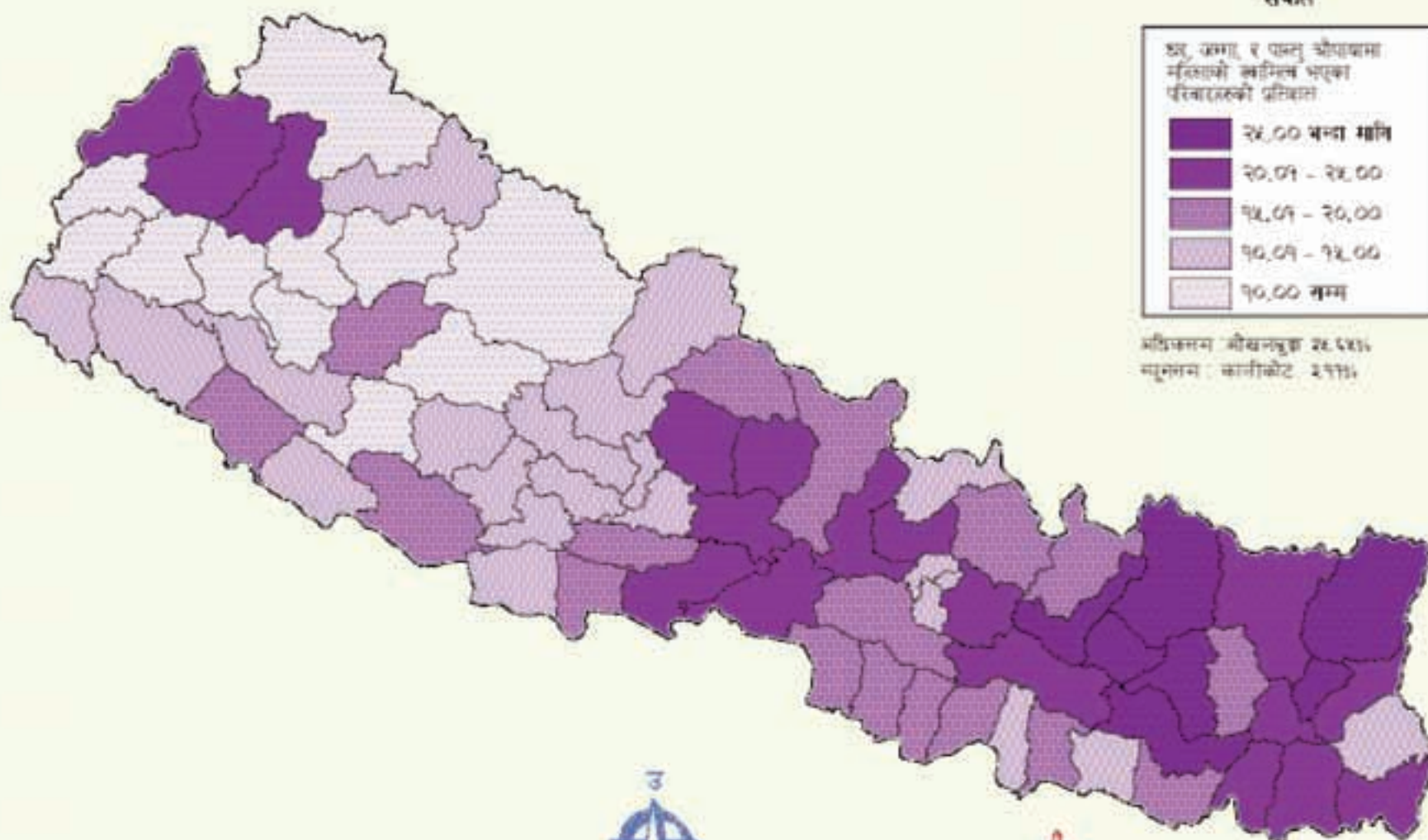
घर, जग्गा, र पाल्नु चौपायामा परिवारको कम्तीमा पनि एक जना महिला सदस्यको स्वामित्व भएका परिवार संख्या र कुल परिवार संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

घर, जग्गा, र पाल्नु चौपायामा महिलाको स्वामित्व भएका परिवारको प्रतिशत

- २४.०० भन्दा माथि
- २०.०१ - २४.००
- १६.०१ - २०.००
- १०.०१ - १६.००
- १०.०० सम्म

अधिकतम - लोखनपुङ्ग २६.६४%
न्यूनतम - काजीकोट २.११%

मानक माप १ : २,४००,०००
किलोमिटर

स्रोत: संघीय संसद - राष्ट्रिय जनगणना (२०६८)
आर्जी विभाग, २०७२
नक्सा: बीन - राष्ट्रिय जनगणना २०६८

श्री २ को सम्मान
केन्द्रीय योजना विभाग

सबै तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरू, २०५७

यस परिच्छेदमा समग्रमा विद्यालयहरूका शिक्षिकाहरूको समानुपातलाई सबै तहका विद्यालयहरूको शिक्षिकाहरूको संख्या र सोही तहको कूल शिक्षक/शिक्षिकाहरूको संख्याको अनुपातद्वारा इंगित गरिएको छ । यस सूचकलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिएको छ । वि.सं. २०५७ मा शिक्षा विभागद्वारा प्रकाशित प्रतिवेदन अनुसार नेपालमा सबै तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरूको संख्या २९ हजार ३ सय ११ थियो, जुन सबै तहका कूल शिक्षक/शिक्षिका संख्या (१,४२,७५२) को २०.५३ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा शिक्षिकाहरूको प्रतिशत अनुपात सबैभन्दा कम बझाङमा (५.९५ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (४६.१९ प्रतिशत) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको शिक्षिकाहरूको प्रतिशत अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (२०.५३ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ५९ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र १६ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका छ. २

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	१७.६५	चितवन	२३.९८	धनुषा	२०.२०	बैतडी	९.५१	रौतहट	१०.६२
अछाम	७.९७	जाजरकोट	१५.०५	धादिङ्ग	१५.८२	भक्तपुर	३४.४२	लमजुङ्ग	२१.६८
ईलाम	१७.२१	जुम्ला	१३.८९	नवलपरासी	२०.१७	भोजपुर	१२.७६	ललितपुर	४०.६५
उदयपुर	१३.३३	भापा	२३.६९	नुवाकोट	१३.०२	मकवानपुर	१७.९१	सप्तरी	१२.३२
ओखलढुङ्गा	१७.८३	डडेलधुरा	१०.७९	पर्वत	१७.२	मनाङ्ग	२६.२०	सल्यान	१२.३८
कञ्चनपुर	१९.७८	डोटी	१२.०२	पर्सा	१९.८५	महोत्तरी	१३.७३	सर्लाही	१७.६६
कपिलबस्तु	१९.९७	डोल्पा	१४.८८	पाल्पा	१८.९८	म्याग्दी	१८.४५	स्याङ्जा	२२.१३
काठमाण्डौ	४६.१९	तनहुँ	२२.९७	पाँचथर	१२.९९	मुगु	१२.९३	संखुवासभा	१३.१९
काभ्रेपलान्चोक	१८.७४	ताप्लेजुङ्ग	१५.६४	प्यूठान	१४.७६	मुस्ताङ्ग	२२.१६	सिन्धुपाल्चोक	११.८६
कालीकोट	१२.५५	तेह्रथुम	१२.४६	बझाङ्ग	५.९५	मोरङ्ग	२२.८१	सिन्धुली	१२.१९
कास्की	३०.३१	दाङ्ग	१८.०५	बर्दिया	१७.५९	रसुवा	१८.२८	सिराहा	११.९६
कैलाली	१९.४६	दार्चुला	१४.११	बाग्लुङ्ग	१९.०१	रामेछाप	११.९७	सुनसरी	२४.५९
खोटाङ्ग	१६.२७	दैलेख	११.१०	बाँके	२२.१३	रुकुम	१२.३८	सुर्खेत	१४.८३
गुल्मी	१८.५४	दोलखा	१४.७४	बाजुरा	१०.०८	रूपन्देही	२७.८३	सोलुखुम्बू	१८.९९
गोरखा	१८.०४	धनकुटा	२१.४६	बारा	१३.१७	रोल्पा	११.९७	हुम्ला	१३.९५

स्रोत: विद्यालय

(

, भक्तपुर)

** सबै तहका

सर्वे तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरू

२

सर्वे तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरूको प्रतिशत, २०७३

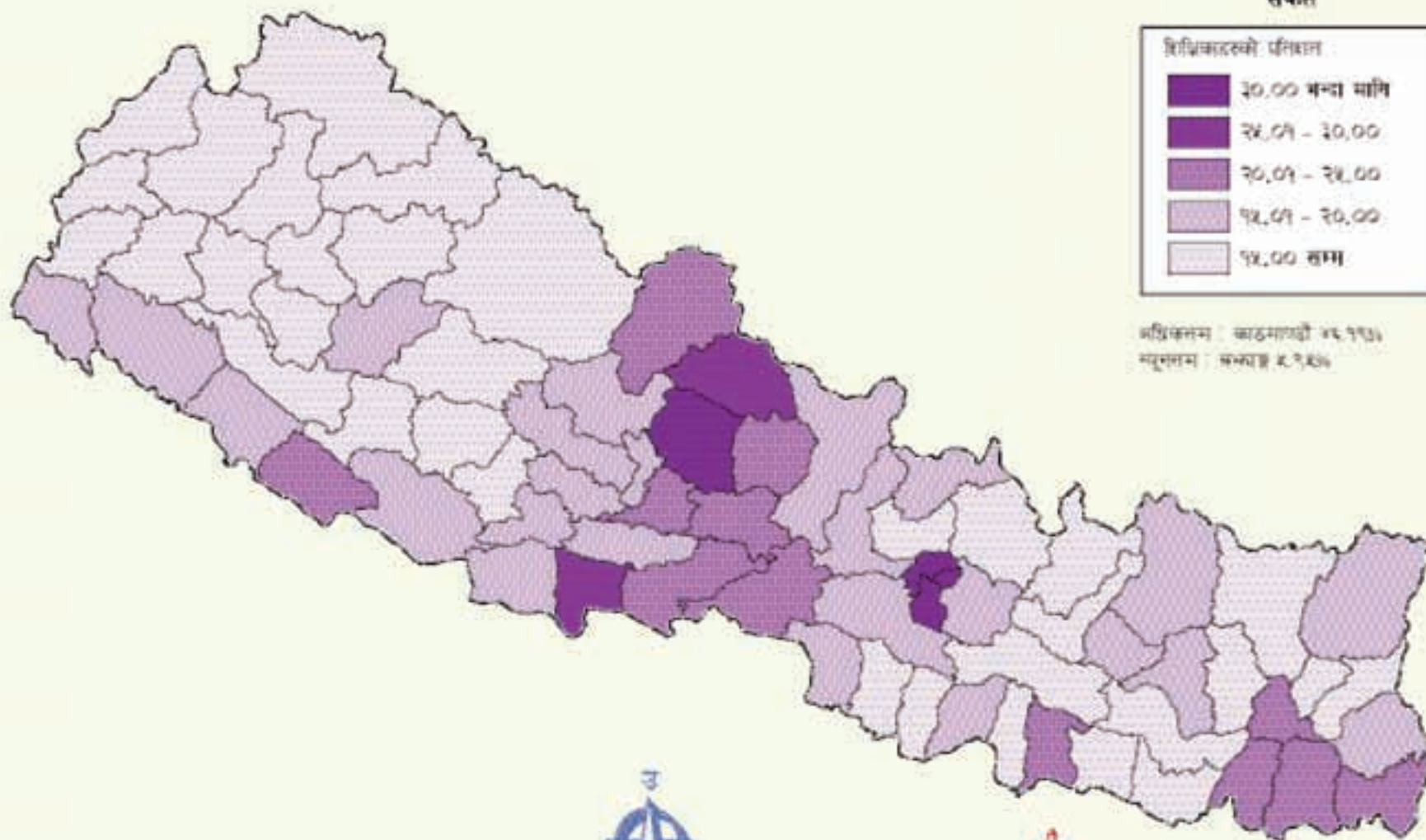
संकेत

शिक्षिकाहरूको प्रतिशत

अधिकतम : काठमाण्डौ ४६.१९%

न्यूनतम : सल्यान ४.९४%

मानक माप : १:१,००,०००
किलोमिटर

आकार स्रोत : सरकारी स्रोत (१:२५०,०००)
मापन विभाग, २०७३
तथ्याङ्क स्रोत : शिक्षा विभाग, २०७३

यो र को सरकार
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरू, २०५७

प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरूको अनुपात भन्नाले प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा कार्यरत शिक्षिकाहरूको संख्या र सोही तहका कूल शिक्षक/शिक्षिकाहरूको संख्याको अनुपातलाई जनाउँछ । यस सूचकलाई प्रतिशतमा व्यक्त गरिन्छ । वि.सं. २०५७ मा शिक्षा विभागद्वारा प्रकाशित प्रतिवेदन अनुसार प्राथमिक तहको विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरूको संख्या २४ हजार ७ सय ७० थियो, जुन प्राथमिक तहको कूल शिक्षक संख्या (९७,८७९) को २५.३१ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा प्राथमिक तहका शिक्षिकाहरूको अनुपात सबैभन्दा कम बझाङमा (७.७९ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी काठमाण्डौमा (६३.६६ प्रतिशत) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको प्राथमिक तहको विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरूको प्रतिशत अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (२५.३१ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ५६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र १९ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका छ. ३

जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**	जिल्ला	अनुपात**
अर्घाखाँची	२२.५०	चितवन	३२.८७	धनुषा	२६.१२	बैतडी	१३.०९	रौतहट	१३.९०
अछाम	१०.४२	जाजरकोट	१९.१६	धादिङ्ग	१९.३०	भक्तपुर	४६.९६	लमजुङ्ग	२८.१९
ईलाम	२१.५५	जुम्ला	१७.६३	नवलपरासी	२५.५४	भोजपुर	१५.४५	ललितपुर	५३.३५
उदयपुर	१८.३५	भापा	३०.४३	नुवाकोट	१५.३६	मकवानपुर	२०.८१	सप्तरी	१५.६४
ओखलढुङ्गा	२२.६०	डडेलधुरा	१४.७७	पर्वत	२३.१९	मनाङ्ग	३३.५८	सल्यान	१४.६८
कञ्चनपुर	२५.०२	डोटी	१५.६८	पर्सा	२२.६७	महोत्तरी	१७.८४	सर्लाही	२३.६६
कपिलवस्तु	२४.१५	डोल्पा	१७.०५	पाल्पा	२३.०९	म्याग्दी	२५.४४	स्याङ्जा	२९.६१
काठमाण्डौ	६३.६६	तनहुँ	२९.०४	पाँचथर	१६.२५	मुगु	१५.९१	संखुवासभा	१६.५०
काभ्रेपलान्चोक	२२.०६	ताप्लेजुङ्ग	१९.७६	प्युठान	१८.२८	मुस्ताङ्ग	२८.२७	सिन्धुपाल्चोक	१४.५५
कालीकोट	१६.५३	तेह्रथुम	१६.२२	बझाङ्ग	७.७९	मोरङ्ग	२९.५६	सिन्धुली	१५.६८
कास्की	४१.२०	दाङ्ग	२३.८३	बर्दिया	२२.५३	रसुवा	२१.६९	सिराहा	१५.५०
कैलाली	२४.७०	दार्चुला	१७.४८	बाग्लुङ्ग	२४.२१	रामेछाप	१५.०१	सुनसरी	३१.७०
खोटाङ्ग	२०.२३	दैलेख	१४.०९	बाँके	२६.३१	रुकुम	१५.५१	सुर्खेत	१९.१८
गुल्मी	२४.३४	दोलखा	१७.६५	बाजुरा	१३.२९	रूपन्देही	३५.०१	सोलुखुम्बू	२३.२८
गोरखा	२१.३९	धनकुटा	२७.२०	बारा	१७.४१	रोल्पा	१४.२६	हुम्ला	१७.३४

स्रोत: विद्यालय

(, भक्तपुर)

**

प्राथमिक तहका विद्यालयहरूमा शिक्षिकाहरू

प्राथमिक, तृतीय, विद्यालयीय तथा लिखिकाहसकी प्रतिष्ठान, २०४७

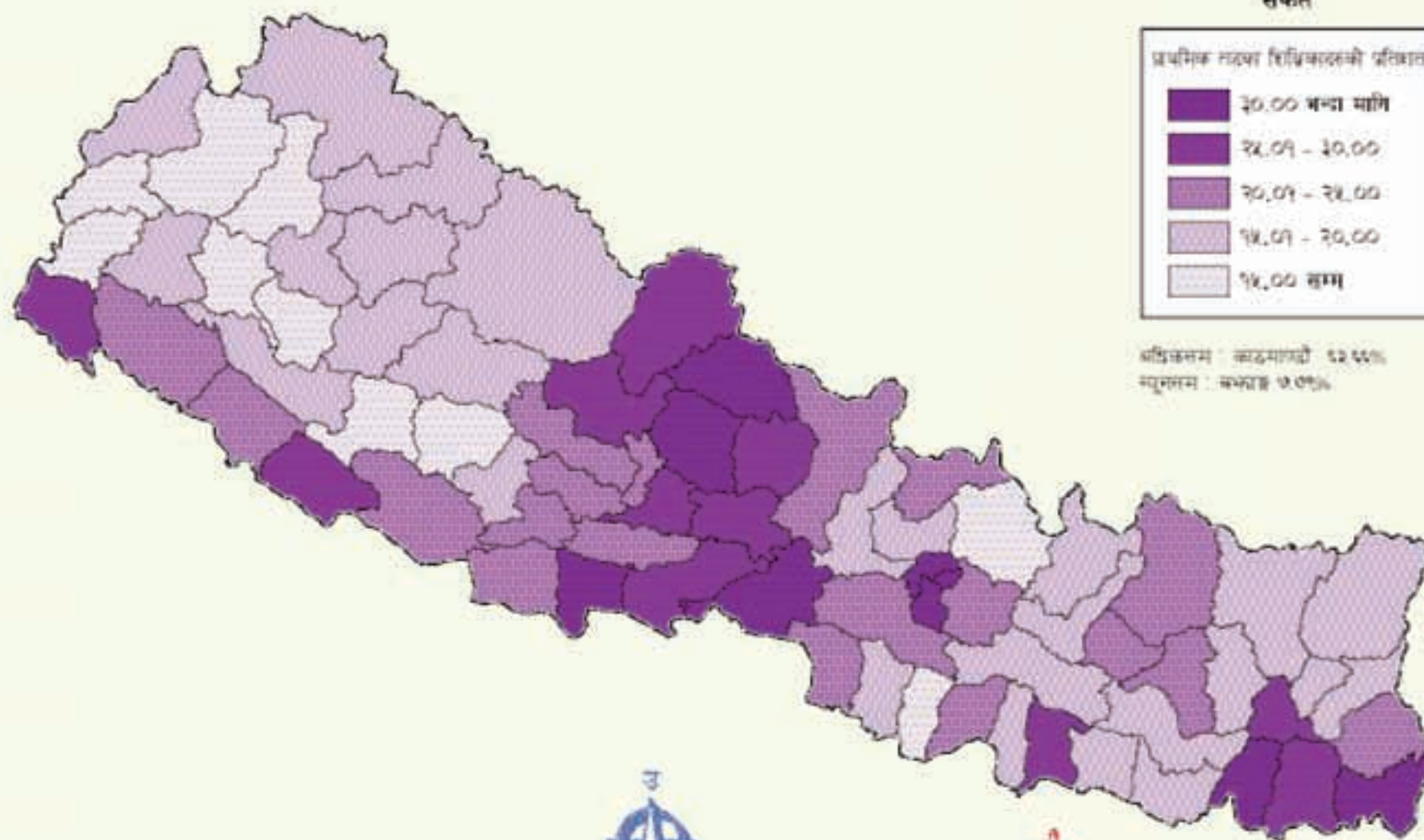
संकेत

प्राथमिक सारथी शिक्षिकाएँ उनकी प्रतिभा

अष्टादशसमः - स्यादुमागमः १३ ५५५.

स्वयंसेवा : सभ्यता ७.०%

ଆହୁର ନକସା : ସହରାଞ୍ଚଳ ନକସା (ପି.ସ୍କେ. ୦.୦୦୦)
ଆସି ନିର୍ଦ୍ଧାର, ୨୦୧୫
ପ୍ରକାଶକ ସ୍ଥାନ : ଶିକ୍ଷା ନିର୍ଦ୍ଧାର, ୨୦୧୫

माना जाए है : 1,000,000

विरासित

प्रौढ साक्षरतामा लैङ्गिक असन्तुलन, २०५८[⊕]

प्रौढ साक्षरतामा लैङ्गिक असन्तुलन भन्नाले १५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहका साक्षर महिलाहरू तथा पुरुषहरूको अनुपात र सोही उमेर समूहको लिङ्ग अनुपात (महिला-पुरुष अनुपात) ले गुणन गरी आएको परिणामलाई जनाउँछ । यो सूचकले साक्षरतामा भएको लैङ्गिक भेदभावको मापन गर्न मद्दत गर्दछ । सामान्यतः यो सूचकको मान थोरै भएमा लैङ्गिक असन्तुलन पनि बढी हुन्छ । जनगणना २०५८ को नतिजा अनुसार देशको कूल प्रौढ साक्षरतामा लैङ्गिक असन्तुलन अनुपात ०.५६ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा यो असन्तुलन अनुपात सबैभन्दा कम मुगुमा (०.१२) र सबैभन्दा बढी चितवनमा (०.७२) थियो, अर्थात् यस्तै सबै जिल्लाहरूको प्रौढ साक्षरतामा लैङ्गिक असन्तुलन अनुपातलाई राष्ट्रिय मान (०.५६ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ४३ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३१ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका ४

जिल्ला	लैङ्गिक असन्तुलन अनुपात	जिल्ला	लैङ्गिक असन्तुलन अनुपात	जिल्ला	लैङ्गिक असन्तुलन अनुपात	जिल्ला	लैङ्गिक असन्तुलन अनुपात	जिल्ला	लैङ्गिक असन्तुलन अनुपात
अर्घाखाँची	०.५८	चितवन	०.७२	धनुषा	०.३६	बैतडी	०.३४	रौतहट	०.४०
अछाम	०.१६	जाजरकोट	०.३८	धादिङ्ग	०.६४	भक्तपुर	०.६५	लमजुङ्ग	०.५६
ईलाम	०.७१	जुम्ला	०.२२	नवलपरासी	०.५२	भोजपुर	०.५५	ललितपुर	०.६८
उदयपुर	०.५४	भापा	०.७१	नुवाकोट	०.५१	मकवानपुर	०.६५	सप्तरी	०.४६
ओखलढुङ्गा	०.४४	डडेलधुरा	०.३०	पर्वत	०.६०	मनाङ्ग	०.६८	सल्यान	०.४४
कञ्चनपुर	०.५३	डोटी	०.२८	पसा	०.४१	महोत्तरी	०.३९	सर्लाही	०.४२
कपिलवस्तु	०.४५	डोल्पा	०.२६	पाल्पा	०.६८	म्याग्दी	०.५८	स्याङ्जा	०.६५
काठमाण्डौ	०.७१	तनहुँ	०.६३	पाँचथर	०.५७	मुगु	०.१२	संखुवासभा	०.६१
काभ्रेपलान्चोक	०.५८	ताप्लेजुङ्ग	०.५७	प्यूठान	०.४०	मुस्ताङ्ग	०.५७	सिन्धुपाल्चोक	०.४३
कालीकोट	०.२२	तेह्रथुम	०.५७	बझाङ्ग	०.१४	मोरङ्ग	०.६१	सिन्धुली	०.४८
कास्की	०.६६	बाङ्ग	०.३२	बर्दिया	०.५५	रसुवा	०.४१	सिराहा	०.३९
कैलाली	०.५३	बार्चुला	०.४९	बाग्लुङ्ग	०.६२	रामेछाप	०.३५	सुनसरी	०.६३
खोटाङ्ग	०.५०	दैलेख	०.५७	बाँके	०.६७	रुकुम	०.३८	सुर्खेत	०.५९
गुल्मी	०.५९	बोलेखा	०.४७	बाजुरा	०.२०	रूपन्देही	०.६६	सोलुखुम्बू	०.४९
गोरखा	०.६१	धनकुटा	०.५२	बारा	०.४२	रोल्पा	०.३०	हुम्ला	०.१४

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसङ्ख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-अवरोध भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

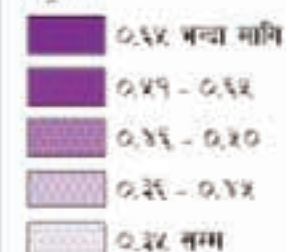

प्रौढ साक्षरतामा वैदिक असन्तुलन

१५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहका साक्षर महिलाहरू तथा पुरुषहरूको अनुपात र सोही उमेर समूहको लिङ्ग अनुपातको तुलनाफल, २०६८

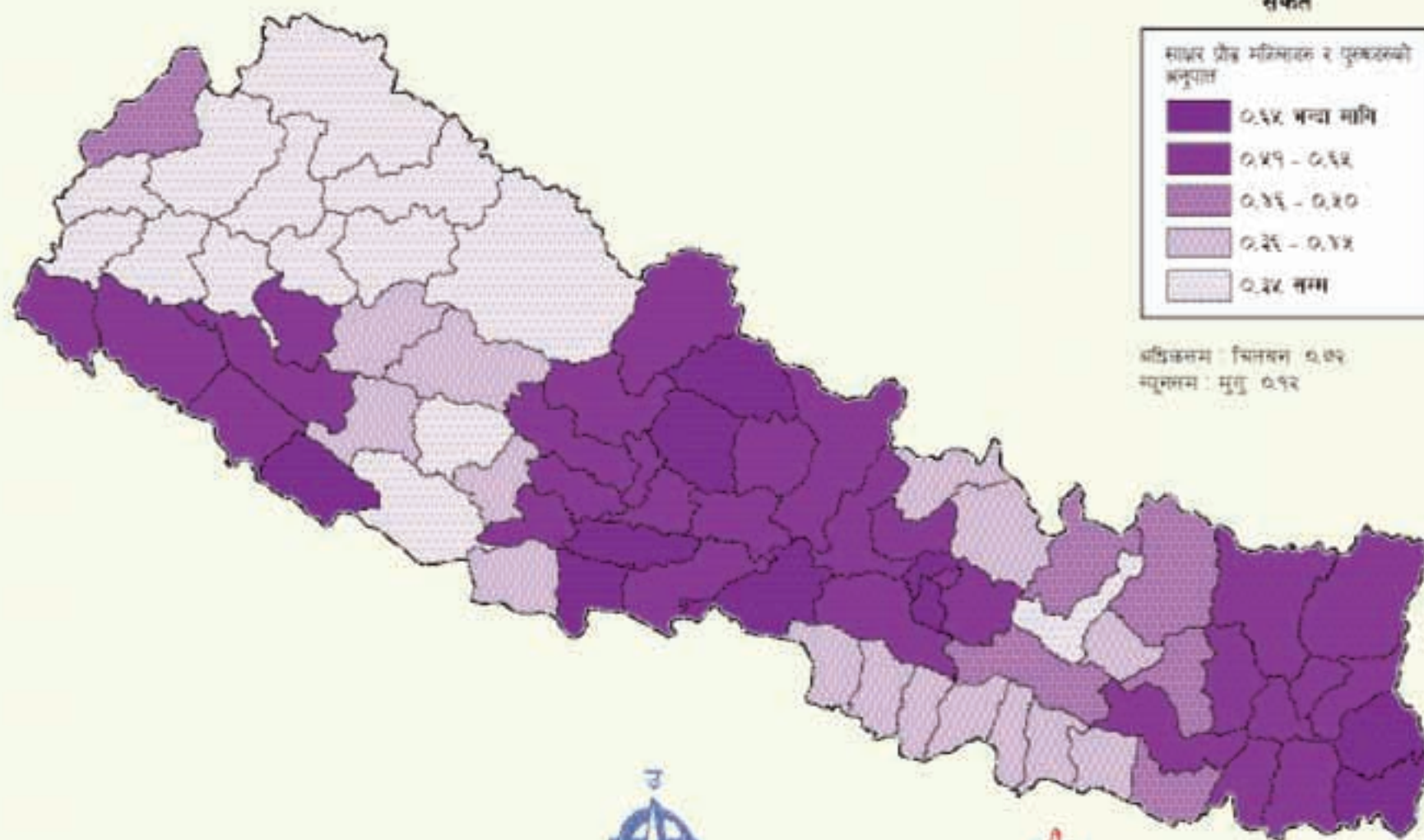
संकेत

साक्षर प्रौढ महिलाहरू र पुरुषहरूको अनुपात

अधिकतम : चितवन ०.७२

न्यूनतम : मुगु ०.१२

मानक माप १ : १,००,०००
चिह्नोपरि

साक्षरता : स्थायी नक्सा (१:२५,०००)
नयाँ विभाग, २०७४
नक्साको शीर्षक : साक्षर जनसंख्या २०७४

वी.पी.को.संस्था
केन्द्रीय नक्सा विभाग

विधवाहरूको समानुपात, २०५८[⊕]

जीवनकालमा एक पटक विवाह भईसकेको, तर लोग्नेको मृत्यु भई पुनः विवाह नगरेकी स्त्रीलाई विधवा भनिन्छ । विधवाहरूको समानुपात भन्नाले विधवाहरूको जनसंख्या र १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका विवाह भईसकेका कूल महिलाहरूको जनसंख्याको प्रतिशतमा व्यक्त अनुपातलाई बुझाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार देशको कूल विवाहित महिलाहरूको जनसंख्यामा ५.२४ प्रतिशत विधवा महिलाहरू थिए । जिल्लागत रूपमा विधवाहरूको सबैभन्दा कम समानुपात तेह्रथुममा (२.६५ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी समानुपात डोल्पामा (११.४१ प्रतिशत) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको विधवाहरूको समानुपातलाई राष्ट्रिय मान (५.२४ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३६ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ३९ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका छ. ५

जिल्ला	विधवाहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधवाहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधवाहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधवाहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधवाहरूको समानुपात**
अर्घाखाँची	३.६३	चितवन	५.३४	धनुषा	६.४८	बैतडी	८.७८	रौतहट	५.९६
अछाम	५.३७	जाजरकोट	४.९७	धादिङ्ग	५.७०	भक्तपुर	५.४२	लमजुङ्ग	५.९२
ईलाम	४.३६	जुम्ला*	५.०९	नवलपरासी	५.२८	भोजपुर	४.७५	ललितपुर	४.२७
उदयपुर	४.५७	भगपा*	५.८१	नुवाकोट	६.००	मकवानपुर	६.३९	सप्तरी	५.५०
ओखलढुङ्गा	७.०७	डडेलधुरा	८.४०	पर्वत	६.८२	मनाङ्ग	११.२३	सल्यान*	३.६४
कञ्चनपुर	४.४७	डोटी	८.०२	पर्सा	४.८८	महोत्तरी	६.४८	सर्लाही	४.७८
कपिलबस्तु	६.०९	डोल्पा*	११.४१	पाल्पा	५.०६	म्याग्दी	३.५६	स्याङ्जा	९.८६
काठमाण्डौ	४.५७	तनहुँ	४.०५	पाँचथर	४.८७	मुगु*	७.८०	संखुवासभा	३.९५
काभ्रेपलान्चोक	६.३३	ताप्लेजुङ्ग	५.४४	प्युठान	४.८९	मुस्ताङ्ग	९.२९	सिन्धुपाल्चोक*	३.७५
कालीकोट*	३.२२	तेह्रथुम	२.६५	बझाङ्ग	५.४९	मोरङ्ग	४.२६	सिन्धुली*	३.८०
कास्की	३.९६	दाङ्ग	८.४०	बर्दिया	२.८३	रसुवा	६.०३	सिराहा*	५.४८
कैलाली	२.७९	दार्चुला	६.२४	बाग्लुङ्ग	४.८९	रामेछाप	३.४३	सुनसरी	४.५५
खोटाङ्ग	५.८४	दैलेख	५.१३	बाँके	६.३३	रुकुम	३.६१	सुर्खेत*	४.२०
गुल्मी	४.३६	दोलखा*	५.२९	बाजुरा*	४.८६	रूपन्देही	५.१९	सोलुखुम्बू	६.९०
गोरखा	५.२५	धनकुटा	५.५८	बारा	६.११	रोल्पा	४.५०	हुम्ला	१०.०१

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाह्य-सहयोग भएको थियो । (परिचय अङ्कमा हेर्नु होस्)

** प्रतिशतमा

[⊕] छोटोमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छोटो तरीकाले परिचय अङ्क हेर्नु होस् ।

विधवाहरूको समानुपात

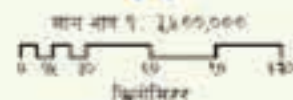
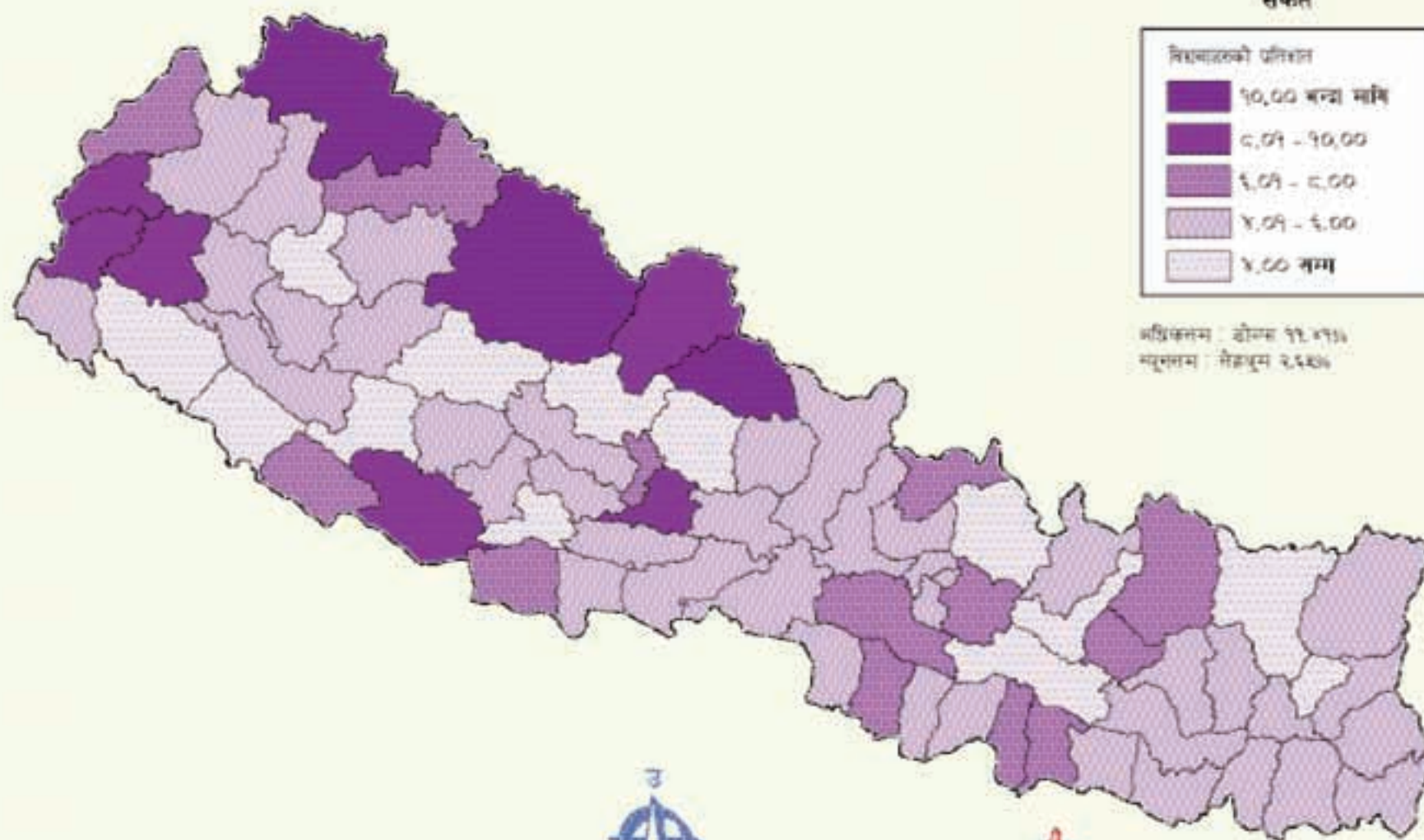
१५ वर्ष र सो भन्दा माथिको उमेरका विधवाहरूको संख्या र सोही उमेर समूहका विवाहित महिलाहरूको संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०६८

संकेत

विधवाहरूको प्रतिशत

अधिकतम : डोल्पा ११.४१%
न्यूनतम : तेह्रथुम २.६३%

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना (२०६८)
मापि विभाग, २०७३
तयार पार्ने : एच.ए. तामराङ्ग २०७८

सो. र. को. स. वि. वि.
राष्ट्रिय जनगणना विभाग

विधुरहरूको समानुपात, २०५८[⊕]

जीवनकालमा एक पटक विवाह भईसकेको तर श्रीमतीको मृत्यु भई पुनः विवाह नगरेको पुरुषलाई विधुर भनिन्छ । विधुरहरूको समानुपात भन्नाले विधुरहरूको जनसंख्या र १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका विवाह भईसकेका कूल पुरुषहरूको जनसंख्याको प्रतिशत अनुपातलाई बुझाउँछ । वि.सं. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार देशको कूल विवाहित पुरुषहरूको जनसंख्यामा २.२१ प्रतिशत विधुरहरू थिए । जिल्लागत रूपमा विधुरहरूको सबैभन्दा कम समानुपात कास्कीमा (१.२० प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी समानुपात डोल्पामा (६.४४ प्रतिशत) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको विधुरहरूको समानुपातलाई राष्ट्रिय मान (२.२१ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३३ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ४१ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका छ. ६

जिल्ला	विधुरहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधुरहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधुरहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधुरहरूको समानुपात**	जिल्ला	विधुरहरूको समानुपात**
अर्घाखाँची	१.५५	चितवन	१.५२	धनुषा	२.९१	बैतडी	२.८६	रौतहट	२.८५
अछाम	२.६८	जाजरकोट	३.०९	धादिङ	२.२१	भक्तपुर	२.०३	लमजुङ	२.७३
ईलाम	२.५८	जुम्ला*	३.५२	नवलपरासी	२.५९	भोजपुर	२.५६	ललितपुर	१.३७
उदयपुर	१.६६	भक्तपुर	१.७२	नुवाकोट	२.६२	मकवानपुर	२.३७	सप्तरी	१.८६
ओखलढुङ्गा	२.९५	छठेलधुरा	१.७९	पर्वत	३.२	मनाङ	४.४१	सल्यान*	१.९२
कञ्चनपुर	१.४६	छोटी	२.०८	पर्सा	२.४१	महोत्तरी	२.६	सर्लाही	२.०३
कपिलवस्तु	३.९४	छोल्या*	६.४४	पाल्पा	२.३४	म्याग्दी	१.७४	स्याङ्जा	३.४९
काठमाण्डौ	१.२५	तनहुँ	१.७२	पाँचथर	३.५९	मुगु*	४.७३	संखुवासभा	१.६९
काभ्रेपलाञ्चोक	२.४३	ताप्लेजुङ	३.१६	प्यूठान	२.४८	मुस्ताङ	४.४४	सिन्धुपाल्चोक*	२.१५
कालीकोट*	१.३	तेह्रथुम	१.३१	बझाङ	२.९९	मोरङ	१.४५	सिन्धुली*	१.३७
कास्की	१.२	दाङ	४.४३	बाँदिया	१.५९	रसुवा	३.६९	सिराहा*	२.१३
कैलाली	१.२७	दार्चुला	३.२८	बागलुङ	२.२८	रामेछाप	१.६१	सुनसरी	१.२९
खोटाङ	३.५	दैलेख	२.१३	बाँके	२.७१	रुकुम	२.५७	सुर्खेत*	१.४४
गुल्मी	२.१५	दोलखा*	२.०६	बाजुरा*	३.६	रूपन्देही	२.१२	सोलुखुम्बू	३.९८
गोरखा	२.४१	धनकुटा	१.९८	बारा	३	रोल्पा	३.१२	हुम्ला	५.३१

* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

** प्रतिशतमा

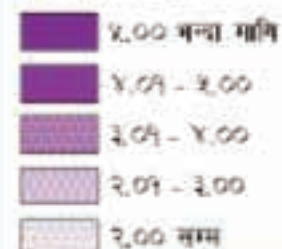
⊕ छनौटमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छनौट तरीकाबारे परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

विद्युत्सुरक्षे समानुपात

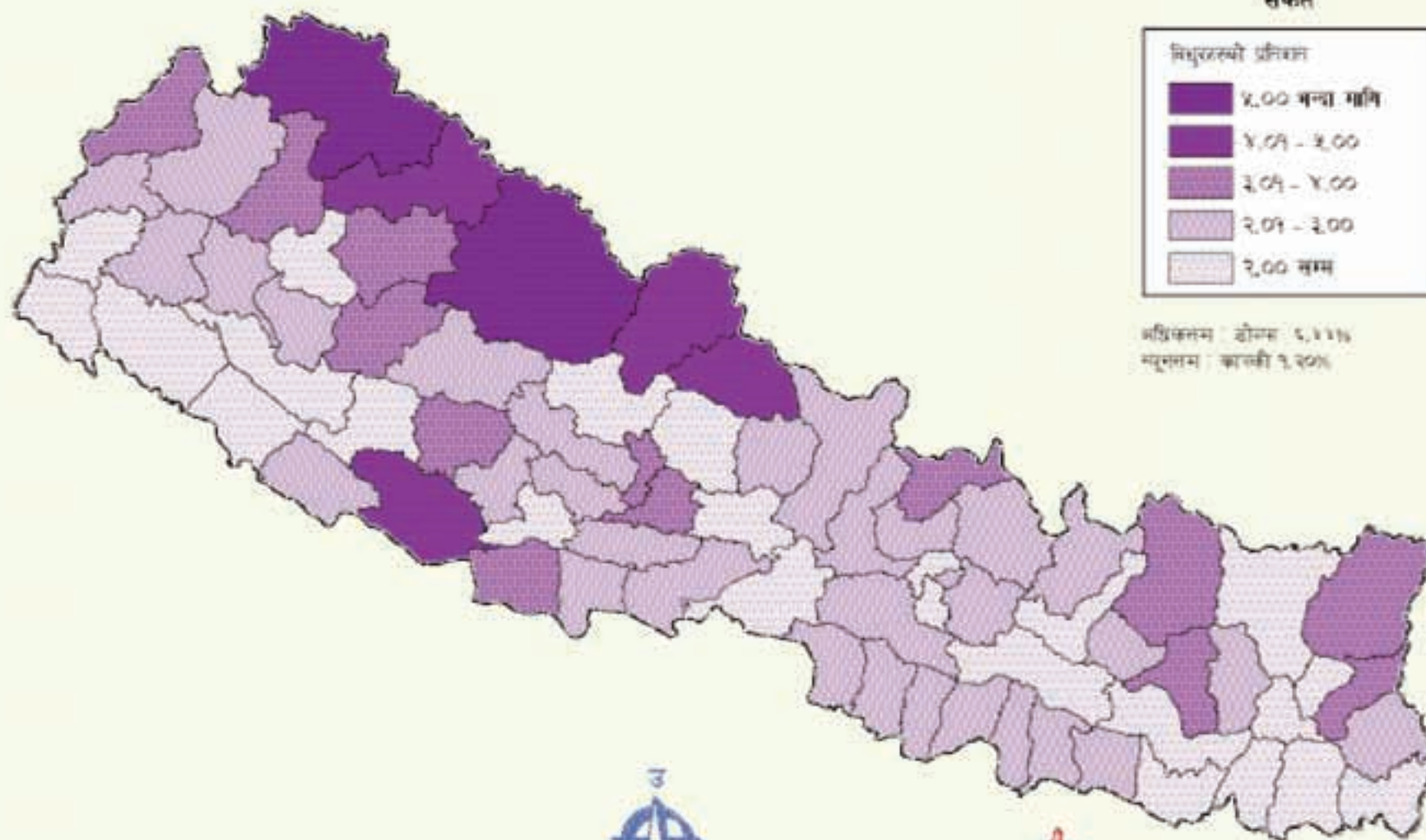
१० कर्व र सो भन्दा माथिको उमेरका विद्युत्सुरक्षे संख्या र सोही उमेर समूहका विद्युत्सुरक्षे संख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०७८

संकेत

विद्युत्सुरक्षे प्रतिशत

अधिकतम : १०.००
न्यूनतम : १०.००

मानक माप १ : १,००,०००
कि.मी.

संकाय नम्बर : १०००००००
माथि विभाग : २०७८
उपमापन : २०७८

पारपाचुके र छुट्टिएका व्यक्तिहरूको समानुपात, २०५८[⊕]

जनगणना २०५८ मा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका व्यक्तिहरूको वैवाहिक स्थिति अन्तर्गत पारपाचुके र छुट्टिएका व्यक्तिहरूको विवरण पनि संकलन गरिएको थियो । पारपाचुके र छुट्टिएका व्यक्तिहरूको समानुपात भन्नाले लोग्ने-स्वास्ती बीच पारपाचुके भएका साथै पारपाचुके नभई छुट्टिएर बसेका व्यक्तिहरूको संख्या र १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका कूल विवाहित जनसंख्याको प्रतिशत अनुपातलाई बुझाउँछ । वि.स. २०५८ को जनगणनाको नतीजा अनुसार देशको पारपाचुके र छुट्टिएका व्यक्तिहरूको जनसंख्या कूल विवाहित जनसंख्याको ०.४३ प्रतिशत थियो । जिल्लागत रूपमा यो समानुपात सबैभन्दा कम सप्तरीमा (०.१५ प्रतिशत) र सबैभन्दा बढी मुस्ताङ्गमा (२.७५ प्रतिशत) थियो । यस्तै सबै जिल्लाहरूको पारपाचुके वा छुट्टिएका व्यक्तिहरूको समानुपातलाई राष्ट्रिय मान (०.४३ प्रतिशत) संग तुलना गर्दा ३३ जिल्लाहरूमा राष्ट्रिय मान भन्दा कम र ४२ जिल्लाहरूमा उच्च रहेको थियो ।

तालिका छ. ७

जिल्ला	समानुपात**	जिल्ला	समानुपात**	जिल्ला	समानुपात**	जिल्ला	समानुपात**	जिल्ला	समानुपात**
अर्घाखाँची	०.२५	चितवन	०.५२	धनुषा	०.५७	बैतडी	०.१७	रौतहट	०.१९
अछाम	०.४९	जाजरकोट	०.६७	धादिङ्ग	०.८१	भक्तपुर	०.३२	लमजुङ्ग	०.६३
ईलाम	०.७१	जुम्ला*	०.६१	नवलपरासी	०.४५	भोजपुर	०.६८	ललितपुर	०.३४
उदयपुर	०.४०	भगपा*	०.६९	नुवाकोट	०.४५	मकवानपुर	०.६२	सप्तरी	०.१५
ओखलढुङ्गा	०.५०	डडेलधुरा	०.३८	पर्बत	०.५७	मनाङ्ग	२.२०	सल्यान*	०.४२
कञ्चनपुर	०.२३	डोटी	०.२१	पर्सा	०.१८	महोत्तरी	०.२०	सर्लाही	०.२६
कपिलबस्तु	०.३६	डोल्पा*	२.१३	पाल्पा	०.३६	म्याग्दी	१.२१	स्याङ्जा	०.४९
काठमाण्डौ	०.४५	तनहुँ	०.३५	पाँचथर	०.८५	मुगु*	०.८४	संखुवासभा	०.५४
काभ्रेपलान्चोक	०.६५	ताप्लेजुङ्ग	०.५२	प्यूठान	०.५६	मुस्ताङ्ग	२.७५	सिन्धुपाल्चोक*	०.६३
कालीकोट*	०.२४	तेह्रथुम	०.३८	बभ्रुङ्ग	०.२७	मोरङ्ग	०.३६	सिन्धुली*	०.३५
कास्की	०.५५	दाङ्ग	०.४५	बर्दिया	०.३९	रसुवा	०.८०	सिराहा*	०.२३
कैलाली	०.२२	दार्चुला	०.५०	बाग्लुङ्ग	०.४९	रामेछाप	०.४०	सुनसरी	०.३७
खोटाङ्ग	०.७६	दैलेख	०.५२	बाँके	०.५२	रुकुम	०.७५	सुर्खेत*	०.५७
गुल्मी	०.२३	दोलखा*	०.४५	बाजुरा*	०.३५	रूपन्देही	०.३९	सोलुखुम्बू	०.८०
गोरखा	०.४१	धनकुटा	०.२२	बारा	०.२१	रोल्पा	०.१७	हुम्ला	१.०३

* यी अङ्कहरू गणना भएको जनसंख्यामा आधारित छुट्टि किलोमीटर जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको थियो । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

** पारपाचुके र छुट्टिएका व्यक्तिहरूको समानुपात प्रतिशतमा

[⊕] छोटोमा परेका घरपरिवारबाट गणना गरिएको । छोटो तरीकाले परिचय खण्ड हेर्नु होस् ।

पारपाचुके र छुट्टिका व्यक्तिको समानुपात

13

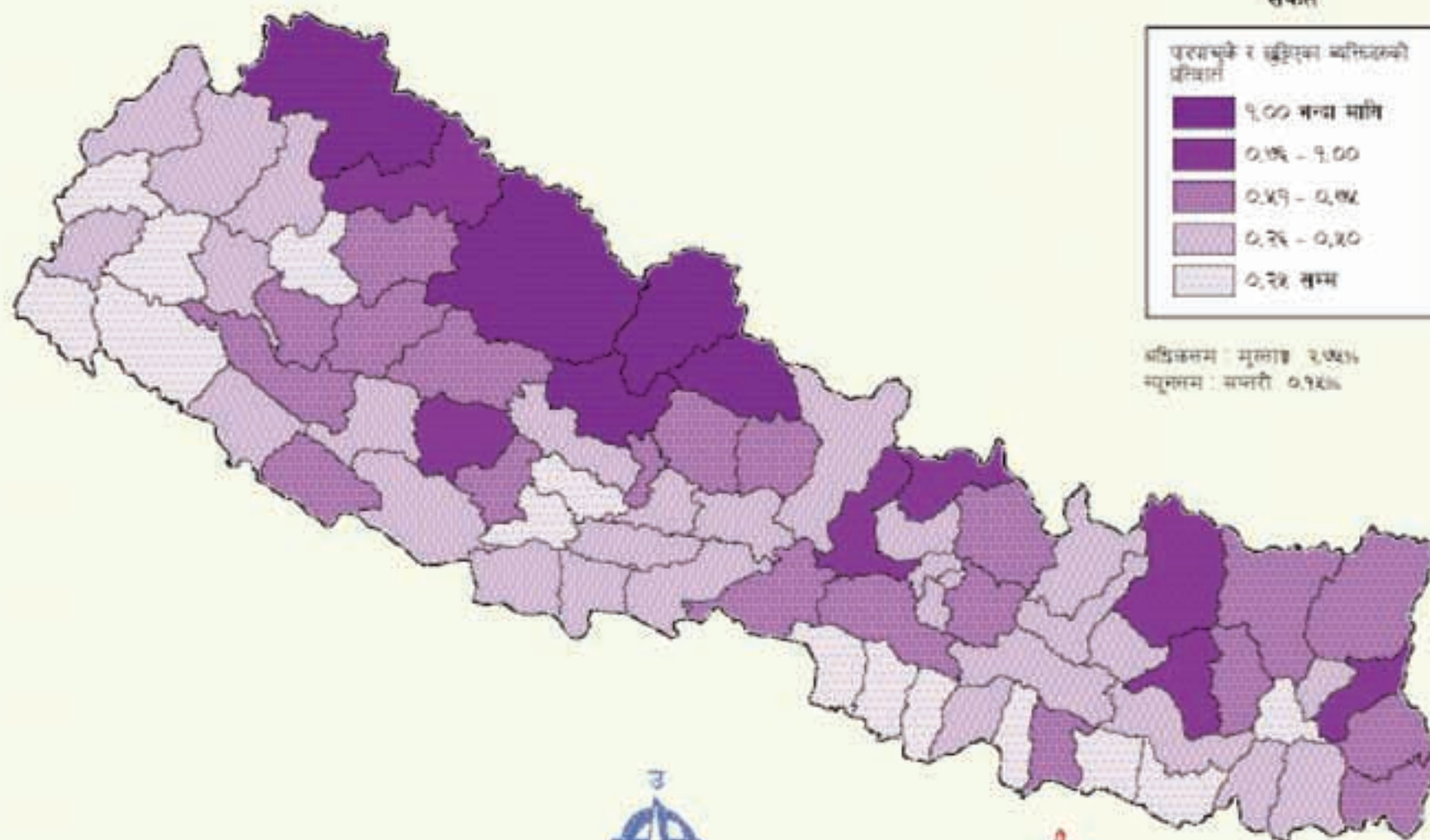
१० वर्ष र सो भन्दा माथिको उमेरका पारपाचुके र छुट्टिका व्यक्तिको संख्या र सोही उमेर समूहका कुल विवाहित जनसंख्याको अनुपात प्रतिशतमा, २०७८

संकेत

पारपाचुके र छुट्टिका व्यक्तिको अनुपात

- १.०० भन्दा माथि
- ०.९५ - १.००
- ०.९१ - ०.९५
- ०.८६ - ०.९०
- ०.८२ सम्म

अधिकतम : मुस्ताङ २.७५%
न्यूनतम : सप्तरी ०.१४%

मानक माप १ : ३५,००,०००
किलोमिटर

स्रोत : जनसंख्या विभाग (२०७८)
मापि विभाग, २०७८
समापन मिति : २०७८

सो र सो सम्वन्ध
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

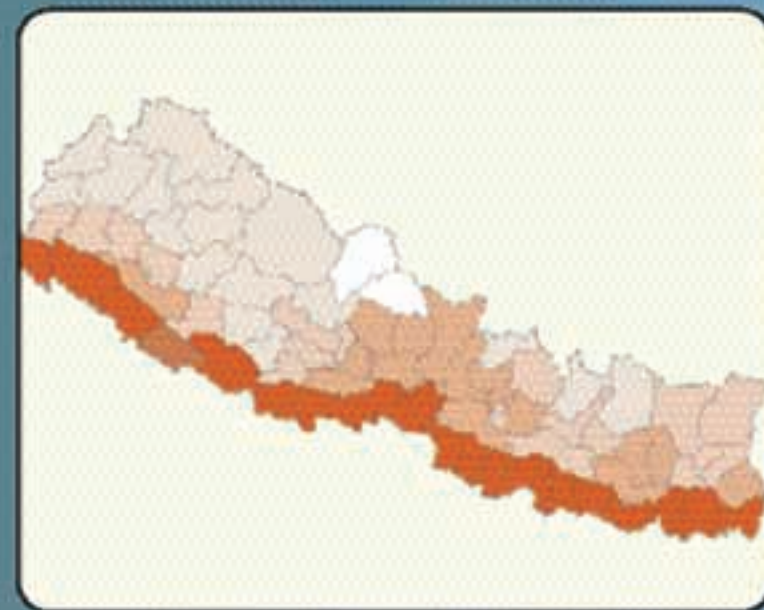

ज. कृषि

---

१. धान उत्पादन
२. मकै उत्पादन
३. गहुँ उत्पादन
४. कोदो उत्पादन
५. जौ उत्पादन
६. गाई-भैंसीको संख्या
७. साना चौपायाहरु (भेडा-बाख्रा) को संख्या
८. पाल्तु पंक्षीहरुको संख्या

धान उत्पादन, २०५७/२०५८

खाद्यान्न मध्ये धानले विश्वमा महत्वपूर्ण स्थान ओगटेको छ । नेपालमा पनि धान बाली कूल खेती हुने जग्गाको क्षेत्रफल, प्रमुख खाद्यान्न, र अर्थतन्त्रमा यसको प्रभावको आधारमा महत्वपूर्ण बाली हो । कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आ.व. २०५७/५८ को आर्थिक वर्षमा धानको अनुमानित कूल उत्पादन ४२ लाख १६ हजार ४ सय ६५ मेट्रिक टन अनुमान गरेको थियो । जिल्लागत रूपमा हेर्दा मनाङ्ग र मुस्ताङ्गमा उक्त आर्थिक वर्षमा धानको उत्पादन भएको थिएन भने, मोरङ्गमा सबैभन्दा बढी धानको उत्पादन (२ लाख ९४ हजार ५ सय मेट्रिक टन) भएको थियो ।

तालिका ज. १

जिल्ला	धान उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	धान उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	धान उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	धान उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	धान उत्पादन मे.टनमा
अर्घाखाँची	१३९००	चितवन	१०३८३०	धनुषा	१७५५६०	बैतडी	९०५३	रौतहट	१२८१२५
अछाम	१५२७९	जाजरकोट	७९१५	घादिङ्ग	३१५४८	भक्तपुर	२५३१०	लमजुङ्ग	२७८६६
ईलाम	२७०००	जुम्ला	४०८८	नवलपरासी	१३०९५५	भोजपुर	४६२७९	ललितपुर	१९७४०
उदयपुर	३०९७०	फापा	२९२८५८	नुवाकोट	४६९६०	मकवानपुर	३२७०७	सप्तरी	१९२८१०
ओखलढुङ्गा	१६८८२	डडेलधुरा	१६८५५	पर्वत	१९५७०	मनाङ्ग	०	सल्यान	१२९७२
कञ्चनपुर	१०७३४५	डोटी	१६५२४	पर्सा	१४७७१६	महोत्तरी	१३१३००	सर्लाही	११४७४३
कपिलबस्तु	१७३२५५	डोल्पा	४४०	पाल्पा	२६०८०	म्याग्दी	८८२१	स्याङ्जा	३१४६०
काठमाण्डौ	४७५२९	तनहुँ	४६६०७	पाँचथर	२३१५०	मुगु	८१५	संखुवासभा	२२९९२
काभ्रेपलाञ्चोक	३९७६८	ताप्लेजुङ्ग	१५८३७	प्युठान	६५४०	मुस्ताङ्ग	०	सिन्धुपाल्चोक	२२५२६
कालीकोट	२८२०	तेह्रथुम	२११००	बझाङ्ग	८८२०	मोरङ्ग	२९४५००	सिन्धुली	१४६३८
कास्की	३९६४९	दाङ्ग	११३५३९	बर्दिया	१०५२२७	रसुवा	२४६५	सिराहा	१६८२७५
कैलाली	१३८९१५	दार्चुला	६२२९	बागलुङ्ग	१४४३७	रामेछाप	१२८९२	सुनसरी	१८५३८०
खोटाङ्ग	२७८७९	दैलेख	१७५८४	बाँके	९०२०३	रुकुम	८६१७	सुर्खेत	३३३००
गुल्मी	२२४८९	दोलखा	६६२१	बाजुरा	६०३०	रूपन्देही	२०४९०६	सोलुखुम्बू	३१०८
गोरखा	३८९४४	धनकुटा	२४२६८	बारा	१८१९३०	रोल्पा	९१६०	हुम्ला	८६०

स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, 2000/2001 (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

धान उत्पादन

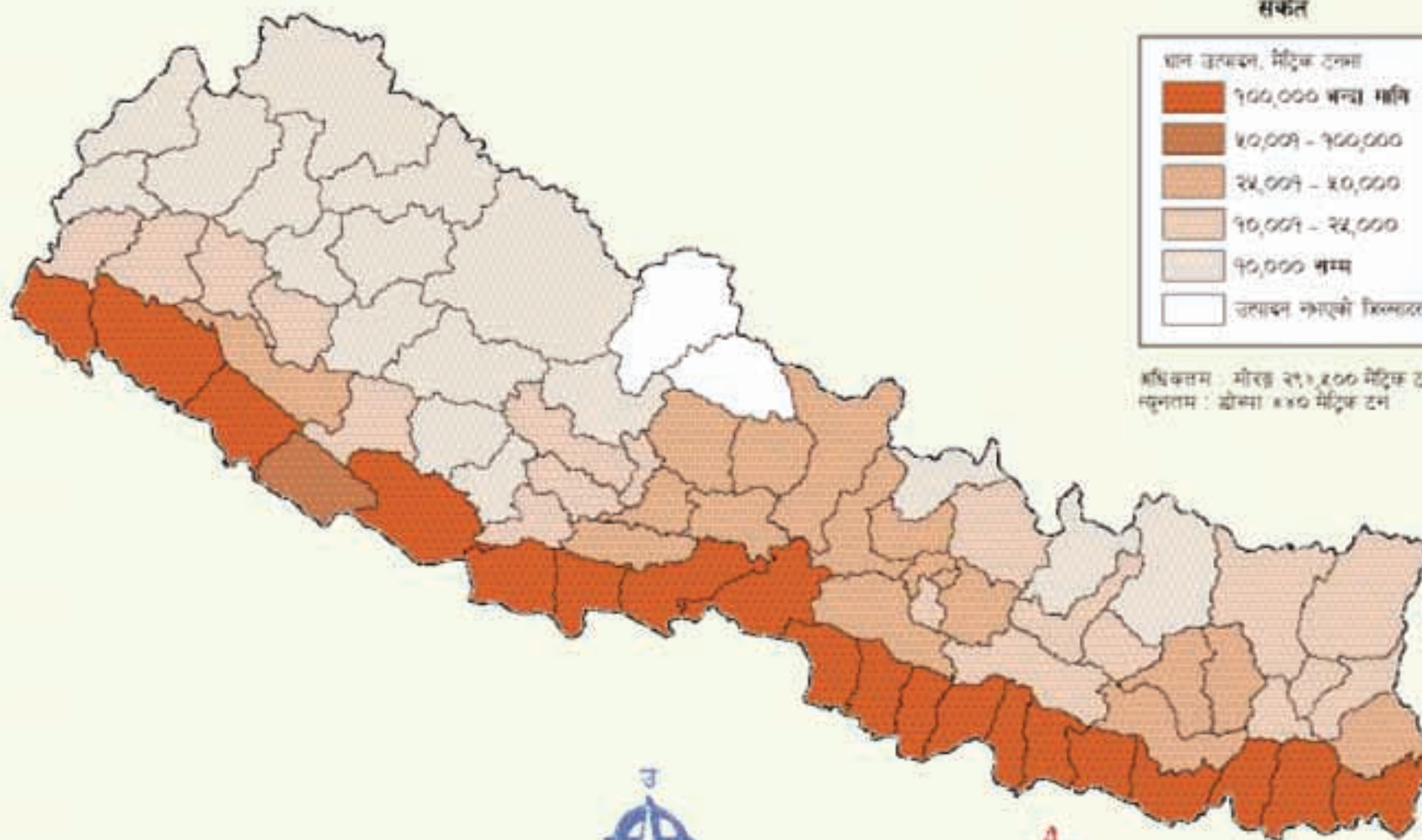
9

धानको उत्पादन, मेट्रिक टनमा, २०६७/६८

संकेत

अधिकतम : मोरङ २९,४०० मेट्रिक टन
न्यूनतम : खोसा ४४० मेट्रिक टन

मानक माप १ : १,००,०००
० १० २० ३० ४० ५० ६०
किमी

आइएन संकेत : खाद्यकृषि संकेत (१३६०,०००)
मापी विभाग, २०७३
तयार पार्ने : कृषि तथा वातावरणीय विभाग, २०७३/७४

पौ २ को सरकार
कृषि तथा वातावरणीय विभाग

मकै उत्पादन, २०५७/२०५८

नेपालमा धान पछिको प्रमुख खाद्यान्न मकै हो, जुन प्रायः अधिकांश पहाडी भाग र भित्री मधेशमा उत्पादन गरिन्छ । नेपालको पहाडी भू-बनोट र उच्च भू-भागको ठण्डा हावापानी मकै उत्पादनका लागि सुहाउँदो छ । कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आ.व. २०५७/५८ को आर्थिक वर्षमा मकैको अनुमानित कूल उत्पादन १४ लाख ८४ हजार १ सय १२ मेट्रिक टन अनुमान गरेको थियो । जिल्लागत रूपमा हेर्दा उक्त आर्थिक वर्षमा मकैको उत्पादन सबैभन्दा कम हुम्लामा (११९ मे. टन) र सबैभन्दा बढी चितवन जिल्लामा (६१,२७५ मे. टन) थियो ।

तालिका ज. २

जिल्ला	मकै उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	मकै उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	मकै उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	मकै उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	मकै उत्पादन मे.टनमा
अर्घाखाँची	२८३५०	चितवन	६१२७५	धनुषा	४७५०	बैतडी	१०९२०	रौतहट	६०३०
अछाम	६२३४	जाजरकोट	१६५१७	धादिङ्ग	३०३४८	भक्तपुर	६२००	लमजुङ्ग	२०२३८
ईलाम	४४६९२	जुम्ला	६७८७	नवलपरासी	१५८००	भोजपुर	४०१३०	ललितपुर	१०९२५
उदयपुर	२३४९०	भापा	३८१९०	नुवाकोट	३८२४५	मकवानपुर	३८७०५	सप्तरी	३६००
ओखलढुङ्गा	२००१८	डडेलधुरा	५५७९	पर्वत	२३२९५	मनाङ्ग	२४०	सल्यान	३८७९०
कञ्चनपुर	१०६१५	डोटी	३५५२	पर्सा	१११८०	महोत्तरी	६२०१	सर्लाही	१८४९१
कपिलबस्तु	१६०४	डोल्पा	३४१७	पाल्पा	४११६२	म्याग्दी	१४३५०	स्याङ्जा	४४१००
काठमाण्डौ	२०९७९	तनहुँ	४७६३७	पाँचथर	२७११८	मुगु	८५०	संखुवासभा	२०३२४
काभ्रेपलाञ्चोक	५११००	ताप्लेजुङ्ग	१९३१२	प्युठान	१२११९	मुस्ताङ्ग	१९७	सिन्धुपाल्चोक	३५३४६
कालीकोट	२५९५	तेह्रथुम	१३८९३	बझाङ्ग	५०७५	मोरङ्ग	२५३८०	सिन्धुली	३०३३७
कास्की	३२४००	दाङ्ग	४३१००	बर्दिया	१८२६६	रसुवा	३३७५	सिराहा	२९४०
कैलाली	१९१००	दार्चुला	८८९०	बाग्लुङ्ग	१७८८०	रामेछाप	२९९६०	सुनसरी	९६४३
खोटाङ्ग	४४१५४	दैलेख	२०१७०	बाँके	२०४००	रुकुम	३१५२०	सुर्खेत	२८३९७
गुल्मी	२९५०२	दोलखा	९०८५	बाजुरा	१८२१	रूपन्देही	६००	सोलुखुम्बू	१८८१८
गोरखा	३०२७०	धनकुटा	३३९९०	बारा	५६००	रोल्पा	१७९१०	हुम्ला	११९

स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, 2000/2001 (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

मक्के उत्पादन

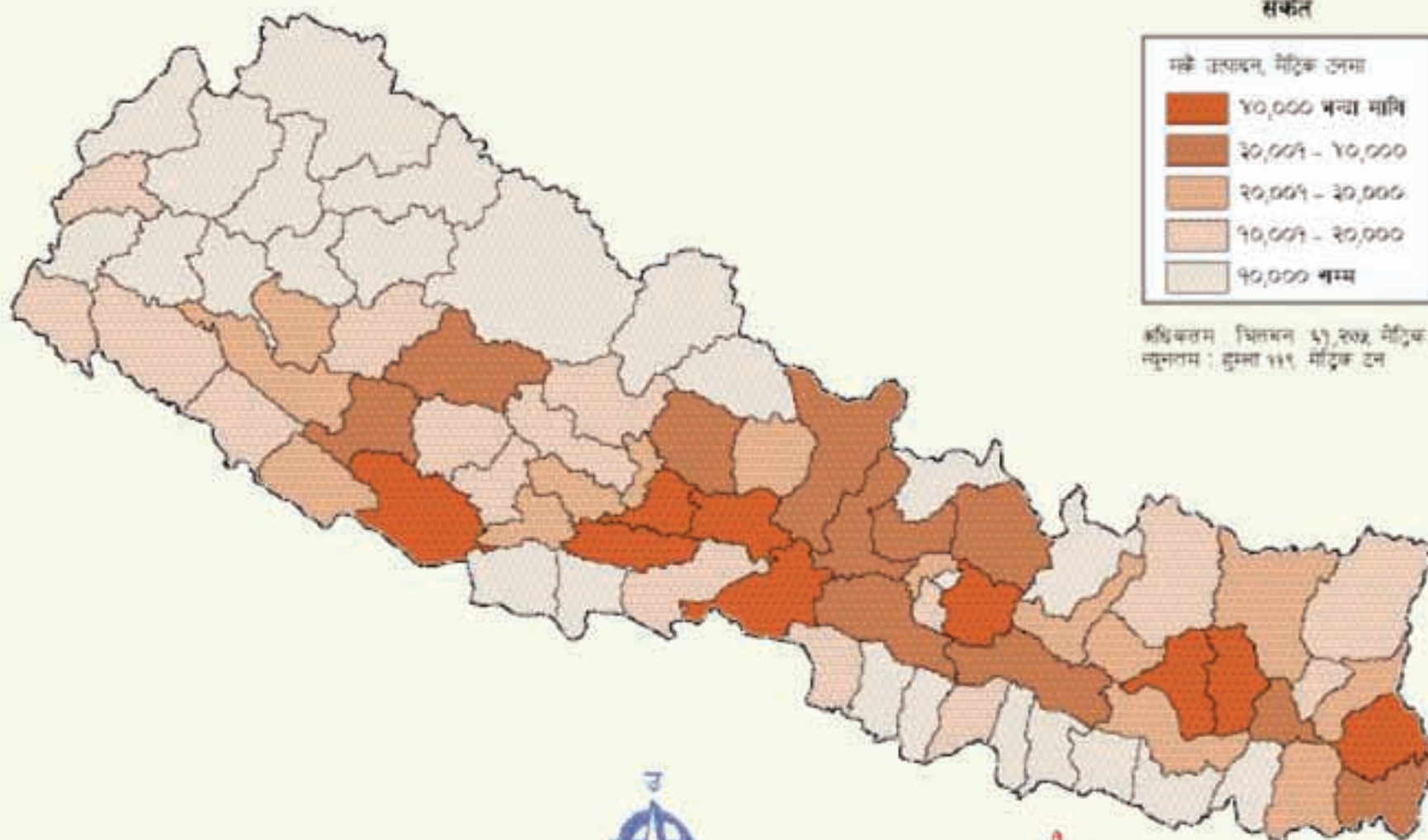
मक्के की उत्पादन, मेट्रिक टनमा, २०१७/१८

संकेत

मक्के उत्पादन, मेट्रिक टनमा

- १०,००० भन्दा माथि
- ३०,००१ - १०,०००
- २०,००१ - ३०,०००
- १०,००१ - २०,०००
- १०,००० भन्दा कम

अधिकतम घिलभन ६१,२०३ मेट्रिक टन
न्यूनतम : दुम्ला ११९ मेट्रिक टन

मान माप १ : १,००,०००
किलोमिटर

आधार स्रोत : स्थावरक उपजाऊ (१२६,०००)
जारी विभाग, २०१७
समाप्त क्षेत्र : कृषि तथा सरकारी सम्बन्ध, २०१७/१८

श्री ५ को सम्मान
केन्द्रीय तन्त्राङ्ग विभाग

गहुँ उत्पादन, २०५७/२०५८

उपभोगका हिसाबले गहुँ पनि एक महत्वपूर्ण खाद्यान्न बाली हो । नेपालमा गहुँको उत्पादन धान र मकै पछिको तेश्रो स्थानमा पर्दछ । नेपालको विभिन्न भू-भागमा गहुँको उत्पादन गरिन्छ । कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आ.व. २०५७/५८ को आर्थिक वर्षमा गहुँको कूल उत्पादन ११ लाख ५७ हजार ८ सय ६५ मेट्रिक टन अनुमान गरेको थियो । जिल्लागत रूपमा हेर्दा उक्त आर्थिक वर्षमा गहुँको उत्पादन सबैभन्दा कम डोल्पामा (३११ मे.टन) र सबैभन्दा बढी बारामा (६४,७१४ मे.टन) भएको थियो ।

तालिका ज. ३

जिल्ला	गहुँ उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	गहुँ उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	गहुँ उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	गहुँ उत्पादन मे.टनमा	जिल्ला	गहुँ उत्पादन मे.टनमा
अर्घाखाँची	९८००	चितवन	१२७५०	धनुषा	४३२००	बैतडी	१०१००	रौतहट	२४८००
अछाम	१२०३७	जाजरकोट	६६७१	धादिङ	७४५०	भक्तपुर	१०१५०	लमजुङ	८३४३
ईलाम	७८८२	जुम्ला	२५१०	नवलपरासी	४२७५०	भोजपुर	४२००	ललितपुर	८९७७
उदयपुर	६८४०	भक्रापा	२८७५०	नुवाकोट	११९५१	मकवानपुर	७४५५	सप्तरी	३२४००
ओखलढुङ्गा	३२४०	डडेलधुरा	१०५६५	पर्वत	५२१०	मनाङ	४६१	सल्यान	२१७१०
कञ्चनपुर	४६२००	डोटी	१७१४०	पर्सा	४००९०	महोत्तरी	२९७५०	सर्लाही	४२३३६
कपिलवस्तु	२९८९१	डोल्पा	३११	पाल्पा	१०४५०	म्याग्दी	५३४२	स्याङ्जा	११९००
काठमाण्डौ	१२६७१	तनहुँ	४८३९	पाँचथर	७५२०	मुगु	१२३०	संखुवासभा	३९५६
काभ्रेपलाञ्चोक	२१७५०	ताप्लेजुङ	३२८८	प्युठान	१२०५०	मुस्ताङ	१५२०	सिन्धुपाल्चोक	१२५५०
कालीकोट	७३७८	तेह्रथुम	३३९८	बझाङ	८९१५	मोरङ	३२२००	सिन्धुली	१०३५०
कास्की	११०००	दाङ	२६२८९	बर्दिया	३६०५२	रसुवा	८४०	सिराहा	२८७८०
कैलाली	३६०००	दार्चुला	७४५०	बाग्लुङ	११७६४	रामेछाप	५४३०	सुनसरी	३१९४४
खोटाङ	४९१३	दैलेख	७४३०	बाँके	२१७२५	रुकुम	१७१००	सुर्खेत	२७८३७
गुल्मी	१२०३६	दोलखा	७८०५	बाजुरा	६४३३	रूपन्देही	४५८१५	सोलुखुम्बू	३७४५
गोरखा	६५६८	धनकुटा	४२४०	बारा	६४७१४	रोल्पा	१४०१०	हुम्ला	७१८

स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, २०००/२००१ (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

गहुँ उत्पादन

3

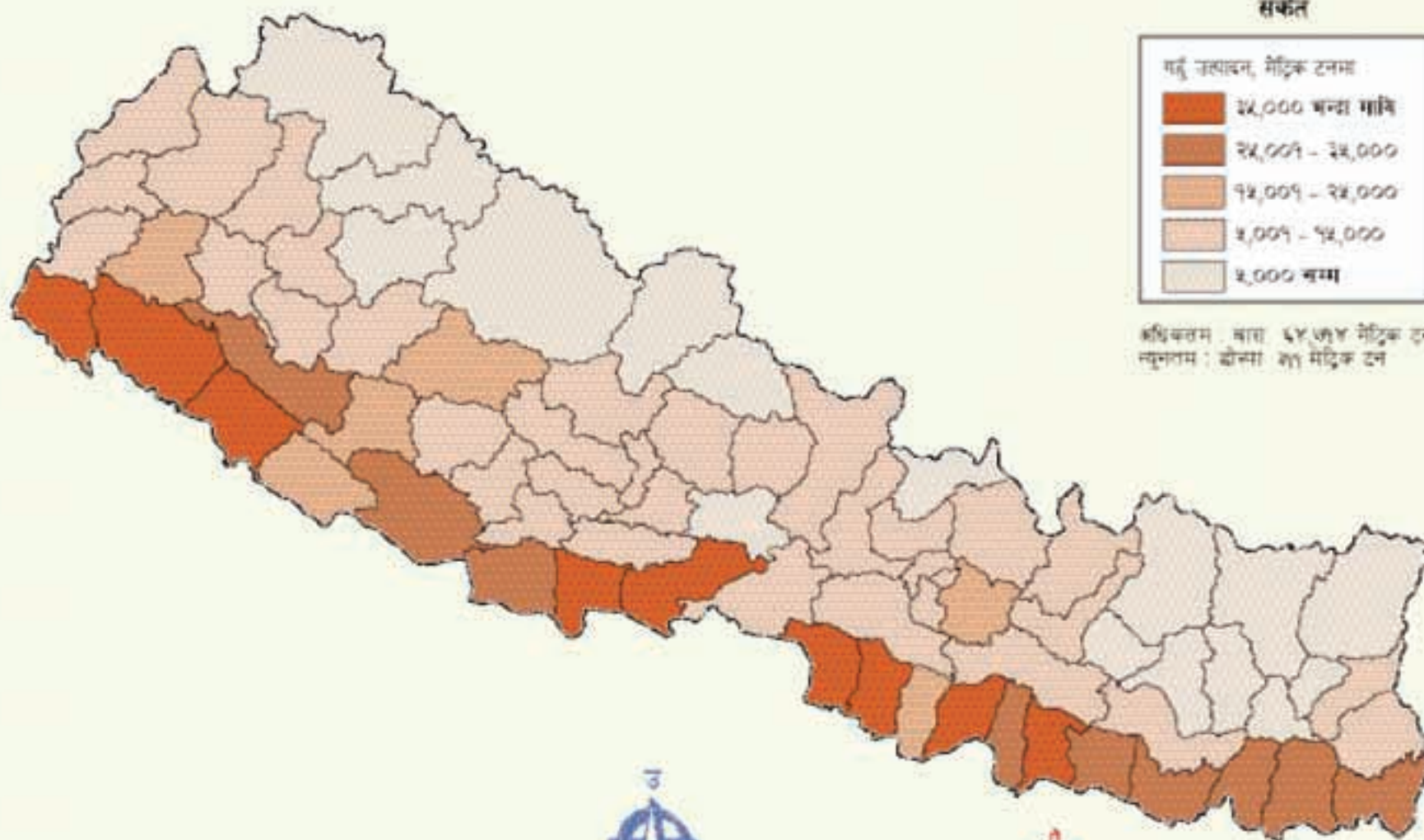
गहुँको उत्पादन, मेट्रिक टनमा, २०६७/६८

संकेत

गहुँ उत्पादन, मेट्रिक टनमा

अधिकतम : बाग ६४,७१४ मेट्रिक टन
न्यूनतम : दोलखा २११ मेट्रिक टन

मान स्तर १ : ३,६००,०००
किलोमिटर

आइएम गणना : स्तररूप गणना (१:३६,००,०००)
सारी चिह्नित, २०१३
लघुमापन स्रोत : कृषि तथा साहकारी मन्त्रालय, २०६७/६८

श्री ३ को राजमार्ग
केन्द्रीय लघुमापन विभाग

ICMR
MENS 2003

कोदो उत्पादन, २०५७/२०५८

कोदो एक अर्को प्रमुख खाद्यान्न बाली हो । कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आ.व. २०५७/५८ को आर्थिक वर्षमा कोदोको कूल उत्पादन २ लाख ८२ हजार ८ सय ५२ मेट्रिक टन अनुमान गरेको थियो । जिल्लागत रूपमा हेर्दा उक्त आर्थिक वर्षमा मनाङ्ग, मुस्ताङ्ग र बाँके जिल्लाहरूमा कोदोको उत्पादन भएको थिएन भने, सबैभन्दा बढी उत्पादन सिन्धुपाल्चोकमा (२४,३८७ मेट्रिक टन) भएको थियो ।

तालिका ज. ४

जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा
अर्घाखाँची	८५०	चितवन	१८००	धनुषा	६५०	बैतडी	७६५	रौतहट	९६
अछाम	२०११	जाजरकोट	२८६६	धादिङ्ग	५७०२	भक्तपुर	२००	लमजुङ्ग	९७७०
ईलाम	४०३०	जुम्ला	४१५०	नवलपरासी	५६५	भोजपुर	८२५७	ललितपुर	१७००
उदयपुर	१८२७	भक्रापा	१८००	नुवाकोट	६९९०	मकवानपुर	३२२०	सप्तरी	२००
ओखलढुङ्गा	८३८२	डडेलधुरा	५३६	पर्वत	८४७३	मनाङ्ग	०	सल्यान	२१६९
कञ्चनपुर	४०	डोटी	१६२०	पर्सा	१७५	महोत्तरी	११००	सर्लाही	६००
कपिलवस्तु	१०५	डोल्पा	६५०	पाल्पा	३२९८	म्याग्दी	२४२४	स्याङ्जा	१५५००
काठमाण्डौ	९९०	तनहुँ	७७३०	पाँचथर	९७०३	मुगु	१५००	संखुवासभा	९१००
काभ्रेपलाञ्चोक	१३५०	ताप्लेजुङ्ग	४२१४	प्युठान	२२४०	मुस्ताङ्ग	०	सिन्धुपाल्चोक	२४३८७
कालीकोट	११००	तेह्रथुम	३७२९	बझाङ्ग	२२३७	मोरङ्ग	१५१०	सिन्धुली	११७९५
कास्की	१२८२९	दाङ्ग	११२	बर्दिया	१०	रसुवा	१३३०	सिराहा	१२६०
कैलाली	२००	दार्चुला	९९२	बाग्लुङ्ग	२२०००	रामेछाप	५०००	सुनसरी	१२६५
खोटाङ्ग	९६००	दैलेख	३१५५	बाँके	०	रुकुम	१५०४	सुर्खेत	१९२५
गुल्मी	३५८२	दोलखा	४१५०	बाजुरा	२१५०	रूपन्देही	१०	सोलुखुम्बू	१६८०
गोरखा	१५९६०	धनकुटा	७९५२	बारा	१३०	रोल्पा	११००	हुम्ला	८५०

स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, २०००/२००१ (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

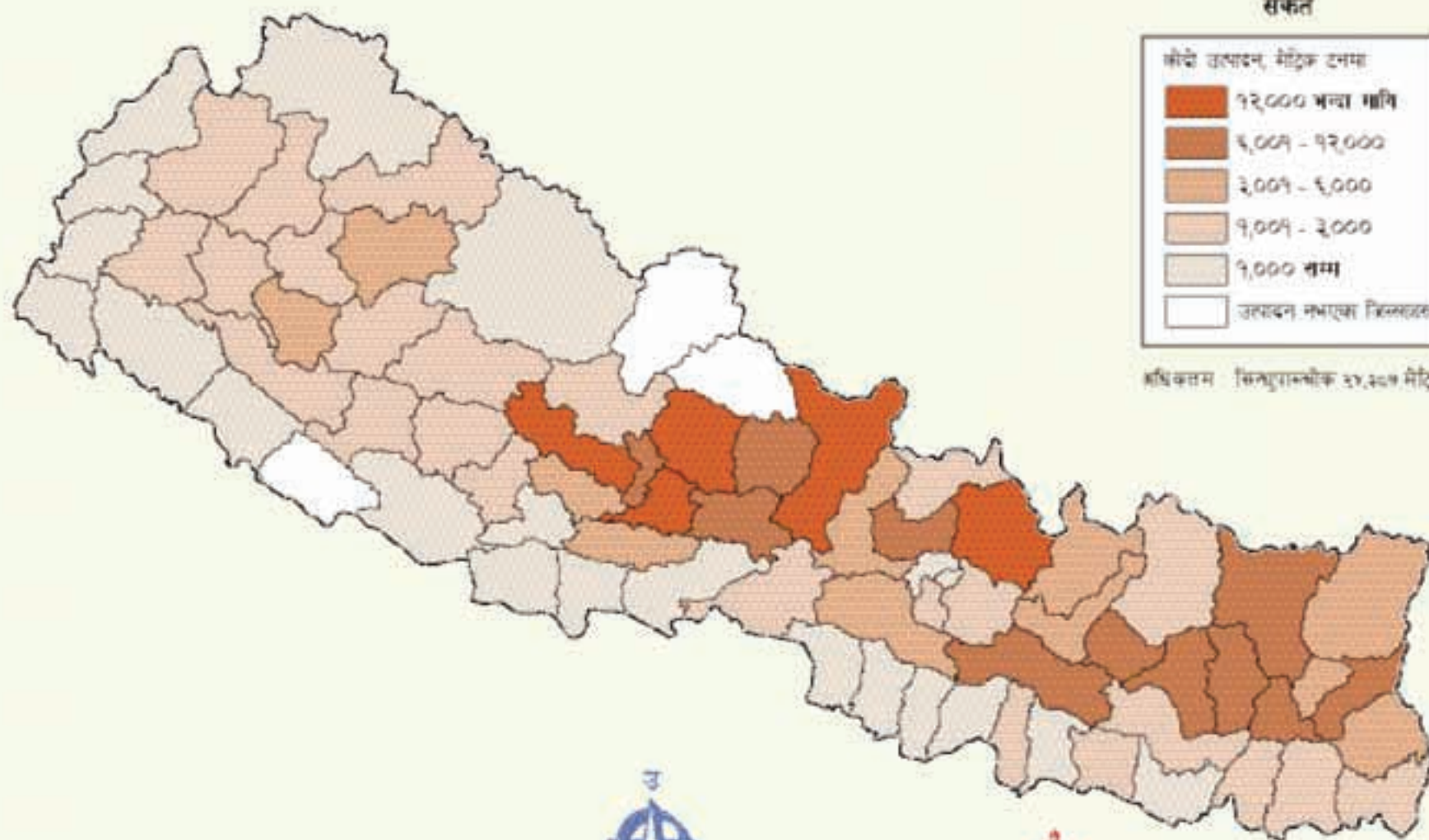
कीटो उत्पादन

कीटो उत्पादन, मेट्रिक टनमा, २०६७/६८

संकेत

अधिकतम मित्याङ्गान्धोक २१,३०७ मेट्रिक टन

मान माप : १:१,००,०००
किलोमिटर

जोडाव नक्सा : संयोजक नक्सा (१:२५०,०००)
मापी विभाग, २०५६
उत्पादक क्षेत्र : कृषि तथा वाणिज्य विभाग, २०६७/६८

सी. ए. को. बागमती
राष्ट्रिय उत्पादन विभाग

जौ उत्पादन, २०५७/२०५८

नेपालको खासगरी उच्च पहाडी भेकमा जौ पनि एक मुख्य खाद्यान्न बाली हो । कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आ.व. २०५७/५८ को आर्थिक वर्षमा जौको कूल उत्पादन ३० हजार ४ सय ८८ मेट्रिक टन अनुमान गरेको थियो । जिल्लागत रूपमा हेर्दा उक्त आर्थिक वर्षमा मोरङ, सुनसरी, सप्तरी, सिराहा र धनुषा जिल्लाहरूमा जौको उत्पादन भएको थिएन भने, सबैभन्दा बढी उत्पादन जुम्लामा (४,००० मेट्रिक टन) भएको थियो ।

तालिका ज. ६

जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या
अर्घाखाँची	१६२१२४	चितवन	१८५२६५	धनुषा	११५१९८	बैतडी	१४२५२१	रौतहट	१२७४५७
अछाम	१४२४३४	जाजरकोट	९५३९३	घादिङ्ग	२३३१०५	भक्तपुर	२९०६९	लमजुङ्ग	१११९९४
ईलाम	१५४५५०	जुम्ला	६०५९२	नवलपरासी	१९६९६८	भोजपुर	११४४३५	ललितपुर	३९१६५
उदयपुर	१३७९१९	भापा	३१७२००	नुवाकोट	२०६६०१	मकवानपुर	१२७१२२	सप्तरी	२०६०७६
ओखलढुङ्गा	१२८४२६	डडेलधुरा	११२३८०	पर्वत	७०१९८	मनाङ्ग	२४२४	सल्यान	१८४१४२
कञ्चनपुर	२०४७१९	डोटी	१७२४३३	पर्सा	१००८२९	महोत्तरी	१२८०५३	सर्लाही	१६८६६५
कपिलवस्तु	१९०५८४	डोल्पा	२४२४३	पाल्पा	१८०३४७	म्याग्दी	११६०२८	स्याङ्जा	२७३५४१
काठमाण्डौ	६१६८७	तनहुँ	१९१२३९	पाँचथर	११९२२७	मुगु	२८३४९	संखुवासभा	११८६९३
काभ्रेपलाञ्चोक	१५६६६६	ताप्लेजुङ्ग	१२०३१७	प्युठान	११८१२५	मुस्ताङ्ग	६२६२	सिन्धुपाल्चोक	११३६०६
कालीकोट	७०२८७	तेह्रथुम	११२४९७	बझाङ्ग	१३११८९	मोरङ्ग	२४५१२१	सिन्धुली	१६०३९५
कास्की	१९०६५६	दाङ्ग	३७१०९५	बर्दिया	२००३५०	रसुवा	४५४६९	सिराहा	१६८७४३
कैलाली	२८७०८१	दार्चुला	१०८८२९	बाग्लुङ्ग	१३१९११	रामेछाप	१२२४०६	सुनसरी	२५१३८३
खोटाङ्ग	१६८०९१	दैलेख	१३९०१२	बाँके	१८९४५६	रुकुम	१३४०५२	सुर्खेत	१८३३०९
गुल्मी	८७००१	दोलखा	११४५५२	बाजुरा	१०९४०२	रूपन्देही	२४३६७९	सोलुखुम्बू	७७७४९
गोरखा	१६५५६२	धनकुटा	८६७६९	बारा	१३७३५४	रोल्पा	१४४७७०	हुम्ला	३२१३९

स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, २०००/२००१ (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

जौ उत्पादन

जौ की उत्पादन, मेट्रिक टन/हा, २०१७/१८

संकेत

जौ उत्पादन, मेट्रिक टन/हा

२००० भन्दा माथि

१००१ - २०००

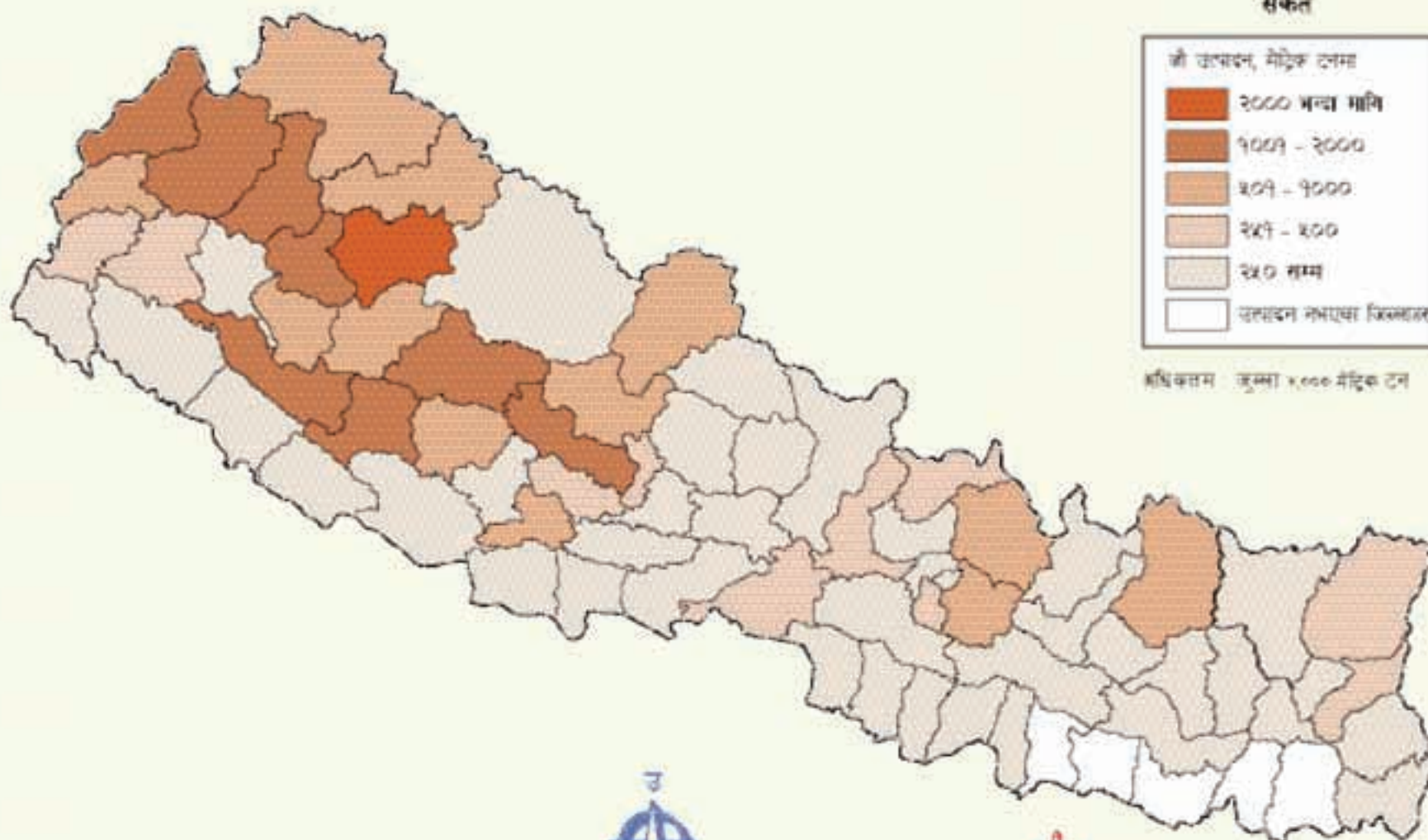
३०१ - १०००

२०१ - ३००

२५० सम्म

उत्पादन नभएका जिल्लाहरू

अधिकतम कुलमा ५,००० मेट्रिक टन

मान मान १ : १,००,०००
किमी/मिटर

आधार स्रोत : स्वास्थ्य सेवा (१२५,०००)
जारी विभाग, २०१८
समाप्त स्रोत : कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, २०१७/१८

श्री ५ को ध्वज
केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

गाई-भैसीको संख्या, २०५७/२०५८

पशुपालनले नेपालको अर्थतन्त्रमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । गाईबस्तु तथा भैसी अत्यन्त महत्वपूर्ण ठूला चौपाया हुन् । कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले आ.व. २०५७/५८ को आर्थिक वर्षमा अनुमान गरे अनुसार, नेपालमा ६९ लाख ८२ हजार ६ सय ६० वटा गाई-गोरुहरू र ३६ लाख २४ हजार २० वटा भैसी-राँगाहरू थिए । जिल्लागत रूपमा हेर्दा उक्त आर्थिक वर्षमा गाई-भैसीको संख्या सबैभन्दा कम मनाङ्गमा (२,४२४) र सबैभन्दा बढी दाङ्गमा (३,७९,०९५) थियो ।

तालिका ज. ६

जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या	जिल्ला	गाई-भैसीको संख्या
अर्घाखाँची	१६२१२४	चितवन	१८५२६५	धनुषा	११५१९८	बैतडी	१४२५२१	रौतहट	१२७४५७
अछाम	१४२४३४	जाजरकोट	९५३९३	धादिङ्ग	२३३१०५	भक्तपुर	२९०६९	लमजुङ्ग	१११९९४
ईलाम	१५४५५०	जुम्ला	६०५९२	नवलपरासी	१९६९६८	भोजपुर	११४४३५	ललितपुर	३९१६५
उदयपुर	१३७९१९	भक्तपुर	३१७२००	नुवाकोट	२०६६०१	मकवानपुर	१२७१२२	सप्तरी	२०६०७६
ओखलढुङ्गा	१२८४२६	डडेलधुरा	११२३८०	पर्वत	७०१९८	मनाङ्ग	२४२४	सल्यान	१८४१४२
कञ्चनपुर	२०४७१९	डोटी	१७२४३३	पर्सा	१००८२९	महोत्तरी	१२८०५३	सर्लाही	१६८६६५
कपिलबस्तु	१९०५८४	डोल्पा	२४२४३	पाल्पा	१८०३४७	म्याग्दी	११६०२८	स्याङ्जा	२७३५४१
काठमाण्डौ	६१६८७	तनहुँ	१९१२३९	पाँचथर	११९२२७	मुगु	२८३४९	संखुवासभा	११८६९३
काभ्रेपलाञ्चोक	१५६६६६	ताप्लेजुङ्ग	१२०३१७	प्युठान	११८१२५	मुस्ताङ्ग	६२६२	सिन्धुपाल्चोक	११३६०६
कालीकोट	७०२८७	तेह्रथुम	११२४९७	बझाङ्ग	१३११८९	मोरङ्ग	२४५१२१	सिन्धुली	१६०३९५
कास्की	१९०६५६	दाङ्ग	३७१०९५	बर्दिया	२००३५०	रसुवा	४५४६९	सिराहा	१६८७४३
कैलाली	२८७०८१	दार्चुला	१०८८२९	बाग्लुङ्ग	१३१९११	रामेछाप	१२२४०६	सुनसरी	२५१३८३
खोटाङ्ग	१६८०९१	दैलेख	१३९०१२	बाँके	१८९४५६	रुकुम	१३४०५२	सुर्खेत	१८३३०९
गुल्मी	८७००१	दोलखा	११४५५२	बाजुरा	१०९४०२	रूपन्देही	२४३६७९	सोलुखुम्बू	७७७४९
गोरखा	१६५५६२	धनकुटा	८६७६९	बारा	१३७३५४	रोल्पा	१४४७७०	हुम्ला	३२१३९

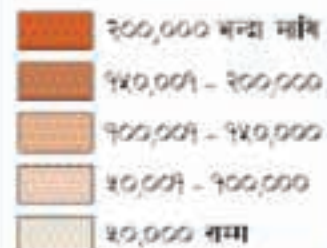
स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, 2000/2001 (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

गाई - भैंसीकी संख्या

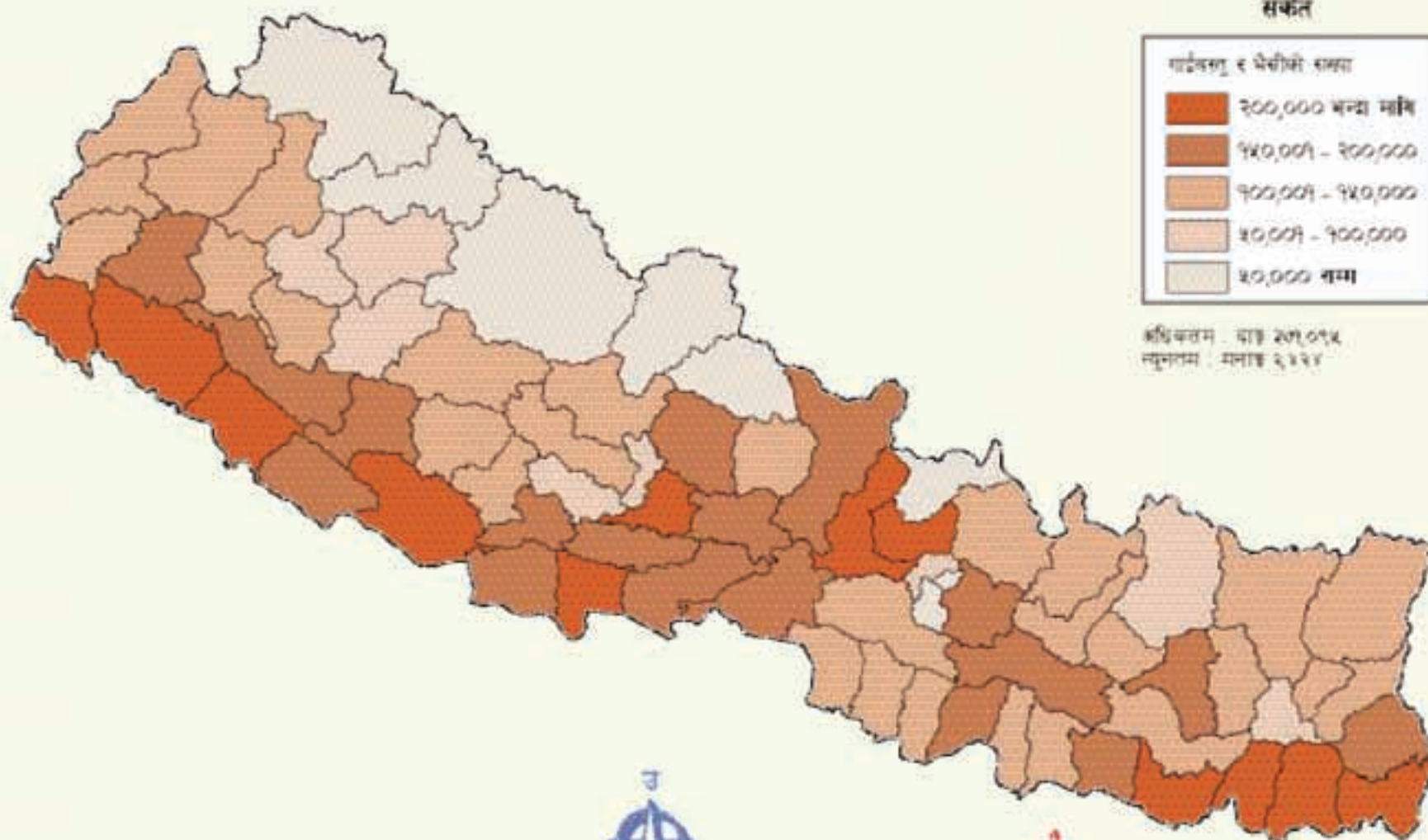
गाईवस्तु व भैंसीकी संख्या, २०१७/१८

संकेत

गाईवस्तु व भैंसीकी संख्या

अधिकतम : गाई २०१,०१४
न्यूनतम : भैंसी २,३२४

समान माप 1 : 1,000,000
0 10 20 30 40 50 60
किमी

आकृति संख्या : आकृति संख्या (१) २६७,०००
मापन विभाग, २०१७
तथ्याङ्क स्रोत : कृषि तथा कान्यकुली मन्त्रालय, २०१७/१८

भो २ को संख्या
कृषि तथा कान्यकुली विभाग

साना चौपायाहरू (भेडा-बाख्रा) को संख्या, २०५७/२०५८

बाख्रा र भेडाहरू महत्वपूर्ण साना चौपायाहरू हुन् । वि.सं. २०५७/२०५८ मा कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले गरेको अनुमान अनुसार देशमा कूल बाख्राहरूको संख्या ६४ लाख ७८ हजार ३ सय ८० र भेडाहरूको संख्या ८ लाख ५० हजार १ सय ७० गरी जम्मा साना चौपाया संख्या ७३ लाख २८ हजार ५ सय ५० थियो । जिल्लागत रूपमा उक्त संख्या सबैभन्दा कम भक्तपुर जिल्लामा (१७,६०६) र सबैभन्दा बढी काभ्रेपलाञ्चोक जिल्लामा (२,०९,०७७) थियो ।

तालिका ज. ४

जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा	जिल्ला	कोदो उत्पादन टनमा
अर्घाखाँची	८५०	चितवन	१८००	धनुषा	६५०	बैतडी	७६५	रौतहट	९६
अछाम	२०११	जाजरकोट	२८६६	धादिङ्ग	५७०२	भक्तपुर	२००	लमजुङ्ग	९७७०
ईलाम	४०३०	जुम्ला	४१५०	नवलपरासी	५६५	भोजपुर	८२५७	ललितपुर	१७००
उदयपुर	१८२७	भापा	१८००	नुवाकोट	६९९०	मकवानपुर	३२२०	सप्तरी	२००
ओखलढुङ्गा	८३८२	डडेलधुरा	५३६	पर्वत	८४७३	मनाङ्ग	०	सल्यान	२१६९
कञ्चनपुर	४०	डोटी	१६२०	पर्सा	१७५	महोत्तरी	११००	सर्लाही	६००
कपिलबस्तु	१०५	डोल्पा	६५०	पाल्पा	३२९८	म्याग्दी	२४२४	स्याङ्जा	१५५००
काठमाण्डौ	९९०	तनहुँ	७७३०	पाँचथर	९७०३	मुगु	१५००	संखुवासभा	९१००
काभ्रेपलाञ्चोक	१३५०	ताप्लेजुङ्ग	४२१४	प्यूठान	२२४०	मुस्ताङ्ग	०	सिन्धुपाल्चोक	२४३८७
कालीकोट	११००	तेह्रथुम	३७२९	बझाङ्ग	२२३७	मोरङ्ग	१५१०	सिन्धुली	११७९५
कास्की	१२८२९	दाङ्ग	११२	बर्दिया	१०	रसुवा	१३३०	सिराहा	१२६०
कैलाली	२००	दार्चुला	९९२	बाग्लुङ्ग	२२०००	रामेछाप	५०००	सुनसरी	१२६५
खोटाङ्ग	९६००	दैलेख	३१५५	बाँके	०	रुकुम	१५०४	सुर्खेत	१९२५
गुल्मी	३५८२	दोलखा	४१५०	बाजुरा	२१५०	रूपन्देही	१०	सोलुखुम्बु	१६८०
गोरखा	१५९६०	धनकुटा	७९५२	बारा	१३०	रोल्पा	११००	हुम्ला	८५०

स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, 2000/2001 (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

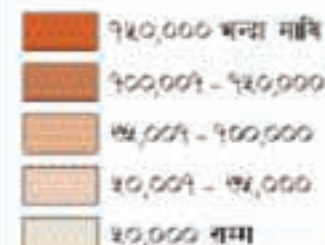
साना चौपायाहरूको संख्या

6

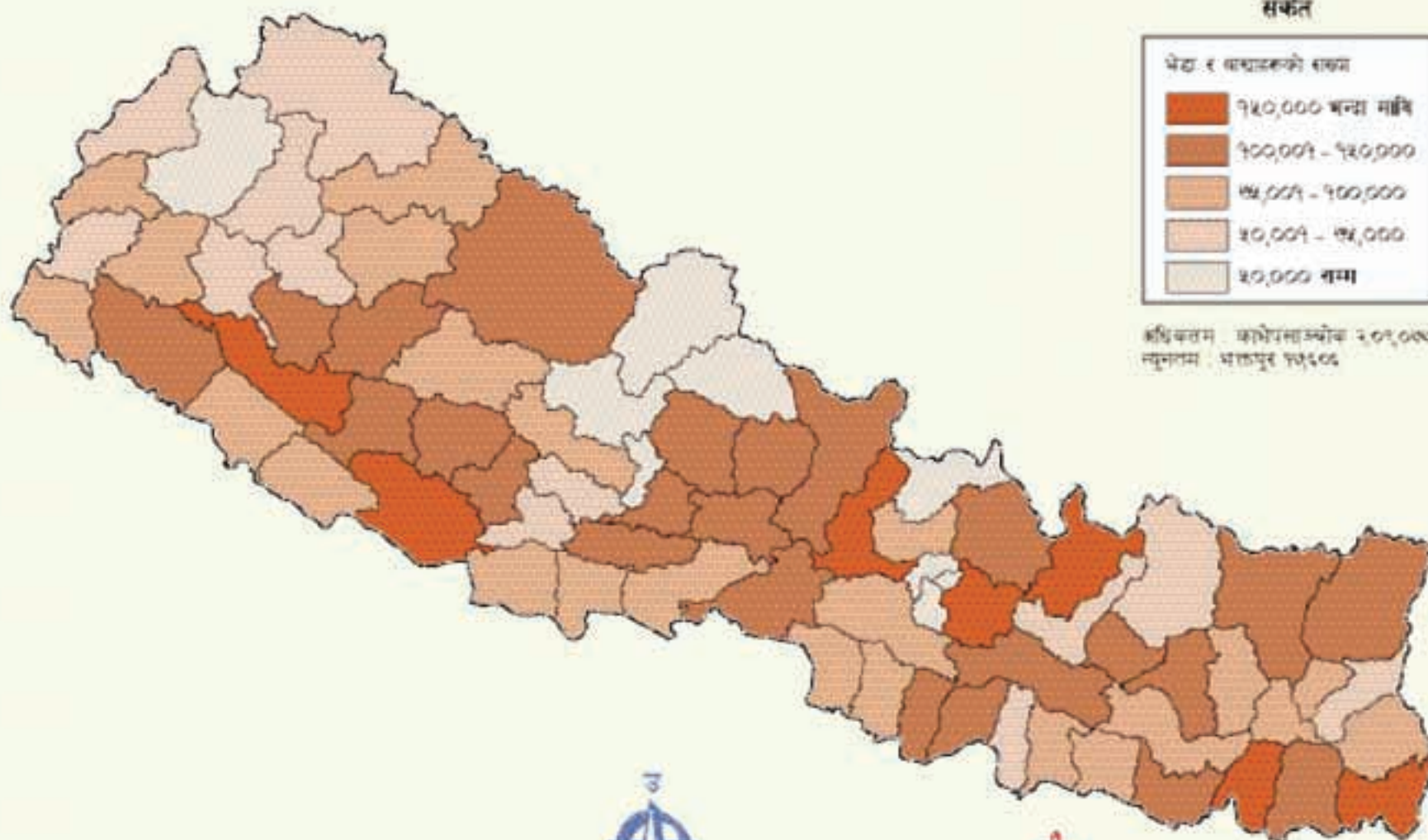
भेडा र बाख्राहरूको कुल संख्या: २०६७/६८

संकेत

भेडा र बाख्राहरूको संख्या

अधिकतम: काभ्रेपलाञ्चोक २,०१,०००
न्यूनतम: धादिपुर १३,६०६

मानक माप १: ३,६००,०००
किलोमिटर

संस्करण संस्था: संस्कृत्य संस्था (१९९०,०००)
जारी मिति: २०१४
तयार पार्ने: कृषि तथा साना चौपाया संस्थान, २०६७/६८

सी. ए. को सरकार
कृषि तथा साना चौपाया विभाग

पाल्ता पंक्षीहरूको संख्या, २०५७/२०५८

नेपालको कृषि क्षेत्रमा पाल्ता पंक्षीहरूले पनि महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । वि.सं. २०५७/२०५८ मा कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयले अनुमान गरे अनुसार देशमा पाल्ता पंक्षीहरूको जम्मा संख्या २ करोड २ लाख १ हजार ४ सय ७० (१ करोड ९७ लाख ९० हजार ६० कुखुरा र ४ लाख ११ हजार ४ सय १० हाँसको संख्या) थियो । जिल्लागत रूपमा उक्त संख्या सबैभन्दा कम मुस्ताङ्गमा (२,०३१) र सबैभन्दा बढी चितवनमा (२७,३२,४८०) थियो ।

तालिका ज. ८

जिल्ला	हलूको संख्या	जिल्ला	पाल्ता पं संख्या	जिल्ला	पाल्ता पं संख्या	जिल्ला	पाल्ता पं संख्या	जिल्ला	पाल्ता पं संख्या
अर्घाखाँची	१७२१७२	चितवन	२७३२४८०	धनुषा	८५१५२	बैतडी	२९४५७	रौतहट	१७३५४४
अछाम	८२२७२	जाजरकोट	६९३२२	धादिङ्ग	४७९८२५	भक्तपुर	३६५०८८	लमजुङ्ग	२००७३३
ईलाम	१५६५६३	जुम्ला	२५५०१	नवलपरासी	३८६६५५	भोजपुर	१५७७४४	ललितपुर	५५४६४०
उदयपुर	२४६३१९	झापा	६०२३१८	नुवाकोट	८५७३८४	मकवानपुर	३४४०४८	सप्तरी	१४५५९५
ओखलढुङ्गा	१२२५३४	डडेलधुरा	३१५८४	पर्वत	१४७८५५	मनाङ्ग	५७६९	सल्यान	२७२६८६
कञ्चनपुर	२३४८९८	डोटी	६२८२८	पर्सा	१०५५९१	महोत्तरी	१३३४३५	सर्लाही	१०७७९२
कपिलवस्तु	१९५४२३	डोल्पा	२४३२२	पाल्पा	२७६०६५	म्याग्दी	१८३८८८	स्याङ्जा	१५०९९०
काठमाण्डौ	२५९२३७५	तनहुँ	१७२०६४	पाँचथर	९५८५०	मुगु	३४२६७	संखुवासभा	२४७१९६
काभ्रेपलाञ्चोक	२८२३४९	ताप्लेजुङ्ग	१५७९३७	प्युठान	११८०८५	मुस्ताङ्ग	२०३१	सिन्धुपाल्चोक	२६८७७९
कालीकोट	२५१९१	तेह्रथुम	८९८७१	बझाङ्ग	३१६६५	मोरङ्ग	७६८३५५	सिन्धुली	३०४५६३
कास्की	३२७१३३	दाङ्ग	४२५९५८	बर्दिया	६५८९३६	रसुवा	४३४६४	सिराहा	७४५००
कैलाली	२३३२२२	दार्चुला	११५४४८	बाग्लुङ्ग	६०८२०	रामेछाप	१५२३४२	सुनसरी	२९२५१५
खोटाङ्ग	२८९०४६	दैलेख	४०६९७	बाँके	४१२१६२	रुकुम	१८६०३५	सुर्खेत	२५९३६९
गुल्मी	८८३२२	दोलखा	१६२४३७	बाजुरा	३३०४८	रूपन्देही	२७५०७५	सोलुखुम्बू	१४२६९५
गोरखा	२६७३०७	धनकुटा	१५२६७३	बारा	१८९८५६	रौल्ला	१८९६५२	हुम्ला	१५७०८

स्रोत: Statistical Information on Nepalese Agriculture, 2000/2001 (कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय, काठमाण्डौ)

पाखु पक्षीहरूको संख्या

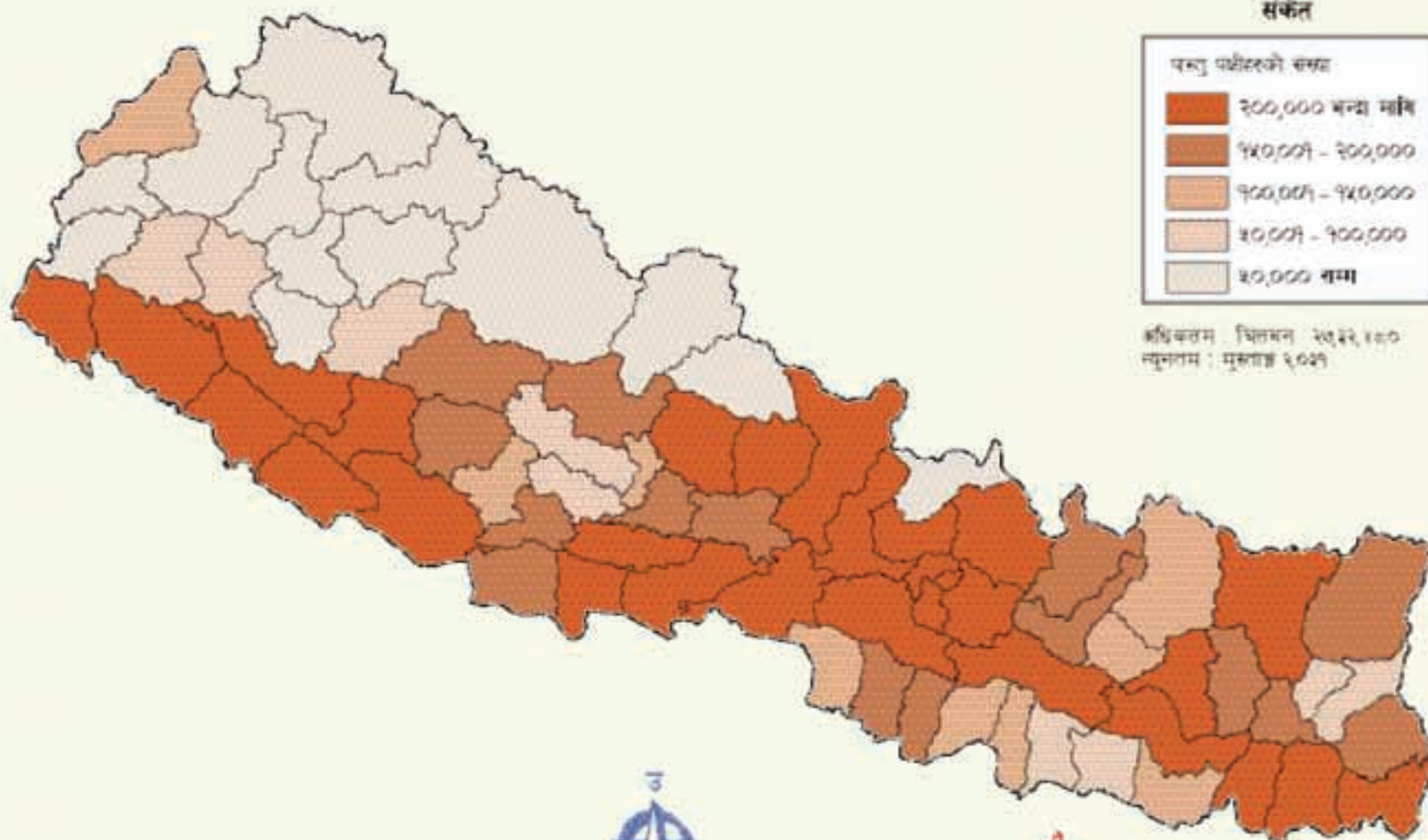
पाखु पक्षीहरू (गोस सङ्ग्रह) को कुल संख्या: २०८७/२०८८

संकेत

पाखु पक्षीहरूको संख्या

- २००,००० भन्दा माथि
- १५०,००१ - २००,०००
- १००,००१ - १५०,०००
- ५०,००१ - १००,०००
- ५०,००० तल

अधिकतम घनत्व: २०,३२,३००
न्यूनतम: ५,०००

मानक माप: २,५००,०००
किलोमिटर

आयतन: २०८७/२०८८
मापन: २०८८
संख्या: २०८७/२०८८

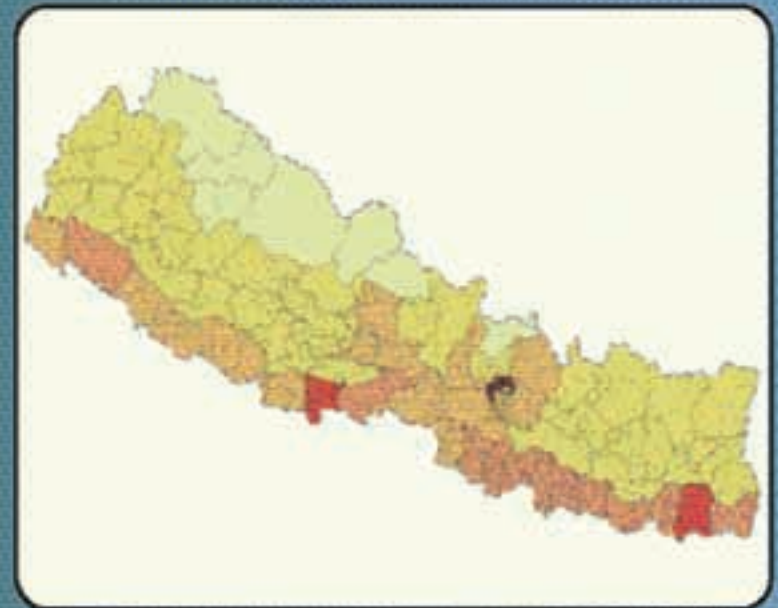

खण्ड तीन
प्रवाह सूचकहरू

जनसंख्या प्रवाह

१. जनसंख्या वितरण
२. जनसंख्याको अनुपातिक वितरण
३. जनघनत्व
४. औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धिदर
५. परिवार संख्या
६. परिवारको औसत आकार
७. पुरुष-महिला अनुपात
८. बालबालिका-महिला अनुपात
९. कूल आश्रित अनुपात
१०. बालबालिका आश्रित अनुपात प्रतिशतमा
११. बृद्ध-बृद्धाहरुको आश्रित अनुपात प्रतिशतमा
१२. पुरुषहरुको विवाह गर्ने सरदर उमेर
१३. महिलाहरुको विवाह गर्ने सरदर उमेर
१४. शहरी जनसंख्या
१५. जिल्लाको जनसंख्यामा शहरी जनसंख्याको प्रतिशत
१६. देशको कूल शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण
१७. शहरी क्षेत्रको पुरुष-महिला अनुपात
१८. धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरण

जनसंख्या वितरण (संख्यामा) २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
बर्धमान	१३०,२१२	१४७,३०४	१८०,८८४	२०८,३९१	जुम्ला	१३७,३३८	१४७,६६९	१७४,४६९	२१२,४८४
बलराम	१३२,२१२	१८४,२१२	१९८,१८८	२३१,२८४	बझाङ	१०८,६२३	१२४,०१०	१३९,०९२	१६७,०२६
ईलाम	१३९,४३८	१७८,३४६	२२९,२१४	२८२,८०६	बाँदिवा	१०१,७९३	१९९,०४४	२९०,३१३	३८२,६४९
उदयपुर	११९,६२२	१४९,८०४	२२१,२४६	२८७,६८९	बाझुङ	१७२,७२९	२१४,२२८	२३२,४८६	२६८,९३७
भोजपुर	१२२,८६२	१३७,६४०	१३९,४४७	१४६,७०२	बाँके	१२४,७०९	२०४,३२३	२८४,६०४	३८४,८४०
कञ्चनपुर	६८,८६३	१६८,९७१	२४७,९०६	३७७,८९९	बाजुरा	६१,३४२	७४,६४९	९२,०१०	१०८,७८१
कपिलवस्तु	२०४,२१६	२७०,०४४	३७१,७७८	४८९,९७६	बारा	२३३,४०१	३१८,९४७	४१४,७१८	४४९,१३४
काठमाण्डौ	३४३,७४६	४२२,२३७	६७४,३४१	१,०८१,८४४	बैतडी	१२८,६९६	१७९,१३६	२००,७१६	२३४,४१८
काभ्रेपलाञ्चोक	२४४,१६४	३०७,१४०	३२४,३२९	३८४,६७२	भक्तपुर	११०,१४७	१४९,७६७	१७२,९४२	२२४,४६१
कालीकोट*	-	८७,६३८	८८,८०४	१०४,४८०	भोजपुर	१९४,४०६	१९२,६८९	१९८,७८४	२०३,०१८
कास्की	१४१,७४९	२२१,२७२	२९२,९४४	३८०,४२७	मकवानपुर	१६३,७६६	२४३,४११	३१४,४९९	३९२,६०४
कैलाली	१२८,८७७	२४७,९०४	४१७,८९१	६१६,६९७	मनाङ	७,४३६	७,०२१	४,३६३	९,४८७
कोटाङ	१६३,२९७	२१२,४७१	२१४,९६४	२२१,३८४	महोत्तरी	३२४,८३१	३६१,०४४	४४०,१४६	४४३,४८१
मुग्ली	२२७,७४६	२३८,११३	२६६,३३१	२९६,६४४	म्याग्दी	४७,९४६	९६,९०४	१००,४४२	११४,४४७
गोरखा	१७८,२६४	२३१,२९४	२४२,४२४	२८८,१३४	मुगु	२४,७१८	४३,७०४	४६,३६४	४३,९३७
चितवन	१८३,६४४	२४९,४७१	३४४,४८८	४७२,०४८	मुस्ताङ	२६,९४४	१२,९३०	१४,२९२	१४,९८१
जाजरकोट	८६,४६४	९९,३१३	११३,९४८	१३४,८६८	मोरङ	३०१,४४७	४३४,६९२	६७४,८२३	८४३,२२०
जुम्ला*	-	६८,७९७	७४,९६४	८९,४२७	रसुवा	१७,४१७	३०,२४१	३६,७४४	४४,७३१
झापा	२४७,६९८	४७९,७४३	४९३,७३७	६८८,१०९	राप्ताङ्ग	१४७,३४९	१६१,४४४	१८८,०६४	२१२,४०८
झुम्लेपुरा	९४,७४३	८६,८४३	१०४,४४७	१२६,१६२	रुकुम	९६,२४३	१३२,४३२	१४४,४४४	१८८,४३८
डोटी	१६६,०७०	१४३,१३४	१६७,१६८	२०७,०६६	रुपन्देही	२४३,३४६	३७९,०९६	४२२,१४०	७०८,४१९
डोल्पा	१९,११०	२२,०४३	२४,०१३	२९,४४४	रोल्पा	१६२,९४४	१६८,१६६	१७९,६२१	२१०,००४
तनहुँ	१४८,१३९	२२३,४३८	२६८,०७३	३१४,२३७	रौतहट	३२०,०९३	३३२,४२६	४१४,००४	४४४,१३२
ताप्लेजुङ	८४,७१४	१२०,७८०	१२०,०४३	१३४,६९८	लमजुङ	१४०,२२६	१४२,७२०	१४३,६९७	१७७,१४९
तेह्रथुम	११९,३०७	९२,४४४	१०२,८७०	११३,१११	ललितपुर	१४४,९९८	१८४,३४१	२४७,०८६	३३७,७८४
धनकुटा	१६७,८२०	२६६,३९३	३४४,४१३	४६२,३८०	सप्तरी	३१२,४६४	३७९,०४४	४६४,६६८	५७०,२८२
धनकुटा	६८,८६८	९०,२१८	१०१,६८३	१२१,९९६	सल्यान	१४१,४४७	१४२,०६३	१८१,७८४	२१३,४००
दैलेख	१४६,०७२	१६६,४२७	१८७,४००	२२४,२०१	सर्लाही	१७४,४४३	३९८,७६६	४९२,७९८	६३४,७०१
दोलखा	१३०,०२२	१४०,४७६	१७७,२३६	२०४,२२९	सुनसरी	२६८,४०६	२७१,८२४	२९३,४२६	३१७,३२०
धनकुटा	१०७,६४९	१२९,७८१	१४६,३८६	१६६,४०९	सुनसरी	११४,३१३	१२९,४१४	१४१,९०३	१४९,२०३
धनुषा	३३०,६०१	४३२,४६९	४४३,६७२	६७१,३६४	सिन्धुपाल्चोक	२०६,३८४	२३२,३२६	२६१,०२४	३०४,६४७
धनकुटा	२३६,२७६	२४३,४०१	२७८,०६८	३३८,६४८	सिन्धुली	१४७,४०९	१८३,७०४	२२३,९००	२७९,८२१
नवलपरासी	१४६,४४८	३०८,८२८	४३६,२१७	४६२,८७०	सिराहा	३०२,३०४	३७४,३४८	४६०,७४६	५७२,४९९
नुवाकोट	१७२,७१८	२०२,९७६	२४४,२६०	२८८,४७८	सुनसरी	२२३,४३४	३४४,४९४	४६३,४८१	६२४,६३३
पर्वत	११८,६८९	१२८,४००	१४३,४४७	१४७,८२६	सुर्खेत	१०४,९३३	१६६,१९६	२२४,७६८	२८८,४२७
पर्सा	२०२,१२३	२८४,३३८	३७२,४२४	४९७,२१९	सोमबुङ्ग	१०४,३२४	८८,२४४	९७,२००	१०७,६८६
पाल्पा	२१२,६३३	२१४,४४२	२३६,३१३	२६८,४४८	हुम्ला	२९,४२४	२०,३०३	३४,३८३	४०,४९४
पाँचथर	१४४,८०९	१४३,७४६	१७४,२०६	२०२,०४६	नेपाल	११,४४४,९८३	१४,०२२,८४०	१८,४९१,०९७	२३,१४१,४२३

* जुम्ला र कालीकोटको

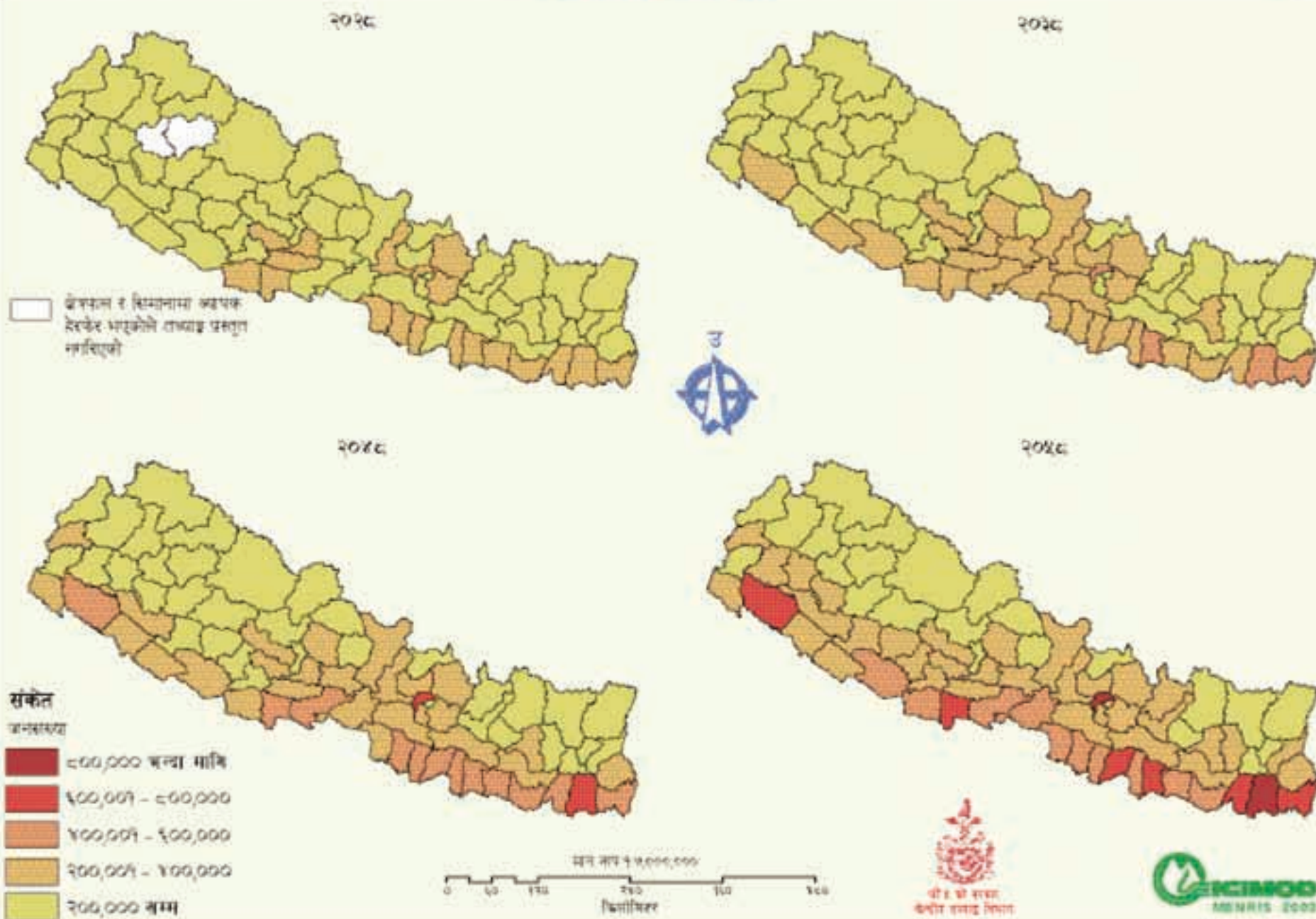
सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम जनसंख्या भएका जिल्लाहरू, २०२८-२०५८

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	११,४४४,९८३	१४,०२२,८४०	१८,४९१,०९७	२३,१४१,४२३
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (३४३,७४६)	मोरङ (४३४,६९२)	काठमाण्डौ (६७४,३४१)	काठमाण्डौ (१,०८१,८४४)
सबैभन्दा कम	मनाङ (७,४३६)	मनाङ (७,०२१)	मनाङ (४,३६३)	मनाङ (९,४८७)

जनसंख्या वितरण

9

जनसंख्याको अनुपातिक वितरण प्रतिशतमा, २०२८-२०५८

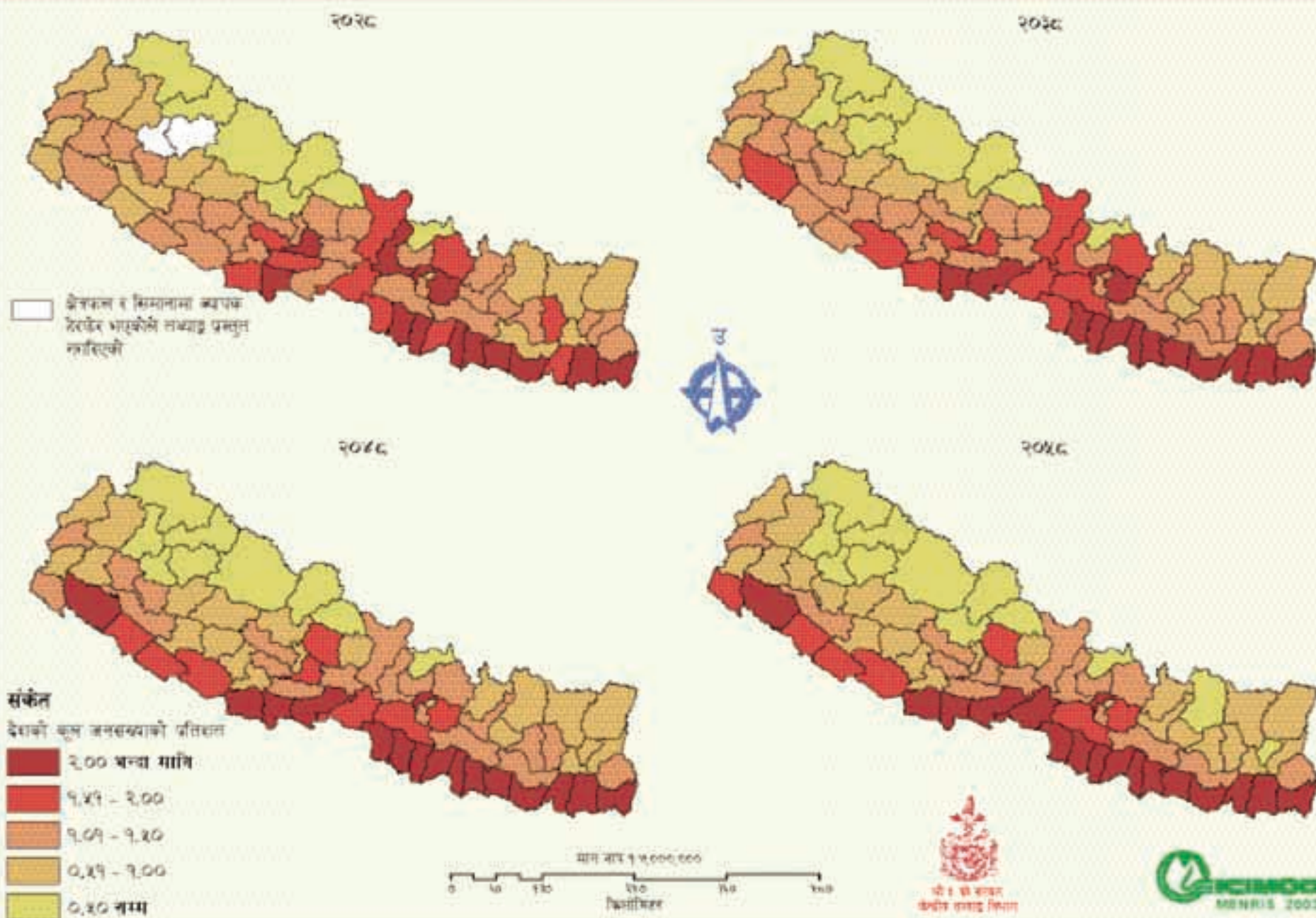
जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	१.१३	१.०५	०.९८	०.९०	जुम्ला	१.१९	१.०५	०.९५	०.९२
अछाम	१.१४	१.२३	१.०७	१.००	काठमाडौं	०.९४	०.८३	०.७५	०.७२
ईलाम	१.२१	१.१९	१.२४	१.२२	बाँके	०.८८	१.३२	१.५७	१.६५
उदयपुर	०.९७	१.०६	१.२०	१.२४	बागलुङ	१.४९	१.४३	१.२६	१.१६
ओखलढुङ्गा	१.०६	०.९२	०.७५	०.६८	बाँझ	१.०९	१.३७	१.५४	१.६७
कञ्चनपुर	०.६०	१.१२	१.३९	१.६३	बाजुरा	०.५३	०.५०	०.५०	०.४७
कपिलवस्तु	१.७८	१.८०	२.०१	२.०८	भारा	२.०२	२.१२	२.२५	२.४२
काठमाण्डौ	३.०६	२.८१	३.६५	४.६७	बैतडी	१.११	१.१९	१.०९	१.०१
काभ्रेपलान्चोक	२.१२	२.०४	१.७५	१.६७	भक्तपुर	०.९५	१.०६	०.९४	०.९७
कालीकोट*	-	०.५८	०.४८	०.४६	भोजपुर	१.६८	१.२८	१.०८	०.८८
कास्की	१.३१	१.४७	१.५८	१.६४	मकवानपुर	१.४२	१.६२	१.७०	१.७०
कैलाली	१.१२	१.७२	२.२६	२.६६	मनाङ्ग	०.०६	०.०५	०.०३	०.०४
खोटाङ्ग	१.४१	१.४१	१.१७	१.००	महोत्तरी	२.८१	२.४०	२.३८	२.३९
गुल्मी	१.९७	१.५९	१.४४	१.२८	म्याग्दी	०.५०	०.६५	०.५४	०.४९
गोरखा	१.५४	१.५४	१.३७	१.२४	मुगु	०.२२	०.२९	०.२०	०.१९
पिप्लिन	१.५९	१.७३	१.९२	२.०४	मुस्ताङ्ग	०.२३	०.०९	०.०८	०.०६
नवलपरासी	०.७५	०.६६	०.६२	०.५८	मोरङ्ग	२.६१	३.५६	३.६५	३.६४
जुम्ला*	-	०.४६	०.४१	०.३९	रसुवा	०.१५	०.२०	०.२०	०.१९
भद्रापा	२.१४	३.१९	३.२१	२.९७	रामेछाप	१.३६	१.०७	१.०२	०.९२
ढाँडेलपुरा	०.८२	०.५८	०.५७	०.५४	रुकुम	०.८३	०.८८	०.८४	०.८१
डोटी	१.४४	१.०२	०.९०	०.८९	रुपन्देही	२.११	२.५२	२.८२	३.०६
डोल्पा	०.१७	०.१५	०.१४	०.१३	रोल्पा	१.४१	१.१२	०.९७	०.९१
तनहुँ	१.३७	१.४९	१.४५	१.३६	रौतहट	२.७७	२.२१	२.२४	२.३५
ताप्लेजुङ्ग	०.७३	०.८०	०.६५	०.५८	सप्तजुङ्ग	१.२१	१.०२	०.८३	०.७७
तेह्रथुम	१.०३	०.६२	०.५६	०.४९	सप्तरी	१.३४	१.२३	१.३९	१.४६
दाङ्ग	१.४५	१.७७	१.९२	२.००	सप्तरी	२.७०	२.५२	२.५२	२.४६
दार्चुला	०.६०	०.६०	०.५५	०.५३	सल्यान	१.२२	१.०१	०.९८	०.९२
दैलेख	१.३५	१.११	१.०१	०.९७	सर्लाही	१.५२	२.६५	२.६७	२.७५
दोलखा	१.१३	१.००	०.९४	०.८८	स्वाङ्गा	२.३२	१.८१	१.५९	१.३७
धनकुटा	०.९३	०.८६	०.७९	०.७२	सुनसरी	०.९९	०.८६	०.७७	०.६९
धनुषा	२.८६	२.८८	२.९४	२.९०	सिन्धुपाल्चोक	१.७९	१.५५	१.४१	१.३२
झादिङ्ग	२.०४	१.६२	१.५०	१.४६	सिन्धुली	१.२८	१.२२	१.२१	१.२१
नवलपरासी	१.२७	२.०६	२.३६	२.४३	सिराहा	२.६२	२.५०	२.४९	२.४७
नुवाकोट	१.४९	१.३५	१.३३	१.२५	सुनसरी	१.९३	२.२९	२.५१	२.७०
पर्सा	१.०३	०.८५	०.७८	०.६८	सुर्खेत	०.९१	१.११	१.२२	१.२५
पर्सो	१.७५	१.८९	२.०१	२.१५	सोलुखुम्बू	०.९१	०.५९	०.५३	०.४७
पान्था	१.८४	१.४३	१.२८	१.१६	हुम्ला	०.२६	०.१४	०.१९	०.१८
पाँचथर	१.२६	१.०२	०.९५	०.८७	नेपाल	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००

नेपालको जनसंख्याको सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम प्रतिशत भएका जिल्लाहरु, २०२८-२०५८

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (३.०६)	मोरङ्ग (३.५६)	काठमाण्डौ (३.६५)	काठमाण्डौ (४.६७)
सबैभन्दा कम	मनाङ्ग (०.०६)	मनाङ्ग (०.०५)	मनाङ्ग (०.०३)	मनाङ्ग (०.०४)

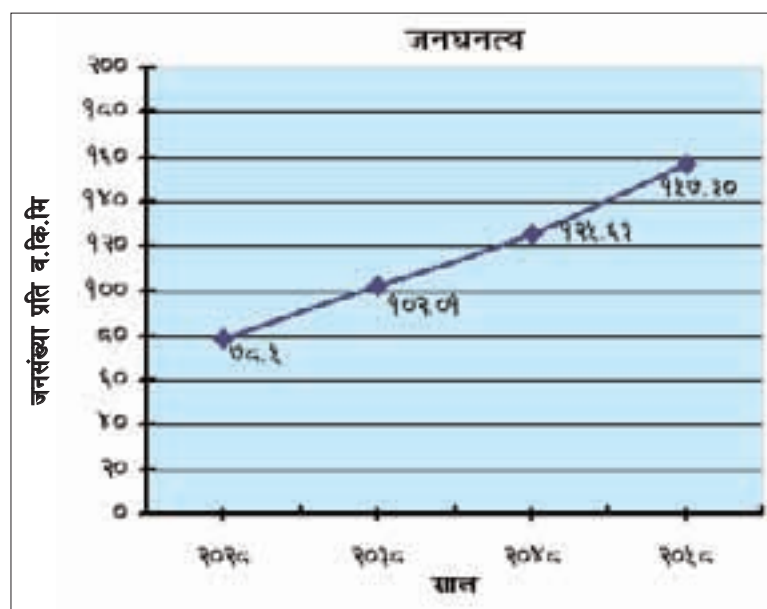
जनसंख्याको अनुपातिक वितरण

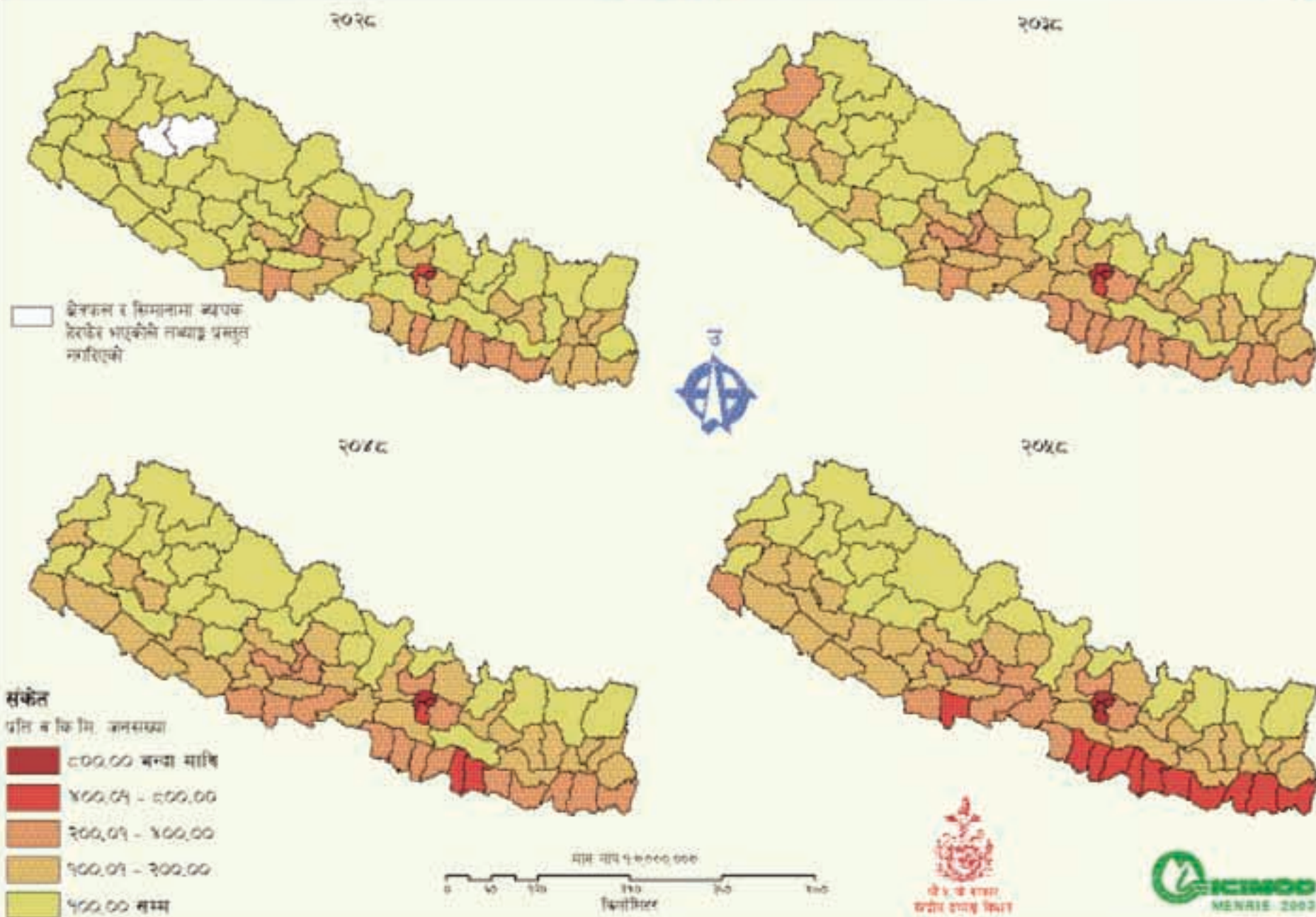
जनघनत्व (जनसंख्या प्रति वर्ग कि.मि.), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	९४.६४	१२१.८६	१५१.६२	१७४.६८	जुम्ला	९८.६४	१२०.४५	१३४.०५	१६२.३३
अछाम	१००.२०	११०.२५	११७.९७	१३७.६७	बागलुङ	२८.६९	३८.५२	४०.६५	४८.८१
ईलाम	९०.९१	१०४.७३	१३४.५९	१६६.०६	बाँदिगा	६५.३३	९८.२९	१४३.३६	१८८.९६
उदयपुर	४०.४८	७७.४६	१०७.२५	१३९.४५	बाग्लुङ	७७.५३	१२०.६४	१३०.३२	१४०.७५
श्रीखलङ्गा	१११.६३	१२८.१६	१२९.८५	१४४.९१	बाँके	६६.८८	८७.८६	१२२.२१	१६५.१०
कञ्चनपुर	४३.२७	१०४.९५	१६०.१९	२३४.७२	बाजुरा	३८.०७	३४.१२	४२.०५	४९.७२
कर्णाली	१३२.५५	१५५.३८	२१३.९१	२७७.३२	बारा	१८५.२७	२६८.०३	३४९.३४	४६९.८६
काठमाण्डौ	६४६.७१	१०६८.९५	१७०९.७२	२७३८.८५	बैतडी	७२.१६	११७.९३	१३२.१४	१५४.३२
काभ्रेपलाञ्चोक	१६८.०७	२२०.०२	२३२.३३	२७६.२७	भक्तपुर	८३०.६८	१३४२.५८	१४५३.३८	१८९४.६३
कालीकोट*	-	४०.३४	४१.०१	६०.६४	भोजपुर	९७.१४	१२७.८६	१३१.९१	१३४.७२
कास्की	११७.६७	१०९.७०	१४५.२४	१८८.६६	सकलानपुर	७२.८६	१००.३३	१२९.६८	१६१.८३
कैलाली	४४.९४	७९.७२	१२९.१८	१९०.६३	सनाङ	३.६२	३.१३	२.३९	४.२७
कोटाङ	१४६.१६	१३३.६१	१३५.७४	१४५.४३	सप्तरी	२७५.४६	३६०.३३	४३९.२७	५५२.३८
गुल्मी	१८१.२६	२०७.२३	२३१.७९	२५८.१८	सुनसरी	३७.५९	४२.१९	४३.७८	४९.८२
गोरखा	६८.९९	६४.०७	६९.९५	७९.८२	सुन	८.१९	१२.३६	१०.२९	१२.४३
चितवन	७३.३४	११७.०३	१५९.८२	२१२.८३	सुस्ताङ	७.८८	३.६२	४.००	४.१९
जाजरकोट	३८.५७	४४.५३	५१.१०	६०.४८	मोरङ	१५३.६५	२८८.२४	३६३.७९	४५४.५७
जुम्ला*	-	२७.१८	३०.०१	३५.३३	रसुवा	१४.१३	१९.५९	२३.८०	२८.९७
झापा	१७१.७५	२९८.७२	३६९.७०	४२८.४६	सप्तरी	९८.०६	१०४.४३	१२१.६५	१३७.३९
इलाम	६०.९३	५६.४७	६८.०४	८२.०३	सुनसरी	५२.४०	४६.०३	५४.०७	६५.५०
इलाम	५७.१८	७५.६२	८२.५५	१०२.२५	सुनसरी	२०५.०४	२७८.७५	३८३.९३	४२०.९०
इलाम	२.३२	२.७९	३.७७	३.७५	सुनसरी	९५.६३	८९.५०	९५.५९	१११.७६
तनहुँ	१०५.५४	१४४.५३	१७३.४०	२०३.९०	सुनसरी	२९२.५९	२९५.३२	३६७.६८	४८४.१३
ताप्लेजुङ	२७.९९	३३.१३	३२.९३	३६.९४	सुनसरी	६५.२७	९०.२६	९०.८४	१०४.७०
तेह्रथुम	१३५.२९	१३६.१६	१५१.५०	१६६.५८	सुनसरी	३९२.८९	४७८.८१	६६७.७६	८७७.३६
दाङ	५६.०३	९०.१५	११९.९४	१५६.४७	सुनसरी	२२५.५६	२७८.१०	३४९.६५	४१८.४०
दाङ	३७.६३	३८.८५	४३.७९	५२.५४	सुनसरी	७५.३९	१०४.०१	१२४.३४	१४६.०३
दैलेख	९५.३०	११०.८७	१२४.७७	१४९.९३	सुनसरी	१९६.८४	३९६.७३	३९९.४२	५०४.९३
दोलखा	६५.०४	६८.७२	७९.०७	९३.२१	सुनसरी	२०७.७५	२३३.५३	२५२.१७	२७२.६१
धनकुटा	११९.८२	१४५.६६	१६४.२९	१८६.८५	सुनसरी	३५.६६	३७.१९	४०.७८	४५.७५
धनकुटा	२९०.७४	३६६.५८	४६०.७४	५६८.९५	सुनसरी	८०.६४	९१.३९	१०२.६८	१२०.३२
धनकुटा	७५.२६	१२६.३८	१४४.३८	१७५.८३	सुनसरी	६३.१६	७३.७५	८९.८८	११२.३३
नवलपरासी	११७.८८	१४२.८४	२०१.७७	२६०.३५	सुनसरी	२८६.७५	३१५.९६	३८७.८३	४८१.८२
नुवाकोट	१४३.१३	१८१.९०	२१८.७९	२५७.३४	सुनसरी	१८८.२६	२७४.१४	३६८.७२	४९७.७२
पर्वत	९४.७१	२५९.९२	२९०.५८	३१९.४९	सुनसरी*	३२.७०	६७.८१	९२.११	११७.७२
पर्वत	१५९.६०	२१०.१५	२७५.३३	३६७.४९	सुनसरी	२८.०४	२६.६४	२९.३५	३२.५१
पाल्पा	९०.०८	१५६.१८	१७२.११	१९५.६०	सुनसरी	४.९४	३.५९	६.०८	७.१८
पाँचथर	१२०.८३	१२३.८९	१४१.१८	१६२.८२	नेपाल	७८.५	१०२.०१	१२५.६३	१५७.३०

सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम जनघनत्व भएका जिल्लाहरु, २०२८-२०५८

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	७८.५	१०२.०१	१२५.६३	१५७.३०
सबैभन्दा बढी	भक्तपुर (८३०.६९)	भक्तपुर (१३४२.५८)	काठमाण्डौ (१७०९.७२)	काठमाण्डौ (२७३८.८५)
सबैभन्दा कम	डोल्पा (२.३२)	डोल्पा (२.७९)	मनाङ (२.३९)	डोल्पा (३.७५)

□ क्षेत्रपाल र बिमलनामा ब्यापक
हेरफेर भएकोले तथ्याङ्क प्रस्तुत
नगरिएको

संकेत

प्रति न कि मि. जानसायका

₹ 500.00 बन्दा याशि

Y60,00 - 500,00

200.00 - 300.00

900.01 - 900.00

₹ 400.00 समय

मान मान ५०००००००००

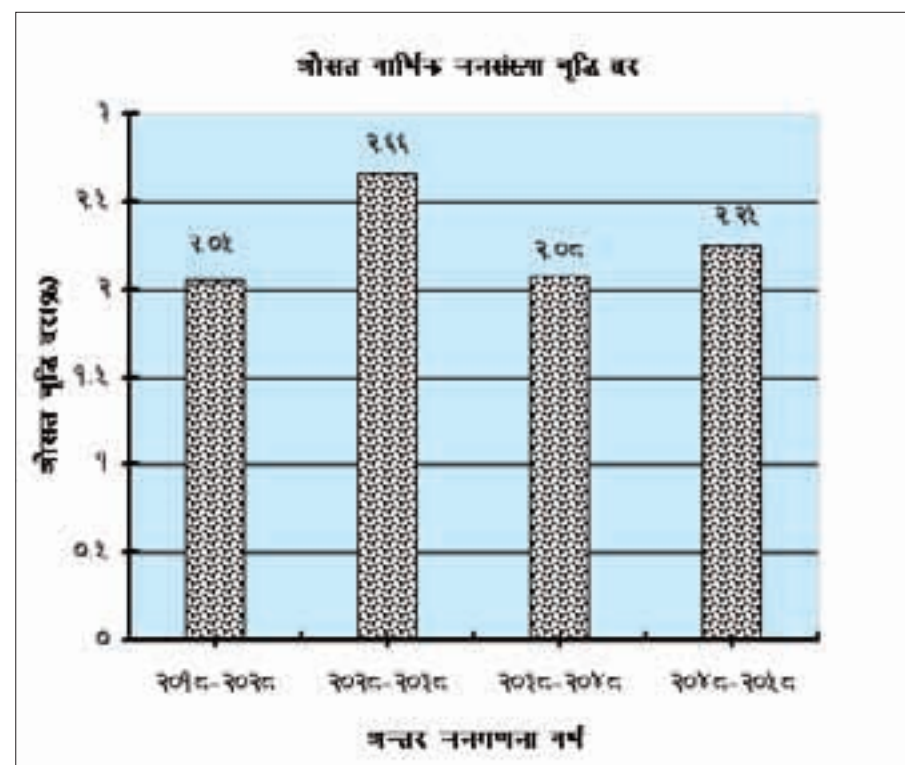
श्री ५ श्री बाबासाहेब
सहस्रनाम स्तोत्रम् विष्णवे

औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर (%), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८-२०३८	२०३८-२०४८	२०४८-२०५८	जिल्ला	२०२८-२०३८	२०३८-२०४८	२०४८-२०५८
अर्घाखाँची	१.८९	१.४०	१.४२	जुम्ला	१.३८	१.०७	१.९१
अछाम	३.३७	०.६८	१.४४	बागलुङ	१.३२	१.१३	१.८३
ईलाम	२.४३	२.३१	२.१०	बाँके	६.७१	३.७७	२.७६
उदयपुर	३.४०	३.२४	२.६३	बाजुरा	२.२०	०.७७	१.४६
ओखलढुङ्गा	१.१४	०.१३	१.१७	बारा	४.९१	३.३०	३.०१
कञ्चनपुर	८.९८	४.२३	३.८२	बेताही	१.९६	२.०९	१.६७
कपिलबस्तु	२.७५	३.२०	२.६०	भक्तपुर	३.१२	२.६३	२.९६
काठमाण्डौ	१.७७	४.७०	४.७१	भोजपुर	३.३१	१.१४	१.३३
काभ्रेपलाञ्चोक	२.२४	०.४४	१.७३	मकवानपुर	३.७२	०.७९	२.६३
कालीकोट*	-	०.१३	१.७३	मनाङ्ग	-०.०९	०.३१	०.२१
कास्की	३.७७	२.८१	२.६२	महोत्तरी	३.९६	२.३७	२.२२
केलाली	६.९४	४.८३	३.८९	म्याग्दी	-०.४७	-२.६९	३.८१
खोटाङ्ग	२.६४	०.१६	०.६९	मुगु	१.०६	१.९८	२.२९
गुल्मी	०.४३	१.१२	१.०८	मुस्ताङ्ग	३.१४	०.३७	१.२९
गोरखा	२.६०	०.८८	१.३२	मोरङ्ग	३.३०	-१.८४	१.८९
धनकुटा	३.४६	३.१२	२.८६	रसुवा	-७.३४	१.००	०.४७
जाजरकोट	१.३७	१.३८	१.६८	सल्यान	३.७३	२.३३	२.२३
जुम्ला*	-	०.९९	१.६३	सप्तरी	३.४६	१.९३	१.९७
भद्रा	६.६१	२.१३	१.४८	सप्तरी	०.२६	१.३३	१.२२
झुम्लेधुरा	-०.८७	१.८६	१.८७	सुनसरी	३.१९	१.६१	१.९२
झोटी	-०.८१	०.८८	२.१४	सुनसरी	४.४३	३.२०	३.०३
झोन्डा	१.४३	१.२६	१.६७	सुनसरी	०.३१	०.६६	१.३६
तनहुँ	३.४६	१.८२	१.६२	सुनसरी	०.३८	२.१९	२.७५
ताप्लेजुङ्ग	३.३३	-०.०६	१.१३	सुनसरी	०.८३	०.०६	१.४२
तेह्रथुम	-२.३३	१.०७	०.९३	सुनसरी	१.७३	३.३३	२.७३
दाङ्ग	४.६२	२.८३	२.६६	सुनसरी	१.९३	२.०६	२.०३
दार्चुला	२.७०	१.२०	१.८२	सुनसरी	०.७२	१.७९	१.६१
दैलेख	०.६३	१.१८	१.८४	सुनसरी	८.२०	२.१२	२.३३
दोलखा	१.४७	१.४०	१.६३	सुनसरी	०.१२	०.७७	०.७८
धनकुटा	१.८७	१.२०	१.२९	सुनसरी	१.२४	०.९२	१.१३
धनुषा	२.६९	२.२९	२.११	सुनसरी	१.१८	१.१६	१.३९
झादिङ्ग	०.३०	१.३३	१.९७	सुनसरी	२.२०	१.९८	२.२३
नवलपरासी	७.४३	३.४३	२.३३	सुनसरी	२.१६	२.०३	२.१७
नुवाकोट	१.६१	१.८९	१.६२	सुनसरी	४.३३	२.९६	३.००
पर्वत	०.७९	१.१२	०.९३	सुनसरी	४.६०	३.०६	२.४३
पर्सा	३.४१	२.७०	२.८९	सुनसरी	-१.७७	०.९७	१.०२
पाँचथर	०.०८	०.९७	१.२८	सुनसरी	-३.७४	३.२७	१.६६
पाँचथर	०.४३	१.३१	१.४३	सुनसरी	२.६६	२.०८	२.२४

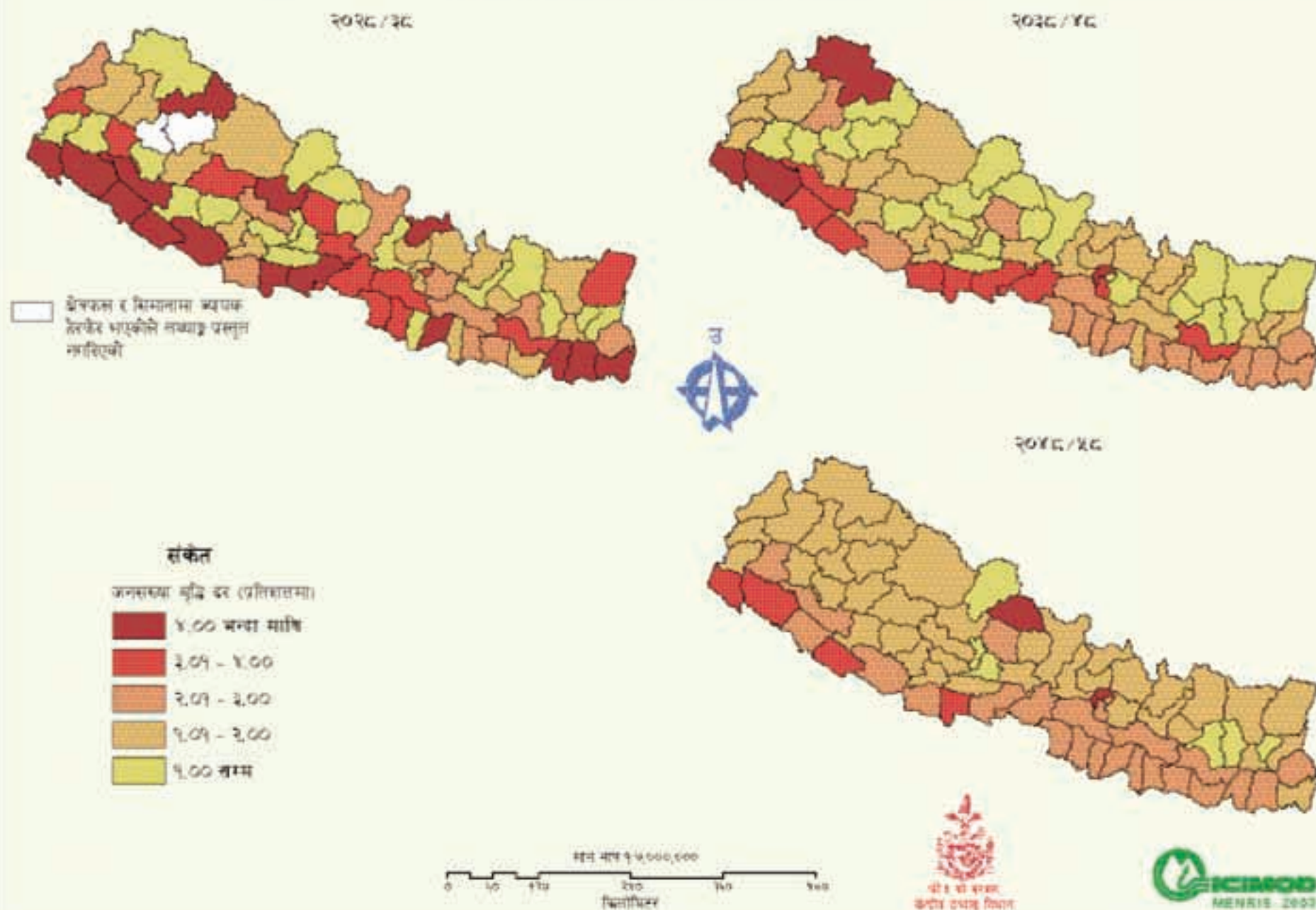
सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम औसत वार्षिक जनसंख्या बृद्धि दर भएका जिल्लाहरू

जनगणना वर्ष	२०१८-२०२८	२०२८-२०३८	२०३८-२०४८	२०४८-२०५८
नेपाल	२.०५	२.६६	२.०८	२.२४
सबैभन्दा बढी	उ.न.	कञ्चनपुर (८.९८)	हुम्ला (४.२७)	मनाङ्ग (४.८९)
सबैभन्दा कम	उ.न.	मुस्ताङ्ग (-७.३४)	मनाङ्ग (-२.६९)	भोजपुर (०.२१)

उ.न. - उपलब्ध नभएको

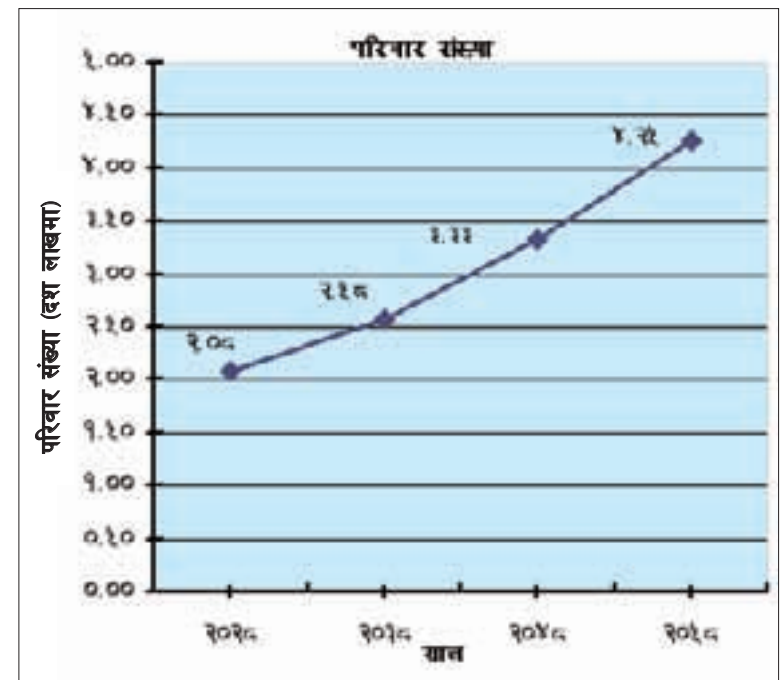

औसत वार्षिक जनसंख्या वृद्धि दर

परिवार संख्या, २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	२३,४०४	२७,४४३	३४,४११	४०,८६९	बुङ	२४,०९२	२७,२९७	३३,३२३	४०,१८३
अछाम	२४,२६२	३३,४४१	३८,९३४	४४,००४	कञ्चनजङ्घा	१८,२४९	२१,४१३	२४,०९०	२८,४८८
ईलाम	२४,०३८	३१,३३०	४१,४४०	४४,६६४	बाँके	१२,३४२	२६,४३६	४१,२९८	४९,४६९
उदयपुर	२०,४९९	२७,४४७	४०,४००	४१,६०३	बागलुङ	३१,७८४	३७,९७७	४४,३७१	४३,४६४
भोजपुर	२२,९८०	२४,००९	२६,३६२	३०,१२१	बर्दिया	२३,८६०	३४,६८८	४९,०८३	६७,२६९
कञ्चनपुर	१०,३४४	२६,३६४	४०,०४६	६०,१४८	बाजुरा	११,४७४	१२,६९३	१७,४४२	२०,३७८
कपिलवस्तु	४०,६४१	४६,४१६	६०,९४८	७२,९३२	सिराहा	४४,४९९	४६,२१०	६८,९४३	८७,७०६
काठमाण्डौ	४९,६०७	६७,९३३	१२७,१९६	२३४,३८७	सैतही	१९,९२१	२६,४४२	३४,३००	४०,३८७
काभ्रेपञ्चनोभ	४९,६१३	४९,४४४	४६,६३३	७०,४०९	भक्तपुर	१८,९०८	२४,०४७	२८,१६०	४१,२४३
कालीकोट*	-	१४,००९	१६,०४१	१८,४८७	भोजपुर	३४,४९०	३४,८८४	३७,०४८	३९,४८१
कल्लुङ	२९,६६४	४१,७६०	६०,४०३	८४,०७४	मकवानपुर	२८,८३०	४०,८३३	४६,०९१	७१,११२
कैलाली	१४,३६४	३४,२४१	६०,९३८	९४,४३०	मनाङ्ग	१,२४६	१,४९८	१,२७२	१,७७४
खोटाङ	३०,२२४	३८,२१६	४०,१८३	४२,८६६	महोत्तरी	६२,२४९	६४,२६२	७९,६४०	९४,२२९
गुल्मी	४१,२०८	४२,०४६	४०,४४४	४९,१८९	म्याग्दी	११,०४१	१७,६४४	२०,६९६	२४,४३४
गोरखा	३२,२४६	४०,७४४	४९,३११	४८,९३३	मुगु	४,९८८	८,००२	६,८३७	८,२६१
चितवन	२८,९१२	४१,४१४	६४,१४७	९२,८६३	मुस्ताङ्ग	४,१४४	२,६६४	३,२०९	३,२४३
जानकीकोट	१४,७०४	१७,१३०	२०,८३७	२४,१४७	मोरङ्ग	४४,९७०	९१,०४४	१२६,४४७	१६७,८७४
जुम्ला*	-	१२,२३३	१३,४४७	१४,८४०	रसुवा	३,३४७	४,७९१	७,१९४	८,६९६
झापा	४३,९४७	८१,११३	११०,८९४	१३७,३०१	रामेछाप	२९,०९२	२९,६२३	३४,७६६	४०,३८६
डडेल्धुरा	१७,०८४	१४,६८३	१८,४०१	२१,९८०	रुकुम	१७,७२४	२४,४४३	२९,२९०	३३,४०१
डोटी	३०,८२९	२८,१७०	३१,४४७	३६,४६४	सप्तम्वेदी	४४,३६८	६१,२३७	८६,६४०	११७,८४६
डोल्पा	३,७७४	४,२०७	४,९६८	४,८१३	रोल्पा	२९,१६८	२९,२०७	३३,०७०	३८,४१२
तनहुँ	२८,८६६	३९,३०६	४९,८०४	६२,८९८	रीतहट	६७,२४९	६३,६४६	७६,२१९	८८,१६२
ताप्लेजुङ्ग	१४,०९१	२०,२०२	२९,३७०	२४,७६४	सप्तजुङ्ग	२६,२९१	२७,३२६	३०,४४९	३६,४२४
तेह्रथुम	१९,९३२	१४,४८३	१८,३७९	२०,६८२	सुनसरी	२६,४७८	२९,९४३	४४,६८२	६८,९२२
बाजुरा	२४,१३३	३८,३८९	४६,०९९	८२,४९४	सप्तरी	४८,०७७	६८,६४०	८४,७२०	१०१,१४१
बाजुरा	१०,६४८	१३,४३६	१७,६१७	२१,०२९	सम्मान	२४,१४१	२४,४१४	३१,६४०	३८,०८४
दैलेख	२७,७९४	२९,०४८	३३,९२२	४१,१४०	सर्लाही	३३,४९४	७१,६६७	८८,१४१	१११,०७४
दोलखा	२४,३०६	२८,८४८	३४,८६२	४३,१६४	स्याङ्जा	४१,८४१	४८,४१४	४४,४९७	६४,७४६
धनकुटा	१८,७६०	२२,३३२	२७,४२४	३२,४७१	सुनसरी	२०,१४३	२७,०६३	२६,९०२	३०,७६६
धनुषा	६४,४४४	७९,४८४	९८,३८८	११७,४१७	सिन्धुपाल्चोक	३८,४२७	४२,७१३	४१,२९१	६०,४४२
छादिङ्ग	४३,१६८	४४,४०८	४१,२७३	६२,७९९	सिन्धुली	२४,८७१	२९,२६६	३८,३३४	४८,७४८
नवलपरासी	२४,३६६	४९,१४०	७२,४६४	९८,३४०	सिराहा	४९,६६४	६८,६४४	८३,७१६	१००,०१०
नुवाकोट	३२,१३१	३७,१३७	४४,६४७	४३,१६९	सुनसरी	३८,४७९	४८,१८७	८४,४९३	१२०,२९४
पर्वत	२३,३०६	२४,४७६	२७,९७३	३२,७३१	सुर्खेत	१७,०७६	२७,७७६	३९,७२१	४४,०४७
पर्सा	३७,४०९	४४,७८४	६०,६३०	७९,४४६	सुनसरी	२०,२४७	१६,४७७	१९,२३२	२१,६६७
पाँचथर	२६,४६७	३६,०९१	४१,८४६	४९,९४२	सुनसरी	४,४२४	३,६८४	६,९६०	६,९४३
पाँचथर	२४,३२४	२६,४०७	३१,४४२	३७,२६०	नेपाल	२,०८४,०६२	२,४८४,९४८	३,३२८,७२१	४,२४३,२२०

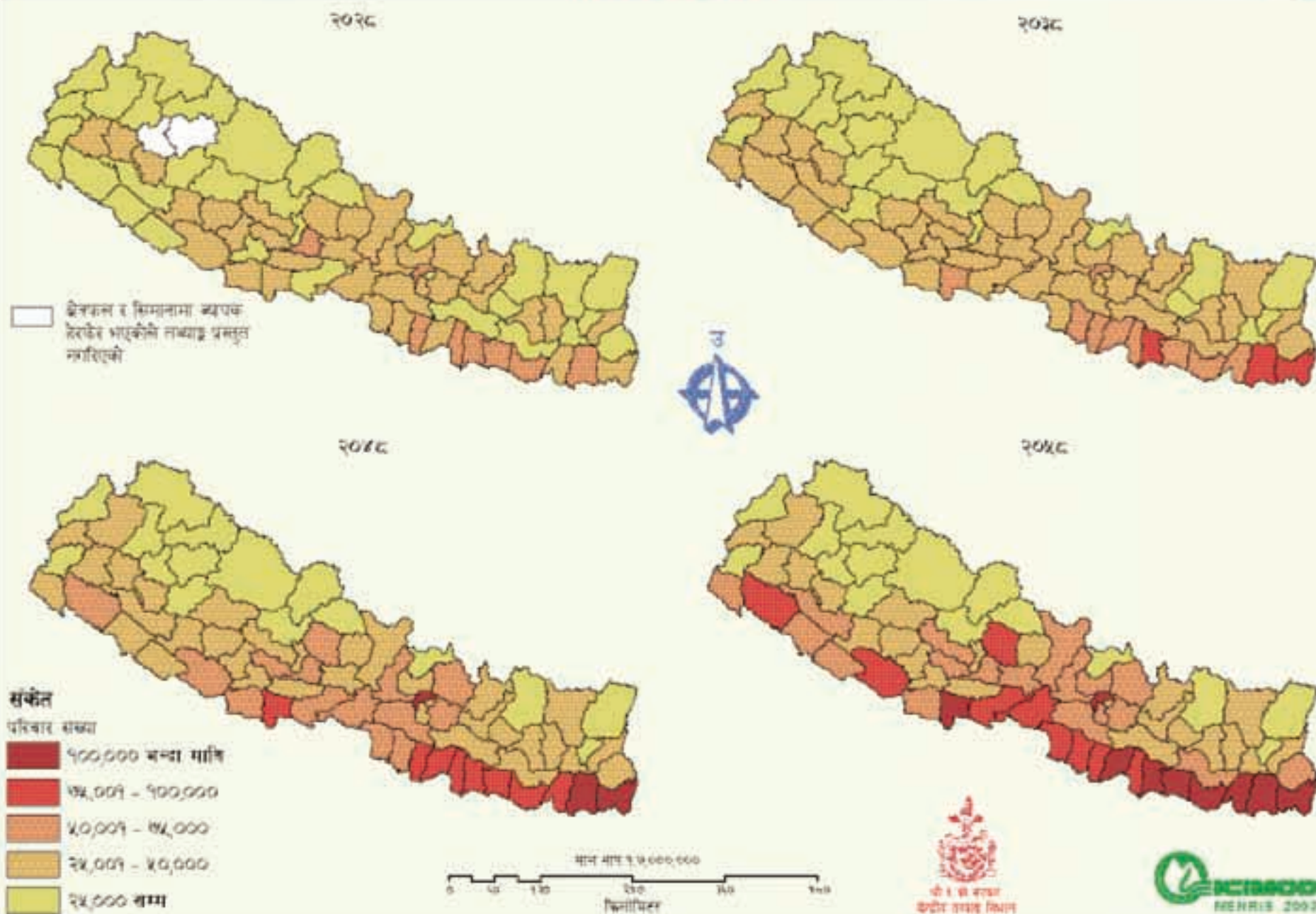
सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम परिवार संख्या भएका जिल्लाहरू

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	२,०८४,०६२	२,४८४,९४८	३,३२८,७२१	४,२४३,२२०
सबैभन्दा बढी	रीतहट (६७,२४९)	मोरङ्ग (९१,०४४)	काठमाण्डौ (१२७,१९६)	काठमाण्डौ (२३४,३८७)
सबैभन्दा कम	मनाङ्ग (१,२४६)	मनाङ्ग (१,४९८)	मनाङ्ग (१,२७२)	मनाङ्ग (१,७७४)

परिवार संख्या

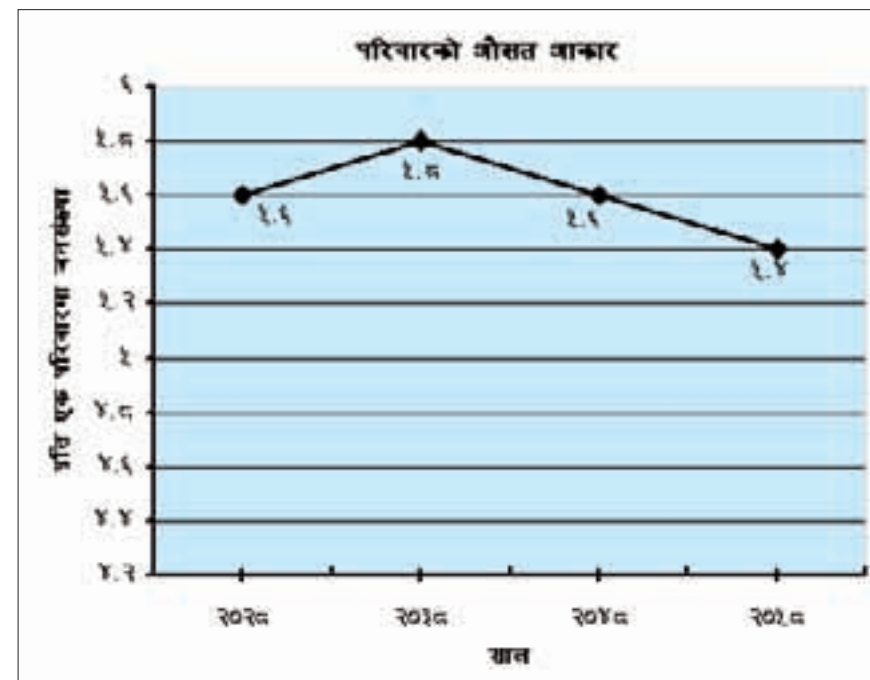
६

परिवारको औसत आकार, २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	२.२६	२.७१	२.२४	२.१०	जुम्ला	२.४७	२.७८	२.२७	२.२९
बझाङ	२.२१	२.२४	२.०९	२.२६	कञ्चनपुर	२.९२	२.७६	२.२४	२.८४
ईलाम	२.८०	२.६९	२.३३	२.१८	बाँके	८.२४	७.५०	७.०३	६.४२
उदयपुर	२.४९	२.८२	२.४२	२.२८	बाग्लुङ	२.४३	२.६७	२.२४	२.०२
भोजपुर	२.३५	२.७३	२.२९	२.२०	मोरङ	२.२७	२.९२	२.८२	२.७४
कोशी	६.६६	६.४१	६.४४	६.२८	मकवानपुर	२.३०	२.८८	२.२५	२.३४
कपिलवस्तु	२.०५	२.८२	६.१०	६.६१	मनाङ	२.२५	२.६७	६.०३	६.३८
काठमाण्डौ	२.९४	६.२२	२.३१	४.६०	मेची	६.४६	६.७२	२.६९	२.८०
काभ्रेपलान्चोक	२.८९	६.२०	२.७३	२.४७	भक्तपुर	२.८३	६.३८	६.१४	२.४७
कालीकोट*	-	२.८४	२.२४	२.७१	भोजपुर	२.४८	२.२२	२.३६	२.१४
कास्की	२.१२	२.३०	४.८२	४.४७	मकवानपुर	२.६८	२.९६	२.६१	२.४२
कैलाली	८.३९	७.३२	६.८६	६.३३	मनाङ	२.९२	४.६९	४.२२	२.४०
कोटाङ	२.४०	२.२५	२.३७	२.४०	महोत्तरी	२.२२	२.६२	२.३३	२.८७
गुल्मी	२.४३	२.६६	२.२७	२.०१	म्याग्दी	२.२५	२.४९	४.८६	४.६८
गोरखा	२.४३	२.६८	२.१२	४.८९	मुगु	२.१६	२.४६	२.३२	२.३२
चितवन	६.३५	६.२७	२.४४	२.०८	मुस्ताङ	२.२३	४.८२	४.४५	४.६२
जाजरकोट	२.८९	२.८०	२.४७	२.२९	मोरङ	२.४९	२.८७	२.३३	२.०२
जुम्ला*	-	२.२५	२.६१	२.६४	रसुवा	२.२३	२.२२	२.११	२.१४
भजपा	२.६४	२.९१	२.३५	२.०१	रामेछाप	२.४१	२.४२	२.४१	२.२६
सङ्खुवासभा	२.२५	२.९२	२.६६	२.७४	रुकुम	२.४३	२.४२	२.३१	२.६२
सोरी	२.३९	२.४४	२.३०	२.६८	रुपन्देही	२.३६	६.१९	६.०३	६.०१
सोन्या	२.०६	२.२४	२.०३	२.०८	रोल्पा	२.२९	२.७६	२.४३	२.४२
तनहुँ	२.४८	२.६८	२.३८	२.०१	रौतहट	४.७६	२.२२	२.४३	६.१८
ताप्लेजुङ	६.०१	२.९८	२.६२	२.४४	लमजुङ	२.३३	२.२९	२.०३	४.८२
तेह्रथुम	२.९९	२.९७	२.६०	२.४७	ललितपुर	२.८३	६.१६	२.६३	४.९०
दाङ	६.६८	६.९४	६.३२	२.६०	सप्तरी	२.३८	२.२२	२.४३	२.६४
दार्चुला	६.४७	६.७१	२.७७	२.८०	सल्यान	२.६२	६.२०	२.७४	२.६१
दैलेख	२.६२	२.७३	२.२२	२.४७	सर्लाही	२.२३	२.२६	२.२९	२.७२
सोलुखुम्बु	२.१४	२.२२	४.८३	४.७३	स्याङ्जा	२.१८	२.६१	२.२९	४.९०
सुनकुटा	२.७४	२.८१	२.३४	२.११	सुनसरी	२.६८	४.७८	२.२७	२.१७
सुनसरी	२.१३	२.४४	२.३३	२.७२	सिन्धुपाल्चोक	२.३७	२.४४	२.०९	२.०६
सुनसरी	२.४७	२.४८	२.४२	२.४०	सिन्धुली	२.९३	६.१३	२.८१	२.७४
नवलपरासी	६.०२	६.२८	६.०१	२.७२	सिराहा	२.०७	२.४७	२.२०	२.७२
नुवाकोट	२.३७	२.४७	२.३७	२.४३	सुनसरी	२.८१	२.९२	२.४९	२.२०
पर्वत	२.०९	२.२५	२.१३	४.८२	सुर्खेत	६.१५	२.९८	२.६८	२.३४
पर्सो	२.३९	६.२१	६.१४	६.२६	सोलुखुम्बु	२.२०	२.३२	२.०५	४.९७
पाल्पा	२.८१	२.९४	२.६२	२.३८	हुम्ला	२.३४	२.२१	२.२८	२.८४
पाँचथर	२.७६	२.८०	२.२७	२.४२	नेपाल	२.६	२.८	२.६	२.४

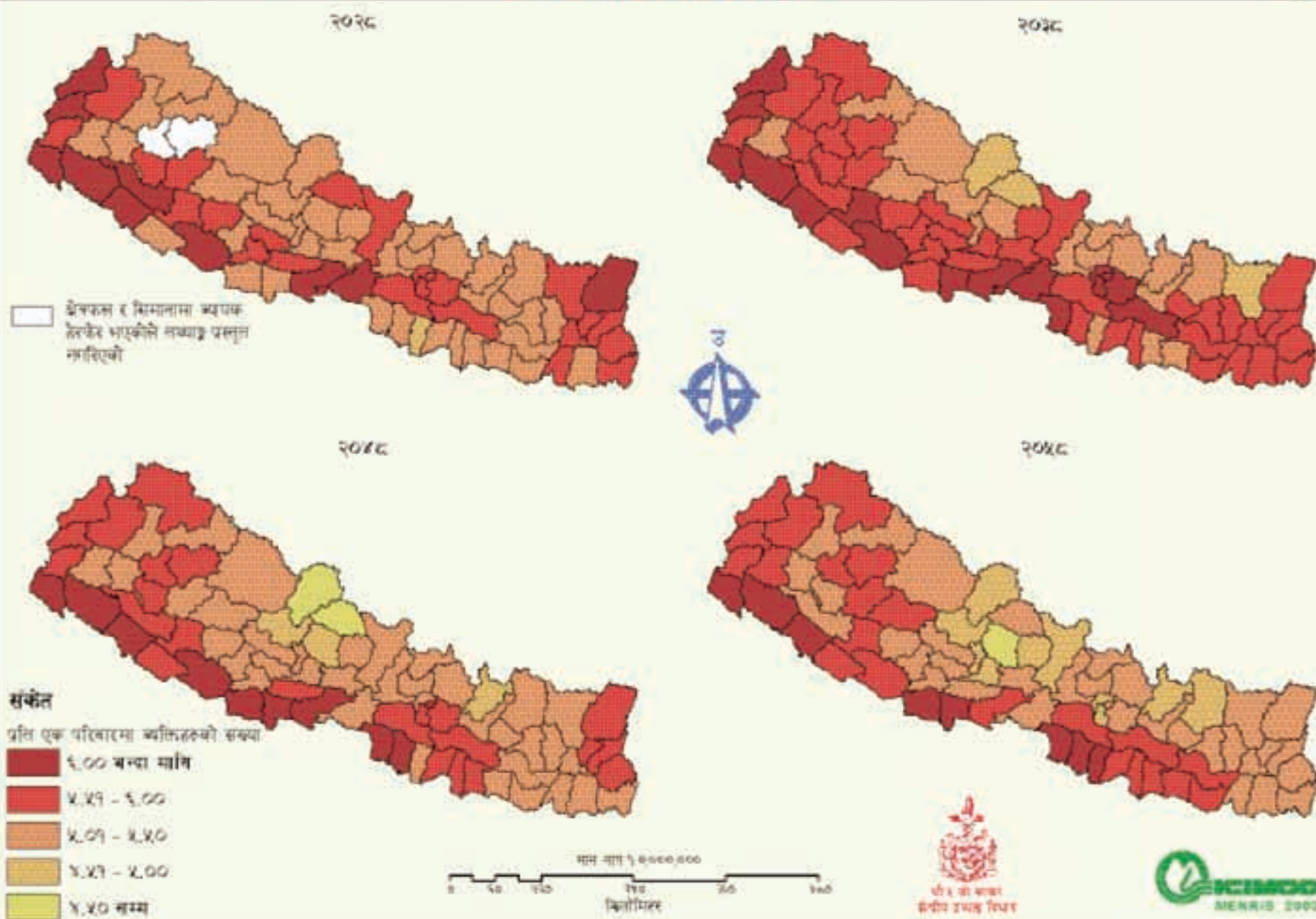

सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम परिवारको औसत आकार भएका जिल्लाहरू

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	२.६	२.८	२.६	२.४
सबैभन्दा बढी	कैलाली (८.३९)	बाँके (७.५०)	बाँके (७.०३)	कपिलवस्तु (६.६१)
सबैभन्दा कम	रौतहट (४.७६)	मनाङ (४.६९)	मनाङ (४.२२)	कास्की (४.४७)

परिवारको औसत आकार

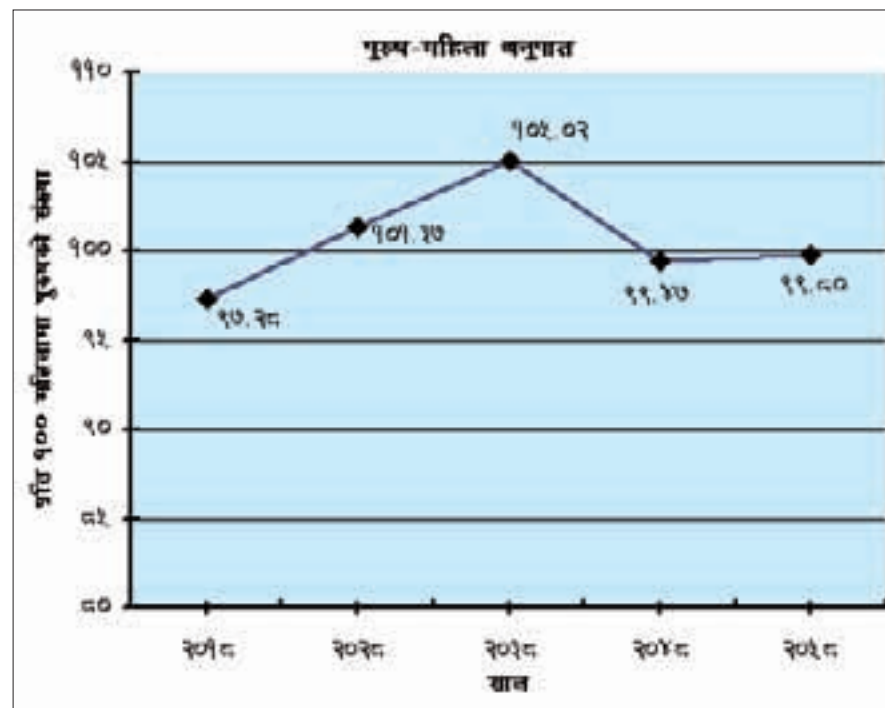
6

पुरुष-महिला अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	९६.२६	१२२.२२	८७.०३	८५.९९	बुटवल	९४.२०	९६.४८	८७.२३	८६.२४
बझाङ	९२.७९	९४.३९	८८.९१	८९.१३	बझाङ	१०१.७४	१००.६५	९२.०१	९३.४३
ईलाम	१०१.९१	१०६.६१	१०१.३५	१०१.४७	बाँदिना	१०८.४०	१०९.१६	१०२.४६	१०१.४०
उदयपुर	९८.७०	१०१.५८	९८.३४	९९.८८	बाग्लुङ	९५.२३	९९.६८	८७.१२	८४.९५
ओखलढुङ्गा	९३.८६	९६.६७	९५.०३	९२.६५	बाँके	११२.६२	१०९.३४	१०७.२३	१०५.६६
कञ्चनपुर	११३.६७	१२२.९२	१०१.६७	१०३.१८	बाजुरा	९७.५५	१०२.२८	९५.९५	९७.९७
कपिलवस्तु	१०५.९८	११३.२३	१०६.१६	१०५.८८	भारा	१०६.०८	१०७.३२	१०६.९८	१०७.२९
काठमाण्डौ	१०८.२८	११७.३१	१०८.४२	११३.८७	बैतडी	१०३.०९	१०२.८०	९२.३३	९३.९३
काभ्रेपलान्चोक	९९.१८	१०३.५०	९७.११	९६.०५	भक्तपुर	१०५.४९	१०५.००	१००.७९	१०३.७४
कालीकोट*	-	१०६.६३	१०१.२५	१०१.५२	भोजपुर	९५.४९	१०१.९९	९३.४७	९२.८८
कास्की	९४.१५	१०२.५४	९३.४८	९४.६१	मकवानपुर	१०३.००	१०६.४०	१०२.९२	१०२.९४
कैलाली	१०९.५७	१११.५२	१०१.१४	१०२.६०	मनाङ	११०.५३	१०१.८७	१०८.३५	११०.५६
कोटाङ	९५.३७	१०१.१२	९४.३९	९५.१६	महोत्तरी	१०३.२६	१०७.५५	१०७.११	१०८.४१
गुल्मी	९३.९१	९४.४३	८३.००	८२.१३	म्याग्दी	९५.८०	११४.९८	९०.३७	८६.७९
गोरखा	९९.०४	९८.२३	९२.४८	८७.४३	मुगु	१०६.२४	१०७.७९	१०४.२७	१०२.६०
धनकुटा	१०५.७९	१०५.६५	९८.२२	९९.२१	मुस्ताङ	१००.५७	११२.१४	१०९.४४	१२०.२८
जाजरकोट	१०३.९६	१०९.५०	१००.६३	१०३.२४	मोरङ	११०.०५	१०८.५९	१०३.४०	१००.९१
जुम्ला*	-	१०९.०६	१०३.२४	१०५.२१	रसुवा	१०२.४२	१०८.२४	१०६.९०	१०९.२६
भद्रा	११५.७४	११०.६६	१०२.१०	९८.६३	रामेछाप	९२.७८	९३.३७	९३.१९	९०.४१
डडेलधुरा	९४.६९	१०५.५३	९२.९२	९३.५१	रुकुम	९७.६१	१०२.७८	९७.९१	१०२.६१
डोटी	९६.६७	९६.३८	९३.७१	९९.९८	रुपन्देही	१०७.६५	१०७.९४	१०२.७४	१०३.७८
झोन्डा	९९.१७	१०८.४६	१०३.१९	९९.४९	रोल्मा	९५.८७	९६.०३	९३.५५	९३.७१
तनहुँ	९४.४७	१०२.९०	९०.४५	८७.१४	रौतहट	१०५.५५	१०८.६६	१०६.९९	१०७.३६
ताप्लेजुङ	९९.३९	१०१.१४	९५.९१	९६.६६	सप्तरी	९५.६५	९०.५३	९०.६१	८८.९७
तेह्रथुम	९७.९४	९८.५८	९५.७५	९४.४२	सप्तरी	१०२.९६	११२.७१	१०२.८१	१०४.३१
दाङ	१०१.४४	१०४.०७	९७.६३	९८.०९	सप्तरी	१०३.७२	१०५.२५	१०३.०८	१०४.५०
दार्चुला	१०३.९०	१०४.६२	९७.१६	९६.१२	सन्तान	९५.०३	९९.९९	९८.४२	१००.१६
दैलेख	९९.१५	१००.४५	९९.७४	९५.७०	सर्लाही	१०३.४९	१०६.८६	१०७.२०	१०७.३९
दोलखा	९४.५२	९९.००	९५.९४	९५.८७	स्याङ्जा	९३.२५	९१.२१	८६.६५	८२.६८
धनकुटा	९७.३६	१०४.०६	९७.००	९६.७०	सुनसरी	९६.४८	१०२.५६	९६.०४	९५.७०
धनुषा	१०४.१६	१०८.३०	१०७.५९	१०८.५४	सुनसरी	१०३.७७	१११.८५	१०१.५६	९८.८१
धौदिङ	१०२.४१	१०४.७७	९८.५७	९५.९९	सुनसरी	९९.७२	१०३.०९	९९.०४	९९.१०
नवलपरासी	१०५.७४	१०६.३४	९९.६७	९७.७७	सुनसरी	१०२.८८	१०८.०७	१०५.२०	१०५.५५
नुवाकोट	१०३.०२	१०६.१०	९९.८४	९७.९३	सुनसरी	१०६.२६	१०७.२९	१०२.१६	१०१.७५
पर्वत	९२.१८	९४.८९	८६.४९	८५.९३	सुनसरी	९९.४५	१००.६९	९८.१७	९८.०१
पर्सा	१०७.७१	१०६.०५	१०७.७१	१०९.९७	सुनसरी	९९.६९	१०२.१५	९७.२४	९७.५४
पाल्पा	९७.३९	१०२.७८	८७.५७	८७.१६	सुनसरी	१०८.६८	१०८.८४	१०६.०७	१०६.७७
पाँचथर	९८.४४	९९.२५	९६.९७	९६.१४	नेपाल	१०१.४	१०५	९९.४७	९९.८०

सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम पुरुष-महिला अनुपात भएका जिल्लाहरू

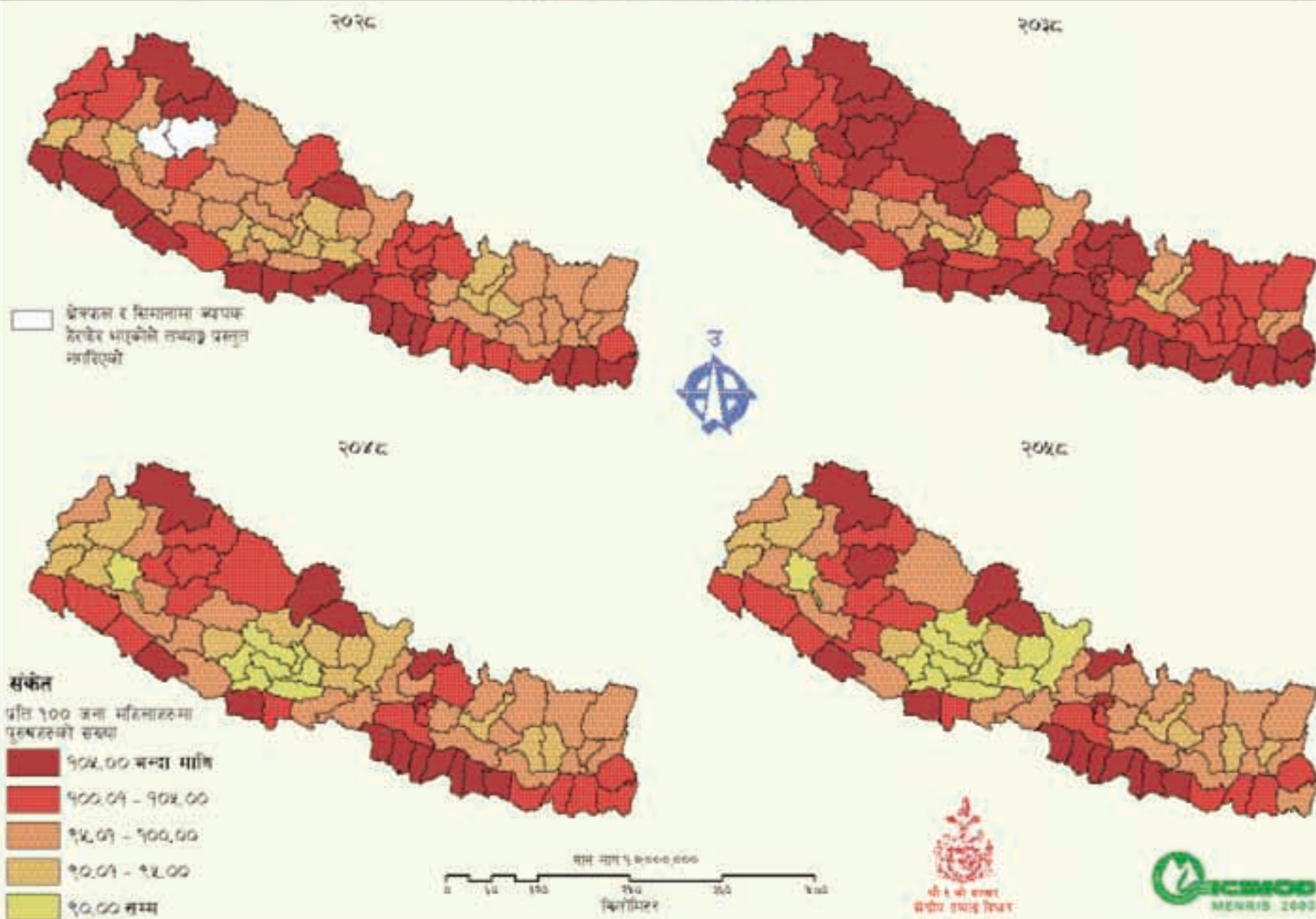
साल	२०१८	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	९३.२६	१०१.३७	१०५.०२	९९.४७	९९.८०
सबैभन्दा बढी	उ.न.	भापा (११५.७४)	कञ्चनपुर (१२२.९२)	मुस्ताङ (१०९.४४)	मुस्ताङ (१२०.२८)
सबैभन्दा कम	उ.न.	पर्वत (९२.१८)	लमजुङ (९०.५३)	गुल्मी (८३.००)	गुल्मी (८२.१३)

उ.न. = उपलब्ध नभएको

पुरुष - महिला अनुपात

6

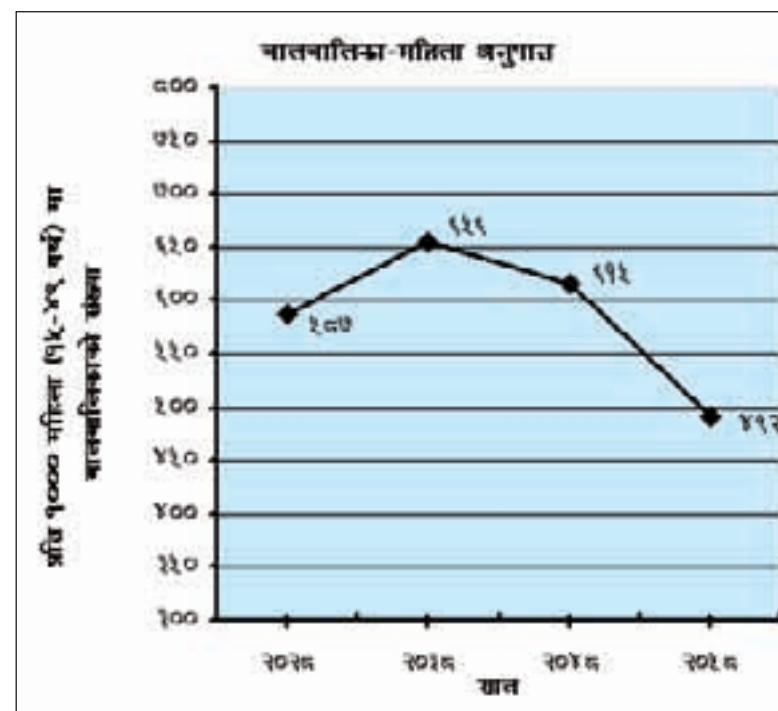

बालबालिका-महिला अनुपात*, २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	६१५	६७३	७१७	५०१	प्युठान	५६४	७६५	७२४	६०९
अछाम	५०७	६१५	६५३	६४८	सप्तगढ	४७७	६७६	६२५	६४१
ईलाम	५९५	६१९	६२६	४१२	सर्दिना	७४३	८९५	६८४	५१४
उदयपुर	६४३	६६८	६६६	५३२	साम्बुङ	५४८	७०४	६३१	४८०
ओखलढुङ्गा	५६१	६४९	६११	५२४	बाँके	५६७	७२०	६६०	५२९
कञ्चनपुर	६५५	९०८	७०२	५४९	बाजुरा	५७६	७०८	६८५	६४९
कर्णेलबस्तु	५१०	७५७	६४६	५७०	बारा	५६६	६५४	६५४	६००
काठमाण्डौ	५४३	६१८	३९९	२८३	बैरहनी	५३९	६५९	६६४	५६१
काभ्रेपलाञ्चोक	५७५	५८७	६२०	४४७	भक्तपुर	६४७	६३७	५२२	२९४
कालीकोट*	-	७३१	६७४	६३६	भोजपुर	५७८	६०२	५८५	४५१
कास्की	५१९	६५१	५४०	३६८	मकवानपुर	७०१	७४७	६९३	५२०
कैलाली	७२७	८४०	७५०	५४०	मनाङ्ग	४३८	५७४	३९९	२४०
खोटाङ	५८५	५३९	६४७	५४५	महोत्तरी	५८६	७०८	६०९	५८२
गुल्मी	५५७	५७०	६५९	५०१	म्याग्दी	५३७	६३३	५८७	५००
गोरखा	५६१	६५२	५७९	४४३	मुगु	५५४	७४६	६७१	७००
चितवन	७३३	६५९	५८३	३९६	मुस्ताङ	४४३	४४३	५०५	३५७
नागरकोट	६२१	६६७	७०२	५३३	गोरङ	६९९	६५७	५४०	४०७
नुम्ला*	-	५७४	६६३	६००	रसुवा	५०८	५५५	६१९	५२०
भजपा	७५७	६६७	५०६	३६५	सप्तरी	५६९	५२९	६२३	५३०
रुद्रेश्वर	५१३	६६४	६९३	५९८	रुकुम	६१२	६२०	७०६	५१९
सोटी	५२६	६५७	६२६	५९४	रुपन्देही	५४५	६२७	६०४	५०२
सोन्या	५२८	४८८	५६५	५५५	सोन्या	५९३	६२७	६६१	६२६
तनहुँ	५८८	७२०	५९४	४४४	रौतहट	५३५	६३९	५९३	६१५
ताप्लेजुङ	५७०	५९८	६२८	५१९	सप्तगढ	४३२	४९९	५२९	४१६
तेह्रथुम	५७७	५७७	६०३	४४३	सप्तरी	५९६	६२१	५२२	२७६
पाँच	७३०	७१९	६९५	५२०	सल्यान	५६५	६०७	५८५	५१०
पाँचुला	५७६	७६९	६२८	५४६	सल्यान	६२५	७८३	७०४	५२९
दैलेख	५६६	७११	६८५	६६३	सर्लाही	६०९	६५०	६२९	५८९
दोलखा	५२०	४९९	६२२	४४८	स्वाङ्गला	५७४	६९४	६११	४६१
धनकुटा	५६७	६१५	५७५	४३२	सुनसरी	५५०	५४४	६०६	४७८
धनुषा	६०१	६०३	६२०	५७१	सुनसरी	५६२	६५२	६२९	५८१
धनकुटा	५६७	६१५	६४०	५११	सुनसरी	६५१	६५२	६६१	५७८
नवलपरासी	६३०	६९०	६४०	४८६	सिराहा	५७०	६०८	६१२	५४५
नुवाकोट	५६२	५६१	६६७	४७०	सुनसरी	६७७	६४५	५७४	४५५
पर्वत	५५८	५६५	५८३	४५२	सुनसरी	७०५	७८०	७१०	५५३
पर्सा	५९२	७२५	६५७	५७७	सुनसरी	५३७	५३८	६३०	४८४
पाल्पा	५९८	७४५	६७१	४८९	हस्ता	४५२	४७८	६४०	६१८
पाँचथर	५७०	६१३	६७६	५१४	नेपाल	५८७	६५६	६१५	४९२

*

* प्रति १००० पञ्चम उमेर समूह (१५-४९ वर्ष) का महिलाहरूमा ०-४ वर्ष उमेर समूहका बालबालिकाको संख्या

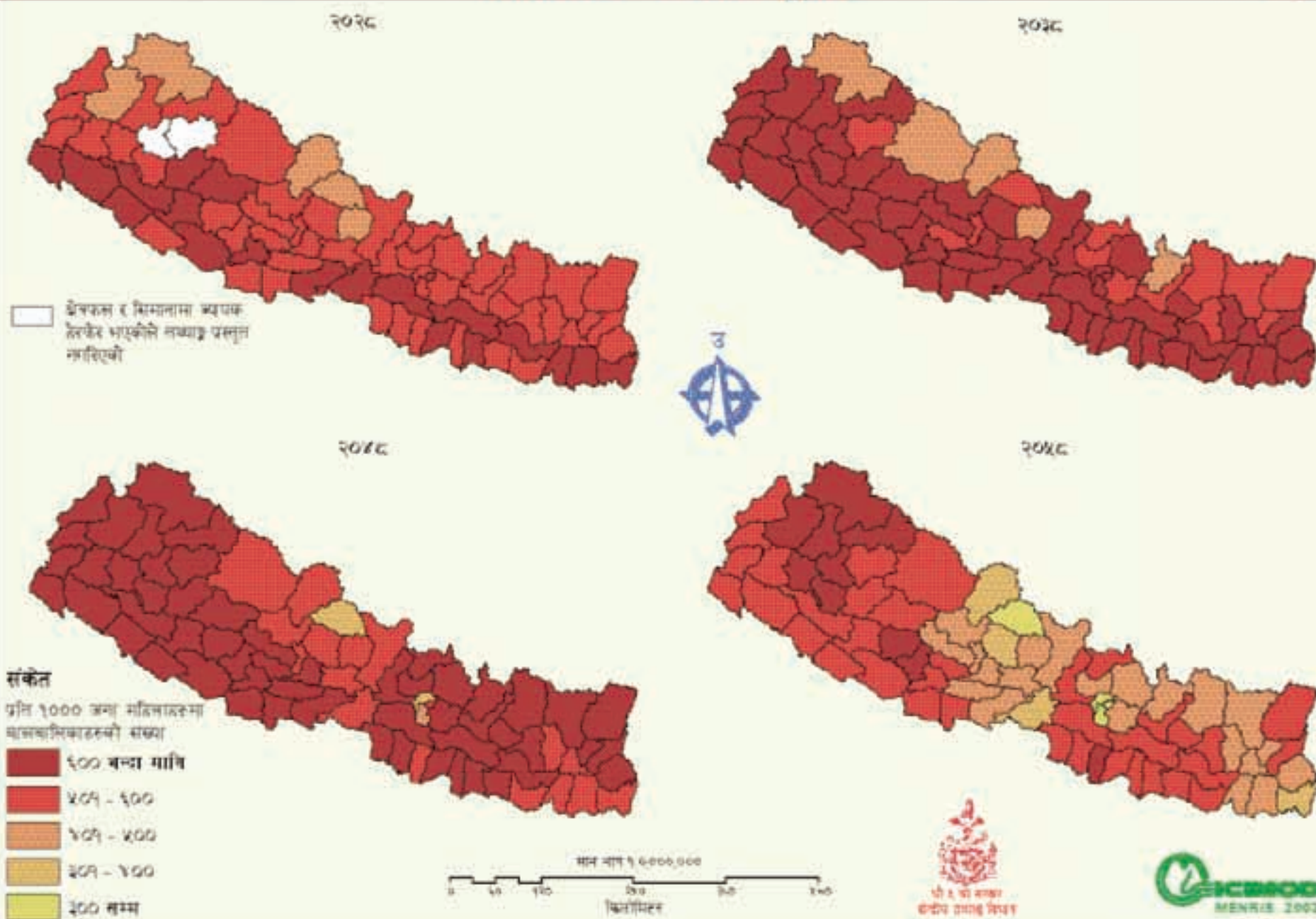

सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम बालबालिका-महिला अनुपात भएका जिल्लाहरू

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	५८७	६५६	६१५	४९२
सबैभन्दा बढी	भापा (७५७)	कञ्चनपुर (९०८)	कैलाली (७५०)	मुगु (७००)
सबैभन्दा कम	लमजुङ (४३२)	मुस्ताङ (४४३)	काठमाण्डौ (३९९)	मनाङ्ग (२४०)

बालबालिका - महिला अनुपात

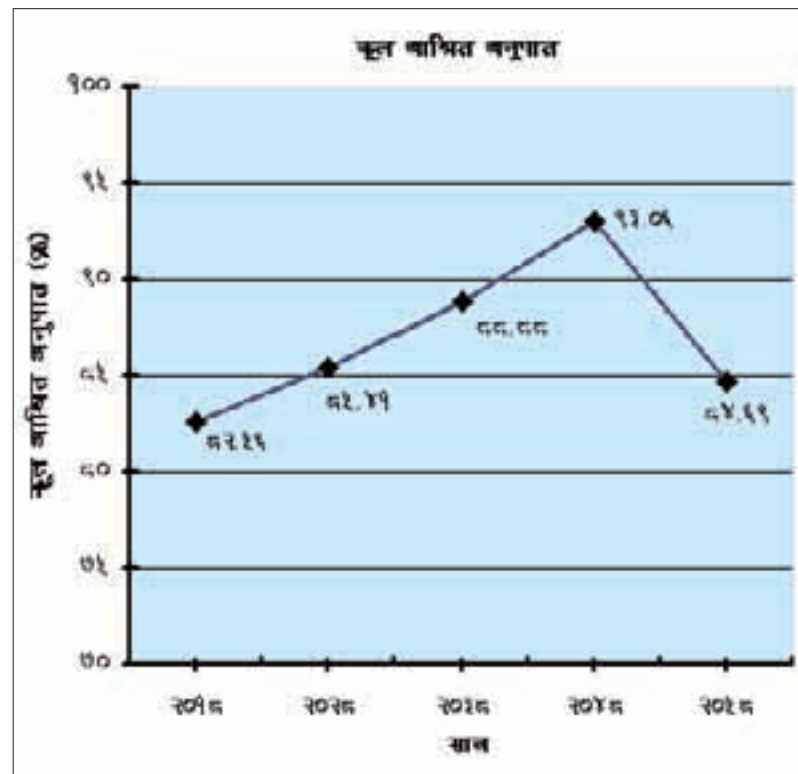

कूल आश्रित अनुपात⁺, २०४८-२०५८

जिल्ला	२०४८	२०४८	जिल्ला	२०४८	२०४८
बर्धमान	११४.१०	१०३.२०	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
बुद्धा	१०९.१०	१०२.४८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
ईलाम	१२.०९	७७.४९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
उदयपुर	१९.४०	१९.८०	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
मोखलपुर	१८.२१	१८.२८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कञ्चनपुर	१९.९२	८८.२३	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कपिलवस्तु	१३.४०	१९.३०	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
काठमाण्डौ	६४.८१	४०.१९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
काभ्रेपलाञ्चोक	१४.७९	८७.७७	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कालीकोट	८४.७८	८९.००	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कास्की	१९.२०	७३.६३	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कैलाली	१०४.२९	८९.४९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कोटा	१९.१९	१७.९४	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कुली	११३.२३	१०९.४९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
कोरवा	१८.४१	१३.९४	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
पिपरा	१२.९०	७९.०२	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
जाजरकोट	१०.४४	८९.७७	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
जुम्ला	८२.२४	८९.१३	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
भापा	८४.३०	८८.७९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
झुम्लेपुरा	१०२.२८	१००.४८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
झोटी	१२.७९	८८.४८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
झोम्बा	७९.७४	७७.६२	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
तनहुँ	१०२.१०	१२.९८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
ताप्लेजुङ	१९.१३	१२.४९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
तेह्रथुम	१९.८४	८९.४९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
दाङ	१००.८२	८७.३०	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
दाङ्गुला	१९.४२	१३.०८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
दैलेख	१३.७९	१९.४७	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
दीनशा	१४.४३	८९.२३	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
गणकट	१०.३०	७९.९८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
गुन्ना	८८.३३	८७.०१	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
घादिङ	१९.९४	१४.०३	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
गनतपरासी	१९.९९	८७.४८	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
गुवाकोट	१७.३०	१०.९०	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
पर्वत	१०४.३०	१४.९७	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
पहाँ	१०.२२	८४.७९	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
पाप्सा	१०७.३८	९८.२१	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०
पाँचथर	१७.४४	१३.३२	मकवानपुर	१०९.९४	१०८.३०

† १३. ऐडि ३९ वर्ष उमेर सम्पन्न भए १००० अंग अतिरिक्तका १० ऐडि १४ वर्ष ६५० वर्ष का श्री माया माथिकी उमेर सम्पन्नी अंग सम्पन्न भए श्री श्री १३१३

कूल आश्रित अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरु

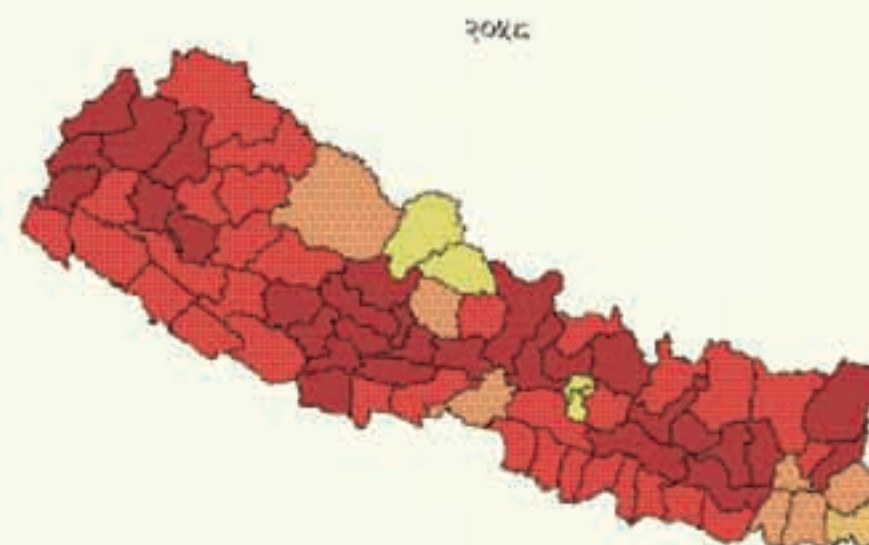
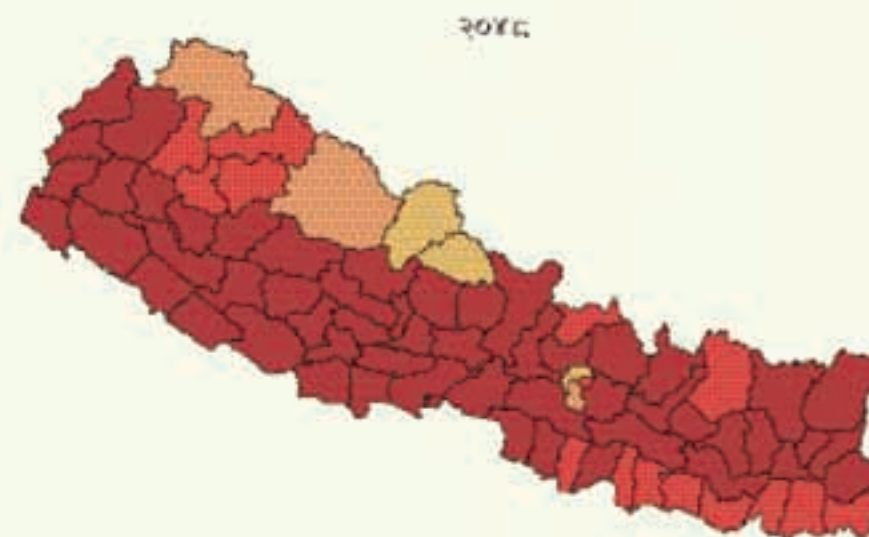
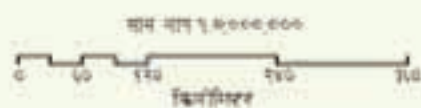
साल	२०१८	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	८२.५६	८५.४१	८८.८८	९३.०६	८४.६९
सबैभन्दा बढी	उ.न.	उ.न.	उ.न.	अर्घाखाँची (११४.१७)	प्यूठान (१०८.३०)
सबैभन्दा कम	उ.न.	उ.न.	उ.न.	मनाङ्ग (६५.७०)	काठमाण्डौ (५०.१९)

उ.न. = उपलब्ध नमूनेकी

कूल आश्रित अनुपात

८

संकेत

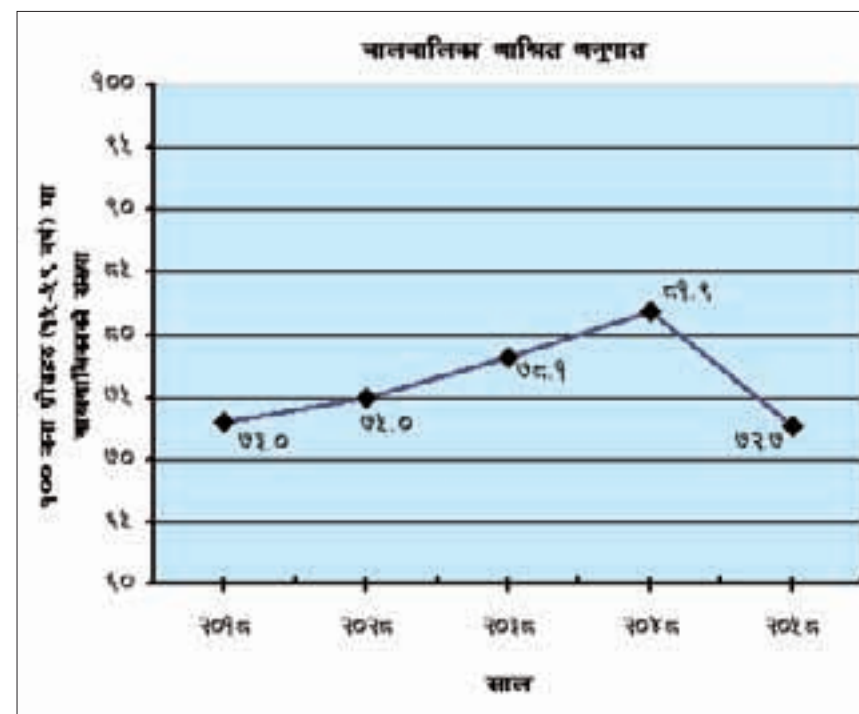
प्रति १०० जना वयस्कहरूमा
श्रमिष्ठ उमेरका सख्या

बालबालिका आश्रित अनुपात* प्रतिशतमा, २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	८२.३	७५.३	९९.९	८७.३	प्युठान	७६.७	८०.६	९७.०	९४.७
अछाम	६८.३	६९.५	८५.४	८९.५	बागलुङ	६२.८	७१.९	८९.१	८७.०
ईलाम	८३.९	७८.३	८२.२	६६.३	बाँके	८४.४	९१.६	९१.६	७८.२
उदयपुर	८०.४	८७.४	८८.६	८०.५	बागलुङ	७५.४	८९.३	९०.६	८०.७
ओखलढुङ्गा	७९.४	७८.१	८३.८	८१.६	बर्दिया	६५.२	८१.३	८१.९	७५.१
कञ्चनपुर	७३.३	९०.९	९१.६	७८.७	बाजुरा	६७.३	७१.९	७९.९	८४.५
कर्णाली	६२.१	७४.६	८१.२	७८.८	बारा	६६.१	७९.४	८१.३	७८.०
काठमाण्डौ	६५.६	६७.३	५६.७	५२.१	बैतडी	६९.५	७३.४	८८.२	८३.४
काभ्रेपलान्चोक	७५.९	७४.२	८३.३	७३.७	भक्तपुर	७०.९	७८.४	७२.७	५९.५
कालीकोट*	-	७०.५	७७.२	७३.८	भोजपुर	८२.२	७६.९	८२.९	७४.७
कास्की	७४.१	७६.६	७७.९	६०.३	मकवानपुर	८५.५	८५.४	८७.६	७७.०
कैलाली	८०.७	९३.५	९६.९	८०.४	मनाङ्ग	५८.७	६०.३	५०.४	४०.०
कोटाङ्ग	८२.२	७४.९	८६.१	८२.९	महोत्तरी	७३.४	७८.२	७८.४	७६.१
गुल्मी	७९.१	७६.८	९७.२	८९.२	म्याग्दी	७२.६	६६.३	७९.२	७५.८
गोरखा	७४.४	७४.६	८२.६	७५.७	मुगु	६४.३	७५.०	७२.९	७९.६
पिपराबग	८७.२	८६.८	८१.८	६४.२	मुस्ताङ्ग	५९.२	५२.७	५५.४	४३.५
जाजरकोट	७४.८	७७.२	८३.९	७५.७	मोरङ्ग	७९.१	८३.६	७७.९	६२.८
जुम्ला*	-	६४.९	७६.२	७९.२	रसुवा	६६.३	६७.७	७४.३	७०.५
भद्राङ्ग	८०.६	८३.९	७६.४	५८.०	रामेछाप	७८.७	७१.०	८३.६	८५.२
झुम्लेखुरा	७०.४	७४.२	९१.९	८७.८	रुकुम	७७.६	७६.५	८४.६	७३.८
झोटी	६८.८	७२.२	८२.६	७७.४	सुनन्देही	६९.०	७७.८	८१.८	७३.१
झोन्डा	६४.३	५५.५	६४.१	६८.७	सुन्या	७६.२	७४.६	८४.०	८५.४
तनहुँ	७९.६	८३.३	८७.७	७६.४	सुनदह	६४.८	७५.३	७७.४	७६.९
ताप्लेजुङ्ग	८२.८	७८.८	८२.९	७८.३	लमजुङ्ग	६४.०	७०.१	७९.१	७०.५
तेह्रथुम	८१.८	७६.२	८२.६	७१.४	ललितपुर	७३.४	७३.६	६२.८	५५.१
दाङ्ग	८८.३	९१.६	९२.६	७८.४	सप्तरी	७५.५	७५.५	७८.०	७२.३
दाङ्गुला	७५.८	८०.४	८४.७	८०.०	सल्यान	७९.३	८२.५	८९.२	७४.४
दैलेख	७३.३	७८.७	८५.७	८९.७	सर्लाही	७४.९	८१.०	८०.१	७७.४
दोलखा	७४.२	६७.६	८१.५	७१.४	स्याङ्जा	७७.३	८२.२	९०.४	८०.३
धनकुटा	७९.६	७४.९	७७.७	६६.५	सुनवासभा	८०.०	७१.१	८२.६	७४.०
धनुषा	७४.१	७३.६	७७.८	७५.७	सिन्धुपाल्चोक	७०.८	६९.६	७८.६	७४.३
धार्दिङ्ग	७३.७	७३.५	८३.०	७८.६	सिन्धुली	८४.७	८४.६	८८.४	८३.७
नवलपरासी	७९.२	८३.०	८८.०	७५.१	सिराहा	७२.८	७३.२	७८.८	७५.३
नुवाकोट	७३.०	७०.९	८४.३	७५.०	सुनसरी	८४.६	८३.०	७७.९	६८.५
पर्वत	७८.२	७८.८	८८.४	७८.६	सुनौत	८७.७	८७.६	९३.५	७८.२
पर्सो	६८.८	८१.४	८०.८	७५.३	सोलुखुम्बू	७७.७	७२.३	७८.७	७४.५
पाल्पा	७८.८	८३.५	९२.७	८२.७	हुम्ला	६०.२	५६.३	६८.६	७५.१
पाँचथर	८०.९	७९.१	८५.५	७९.९	नेपाल	७५.०	७८.१	८१.९	७२.७

*

+ प्रष्ट १०० जना १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहका बालबालिका ० देखि १४ उमेर समूहका बालबालिकाहरूको सङ्ख्या

बालबालिका आश्रित अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरू

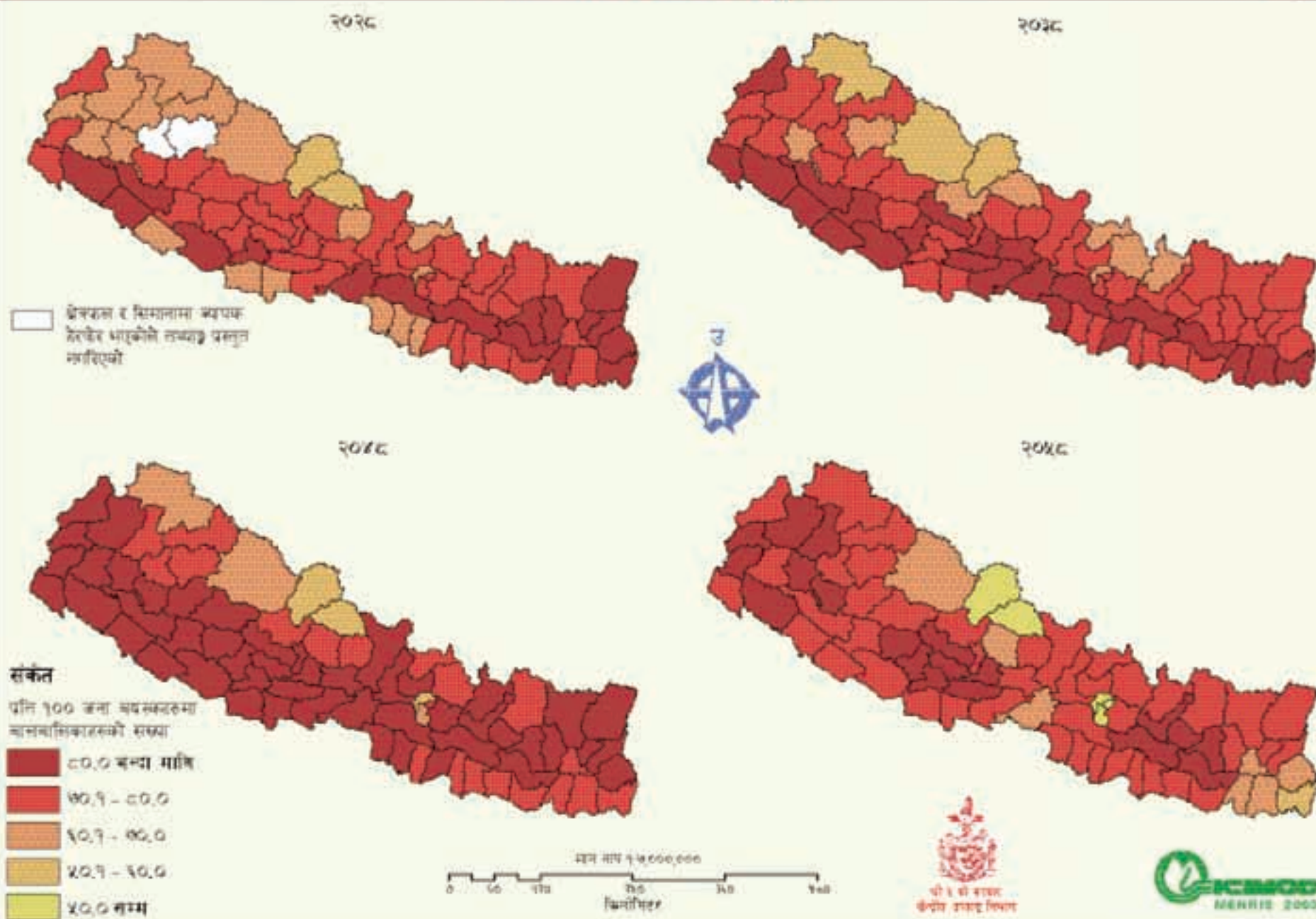
साल	२०१८	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	७३.०	७५.०	७८.१	८१.९	७२.७
सबैभन्दा बढी	उ.न.	दाङ्ग (८८.३)	कैलाली (९३.५)	अर्घाखाँची (९९.९)	प्युठान (९४.७)
सबैभन्दा कम	उ.न.	मनाङ्ग (५८.७)	मुस्ताङ्ग (५२.७)	मनाङ्ग (५०.४)	मनाङ्ग (४०.०)

उ.न. = उपलब्ध नभएको

बालबालिका आश्रित अनुपात

90

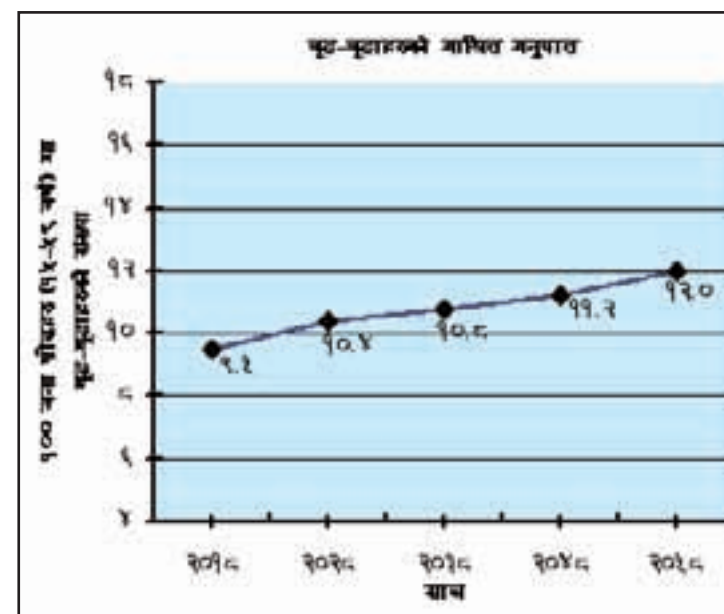

बृद्ध-वृद्धाहरुको आश्रित अनुपात* प्रतिशतमा, २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	११.६	१२.०	१४.३	१४.९	जुम्ला	११.२	११.६	१२.७	१३.६
बझाङ	१०.८	१२.०	११.७	१३.१	सुनसरी	१०.१	११.०	११.०	१२.४
ईलाम	९.४	९.६	९.९	१०.९	सुर्खेत	७.४	८.४	८.६	९.४
उदयपुर	९.८	१०.१	१०.८	११.४	सुनसरी	१२.९	१२.४	१४.४	१४.८
ओखलढुङ्गा	१२.३	१३.३	१४.४	१६.७	बाँके	९.६	१०.७	९.६	१०.४
कञ्चनपुर	७.१	८.४	८.४	९.४	बाजुरा	९.४	११.४	९.३	११.६
कपिलवस्तु	११.०	१२.८	१२.३	१२.६	बारा	९.४	१०.४	१०.३	११.०
काठमाण्डौ	१०.४	१०.७	९.१	८.०	बैतडी	१०.०	१२.७		१४.४
काभ्रेपलान्चोक	१०.८	१०.६	१२.४	१४.०	भक्तपुर	११.३	१२.०	११.२	११.१
कालीकोट*	-	९.२	८.६	७.२	भोजपुर	१३.२	१३.२	१४.१	१४.९
कास्की	११.४	११.९	१३.३	१३.३	सकलानपुर	९.४	९.४	१०.४	११.६
कैलाली	७.१	८.२	८.४	९.१	मनाङ	१०.०	१२.९	१४.३	१३.९
कोटाङ	११.९	११.७	१३.१	१४.१	महोत्तरी	९.३	११.७	१०.७	१२.२
गुल्मी	१३.४	१३.८	१६.०	१७.४	म्याग्दी	१२.६	१२.२	१४.०	१७.१
गोरखा	१२.९	१३.७	१४.८	१८.२	मुगु	९.२	९.८	८.९	१०.२
चितवन	८.३	८.८	१०.८	११.९	मुस्ताङ	११.२	१२.२	१२.८	१४.७
जाजरकोट	८.४	७.७	६.७	६.१	मोरङ	८.३	८.३	९.२	१०.४
जुम्ला*	-	६.४	६.०	६.९	रसुवा	१३.६	१४.१	१३.६	१४.१
भोजपा	९.९	८.३	९.०	१०.८	रामेछाप	१३.२	१२.९	१४.४	१७.२
बझेलपुरा	१०.४	९.३	१०.४	१२.७	रुकुम	९.३	८.०	८.४	७.७
भोटी	९.६	९.७	१०.२	११.१	रुपन्देही	१०.६	११.७	११.६	११.९
भोजपा	९.३	८.३	७.६	९.०	रोल्पा	१०.७	१०.७	१०.६	११.४
तनहुँ	११.९	१२.३	१४.४	१४.८	रौतहट	१०.३	१२.३	१२.३	१२.४
ताप्लेजुङ	११.४	१२.४	१३.२	१४.३	सप्तरी	१३.३	१४.८	१७.०	१८.४
तेह्रथुम	१२.०	१२.८	१४.२	१४.१	सप्तरी	११.४	११.४	१०.६	१०.४
दाङ	६.३	७.०	८.२	८.९	सप्तरी	९.२	९.४	१०.३	११.०
दार्चुला	१०.७	१२.४	११.९	१३.१	सल्यान	७.८	७.४	७.४	८.०
दैलेख	७.४	८.१	८.१	९.७	सर्लाही	८.७	१०.८	१०.४	११.९
दोलखा	१२.३	११.४	१३.९	१४.८	स्याङ्जा	१३.७	१४.७	१६.३	१८.२
धनकुटा	१२.४	११.९	१२.७	१३.४	संखुवासभा	१२.४	१२.२	१३.४	१४.३
धनुषा	९.६	९.३	१०.४	११.३	सिन्धुपाल्चोक	१२.३	१२.३	१४.२	१४.९
धवदिङ	११.९	११.४	१३.६	१४.४	सिन्धुली	९.६	९.४	११.१	१२.१
नवलपरासी	१०.०	१०.६	११.७	१२.४	सिराहा	९.६	१०.१	१०.४	११.४
नुवाकोट	१२.७	१०.९	१३.१	१४.६	सुनसरी	९.७	९.८	९.४	१०.०
पर्वत	१४.३	१३.४	१४.९	१७.३	सुर्खेत	४.८	७.६	७.८	८.६
पर्सा	८.८	१२.०	९.४	९.४	सोलुखुम्बू	११.२	१०.९	११.१	१३.७
पाँचथर	११.२	११.३	१२.०	१३.४	हुम्ला	११.१	११.७	१०.२	११.९
					नेपाल	१०.४	१०.८	११.२	१२.०

*

+ प्रति एक सय जना १५ देखि ४९ वर्ष उमेर समूहको जनसङ्ख्यामा साठी वर्ष र सो भन्दा माथिक उमेर समूहको जनसङ्ख्या

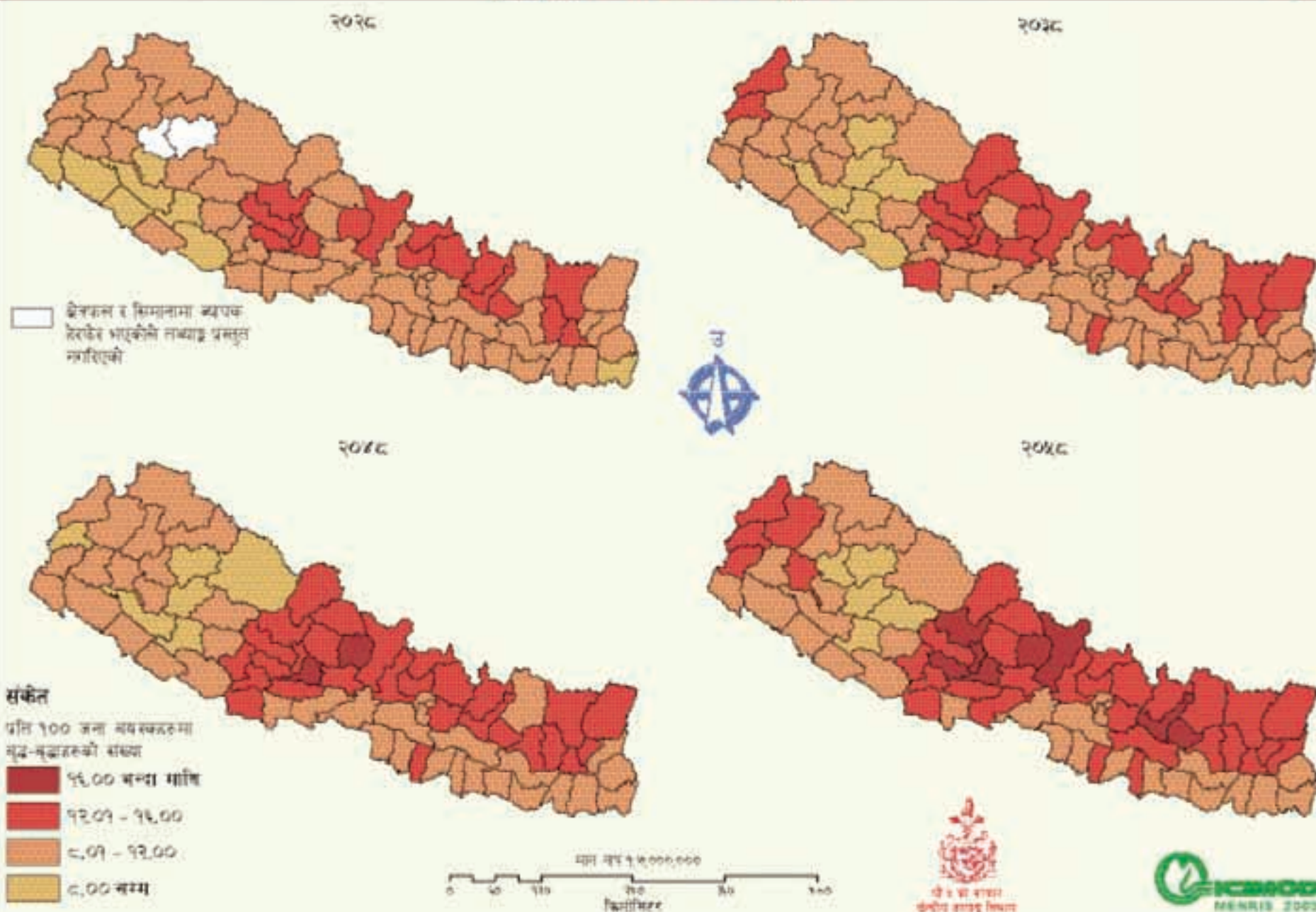
बृद्ध-वृद्धाहरुको आश्रित अनुपात सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरु

साल	२०१८	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	९.४	१०.४	१०.८	११.२	१२.०
सबैभन्दा बढी	उ.न.	पर्वत (१४.३)	लमजुङ (१४.८)	लमजुङ (१७.०)	लमजुङ (१८.४)
सबैभन्दा कम	उ.न.	सुर्खेत (४.८)	जुम्ला (६.४)	जुम्ला (६.०)	जाजरकोट (६.१)

उ.न. = उपलब्ध नभएको

बृद्ध-वृद्धाहरुको आश्रित अनुपात

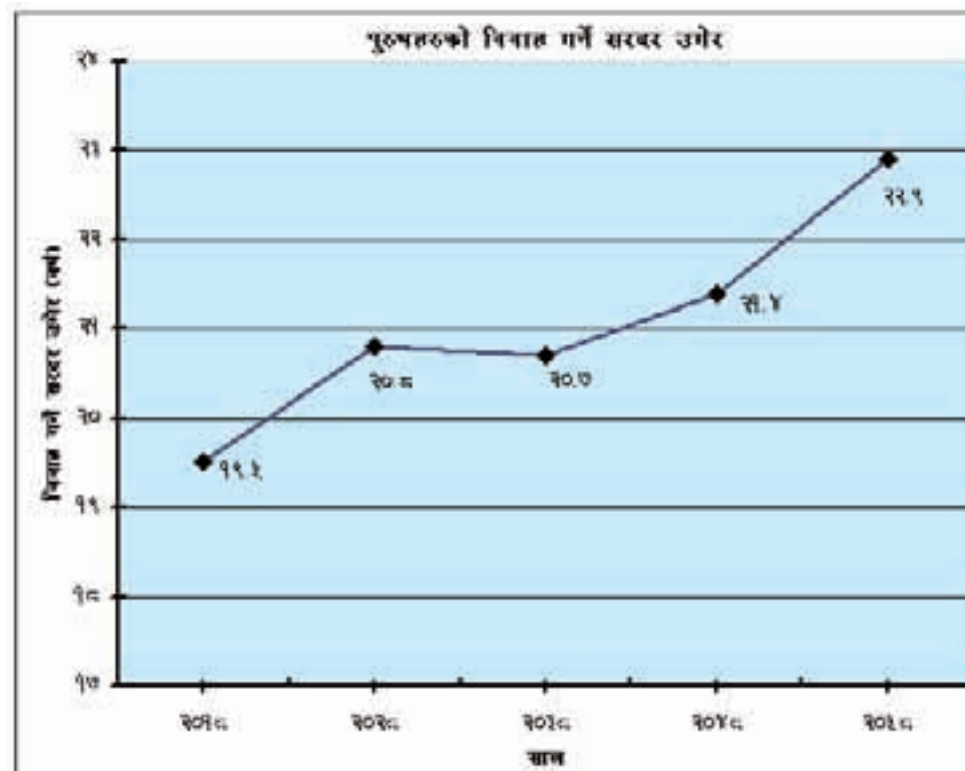

पुरुषहरुको विवाह गर्ने सरदर उमेर*, २०३८-२०५८

जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	२१.६	२१.५	२२.७	ज्यूङ	२०.१	२१.१	२१.६
बझाङ	१९.५	२०.१	२०.६	बझाङ	१९.०	२०.०	१९.८
ईलाम	२४.२	२४.३	२४.८	बाँदिबा	१९.१	२०.४	२१.५
उदयपुर	२१.६	२२.२	२२.९	बाग्लुङ	२२.३	२१.५	२२.७
ओखलढुङ्गा	२१.८	२२.७	२२.४	बाँके	२०.९	२०.२	२३.३
कञ्चनपुर	१८.४	२०.६	२२.६	बाजुरा	१९.५	२०.८	२१.०
कपिलबस्तु	१७.९	१७.९	२०.६	बारा	१८.७	१८.७	२१.२
काठमाण्डौ	२२.४	२४.२	२५.७	बैतडी	२०.०	२०.३	२२.४
काभ्रेपलाञ्चोक	२१.२	२१.२	२२.७	भक्तपुर	२१.२	२१.५	२४.०
कालीकोट	१९.७	२०.६	२१.०	भोजपुर	२३.४	२३.५	२३.८
कास्की	२२.६	२२.८	२३.८	मकवानपुर	२०.४	२१.२	२३.६
कैलाली	१९.८	२०.३	२२.१	मनाङ	२५.४	२२.९	२८.३
कोटाङ	२३.०	२३.१	२३.१	महोत्तरी	१८.६	२०.२	२२.२
गुल्मी	२१.६	२२.५	२३.२	म्याग्दी	२१.०	२२.२	२३.०
गोरखा	२१.३	२२.५	२२.७	मुगु	२१.१	२१.२	२०.९
चितवन	२१.६	२२.०	२३.९	मुस्ताङ	२५.८	२४.५	२५.२
जाजरकोट	१८.९	२०.७	२१.७	मोरङ	२१.९	२२.९	२३.९
जुम्ला	१९.६	२०.५	२०.६	रसुवा	२२.९	२२.१	२२.२
झापा	२२.८	२३.९	२४.०	रामेछाप	२१.७	२२.१	२२.१
झुम्लेथुला	१९.८	२०.२	२२.३	रुकुम	२०.९	२०.५	२१.४
झोटी	२०.४	२१.०	२१.४	रुपन्देही	१८.१	१९.२	२३.१
झोन्पा	२३.०	२२.२	२२.०	रोल्पा	२०.३	२०.७	२०.४
तनहुँ	२१.४	२२.२	२२.६	रीतहट	१८.७	१९.४	२१.४
ताप्लेजुङ	२३.४	२४.३	२३.८	लमजुङ	२२.३	२३.४	२२.७
तेह्रथुम	२३.१	२३.९	२३.९	ललितपुर	२१.७	२३.२	२४.८
दाङ	२०.६	२१.०	२१.९	सप्तरी	१७.७	१९.८	२२.९
दार्चुला	१९.७	२०.५	२१.४	सल्यान	१८.७	२०.६	२१.५
दैलेख	१९.५	२०.५	२०.८	सर्लाही	१९.४	२०.५	२१.८
दोलखा	२२.७	२२.१	२२.५	स्याङ्जा	२१.३	२२.८	२४.०
धनकुटा	२३.३	२३.६	२४.६	संखुवासभा	२३.५	२३.४	२३.५
धनुषा	१८.४	२०.३	२२.८	सिन्धुपाल्चोक	२१.५	२१.३	२१.४
धादिङ	२१.६	२१.४	२२.०	सिन्धुली	२१.६	२१.९	२२.५
नवलपरासी	१९.९	२०.३	२१.२	सिराहा	१८.५	१९.४	२२.०
नुवाकोट	२२.३	२०.९	२२.०	सुनसरी	२१.०	२२.४	२४.०
पर्वत	२२.७	२२.७	२३.२	सुर्खेत	१९.१	२०.४	२१.८
पर्सा	१८.०	१८.९	२१.१	सोलुखुम्बू	२३.९	२३.७	२३.९
पाल्पा	२२.२	२२.०	२३.८	हुम्ला	२३.४	२२.६	२२.६
पाँचथर	२२.८	२३.५	२३.८	नेपाल	२०.७	२१.४	२२.९

* पुरुषहरुको विवाह गर्ने सरदर उमेर ।

स्रोत: के.व.वि.

पुरुषहरुको विवाह गर्ने सरदर उमेर सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरु

साल	२०१८	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	१९.५	२०.८	२०.७	२१.४	२२.९
सबैभन्दा बढी	उ.न.	उ.न.	मुस्ताङ (२५.८)	मुस्ताङ (२४.५)	मनाङ (२८.३)
सबैभन्दा कम	उ.न.	उ.न.	सप्तरी (१७.७)	कपिलबस्तु (१७.९)	बझाङ (१९.८)

उ.न. = उपलब्ध नभएको

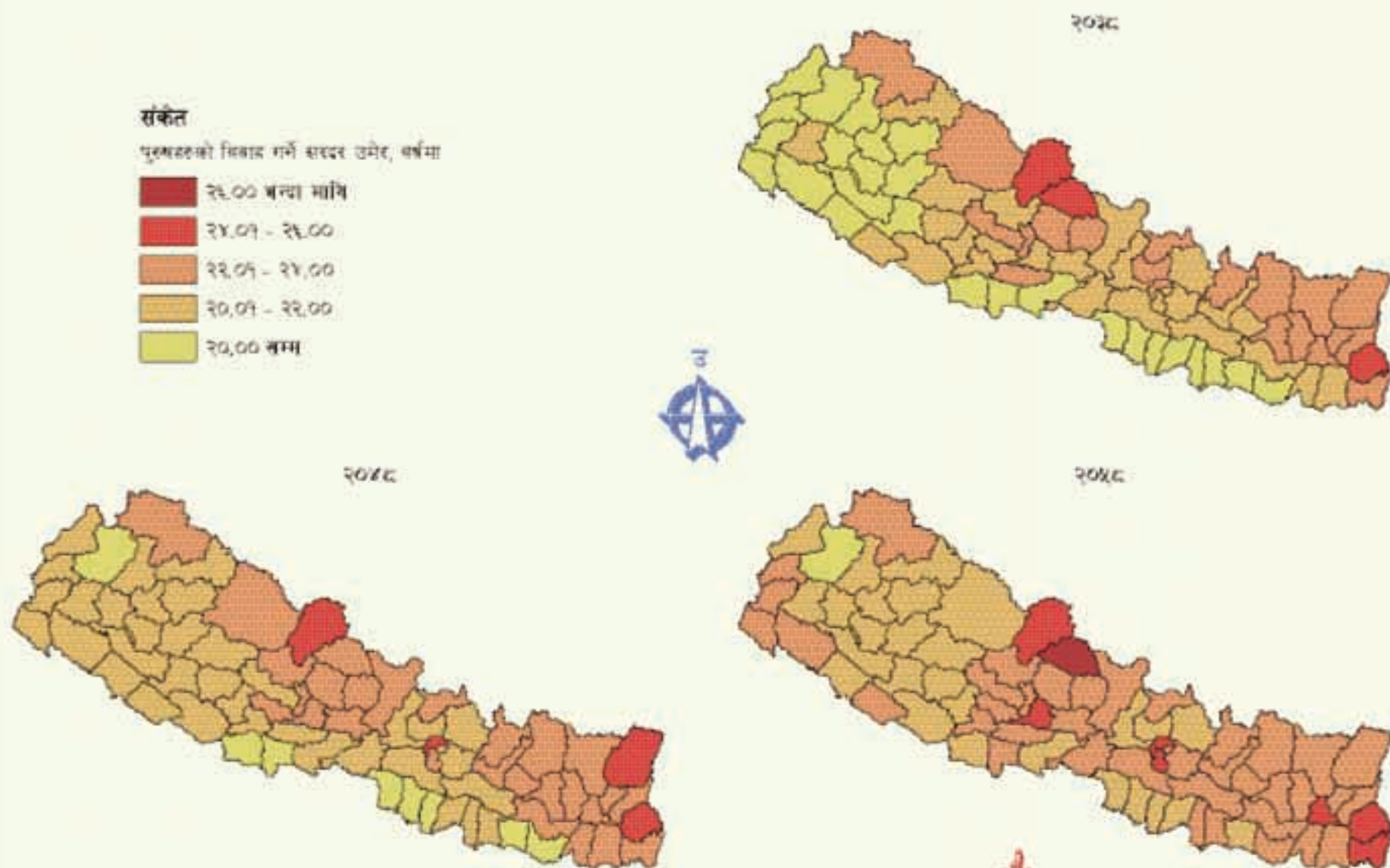
पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर

१२

संकेत

पुरुषहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर, वर्षमा

- २६.०० भन्दा माथि
- २४.०१ - २६.००
- २२.०१ - २४.००
- २०.०१ - २२.००
- २०.०० सम्म

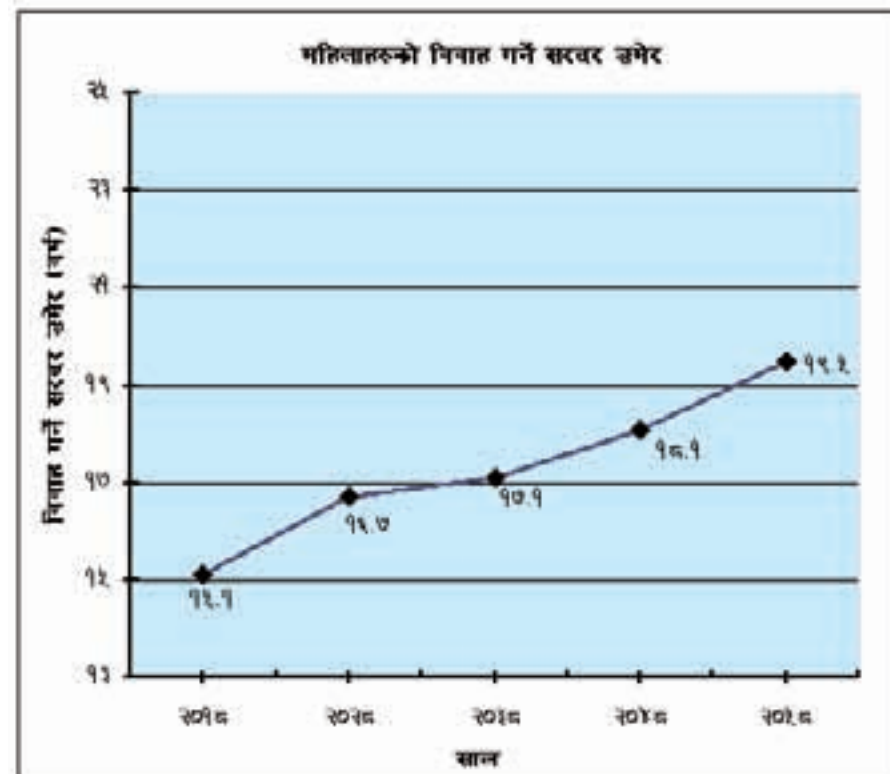
मान माप १:१०००,०००
कि.मि.मा

महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर*, २०३८-२०५८

जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	१६.९	१७.५	१९.२	जुम्ला	१७.३	१८.१	१८.८
अछाम	१६.७	१७.४	१८.३	सुनसरी	१५.७	१६.८	१७.४
इलाम	२०.५	२०.८	२१.७	बर्दिया	१५.५	१७.३	१८.५
उदयपुर	१८.१	१९.१	१९.७	बाग्लुङ	१८.४	१८.६	१९.६
ओखलढुङ्गा	१८.९	१९.८	२०.२	बाँके	१६.२	१६.६	१९.६
काँचनपुर	१४.२	१७.१	१८.९	बाजुरा	१७.१	१७.४	१८.३
कपिलवस्तु	१४.६	१५.१	१७.७	भारा	१४.९	१५.१	१७.३
काठमाण्डौ	१८.९	२०.५	२१.७	बैतडी	१४.९	१६.३	१८.८
काभ्रेपलाञ्चोक	१७.७	१८.५	२०.६	भक्तपुर	१८.३	१९.४	२१.६
कान्तीकोट	१६.०	१६.५	१७.६	मोरङ	२०.०	२०.९	२१.२
कास्की	१८.४	१९.३	२०.०	मकवानपुर	१७.३	१८.२	२०.६
केसारी	१६.१	१७.१	१८.९	मनाङ	२४.५	२२.९	२५.४
खोटाङ	१९.५	२०.२	२०.६	महोत्तरी	१३.७	१५.७	१७.५
गुल्मी	१७.४	१८.५	१९.४	म्याग्दी	१९.५	१९.५	२०.०
गोरखा	१७.८	१९.२	२०.१	मुगु	१७.६	१७.६	१८.०
धितवन	१७.५	१८.६	२०.२	मुस्ताङ	२२.७	२३.०	२३.९
जाजरकोट	१६.९	१७.१	१८.९	मोरङ	१७.८	१९.१	२०.३
जुम्ला	१६.३	१६.५	१७.८	रसुवा	१९.३	१८.३	१९.४
भोजपा	१८.२	२०.१	२१.४	रामेछाप	१८.७	१९.१	१९.७
झरेलघुरा	१५.६	१६.५	१८.६	रुकुम	१७.८	१७.९	१९.३
झोटी	१६.३	१७.०	१७.७	रुपन्देही	१५.१	१६.३	१९.७
झोम्पा	२०.७	१९.९	२०.६	रोल्पा	१८.३	१८.७	१८.७
तनहुँ	१७.८	१८.८	१९.४	रौतहट	१४.५	१५.२	१७.२
ताप्लेजुङ	१९.६	२१.७	२१.९	सप्तरी	१९.२	१९.६	१९.९
तेह्रथुम	१९.७	२१.३	२१.७	सप्तरी	१८.७	२०.३	२१.९
पाँच	१७.४	१८.१	१९.०	सप्तरी	१४.३	१५.९	१८.७
पाँचुला	१६.२	१६.५	१८.२	सल्यान	१५.६	१७.८	१८.९
दैलेख	१६.०	१७.१	१८.१	सर्लाही	१५.४	१६.२	१७.५
दोलखा	१९.३	१९.०	२०.०	सुनसरी	१७.४	१८.९	२०.१
धनकुटा	२०.२	२०.९	२१.५	सुनसरी	२०.१	२०.७	२०.८
धनुषा	१४.६	१५.७	१८.१	सिन्धुपाल्चोक	१८.०	१८.१	१९.३
धरदिङ	१७.५	१८.०	१९.४	सिन्धुली	१८.०	१८.८	१९.५
नवलपरासी	१६.२	१७.२	१८.५	सिराहा	१४.३	१५.३	१७.६
नुवाकोट	१८.०	१७.७	१९.९	सुनसरी	१७.४	१८.७	२०.२
पर्वत	१८.३	१९.०	१९.७	सुर्खेत	१६.८	१७.५	१८.८
पर्सो	१३.७	१५.१	१७.२	सोलुखुम्बू	२०.९	२१.०	२२.४
पाँचथर	१७.८	१८.६	२०.५	हुम्ला	१९.३	१८.९	१९.२
पाँचथर	२०.१	२१.१	२१.३	नेपाल	१७.१	१८.१	१९.५

* महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर।

स्रोत: के.ए.ए.

महिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरू

साल	२०११	२०२१	२०३१	२०४१	२०५१
नेपाल	१५.१	१६.७	१७.१	१८.१	१९.५
सबैभन्दा बढी	उ.न.	उ.न.	मनाङ (२४.५)	मुस्ताङ (२३.०)	मनाङ (२५.४)
सबैभन्दा कम	उ.न.	उ.न.	महोत्तरी (१३.७)	भारा (१५.१)	रौतहट (१७.२)

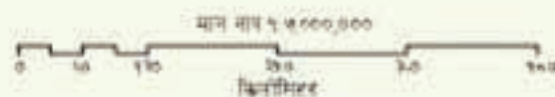
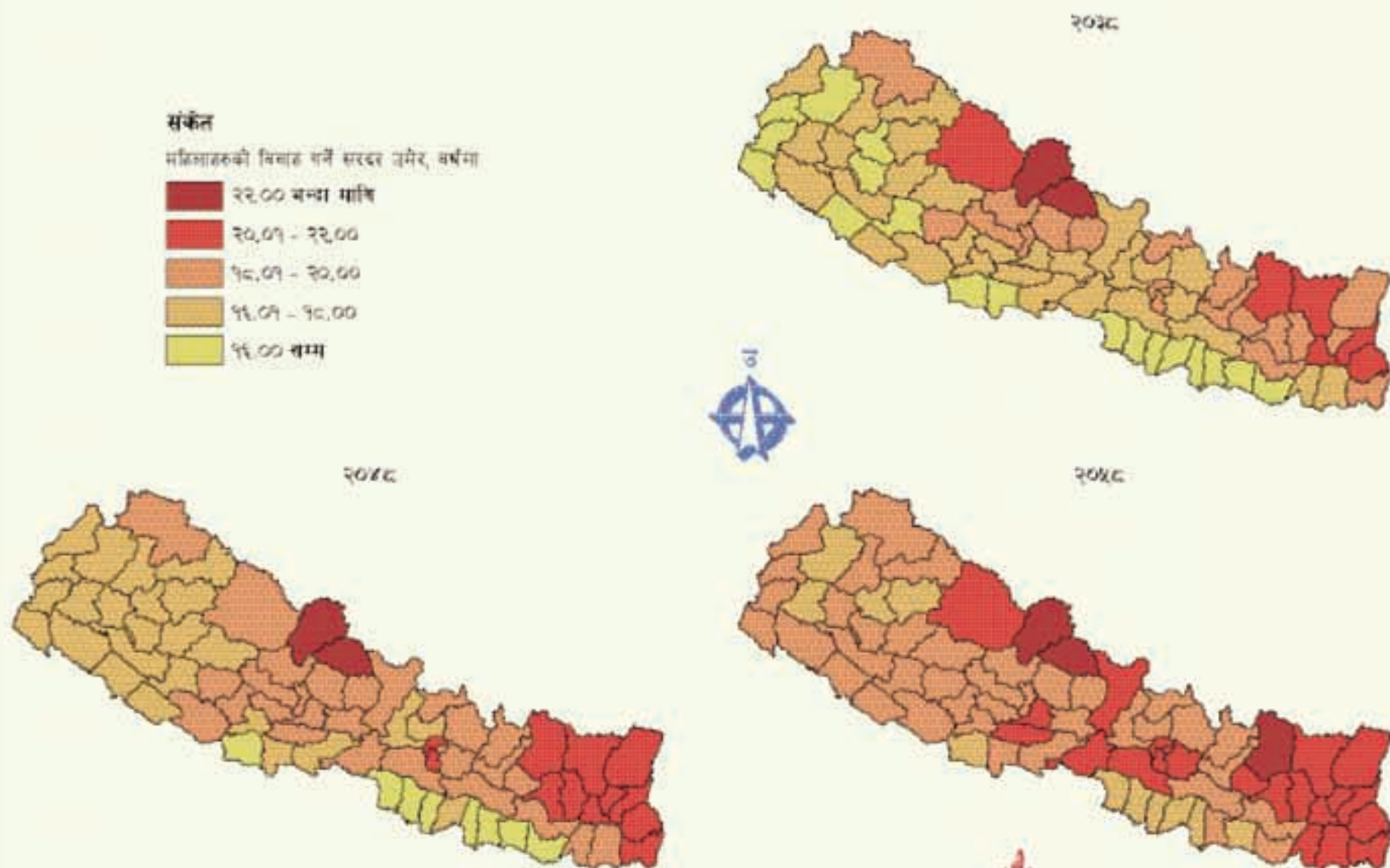
उ.न. = उपलब्ध नभएको

गाहिलाहरूको विवाह गर्ने सरदर उमेर

संकेत

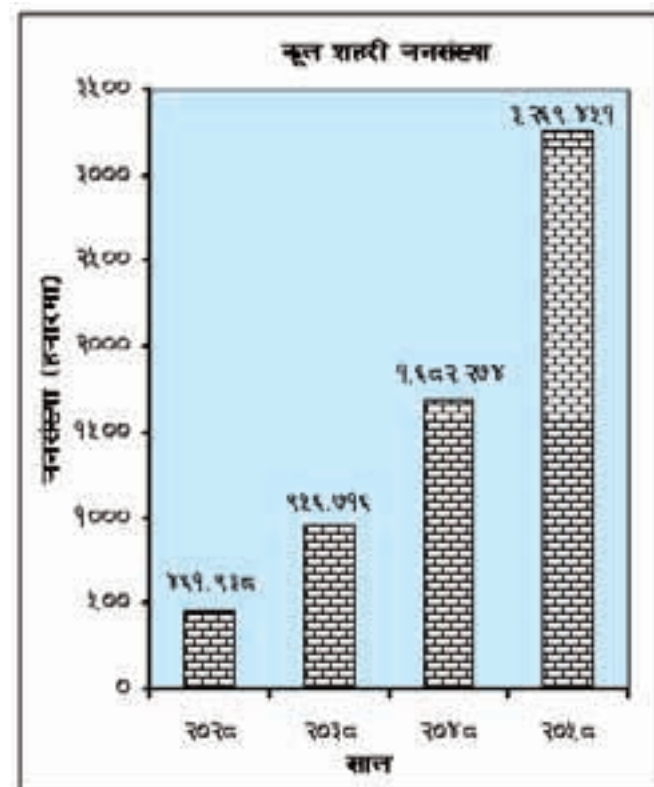
महिलाहरूको विचार गर्ने सरदार जमैर, वर्षमा

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
बर्घासाँची	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	ज्यूठान	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
बल्लाम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	बमगाँउ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
ईलाम	७,२९९	९,७७३	१३,१५०	१६,२३७	बर्दिवा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	४६,०११
उदयपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	४४,२९९	बागलुङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	२०,८५२
भोजपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	बाँके	२३,५२३	२४,०१५	४८,६५६	५७,५३५
कञ्चनपुर	सा.न.	४३,८३४	६२,४३२	८०,८३९	बाजुरा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कपिलबस्तु	सा.न.	सा.न.	१७,१४६	२७,१७०	बारा	सा.न.	सा.न.	१७,२६५	३२,२६०
काठमाण्डौ	१५०,४०२	२३५,१६०	४१४,२६४	७१२,६८१	बैतडी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१८,३४५
काभ्रेपलाञ्चोक	सा.न.	सा.न.	२२,२८६	५२,९०६	बाँझपुर	४०,११२	४८,४७२	६१,१२२	१२०,२९४
कालीकोट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	भोजपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कास्की	२०,६११	४६,६४२	९५,३११	१९७,६८१	मकवानपुर	१६,१९४	३४,७९२	५४,०७२	६८,४८२
कैलाली	सा.न.	२७,२७४	४५,०९४	१०६,१६९	मन्दाकिनी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कोटाङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	महोत्तरी	सा.न.	सा.न.	१८,१६१	२२,०४६
गुल्मी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	म्याग्दी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
गोरखा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	२५,७८३	मुगु	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
चितवन	सा.न.	२७,६०२	५४,७३०	१२७,११४	मुस्ताङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
जाजरकोट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	मोरङ	४५,१००	९३,४४४	१३०,१२९	१६६,६७४
जुम्ला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	रसुवा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
भद्रापा	७,४९९	९,७६१	५६,४४२	१०२,२९४	रामेछाप	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
झुम्लेखुरा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१८,३९०	रुकुम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
डोटी	सा.न.	सा.न.	१२,२५९	२२,०६१	रुपन्देही	३०,०८७	५३,७०२	७३,६९९	१२७,९५३
झोम्पा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	रोल्पा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
तनहुँ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	२८,२४५	रौतहट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	२५,३८३
ताप्लेजुङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सप्तजुङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
तेह्रथुम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सप्तरी	५९,०४९	७९,८७५	११७,२०३	१६२,९९१
दाङ	सा.न.	२०,६०३	२९,१५२	७७,००२	सल्यान	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
दार्चुला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सर्लाही	सा.न.	सा.न.	१३,६६६	१८,४८४
दैलेख	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१९,४४६	स्याङ्जा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	५०,०८१
दोलखा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	२१,९१६	सुनसरी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	२१,७८९
धनकुटा	सा.न.	१३,८२६	१७,१५५	२०,६६८	सिन्धुपाल्चोक	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
धनुषा	१४,२९४	२४,८४०	५५,०२१	७४,१९२	सिन्धुली	सा.न.	सा.न.	सा.न.	३२,८३८
छादिङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सिराहा	सा.न.	१३,७७५	१९,०४६	५९,६४२
नवलपरासी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	२२,६३०	सुनसरी	२०,५०३	४२,१४६	८६,७३५	१५९,७४२
नुवाकोट	सा.न.	सा.न.	१८,८६२	२१,१९३	सुर्खेत	सा.न.	१३,८५९	२२,८८८	३१,३८१
पर्वत	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सोलुखुम्बु	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
पर्सा	१२,९९९	४३,६४२	६८,७६४	११२,४८४	हुम्ला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
पाल्पा	६,४३४	१३,१२५	१३,६१७	२०,४३१	नेपाल	४६१,९३८	९५६,७१६	१,६८२,२७४	३,२६९,४५१
पाँचथर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.					

सा.न. = सांगू नहुने

स्रोत: क.त.वि.

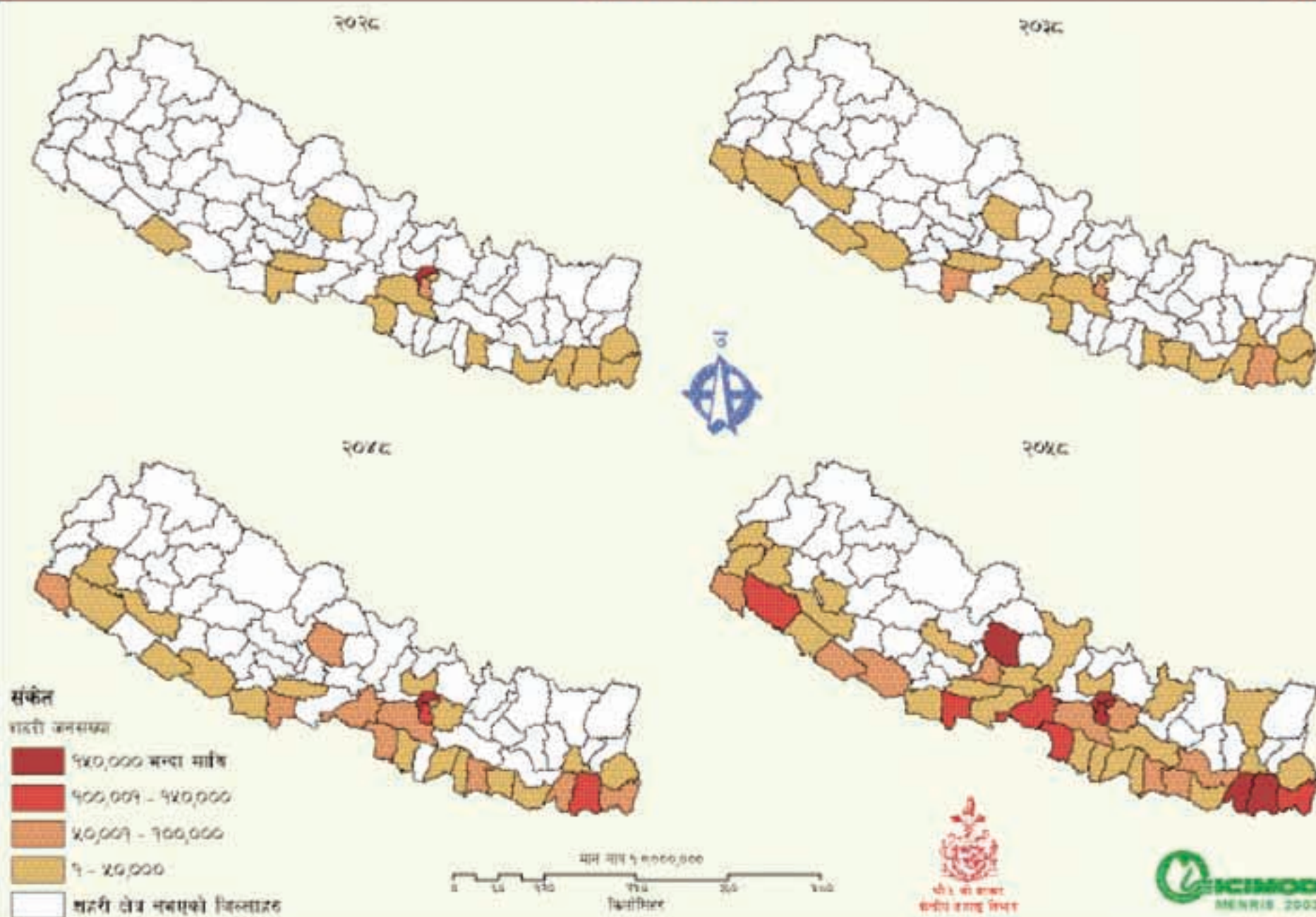
सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम शहरी जनसंख्या भएको जिल्लाहरु

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	४६१,९३८	९५६,७१६	१,६८२,२७४	३,२६९,४५१
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (१५०,४०२)	काठमाण्डौ (२३५,१६०)	काठमाण्डौ (४१४,२६४)	काठमाण्डौ (७१२,६८१)
सबैभन्दा कम	पाल्पा (६,४३४)	भद्रापा (९,७६१)	डोटी (१२,२५९)	ईलाम (१६,२३७)

शहरी जनसंख्या

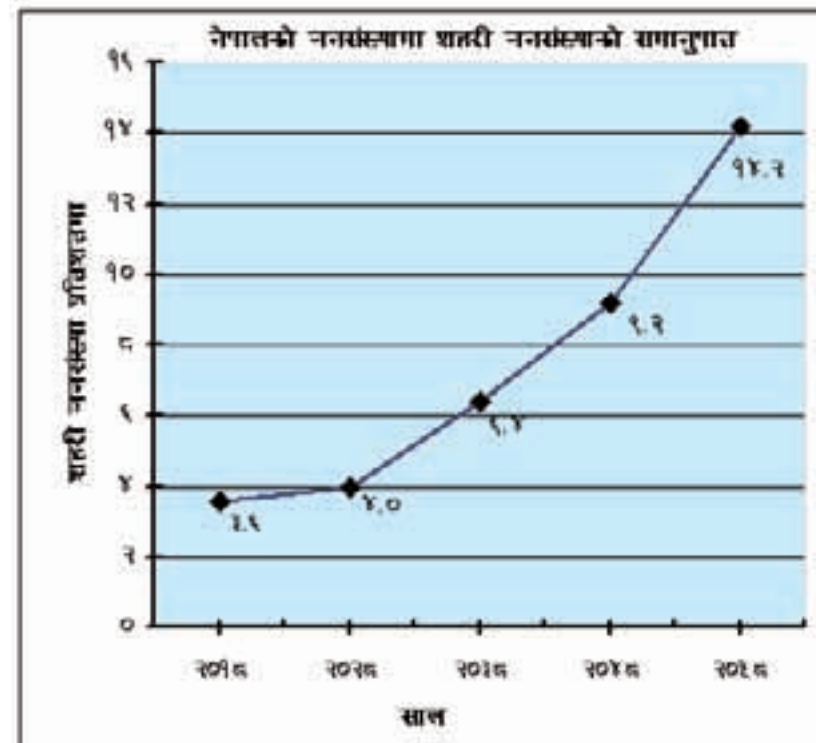
१४

पुरुष-महिला अनुपात (प्रति १०० जना महिलामा पुरुषको संख्या), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	९६.२६	१२२.२२	८७.०३	८५.९९	जुम्ला	९४.२०	९६.४८	८७.२३	८६.२४
बझाङ	९२.७६	९४.३९	८८.९१	८९.१३	बागलुङ	१०१.७४	१००.६५	९२.०१	९३.४३
ईलाम	१०१.९१	१०६.६१	१०१.३५	१०१.४७	बाँके	१०८.४०	१०९.१६	१०२.४६	१०१.४०
उदयपुर	९८.७०	१०१.५८	९८.३४	९९.८८	बाजुरा	९५.२३	९९.६८	८७.१२	८४.९५
ओखलढुङ्गा	९३.८६	९६.६७	९५.०३	९२.६५	भैरहनी	११२.६२	१०९.३४	१०७.२३	१०५.६६
काभ्रेपलाञ्चोक	११३.६७	१२२.९२	१०१.६७	१०३.१८	भक्तपुर	९७.५५	१०२.२८	९५.९५	९७.९७
कपिलवस्तु	१०५.९८	११३.२३	१०६.१६	१०५.८८	भारत	१०६.०८	१०७.३२	१०६.९८	१०७.२९
काठमाण्डौ	१०८.२८	११७.३१	१०८.४२	११३.८७	भैरहनी	१०३.०९	१०२.८०	९२.३३	९३.९३
काभ्रेपलाञ्चोक	९९.१८	१०३.५०	९७.११	९६.०५	भक्तपुर	१०५.४९	१०५.००	१००.७९	१०३.७४
कालीकोट*	-	१०६.६३	१०१.२५	१०१.४२	भोजपुर	९५.५९	१०१.९९	९३.४७	९२.८८
कास्की	९४.१५	१०२.५४	९३.४८	९४.६१	मकवानपुर	१०३.००	१०६.४०	१०२.९२	१०२.९४
कैलाली	१०९.५७	१११.५२	१०१.१४	१०२.६०	मनाङ्ग	११०.५३	१०१.८७	१०८.३५	११०.५६
कोटाङ्ग	९५.३७	१०१.१२	९४.३९	९५.९६	महोत्तरी	१०३.२६	१०७.५५	१०७.११	१०८.४१
गुल्मी	९३.९१	९४.४३	८३.००	८२.१३	म्याग्दी	९५.८०	११४.९८	९०.३७	८६.७९
गोरखा	९९.०५	९८.२३	९२.४८	८७.४३	मुगु	१०६.२४	१०७.७९	१०४.२७	१०२.६०
पिप्लेबन	१०५.७९	१०५.६५	९८.२२	९९.२१	मुस्ताङ्ग	१००.५७	११२.१४	१०९.४४	१२०.२८
जाजरकोट	१०३.९६	१०९.५०	१००.६३	१०३.२४	मोरङ्ग	११०.०५	१०८.५९	१०३.४०	१००.६१
जुम्ला*	-	१०९.०६	१०३.२४	१०५.२१	रसुवा	१०२.४२	१०८.२४	१०६.९०	१०९.२६
भोजपुर	११५.७४	११०.६६	१०२.१०	९८.६३	सप्तरी	९२.७८	९३.३७	९३.१९	९०.४१
डडेलधुरा	९४.६९	१०५.५३	९२.९२	९३.५१	सुनसरी	९७.६१	१०२.७८	९७.९१	१०२.६१
डोटी	९६.६७	९६.३८	९३.७१	९९.९८	सुनसरी	१०७.६५	१०७.९४	१०२.७४	१०३.७८
डोल्पा	९९.१७	१०८.४६	१०३.१९	९९.४९	सुनसरी	९५.८७	९६.०३	९३.५५	९३.७१
तनहुँ	९४.४७	१०२.९०	९०.४५	८७.१४	सुनसरी	१०५.५५	१०८.६६	१०६.९९	१०७.३६
ताप्लेजुङ्ग	९९.२९	१०१.१४	९५.९१	९६.६६	सुनसरी	९५.६५	९०.५३	९०.६१	८८.९७
तेह्रथुम	९७.९४	९८.५८	९५.७५	९४.४२	सुनसरी	१०२.९६	११२.७१	१०२.८१	१०४.३१
दाङ्ग	१०१.४४	१०४.०७	९७.६३	९८.०९	सुनसरी	१०३.७२	१०५.२५	१०३.०८	१०४.५०
दार्चुला	१०३.९०	१०४.६२	९७.१६	९६.१२	सुनसरी	९५.०३	९९.९९	९८.४२	१००.१६
दैलेख	९९.१५	१००.४५	९९.७४	९५.७०	सुनसरी	१०३.४९	१०६.८६	१०७.२०	१०७.३९
दोलखा	९४.५२	९९.००	९५.९४	९५.८७	सुनसरी	९३.२५	९९.२१	८६.६५	८२.६८
धनकुटा	९७.३६	१०४.०६	९७.००	९६.७०	सुनसरी	९६.४८	१०२.५६	९६.०४	९५.७०
धनुषा	१०४.१६	१०८.३०	१०७.५९	१०८.५४	सुनसरी	१०३.७७	१११.८५	१०१.५६	९८.८१
झादिङ्ग	१०२.४१	१०४.७७	९८.५७	९५.९९	सुनसरी	९९.७२	१०३.०९	९९.०४	९९.१०
नवलपरासी	१०५.७४	१०६.३४	९९.६७	९७.७७	सुनसरी	१०२.८८	१०८.०७	१०५.२०	१०५.५५
नुवाकोट	१०३.०२	१०६.१०	९९.८४	९७.९३	सुनसरी	१०६.२६	१०७.२९	१०२.१६	१०१.७५
पर्वत	९२.१८	९४.८९	८६.४९	८५.९३	सुनसरी	९९.४५	१००.६९	९८.१७	९८.०१
पर्सा	१०७.७१	१०६.०५	१०७.७१	१०९.९७	सुनसरी	९९.६९	१०२.१५	९७.२४	९७.५४
पाल्पा	९७.३९	१०२.७८	८७.५७	८७.१६	सुनसरी	१०८.६८	१०८.८४	१०६.०७	१०६.७७
पाँचथर	९८.४४	९९.२५	९६.९७	९६.१४	नेपाल	१०१.४	१०५	९९.४७	९९.८०

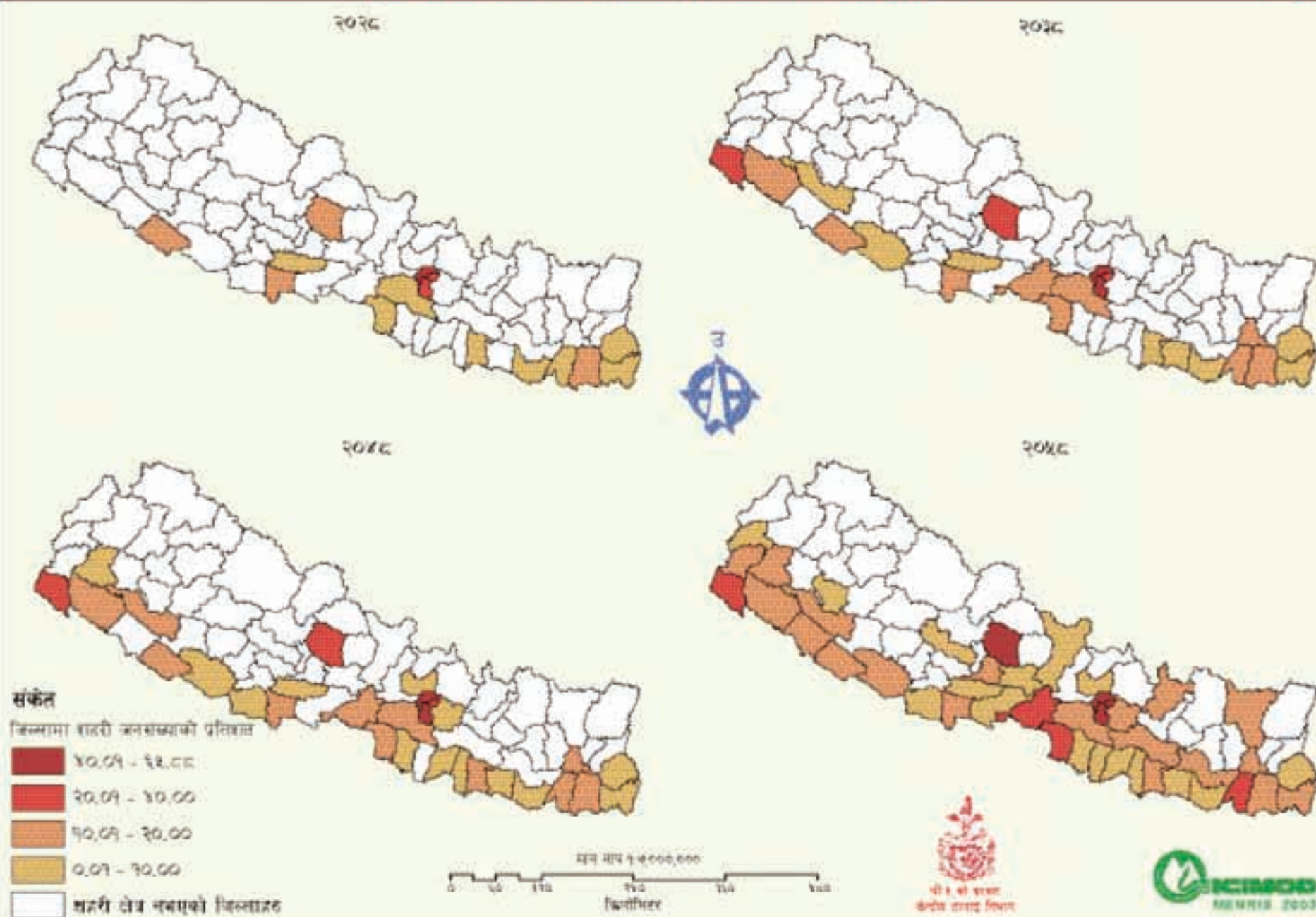

शहरी जनसंख्याको प्रतिशत सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरू

साल	२०१८	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
	१६	१६	२३	३३	५८
नेपाल	३.६	४.०	६.४	९.२	१४.२
सबैभन्दा बढी	उ.न.	काठमाण्डौ (४२.५२)	काठमाण्डौ (५५.६९)	काठमाण्डौ (६१.३४)	काठमाण्डौ (६५.८८)
सबैभन्दा कम	उ.न.	सप्तरी (२.५१)	भापा (२.०३)	सर्लाही (२.७७)	सर्लाही (२.९९)

उ.न. = उपलब्ध नभएको

जिल्लाको जनसंख्यामा शहरी जनसंख्याको प्रतिशत

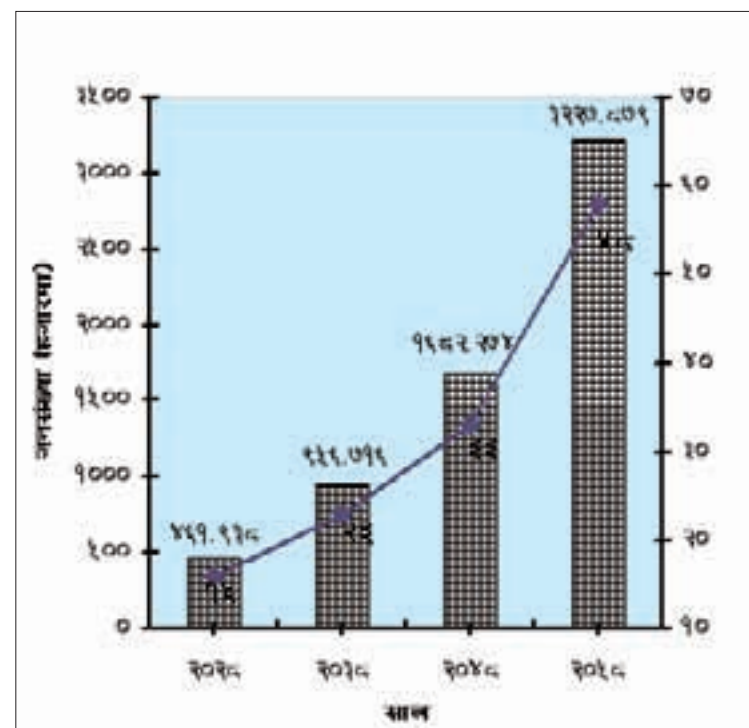

देशको कुल शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण, २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	ज्याङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
अछाम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सप्तगञ्ज	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
ईलाम	१.५८	१.०२	०.७८	०.५०	बाँदिवा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१.४३
उदयपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१.७१	साम्जुङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.६५
भोजपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	बाँके	५.०९	३.५५	२.८९	१.७८
कञ्चनपुर	सा.न.	४.५७	३.७१	२.५०	बाजुरा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कपिलवस्तु	सा.न.	सा.न.	१.०२	०.८४	भारा	सा.न.	सा.न.	१.०३	१.००
काठमाण्डौ	३२.५६	२४.५३	२४.६३	२२.०८	भैरहनी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.५७
काभ्रेपलाञ्चोक	सा.न.	सा.न.	१.३२	१.६४	भक्तपुर	८.६८	५.०६	३.६३	३.७३
कालीकोट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	भोजपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कस्की	४.४६	४.८७	५.६७	६.१२	मकवानपुर	३.५१	३.६३	३.२१	२.१२
कैलाली	सा.न.	२.८४	२.६८	३.२९	मनाङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कोटाङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	महोत्तरी	सा.न.	सा.न.	१.०८	०.६८
कुन्ती	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	म्याग्दी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
गोरखा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.८०	मुगु	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
धितवन	सा.न.	२.८८	३.२५	३.९४	मुख्याङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
जाजरकोट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	मोरङ्ग	९.७६	९.७६	७.७४	५.१६
जुम्ला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	रसुवा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
भद्रा	१.६२	१.०२	३.३६	३.१७	रामेछाप	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
डडेलधुरा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.५७	रुकुम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
झोटी	सा.न.	सा.न.	०.७३	०.६८	रुपन्देही	६.५१	५.६०	४.३८	३.९६
झोम्सा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	रोल्सा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
तनहुँ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.८८	रौतहट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.७९
ताप्लेजुङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सप्तजुङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
तेह्रथुम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सप्तरी	१२.७८	८.३३	६.९७	५.०५
वाङ्ग	सा.न.	२.१५	१.७३	२.३९	सप्तरी	१.७०	१.७२	१.४२	०.९४
वापुला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सल्यान	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
दैलेख	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.६०	सर्लाही	सा.न.	सा.न.	०.८१	०.५७
दोलखा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.६८	सुनसरी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१.५५
धनकुटा	सा.न.	१.४४	१.०२	०.६४	सुनसरी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.६८
धनुषा	३.०९	३.६३	३.२७	२.३०	सिन्धुपाल्चोक	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
धवदिङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सिन्धुली	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१.०२
नवलपरासी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	०.७०	सिराहा	सा.न.	१.४४	१.१३	१.६०
नुवाकोट	सा.न.	सा.न.	१.१२	०.६६	सुनसरी	४.४४	४.४०	५.१६	४.९५
पर्वत	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सुर्खेत	सा.न.	१.४५	१.३६	०.९७
पर्सा	२.८१	४.५५	४.०९	३.४८	सोलुखुम्बू	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
पाँचथर	१.३९	१.३७	०.८१	०.६३	हुम्ला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
पाँचथर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	नेपाल	१००.००	१००.००	१००.००	१००.००

सा.न. = सा.गु. नहुने

स्रोत: के.ट.वि.

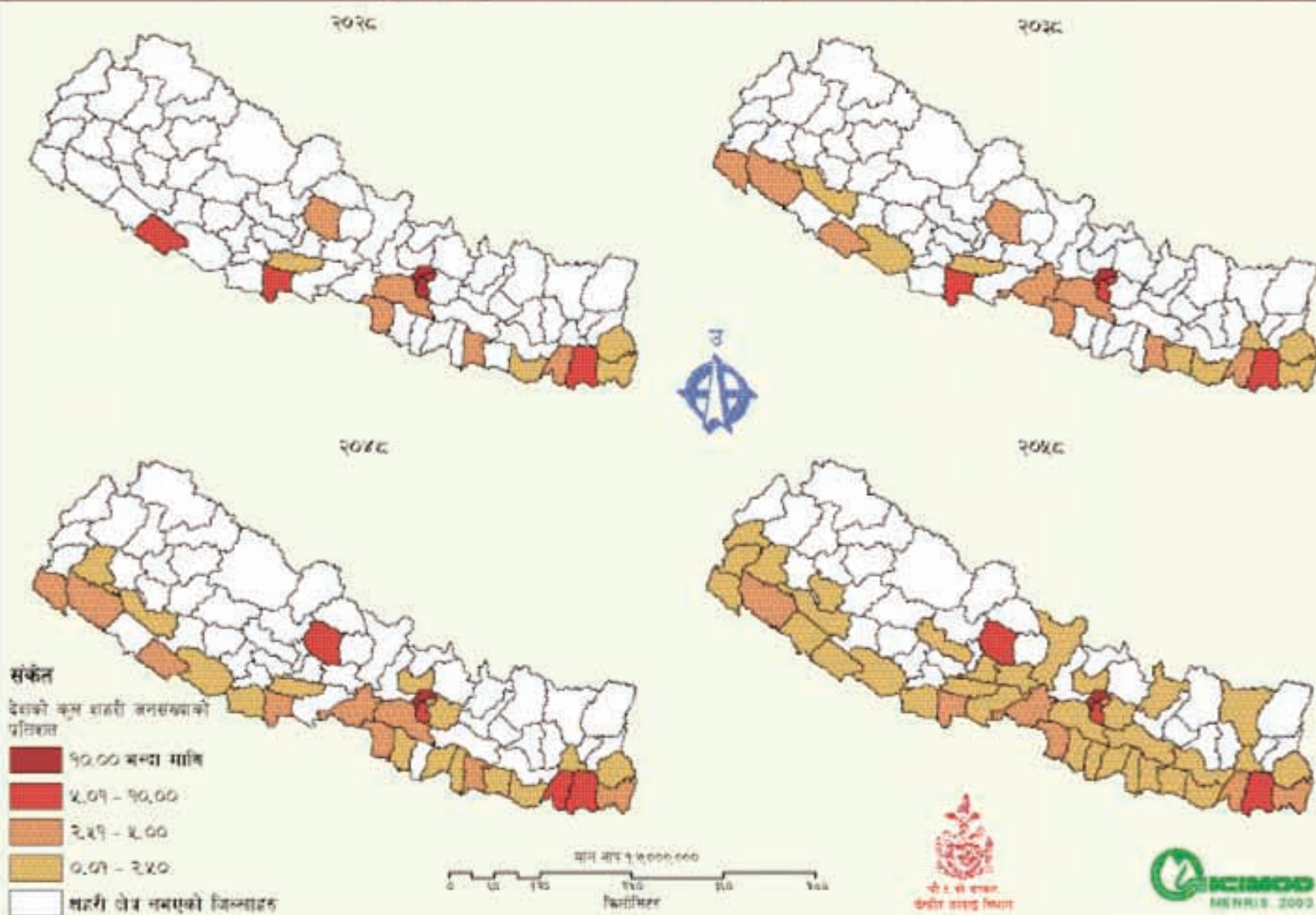
र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरू

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
	१६	२३	३३	५८
देशको कुल शहरी जनसंख्या	४६९,९३८	९५६,७१६	१,६८२,२७४	३,२२७,८७९
सबैभन्दा बढी (%)	काठमाण्डौ (३२.५६)	काठमाण्डौ (२४.५३)	काठमाण्डौ (२४.६३)	काठमाण्डौ (२२.०८)
सबैभन्दा कम (%)	पाँचथर (१.३९)	भापा (१.०२)	झोटी (०.७३)	ईलाम (०.५०)

देशको कूल शहरी जनसंख्याको अनुपातिक वितरण

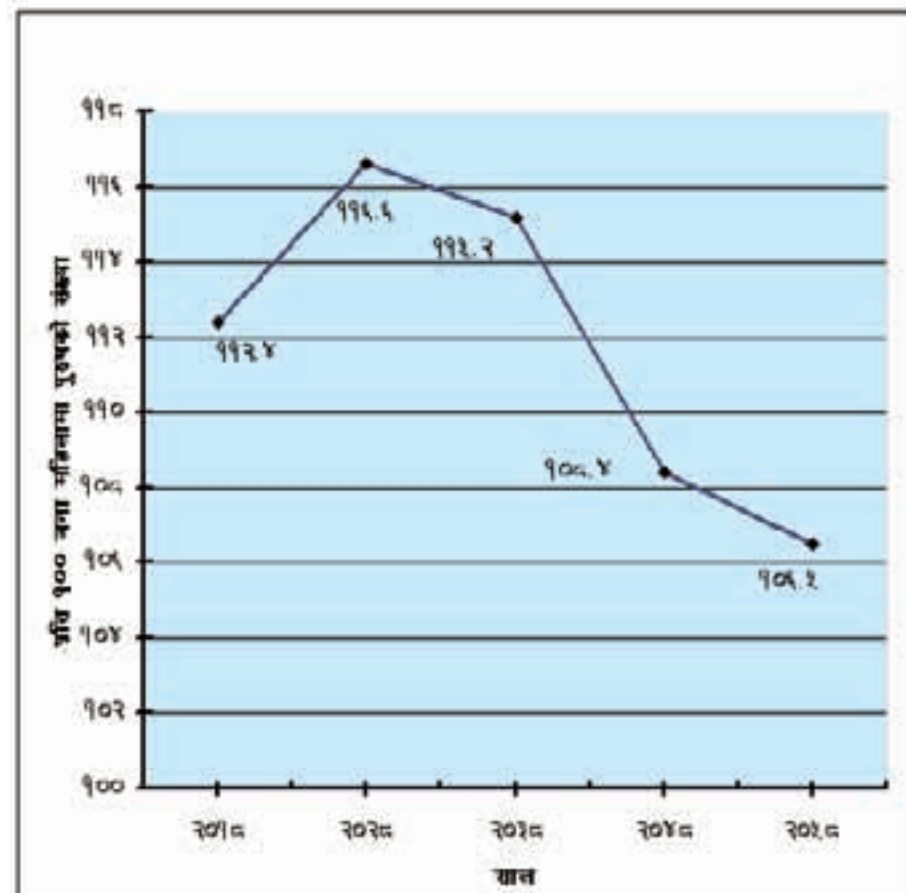
१६

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	जुम्ला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
अछाम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	बझाङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
ईलाम	१०५.८४	११०.१७	१०८.४२	१०५.३८	बाँदिबा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१०६.८०
उदयपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१००.२०	बागलुङ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९२.८४
ओखलढुङ्गा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	बाँके	१२०.४४	११२.४९	११०.४९	११०.८०
कञ्चनपुर	सा.न.	११७.८३	९९.१६	१०४.१०	बाजुरा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कपिलवस्तु	सा.न.	सा.न.	११५.८०	१०८.०९	बारा	सा.न.	सा.न.	१०९.१६	१११.७५
काठमाण्डौ	११८.२३	१२२.६२	११२.२०	११५.३८	बैतडी	सा.न.	सा.न.	०.००	९०.१४
काभ्रेपलान्चोक	सा.न.	सा.न.	९६.७३	९६.५७	भक्तपुर	१०८.०७	१०४.३९	१०२.६२	१०४.३५
कालीकोट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	भोजपुर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कास्की	९४.११	१०८.३९	१०१.९२	१००.४०	मकवानपुर	१११.७४	१०७.७०	१०६.८१	१०६.५१
कैलाली	सा.न.	१२१.९७	११०.७५	१०६.१८	मनाङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
कोटाङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	महोत्तरी	सा.न.	सा.न.	११४.२६	११०.७०
गुल्मी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	म्याग्दी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
गोरखा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९१.२४	मुगु	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
चितवन	सा.न.	१०९.१९	१०७.९६	१०३.९५	मुस्ताङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
जाजरकोट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	मोरङ्ग	१२६.४४	११९.१९	११४.३०	११०.९५
जुम्ला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	रसुवा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
झापा	१४४.२७	११८.०९	१०३.५६	१०१.५६	रामेछाप	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
डडेलधुरा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९४.६६	रुकुम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
डोटी	सा.न.	सा.न.	१०८.५७	१०२.९३	रुपन्देही	११६.८७	११०.४२	१०८.२९	१०५.३६
डोल्खा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	रोल्खा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
तनहुँ	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९०.९०	रौतहट	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१११.२६
ताप्लेजुङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	लमजुङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
तेह्रथुम	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	ललितपुर	१०५.९३	११९.३९	१०५.९३	१०७.६६
दाङ्ग	सा.न.	१००.८६	१०५.१३	९९.६५	सप्तरी	१३५.२०	१२५.२९	११४.२५	११४.४५
दार्चुला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सल्यान	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
दैलेख	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९३.०५	सर्लाही	सा.न.	सा.न.	११३.५६	१०८.९१
दोलखा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९५.७७	स्याङ्जा	सा.न.	सा.न.	सा.न.	८४.९३
धनकुटा	सा.न.	१०५.२५	१०४.८४	९९.८५	सुनसरी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९५.४३
धनुषा	१२०.५९	११८.३९	११३.८६	११७.६७	सिन्धुपाल्चोक	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
घादिङ्ग	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सिन्धुली	सा.न.	सा.न.	सा.न.	९९.६२
नवलपरासी	सा.न.	सा.न.	सा.न.	१०४.६१	सिराहा	सा.न.	११२.८४	१०७.२८	१०७.२६
नुवाकोट	सा.न.	सा.न.	९८.४९	९५.२६	सुनसरी	११५.६४	१०९.४०	१०२.०२	९९.२३
पर्वत	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सुर्खेत	सा.न.	९८.०१	१०४.५७	१०२.५८
पर्सा	१३३.९२	१११.३६	११३.६५	११८.३०	सोलुखुम्बू	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
पाल्पा	१११.५८	११२.२४	१०५.९२	९९.७९	हुम्ला	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.
पाँचथर	सा.न.	सा.न.	सा.न.	सा.न.	नेपाल	११६.६	११५.२३	१०८.४	१०६.५

सा.न. = सांगू नहुने

स्रोत: के.त.वि.

साल	२०१८	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	११२.४	११६.६	११५.२	१०८.४	१०६.५
सबैभन्दा बढी	सा.न.	झापा (१४४.२७)	सप्तरी (१२५.२९)	कपिलवस्तु (११५.८०)	पर्सा (११८.३०)
सबैभन्दा कम	सा.न.	कास्की (९४.११)	सुर्खेत (९८.०१)	काभ्रे (९६.७३)	स्याङ्जा (८४.९३)

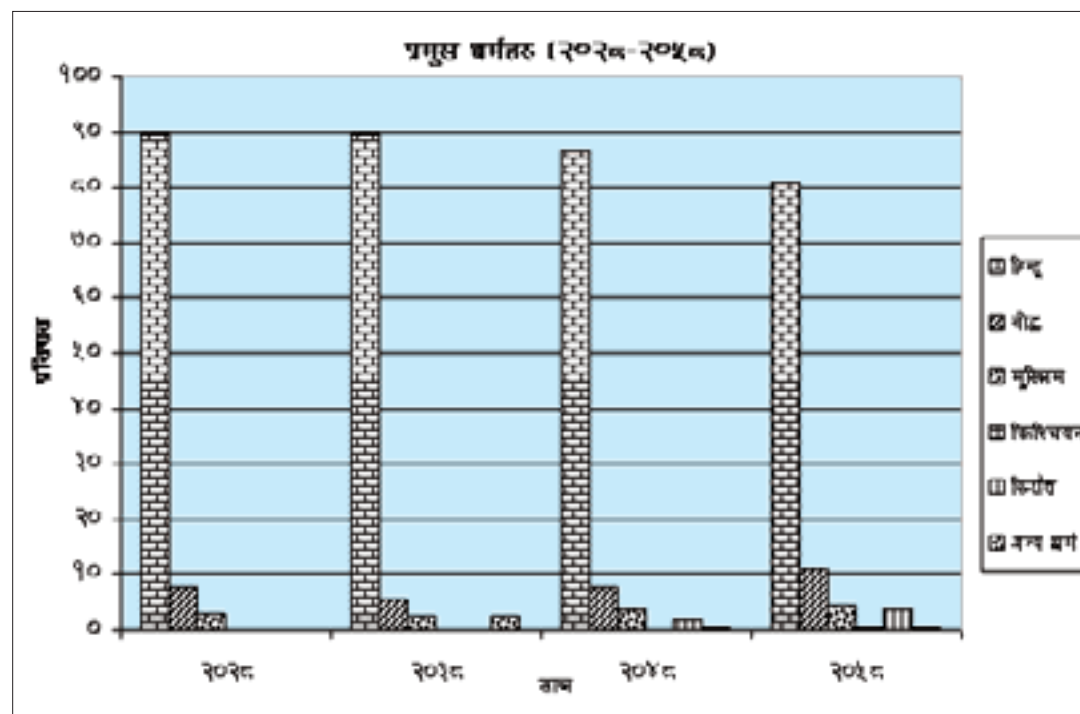

धर्म अनुसार जनसंख्याको अनुपातिक वितरण, २०२८-२०५८

धर्म	साल			
	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
हिन्दू	१०,३३०,००९ (८९.३९)	१३,४४४,७८७ (८९.५०)	१४,९९६,९४३ (८६.५१)	१८,३३०,१२१ (८०.६२)
बौद्ध	८६६,४११ (७.५)	७९९,०८१ (५.३२)	१,४३९,१४२ (७.७८)	२,४४२,५२० (१०.७४)
मुस्लिम	३४१,१८६ (३.०४)	३९९,१९७ (२.६६)	६५३,२१८ (३.५३)	९५४,०२३ (४.२०)
क्रिश्चियन	२,५४१ (०.०२)	३,८९१ (०.०३)	३१,२८० (०.१७)	१०१,९७६ (०.४५)
बिरात	० (०.००)	० (०.००)	३१८,३८९ (१.७२)	८१८,१०६ (३.६०)
अन्य धर्म	५,८३६ (०.०५)	३७४,८८३ (२.४९)	५२,११५ (०.२९)	९०,१८८ (०.४०)
जम्मा	११,४४५,९८३	१५,०२२,८३९	१८,४९१,०९७	२२,७३६,९३४

धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरण, २०२८ (जिल्लामा भएको कूल जनसंख्याको प्रतिशत)

जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म	जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म
अर्घाखाँची	९८.८२	०.०१	१.१६	०.००	०.००	०.०१	प्युठान	९९.८२	०.१०	०.०८	०.००	०.००	०.००
अछाम	९९.९३	०.००	०.०७	०.००	०.००	०.००	बझाङ	९९.९९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.०१
ईलाम	९०.९६	८.९३	०.००	०.००	०.००	०.११	बर्दिया	९६.९८	०.०३	२.९८	०.००	०.००	०.०१
उदयपुर	८९.६७	१०.१६	०.१६	०.००	०.००	०.०२	बाग्लुङ	९९.४९	०.३९	०.१०	०.००	०.००	०.०१
ओखलढुङ्गा	८९.४४	१०.३९	०.०२	०.००	०.००	०.०४	बाँके	८०.४०	०.०९	१९.२८	०.००	०.००	०.२३
कञ्चनपुर	९९.७२	०.००	०.२६	०.००	०.००	०.०२	बाजुरा	९९.८६	०.०९	०.०१	०.००	०.००	०.०३
कपिलवस्तु	८२.९०	०.०६	१६.९०	०.००	०.००	०.१४	नारा	८८.२६	०.०८	११.४३	०.००	०.००	०.१०
काठमाण्डौ	७६.४०	२३.०४	०.३४	०.००	०.००	०.२०	नैराडी	९९.९९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
काभ्रेपलान्चोक	६६.४२	३३.४७	०.०१	०.००	०.००	०.१०	भक्तपुर	९३.६६	६.२९	०.०३	०.००	०.००	०.०३
कालीकोट*	-	-	-	-	-	-	भोजपुर	९४.०६	४.९२	०.००	०.००	०.००	०.०२
कास्की	९४.२७	४.२८	०.४४	०.००	०.००	०.०२	मकवानपुर	४९.२७	४०.४४	०.०७	०.००	०.००	०.२१
कैलाली	९९.६९	०.००	०.३१	०.००	०.००	०.००	मनाङ	६.७६	९३.२१	०.०३	०.००	०.००	०.००
खोटाङ	९७.९८	२.०२	०.००	०.००	०.००	०.००	महोत्तरी	८७.९८	१.०२	१०.९९	०.००	०.००	०.०२
गुल्मी	९९.९२	०.०६	०.०२	०.००	०.००	०.००	म्याग्दी	९६.४९	३.४९	०.०२	०.००	०.००	०.००
गोरखा	९२.३९	६.६७	०.९३	०.००	०.००	०.०१	मुगु	८६.७७	१३.२३	०.००	०.००	०.००	०.००
चितवन	९०.७८	८.९१	०.२७	०.००	०.००	०.०३	मुस्ताङ	६४.३१	३४.६४	०.००	०.००	०.००	०.०४
जाजरकोट	९९.९९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००	मोरङ	९४.२४	०.६६	४.०२	०.००	०.००	०.०८
जुम्ला*	-	-	-	-	-	-	रसुवा	९.७४	९०.१४	०.११	०.००	०.००	०.०१
भद्रापा	९६.१६	०.४९	३.१३	०.००	०.००	०.१२	रामेछाप	७७.४६	२२.४२	०.००	०.००	०.००	०.०२
डडेलधुरा	९९.९९	०.००	०.००	०.००	०.००	०.०१	रुकुम	९९.९८	०.००	०.०१	०.००	०.००	०.०१
झोटी	९९.८८	०.००	०.१२	०.००	०.००	०.००	रुपन्देही	९०.४९	०.२४	९.०८	०.००	०.००	०.१९
झोन्डा	६०.३२	३९.६८	०.००	०.००	०.००	०.०१	रोल्पा	९९.९८	०.०१	०.०१	०.००	०.००	०.००
लनहूँ	९७.६६	१.४२	०.८१	०.००	०.००	०.००	रौतहट	८४.३४	०.४८	१४.१६	०.००	०.००	०.०१
ताप्लेजुङ	९१.७९	८.१४	०.०३	०.००	०.००	०.०३	लमजुङ	७२.२४	२७.६८	०.०७	०.००	०.००	०.०१
लैङ्गधुम	९१.४४	८.४४	०.०१	०.००	०.००	०.०१	ललितपुर	७९.४४	२०.०४	०.०८	०.००	०.००	०.३३
राङ्ग	९८.८२	०.०३	१.१४	०.००	०.००	०.०१	सप्तरी	९३.१६	०.०२	६.६२	०.००	०.००	०.२१
राप्ती	९९.८४	०.१४	०.०१	०.००	०.००	०.००	सन्ध्या	१००.००	०.००	०.००	०.००	०.००	०.००
दैलेख	९९.८४	०.००	०.१४	०.००	०.००	०.०१	सर्लाही	८४.७१	६.६३	७.६३	०.००	०.००	०.०१
दोलखा	७४.३०	२४.६४	०.०३	०.००	०.००	०.०२	स्याङ्जा	९४.८१	४.६८	०.४०	०.००	०.००	०.०१
धनकुटा	९४.९२	३.६७	०.०१	०.००	०.००	०.४०	सन्ध्या	८०.८७	१९.०८	०.०१	०.००	०.००	०.०४
धनुषा	९२.०१	१.४४	६.४४	०.००	०.००	०.०९	सिन्धुपाल्चोक	६९.१२	३०.८७	०.०१	०.००	०.००	०.००
धादिङ	८०.१४	१९.८४	०.०१	०.००	०.००	०.०१	सिन्धुली	७४.७८	२४.१६	०.०१	०.००	०.००	०.०४
नवलपरासी	९४.२८	०.३३	४.३२	०.००	०.००	०.०७	सिराहा	९३.६७	०.८४	४.४६	०.००	०.००	०.०१
नुवाकोट	६३.०४	३६.८३	०.१०	०.००	०.००	०.०१	सुनसरी	८९.७४	१.४४	८.६७	०.००	०.००	०.१४
पर्वत	९४.४६	४.३९	०.०४	०.००	०.००	०.०१	सुर्खेत	९९.८९	०.०३	०.०६	०.००	०.००	०.०१
पर्सा	८६.२१	०.४०	१३.२८	०.००	०.००	०.०२	सोलुखुम्बू	७७.१९	२४.७९	०.०२	०.००	०.००	०.००
पाप्सा	९९.१९	०.४४	०.२६	०.००	०.००	०.००	हुम्ला	८६.१२	१३.८८	०.००	०.००	०.००	०.००
पाँचथर	९४.४४	४.२४	०.०२	०.००	०.००	१.३०	नेपाल	८९.३९	७.४	३.०४	०.०२	०	०.०४

स्रोत: के.स.सि.

धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरण, २०३८ (जिल्लागो भएको कूल जनसंख्याको प्रतिशत)

जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म	जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म
अर्घाखाँची	९५.९७	१.१७	०.५९	०.०१	०.००	२.२६	बुङ	९२.२९	१.०६	०.१४	०.०३	०.००	६.४९
अछाम	९२.२१	०.९६	०.०२	०.०१	०.००	६.८०	बझाङ	९३.६३	०.७७	०.०२	०.०१	०.००	५.५८
ईलाम	९४.४६	५.२४	०.०४	०.०१	०.००	०.२६	बाँझ्या	८६.२४	१.५५	१.५५	०.०२	०.००	१०.६५
उदयपुर	९३.९७	५.१७	०.३०	०.०१	०.००	०.५५	बागलुङ	९७.१४	०.९३	०.१२	०.०१	०.००	१.८०
ओखलढुङ्गा	९२.४६	६.४८	०.०५	०.०२	०.००	०.९९	बाँके	८६.६०	०.६६	१०.८४	०.०१	०.००	१.८८
कञ्चनपुर	९६.५३	१.२२	०.११	०.०२	०.००	२.१३	बाजुरा	९५.२७	१.४३	०.०५	०.०१	०.००	३.२४
कर्णाली	८२.८४	१.४५	८.६९	०.०२	०.००	६.९९	बारा	८५.९८	२.००	११.५५	०.०७	०.००	०.४०
कनकाम्पो	८५.७२	१०.८७	०.७०	०.०२	०.००	२.६९	बैतडी	८९.३१	०.७८	०.०२	०.०१	०.००	९.८८
काभ्रेपञ्चथोक	७७.६२	२२.९५	०.०७	०.०१	०.००	१.३५	भक्तपुर	९२.४१	५.९३	०.३२	०.०१	०.००	१.२३
कालीकोट	८९.२८	१.५४	०.०४	०.०१	०.००	९.११	भोजपुर	९५.५३	३.३५	०.०२	०.०१	०.००	१.०९
कस्की	८९.२१	८.१८	०.३३	०.१०	०.००	२.१८	मकवानपुर	७४.९७	२०.९८	०.३४	०.०२	०.००	३.९९
केसारी	९७.२९	१.१३	०.४१	०.०२	०.००	१.१५	मनाङ	४२.३२	५.७३	०.०१	०.१३	०.००	०.२१
खोटाङ	९७.५६	१.९१	०.०३	०.०१	०.००	०.५०	महोत्तरी	८४.५३	१.४९	१०.००	०.०२	०.००	३.९६
गुल्मी	९६.९०	१.१०	०.०५	०.०१	०.००	१.९४	म्याग्दी	९५.४५	१.९२	०.०२	०.०२	०.००	२.५८
गोरखा	८४.७३	७.५९	०.५०	०.०८	०.००	७.०९	मुगु	९३.८१	५.३४	०.०१	०.०१	०.००	०.८३
पिप्लवन	९०.९०	८.१७	०.३८	०.०१	०.००	०.५४	मुस्ताङ	३४.९४	६१.९६	०.००	०.१५	०.००	२.९५
जानकीकोट	९४.७७	१.३३	०.०२	०.०१	०.००	३.८६	नोरङ	९४.०१	१.७२	३.२१	०.०६	०.००	१.००
जुम्ला	९७.५६	०.९८	०.०१	०.०१	०.००	१.४५	रसुवा	५५.५९	४३.६५	०.०६	०.०२	०.००	०.६९
भद्रापा	९४.२६	१.३३	२.७४	०.०२	०.००	१.६५	रामेछाप	८३.३२	१५.०८	०.०५	०.०३	०.००	१.५२
झुङेलखुवा	९८.१७	०.५२	०.०२	०.०१	०.००	१.२९	राम्जुम	९८.७९	०.५१	०.०३	०.०१	०.००	०.६६
झोटी	९५.१४	०.८५	०.०१	०.०१	०.००	३.९८	रुपन्देही	८९.६६	०.८९	८.७०	०.०१	०.००	०.७३
झोन्डा	८२.७२	१३.२५	०.०४	०.०३	०.००	३.९७	रोल्जा	९७.७५	०.६८	०.०१	०.०१	०.००	१.५५
चनहुँ	९१.७४	२.२८	०.७०	०.०५	०.००	५.२२	रोल्पा	८०.२६	१.९४	११.८२	०.०२	०.००	५.९६
चाम्लेजुङ	९१.६२	७.८१	०.०४	०.०१	०.००	०.५२	सप्तजुङ	७४.८०	२१.७७	०.०९	०.१७	०.००	३.१७
चौदधुम	९६.२३	३.३२	०.०२	०.०१	०.००	०.४३	सप्तरी	८६.६६	११.६९	०.३१	०.१२	०.००	१.२१
दाङ	९८.१९	०.३६	०.८८	०.००	०.००	०.५७	सप्तरी	९२.२२	०.९७	६.०९	०.०१	०.००	०.७२
दाङ्गुला	९२.११	१.१४	०.०४	०.०१	०.००	६.७१	सल्यान	९०.६६	०.८९	०.०६	०.०१	०.००	८.३८
दैलेख	९७.०४	०.८३	०.११	०.०१	०.००	२.००	सर्लाही	८७.४५	५.३७	६.६४	०.०५	०.००	०.४९
दोलखा	८२.७५	१६.८७	०.०३	०.०१	०.००	०.३४	स्याङ्जा	९२.३१	३.०७	०.३०	०.०४	०.००	४.२८
धनकुटा	९५.८४	३.४३	०.०४	०.०१	०.००	०.६८	सुनसरी	८७.५९	११.८३	०.०२	०.०३	०.००	०.५३
धनुषा	९०.६२	१.३९	६.९५	०.०१	०.००	१.०३	सिन्धुपाल्चोक	७६.६३	२२.१२	०.०७	०.०१	०.००	१.१७
धादिङ	८३.३९	१५.५६	०.०३	०.०१	०.००	१.०२	सिन्धुली	८२.२८	१६.९२	०.०६	०.०१	०.००	०.७३
नवलपरासी	९४.४७	१.६४	२.०७	०.०२	०.००	१.८०	सिराहा	९२.२०	२.८६	४.४३	०.०१	०.००	०.५१
नुवाकोट	७४.२२	२४.६९	०.१२	०.०४	०.००	०.९३	सुनसरी	८९.०९	१.८१	८.२८	०.०४	०.००	०.७८
पर्वत	९३.३८	५.९८	०.०९	०.०६	०.००	०.५०	सुर्खेत	९७.२०	०.९६	०.१०	०.०२	०.००	१.७२
पर्सा	७९.२६	२.४७	८.८७	०.०२	०.००	९.३८	सोलुखुम्बू	७८.५९	२१.०२	०.०३	०.०२	०.००	०.३३
पाल्पा	९४.३२	१.३६	०.१८	०.०३	०.००	४.११	हुम्ला	८२.५३	१६.९५	०.०२	०.००	०.००	०.४९
पाँचथर	९५.४२	३.५१	०.०३	०.०१	०.००	१.०३	नेपाल	८९.५	५.३२	२.६६	०.०३	०	२.४९

स्रोत: के.सि.

धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरण, २०४८ (जिल्लामा भएको कूल जनसंख्याको प्रतिशत)

जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म	जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म
अर्घाखाँची	९८.८२	०.०४	१.०८	०.०३	०.००	०.०३	प्यूठान	९९.५९	०.११	०.२०	०.०३	०.००	०.०७
अछाम	९९.८४	०.०४	०.०४	०.०२	०.००	०.०४	बझाङ	९९.७५	०.१९	०.०१	०.०२	०.००	०.०३
ईलाम	६३.५३	१५.५०	०.०३	०.१८	१९.४२	१.३३	बर्दिया	९६.८०	०.४०	२.५०	०.१५	०.००	०.१४
जयपपुर	९१.३६	६.४४	०.३६	०.२२	०.८५	०.७८	बागलुङ	९८.५३	१.०५	०.१५	०.०३	०.००	०.२४
ओखलढुङ्गा	८५.६१	१२.९४	०.०१	०.०७	१.२५	०.१२	बाँके	८३.२९	०.३७	१६.०३	०.१२	०.०१	०.१८
कञ्चनपुर	९७.९२	१.३२	०.१६	०.५२	०.००	०.०९	बाजुरा	९८.७८	१.०६	०.१२	०.०१	०.००	०.०३
कपिलवस्तु	८२.९२	०.१२	१६.८१	०.०४	०.०१	०.१०	बारा	८४.५१	३.७२	११.७०	०.०३	०.००	०.०४
काठमाण्डौ	७८.४५	२०.०२	०.८०	०.२३	०.११	०.३९	बैतडी	९९.७८	०.०६	०.०१	०.०७	०.००	०.०८
काभ्रेपलान्चोक	६६.७५	३३.०२	०.०१	०.०५	०.०१	०.१७	भक्तपुर	९२.११	७.६०	०.०६	०.०८	०.००	०.१५
कालीकोट	९९.८९	०.०७	०.०१	०.०१	०.००	०.०२	भोजपुर	७१.८३	९.०२	०.०१	०.०६	१८.१८	०.९१
कास्की	८५.०९	१३.८५	०.४०	०.४०	०.००	०.१६	मकवानपुर	५४.६९	४४.१०	०.२९	०.६०	०.००	०.३१
कैलाली	९८.६०	०.३९	०.६७	०.०९	०.००	०.२५	मनाङ	५३.३३	४६.४७	०.००	०.०९	०.००	०.११
खोटाङ	९०.०१	४.२८	०.०१	०.२५	४.८६	०.५९	महोत्तरी	८५.९५	१.७५	१२.२४	०.०२	०.००	०.०४
गुल्मी	९९.५८	०.२६	०.१०	०.०४	०.००	०.०३	म्याग्दी	९९.६६	०.१९	०.०६	०.०५	०.००	०.०३
गोरखा	८९.८७	८.८७	०.८०	०.४१	०.००	०.०४	मुगु	८९.५९	१०.३४	०.०१	०.०३	०.००	०.०३
चितवन	८७.६९	११.२३	०.७३	०.१०	०.०२	०.२४	मुस्ताङ	२२.२४	७७.५८	०.०६	०.०६	०.०१	०.०६
जाजरकोट	९९.८५	०.०६	०.०१	०.०४	०.००	०.०४	मोरङ	८८.३०	२.९६	४.००	०.३८	३.१३	१.२४
जुम्ला	९९.४६	०.४८	०.००	०.०३	०.००	०.०३	रसुवा	३२.३६	६७.०३	०.०१	०.३८	०.००	०.२२
भद्रापा	८५.७०	३.८३	२.६२	०.२९	६.५४	१.०१	रामेछाप	७५.९३	२३.५९	०.०१	०.०३	०.००	०.४५
छठेलधुरा	९९.७४	०.१३	०.०२	०.०७	०.००	०.०४	रूकुम	९९.७०	०.२१	०.०२	०.०३	०.००	०.०३
झोटी	९९.६७	०.२४	०.०१	०.०२	०.००	०.०४	रुपन्देही	९०.०९	१.५४	८.२१	०.०७	०.००	०.०९
झोन्डा	६४.६०	३५.३३	०.०१	०.०३	०.००	०.०४	रोल्पा	९९.८८	०.०३	०.०४	०.०३	०.००	०.०३
तनहुँ	९३.८५	५.०४	०.८२	०.१८	०.००	०.०९	रौतहट	८१.३३	१.२५	१७.२४	०.१४	०.००	०.०३
ताप्लेजुङ	६४.६१	१५.६७	०.०१	०.०५	१८.२१	१.४५	लमजुङ	७७.०४	२२.३९	०.२८	०.२५	०.००	०.०५
लौकभुम	६८.९०	७.६७	०.०२	०.०७	२२.९५	०.३८	ललितपुर	७२.५०	२६.१९	०.२३	०.६०	०.१७	०.३१
राङ	९८.६९	०.०७	१.०७	०.०५	०.००	०.१२	सप्तरी	९०.८९	१.४१	७.५२	०.०२	०.००	०.१५
राप्ता	९९.६८	०.२२	०.०१	०.०३	०.००	०.०६	सन्थान	९९.७१	०.०५	०.०८	०.१२	०.००	०.०३
दैलेख	९९.७६	०.०९	०.१०	०.०१	०.००	०.०४	सर्लाही	८७.७९	५.४९	६.६४	०.०३	०.००	०.०५
दोलखा	७६.७६	२३.१३	०.००	०.०३	०.००	०.०८	स्याङ्जा	९४.२९	४.९१	०.५०	०.१०	०.००	०.०९
धनकुटा	७१.६७	६.०३	०.०३	०.२०	२०.६४	१.४३	सम्बुवासभा	७९.१३	१७.९१	०.००	०.०७	२.४४	०.४५
धनुषा	९०.६३	१.६८	७.५८	०.०५	०.००	०.०५	सिन्धुपाल्चोक	६३.७१	३६.०९	०.०१	०.०६	०.००	०.१३
धादिङ	७५.६८	२१.११	०.०९	१.९८	०.००	०.१४	सिन्धुली	७५.९६	२३.८९	०.०३	०.०२	०.००	०.११
नवलपरासी	९४.७०	१.६०	३.३५	०.२५	०.००	०.१०	सिराहा	९१.६५	१.३१	६.९७	०.०३	०.००	०.०४
नुवाकोट	६३.७४	३५.८५	०.१४	०.१३	०.००	०.१४	सुनसरी	८३.४५	२.७५	९.८७	०.३१	३.१४	०.४८
पर्सा	९४.३५	५.४१	०.१७	०.०४	०.००	०.०१	सुर्खेत	९९.२२	०.३५	०.३३	०.०७	०.००	०.०४
पर्सा	८५.८३	१.७६	१२.२६	०.०५	०.००	०.१०	सोलुखुम्बू	५७.५४	२८.९९	०.००	०.३०	१०.८९	२.२८
पाप्सा	९८.९९	०.५६	०.२८	०.११	०.००	०.०६	हुम्ला	८३.४९	१६.४१	०.०३	०.०४	०.०१	०.०३
पाँचथर	५७.०७	८.२०	०.००	०.०९	३३.०८	१.५५	नेपाल	८६.५	७.७८	३.५३	०.१७	१.७२	०.२९

स्रोत: के.ए.वि.

धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरण, २०५८ (जिल्लामा भएको कूल जनसंख्याको प्रतिशत)

जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म	जिल्ला	हिन्दु	बौद्ध	मुस्लिम	क्रिश्चियन	किराँत	अन्य धर्म
अर्घाखाँची	९६.९५	२.११	०.९२	०.०२	०.००	०.०२	म्याङ्गल	९६.७१	२.९६	०.३०	०.०१	०.००	०.०१
अछाम	९९.८३	०.०४	०.०७	०.०२	०.०१	०.०५	बागलुङ	९९.७७	०.२०	०.०१	०.००	०.००	०.०२
ईलाम	४७.२८	१५.६८	०.०४	०.५७	३६.१७	०.२६	बाँके	९५.१७	१.५७	२.७९	०.४०	०.००	०.०९
उदयपुर	७५.४३	१२.२३	०.६०	०.८०	१०.५०	०.४९	बागलुङ	८३.२९	१५.५३	०.१८	०.१०	०.०१	०.९०
भोजपुर	७३.८६	१४.९७	०.०२	०.३८	१०.४२	०.४२	बाँके	७८.४९	२.०२	१८.९९	०.३६	०.०१	०.१५
कञ्चनपुर	९७.५६	१.३०	०.१०	०.९५	०.००	०.१२	बाजुरा*	९८.७२	१.०५	०.१३	०.०६	०.००	०.०६
कपिलवस्तु	८१.०६	०.६८	१८.१७	०.०२	०.००	०.०७	बारा	८१.९४	४.४८	१३.४२	०.०९	०.०२	०.०७
कनकाम्पो	७५.४९	२१.६६	१.११	०.७९	०.७०	०.२५	बैतडी	९९.७८	०.०२	०.००	०.०२	०.००	०.१८
कञ्चनपुर	६४.७७	३४.६९	०.०५	०.२९	०.०१	०.२०	भक्तपुर	८९.८७	९.४०	०.१५	०.३५	०.१८	०.०७
कालीकोट*	९९.७८	०.०५	०.०७	०.००	०.००	०.२३	मोजपुर	५३.७७	१४.१५	०.०३	०.२२	३१.६८	०.१८
कास्की	८१.७१	१५.८८	०.६९	०.७९	०.०४	०.८८	मकवानपुर	४९.३६	४७.६३	०.३२	२.०७	०.०२	०.६०
केसारी	९७.४९	१.४५	०.५५	०.३४	०.०२	०.१७	मनाङ्ग	२५.३५	७४.१८	०.०२	०.२९	०.०१	०.१५
खोटाङ	६०.५४	५.७०	०.०३	०.९०	३२.६१	०.२८	महोत्तरी	८४.३९	१.९४	१३.५१	०.०४	०.०२	०.१३
गुल्मी	९६.१०	३.६९	०.१४	०.०४	०.००	०.०४	म्याग्दी	७४.८७	२४.५७	०.१४	०.३१	०.०१	०.०९
गोरखा	७२.७९	२५.२०	०.९१	०.७९	०.०२	०.२९	मुगु*	८६.४४	१३.५३	०.०१	०.०१	०.००	०.०१
धनकुटा	८२.७५	१५.४८	०.७७	०.७७	०.०४	०.२१	मुस्ताङ्ग	२५.२८	७४.२५	०.०५	०.३३	०.०२	०.०८
जानकीकोट	९९.८५	०.०२	०.०६	०.०६	०.००	०.०२	मोरङ्ग	८०.१२	४.३९	४.४०	०.८६	७.३७	२.८९
जुम्ला*	९७.९०	१.८८	०.०४	०.१६	०.००	०.०२	रसुवा	३३.१०	६५.५६	०.०१	१.२१	०.००	०.१४
झापा*	७९.३७	५.००	३.०६	०.७६	९.१५	२.७१	रामेछाप	६८.०६	२८.२९	०.०२	०.४३	१.९५	१.२६
झुम्लेपुरा	९९.१५	०.६८	०.०२	०.१४	०.००	०.०२	रुकुम	९८.२९	०.९३	०.०७	०.२२	०.००	०.५०
डोटी	९८.७८	१.१०	०.०६	०.०२	०.००	०.०४	रुपन्देही	८५.३४	५.६४	८.६९	०.२१	०.०१	०.१३
झोन्पा*	६०.३५	३९.५९	०.०२	०.०२	०.००	०.०५	रोल्पा	७५.४९	२४.२५	०.०६	०.१४	०.००	०.०६
तनहुँ	८३.१६	१५.०१	१.०२	०.३०	०.०१	०.५०	रौतहट	७८.९६	१.४३	१९.४७	०.०४	०.००	०.११
ताप्लेजुङ	३६.५२	१८.६८	०.०२	०.५४	४३.४७	०.७८	सप्तजुङ	५८.४७	४०.३६	०.४०	०.३६	०.००	०.४२
तेह्रथुम	५१.२७	११.३५	०.०६	०.४६	३६.५७	०.३६	सप्तरी	७०.४३	२६.२५	०.३१	१.६७	१.०७	०.२८
दाङ्ग	९६.४८	२.३२	१.००	०.१४	०.०१	०.०६	सप्तरी	८८.४४	२.९७	८.३५	०.०२	०.१०	०.१६
दार्चुला	९९.८५	०.१०	०.०१	०.००	०.००	०.०४	सल्यान*	९४.४३	४.८४	०.३७	०.३३	०.००	०.०४
दैलेख	९८.३२	१.४६	०.१७	०.०३	०.००	०.०१	सर्लाही	८६.७४	५.४३	७.४५	०.०८	०.०३	०.२९
दोलखा*	७२.४३	२३.९२	०.००	०.३०	१.३२	२.०५	सुनसरी	८६.०७	१२.४७	०.५८	०.०७	०.००	०.८५
धनकुटा	४९.५२	१३.७४	०.०५	०.७४	३५.७३	०.२४	सुनसरी	४६.९५	२४.७८	०.०१	०.६३	२७.५५	०.०९
धनुषा	९०.०८	१.४४	८.३६	०.०३	०.००	०.०९	सिन्धुपाल्चोक	६२.५३	३७.०३	०.०२	०.३१	०.०१	०.११
धवदिङ्ग	७३.८९	२२.४८	०.१८	३.३८	०.०१	०.०६	सिन्धुली*	६८.५६	२८.०९	०.०५	०.२०	२.१४	०.९७
नवलपरासी	८७.२३	८.१८	३.८६	०.६४	०.००	०.१०	सिराहा*	९०.८८	१.७४	७.१८	०.०१	०.१४	०.०७
नुवाकोट	६१.३१	३७.९३	०.१३	०.५१	०.०४	०.०९	सुनसरी	७७.०९	४.०६	११.०६	०.७६	६.७३	०.३३
पर्सा	८७.७७	११.८२	०.२५	०.०७	०.०१	०.०९	सुर्खेत*	९१.२०	७.५३	०.४३	०.७५	०.००	०.११
पर्सो	८२.३७	१.९८	१५.४०	०.०६	०.०१	०.२२	सुनसरी	४२.९१	२९.००	०.०५	०.८२	२६.८१	०.४४
पाल्पा	८८.०१	११.४२	०.३३	०.१५	०.००	०.१३	सुनसरी	८४.४०	१५.५९	०.००	०.००	०.००	०.०१
पाँचथर	३४.२०	११.३३	०.०३	०.४३	५३.५०	०.५४	नेपाल	८०.६२	१०.७४	४.२	०.४५	३.६	०.४

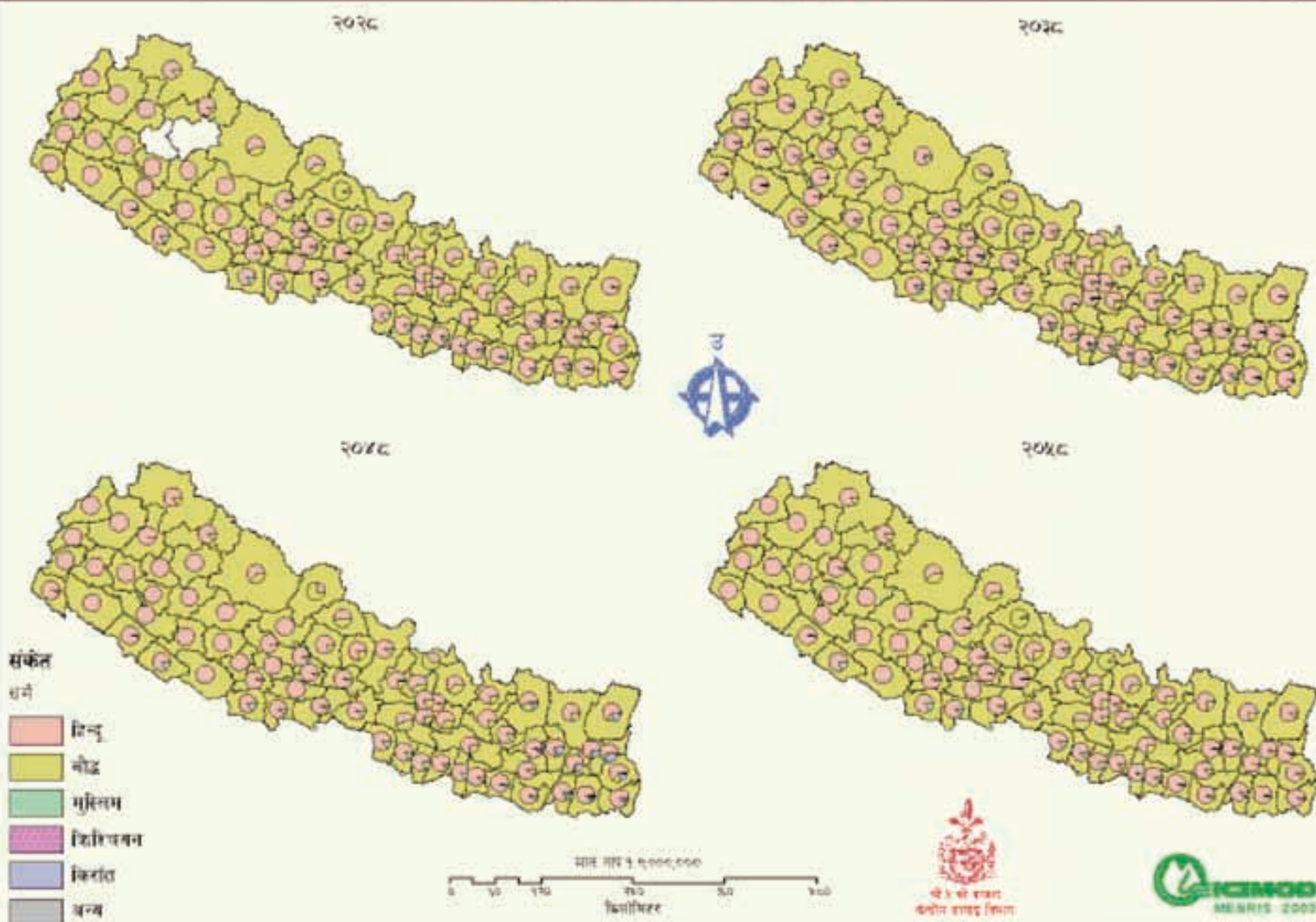
* यी जिल्लाहरू गणना भएको जनसंख्यामा मात्र आधारित छन् किनकी यी जिल्लाहरूको गणना कार्यमा बाधा-व्यवधान भएको भन्ने । (परिचय खण्डमा हेर्नु होस्)

स्रोत: के.त.वि.

धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरण

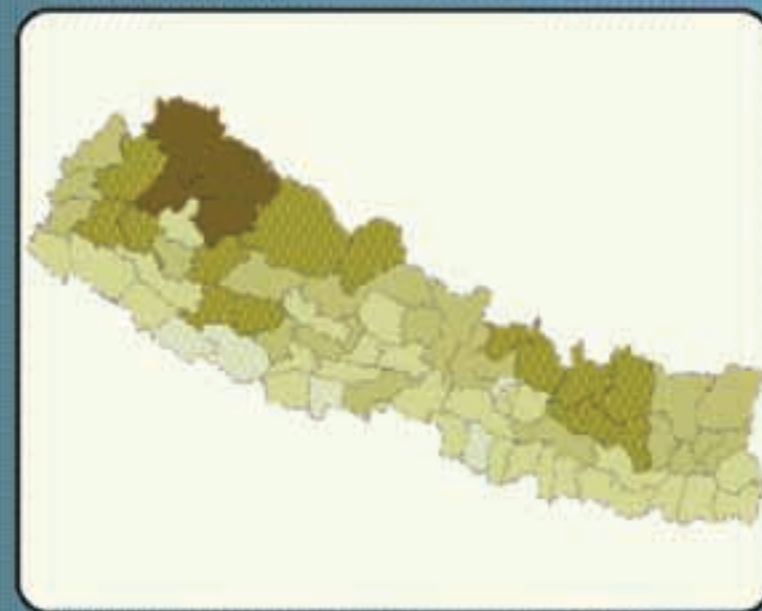
१८

आर्थिक क्रियाकलाप प्रवाह

१. कूल आर्थिक क्रियाकलाप दर
२. पुरुषहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर
३. महिलाहरुको आर्थिक क्रियाकलाप दर

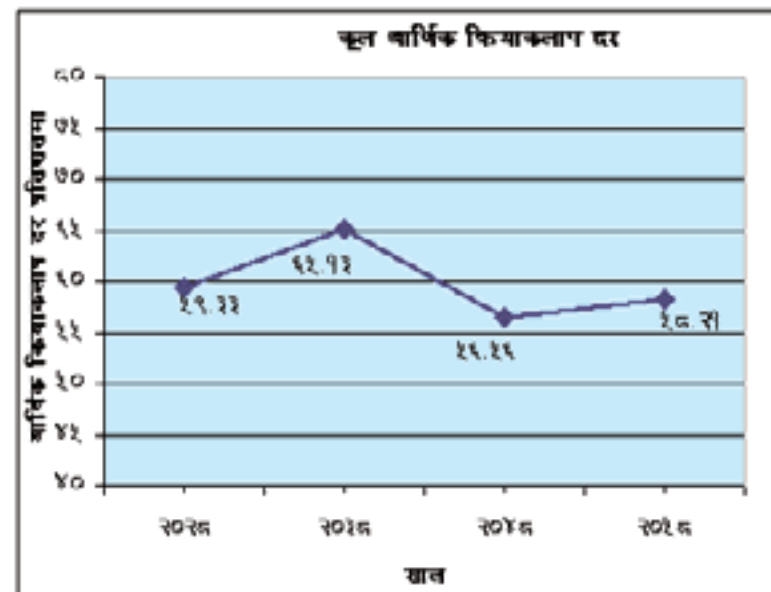

कुल वार्षिक क्रियाकलाप दर* (%), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
बर्घाबाँधी	७७.५७	६५.६३	६३.३६	५८.८८	जुम्ला	५३.८६	७८.८६	६९.०३	६३.७५
बझाङ	६३.२०	७८.७५	८९.८३	७७.६९	सप्तगञ्ज	७६.२५	६३.९३	७५.६७	७४.६४
ईलाम	६०.६९	६५.५६	५९.५४	५७.९४	बर्दिया	५३.७३	७९.२२	५९.०५	५५.८५
उदयपुर	६४.३४	६८.९५	५८.३५	५९.८८	बाग्लुङ	६९.४४	६६.४९	५७.९५	५७.०३
भोजपुर	७०.७९	७८.०९	६९.७२	७०.९९	बाँके	५०.४८	६२.९७	४७.३६	४९.७८
कञ्चनपुर	५३.३६	६५.९६	५२.०८	५९.८२	बाजुरा	७५.८८	७६.७९	८०.८५	८०.६९
कपिलबस्तु	६०.०३	७३.८५	५३.४५	५८.८८	मारा	४७.९४	५३.४३	४६.७३	४७.४२
काठमाण्डौ	४३.७८	५९.५४	४५.३३	४९.९८	मैतही	६७.५८	७२.८९	६९.७९	६६.५३
काभ्रेपलाञ्चोक	७५.५५	७९.८५	६५.४९	५६.६६	मकपुर	५३.४४	६०.५५	५४.८८	५५.३९
कालीकोट*	-	८९.९७	८२.२४	५८.४९	मोजपुर	५३.४९	७९.२३	६८.९३	६३.८२
कास्की	५९.५६	६८.९४	५२.४४	५९.३८	मकवानपुर	६७.५५	६९.५९	६३.०९	५९.५४
कैलाली	५८.७३	६९.४०	४९.८७	५९.४४	मनाङ्ग	६०.७७	८२.५०	७५.६५	६४.५०
कोटाङ	५६.५७	६६.९५	७३.७०	७०.५४	महोत्तरी	४५.६५	५८.३९	४२.९९	५३.८०
गुल्मी	७२.९४	६२.९२	५५.६९	६९.४२	म्याग्दी	७५.९६	७०.५८	७३.८४	६४.५४
गोरखा	६९.२९	८०.६९	६२.९६	६४.५७	मुगु	८५.८४	८६.२९	८५.३९	८९.९५
चितवन	५२.२५	५०.८७	५५.३९	५२.२८	मुस्ताङ्ग	६४.६८	७९.३६	७०.९८	७५.८७
जाजरकोट	६३.७९	७८.००	७६.५४	७०.०८	मोरङ्ग	४९.३०	५९.५९	४८.५६	५७.२९
जुम्ला*	-	८६.२७	७८.४२	८०.८८	रसुवा	८३.६२	७२.७९	७३.८०	७६.६४
भद्रा	५०.७३	५८.२८	५५.५९	५३.०९	रामेछाप	७२.४५	४२.९७	७९.५५	७०.४४
सङ्खुवासभा	५८.९०	६९.७२	७४.०३	६४.५३	रुकुम	६०.६५	६८.२९	७९.६९	६३.४३
सोटी	५७.३०	७४.२९	७६.९४	७३.२३	रुपन्देही	५०.९४	४९.५५	५६.८०	४७.८६
सोन्या	५४.०८	९५.८६	७८.२०	७७.३९	रोल्पा	७०.३४	७९.३९	७४.२६	७४.५६
तनहुँ	६९.२६	७६.६०	६०.७४	५९.९७	रौतहट	४९.९२	७४.७३	४४.४४	५९.७४
ताप्लेजुङ्ग	७०.६९	७७.८६	६२.७३	६६.८०	समजुङ्ग	५८.९८	५६.९८	६६.३७	६४.७४
तेह्रथुम	४७.९४	७३.३६	६३.२८	६९.४२	सप्तरी	५२.८८	५८.३७	४९.४४	५२.३९
दाङ्ग	६२.३७	५४.७६	५३.९९	४९.८६	सप्तरी	४७.२६	५४.७५	४८.९४	५३.६५
दार्चुला	६७.५२	७८.५४	६५.९४	६६.२४	सल्यान	६३.८५	७९.००	५८.६३	७५.५५
दैलेख	४८.०३	७८.९७	७९.६६	६८.९२	सप्तरी	५२.९७	५९.६२	४५.३३	५७.२०
दोलखा	७३.०३	६४.३९	७९.५९	७०.९२	सप्तरी	६८.२२	६५.९५	५७.५६	५७.९३
छानकुटा	६३.२७	६७.५९	७९.०९	६९.९३	सप्तरी	६२.३३	६५.७५	६९.५२	६०.७३
छानुवा	५६.०२	५९.०५	५२.७८	५२.५९	सिन्धुपाल्चोक	७०.६७	७७.९७	७९.०३	७२.९४
छादिङ्ग	७५.९७	७३.६३	६९.६४	६९.९९	सिन्धुली	६४.६४	६४.०९	६९.५४	६२.३५
नवलपरासी	५४.९७	६४.८३	५७.९५	६२.९२	सिराहा	६०.९६	५७.९९	५७.५९	५३.५५
नुवाकोट	६५.८७	७९.४०	६५.८०	६३.५९	सुनसरी	५९.२९	५९.५३	५८.८५	५९.३९
पर्वत	७७.५६	७०.८३	६५.५६	६५.९९	सुर्खेत	५६.५३	६४.५९	५५.६२	५४.३८
पर्सा	४७.९५	६४.८९	५६.८३	५४.७९	सोलुखुम्बु	६६.९५	८९.७०	७३.४२	७२.३५
पाल्पा	६८.७५	६८.४४	६५.५६	५५.८७	हुम्ला	७०.६३	८३.०९	८२.६९	८०.८०
पाँचथर	६८.५९	८०.२९	६६.३६	६९.२५	नेपाल	५९.३३	६५.९३	५६.५६	५८.२९

* १० वर्ष वा सो भन्दा माथिका उमेर समूहका वार्षिक वृद्धिमा राष्ट्रीय जनगणना र उही उमेर समूहका कुल जनसङ्ख्याको अनुपात (परिचय सङ्ग्रहमा हेर्नु होस्)

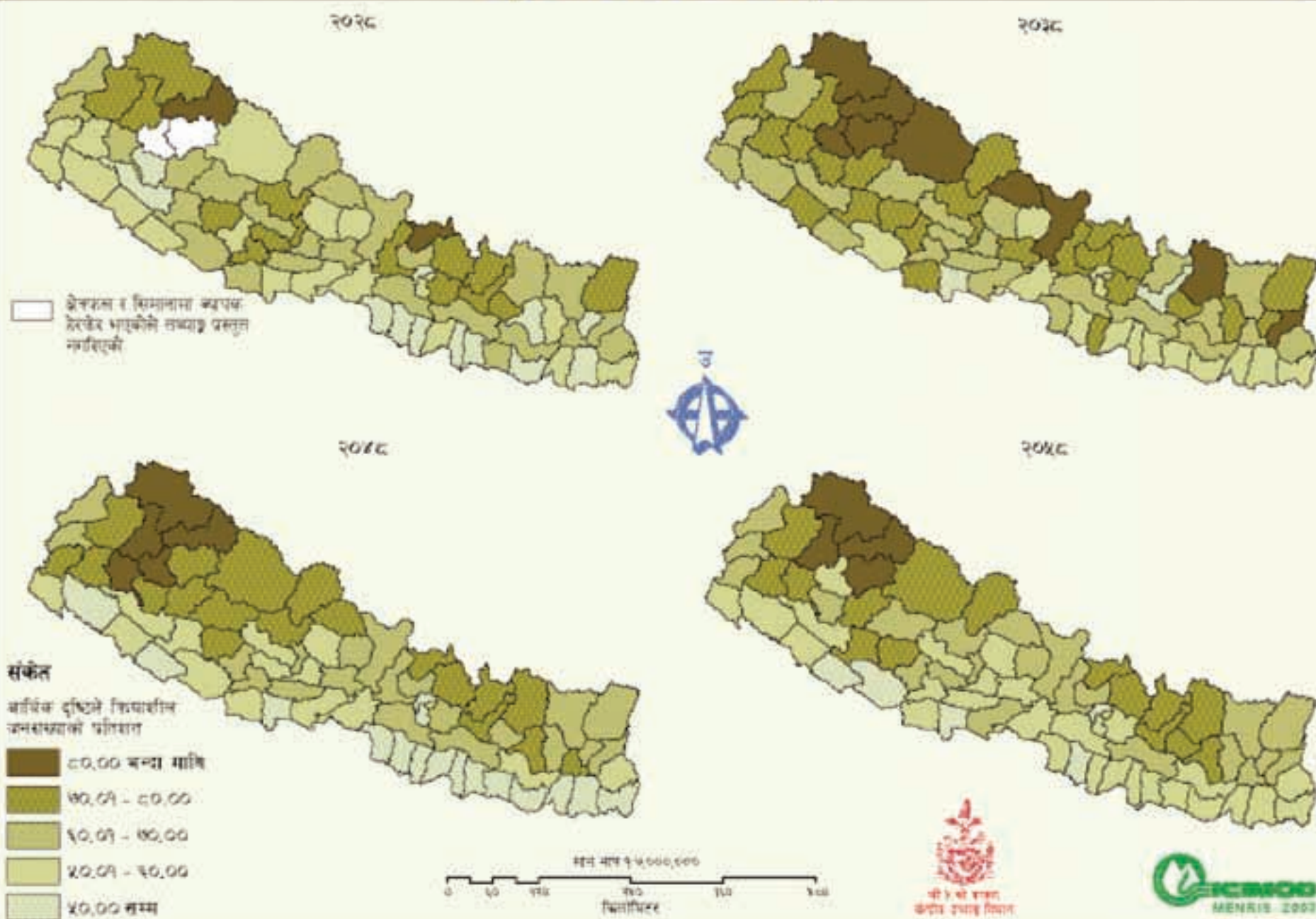

कुल वार्षिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएको जिल्लाहरू

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	५९.३३	६५.९३	५६.५६	५८.२९
सबैभन्दा बढी	मुगु (८५.८४)	डोल्पा (९५.८६)	मुगु (८५.३९)	मुगु (८९.९५)
सबैभन्दा कम	काठमाण्डौ (४३.७८)	रामेछाप (४२.९७)	महोत्तरी (४२.९९)	मारा (४७.४२)

कूल आर्थिक विद्याकलाप ढट

9

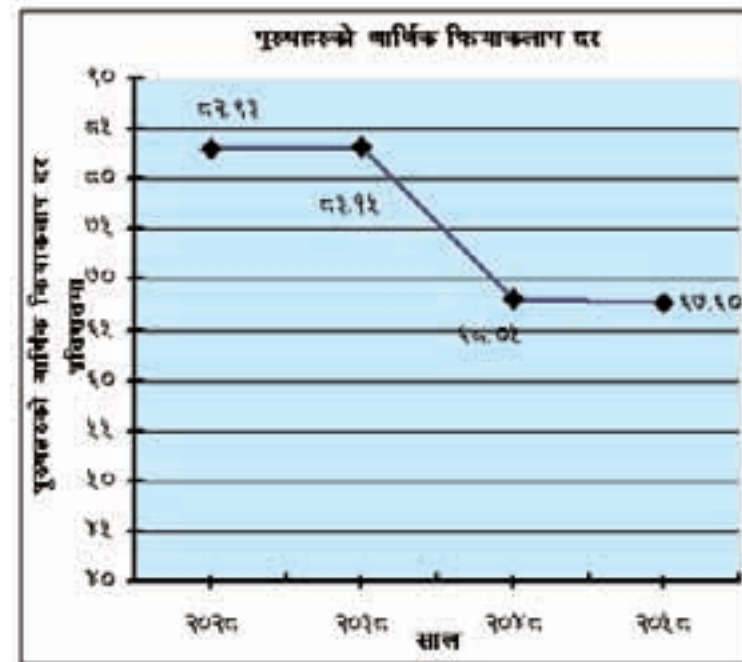

पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर⁺ (%), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	८०.६९	८३.०५	६३.५५	६९.३९	जुम्ला	७८.६५	८७.०२	७३.९८	६५.६९
अछाम	८५.६३	९२.२७	७७.८३	७२.८०	बझाङ	८५.८९	८२.६३	७३.२३	७२.३७
इलाम	८०.५३	७८.५६	६७.७५	६५.५९	बाँके	८३.६३	९९.०३	६८.६८	६८.६५
उदयपुर	८९.०९	८३.६९	७०.८०	६८.५७	बाजुरा	७९.९३	७९.२०	६०.९९	५९.५०
शोखलुङ्गा	८३.८६	८७.२७	६९.५८	६८.५९	बाँझ	८७.९६	८९.२०	७९.६८	६८.२३
कञ्चनपुर	८८.९७	८६.०२	६७.३७	६५.५७	बाँस	९०.५७	८९.३८	७८.३७	७६.५५
कपिलवस्तु	८६.९५	९०.९७	७२.८९	७३.०६	बाँस	८५.९९	८५.६५	७९.०२	६९.९५
काठमाण्डौ	६६.९५	७६.९२	६०.२२	६२.५९	बैतडी	८९.५३	८६.५७	६६.९९	६३.५९
काभ्रेपलाञ्चोक	८७.२९	८२.०९	७०.२०	६३.७२	बलुवा	७६.५२	७५.५२	६३.८५	६७.७६
कालीकोट*	-	९३.३९	८०.७६	६३.३५	बोझपुर	७९.६२	८२.७८	६९.३६	६५.३८
कास्की	७०.५५	७६.५२	५६.८६	५७.९३	मकवानपुर	८६.६६	८६.५९	७२.२८	६५.६२
कैलाली	८८.५२	८७.५९	६९.६०	६७.०५	मनाङ	७५.०७	८६.५०	७८.९०	६८.७५
कोटाङ	७९.५८	८९.६५	७६.९६	६९.६०	महोत्तरी	८६.६६	८८.५५	७२.२३	७३.८३
कुल्लु	७९.३०	७८.६७	५८.९७	६९.९५	म्याग्दी	८९.७०	८२.५५	७९.३७	६५.७७
गोरखा	८२.५६	८५.७२	६५.०२	६५.५९	मुगु	९०.५५	९९.२९	८९.५९	७७.८०
धनकुटा	७९.८५	७०.०५	६३.५५	६३.५५	मुस्ताङ	७७.७५	८५.५७	७८.५०	८०.९८
जाजरकोट	८५.९५	९३.२२	७९.२२	७३.७३	मोरङ	८३.५५	७९.२९	६५.६८	६८.६७
जुम्ला*	-	९०.९५	७७.७३	७७.६५	रसुवा	८९.३५	८९.८९	७९.२०	७८.३८
भजपा	८२.२६	७७.८६	६३.६८	६५.९६	रामेछाप	८५.५२	५९.३५	७३.५२	७९.९२
होलेलुङ्गा	७६.९७	८६.९९	६७.८९	६२.२५	रुकुम	८५.९९	८६.८३	७५.५९	६९.२७
होटी	८२.०५	९९.०९	७६.२५	७५.९८	रुपन्देही	८२.५३	७९.५६	६६.२३	६२.५०
होल्वा	७८.८०	९५.५५	८०.७९	७७.६९	रोल्पा	८८.९२	८९.०५	७५.७२	७५.८०
तनहुँ	८०.६७	८३.५५	६९.९०	६२.२३	रौतहट	८६.६५	९९.३५	७२.३८	७६.९९
ताप्लेजुङ	८५.५९	८२.२५	६७.९६	६९.५६	सप्तगञ्ज	७५.९०	७७.२६	६५.९९	६५.००
तेह्रथुम	८९.६५	८०.२८	६५.०६	६५.२३	सप्तरी	७५.०९	७८.२२	६२.०९	६५.३६
दाङ	८६.६५	८०.०६	६७.३२	६३.०९	सप्तरी	८३.६५	८९.२७	६७.५९	६९.२२
दाङ्गुला	७७.२०	८५.९९	६५.९३	६५.२२	सल्यान	८६.९७	८६.९६	७९.३३	७८.९८
दैलेख	८३.६०	८७.७२	७५.७५	६९.२५	सर्लाही	८७.६५	८८.२५	७३.६५	७५.०७
दोलखा	८७.५८	८०.९६	७२.५९	७०.९७	स्याङ्जा	७७.९०	७६.७७	५५.२६	५७.५७
धनकुटा	८९.९९	८०.६६	७२.८२	६५.५३	सुनसरी	८९.५९	७९.९८	७०.५९	६५.२९
धनुषा	८६.५९	८५.५९	६९.५५	६९.०२	सिन्धुपाल्चोक	९०.५६	८९.२९	८०.३५	७३.९७
छादिङ	९०.९८	८५.७३	७३.८५	७९.३७	सिन्धुली	८७.९५	८३.८२	७२.७७	७०.५३
नवलपरासी	८३.५३	८५.९०	६८.९२	६९.९९	सिराहा	८६.६५	८५.२६	७०.६९	७९.०९
नुवाकोट	८८.५९	८५.०९	७५.७०	६९.६५	सुनसरी	७९.९६	७९.३५	६७.९९	६६.३७
पर्वत	७९.९८	७५.९५	६३.६२	६३.९८	सुर्खेत	८०.५२	८२.६९	६७.३०	६३.९२
पर्सा	८५.८९	८७.५०	७९.५३	७२.८०	सुनसरी	७९.२२	८५.८०	७२.९९	७९.७७
पाल्पा	७७.७६	७९.९६	६५.८५	५९.३०	सुनसरी	८९.०३	८८.५७	८०.८८	७७.६३
पाँचथर	८५.७३	८३.९२	६९.५६	६५.९५	नेपाल	८२.९३	८३.९५	६८.०५	६७.६०

+ १० वर्ष वा सो भन्दा माथिक उमेर समूहका आर्थिक दृष्टिले सक्रिय पुरुषको जनसङ्ख्या र उही उमेर समूहका कुल पुरुषको जनसङ्ख्याको अनुपात (वर्षाको मध्य परिचय बराबर हेर्नु होस्)

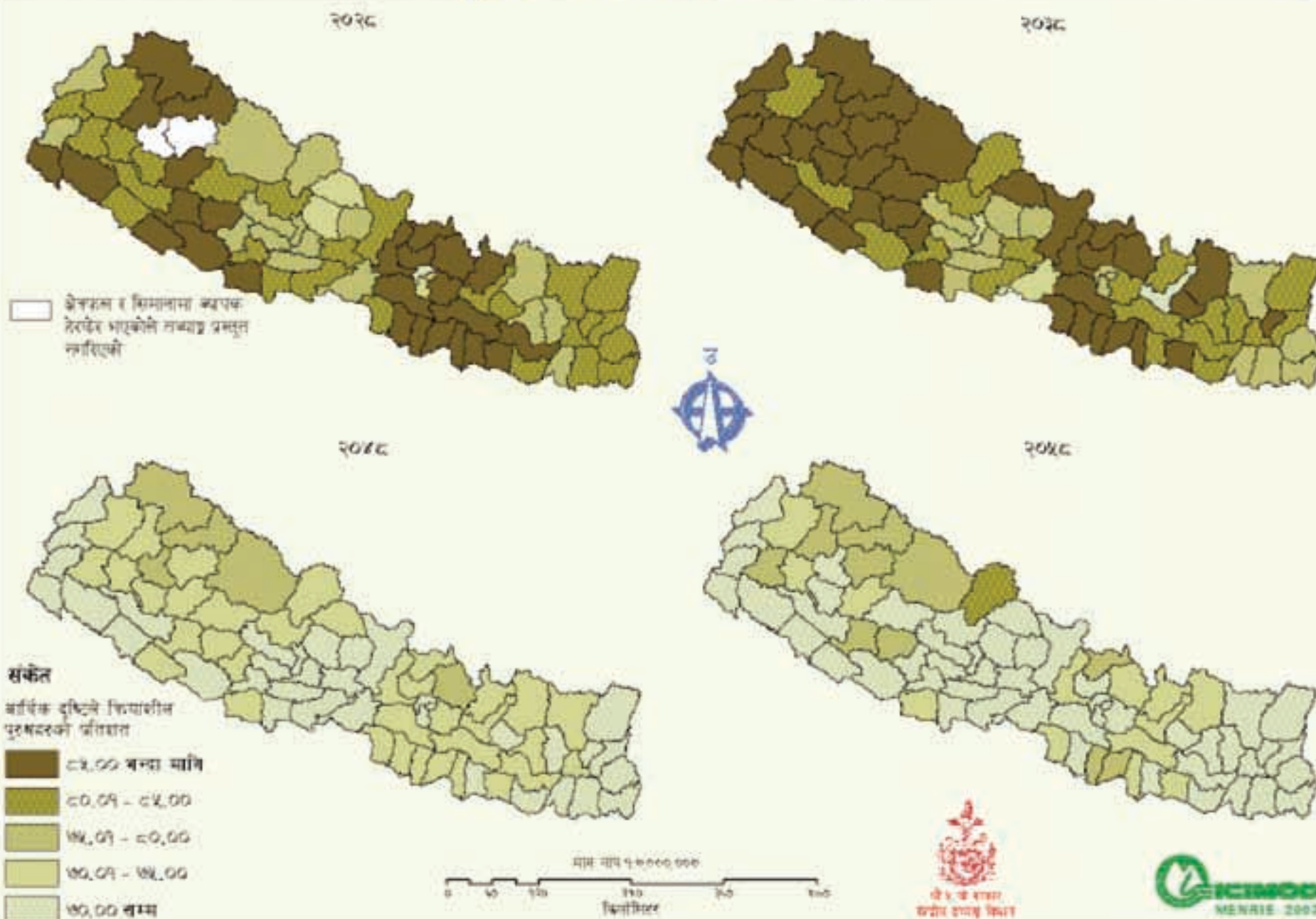

पुरुषहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरू

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	८२.९३	८३.९५	६८.०५	६९.६०
सबैभन्दा बढी	बाजुरा (९०.५७)	होल्वा (९५.५५)	मुगु (८९.५९)	मुस्ताङ (८०.९८)
सबैभन्दा कम	काठमाण्डौ (६६.९५)	रामेछाप (५९.३५)	स्याङ्जा (५५.२६)	स्याङ्जा (५७.५७)

पुरुषहरूको आर्थिक विश्वाकलाप ढल

२

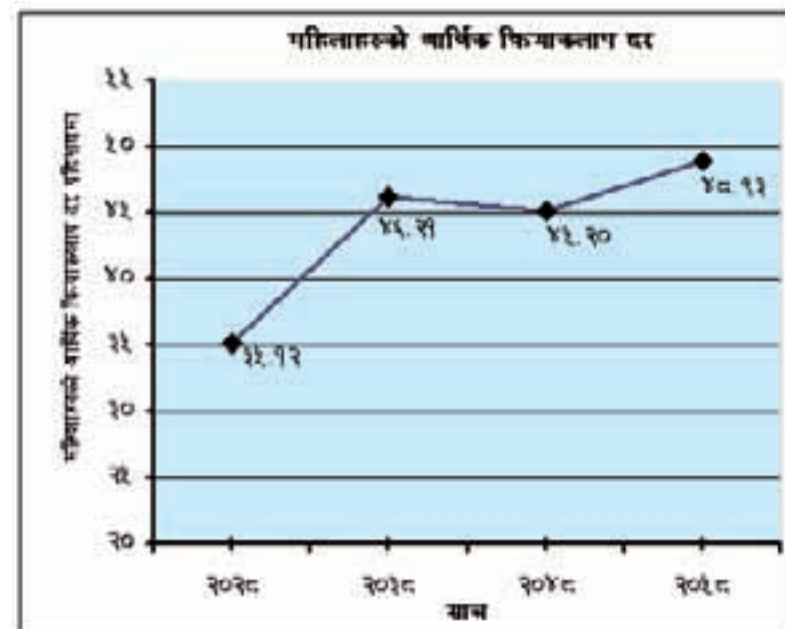

महिलाहरूको वार्षिक क्रियाकलाप दर* (%), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	७४.७०	४३.७६	६३.२०	४६.८७	जुम्ला	२०.४२	७१.१०	६४.६७	६२.९९
अछाम	४३.४२	६७.०१	८४.१६	८१.६८	सुनसरी	६७.२७	४४.०८	७७.८३	७६.६६
ईलाम	४०.४१	४१.२६	४१.२३	४९.७७	सुनसरी	१९.८१	६४.६०	३२.९२	४२.९२
उदयपुर	३९.६७	४२.०६	४६.२३	४१.३९	सुनसरी	४९.७२	४३.९३	४६.२०	४४.०७
भोजपुर	४८.३४	६९.४९	६९.९३	७१.४७	सुनसरी	७४.४९	३४.४४	२०.९४	३०.१४
कञ्चनपुर	११.७९	४१.२६	३६.४४	४३.९३	सुनसरी	६१.३८	६४.९६	८३.१८	८४.७१
कपिलवस्तु	३१.१०	४३.९८	३२.७२	४३.७८	सुनसरी	७२.४९	१८.२४	२०.८८	२२.९६
काठमाण्डौ	१८.०४	३९.८३	२९.०९	३३.९२	सुनसरी	४३.६१	४९.६८	७२.९३	६९.१७
काभ्रेपलान्चोक	६३.८१	६१.२४	६१.०४	४०.००	सुनसरी	२८.८४	४४.८९	४४.९८	४२.६७
कात्मीकोट*	-	८६.४१	८३.७४	४३.२३	सुनसरी	२८.८३	४९.४८	६७.०१	६२.४१
कास्की	४९.३४	६१.१९	४८.४०	४४.३३	सुनसरी	४७.२२	४३.४४	४३.४४	३८.०४
कैलाली	२३.४६	३१.८३	३०.०२	४१.७०	सुनसरी	४४.३१	७८.४०	७२.९६	४९.७४
कोटाङ	१४.१२	४२.००	७१.४६	७१.४२	सुनसरी	३.२४	२६.२४	१०.०७	३१.७३
कुन्ती	६४.६१	४८.४९	४१.२९	६१.६४	सुनसरी	६९.०१	४७.२७	७४.९८	६३.४२
गोरखा	३९.९७	७४.८४	६०.४४	६३.८९	सुनसरी	८०.९४	८०.६४	८९.४७	८४.७८
चितवन	२१.९३	३०.०९	४७.४३	४१.२८	सुनसरी	४१.४४	७३.२४	६२.६३	७०.४१
जाजरकोट	४१.०४	६१.२९	७३.८०	६६.१८	सुनसरी	९.४३	३७.४७	३०.८७	४४.९४
जुम्ला*	-	८१.३३	७९.१४	८४.४९	सुनसरी	७७.७६	४३.७९	६७.९३	७४.६७
भद्रा	११.४२	३४.७४	२७.०३	४०.३४	सुनसरी	६१.४०	२८.१२	६९.४९	६९.८६
दडेलेथुल	४१.३०	४१.१४	७९.४०	६६.४०	सुनसरी	३६.३४	४८.९७	६८.८२	४७.३४
दोटी	३३.४१	४८.१६	७७.४७	७१.३०	सुनसरी	१४.३०	१६.४०	२६.८९	३२.७६
दोल्पा	२८.७०	९६.०९	७४.४७	७६.९०	सुनसरी	४३.४०	४४.७९	७३.८४	७३.४४
तनहुँ	४८.६०	६९.४४	४९.७४	४८.०९	सुनसरी	८.९४	४६.३४	१४.४६	४१.९३
ताप्लेजुङ	४६.७८	७३.४६	४८.४४	६४.२७	सुनसरी	४२.७९	३७.४१	६८.२१	६४.४२
तेह्रथुम	१४.१९	६६.४४	६१.६३	४७.९२	सुनसरी	३०.९०	३६.०४	३६.४७	३८.८४
दाङ	३६.८२	२७.२७	३९.३६	३७.०९	सुनसरी	९.०९	२६.४८	२९.८३	३७.४३
दाङ्गुला	४७.०८	७२.०७	६६.९१	६७.२०	सुनसरी	४२.१०	४४.४६	४६.२४	७१.९३
दैलेख	११.८९	६८.१३	६८.४९	६७.०७	सुनसरी	१४.८३	१२.१२	१४.९१	३७.८१
सोलुखुम्बा	४९.४०	४८.४३	७०.४०	७०.०७	सुनसरी	६०.१९	४४.४४	४९.३९	४८.२९
सुनकुटा	४४.९४	४३.४४	६९.३०	४८.४८	सुनसरी	४३.७८	४३.०९	६८.६९	४६.४३
सुनसरी	३.६७	१४.६३	१४.२१	३४.३९	सुनसरी	४९.९१	६३.३०	७७.७१	७०.३४
सुनसरी	४९.४९	६०.६३	६४.४७	६७.००	सुनसरी	४१.९१	४२.८०	४०.२८	४४.२९
नवलपरासी	२३.८२	४४.७६	४७.९८	४६.१४	सुनसरी	३२.६१	२६.७२	२३.४४	३४.७३
नुवाकोट	४२.०४	४६.४३	४७.०२	४७.६८	सुनसरी	२०.६७	२०.९३	३०.२३	३६.२३
पर्वत	७४.९४	६७.७६	६६.९४	६६.१६	सुनसरी	१०.७०	४७.७४	४४.३०	४४.१४
पर्सा	४.२६	४१.४८	२०.२८	३४.६४	सुनसरी	४३.०४	७७.४१	७३.९१	७२.९०
पाल्पा	६०.०४	४६.६२	६४.९७	४३.०७	सुनसरी	४९.८४	७७.०४	८४.६४	८४.१९
पाँचथर	४३.६६	७६.६८	६३.३०	४८.४४	सुनसरी	३६.१२	४६.२१	४४.२२	४८.९३

* १० वर्ष वा हो भन्दा माथिक उमेर समूहका वार्षिक दृष्टि र सशरीर महिलाको जनसङ्ख्या र उनी उमेर समूहका कुल महिलाको जनसङ्ख्याको अनुपात
ताप्लेजुङको लागि परिसर सम्बन्धी डेटा छैन।

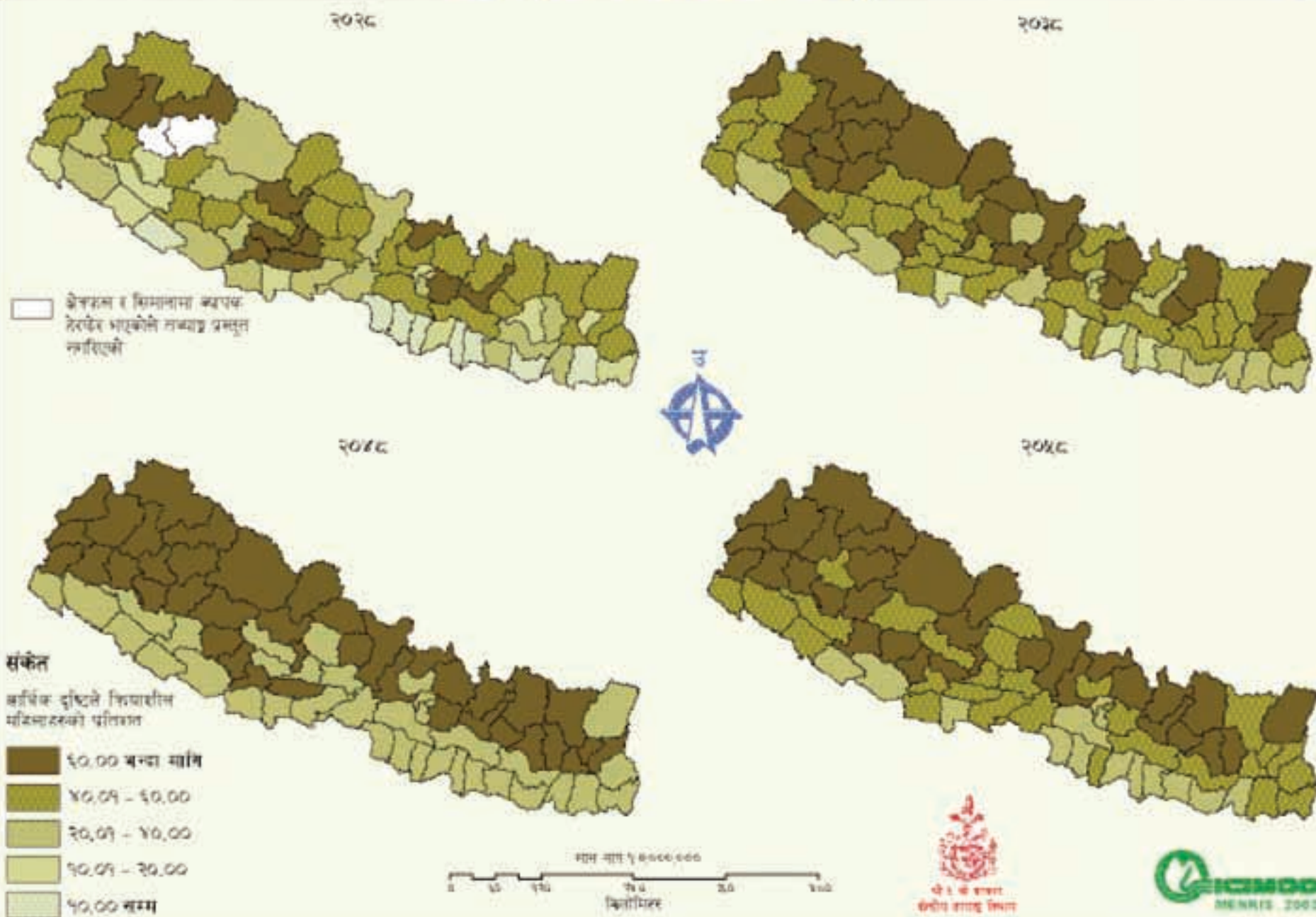

महिलाहरूको वार्षिक क्रियाकलाप दर सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरू

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	३३.९२	४६.२९	४६.२०	४८.९३
सबैभन्दा बढी	मुगु (८०.९४)	डोल्पा (९६.०९)	मुगु (८९.४७)	मुगु (८४.७८)
सबैभन्दा कम	महोत्तरी (३.२४)	सर्लाही (१२.१२)	महोत्तरी (१०.०७)	बारा (२२.९६)

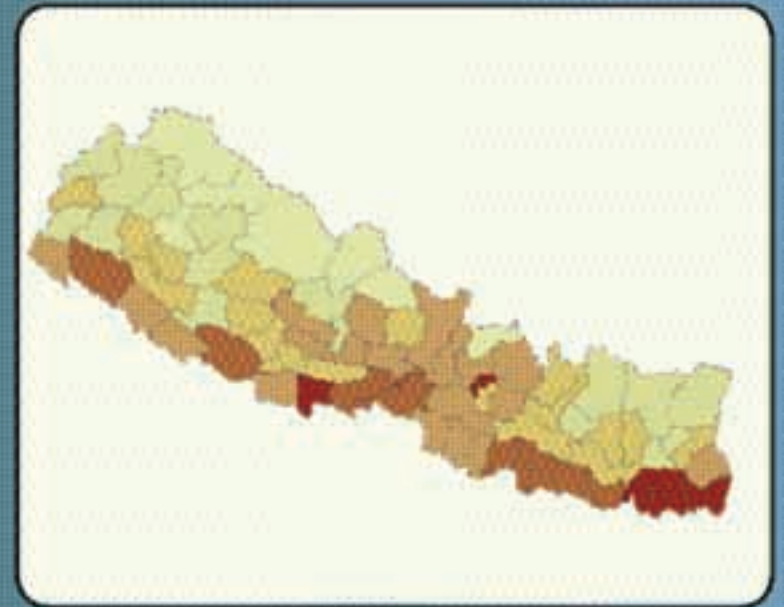
गहिलाहरूको आर्थिक क्रियाकलाप दर

आधारशिला प्रवाह

१. घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
२. घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०४८-२०५८ (जिल्ला अनुसार कूल परिवारको प्रतिशत)

जिल्ला	पक्की		अर्ध-पक्की		कच्ची		अन्य		जिल्ला	पक्की		अर्ध-पक्की		कच्ची		अन्य	
	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८		२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	३४.४२	४०.२९	३३.३७	२४.०४	२६.७७	२५.१३	५.४४	०.५४	म्याग्दी	१६.०३	३१.२०	६५.७३	४७.५१	१६.८९	२१.०३	१.३५	०.२७
अछाम	६२.१४	६८.७३	३१.२५	२६.८१	६.१०	४.२४	०.५१	०.२१	मकवानपुर	४९.८३	६६.७७	२२.५७	२५.०४	१७.३९	८.०१	०.२२	०.१७
ईलाम	१०.०२	२८.७६	३१.८०	३३.६८	४२.०६	३६.८५	६.१२	०.७१	मेची	५.७४	१२.६९	१२.५७	२५.२२	७८.९५	६१.४२	२.७३	०.६६
लहानपुर	१.८८	४.४३	१७.९९	२६.७९	७८.४०	६६.६६	१.६२	२.०२	मोरङ	४९.१२	६६.३०	३०.०८	२२.८५	१९.९४	१०.४७	०.८६	०.३८
मोखतबुङ	०.६६	२८.२८	११.०४	६१.९९	८६.८७	८.८८	१.४३	०.७५	मुग्लि	२२.०५	२९.७९	१७.४५	२५.४०	४९.७४	४२.९०	०.७५	१.८१
मकवानपुर	१२.०८	२१.७३	२९.१४	३०.५६	४६.६६	४६.४०	२.१२	१.२१	नवलपरासी	३३.२६	६३.२३	४१.३२	३१.२५	२४.९६	४.१९	०.४६	०.३३
मकिलबुङ	२५.८८	४५.९२	२०.२५	१५.८८	४२.५८	३५.८८	१.२९	२.३२	नारायणी	६.१०	१८.०९	७.९१	३८.१७	८५.१८	४२.५२	०.८२	१.२२
काठमाण्डौ	७४.११	८०.९८	१२.६९	१२.९६	११.९९	५.७०	१.२१	०.३७	नैनी	९६.८४	९६.७२	१.७२	२.६९	१.१६	०.४३	०.२८	०.१६
काभ्रेपलान्चोक	२३.६२	५०.३३	४३.११	३६.४७	३२.७५	१२.८६	०.५२	०.३४	नम्रुङ	६१.२७	६९.५६	९.९२	१६.७३	२८.०७	१३.४५	०.७४	०.२६
कालीकोट	२०.५४	३२.०८	७०.३८	५७.२६	८.२५	१०.६६	०.८३	०.००	नवलपुर	२.१७	३.७७	३७.७२	६०.२६	५७.७५	३५.०४	२.३६	०.९३
कास्की	६०.४२	७३.८८	१७.३०	१७.५६	१८.६३	८.२८	३.६६	०.२८	नम्रुङ	२२.५५	३४.१३	३२.६५	३०.२६	४३.८७	३५.२७	०.९४	०.३४
कैलाली	८.१७	१५.२४	३३.१३	३४.२०	५७.८६	४९.६७	०.८४	०.८९	नवलपरासी	७.८६	१३.६८	८४.५१	८३.११	७.०८	३.०४	०.५५	०.१७
कोटाङ	४.३५	१०.७९	८१.३५	७७.५१	१२.५८	११.२२	१.७२	०.४८	नवलपरासी	२.५३	९.०१	१.६६	३६.३४	९४.८६	४४.१०	०.९५	०.५५
गुल्मी	२१.५५	४२.०७	२८.३७	३१.९८	४८.०३	१५.५५	२.०५	०.४०	नवलपरासी	७०.१५	८०.६१	१७.५१	१३.१९	११.३०	५.८२	१.०४	०.३८
गोरखा	३०.७२	५२.०१	४६.०४	३४.८३	२२.०१	१२.३४	१.२२	०.८२	नुवाकोट	१.९३	१.४२	९४.८४	८४.९८	३.१७	१३.४०	०.०६	०.१०
धनकुटा	२३.८३	४२.७४	१५.२४	२१.२९	४८.४७	३५.३६	२.३६	०.६१	धनकुटा	१.९०	२.९०	२६.६४	४८.२०	७०.७१	४८.५४	०.७५	०.३७
जाजरकोट	६०.२६	६८.३६	२५.९९	२६.१३	११.७७	५.२७	१.९८	०.२४	मोरङ	९.०२	१६.४५	१०.८९	२६.४३	७७.०४	५६.०४	५.०६	१.०८
जुम्ला	१.५९	३.१४	९७.४०	९५.८९	०.७२	०.८६	०.१८	०.१०	रसुवा	१३.६३	३४.५६	२०.०७	४०.८३	६०.२६	१२.९३	६.०३	१.६९
झापा	४.५७	१७.०४	१६.९६	२९.०९	७३.३९	४२.३८	४.०७	१.४९	राप्ती	८.५२	३२.३७	४९.३७	४४.९७	४०.९४	१२.१४	१.१७	०.४२
डडेल्धुरा	६९.५४	७२.९४	१६.७६	१४.८१	१३.०७	११.९८	०.६३	०.२६	रामेछाप	२१.८०	३३.४१	७३.७०	४९.६६	४.०३	१६.६१	०.४७	०.३२
डोटी	७३.६९	७९.०२	११.५३	१५.२९	१३.९४	५.३८	०.८४	०.३१	रामेछाप	३०.८५	४२.१८	१५.८४	१६.४३	५१.४७	३०.४९	१.८३	०.९०
डोल्पा	१.६३	१.८८	९७.०४	९५.११	०.८७	२.९७	०.४६	०.०५	रोल्पा	२४.९५	३८.१८	४१.९८	४१.३१	२२.३९	१०.१७	०.६८	०.३३
लमजुङ	३१.०४	४१.२३	३१.१५	२८.८८	३६.११	१९.५६	१.६९	०.४३	रौतहट	२.६८	८.७३	२.३९	२८.०५	९४.०७	६१.२३	०.८६	१.९९
ललितपुर	४.४४	१२.८१	६२.१२	६२.२१	२९.४१	२४.४०	३.०३	०.५८	सप्तरी	२७.३९	५१.४१	३९.३५	२९.९७	३०.६७	१७.९०	२.५९	०.७१
लेखनपुर	५.३४	१८.४८	४०.६१	६५.१६	४१.४१	१५.५७	२.६४	०.६९	सप्तरी	६६.३१	७७.९०	१९.०९	१२.८९	१४.२०	८.८६	०.४०	०.३४
बाग	६.४७	१३.९९	१०.६०	२७.२८	८०.५६	४८.२५	२.३७	०.४९	सप्तरी	४.११	८.५७	२.५८	८.६३	९२.०९	८२.३१	१.२२	०.४८
बागलुङ	८९.३५	९२.७८	७.८०	६.२२	२.६७	०.८१	०.१८	०.१९	सप्तरी	६.६१	२३.६८	६५.४०	५१.८९	२७.१८	२३.९८	०.८१	०.४६
बाँके	३८.२१	४२.५०	३३.८५	४०.७३	२७.११	६.५५	०.८४	०.२२	सप्तरी	२.६१	९.०३	२.१५	३४.४८	८८.२७	५४.८२	६.९७	१.६७
बोलास	४८.१५	६४.३१	३६.७०	२६.७२	१४.१४	८.२६	१.०२	०.७१	सप्तरी	२४.७९	४०.४७	३२.२८	३७.४९	४१.७८	११.८६	१.१६	०.१८
बलुङ	१०.४९	१०.६१	४९.६२	३२.३३	३५.९५	४४.६२	३.९५	२.४४	सप्तरी	२.६१	६.९४	४६.७५	४७.५१	४७.५७	४४.४९	३.०७	१.१७
बलुङ	७.६२	१४.०२	१६.२८	२४.२०	७५.०८	६०.७१	१.०२	१.०७	सप्तरी	४६.८५	६९.५१	३७.४७	२१.९१	१४.५१	८.१०	१.१७	०.४८
बाँझ	३८.८३	६०.१४	३६.८३	२८.६६	२३.०१	१०.९९	१.२२	०.२१	सप्तरी	१.०९	१०.४४	१०.५८	४३.७२	८५.६३	४५.०३	२.७०	०.७१
नवलपरासी	१२.४५	२१.२५	१०.३२	२९.९५	७३.३९	३८.५२	३.८५	०.२८	सप्तरी	४.२४	९.८०	१०.०८	१५.२९	८५.१६	७४.४२	०.४२	०.४९
नुवाकोट	४९.२८	६६.४८	२८.२२	२२.६९	२१.७१	१०.४५	०.८०	०.२८	सप्तरी	११.३१	१८.७३	१३.२३	२३.५६	७१.२१	५६.८३	४.२५	०.८९
पर्वत	४०.१३	४७.६०	३५.४६	२९.६५	२३.१६	१२.३०	१.५५	०.४५	सप्तरी	६.४०	१९.७४	२५.२८	३२.३६	६७.३८	४७.३९	०.९४	०.५०
पर्स	१७.६५	२९.०८	९.९७	२६.४०	७१.५५	४४.००	०.८२	०.४२	सप्तरी	२०.४६	१६.६८	६२.१९	७१.३३	१५.०४	१०.५८	२.३१	१.४१
पाल्पा	१८.६६	४५.४१	४२.६५	३६.१२	३७.४३	१८.१९	१.२६	०.२८	सप्तरी	०.६२	०.९३	९४.२५	९८.४३	५.०२	०.४९	०.११	०.१४
पाँचथर	४.३०	१०.८६	७२.६३	५१.५२	२१.७४	३५.९९	१.३२	१.६३	सप्तरी	२३.५१	३६.६१	२४.८१	२९.१८	४९.७०	३३.४६	१.९८	०.७५

स्रोत: के.त.वि.

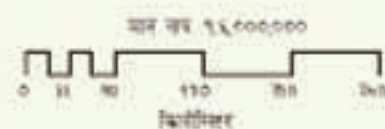

घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

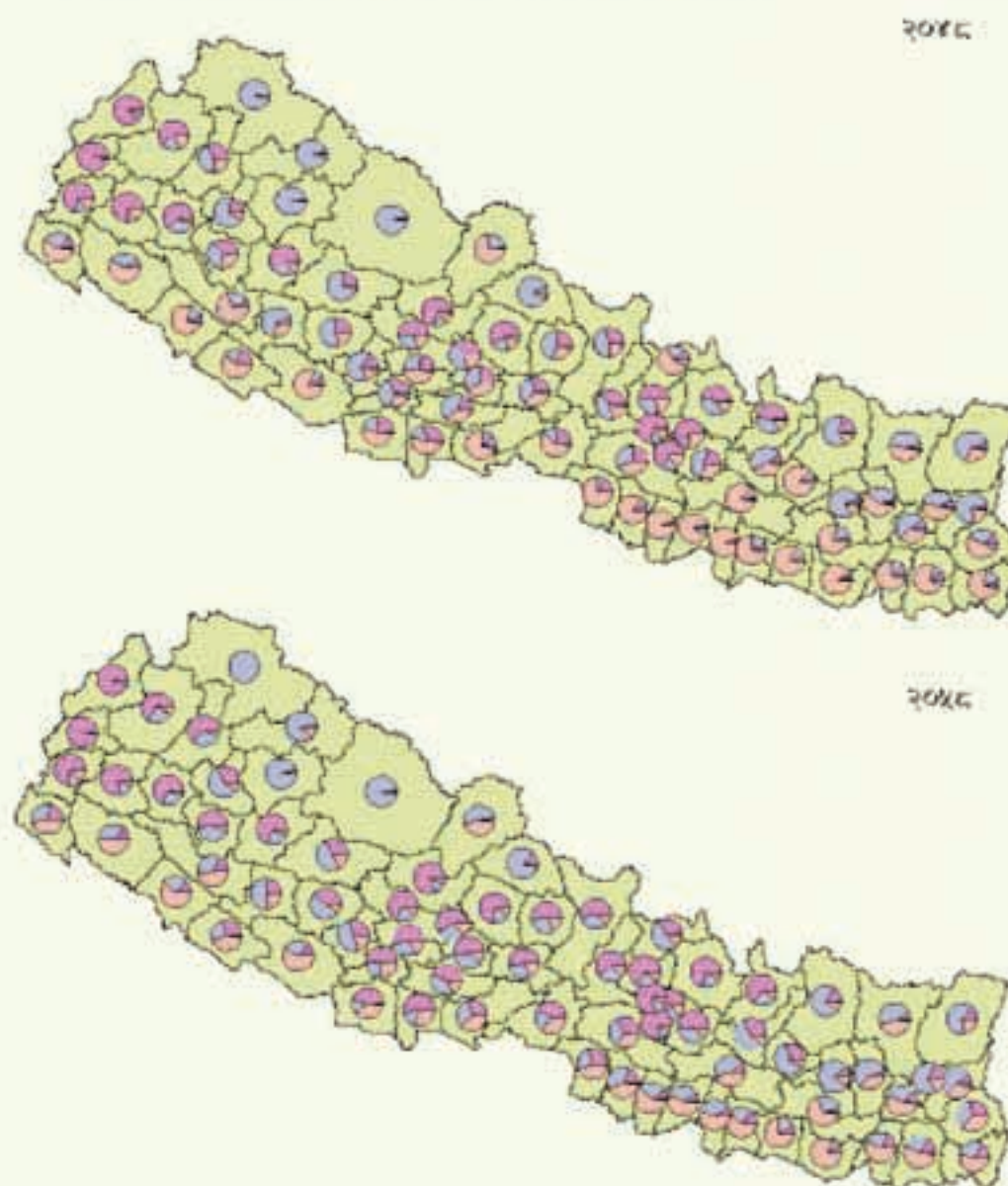
९

संकेत

घरको प्रकार

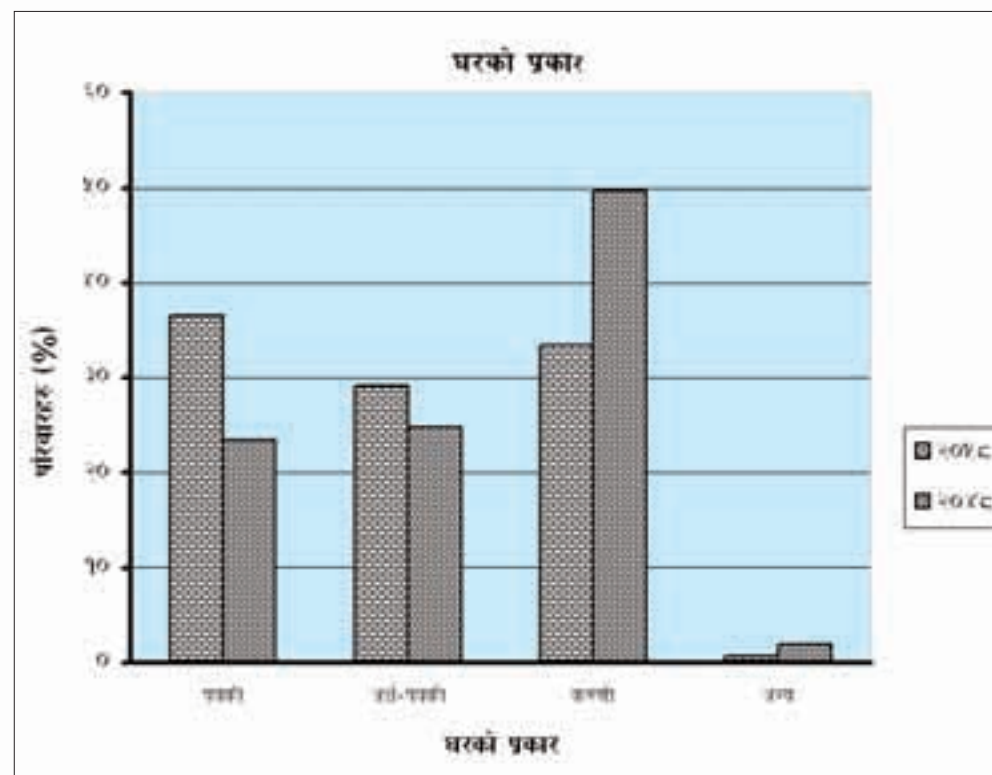
नेपाल सांख्यिकी
राष्ट्रिय केन्द्र

घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

घरको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण (२०४८-२०५८)

घरको प्रकार	२०४८	२०५८
पक्की	७८२,६१९ (२३.५१)	१,४२८,०३७ (३६.६१)
आर्ध-पक्की	८२५,८५९ (२४.८१)	१,२१८,२३८ (२९.१८)
कच्ची	१,६५४,४५९ (४९.७०)	१,३९६,८०७ (३३.४६)
अन्य	६५,७८४ (१.९८)	३१,२९२ (०.७५)
जम्मा	३,३२८,७२१	४,१७४,३७४

घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण, २०४८-२०५८

जिल्ला	गिर्जा		माझमा		माझा तिरु नपने		संस्थागत		अन्य		जिल्ला	गिर्जा		माझमा		माझा तिरु नपने		संस्थागत		अन्य	
	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८		२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	१७.३७	१३.९०	१.३६	२.२८	०.४९	०.०९	०.२२	१.६९	०.५६	०.०४	म्याग्दी	१७.६६	१६.९९	१.६३	२.३०	०.४८	०.०६	०.९३	१.४७	०.०८	०.०६
बाझ्या	१७.३१	१६.८९	०.७०	१.७६	०.६४	०.०४	०.१३	१.२७	१.२२	०.०४	मकवानपुर	१८.७०	१७.२१	०.४४	१.०९	०.६१	०.१०	०.१९	१.५७	०.०९	०.०३
ईलाम	८९.७४	८९.९८	५.५५	७.३४	२.१७	०.२३	२.०३	२.३६	०.५०	०.१०	बाँके	८८.०५	९२.११	१.९३	२.६५	१.१०	०.७४	०.२२	३.५५	०.६९	१.०५
तनहुँ	१४.३८	१३.५०	३.३३	३.७४	१.२६	०.५१	०.७१	२.०४	०.३२	०.२१	बाग्लुङ	१६.७७	१३.०३	१.७२	४.८६	०.७८	०.२१	०.३३	१.८७	०.४०	०.०४
सोमलुङ	१७.४४	१५.४४	१.१३	२.४१	०.७१	०.०७	०.२३	२.०५	०.४९	०.०३	बोर्ले	१६.३६	८८.४६	१.८३	८.१०	१.४०	०.१३	०.११	३.२५	०.२९	०.०६
कञ्चनपुर	१३.५९	१३.५३	२.४८	३.३८	२.६०	०.१७	०.५२	२.८९	०.८१	०.०३	बाजुरा	१६.४९	१५.५४	१.२८	२.४१	१.९४	०.०८	०.१३	१.५६	०.१६	०.४१
कापिलबस्तु	१६.५९	१५.१४	१.७०	२.६१	१.०९	०.१०	०.३८	२.०४	०.२३	०.१०	मोरङ	१७.००	१३.२३	१.४५	३.१७	०.७६	०.१७	३.४३	०.६३	०.०८	०.०८
काठमाण्डौ	६६.८२	४८.४०	२९.९२	४८.४४	१.३५	०.३५	०.८२	२.६४	१.०९	०.१७	भैरहनी	१७.२०	१७.४३	१.२३	१.०५	०.८०	०.२५	०.१६	१.२४	०.६१	०.०३
काभ्रेपलाञ्चोक	१७.००	१३.७४	१.६८	४.३७	०.६४	०.२४	०.२५	१.५५	०.४३	०.१०	भक्तपुर	१४.७०	८०.०६	४.२५	१८.३३	०.३३	०.१६	०.१७	१.३६	०.५४	०.०९
कालीकोट	१६.९८	८१.१५	१.०८	१५.७०	१.२१	०.००	०.२९	३.९६	०.४५	०.००	भोजपुर	१५.२९	१३.०७	१.८३	४.०४	१.९३	०.२२	०.१८	२.३९	०.७६	०.२८
कास्की	८१.३६	६९.८४	१३.९८	२५.२३	३.०६	०.७७	१.१०	३.७१	०.५०	०.४६	मकवानपुर	८८.५५	८७.८९	७.५४	८.८२	१.६२	०.२०	१.६३	२.९२	०.६६	०.१७
कैलाली	८८.८१	९१.६०	४.६४	५.००	६.०५	०.१५	०.१३	३.९६	०.३७	०.०८	मनाङ	६९.१८	७२.०७	१६.४३	१३.४६	१३.९२	८.७३	०.००	४.७९	०.४७	०.९६
कोटान्ध	१७.५५	१५.५३	१.००	२.०१	१.२२	०.२३	०.०२	१.८५	०.२१	०.३८	महोत्तरी	१८.५३	१६.३४	०.५४	२.१०	०.४५	०.०६	०.०७	१.४७	०.४१	०.०२
गुल्मी	१६.०७	१२.६७	२.१९	५.०५	१.२७	०.३८	०.१०	१.८४	०.३७	०.०५	म्याग्दी	११.९६	८८.९६	२.६६	६.५१	४.६२	०.८२	०.१८	३.३८	०.५७	०.३२
गोरखा	१५.९१	१३.९१	२.३८	३.८६	१.२२	०.०७	०.०६	२.४०	०.४२	०.०६	मुगु	१७.९४	११.३९	०.६७	४.०४	०.८६	०.३१	०.४८	३.९५	०.०४	०.३१
चितवन	८६.८८	८४.६०	८.८६	११.९६	३.२१	०.४२	०.७१	२.६६	०.३५	०.३७	मुस्ताङ	७७.६३	६९.६६	११.१२	१६.८७	५.८६	२.३१	४.८६	१०.११	०.५३	१.०५
नागरकोट	१७.०२	१८.२१	१.३५	०.७५	०.८९	०.०६	०.२२	०.९६	०.५२	०.०२	मोरङ	८७.७०	८४.६०	८.१२	११.५१	२.५३	०.४४	१.०२	३.२८	०.६३	०.१७
नुम्लि	१६.६६	१४.६०	१.२५	३.३९	०.७८	०.०५	०.८०	१.९२	०.५२	०.०४	रसुवा	११.५४	८८.९४	२.७७	६.७२	१.९३	०.६३	१.२८	३.६५	२.४९	०.०७
भक्तपुर	८८.९४	८४.६२	८.२३	१०.४४	३.९०	०.४३	१.५१	४.२९	०.४२	०.२२	राप्ते	१७.३६	१५.८७	०.७९	२.३३	०.८९	०.२३	०.१६	१.३७	०.८०	०.२०
इलामपुर	१७.१८	१४.७१	०.५९	२.३९	०.८३	०.२७	०.४७	२.५९	०.९३	०.०४	रामेछाप	१७.३६	१५.८७	०.७९	२.३३	०.८९	०.२३	०.१६	१.३७	०.८०	०.२०
झोटी	१५.९०	१४.५३	१.८८	१.९१	०.८६	०.६९	०.४७	२.६८	०.८९	०.१८	रामेछाप	१०.०४	८६.७४	७.१२	१०.८१	१.९७	०.०८	०.४४	२.२४	०.४३	०.१३
झोला	१२.९५	१०.५१	२.७८	४.७८	२.८८	०.११	१.१९	४.४४	०.२०	०.१६	रोल्पा	१६.७९	१५.२२	१.२१	२.८९	१.०९	०.१०	०.२१	१.७३	०.५०	०.०६
सप्तरी	१२.०५	८९.६९	४.७८	७.४५	२.१५	०.१४	०.०३	२.५८	०.९९	०.१४	सुनसरी	१८.०१	१६.३६	०.९६	१.८९	०.४१	०.१०	०.१८	१.५१	०.४५	०.१४
सप्तरी	८९.०९	८७.३७	५.३३	६.१७	४.८७	१.४८	०.२२	४.०१	०.४९	०.९७	सप्तरी	१४.६५	८९.६९	२.९३	६.८७	१.७५	०.१४	०.२५	३.१५	०.४१	०.१५
सप्तरी	११.९३	८९.४८	४.७०	६.९३	२.१४	०.१३	०.५७	३.१४	०.६६	०.३२	सप्तरी	८२.५०	६९.९३	१५.४३	२८.७८	१.३७	०.२७	०.४२	१.७०	०.२८	०.१३
सप्तरी	१३.३५	१०.५६	४.५५	७.०६	१.२२	०.२०	०.५३	२.०२	०.३५	०.१७	सप्तरी	१६.७३	१३.७५	१.४८	३.७४	०.६५	०.११	०.४७	२.२१	०.६७	०.१९
सप्तरी	१५.५८	१५.४९	१.९०	२.३३	२.१३	०.२३	०.११	१.८९	०.२८	०.०६	सप्तरी	१७.४८	१३.४७	१.४५	४.०९	०.६१	०.१०	०.२०	२.३४	०.२६	०.००
सप्तरी	१५.९१	१५.९९	१.९९	२.३८	०.५०	०.०७	०.०९	१.८१	२.३१	०.०५	सप्तरी	१६.६१	१५.०६	१.४२	३.१६	१.१७	०.१०	०.२५	१.५९	०.५५	०.०९
सप्तरी	१६.३४	१३.१९	१.९४	३.६०	०.४७	०.०७	०.४५	२.३२	०.८१	०.८२	सप्तरी	१४.७९	१०.४१	३.२२	७.४२	१.४९	०.०३	०.१६	२.००	०.३४	०.१४
सप्तरी	११.३८	८७.६२	५.४६	८.६९	१.७५	०.११	०.६९	३.५२	०.७३	०.०९	सप्तरी	१३.७१	१०.४३	३.००	४.९७	१.८४	०.२३	०.३३	४.०४	१.१२	०.३३
सप्तरी	१५.५५	१३.५२	२.८६	४.६७	०.५४	०.०५	०.१६	१.६७	०.८९	०.०८	सप्तरी	१७.०२	१४.८३	१.५१	३.१८	०.७४	०.२७	०.३३	१.६९	०.४०	०.०३
सप्तरी	१७.५१	१४.८४	१.३१	३.६६	०.६५	०.१०	०.१६	१.३३	०.३७	०.०७	सप्तरी	१७.०९	१५.३६	१.३३	२.८०	१.०३	०.११	०.०५	१.६६	०.५०	०.०८
सप्तरी	१४.७५	१२.५४	२.७१	५.३०	१.९२	०.१३	०.२३	१.५५	०.३८	०.०९	सप्तरी	१६.०३	१३.९२	१.४९	३.२४	०.५१	०.१७	०.३३	२.४६	१.६५	०.२२
सप्तरी	१५.६६	१४.९८	१.८१	२.०३	१.५८	०.२८	०.४५	२.६३	०.५०	०.०८	सप्तरी	८८.२०	८२.६६	८.४८	१३.२७	१.७५	०.२५	१.०९	३.५०	०.४८	०.३३
सप्तरी	१४.१८	८९.४८	२.८१	६.६७	२.२३	०.०५	०.०८	३.७९	०.६९	०.०१	सप्तरी	१३.७०	११.२९	३.७७	५.५०	१.५९	०.१९	०.४६	२.८८	०.४८	०.१४
सप्तरी	११.६४	८६.९०	५.७४	१०.४२	०.६५	०.१५	०.८६	२.२९	१.११	०.२४	सप्तरी	१३.१९	१०.७७	३.४७	६.१२	२.५९	०.१८	०.३३	२.६९	०.४१	०.२४
सप्तरी	१४.९१	११.०९	३.३८	६.४४	०.९८	०.१३	०.५०	२.२२	०.२३	०.१२	सप्तरी	१६.०९	१६.९८	१.१२	१.२७	१.५६	०.२२	१.१४	१.४८	०.१०	०.०६
सप्तरी	१३.७०	१०.२८	३.२४	६.४२	२.४६	०.२८	०.३६	२.७५	०.२४	०.२६	सप्तरी	१२.६४	८८.३	४.६६	८.९१	१.६४	०.२३	०.४७	२.४३	०.५९	०.१७

* घरभाडाको लागि पत्र न. १०८ मा हेर्नु होस्।

स्रोत: के.त.मि.

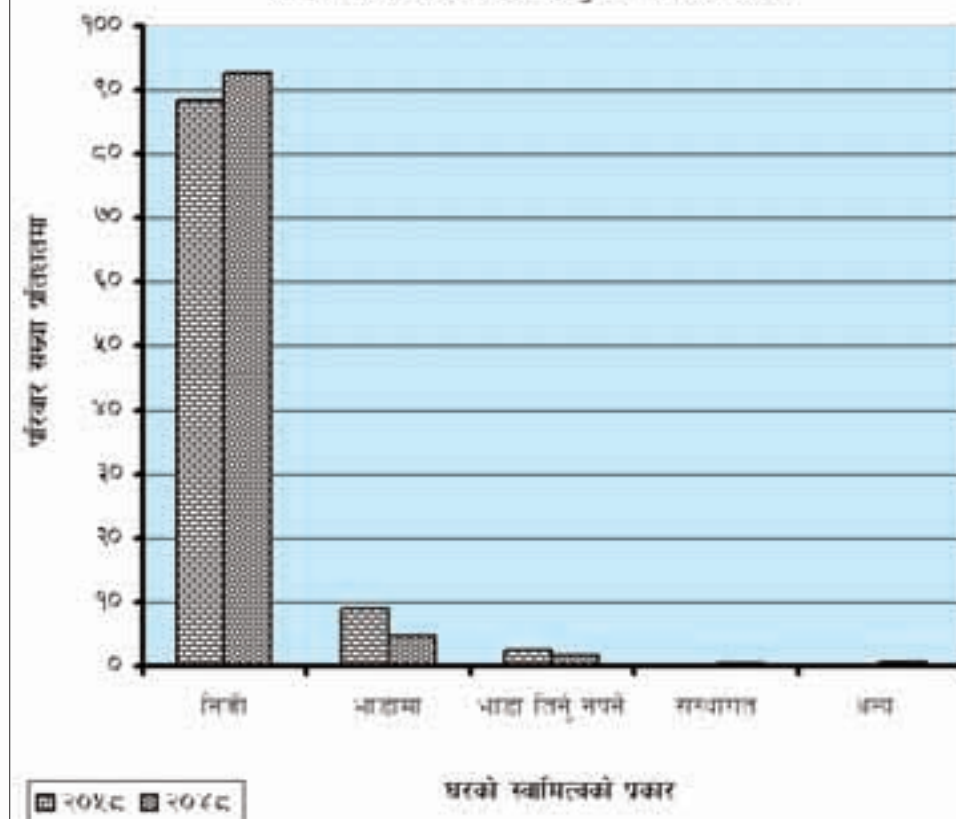

घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण
(२०४८-२०५८)

घरको स्वामित्वको प्रकार	२०४८	२०५८
निजी	३,०८३,६५१ (९२.६४)	३,६८४,२२७ (८८.२६)
भाहामा	१५५,२०५ (४.६६)	३७१,८८६ (८.९१)
भाह्रा तिर्नु नपर्ने	५४,६८४ (१.६४)	९,७७० (०.२३)
संस्थागत	१५,५७३ (०.४७)	१०१,३८५ (२.४३)
अन्य	१९,६०८ (०.५९)	७,१०६ (०.१७)
जम्मा	३,३२८,७२१	४,१७४,३७४

घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवार संख्या

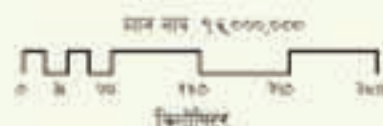
घरको स्वामित्वको प्रकार अनुसार परिवारको वितरण

२

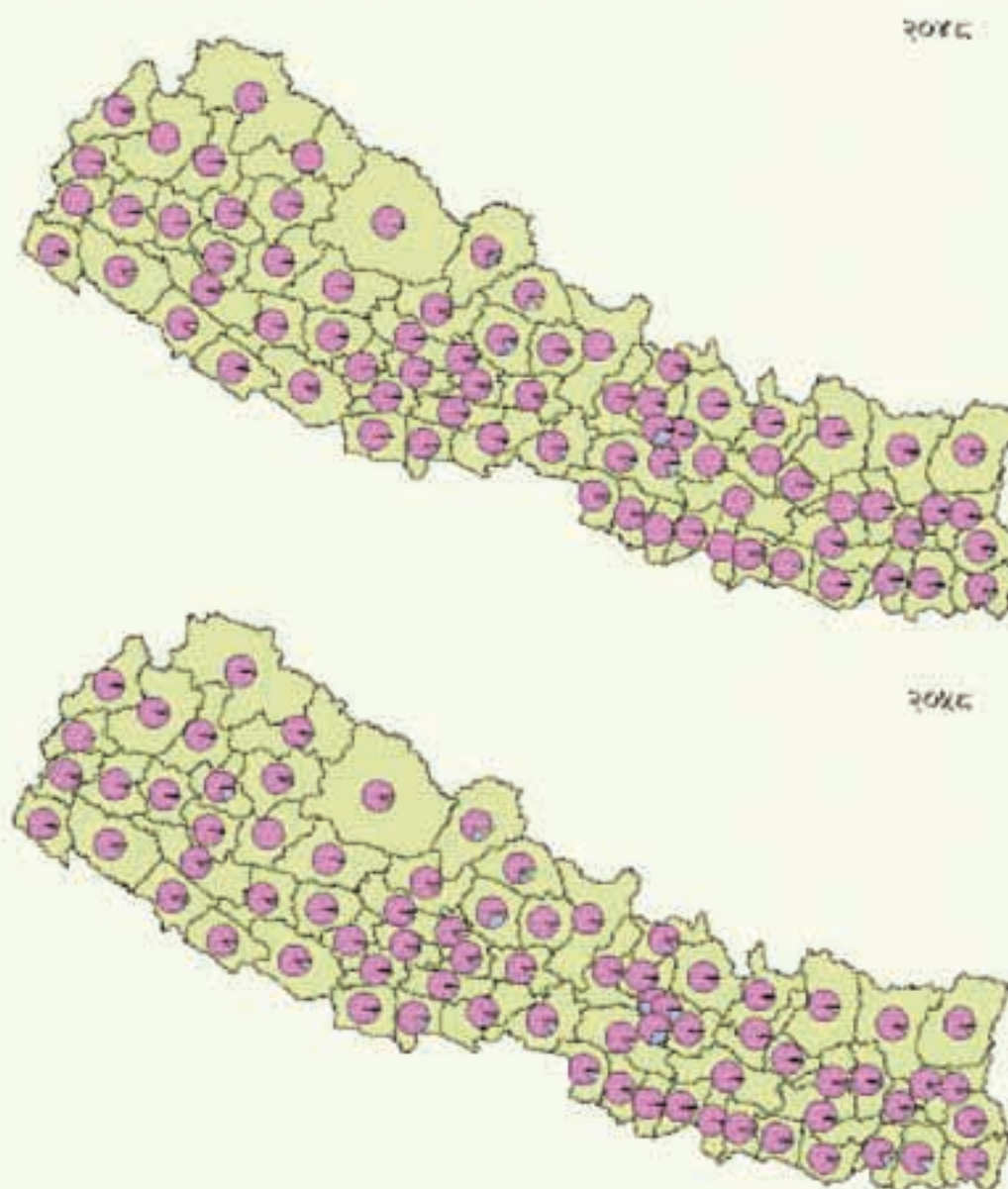
संकेत

घरको स्वामित्वको प्रकार

- निजी
- बाढामा
- बाढा सिर्जना गर्ने
- सरकारी
- अन्य

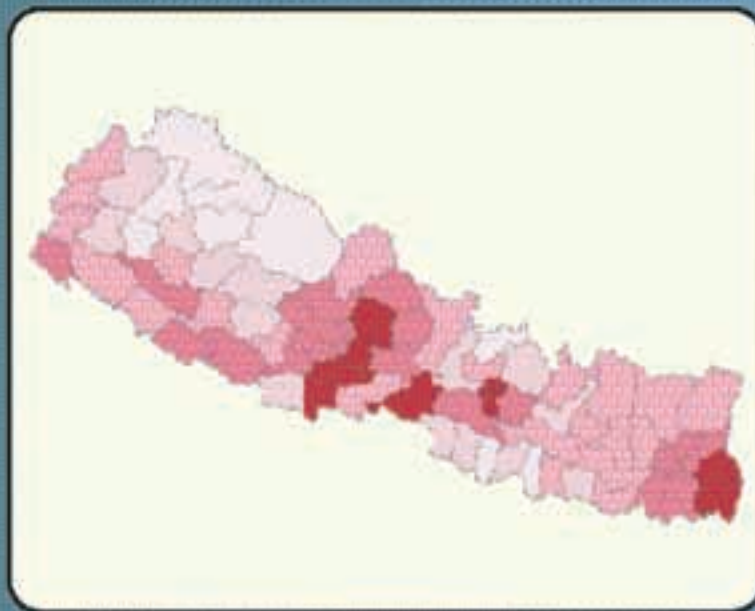
नेपाल सरकार
संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र

शैक्षिक प्रवाह

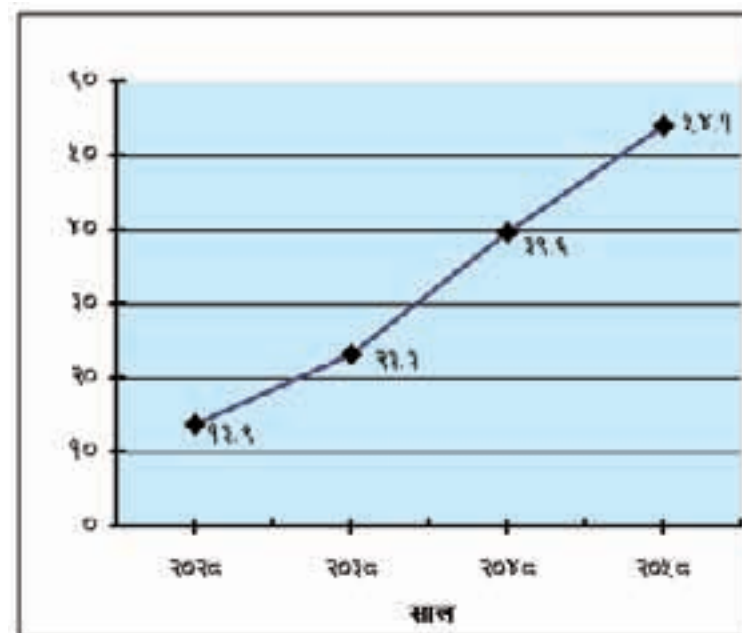
१. कूल साक्षरता दर
२. पुरुषहरूको साक्षरता दर
३. महिलाहरूको साक्षरता दर
४. कूल विद्यालय संख्या
५. विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या
६. कूल शिक्षक-शिक्षिकाहरूको संख्या
७. शिक्षक/शिक्षिका-विद्यालय अनुपात
८. विद्यार्थी-शिक्षक/शिक्षिका अनुपात

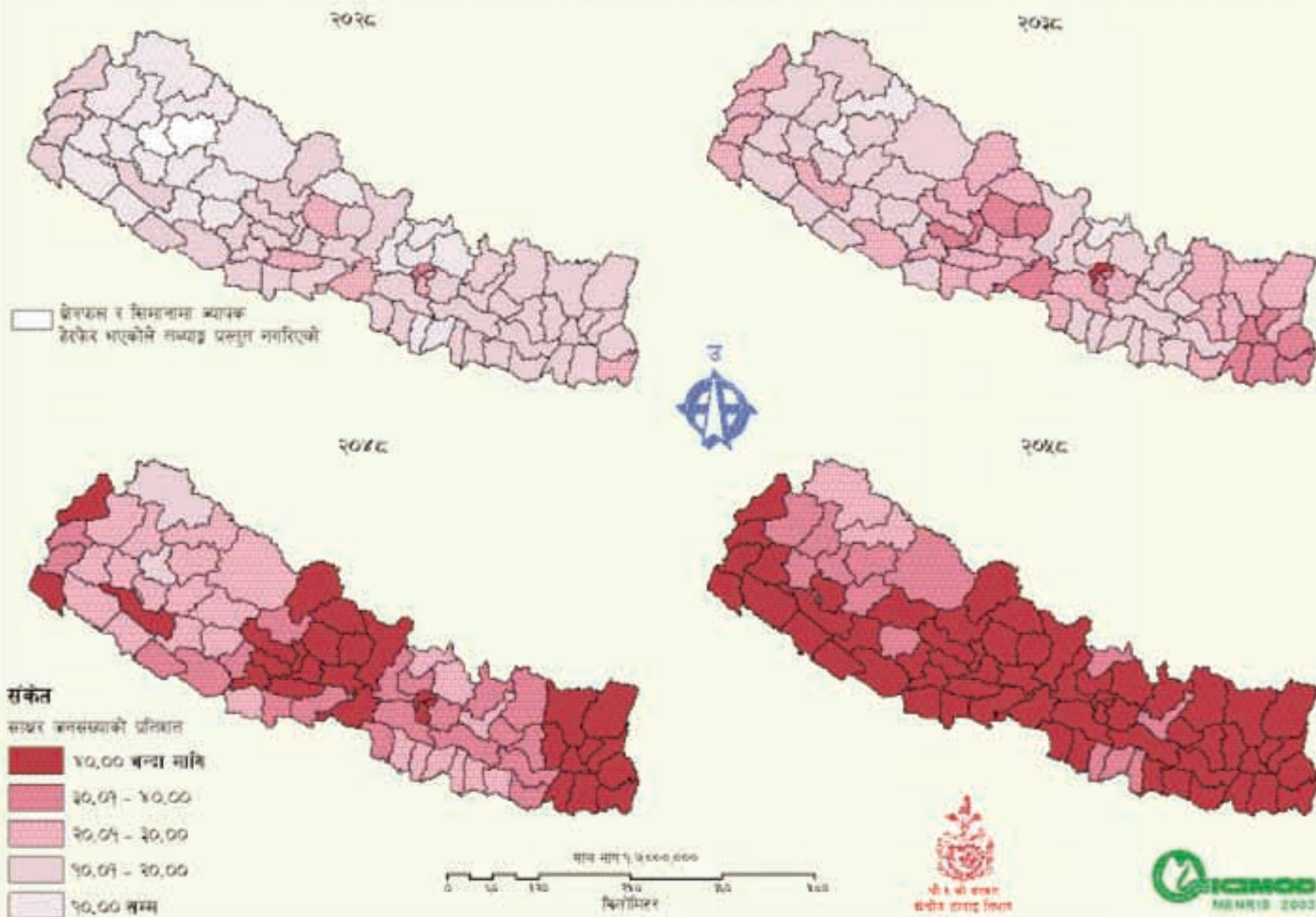
* (प्रतिशतमा), २०२८-२०५८

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
बर्घासाँची	१५.००	२५.२६	४३.३०	५६.११	जुम्ला	१३.००	१६.५१	३२.००	४६.९१
बझाङ	६.१०	१४.९८	२३.९०	३३.७९	सल्यान	९.६०	१२.९३	२७.६०	३५.५४
ईलाम	१६.६०	३३.०३	५२.५०	६६.५३	सर्दिमा	५.४०	१३.८९	२९.४०	४५.७३
उदयपुर	१०.४०	१९.२४	३८.२०	५३.६३	साम्जुङ	१४.००	२३.२३	४१.१०	६१.६७
भोजपुर	११.००	१७.८३	३९.१०	४९.३४	बाँके	१२.३०	१८.१६	३४.६०	५७.८४
कञ्चनपुर	११.६०	२३.७६	४१.००	६०.१२	बाजुरा	४.१०	११.५८	२५.२०	३४.१४
कपिलवस्तु	११.७०	१३.२५	२८.८०	४१.७८	बारा	११.५०	१७.८८	२८.२०	४२.६६
काठमाण्डौ	३८.३०	४९.९५	७०.१०	७७.२१	दैलेखी	१४.१०	२०.२०	३५.७०	५१.९१
काभ्रेपलान्चोक	११.२०	२४.३०	३९.६०	६३.९८	सप्तपुर	२४.२०	३२.३५	५८.८०	७०.५७
कालीकोट*	-	८.५४	१९.६०	३८.४७	भोजपुर	१२.१०	२३.६९	४१.९०	५४.८२
कास्की	२४.७०	३४.९८	५७.२०	७२.१३	सकवानपुर	११.९०	२४.११	३८.६०	६३.३६
केसारी	७.१०	१६.०४	२०.३०	५२.१३	सनाङ	४.७०	२०.५५	४३.१०	६०.४५
खोटाङ	११.७०	२२.९४	४०.३०	५०.१६	सहोदरी	११.२०	१६.२१	२६.००	३४.६८
सुन्मी	१६.६०	३१.७८	४६.८०	५७.८०	म्याग्दी	१२.५०	२२.१०	३९.६०	५६.०३
गोरखा	११.६०	१८.२७	४३.८०	५४.३४	मुगु	५.२०	९.४७	२२.००	२८.००
चितवन	२१.२०	३३.६९	५३.१०	७१.०८	मुस्ताङ	११.५०	२३.२८	४८.५०	५२.०८
जाजरकोट	५.१०	११.५६	२३.६०	३९.५२	मोरङ	२०.००	३०.५०	४८.९०	५७.००
जुम्ला*	-	१८.२२	२५.४०	३२.५२	रसुवा	६.४०	९.१९	२३.००	३४.२५
भक्तपुर	२०.८०	३६.९८	५६.३०	६७.१४	रामेछाप	१०.५०	१७.८४	३०.४०	३९.३८
ढाँडेलसुपु	१४.१०	२१.९०	३६.६०	५१.९१	रुकुम	६.९०	१३.७९	२८.८०	४०.२७
होटी	७.१०	१२.७४	२८.६०	४३.६८	रुपन्देही	१६.३०	२७.५३	४०.००	६६.२४
होल्पा	५.३०	१२.५९	२३.३०	३४.९८	रोल्पा	६.५०	१४.९१	२७.७०	३७.५२
तनहुँ	१७.८०	२५.२१	४०.४०	६२.०५	रोल्पा	८.२०	१२.६१	२३.७०	३२.७४
ताप्लेजुङ	१४.६०	२८.८३	४६.१०	५२.६१	सप्तजुङ	१७.७०	३२.७४	४७.१०	५६.८९
तेह्रथुम	१७.००	३३.७९	५५.७०	५९.३३	सलिलपुर	२५.००	३७.०७	६२.४०	७०.९२
दाङ	१०.७०	२१.५०	३९.९०	५७.९९	सप्तरी	१५.१०	२५.१७	३४.८०	४९.६४
दार्चुला	१५.००	२२.५५	४१.४०	४९.५०	सन्ध्या	९.५०	१३.५१	२९.८०	४८.४८
दैलेख	८.४०	१८.६३	२९.८०	४८.०४	सर्लाही	८.२०	१५.५९	२६.२०	३६.५३
दोलखा	१०.१०	१७.५२	३४.९०	५१.१२	स्याङ्जा	१८.३०	२८.१०	५१.३०	६६.७१
धनकुटा	१६.१०	३१.२३	४९.६०	६४.३३	सुनसरी	१३.३०	२७.४९	४८.६०	५४.१७
धनुषा	११.९०	१८.३७	३०.१०	४८.७३	सिन्धुपाल्चोक	७.९०	१५.११	२९.७०	४०.६२
धनकुटा	५.२०	१५.०१	३२.२०	४३.७१	सिन्धुली	१०.१०	१९.३६	३३.१०	५०.४९
नवलपरासी	१५.६०	२२.९४	३९.२०	५३.२५	सिराहा	१२.००	१७.५५	२८.८०	४०.७५
नुवाकोट	७.८०	१८.३४	३१.६०	५१.४१	सुनसरी	११.५०	३०.७७	४४.७०	६०.६५
पर्वत	१७.५०	३१.७९	५१.९०	५७.०३	सुर्खेत	१०.७०	२१.५२	४२.६०	६२.६९
पर्सा	१४.७०	२१.२७	३२.५०	४२.५९	सुनसरी	१२.३०	२१.८४	३८.९०	४५.९२
पाल्पा	२१.५०	२८.६६	४८.२०	६६.२२	हुम्ला	६.१०	१३.१२	१९.६०	२७.०९
पाँचथर	१३.४०	२४.०४	४३.९०	५५.४२	नेपाल	१३.९	२३.३	३९.६	५४.१

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	१३.९	२३.३	३९.६	५४.१
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (३८.३)	काठमाण्डौ (४९.९)	काठमाण्डौ (७०.१)	काठमाण्डौ (७७.२)
सबैभन्दा कम	बाजुरा (४.९)	कालीकोट (८.५)	हुम्ला (१९.६)	हुम्ला (२७.१)

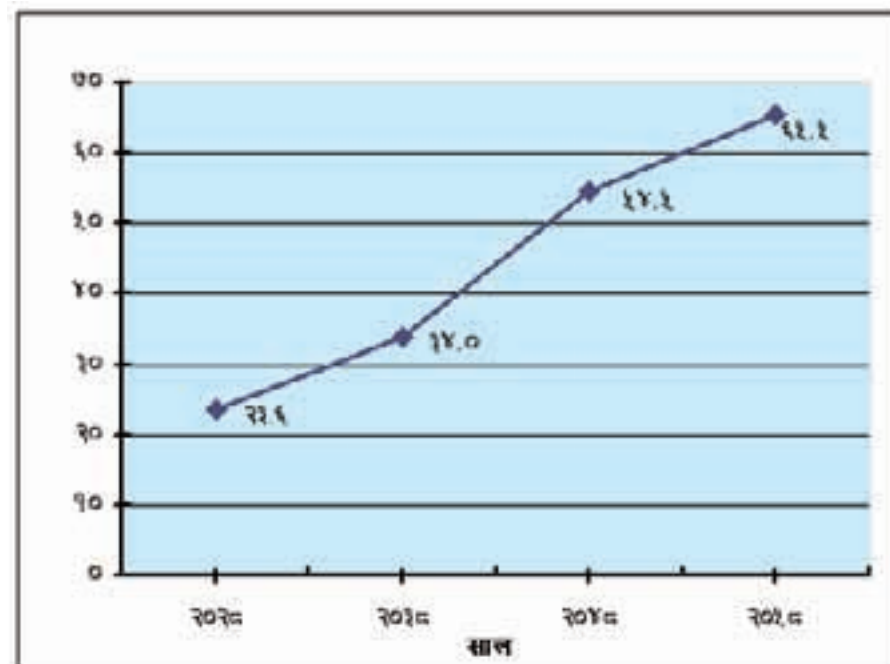
कूल साक्षरता दर

+ (प्रतिशतमा), २०२८ - २०५८

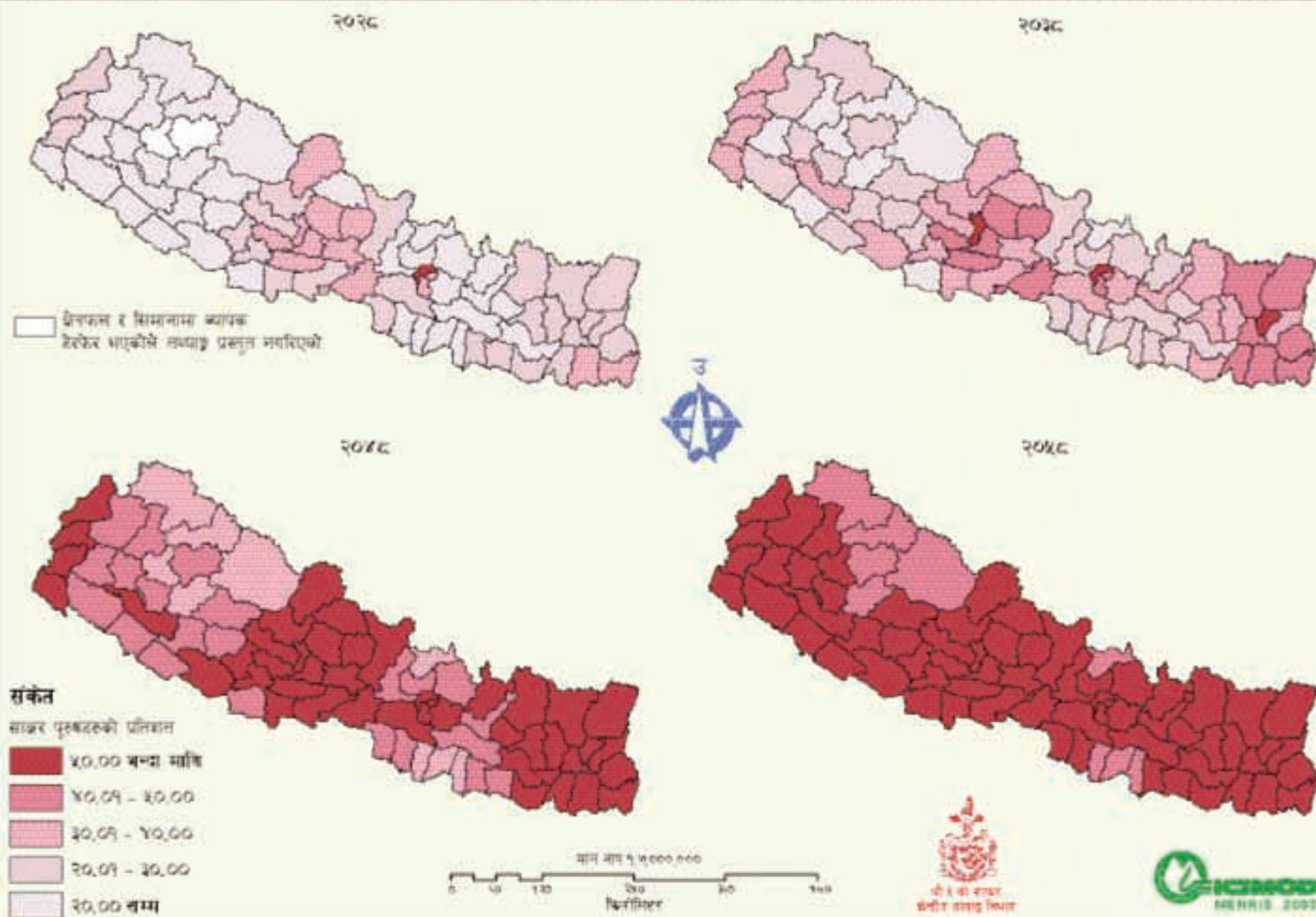
विस्‍ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	विस्‍ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	२८.२०	३५.८४	५९.५०	६७.१८	जुम्ला	२४.०९	२७.३१	५१.४०	६२.४५
अछाम	११.९०	२३.८६	४५.३०	५४.११	बाझाङ	१७.६०	२०.७१	५०.१०	५७.५७
ईलाम	२६.९०	४६.०७	६५.९०	७४.२६	बाँदिबा	८.४०	१९.१७	४१.६०	५५.४७
उदयपुर	१९.४०	२९.६७	५५.२०	६४.८४	बागलुङ	२५.९०	३६.८२	५७.३०	७३.०६
ओखलढुङ्गा	१९.७०	२९.८१	५६.२०	६३.६२	बाँके	१८.५०	२६.१७	४६.४०	६६.०१
कञ्चनपुर	१८.६०	३३.२८	५८.५०	७२.८१	बाजुरा	७.८०	१८.८६	४३.४०	५१.१८
कपिलवस्तु	१९.६०	१९.२५	४१.१०	५३.२८	बारा	१९.३०	२८.०२	४१.७०	५५.२२
काठमाण्डौ	५३.८०	५९.९२	८२.२०	८६.४८	बैतडी	२५.४०	३२.८६	६०.००	७१.५०
काभ्रेपलान्चोक	१९.७०	३५.८२	५६.२०	७५.७२	भक्तपुर	४०.२०	४६.१२	७४.८०	८१.१४
कालीकोट*	-	१३.८३	३३.६०	५४.१९	भोजपुर	२१.८०	३५.८६	५८.९०	६६.१३
कास्की	४३.५०	४८.६६	७१.००	८३.२३	मकवानपुर	२०.२०	३४.४७	५२.१०	७२.५८
कैलाली	११.९०	२४.४०	४५.३०	६३.९७	मनाङ	७.४०	३०.५९	५४.९०	६७.२९
कोटाङ	२२.३०	३५.४२	५८.४०	६२.३०	महोत्तरी	१९.१०	२३.६३	३७.३०	४५.८९
गुल्मी	३१.४०	४९.२४	६४.६०	७०.०८	म्याग्दी	२२.६०	३१.९०	५५.००	६७.९४
गोरखा	२०.८०	२७.६१	५७.४०	६४.४३	मुगु	९.३०	१६.२३	३७.९०	४५.३८
चितवन	३३.९०	४६.२१	६५.७०	७९.२७	मुस्ताङ	३०.५०	३१.७३	६०.८०	६१.१५
जानकीकोट	९.००	१७.८६	३८.००	४९.२६	मोरङ	३०.३०	४०.३५	६२.२०	६७.१२
जुम्ला*	-	२७.१९	४१.५०	५७.०२	रसुवा	११.४०	१४.६१	३३.८०	४२.८२
झापा	३०.१०	४७.४८	६७.८०	७५.६२	रामेछाप	२०.००	३०.०६	४९.३०	५३.७६
डडेलधुरा	२७.६०	३२.५०	६२.३०	७२.१८	रुकुम	१२.९०	२३.२२	४६.८०	५१.०५
डोटी	१३.३०	१९.८८	४८.७०	६१.२१	रूपन्देही	२६.२०	३९.९३	५३.४०	७६.२१
डोल्खा	८.९०	१९.३५	३७.५०	४९.५५	रोल्खा	१२.५०	२३.०६	४६.६०	५३.१०
तनहुँ	३२.७०	३७.२३	६६.५०	७२.६५	रौतहट	१३.८०	१७.६९	३४.७०	४२.९१
ताप्लेजुङ	२५.८०	४४.००	६२.४०	६२.८६	लमजुङ	३२.१०	४८.७६	६२.००	६९.०३
तेह्रथुम	३०.००	५२.७३	७५.९०	७१.२९	ललितपुर	३९.१०	४८.१५	७६.५०	८०.९६
दाङ	१७.८०	३२.०८	५५.८०	६९.३३	सप्तरी	२६.१०	३८.४९	५१.४०	६३.१६
दार्चुला	२६.७०	३५.९५	६५.४०	६७.४४	सन्ध्या	१८.२०	२१.८८	४७.५०	६०.२०
दैलेख	१६.१०	२९.७७	४८.३०	६४.७३	सर्लाही	१३.७०	२४.०२	३८.००	४६.८६
दोलखा	१८.३०	२७.५८	५३.१०	६३.९५	स्याङ्जा	३४.६०	४६.३०	६६.९०	७७.९१
धनकुटा	२७.७०	४७.४०	६६.३०	७४.५१	सुनसरी	२३.५०	४१.६६	६५.४०	६३.७३
धनकुटा	२०.५०	२८.४७	४३.१०	६०.०५	सिन्धुपाल्चोक	१४.३०	२२.२३	४४.१०	५१.८२
धनकुटा	९.४०	२२.६७	४६.२०	५३.९०	सिन्धुली	१८.१०	२८.६७	४८.६०	६२.६३
नवलपरासी	२६.४०	३४.११	५३.३०	६६.०१	सिराहा	२१.००	२६.७६	४३.५०	५३.६२
नुवाकोट	१३.६०	२७.९१	४५.४०	६२.३९	सुनसरी	२९.००	४२.९५	५९.१०	७०.९०
पर्वत	३३.३०	५०.९२	६८.५०	६८.२४	सुर्खेत	१९.००	३४.२२	६०.२०	७३.९४
पर्सा	२३.५०	२९.८६	४६.२०	५५.५०	सोलुखुम्बू	२१.५०	३४.५२	५६.८०	५६.७३
पाल्पा	३६.९०	४०.६१	६३.९०	७६.१५	हुम्ला	१०.९०	२२.०९	३३.७०	४१.२८
पाँचथर	२४.४०	३९.१६	६१.७०	६५.७१	नेपाल	२३.६	३४.०	५४.५	६५.५

सात	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	२३.६	३४.०	५४.५	६५.५
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (५३.८)	काठमाण्डौ (५९.९)	काठमाण्डौ (८२.२)	काठमाण्डौ (८६.५)
सबैभन्दा कम	मनाङ (७.४)	कालीकोट (१३.८)	कालीकोट (३३.६)	हुम्ला (४१.३)

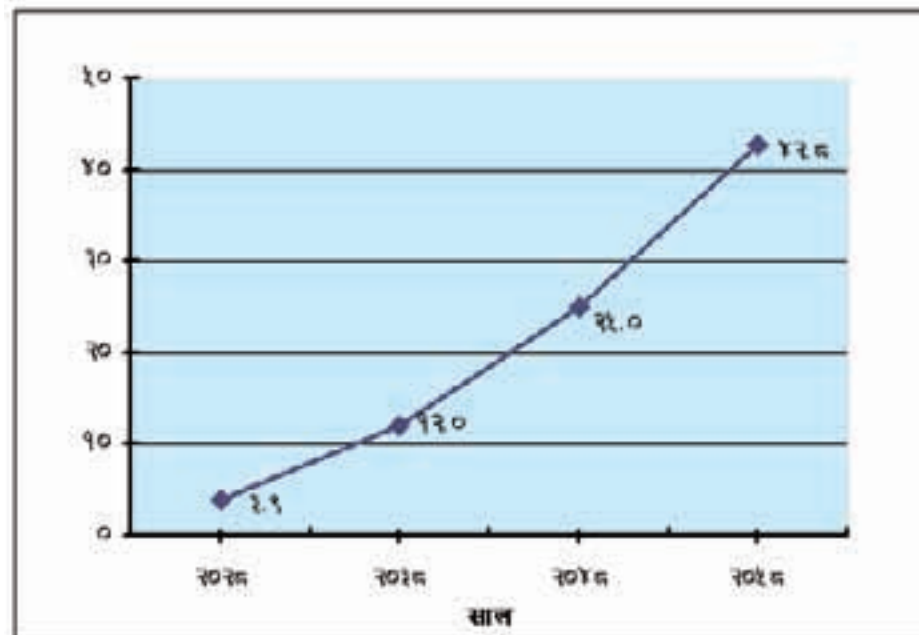

पुरुषहरूको साक्षरता दर

* (प्रतिशतमा), २०२८-२०५८

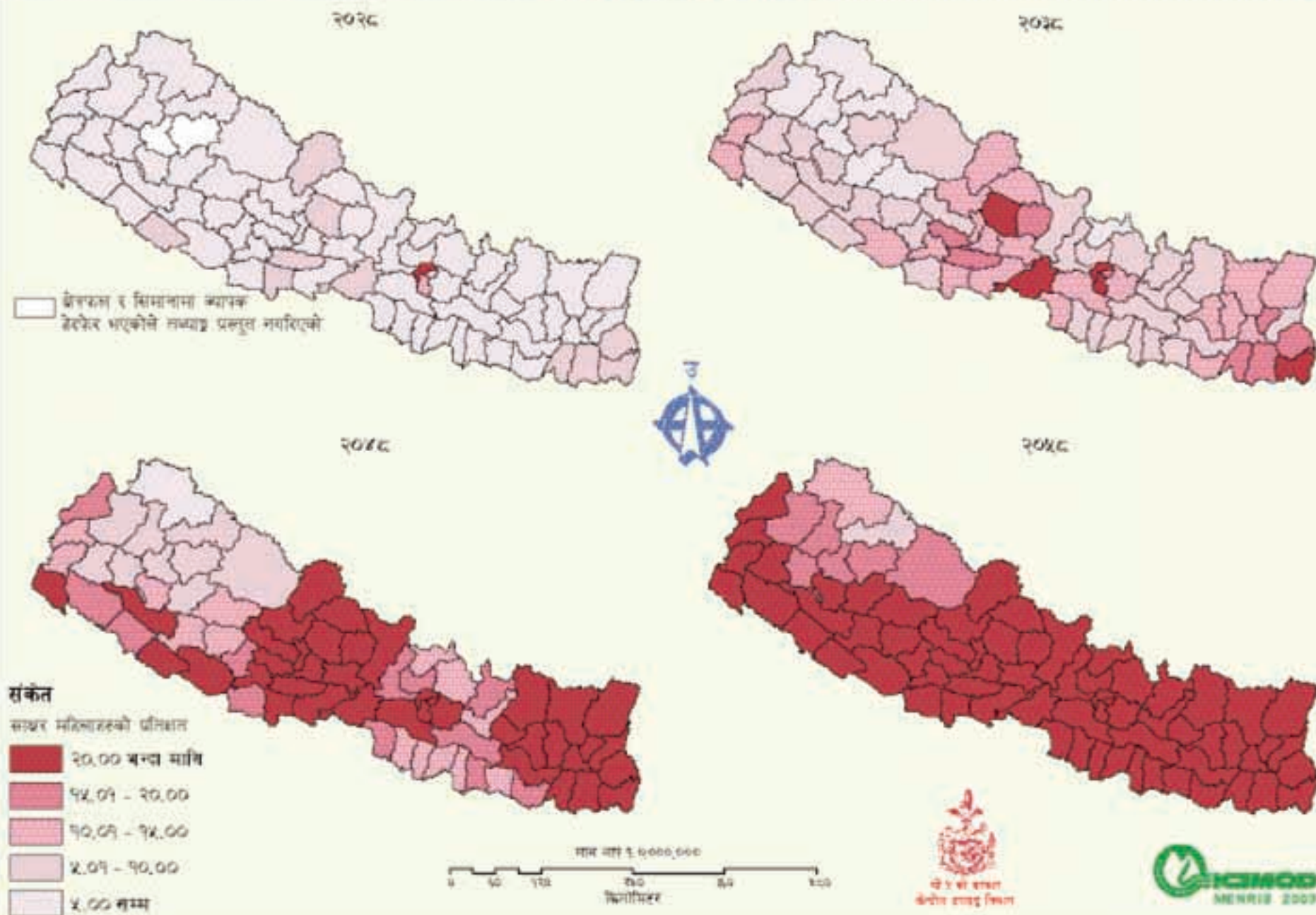
वि.सं.	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८	वि.सं.	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
अर्घाखाँची	२.४०	१२.१४	२९.७०	४६.९४	५७	१.८०	६.३०	१७.००	३४.०३
अछाम	०.६०	७.२६	५.५०	१६.०४	५८	१.३०	४.६७	७.००	१५.२५
ईलाम	६.००	१८.९८	३९.००	५८.५६	५९	२.००	७.८६	१६.८०	३५.८७
उदयपुर	१.४०	८.७३	२१.५०	४२.४६	६०	२.७०	९.८६	२७.५०	५२.३०
खोसलहुङ्गा	२.७०	६.८१	२३.१०	३६.३३	६१	५.१०	९.५८	२१.८०	४९.२४
कञ्चनपुर	३.२०	१२.०७	२३.१०	४७.१६	६२	०.५०	४.७३	७.७०	१७.३२
कपिलबस्तु	३.२०	६.३०	१५.५०	२९.५२	६३	२.८०	६.८४	१३.७०	२९.१३
काठमाण्डौ	२१.२०	३८.२०	५७.००	६६.५९	६४	२.००	८.१५	१३.५०	३३.७७
काभ्रेपलाञ्चोक	२.७०	१२.२९	२३.७०	५२.७७	६५	७.१०	१७.८३	४२.७०	५९.६४
कालीकोट*	-	२.८६	५.१०	१७.८१	६६	२.९०	११.३०	२६.३०	४४.४४
कास्की	७.००	२०.९९	४४.५०	६१.७६	६७	३.२०	१३.६४	२४.७०	५३.८७
केलानी	१.६०	६.५९	१५.१०	४१.०५	६८	१.६०	१०.१९	३०.१०	५२.७३
खोटाङ्ग	१.५०	१०.२५	२३.६०	३८.७६	६९	३.००	८.४४	१३.९०	२२.४४
गुल्मी	२.९०	१६.००	३२.७०	४८.१०	७०	२.७०	१०.९८	२६.१०	४५.९३
गोरखा	२.४०	९.२८	३१.००	४५.६६	७१	०.८०	२.१३	५.२०	९.२७
धितवन	७.४०	२०.२८	४०.९०	६३.०४	७२	८.३०	१३.६३	३४.८०	४१.०७
जाजरकोट	१.००	४.५७	९.००	२९.०६	७३	८.४०	१९.५८	३५.२०	४६.८५
जुम्ला*	-	८.७४	८.५०	१६.७७	७४	१.४०	३.२१	११.३०	२४.७६
भक्तपुर	९.६०	२५.११	४४.५०	५८.८०	७५	१.७०	६.८२	१२.९०	२६.६२
सुदूरपश्चिम	१.३०	१०.५८	१३.००	३३.३०	७६	१.००	४.०२	११.३०	२९.०२
सुनसरी	१.२०	५.८७	९.९०	२६.०२	७७	५.५०	१३.९४	२६.२०	५५.९२
सिराहा	१.६०	५.१३	८.४०	१९.८३	७८	०.८०	७.७१	१०.२०	२३.०९
ताप्लेजुङ्ग	३.८०	१३.०१	३६.२०	५३.०३	७९	२.२०	६.९८	११.९०	२१.७४
तेह्रथुम	३.३०	१३.५२	३०.६०	४२.७६	८०	३.८०	१८.७४	३४.००	४६.३३
लुम्बिनी	४.३०	१५.२१	३७.६०	४८.१७	८१	१०.४०	२४.६०	४८.००	६०.४२
राजपुर	३.३०	१०.१७	२४.४०	४६.९४	८२	३.६०	१०.९७	१७.८०	३५.४८
सप्तरी	२.४०	९.६३	१८.००	३२.५०	८३	१.२०	५.०२	१२.५०	३६.२३
सुनसरी	०.७०	७.०६	११.३०	३२.२५	८४	२.४०	६.४६	१३.५०	२५.३६
सुनसरी	२.३०	७.४२	१७.७०	३८.८०	८५	३.३०	१२.८८	३८.४०	५७.७५
सुनसरी	४.७०	१४.२६	३३.५०	५४.४८	८६	३.४०	१३.०२	३२.६०	४५.०८
सुनसरी	२.८०	७.२९	१६.१०	३६.३४	८७	१.३०	७.०४	१५.००	२९.५०
सुनसरी	०.९०	६.८३	१८.५०	३४.०३	८८	२.००	९.४९	१७.७०	३८.४६
सुनसरी	४.००	११.३०	२५.२०	४०.९९	८९	२.६०	७.५४	१३.३०	२७.०९
सुनसरी	१.६०	८.०२	१८.००	४०.६६	९०	१.१०	७.७५	६०.२०	५०.२६
सुनसरी	३.२०	१३.९०	३८.१०	४७.७४	९१	१.९०	९.६९	२५.५०	५१.६९
सुनसरी	४.९०	१२.३६	१७.९०	२८.२०	९२	३.००	८.८६	२१.५०	३५.५२
सुनसरी	६.५०	१६.४१	३४.९०	५७.८३	९३	०.७०	३.३६	४.६०	११.७६
सुनसरी	२.५०	८.९८	२६.९०	४५.६३	९४	३.९	१२.०	२५.०	४२.८

साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५८
नेपाल	३.९	१२.०	२५.०	४२.८
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (२१.२)	काठमाण्डौ (३८.२)	सुनसरी (६०.२)	काठमाण्डौ (६६.६)
सबैभन्दा कम	बाजुरा (०.५)	मुगु (२.१३)	हुम्ला (४.६)	मुगु (९.३)

महिलाहरूको साक्षरता दर

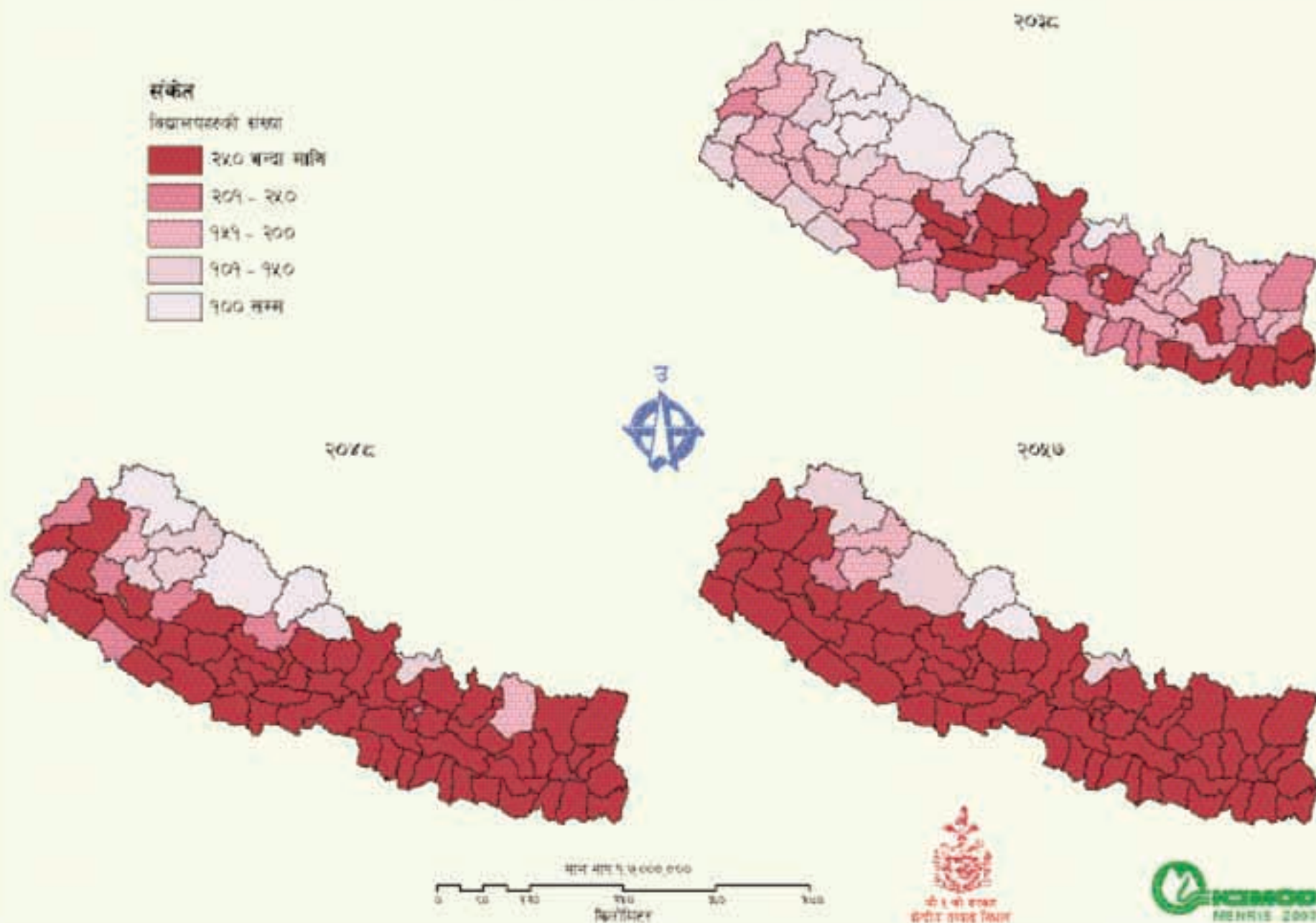
कुल विद्यालय संख्या, २०३८-२०५७

जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७	जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७
अर्घाखाँची	२०२	३७५	५३०	ज्युम्ले	१८१	२८१	३९९
अछाम	१५९	२३६	४०८	काभ्रे	१५३	२७२	३६८
ईलाम	२५९	३६१	५१५	बागमती	१२९	२३८	३५४
उदयपुर	१६२	३२३	४३४	बागमती	२६१	४७३	७०७
भोजपुर	१५३	२६१	३९३	बाँके	१३५	२५६	३३८
कञ्चनपुर	१०५	१९३	४२६	बाजुरा	१११	१९७	२६९
कपिलवस्तु	१८८	३२८	४५१	बारा	२८५	३६७	४१३
काठमाण्डौ	३७१	१०१०	२०१४	बैतडी	२२४	३००	४९७
काभ्रेपलान्चोक	३२९	४९०	८४६	भक्तपुर	१३८	२३२	४२८
कालीकोट	९१	१३०	२१८	भोजपुर	२४८	३३१	४७१
कास्की	३६३	५७०	८६३	मकवानपुर	२२७	४२६	५३०
कैलाली	१८३	३३७	५४४	मनाङ	२३	३८	४५
खोटाङ	२५३	३८०	६३०	महोत्तरी	२०३	२८१	३६३
गुल्मी	३०३	४९७	७८६	म्याग्दी	१७५	२३५	३१३
गोरखा	२७४	५०४	६७२	मुगु	७३	१०४	१६०
चितवन	२६७	४१०	७००	मुस्ताङ	५६	८४	९०
जाजरकोट	१३२	२४४	३२०	मोरङ	३४०	५१६	९७१
जुम्ला	१००	१३९	१६३	रसुवा	५३	१०९	१३१
झापा	३२५	५०७	८४०	रामेछाप	१९०	३२५	५११
इलाम	१३०	१८३	३०६	रुकुम	१६०	२५९	३१५
सिराहा	१५७	२६०	४०८	रुपन्देही	२२६	३५१	६८७
सुनसरी	७६	९५	१२४	रोल्पा	१८५	२९६	३७५
तनहुँ	३०५	५३९	७८८	रौतहट	१९४	२५९	३४९
ताप्लेजुङ	२१६	२८६	३७७	सप्तरी	२७८	३९६	६१४
तेह्रथुम	१७२	२५७	३३२	सप्तरी	२४०	४६८	६५७
दाङ	२०७	४१५	५६०	सल्यान	२७१	३४९	४३३
दाङ्गुला	१६४	२४५	३८७	सल्यान	१७५	२९५	४२०
दैलेख	१७१	२८४	४०३	सर्लाही	२२५	३५१	५०२
दोलखा	१६०	३२९	४५८	स्याङ्जा	३५२	६११	८०८
धनकुटा	२०९	३१५	४३८	सुनसरी	१९२	३२१	४४९
धनुषा	२२२	३५०	५००	सुनसरी	२३६	४२६	६२३
धनकुटा	२२३	४७६	६३८	सुनसरी	१९७	३९१	७०३
नवलपरासी	२२७	३७४	६८६	सिराहा	२५१	३४७	४९५
नुवाकोट	२५०	४०८	६३७	सुनसरी	२५४	३७२	६०३
पर्वत	२२७	३७१	४९६	सुर्खेत	१९६	४०२	६१६
पर्सा	१९८	३१५	४९६	सुनसरी	१२१	१९४	३२७
पाँचथर	३३८	४६४	६६०	हुम्ला	७६	९६	१२९
पाँचथर	१९८	३०८	४७६	नेपाल	१५,०९५	२४,८१८	३७,५६६

सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम विद्यालय संख्या भएका जिल्लाहरू

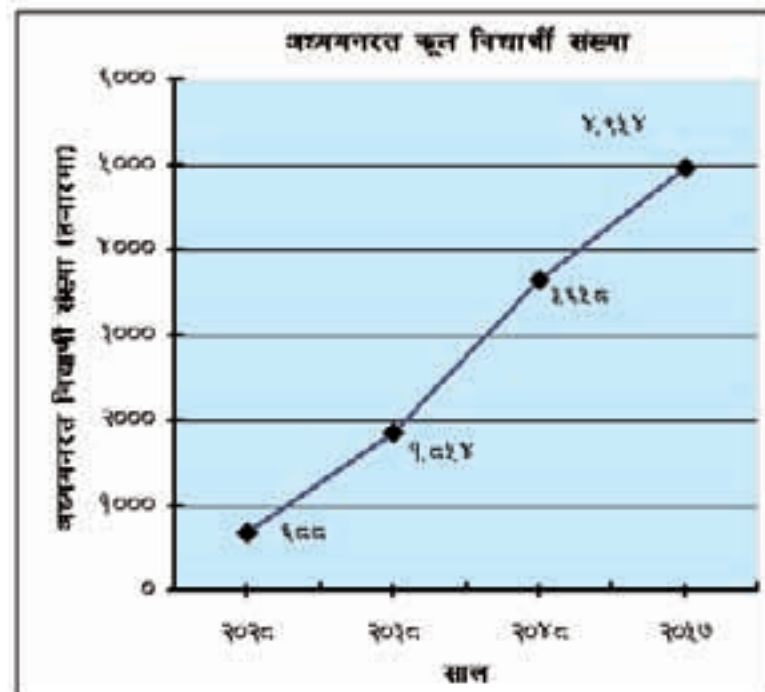
साल	२०३८	२०४८	२०५७
नेपाल	१५,०९५	२४,८१८	३७,५६६
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (३७१)	काठमाण्डौ (१०१०)	काठमाण्डौ (२०१४)
सबैभन्दा कम	मनाङ (२३)	मनाङ (३८)	मनाङ (४५)

विधानसभा संख्याको वितरण

विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या, २०२८-२०५७

जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५७	जिल्ला	२०२८	२०३८	२०४८	२०५७
बागेश्वरी	७५४७	२२,९७३	४२,९४६	७०,६९३	जुम्ला	६,४७६	१६,३७९	३६,९४५	४८,५९२
बाझम	२,७६६	१२,९०९	२८,३४४	४५,०८९	कनकपुर	४,९२४	१९,०८२	२९,९०७	३९,८७२
ईलाम	८,९२७	२९,२९७	६०,९६२	६४,९८४	मर्दिवा	२,३३०	१८,७९०	४६,७९२	८३,३३०
उदयपुर	३,२४७	१५,९६३	४९,४३८	४८,०२२	मालुङ	८,७४५	३३,०४७	६९,७६७	८८,२९७
मोक्षनहुङ्गा	४,४३७	१६,९६०	३३,२२८	४२,३००	मार्के	४,३७२	१७,००२	४९,९९९	४४,९९०
कनकपुर	२,२६३	१८,९७०	४७,९६८	८३,३७२	मानुरा	१,०९८	६,७५६	१३,९२३	२२,५२२
कपिलबस्तु	८,३८६	२५,३५६	४८,६७०	७५,७३४	मारा	९,६९९	२७,८७९	४५,८६७	८२,६८४
काठमाण्डौ	१५८,५६०	९७,८३३	१६९,८२९	२०४,३०८	मैतडी	६,९४५	२९,३२९	३४,९६७	४०,६३३
काभ्रेपलान्चोक	८,२८५	३८,४४३	७५,९७९	९७,९३५	भक्तपुर	८,९८३	२८,४७७	४०,८९२	५२,०९४
कालीकोट*	-	४,९९४	१०,९४९	९९,३४०	भोजपुर	९,६४९	२४,८८२	४४,०४५	६९,९८०
कास्की	१६,६२६	४०,३३८	८७,७५९	११३,०४५	मकवानपुर	४,३२८	२२,९९६	४५,४२९	८९,७७७
कैलाली	३,०४०	२९,६४२	४५,०३६	१०३,३२६	मनाङ्ग	१२२	६४२	१,२००	१,२२३
कोटाङ्ग	७,६४०	३३,०२४	४८,८३४	७२,४२२	महोत्तरी	१२,९०५	२६,६७४	४३,४४९	७४,४५३
गुल्मी	१४,२९९	३५,९८४	७४,२४८	९२,२८६	म्याग्दी	३,२९७	१२,३४६	२६,४९८	३०,३०८
गोरखा	८,४७७	३४,३७४	६९,८७७	८८,४४४	मुग	४६८	३,००८	४,४२९	७,७७२
धनकुटा	१३,०७७	४८,५०९	९२,०४६	१२६,४४४	मुस्ताङ्ग	२,४९०	१,८५७	३,६२९	२,४८८
जानकीकोट	१,२२७	६,७६६	१७,८३८	२९,४८८	मोरङ्ग	२०,३४४	६८,७५२	१३३,८९६	१७६,४८२
जुम्ला*	-	४,७७७	१०,०७७	१४,३२७	रसुवा	३९२	२,७०९	७,४९२	११,४८६
भापा	२०,३८७	८५,५०३	१४२,३६९	१६७,९७९	रामेछाप	४,९४३	१६,७०९	२९,४८९	४४,४४७
ढाँडेलघुरा	४,३३९	१०,६२९	१९,४४८	३९,४२३	रुकुम	३,००७	१२,२४९	२४,६८८	३६,४४६
डोटी	४,७०९	१९,४७९	२५,६४४	४०,३०९	रुपन्देही	१५,८७८	४९,४६२	७८,७९८	११४,६४३
डोल्पा	६३९	३,९४७	६,९९९	७,०९०	रोल्पा	३,६०८	१०,९७७	२७,४९८	४२,७०९
तनहुँ	९,७४६	३९,९३५	८७,९४३	९३,८९९	रीताहट	७,९३४	२२,६०९	४३,२२९	६८,७८८
ताप्लेजुङ्ग	४,०२२	१९,२०९	३९,२०८	४५,८९५	सप्तजुङ्ग	८,३७६	२७,७७४	४८,०९५	६०,८६७
तेह्रथुम	६,८७९	१४,४९७	३९,२८५	३८,७८२	सप्तरी	१४,७३९	४६,४४९	७४,९४८	७०,९३९
दाङ्ग	६,२३४	३९,९९२	६८,४७७	९६,६९९	सल्यान	४,२९९	१९,६३९	३९,४६९	५७,९७२
दार्चुला	४,२०६	१०,३००	२२,८३२	३२,२०९	सर्लाही	४,४९६	२४,२२९	६९,६६६	७४,८२९
दैलेख	४,४२६	१७,९४७	३४,८५९	४९,७७८	सुनसरी	२०,०४७	४७,७५५	९३,४४६	१०२,७५३
दोलखा	४,९०९	१४,३४७	३८,९६३	४७,८७६	सुनसरी	४,४६६	१९,९०९	३६,९८०	४३,३२४
धनकुटा	७,३८६	१९,९८९	३६,२८५	४७,०४९	सिन्धुपाल्चोक	२,९२७	२०,९२३	४६,२३६	६७,९२४
धनुषा	१३,४०४	३६,७४७	६८,७२४	४४,६८७	सिन्धुली	४,७३९	१८,४००	४२,७०४	६४,६५६
धनकुटा	३,८९९	२५,०४७	४३,७४०	८२,७४६	सिराहा	१३,९८४	३५,९२९	७२,३९९	८६,२६४
नवलपरासी	८,४४६	३८,३०९	८३,७०३	१२९,२८५	सुनसरी	१८,४२७	४४,७६२	७६,२९९	११६,४९०
नुवाकोट	३,४४०	२४,८६७	४४,९४७	७४,८९८	सुर्खेत	४,४३४	२४,०६८	६०,४३६	७९,२८७
पर्वत	८,३३०	२६,९२०	४९,९७४	६६,८२९	सोलुखुम्बू	४,०३८	८,८६६	२०,७९७	३०,२२९
पर्सा	९,४४९	२६,२४६	४९,०६९	६६,८२९	हुम्ला	७४०	२,७९९	४,४९४	६,६२९
पाल्पा	१८,२९८	३९,४६६	६८,९४२	८९,७६९	नेपाल	६८८,००३	१,८४३,८४८	३,६४८,०८३	४,९४३,४९०
पाँचथर	६,२९९	१९,२०४	४२,९३६	६४,४४४					

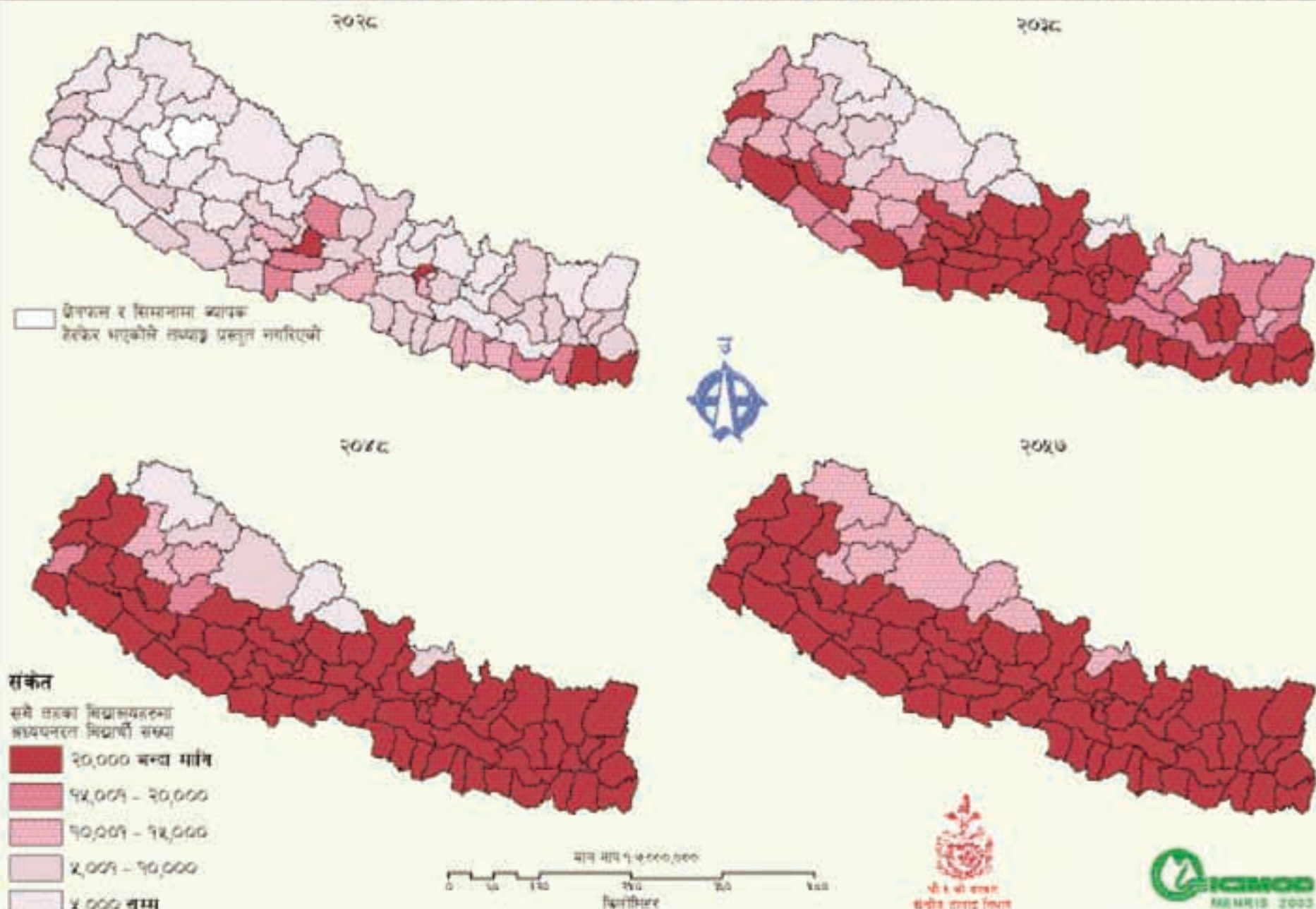

अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या सबैभन्दा बढी र सबैभन्दा कम भएका जिल्लाहरू

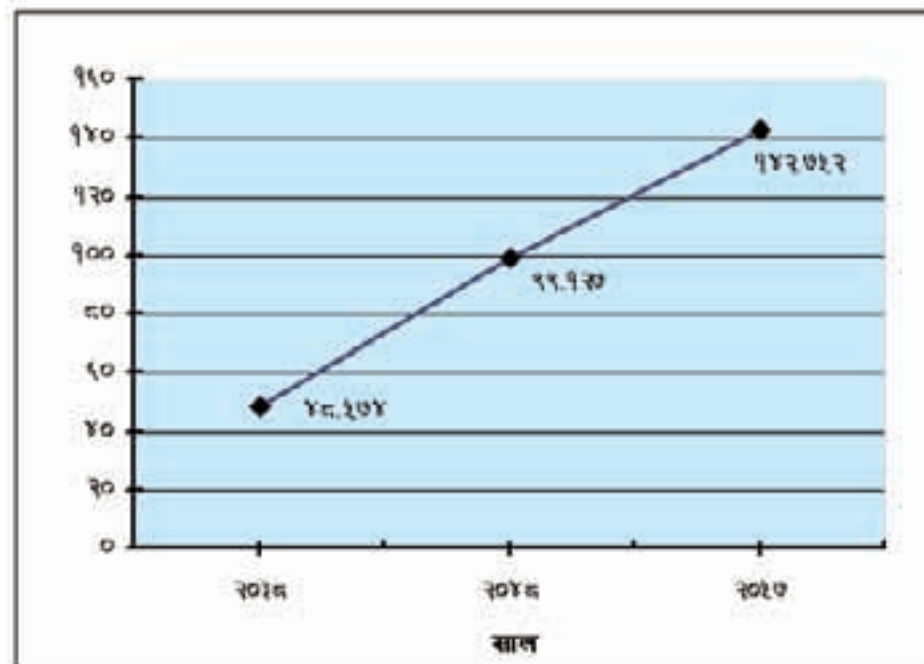
साल	२०२८	२०३८	२०४८	२०५७
नेपाल	६८८,००३	१,८४३,८४८	३,६४८,०८३	४,९४३,४९०
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (१५८,५६०)	काठमाण्डौ (९७,८३३)	काठमाण्डौ (१६९,८२९)	काठमाण्डौ (२०४,३०८)
सबैभन्दा कम	मनाङ्ग (१२२)	मनाङ्ग (६४२)	मनाङ्ग (१,२००)	मनाङ्ग (१,२२३)

सर्वे तहका विद्यालयहरूमा अध्ययनरत विद्यार्थी संख्या

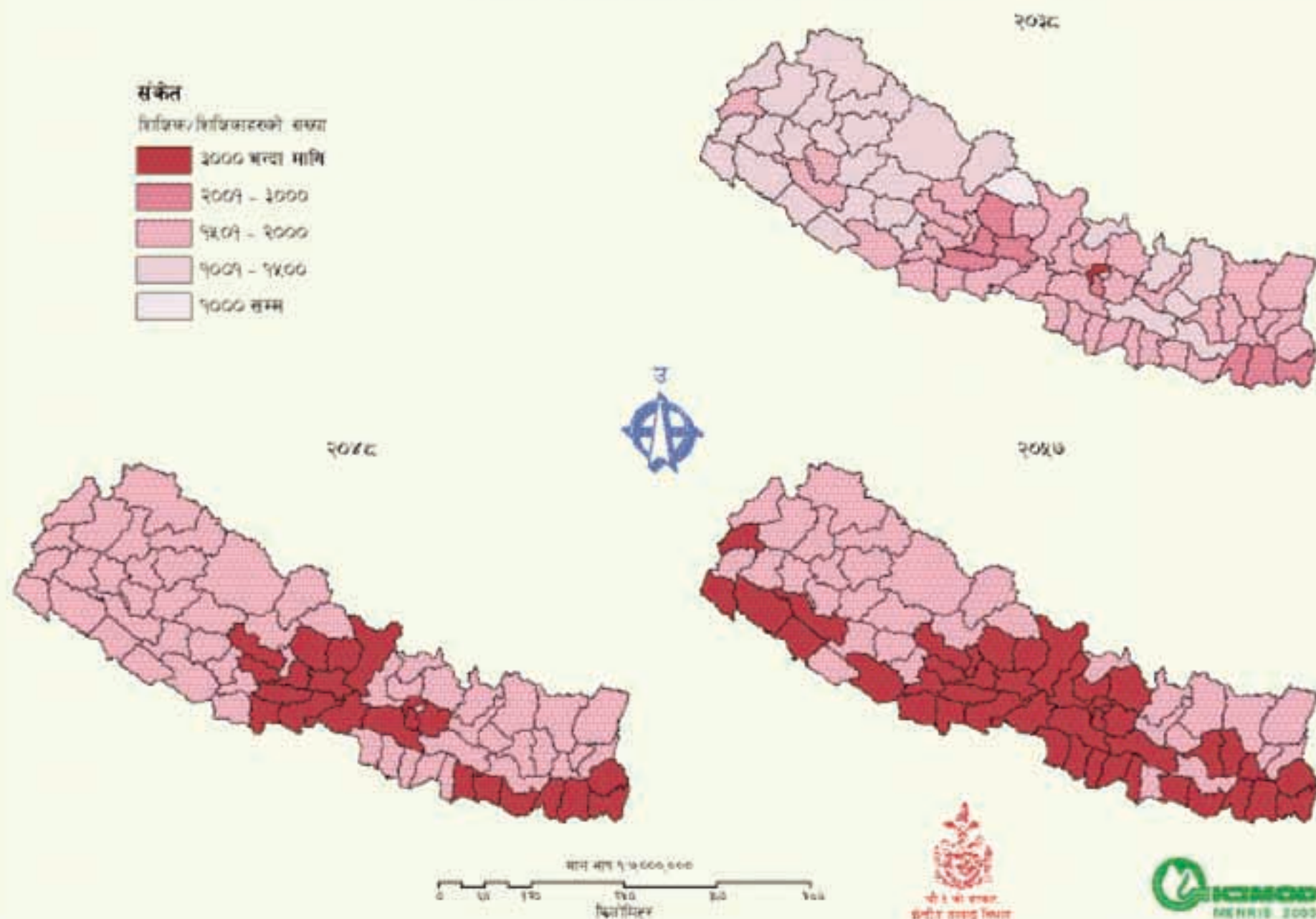

जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७	जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७
अर्घाखाँची	६१६	१४००	१९५५	जुम्ला	४८५	९२२	१४०९
बझाङ	४१०	८२१	१२९२	सुनसरी	४२७	८९७	११७६
भैरहाम	७८२	१५९९	१८७७	सुनसरी	४२१	९०४	१५३५
उदयपुर	४६३	१०५१	१४४०	सुनसरी	८३३	१८३८	२७०४
मोरङ	४२२	९२४	१२००	सुनसरी	४६६	९८०	१०८०
काठमाडौं	४०८	१०६१	१९९२	सुनसरी	३०४	६१८	८३३
कपिलवस्तु	६२०	१११५	१८४३	सुनसरी	७१७	१३७०	१६१७
काठमाण्डौ	२४५५	६५९६	८७९४	सुनसरी	६१०	१०८४	१५८८
काभ्रेपलान्चोक	८५१	१८६८	२६४७	सुनसरी	६१०	१३४७	२२०५
कालीकोट	२७६	४६९	६८५	सुनसरी	७०१	१३१२	१५९१
कास्की	१४११	२६९६	४७३७	सुनसरी	६१३	१५४८	१९०४
केलानी	४८१	१२८६	२४६२	सुनसरी	८५	११८	१८७
खोटाङ	५८९	१३२५	१९६१	सुनसरी	६४८	१२१५	१५३०
गुल्मी	९३९	१९०७	२८८०	सुनसरी	५०१	८३६	११११
गोरखा	९१२	१७९७	२४२८	सुनसरी	१६१	३३६	४६४
धनकुटा	९७१	२२११	३७५७	सुनसरी	१८२	२८३	३७९
नामकोट	३०१	५८४	८४४	सुनसरी	१३४४	२६९३	४४८९
नुम्ला	१९८	४७३	५७६	सुनसरी	१५०	३४६	४७६
भजपा	१४६३	२७९१	४९८१	सुनसरी	५१७	९५८	१४१२
झुम्लेपुरा	३५८	५८७	१०३८	सुनसरी	३५७	७९९	९४५
झोटी	३४२	७९१	१२९८	सुनसरी	९३१	१६८९	३१७३
झोन्डा	१७२	३६३	४३०	सुनसरी	४१६	८९२	११८६
तनहुँ	११०९	२२५९	३२९६	सुनसरी	६७२	११२१	१५०६
ताप्लेजुङ	६५०	१०६५	१३७५	सुनसरी	७४६	१५८६	२५२३
तेह्रथुम	५४७	९०७	११८०	सुनसरी	११७३	२९७९	३९८३
दाङ	७२८	१२७५	२५३२	सुनसरी	९५७	१५३१	१७८५
दाङ्गुला	३८३	८२६	१२४७	सुनसरी	३७१	८५६	१२८४
दैलेख	५२९	९००	१३८७	सुनसरी	६६४	१३४६	१५०६
दोलखा	४७०	१०८०	१४६५	सुनसरी	११९७	२५५८	३४१२
धनकुटा	५७६	१०३३	१५६६	सुनसरी	५८०	११८६	१३८७
धनुषा	८९८	१७१४	१३१२	सुनसरी	५१९	१३२०	१७४६
धदिङ	६१२	१४३८	२०६७	सुनसरी	४५४	१०१६	१५१०
नवलपरासी	७९८	१८१६	३२३७	सुनसरी	७९५	१५२९	१८९०
नुवाकोट	६७३	१२१६	१८५१	सुनसरी	१०८०	१८९६	२९०८
पर्वत	८४०	११८४	२०५८	सुनसरी	५६८	१३१५	२०९१
पसा	७०३	११८२	१६०२	सुनसरी	३९३	८१४	१०६९
पाँचथर	१२०६	१९३९	२७५०	सुनसरी	१७७	३१४	४२३
पाँचथर	५८७	१२२६	१४९३	सुनसरी	४८५	९९१२७	१४२,७५२

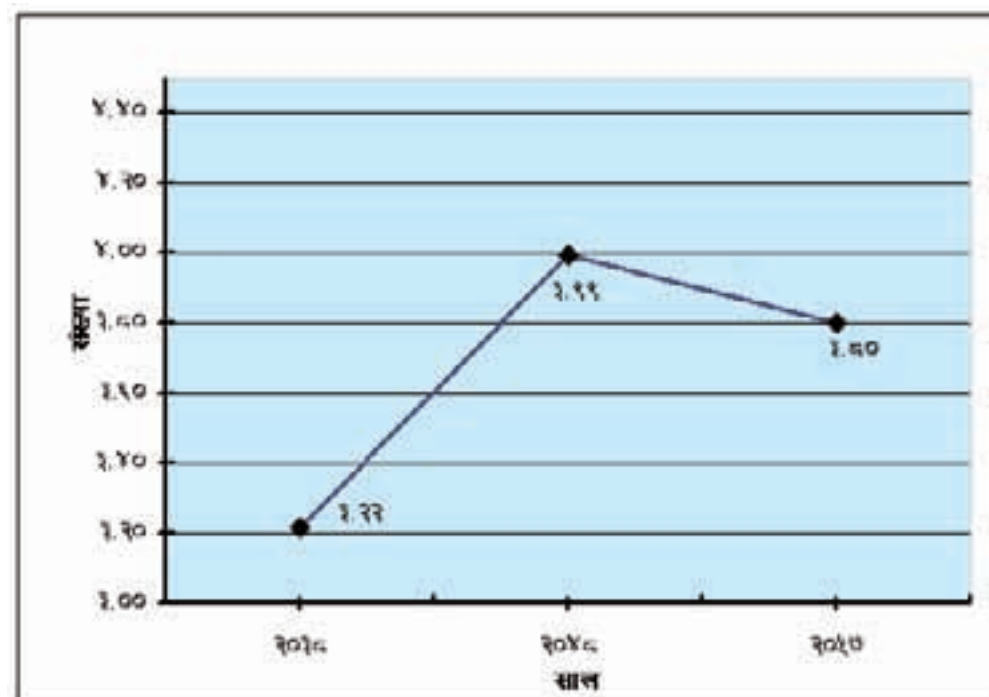
साल	२०३८	२०४८	२०५७
नेपाल	४८,५०४	९९,९२७	१४२,०५२
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (२,४५५)	काठमाण्डौ (६,५९६)	काठमाण्डौ (८,७९४)
सबैभन्दा कम	मनाङ (८५)	मनाङ (११८)	मनाङ (१८७)

कूल शिक्षाक/शिक्षिकाहरुको संख्या

जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७	जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७
अर्घाखाँची	३.०५	३.७३	३.६९	प्युठान	२.६८	३.२८	३.५३
बझाङ	२.५८	३.४८	३.९७	बझाङ	२.७९	३.३०	३.२०
ईलाम	३.०२	४.४३	३.६४	बर्दिया	३.२६	३.८०	४.३४
उदयपुर	२.८६	३.२५	३.३२	बाग्लुङ	३.९९	३.८९	३.८२
ओखलढुङ्गा	२.७६	३.५४	३.०५	बाँके	३.४५	३.८३	३.२०
कञ्चनपुर	३.८९	४.५०	४.६८	बाजुरा	२.७४	३.९४	३.९०
कपिलवस्तु	३.३०	३.४०	४.०९	बारा	२.५२	३.७३	३.९२
काठमाण्डौ	६.६२	६.५३	४.३७	बैतडी	२.७२	३.६९	३.२०
काभ्रेपलान्चोक	२.६५	३.८९	३.९३	भक्तपुर	४.४२	५.८९	५.९५
कालीकोट	३.०३	३.६९	३.९४	भोजपुर	२.८३	३.९६	३.३८
कास्की	३.८९	४.७३	५.४९	मकवानपुर	२.७०	३.६३	३.५९
कैलाली	२.६३	३.८२	४.५३	मनाङ्ग	३.७०	३.९९	४.९६
खोटाङ्ग	२.३३	३.४९	३.९९	महोत्तरी	३.९९	४.३२	४.२९
गुल्मी	३.९०	३.८४	३.६६	म्याग्दी	२.८६	३.५६	३.५५
गोरखा	३.३३	३.५७	३.६९	मुगु	२.२९	३.२३	२.९०
धनकुटा	३.६४	५.३९	५.३७	मुस्ताङ्ग	३.२५	३.३७	४.२९
जाजरकोट	२.२८	२.३९	२.६४	मोरङ्ग	३.९५	५.२२	४.६२
जुम्ला	९.९८	३.४०	३.५३	रसुवा	२.८३	३.९७	३.६३
भापा	४.५०	५.५०	५.९३	रामेछाप	२.७२	२.९५	२.७६
झुम्लेखुरा	२.७५	३.२९	३.३९	रुकुम	२.२३	३.०८	३.००
झोटी	२.९८	३.०४	३.९८	रुपन्देही	४.९२	४.८९	४.६२
झोन्पा	२.२६	३.८२	३.४७	रोल्पा	२.२५	३.०९	३.९६
तनहुँ	३.६४	४.९९	४.२९	रीतहट	३.४६	४.३३	४.३२
ताप्लेजुङ्ग	३.०९	३.७२	३.६५	सप्तजुङ्ग	२.६८	४.०९	४.९९
तेह्रथुम	३.९८	३.५३	३.५५	सल्लिखुरा	४.८९	६.३७	४.८४
दाङ्ग	३.५२	३.०७	४.५२	सप्तरी	३.५३	४.३९	४.९२
दार्चुला	२.३४	३.३७	३.२२	सल्यान	२.९२	२.९०	३.०६
दैलेख	३.०९	३.९७	९.९७	सर्लाही	२.९५	३.८३	३.००
दोलखा	२.९४	३.२८	३.२०	स्वाङ्गुना	३.४०	४.९९	४.२२
धनकुटा	२.७६	३.२८	३.५८	संखुवासभा	३.०२	३.६९	३.०९
धनुषा	४.०५	४.९०	२.६२	सिन्धुपाल्चोक	२.२०	३.९०	२.८०
धदिङ्ग	२.७४	३.०२	३.२४	सिन्धुली	२.३०	२.६०	२.९५
नवलपरासी	३.५२	४.८६	४.७२	सिराहा	३.९७	४.४९	३.८२
नुवाकोट	२.६९	२.९८	२.९९	सुनसरी	४.२५	५.९०	४.८२
पर्सा	३.७०	३.९९	४.९५	सुर्खेत	२.९०	३.२७	३.३९
पर्सो	३.५५	३.७५	४.०५	सोलुखुम्बू	३.२५	४.२०	३.२७
पान्था	३.५७	४.९८	४.९७	हुम्ला	२.३३	३.२७	३.२८
पाँचथर	२.९६	३.९८	३.९४	नेपाल	३.२२	३.९९	३.८०

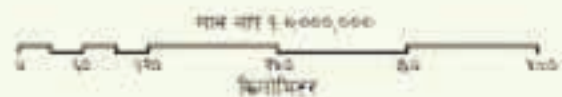
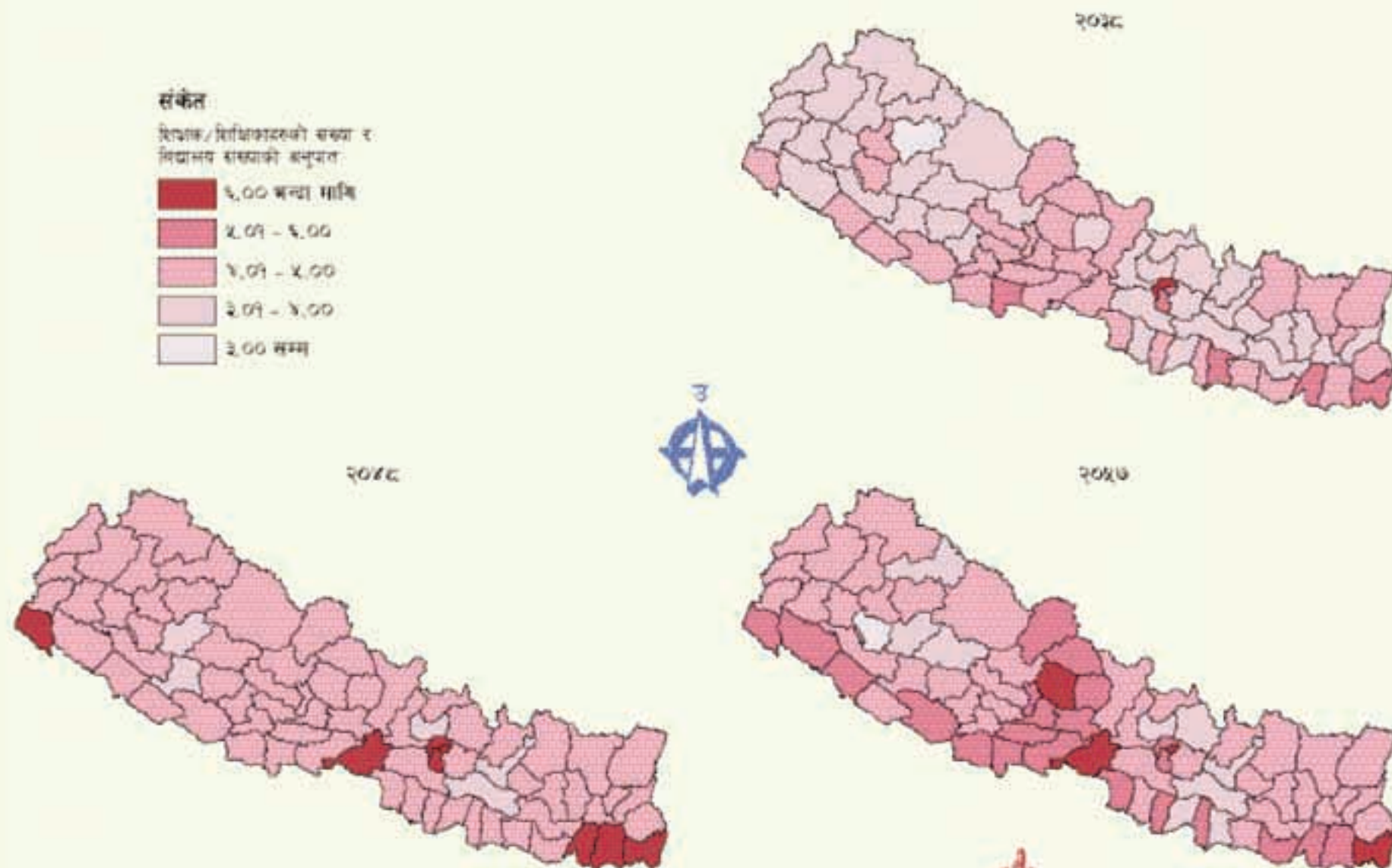
साल	२०३८	२०४८	२०५७
नेपाल	३.२२	३.९९	३.८०
सबैभन्दा बढी	काठमाण्डौ (६.६२)	काठमाण्डौ (६.५३)	भापा (५.९३)
सबैभन्दा कम	जुम्ला (९.९८)	जाजरकोट (२.३९)	दैलेख (९.९७)

शिक्षक/शिक्षिका - विद्यालय अनुपात

संकेत

शिक्षक/शिक्षिकाद्वारा संचालित
विद्यालय संख्याको अनुपात

जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७	जिल्ला	२०३८	२०४८	२०५७
अर्घाखाँची	३७.२९	३७.८२	३६.९२	प्युठान	३३.७५	३८.९२	३४.४३
अछाम	२९.५९	३४.५४	३४.९०	बागलुङ	२५.९३	२३.३३	२७.९०
ईलाम	३७.४६	३८.९३	३४.९९	बाँदिबा	४४.४४	५९.७६	५४.२९
उदयपुर	३४.४८	३९.४३	४०.२९	बागलुङ	३९.६८	३३.६९	३२.६३
ओखलढुङ्गा	३८.२९	३४.९६	३४.९९	बाँके	३६.४८	४२.८३	४०.९८
कञ्चनपुर	४४.५३	४४.४६	४९.८३	बाजुरा	२२.२२	२९.२३	२७.०४
कर्णाली	४०.९०	४३.६३	४९.०९	बारा	३८.८८	४०.७८	३९.९३
काठमाण्डौ	३९.८३	२५.७५	२३.२३	बैतडी	३४.९३	३२.२६	३९.८८
काभ्रेपञ्चथर	४३.९७	४०.६७	३६.७०	भक्तपुर	४६.६८	३०.३६	२३.६३
कालीकोट	९८.८२	२३.३७	२८.२३	भोजपुर	३५.५०	३३.३८	३८.९६
कास्की	३५.६८	३२.५३	२३.८६	मकवानपुर	३६.२९	३५.८७	४२.९३
कैलाली	४४.९९	४२.८०	४९.९७	मनाङ	७.६७	९०.९७	६.५४
कोटाङ	३६.०७	३६.८६	३६.९८	महोत्तरी	४९.९६	४४.०७	४८.६६
गुल्मी	३८.३२	३८.९३	३२.०४	म्याग्दी	२४.६४	३९.७०	२७.३४
गोरखा	३७.६९	३८.८८	३६.४३	मुगु	९८.६८	९६.९३	९५.२४
धनकुटा	४९.९५	४९.६३	३३.६६	मुस्ताङ	९०.२०	९२.८२	६.८३
झाजरकोट	२२.४८	३०.५४	३३.०६	मोरङ	५९.९३	४९.७२	३९.३९
जुम्ला	२९.९४	२९.२९	२६.६९	रसुवा	९८.०९	२९.७९	२४.९३
झापा	३८.४४	३९.०९	३३.३६	रामेछाप	३२.३२	३०.७८	३८.३७
झुम्लुङ	२९.६७	३३.३०	३०.३७	रुकुम	३४.३२	३२.९३	३८.६८
झोटी	३३.५४	३२.४२	३९.०५	सुनदरी	४४.३३	४६.६९	३६.९३
सोन्या	९८.३५	९७.०६	९६.३०	सोन्या	२६.३९	३०.९४	३६.०९
तनहुँ	३६.०९	३८.९३	२८.४६	रीतहट	३३.६४	३८.५६	४३.६८
ताप्लेजुङ	२९.५४	२९.३०	३३.३२	सप्तरी	३७.२३	३०.३२	२४.९२
तेह्रथुम	२६.५०	३४.४९	३२.८७	सप्तरी	३९.६९	२५.९६	२२.२८
दाङ	४२.८५	५३.७९	३८.९६	सल्यान	४३.८९	४४.३४	४६.४४
दार्चुला	२६.८९	२७.६४	२५.८३	सल्यान	३९.३७	३६.८७	४४.३३
दैलेख	३२.४३	३८.७३	३७.३३	सर्लाही	३७.९८	४३.८९	४९.६९
दोलखा	३०.५३	३६.०८	३९.५९	स्याङ्जा	३९.९०	३६.५३	३०.९२
धनकुटा	३३.३०	३५.९३	३०.०५	संखुवासभा	३२.९३	३९.९८	३९.२४
धनुषा	४०.९९	४०.९०	४९.६८	सिन्धुपाल्चोक	४०.३९	३५.०३	३८.९०
धनकुटा	४०.९३	३७.३७	४०.०३	सिन्धुली	४०.७५	४२.०३	४२.८२
नवलपरासी	४८.०९	४६.०९	३९.९४	सिराहा	४४.९८	४७.३५	४५.६४
नुवाकोट	३६.९५	३६.९६	४०.४२	सुनसरी	४९.४३	४०.२०	४०.०९
पर्वत	३२.०५	४२.२९	२७.९६	सुर्खेत	४२.३७	४६.०३	३७.९२
पर्सो	३७.३३	४९.५९	४९.७२	सोलुखुम्बु	२२.५६	२५.५३	२८.२७
पाँचथर	३२.७२	३५.९४	३२.६४	हुम्ला	९५.३२	९५.६३	९५.६७
पाँचथर	३२.७२	३५.०२	४३.८३	नेपाल	३८.९७	३६.९०	३४.७०

साल	२०३८	२०४८	२०५७
नेपाल	३८.९७	३६.९०	३४.७०
सबैभन्दा बढी	काभ्रे (५८.५४)	दाङ (५३.७९)	बाँदिबा (५४.२९)
सबैभन्दा कम	मनाङ (७.६७)	मनाङ (९०.९७)	मनाङ (६.५४)

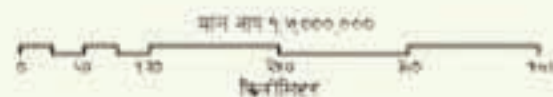
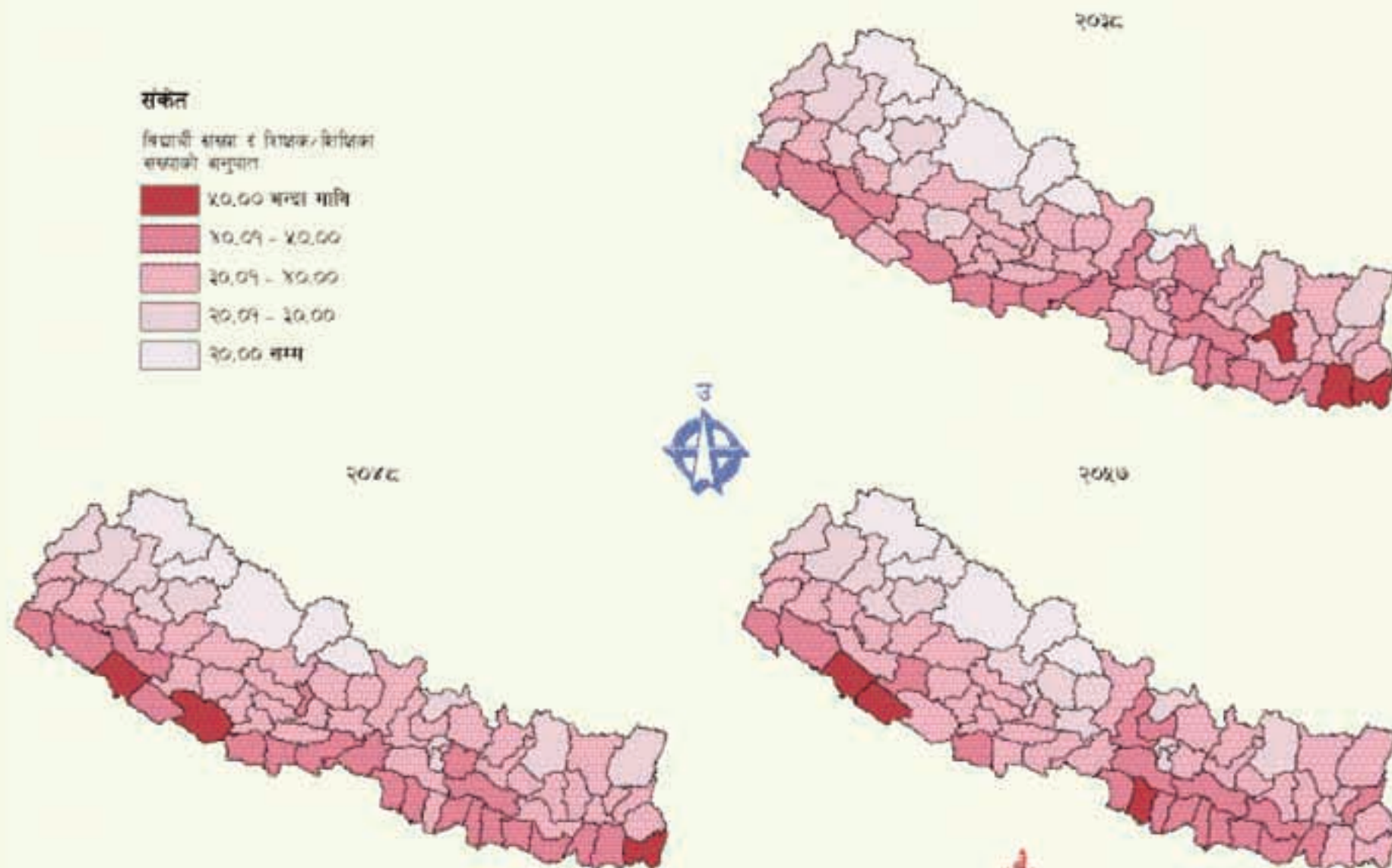
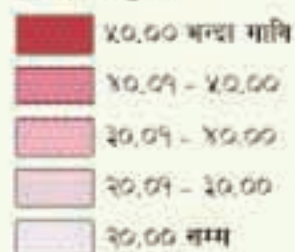

विद्यार्थी - शिक्षक/शिक्षिका अनुपात

८

संकेत

विद्यार्थी संख्या व शिक्षक/शिक्षिका संख्याको अनुपात

परिशिष्ट १: नेपाल - एक सामान्य जानकारी

२६ डिग्री २२ मिनेटदेखि ३० डिग्री २७ मिनेट उत्तरी अक्षांश र ८० डिग्री ४ मिनेटदेखि ८८ डिग्री १२ मिनेट पूर्वी देशान्तरसम्म फैलिएको, संसारको दुई घना जनसंख्या भएको देशहरू भारतले पूर्व, दक्षिण र पश्चिम र चीनले उत्तर तर्फ घेरेको नेपाल अधिराज्य हिमालयको काखमा अवस्थित एक सानो भू-परिवेष्टित राष्ट्र हो । यो देशको पूर्व-पश्चिम लम्बाई करीब ८८५ किलोमिटर र उत्तर-दक्षिण चौडाई औसत १९३ किलोमिटर रहेको छ । नेपालको कूल भू-भागको क्षेत्रफल १,४७,१८१ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । जमीनको स्वरूप र हावापानीको व्यापक विविधतासंगै दक्षिणमा ९० मिटरदेखि उत्तरमा ८,८४८ मिटरसम्मको अग्ला चुचुराहरू नेपालमा नै रहेको छ । विश्वको सबैभन्दा अग्लो रूखो पर्वत भूमिहरू पनि नेपालमै रहेको छ ।

दक्षिणी भू-भागदेखि उत्तरी भू-भागसम्म समानान्तर रूपले पूर्व-पश्चिम फैलिएको यो देशलाई पाँच प्रमुख प्राकृतिक भौगोलिक क्षेत्रहरू, जस्तै: तराई, चुरे पहाड वा सिवालिक, मध्य पहाड, उच्च पहाड र उच्च हिमश्रृंखलाहरूमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

- **तराई** होचो, समथल जमीन भएको भू-भाग हो, जुन भारतीय सीमासंगै पूर्व-पश्चिम १० देखि १५ किलोमिटरको चौडाईसम्म फैलिएको छ । यो भू-भाग भारतीय गंगा नदीको समथर मैदानबाट उत्तर तर्फ बिस्तार भएको छ । यस प्रदेशको दक्षिणी किनारमा करीब १५ किलोमिटर चौडाईसम्म उर्वर कृषि योग्य जमीन फैलिएको छ भने, पहाडी भू-भागसंग जोडिने उत्तरी किनारा (भावर प्रदेश) मा धेरै सिमसार भू-भागहरू छन् । तराई प्रदेशमा धेरै घना जंगल, राष्ट्रिय निकुञ्जहरू, वन्यजन्तु आरक्ष केन्द्रहरू, संरक्षण केन्द्रहरू (क्षेत्रहरू) रहेका छन् ।
- जंगल भएको **चुरे** भू-भाग (सिवालिक क्षेत्र) समथर तराई भू-भागदेखि रूखो महाभारत क्षेत्रसम्म फैलिएको छ । चुरे पहाडमा पातलो बस्ती भएको पाइन्छ । यो भू-भाग १,२०० मिटर भन्दा बढी उचाईमा ठाडो भिरालो भू-भागको रूपमा फैलिएको छ । फुस्रो माटो र ठाडो भिरालो भू-भागले यस क्षेत्रलाई खेतीको लागि अयोग्य भूमि बनाएको छ । कुनै कुनै स्थानहरूमा चुरे पहाडहरू समानान्तर श्रेणीमा दुई भागमा बाँडिएर गएको र बीचमा बिस्तृत फराकिलो जमीन भएको पाइन्छ, जुन भू-भागलाई भित्री मधेश वा दून उपत्यका भनेर चिनिने गरिन्छ । चुरे पहाडको तुलनामा विगतका केहि दशकहरूमा यहाँका केहि उपत्यकाहरूमा उल्लेखनीय मात्रामा जनसंख्या बृद्धि भएको पाइन्छ ।
- **मध्य पहाडी** क्षेत्र समुद्री सतहबाट १,००० देखि २,००० मिटरसम्मको उचाईमा रहेको सामान्य भिरालो भएको क्षेत्र हो । यो क्षेत्र सिवालिक र उच्च पहाडी क्षेत्र बीचको भू-भाग अर्थात् सिवालिक क्षेत्र सिमाना रहेको महाभारत श्रृंखला भन्दा मुनिको भू-भागमा पर्दछ । जटिल र फराकिलो पाखा पखेराहरू रहेको यस भू-भागको केही महत्वपूर्ण जमीनहरूमा खेती गरिन्छ । यस क्षेत्रमा रहेको वन जंगलहरूको भारी रूपमा दुरुपयोग गरिएको छ । काठमाण्डौ र पोखरा जस्ता केही प्रमुख शहरी केन्द्रहरू यस क्षेत्रको फराकिलो समथर उपत्यकाहरूमा अवस्थित रहेका छन् ।
- **उच्च पहाडी** क्षेत्रलाई यद्यपि कहिँ कहिँ गहिरो अंग्रेजी अक्षरको V-आकारको उपत्यकाहरूले यस क्षेत्रलाई चिनाए पनि, यो क्षेत्र खासगरी समुद्री सतहबाट २,००० देखि ४,००० मिटर-सम्मको उचाईमा मध्य पहाडी क्षेत्रदेखि उच्च हिमश्रृंखलासम्म फैलिएको छ ।
- **उच्च हिमश्रृंखला** क्षेत्र समुद्र सतहबाट करीब ४,००० देखि ८,००० मिटरको उचाईमा फैलिएको छ । यो क्षेत्र हिउँले ढाकेको चट्टानी हिम श्रृंखलाहरूले भरिएको छ । यस हिम क्षेत्रमा

हिउँ पग्लन तापक्रम नपुग्ने र सधैं हिउँ थपिन्दै मात्र जाने हुनाले थपिएको हिउँको भारले गर्दा यो बिस्तारै घिसिन्दै घाँटीहरूको बाटो हुँदै तलतिर बग्दछ, जसलाई हिम नदी भन्दछ । विश्वका प्रमुख हिम श्रृंखलाहरू जस्तै सर्वोच्च शिखर सगरमाथा लगाएत अन्य प्रमुख शिखरहरू कञ्चनजंघा, ल्होत्से, मकालु, चो यू, धौलागिरी, मनास्लु र अर्घाखाँची यसै क्षेत्रमा पर्दछन् । उत्तरमा हिमालय पारीका उपत्यकाहरू बाहेक जहाँ ४,००० मिटरको उचाईसम्म मानव बस्तीहरू रहेका छन् भने, त्यस भन्दा बढी उचाईको क्षेत्र मानव बस्ती बिहीन छ ।

नेपाल जलश्रोतमा धनी छ र यहाँ उच्च हिमालय क्षेत्रदेखि समथर तराईसम्म बग्ने नदी तथा खोला-नालाहरूको संख्या धेरै छ । यहाँका मुख्य नदीहरू कोशी, गण्डकी, कर्णाली, महाकाली, बागमती र राप्ती हुन् । धेरैजसो नदीहरू चार मुख्य नदी प्रणालीहरू, जस्तै: कर्णाली, नारायणी, गण्डकी र कोशीमा गएर मिसिन्छन्, जुन तराई क्षेत्र भएर बग्नु अघि गहिरो खोंच हुँदै महाभारत श्रृंखलाहरूलाई छिचोल्दै नागबेली भएर बग्दछन् । यी नदीहरूमा जलशक्ति विकासको लागि प्रचुर सम्भावना छ ।

यहाँको हावापानीलाई उपोष्ण अक्षांश (subtropical latitude) मा यसको अवस्थिति र उचाईको स्थितिले निकै प्रभाव पारेको हुन्छ । यहाँको हावापानी तराईमा उपोष्ण, मध्य-पहाड क्षेत्रमा न्यानो शितोष्ण हुँदै २,००० देखि ३,५०० मिटरको उचाईमा पर्ने हिमश्रृंखलामा ठण्डा शितोष्ण र ३,५०० देखि ५,००० मिटरसम्मको उचाईमा पर्ने उच्च हिमश्रृंखलाको तल्लो भिरालोमा पर्ने हिमाली भू-भागमा लेकाली हावापानी पाईन्छ । समुद्र सतहदेखि ५,००० मिटर भन्दा माथिको उचाईमा स्थायी रूपमा हिउँ र बरफ पाईन्छ । जहाँसम्म नेपालमा वर्षाको प्रश्न छ, यो अत्यधिक मात्रामा मनसूनमा पर्दछ, अर्थात् आषाढदेखि आश्विनसम्म ४ महिनाको अवधिमा हुन्छ भने, बाँकी अवधिमा कम वर्षा हुन्छ । विशेषतः भौगोलिक हिसाबले र ऋतु अनुसार वर्षाको मात्रामा फरक पर्दछ । यस्तै नेपालमा पूर्वदेखि पश्चिम तर्फ वर्षा घट्दै गएको पाईन्छ ।

प्रशासनिक आधारमा नेपाललाई ५ विकास क्षेत्रहरू अन्तर्गत १४ अञ्चलहरू र ७५ जिल्लाहरूमा विभाजन गरिएको छ । जिल्लाहरूलाई अझ गा.वि.स.हरू र नगरपालिकाहरूमा विभाजन गरिएको छ । हाल देशमा ३,९१५ गा.वि.स.हरू र ५८ नगरपालिकाहरू छन् । प्रत्येक गा.वि.स.मा ९ वटा तथा प्रत्येक नगरपालिकामा ९ देखि ३५ वटासम्म वडाहरू रहेका छन् । सामाजिक-आर्थिक उद्देश्यका लागि माथि उल्लेखित भौगोलिक क्षेत्रहरूमा जिल्लाहरूको अवस्थितिको आधारमा ती ७५ वटै जिल्लाहरूलाई क्रमशः 'हिमाली' जिल्लाहरू (उच्च पहाडी र उच्च हिम श्रृंखला क्षेत्रमा अवस्थित), 'पहाडी' जिल्लाहरू (मध्य पहाडी र चुरे पहाडी क्षेत्रमा अवस्थित) र 'तराई' जिल्लाहरू (तराई क्षेत्रमा अवस्थित) का रूपमा पनि चिनिन्छन् । यी प्रदेशहरूले कूल जनसंख्याको क्रमशः ७, ४४ र ४८ प्रतिशत जनसंख्या तथा कूल भू-भागको क्रमशः ३५, ४२ र २३ प्रतिशत भू-भाग ओगटेको छ ।

नेपालको राजधानी शहर काठमाण्डौ हो, जुन मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत बागमती अञ्चलको काठमाण्डौ जिल्लामा पर्दछ । वि.सं. २०५८ को जनगणना अनुसार नेपालमा पहिचान भएका १०१ जात/जाति तथा सम्प्रदाय सहित करीब २ करोड ३२ लाख जनसंख्या थियो । हालको अनुमानित जनसंख्यामा बृद्धि दर प्रति वर्ष २.२ प्रतिशत रहेको छ ।

नेपालको प्रमुख प्राकृतिक श्रोतहरू मध्ये वन-जंगल पनि एक हो । यसले देशको एक तिहाई भू-भाग ढाकेको छ भने, मूल्यवान काठ, दाउरा, औषधीमूलक जडिबूटीहरूका साथै अकाष्ठजन्य जंगली उत्पादनहरू पनि प्रदान गर्दछ । जमीन तथा हावापानीको विविधताले देशभित्र वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको ठूलो विविधतामा टेवा पुऱ्याएको पाईन्छ । यहाँको आर्थिक क्षेत्रमा अझै पनि ग्रामीण क्षेत्रले प्रभाव जमाएको पाईन्छ । यस्तै कृषिजन्य क्रियाकलापले आर्थिक क्षेत्रमा जीवीकोपार्जनको लागि मुख्य भूमिका निर्वाह गरेको छ । देशको अधिकांश भागमा धान नै मुख्य खाद्यान्न बाली हो भने, देशको उच्च पहाडी भागहरूमा जौ, कोदो र आलुले प्रमुख खाद्यान्नको रूपमा मुख्य भूमिका निर्वाह गरेको छ ।

संयुक्त राष्ट्र संघको वर्गीकरण अनुसार अझै पनि नेपाल विश्वको सबैभन्दा कम विकसित मुलुकहरू मध्ये एक हो । बढ्दो जनसंख्याको चाप र वातावरणमा भइरहेको ह्रास यहाँको दीगो

विकासको लागि देखिएका मुख्य चुनौतीहरू हुन् । तथापि विक्रम सम्वत् २०१३ (सन् १९५६) देखि विकास योजनाहरू श्रृंखलाबद्ध रूपमा कार्यन्वयन हुनुले थोरै भए पनि महत्वपूर्ण आर्थिक बृद्धि भएको देखिन्छ । यसको लागि भू-परिबेष्टित भौगोलिक स्थिति, रूखो जर्जर भूमि, प्राकृतिक स्रोतसाधनहरूको अभाव र कमजोर भौतिक पूर्वाधारहरू प्रमुख कारक तत्वको रूपमा देखिन्छ । यहाँका मुख्य वातावरणीय समस्याहरू जमीनमा हास, वन-जंगल विनाश र प्रदूषण हुन् । वातावरण हासको प्रमुख कारण गरिबी हो । प्राकृतिक स्रोतसाधनमा अधिक निर्भरता भएको कारणले गर्दा यहाँको भूमि र वन-जंगलहरूको उपयोगमा बढी चाप परेको छ । त्यसै गरी आर्थिक स्रोतसाधन र भौतिक पूर्वाधारको कारणले गर्दा जलस्रोत र खनिज जस्ता प्राकृतिक स्रोतहरूको चाहिने मात्रामा उपयोग हुन सकेको छैन । जमीनको अभाव भईरहेको अवस्थामा भू-क्षय, कृषि उब्जनीमा हास, बाढी-पहिरोले अझ जमीनलाई हास गरेको छ, र यो प्रकृया अझै जारी नै रहेको पाईन्छ ।

नेपालको प्रशासनिक नक्सा

संकेत

----- अन्तर्राष्ट्रिय सिमाना
 ----- जिल्ला सिमाना

सुदूर पश्चिमाञ्चल

मध्य-पश्चिमाञ्चल

पश्चिमाञ्चल

मध्यमाञ्चल

पूर्वाञ्चल

मान चप १ : १:१०,०००
 ० १० २० ३० ४० ५० ६० ७० ८० ९० १००
 किलोमिटर

श्री १ को आचार्य
 केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग

आकार नक्सा : स्थानगत नक्सा (१:१०,०००)
 जारी विभाग, २०५३